สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์

Study of language changes found in Dictionary of the Siamese Language by Dr. Bradley

นางจันจิรา จันทร์เจริญสุข

KEB
PL
4183
จ23ศ
ฉ.1
เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 115475
วัน,เดือน,ปี 15 มี.ค. 2554

รายงานการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากเงินรายได้คณะ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

b 12307865
i

ชื่อเรื่องวิจัย : การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์
ผู้วิจัย : นางจันจิรา จันทร์เจริญสุข
สถาบัน : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปี พ.ศ. : ๒๕๕๓

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนำมาจากอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์ฉบับพิมพ์ขึ้นใหม่ขององค์การค้าคุรุสภา ปีพ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งการจัดพิมพ์นี้ได้ถอดแบบเดิมไว้ทั้งหมด ทั้งการสะกด การเรียงคำ และแบบตัวอักษร

ผลการวิจัยแบ่งอออกได้เป็น ๔ ส่วนได้แก่ ประการแรกการเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี ประการที่สองการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนในอักขราภิธานศรับท์ ประการที่สามวิธีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย ประการที่สี่สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว - พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏจากถ้อยคำและสำนวนในสมัยดังกล่าวและประการสุดท้ายศึกษาได้ศึกษาการอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่างๆ เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Research Title : Study of language changes found in Dictionary of the Siamese Language by Dr. Bradley

Researcher : Janjira Chancharoensook

Institute : King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

Year : 2010

Abstract

The objective of this research is to study changes in wording and idiomatic expressions found in Dictionary of the Siamese Language by Dr. Bradley originally published in 1878. The data used was collected from the dictionary which was reprinted in 1971 by the publishing house of the Teachers Council of Thailand. This reprinting exactly imitated the original version of the dictionary by keeping spelling, sorting and character type unchanged.

Results are divided into four parts. The first part presents changes in orthography. Changes in wording and idiomatic expressions are shown in the second part. The third part deals with adoption of foreign languages in Thai. In the fourth part, the reflection of Thai society and culture during the reigns of King Rama III to King Rama V found in the dictionary is presented. Lastly, referencing of Dr. Bradley dictionary in various fields, such as medicine and agriculture is studied.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์ เป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยขอระลึกถึงหมอบรัดเลย์หรือ Dr.Bradley ชาวต่างชาติเชื้อสายอเมริกัน ผู้สร้างคุณูปการต่างๆ ให้แก่ชาติไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำอักขราภิธานศรับท์ผลงานแห่งปัญญาที่ประเมินค่ามิได้ และไร้มิติแห่งกาลเวลา

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและคณาจารย์ผู้เป็นเจ้าของตำรา ผลงานวิจัยซึ่งเอื้อประโยชน์ให้ผู้วิจัยใช้ศึกษาค้นคว้า จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงลงได้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่สนับสนุนเงินงบประมาณสำหรับงานวิจัยนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาศิลปศาสตร์ประยุกต์ที่ช่วยเหลือและแนะนำสิ่งต่างๆ แก่ผู้วิจัย

จันจิรา จันทร์เจริญสุข

ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่	
๑) บทนำ	๑
ความเป็นมาของการวิจัย	๑
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	๑
ขอบเขตโครงการวิจัย	๒
ขอบเขตของข้อมูลที่จะศึกษาวิจัย	๒
วิธีการดำเนินการวิจัย	๒
ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๒) ทบทวนวรรณกรรม	๕
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของหมอบรัดเลย์	๕
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม	๘
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำและสำนวน	๑๘
๓) วิธีดำเนินการวิจัย	๑๙
ระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตของข้อมูลที่จะศึกษาวิจัย	๑๙
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๙
วิธีดำเนินการวิจัย	๒๐
ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	๒๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้า

๔) ผลการวิจัย ๒๑
๑. การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี ๒๑
๒. การเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวน ๓๒
๓.วิธีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย ๓๖
๔. สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๓๘
๕.การอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่างๆ
เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม ๔๕

๕) สรุปผลการวิจัย ๕๑
การสรุปผลการวิจัย ๕๑
การนำผลการวิจัยไปใช้ ๖๑
บทสรุป ๖๒
ข้อเสนอแนะ ๖๓
บรรณานุกรม ๖๔
ภาคผนวก ๖๖

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ ๑
บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

อักขราภิธานศรับท์ของ D.B Bradley หรือที่รู้จักกันดีในนามของหมอบรัดเลย์ มิชชันนารีชาวอเมริกัน เป็นหนังสือพจนานุกรมฉบับแรกของประเทศไทยที่แสดงความพยายามรวบรวมคำไทยและจัดทำอธิบายความหมายของคำนั้นๆ คาดว่ามีจำนวนคำประมาณ ๔๐, ๐๐๐ คำ การเรียบเรียงคำในอักขราภิธานศรับท์แตกต่างไปจากพจนานุกรมอื่น คือเรียงลำดับตามลำดับตัวพยัญชนะและตามลำดับสระและมาตราตัวสะกดในไวยากรณ์ คือ แม่ ก กา แม่ กก กง กด กน กบ เกย เกอว คำไทยซึ่งอยู่ในหนังสือพจนานุกรมนี้มีทั้งคำ สำนวนซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไปในสมัยนั้น คำในวรรณคดี ศัพท์กฎหมาย ศัพท์พุทธศาสนา ศัพท์แพทย์แผนโบราณ ศัพท์ทางการเมืองและการปกครอง นามเฉพาะต่างๆ เช่นชื่อสถานที่ ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ เป็นต้น คำที่รวบรวมเป็นทั้งคำพูดและคำที่เขียนในหนังสือเกือบทุกประเภท สามารถใช้ค้นความหมายของคำเก่า หรือความเป็นมาของคำปัจจุบันได้เป็นอย่างดี และยังสามารถช่วยให้เห็นสภาพสังคมสมัยนั้นได้ เช่น กองนา –ฝูงคนเป็นพวกๆสำหรับทำนาของเจ้าหรือขุนนาง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาในภาษาไทยมีการรับเข้ามาใช้อย่างกว้างขวางแต่วิธีการเขียนการออกเสียงแตกต่างไปจากปัจจุบันมาก จึงเป็นส่วนที่น่าสนใจศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังได้ รวบรวมคำเหล่านั้นเพื่อศึกษาที่มา การเปลี่ยนแปลงของความหมาย หรือคำที่ใช้แทนคำนั้นๆในปัจจุบันว่าใช้เป็นคำใด อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างเมื่อเปรียบกับความหมาย การออกเสียง อักขรวิธีในการเขียนในปัจจุบัน

๒. ศึกษาคำภาษาต่างประเทศและวิธีการรับคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ว่ามีวิธีการรับเข้ามาใช้เป็นอย่างไรบ้าง รวมถึงศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะการเขียนสะกดคำ และความหมายโดยทั่วไปที่เปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างไปจากปัจจุบัน

๓. เพื่อศึกษาคำและสำนวนที่ปรกติยังใช้ตรงความหมายในหนังสืออักขราภิธานศรับท์

๔. ศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว - พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏจากถ้อยคำและสำนวนในสมัยดังกล่าว

๕.การอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่างๆ เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม เป็นต้นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องและการอ้างอิงอย่างไรบ้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตของโครงการวิจัย

โครงการวิจัยนี้จะศึกษาหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ ฉบับพิมพ์ขึ้นใหม่ขององค์การค้าคุรุสภา ปีพ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งการจัดพิมพ์นี้ได้ถอดแบบเดิมไว้ทั้งหมด ทั้งการสะกด การเรียงคำ และแบบตัวอักษร โดยจะศึกษาคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้ ศึกษาคำที่ปรกติยังใช้ตรงความหมายในหนังสืออักขราภิธานศรับท์และศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว - รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ขอบเขตของข้อมูลที่จะศึกษาวิจัย

- หนังสืออักขราภิธานศรับท์ หมอบรัดเลย์ฉบับจัดพิมพ์โดยองค์การค้าครุสภา พ.ศ. ๒๕๑๔

๑. ศึกษาเรียบเรียงคำแค่ละคำเรียงตามลำดับที่ปรากฏตั้งแต่ตัวอักษร ก –ฮ
๒. แยกหมวดหมู่ของคำแต่ละคำ ตามประเภทของคำและการสร้างคำ ได้แก่ คำประสม คำซ้อน และคำที่เกิดจากการสมาสและสนธิ คำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏ
๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับคำ และถ้อยคำสำนวนในปัจจุบัน โดยพิจารณา อักขรวิธี การออกเสียงและความหมาย โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับพนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
๔.พิจารณาความถูกผิดของการวิเคราะห์ข้อมูล
๕.สรุปผลการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

๑.รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์ โดยแยกออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ ได้แก่ ศัพท์สามัญทั่วไป ศัพท์ศาสนา ศัพท์ทางการแพทย์ ศัพท์การเกษตร เป็นต้น โดยเรียงตามลำดับอักษรตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒
๒.รวบรวม คำต่างๆ ถ้อยคำที่เป็นสำนวน และคำยืมจากภาษาต่างประเทศ
๓.ตรวจทานพิจารณาคำต่างๆว่าจัดหมวดหมู่เหมาะสมหรือไม่อย่างไร
๔.วิเคราะห์ข้อมูล
๕.สรุปผลและรายงานผลการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การดำเนินงาน	ระยะเวลา												หมายเหตุ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
รวบรวมข้อมูลและแยกออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ	↔	↔	↔	↔									
รวบรวมคำที่เป็นสำนวนและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศและตรวจทานพิจารณา					↔	↔	↔	↔					
วิเคราะห์ข้อมูลตรวจทานความถูกต้องและสรุปผล									↔	↔	↔	↔	

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.สามารถทราบลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒.สามารถเข้าใจลักษณะการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ รวบถึงการใช้ภาษาเพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆในชีวิตประจำวันว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างไปจากปัจจุบันอย่างไร

๓. สามารถศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยผ่านคำที่ศึกษาผ่านอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๔. สามารถศึกษาได้ว่าหลักฐานที่เป็นหนังสือประเภทพจนานุกรม สามารถศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการทางภาษา ด้านการออกเสียง อักขรวิธีการเขียน และการเปลี่ยนแปลงความหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม

เนื้อหาที่จะกล่าวถึงในบทที่ ๒ นี้เป็นการกล่าวถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประวัติและผลงานของหมอบรัดเลย์ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรมและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำสำนวนในภาษาไทย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของหมอบรัดเลย์

มงคล เดชนครินทร์(๒๕๔๘) ได้กล่าวถึงประวัติและคุณูปการของหมอบรัดเลย์ที่มีต่อประเทศไทยว่า หมอบรัดเลย์ มีชื่อเดิมว่า นายแพทย์แดน บีช แบรดเลย์ (Dr.Dan Beach Bradley,M.D.) ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๐๔ (พ.ศ. ๒๓๔๗) ที่เมืองมาร์เซลลัส ในรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา บิดาของท่านประกอบอาชีพหลายอย่างคือ เป็นศาสนาจารย์ เกษตรกร ผู้พิพากษา และบรรณาธิการวารสารทางเกษตรกรรม ในตอนที่หมอบรัดเลย์ถือกำเนิดนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกากำลังตื่นตัวเรื่องการเผยแผ่คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ในต่างประเทศ โดยที่องค์กรต่างๆที่ทำงานด้านนี้ต้องการมิชชันนารีที่เป็นแพทย์จำนวนมาก หมอบรัดเลย์ซึ่งต้องการเป็นมิชชันนารีด้วยผู้หนึ่ง จึงได้สมัครเข้าเรียนในโรงเรียนแพทย์ในเมืองนิวยอร์ก และสมัครเป็นมิชชันนารีในองค์กร เอบีซีเอฟเอ็ม (ABCFM=American Board of Commissioners of Foreign Missions) หลังจากที่ท่านจบการศึกษาวิชาแพทย์ใน ค.ศ. ๑๘๓๓ (พ.ศ. ๒๓๗๖) แล้ว ท่านได้สมรสกับ เอมิลี รอยซ์ (Emilie Royce) และเดินทางด้วยเรือใบชื่อ แคชเมียร์ (Cashmere) จากเมืองบอสตัน ในรัฐแมสซาชูเซ็ทท์ มาประเทศไทยพร้อมกับภรรยาและมิชชันนารีคนอื่นๆอีกจำนวนหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๓๔ (พ.ศ. ๒๓๗๗) ท่านมาถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๓๕ (พ.ศ. ๒๓๗๘) ซึ่งเป็นวันที่ท่านมีอายุครบ ๓๑ ปีพอดี จากนั้นท่านได้ร่วมงานเผยแผ่คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ พร้อมกับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในกรุงเทพฯ โดยในตอนแรกได้เช่าบ้านของข้าราชการไทยผู้หนึ่ง เปิดเป็นที่จ่ายยาและรักษาโรค ใกล้กับวัดเกาะ (วัดสัมพันธวงศาราม) แต่ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านซางตาครูส ฝั่งธนบุรี ผลงานที่สำคัญด้านการแพทย์ของท่านในช่วงนี้ก็คือ การตัดแขนเพื่อรักษาชีวิตพระภิกษุรูปหนึ่งของวัดประยุรวงศาวาส ที่ประสบอุบัติเหตุปืนใหญ่ระเบิดในงานฉลองวัดแห่งนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๓๗๙ ซึ่งนับว่าเป็นการผ่าตัดแขนขาผู้ป่วยครั้งแรกในประเทศไทย ส่วนงานรักษาโรคอย่างอื่นที่ทำให้ท่านมีชื่อเสียงมากเช่นกันก็คือ การผ่าตัดต้อกระจกในนัยน์ตา แต่การรักษาโรคฝีดาษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ไข้ทรพิษ) งานรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคฝีดาษนี้ ทำให้ท่านได้รับพระราชทานเงินจำนวนหนึ่งเป็นรางวัล จาก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๘๒ ต่อมาในระยะนั้น การแพทย์แผนตะวันตก หรือแพทย์ทางวิทยาศาสตร์ ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทย คนไทยยังรักษาโรคด้วยการแพทย์แผนไทย คือใช้สมุนไพร และคนในบางส่วนก็ยังรักษาโรคด้วยไสยศาสตร์ใน พ.ศ. ๒๓๘๘ ท่านได้แต่งหนังสือชื่อ ตำราปลูกฝีโค เพื่อช่วยในการป้องกันโรคดังกล่าว เนื่องจากหมอบรัดเลย์ได้รักษาผู้ป่วยด้วยวิชาแพทย์แผนตะวันตก ซึ่งเป็นของใหม่สำหรับคนไทย และทำให้ผู้ป่วยที่เป็นชาวบ้านธรรมดาหายจากโรคต่างๆ เป็นจำนวนมาก ต่อมาจึงมีพวกขุนนางและข้าราชการไทยไปรับบริการจากท่านด้วย กิตติศัพท์ของหมอบรัดเลย์ได้ทราบถึงถึงพระกรรณเจ้าฟ้ามงกุฎ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังไม่เสด็จขึ้นครองราชย์) ซึ่งทรงผนวชอยู่ที่วัดราชาธิวาส พระองค์จึงมีรับส่งให้หมอบรัดเลย์ เข้าเฝ้า เพื่อถวายการรักษาพระโรคลมอัมพาตที่เกิดแก่พระพักตร์ของพระองค์ หมอบรัดเลย์ได้นำภรรยาเข้าเฝ้าเจ้าฟ้ามงกุฎเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๓๗๙ และต่อมา ได้เข้าเฝ้าถวายพระโอสถที่ใช้รักษา ในวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๓๗๙ ผลการรักษาได้ผลดี ทำให้อาการของพระโรคทุเลาลงมาก และทำให้หมอบรัดเลย์ได้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท จนโปรดเป็นพระสหายคนหนึ่งในเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้จากการที่โปรดให้หมอบรัดเลย์เข้าถวายพระอักษรภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๓๘๒ เจ้านายที่โปรดหมอบรัดเลย์มากอีกพระองค์หนึ่งก็คือ เจ้าฟ้าจุฑามณี (ซึ่งต่อมาก็คือ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว) ส่วนขุนนางที่สนิทสนมกับหมอบรัดเลย์ก็คือ หลวงนายสิทธิ์ (ช่วง บุนนาค ซึ่งต่อมาก็คือเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ในรัชกาลที่ ๔) หลังจากอยู่ที่บ้านซางตาครูส กุฎีจีนได้ราว ๓ ปี พวกมิชชันนารีได้ทำสัญญาเช่าบ้าน ๒ หลัง ของเจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ บุนนาค) ข้างวัดประยุรวงศาวาส ริมแม่น้ำเจ้าพระยาใช้เป็นที่อยู่ใหม่ และเป็นโรงพิมพ์สำหรับพิมพ์หนังสือเผยแผ่คริสต์ศาสนา โรงพิมพ์แห่งนี้ได้มีส่วนรับใช้ราชการไทย โดยการพิมพ์ประกาศห้ามสูบฝิ่นและห้ามค้าฝิ่นที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ทำขึ้นจำนวน ๙,๐๐๐ แผ่น เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๓๘๒ ซึ่งนับว่าเป็นเอกสารราชการไทยฉบับแรกที่พิมพ์ขึ้นด้วยเครื่องพิมพ์ นับว่าเทคโนโลยีการพิมพ์ได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ต่อมา หมอบรัดเลย์ได้หล่อตัวพิมพ์ภาษาไทยชุดใหม่ขึ้น ใช้เป็นผลสำเร็จในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๓๘๕ และได้นำตัวพิมพ์ชุดนี้ ๑ ชุดไปถวายเจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งขณะนั้นทรงย้ายไปประทับที่วัดบวรนิเวศ ในปีเดียวกันนี้ หมอบรัดเลย์ได้พิมพ์หนังสือที่เป็นงานแปลของท่านด้านการอนามัยแม่และเด็กออกมาด้วยเล่มหนึ่ง คือ คัมภีร์ครรภ์ทรักษา ต่อมาอีก ๒ ปี คือในวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๘๗ ซึ่งตรงกับวันชาติของสหรัฐอเมริกา คณะมิชชันนารีก็ได้จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์รายเดือนภาษาไทยฉบับแรกที่ชื่อว่า บางกอกรีคอเดอ (Bangkok Recorder) ออกจำหน่าย นับได้ว่าเป็นการนำความก้าวหน้าด้านสื่อสารมวลชนเข้ามาเผยแพร่เป็นครั้งแรกในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์ฉบับนี้มีออกมาจนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๓๘๘ ก็ต้องหยุดพิมพ์ เพราะขาดคนทำต่อ และพอดีภรรยาของหมอบรัดเลย์ถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก่กรรมลง หลังจากที่ภรรยาถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๘ แล้ว หมอบรัดเลย์ได้เดินทางกลับสหรัฐอเมริกาพร้อมกับลูก ๒ คน ในอีก ๒ ปีต่อมา ท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่ ๒ คือ แซราห์ แบลกเลย์ (Sarah Blachley) ก่อนกลับมายังประเทศไทยอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๓ หลังจากนี้เพียงปีเดียว คือในพ.ศ. ๒๓๙๔ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จสวรรคต และเจ้าฟ้ามงกุฎได้ทรงลาสิกขาเสด็จขึ้นครองราชย์เป็น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนเจ้าฟ้าจุฑามณีได้รับสถาปนาขึ้นเป็น พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ ทรงเห็นคุณงามความดีของคณะมิชชันนารี จึงได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เช่าที่ข้างพระราชวังเดิม ปากคลองบางหลวง ฝั่งธนบุรี ปลูกเรือนเป็นที่อยู่และโรงพิมพ์ เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๙๕ ในตอนนี้ หมอบรัดเลย์ได้ลาออกจากองค์กรเอบีซีเอฟเอ็ม และย้ายไปสังกัดองค์กรเอเอ็มเอ (AMA=American Missionary Association) แทน แต่เนื่องจากองค์กรใหม่นี้มีฐานะทางการเงินไม่ดี หมอบรัดเลย์จึงต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการรับพิมพ์หนังสือ ทำปกหนังสือ และพิมพ์หนังสือต่างๆออกจำหน่าย หนังสือที่โรงพิมพ์หมอบรัดเลย์พิมพ์ออกจำหน่ายนั้น มีทั้งตำราเรียนภาษาไทย เช่น ประถม ก กา แจกลูกอักษร จินดามณี ประถมมาลา ตำราโหร พระราชพงศาวดาร หนังสือกฎหมาย วรรณคดีเรื่อง ราชาธิราช และ สามก๊ก นิยายจีน เช่น เลียดก๊ก ไซ่ฮั่น ห้องสิน เป็นต้น รวมทั้งหนังสือนิราศเมืองลอนดอน ซึ่งหมอบรัดเลย์ซื้อลิขสิทธิ์จากอดีตศิษย์ที่เรียนภาษาอังกฤษกับท่าน คือ หม่อมราโชทัย (หม่อมราชวงศ์กระต่าย อิศรางกูร) เป็นเงิน ๔๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๔ (นับเป็นการซื้อขายลิขสิทธิ์ครั้งแรกในประเทศไทย) และพิมพ์ออกจำหน่ายครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๔ ในช่วงนี้หมอบรัดเลย์ได้ออกหนังสือพิมพ์บางกอกรีคอเดอ อีกครั้งหนึ่ง โดยเริ่มออกฉบับภาษาอังกฤษก่อน เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๐๘ ส่วนฉบับภาษาไทยออกเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ วัตถุประสงค์ในครั้งนี้ก็เหมือนเมื่อครั้งก่อน คือเพื่อเสนอข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ แจ้งราคาสินค้าพืชผลต่างๆ แจ้งกำหนดเวลาเรือกำปั่นเข้ามายังกรุงเทพฯ และออกจากกรุงเทพฯ รวมทั้งบทความที่ให้ความรู้ทางวิชาการทั่วๆไป เช่น วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ที่สำคัญ ผู้เป็นบรรณาธิการคือหมอบรัดเลย์เองนั้นได้ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้แก่ประชาชนระดับล่าง โดยการบอกกล่าวให้ทางราชการทราบถึงการปฏิบัติที่ไม่ชอบธรรมของข้าราชการบางคน หรือแม้แต่เจ้านายบางพระองค์ รวมถึงการเขียนบทความต่อต้านชาวต่างประเทศบางคนที่เป็นภัยแก่ประเทศไทยด้วย การทำหน้าที่อย่างหลังสุดนี้เป็นที่มาของการที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้องด้วยข้อหาหมิ่นประมาทเป็นครั้งแรกในประเทศไทย มูลเหตุของการฟ้องร้องมาจากการที่หมอบรัดเลย์ตีพิมพ์รายละเอียดของสนธิสัญญากลับที่มองซิเออร์ โอบาเร (Monsieur Aubaret) กงสุลฝรั่งเศส กับ เจ้าพระยาพระคลังของไทย ร่างขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๐๘ เกี่ยวกับการปกครองประเทศกัมพูชา โดยที่สนธิสัญญานี้มีข้อความที่ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบ นอกจากนี้ หมอบรัดเลย์ยังตีพิมพ์สัญญาอีกฉบับหนึ่งที่กงสุลฝรั่งเศสแอบทำกับนายอากรสุราของไทย เพื่อให้ขายสุราของฝรั่งเศสในกรุงเทพฯได้ โดยที่กงสุลฝรั่งเศส และนายอากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุราร่วมกันออกใบอนุญาตและควบคุมดูแล ซึ่งก็ขัดกับสัญญาที่ทำไว้กับชาติมหาอำนาจชาติอื่นๆ การตีพิมพ์ทั้งสองครั้งนี้ทำให้กงสุลฝรั่งเศสโกรธมาก และเรียกร้องให้รัฐบาลไทยปิดหนังสือพิมพ์บางกอกรีคอเดอเสีย แต่ฝ่ายไทยไม่ยอมตาม ต่อมา มองซิเออร์ โอบาเร ได้กระทำสิ่งที่ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้ส่งบันทึกกราบบังคมทูลเชิงบังคับให้พระองค์ทรงถอดถอนข้าราชการไทยผู้หนึ่งที่ท่านกงสุลรังเกียจ ออกจากตำแหน่ง และเมื่อทางรัฐบาลไทยส่งหม่อมราโชทัย ในฐานะของผู้พิพากษาศาลระหว่างประเทศของไทยไปชี้แจง โอบาเรก็กลับทำร้ายท่านเสียอีก ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๐๙ กงสุลโอบาเรบังอาจกราบทูลเชิงบังคับ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกครั้งหนึ่ง แต่คราวนี้เพื่อให้พระองค์ทรงถอดถอนข้าราชการไทยอีกคนหนึ่งที่โอบาเรไม่ชอบ ออกจากตำแหน่ง เมื่อหมอบรัดเลย์ตีพิมพ์เรื่องนี้ในหนังสือพิมพ์บางกอกรีคอเดอ กงสุลโอบาเรก็ฟ้องร้องท่านต่อศาลกงสุลอเมริกันด้วยข้อหาหมิ่นประมาท ศาลกงสุลอเมริกันได้นัดไต่สวนพยานในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๑๐ และได้ตัดสินในอีก ๓ วันต่อมา ให้หมอบรัดเลย์แพ้ความ และให้เสียค่าปรับเป็นเงิน ๑๐๗ ดอลลาร์ ๗๕ เซ็นต์ เงินค่าปรับนี้ บรรดาเพื่อนๆของหมอบรัดเลย์ได้เรี่ยไรกันช่วยจ่ายให้ นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้พระราชทานเงินอีกจำนวนหนึ่งช่วยหมอบรัดเลย์ด้วย เมื่อจบคดีความกับกงสุลฝรั่งเศสแล้ว หมอบรัดเลย์ก็ได้ประกาศเลิกพิมพ์หนังสือพิมพ์บางกอกรีคอเดอไว้ในเล่มที่ ๒ ใบที่ ๒๔ (วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๑๐) ของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าเพราะขาดทุน และรัฐบาลไทยไม่สนับสนุนอย่างแต่ก่อน หลังจากปิดหนังสือพิมพ์บางกอกรีคอเดอแล้ว หมอบรัดเลย์ยังคงเลี้ยงชีพด้วยการทำงานพิมพ์ และขายสิ่งพิมพ์อื่นๆ ต่อมา จนกระทั่งถึงแก่กรรมในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ ช่วยงานฝังศพและทำรั้วล้อมหลุมศพของหมอบรัดเลย์ที่สุสานโปรเตสแตนต์ในกรุงเทพฯ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ(๒๕๓๔) ได้นำเสนองานวิจัยเรื่องการทำพจนานุกรม ไทย –ไทย : อดีตปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๓๘๙ – ๒๕๓๓) ได้กล่าวถึงลักษณะต่างๆของพจนานุกรม ดังนี้

Dictionary และการนิยามความหมายศัพท์ คำว่า “ dictionary” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษ ในภาษาไทยมีคำที่ใช้เทียบเท่ากับคำนี้มี ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑. คำฤษฎี (สมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรสและคณะ ต้นฉบับเป็นลายมือเขียน พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘

๒. สัพะ พะจะนะ(สัพะ พะจะนะ พาสาไท ของ Bishop D.JB. Pallegoix ๒๓๙๗)

๓. ศริพจน์ (สริพจน์ภาษาไทย ของPallegoixปรับปรุงโดยJ.L. Vey ๒๔๓๙

๔ อักขราภิธานศรับท์ (Dan Beach Bradley ๒๔๑๖)

๕. ลิปีกรมายน(ลิปีกรมายน (ลิปีกรมายนภาษาไทย ของ E.B Michell๒๔๓๔)

๖. คัมภีร์สรรพพจนานุโยค (หมอ Samuel J . Smith ๒๔๔๒ -๒๔๕๑)

๗. วจนานุกรม (มาลัย จันสิญจัยแลฆะหลวงประสิทธิ์บุรีรักษ์ ๒๔๖๖)

๘. วจนาภิธาน (วรรณคดีวจนาภิธาน ของวิสิฏฐ์ พุฑิบัณฑิต ๒๕๐๔)

๙. อนุกรม (ธรรมานุกรม ของสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ พิมพ์เผยแพร่โดยมหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๑๕)

นอกจากนี้ยังมีคำอื่นๆ เช่น ศัพท์ ประมวลศัพท์ ประมวลคำ ศัพทานุกรม ปทานุกรม และพจนานุกรม

๒. ประเภทของพจนานุกรม

การแบ่งประเภทของพจนานุกรม มีเกณฑ์ต่างๆ หลายเกณฑ์ ดังนี้

๒.๑ จำนวนภาษาที่ปรากฏในพจนานุกรม (Number of languages)

๒.๒ ประเภทของงบประมาณในการจัดทำ (Mannner of financing)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๒.๓ วัยของผู้ใช้ (Age of users)

๒.๔ ขนาด (Size)

๒.๔ ขอบเขตและลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (Scope of coverage by subject หรือ Limitations in aspect of language covered)

๓. การศึกษาเกี่ยวกับพจนานุกรม

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับพจนานุกรมต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๐๗ - ๒๔๓๔ เป็นเวลา ๒๒๗ ปี นับแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ธีระพันธ์ได้สืบค้นพจนานุกรมไทย ดังนี้ คือ

๑. พจนานุกรมของหลุยส์ ลาโน ชาวฝรั่งเศส เป็นพจนานุกรมซึ่งใช้ตัวอักษรโรมัน ซึ่งคงจะเป็นพจนานุกรมสองภาษาคือ ฝรั่งเศส –ไทย หรือ ไทย- ฝรั่งเศส ในส่วนที่เป็นภาษาไทยคงจะเขียนภาษาไทยด้วยตัวอักษรโรมัน

๒. คำฤษฎี ของสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรสและคณะ คำฤษฎีเป็นหนังสืออธิบายศัพท์วรรณคดีไทยซึ่งสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส สมเด็จกรมพระยาเดชาดิศรและกรมหลวงภูวเนตรนรินทร์ฤทธิ์ ร่วมกันทรงนิพนธ์ ต้นฉบับเป็นลายมือเขียนภาษาไทยขนาด ๓๓ ซม. × ๓๓ ซม. มีอยู่สามเล่ม เก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ คำศัพท์มีคำแปลเป็นภาษาไทย ไม่มีการเรียงลำดับตามตัวอักษร ในหนึ่งหน้ามี สองคอลัมน์ แต่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่มีเส้นคั่นกลางระหว่างคอลัมน์เหมือนพจนานุกรมไทยปัจจุบัน การแปลความหมายจะขึ้นต้นด้วยคำว่า "ว่า" ทุกครั้ง เช่น

สาศดา ว่าครูต้นบัญญัติ

สยัมภูว่ารู้ด้วยตน

๓. พจนานุกรมไทยของ เจเทเลอร์ โจนส์ พจนานุกรมฉลับนี้น่าจะเป็นพจนานุกรมสองภาษา อังกฤษ –ไทย หรือไทย –อังกฤษ ซึ่งคนรุ่นหลังไม่มีโอกาสได้เห็น แต่หมอบรัดเลย์ได้กล่าวพาดพิงถึงพจนานุกรมของ Taylor Jones ด้วย

๔. พจนานุกรมไทย – ไทย ของเจคัสแวล และ เจเอช แชนด์เลอร์ พจนานุกรมเล่มนี้ไม่ได้เรียงศัพท์ตามลำดับตัวอักษรไทย(ก –ฮ) หรือเรียงศัพท์ตามเสียงไทยเมื่อถ่ายเสียงเป็นตัวโรมันและเรียงลำดับตามอักษรโรมัน (A- Z) อย่างเคร่งครัดเป็นระบบ ไม่มีการเรียงลำดับสระและพยัญชนะท้าย ไม่บอกเลขหน้า ศัพท์ทุกคำเป็นศัพท์หลัก จึงไม่มีศัพท์รอง ต่อจากศัพท์หลักจะเว้นว่าง ต่อไปเป็นบทนิยามศัพท์ บทนิยามศัพท์ของศัพท์ทุกคำจะขึ้นต้นด้วย " นั้นคือ ..." หรือ "นั้น" มีการยกตัวอย่างการใช้คำในวลีหรือประโยคประกอบ เมื่อจบบทนิยามศัพท์ จะมีเครื่องหมาย " ะ" กำกับไว้ เช่น

ครันๆนั้นคือคนที่มีท้อง ใช้ครรภ์ ะ

๕. พจนานุกรมไทยของ ปัลเลอกัวซ์ พระสังฆราชยอห์น บัปติสตา ปัลเลอกัว ได้มีผลงานเกี่ยวกับภาษาไทยนอกจากตำราไวยากรณ์ซึ่งมีชื่อเป็นภาษาละตินว่า Grammatica

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Linguae Thai เมื่อปี ๒๓๙๓ แล้วยังได้เรียบเรียงพจนานุกรมไทยอีก ๒ เล่ม คือ dictionarium Thai (๒๔๙๓) และDictionarium Linguae Thai sive Siamensis. Paris (สัพะ พะจะนะ พาสาไท) หรือ Siamese –French-English Dictionary) ต่อมาสังฆราช J.LVey ได้ปรับปรุงแก้ไขใหม่และเปลี่ยนชื่อภาษาไทยเป็น สริพจน์ภาษาไทย พิมพ์เผลแพร่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๙

๖. อักขราภิธานศรับท์ ของหมอบรัดเลย์ อักขราภิธานศรับท์มีขนาด กว้าง × ยาว – ๙ × ๑๑ ๑/๒ มีจำนวนหน้าทั้งสิ้น ๘๒๘ หน้า ในหนึ่งหน้ามีศัพท์หลักประมาณ๓๑ – ๓๙ คำ ในหน้าแรก ก่อนจุถึงศัพท์และนิยามความหมายศัพท์ มีข้อความ "หน้าต้น หนังสืออักขราภิธานศรับท์ เป็นคำไทยอธิบายความหมายตามภาษาไทย" ต่อจากนั้นก็เป็นศัพท์ รูปแบบการนำเสนอในแต่ละหน้ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ในหนึ่งหน้าแบ่งออกเป็น ๒ คอลัมน์ เหนือเส้นแบ่งคอลัมน์เป็นเลขหน้า (เลขไทย) ใต้เส้นแบ่งคอลัมน์เป็นเลขหน้าเช่นกัน(เลขอารบิค) เหนือคอลัมน์ซ้ายเป็นสำพท์คำสุดท้ายของคอลัมน์ซ้ายมือ และเหนือคอลัมน์ขวาเป็นศัพท์สุดท้ายของคอลัมน์ขวามือ

เครื่องหมายที่ใช้ในอักขราภิธานศรับท์คือ , และ (

, เป็นเครื่องหมายที่ใส่ไว้หลังคำศัพท์ที่เป็นคำไทยธรรมดาสามัญที่ใช้ในชีวิตประจำวันและใช้แบ่งความหมายในบทนิยามศัพท์

เป็นเครื่องหมายที่ใส่ไว้หลังศัพท์ที่เป็นคำยืมมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต (Indic loans) ซึ่งเป็นศัพท์ชั้นสูง (Learned words) และไม่ค่อยมีที่ใช้บ่อยนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

. เป็นเครื่องหมายแสดงการสิ้นสุดของบทนิยามศัพท์

(เป็นเครื่องหมายแสดงว่าข้อความข้างบนเป็นข้อความที่ต่อเนื่องกับข้อความที่มาข้างล่าง

ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๑ : *ไก่, ตัวมันคล้ายกับนก สองท้าว มีปีก บินได้ , ขันได้ ,กินดี.*

ไก้ก้อ, มีปีกเหมือนนก, ใจมันกล้า รื่นเริง, ไม่กลัวไก่อื่น, ครั้งเห็นตัวเมียแล้วทำกริยาก้อกรีด.

ไก่กก, ไก่แม่ลูกอ่อนเอาลูกเข้าไว้ในอก, แล้วฟุบคลุมให้ลูกนอนนั้น...”

ตัวอย่างที่ ๒ : *กามภพ ว่าอยากไปบังเกิดในโลกย์ต่าง ๆ.*

กามะพฤกษ, ต้นไม้เปนที่ให้สมปรารถนา.

กามคุณ ใจปรารถนารูป, เสียง, กลิ่น, รศ,ถูกต้องกาย.

ตัวอย่างที่ ๓ : *นิพาน, แปลว่าดับ, ว่าออกจากตันหา เป็นต้น.*

นิยม, ว่ากำหนดยินดีนั้น, เช่นคำว่าโดยนิยมดังนั้น.

นฤทุกข์, แปลว่าปราศจากทุกข์.

ตัวอย่างที่ ๔: *เคี้ยวฟัน, คืออาการที่คนนอนหลับแล้ว เคี้ยวฟันดัง (กรอด ๆ นั้น.)*

การเรียงลำดับศัพท์ใช้เกณฑ์ลำดับตัวอักษรไทย ก – ฮ ต่อจาก ฮ ก็เป็น ฤ ฤา และ ฦ ฦา

ตามลำดับ ในแต่ละหมวดหมวดอักษร

เรียงศัพท์ตามลำดับสระและพยัญชนะท้าย(ตัวสะกด) ตามประถม ก กา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อหมดศัพท์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเดี่ยวแล้วก็เริ่มศัพท์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำดังนี้ มี ร ควบ ล ควบ และ ว ควบ ในกลุ่มศัพท์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ การเรียงลำดับใช้พยัญชนะและสระและพยัญชนะท้ายเป็นเกณฑ์ ส่วนศัพท์ที่มีพยัญชนะและสระเหมือนกันแต่ต่างกันที่วรรณยุกต์ การเรียงลำดับศัพท์จะเริ่มด้วยศัพท์ที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ และตามด้วยศัพท์ที่มีรูปวรรณยุกต์ ตามลำดับ เช่น ขา ข่า ข้า หรือ อา อ่า อ้า อ๊า อ๋า ฯลฯ บางครั้งการเรียงลำดับศัพท์ นอกจากเกณฑ์ทางตัวอักษรแล้ว ยังใช้เกณฑ์ทางเสียงด้วย เช่น ศัพท์ที่มีพยัญชนะต้น ข จะถูกจัดไว้ในหมวดอักษร ข และศัพท์ที่มีพยัญชนะต้น ศ จะอยู่รวมกับศัพท์ในหมวดอักษร ส เป็นต้น พวกอักษรนำ เช่น หง- หน- หม- หย- หร- หล- หว- จะอยาในหมวดอักษร ง น ม ย ร ล ว ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น รอง.....ร่อง.....หร่อง.....ร้อง เป็นต้น

บทนิยามที่อยู่ต่อจากศัพท์หลักหรือศัพท์รองนั้น มักจะขึ้นต้นด้วย " คือ...." หรือ "เปน..." หรือ "ว่า..." หรือ "แปลว่า" แต่ถ้าศัพท์ใดมีพ้องความหมาย คำพ้องความหมายจะมาก่อน นิยามหลายความหมาย เช่น

ตัวอย่างที่ ๑ *: เล็น, เปนชื่อสัตว์จำพวกหนึ่ง, ตัวมันเล็กเท่ากับเรนือด, มันศรีขาวมักเกิดอยู่ที่ผ้านุ่งผ้าห่มคนนั้น.*

ตัวอย่างที่ ๒ *: เหลน, คือลูกของหลานนั่นเอง.*

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ ๓ *: เพง, เต็ม, บริบูรณ์, ว่าเต็ม, คือดวงพระจันทร์เมื่อวันขึ้นสิบห้าค่ำ ดวงจันทร์เต็มดีนั้น.*

ตัวอย่างที่ ๔ : *อุดม แปลว่ายิ่ง, ว่าบริบูรณ, ว่าเลิศ. ของบริบูรณว่าอุดม.*

ตัวอย่างที่ ๕ *: แล่น , วิ่ง, คือวิ่งไปโดยเร็ว, เช่นคนวิ่งไปเร็วนักนั้น.*

นิตยา กาญจนวรรณ (๒๕๕๒) ได้กล่าวว่าอักขราภิธานศรับท์ของหมดบรัดเลย์นี้ มีเหตุผลสองประการที่ทำพจนานุกรมเล่มนี้ขึ้น วัตถุประสงค์ข้อแรกก็คือ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อมิชชันนารีที่ต้องการเรียนรู้ภาษาไทยส่วนวัตถุประสงค์ประการที่สองก็คือ เพื่อวางมาตรฐานการใช้ภาษาไทยให้แก่คนไทย โดยท่านเห็นว่า พจนานุกรมที่มีศัพท์หลักเป็นภาษาไทย และมีบทนิยามศัพท์เป็นภาษาไทย ดีกว่าพจนานุกรมไทยที่มีบทนิยามเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะในสมัยนั้นถึงแม้จะมีหนังสือไวยากรณ์ไทยอยู่แล้ว แต่กลับปรากฏว่าไร้ประโยชน์เพราะแต่ละฉบับข้อความไม่ตรงกันหรือขัดแย้งกันเอง ครูภาษาไทยจึงเกิดความสับสนว่าอะไรผิดอะไรถูก หมอบรัดเลย์มิได้ทำพจนานุกรมฉบับนี้เพียงคนเดียว แต่ได้รับความร่วมมือจาก อาจารย์ทัด ซึ่งน่าจะเป็นครูสอนภาษาไทยของหมอบรัดเลย์เอง นอกจากอาจารย์ทัดแล้วก็ยังมีคนไทยอีกคนหนึ่งคือ นายเมือง ช่วยทำด้วยโรงพิมพ์ของหมอบรัดเลย์ ได้เริ่มต้นพิมพ์พจนานุกรมฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๐๔ จนถึง พ.ศ.๒๔๑๖ รวมเวลาทั้งสิ้น ๑๒ ปี ในปีเดียวกันนั้นเองหมอบรัดเลย์ก็ได้สิ้นชีวิตลงเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน Dan F. Bradley บุตรชายของท่านจึงได้ช่วยดำเนินงานต่อ พจนานุกรมเล่มนี้มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาด กว้าง x ยาว = ๙" x ๑๑ ๑/๒" หนา ๘๒๘ หน้า แต่ละหน้ามีศัพท์หลักประมาณ ๓๑-๓๙ คำ การเรียงลำดับศัพท์ใช้เกณฑ์ลำดับตัวอักษรไทย ก-ฮ จากนั้นจึงเป็น ฤ ฤๅ ฦ ฦๅ ในแต่ละหมวดอักษร เรียงศัพท์ตามลำดับสระและพยัญชนะท้าย (ตัวสะกด) ตามแบบหนังสือประถม ก กา ตัวอย่าง เช่น

ญ่าง, เป็นอาการที่ยกท้าวก้าวไปนั้น, เหมือนอย่างเด็กทารกพึงสอนญ่าง.

ญ่างเดิร, เป็นอาการที่ยกตีนก้าวเดิรไป.

ญ่างตีน, คืออาการที่ญ่างท้าวเดิรไป.

ญ่างตีน, คืออาการที่ญ่างท้าวเดิรไป.

ญ่างท้าว, คืออาการที่ยกตีนก้าวเดิรไป.

ญ่างเนื้อ, เป็นการที่คนเอาเนื้อสัตว์มีกลวงทรายเปนต้นปิ้งไฟให้สุก.

ญ่างปลา, เป็นการที่คนเอาปลาวางบนเตาไฟสูงๆ ทำให้สุก.

ญ่างไฟ, เป็นการที่คนเอาสิ่งของทั้งปวง, มีปลาแลเนื้อเปนต้น ญ่างด้วยไฟให้สุก.

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหมอบรัดเลย์ได้เสียชีวิตลงในระหว่างการจัดพิมพ์ คนอื่นจึงต้องดำเนินการต่อ และได้ใช้เวลาทั้งหมดถึง ๓๕ ปี ผลงานจึงออกมาลักลั่น ไม่ดีเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าศัพท์บางศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้จะได้สูญหายไปจากภาษาไทยแล้ว รวมทั้งตัวสะกดการันต์ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว แต่พจนานุกรมเล่มนี้ก็ทรงคุณค่าในแง่ประวัติของภาษา ทำให้เราได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยในช่วงสองศตวรรษที่ผ่านมา นอกจากนี้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ก็ยังได้ใช้พจนานุกรมฉบับนี้เป็นแหล่งอ้างอิงด้วย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๔๗) ได้ศึกษาเกี่ยวกับหมอบรัดเลย์กับการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย ๕ ด้าน คือ การเริ่มเทคโนโลยีการพิมพ์ในประเทศไทย การทำภาษาไทยให้เป็นภาษามาตรฐาน การแปลภาษา การเกิดทำเนียบภาษาใหม่ในภาษาไทย และการสร้างตำศัพท์และมโนทัศน์ใหม่ในภาษาไทย การนำเทคโนโลยีการพิมพ์ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนที่สำคัญมากของสังคมไทย เพราะทำให้ภาษาไทยมีตัวพิมพ์เช่นเดียวกับภาษาต่างๆ ในอารยะประเทศทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ตะวันตกแล้ว ยังทำให้การนำความรู้เผยแพร่สู่สาธารณชน มีความเป็นไปได้มากขึ้น การพิมพ์ทำให้คนหมู่มากสามารถเข่าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้น การสร้างตัวแบบพิมพ์และใช้เครื่องพิมพ์พิมพ์เอกสารต่าง ๆ ทำให้การเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร เป็นไปอย่างรวดเร็วและทันเวลา เช่น การพิมพ์หนังสือ คัมภีร์ครรทรักษา ซึ่งหมอบรัดเลย์แปลจากภาษาอังกฤษ ใช้เวลาพิมพ์ไม่นาน ใช่เป็นตำราให้นักศึกษาแพทย์อ่านได้ การพิมพ์ห้ามสูบฝิ่นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้เวลาพิมพ์เพียงหนึ่งเดือนเศษสามารถพิมพ์ได้ถึง ๙,๐๐๐ ฉบับ หลังจากที่หมอบรัดเลย์ได้นำเครื่องพิมพ์มาใช้ในสังคมไทยแล้ว บทบาทของภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสังคมไทยได้เปลี่ยนไป ภาษาอังกฤษมีความสำคัญต้อสังคมไทยมากขึ้น ด้วยการเป็นสื่อให้คนไทยรับองค์ความรู้จากตะวันตก ทำให้คนไทยตื่นตัวในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น และสำหรับภาษาไทยจากเดิมใช้เพียงการพูด ท่อง ปากเปล่า เขียนบนกระดาน ใบลานหรือกระดาษ ส่วนใหญ่เป็นร้อยกรองและเรื่องเล่าแบบชาวบ้าน เมื่อมีการพิมพ์ การเขียนร้อยแก้วก็มีความสำคัญมากขึ้น มีรูปแบบเปลี่ยนไปเพราะเรื่องที่เขียนเปลี่ยนไปจากเดิม นอกจากนี้หมอบรัดเลย์ยังมีส่วนทำให้ภาษาไทยเป็นภาษามาตรฐาน การทำภาษาไทยให้เป็นภาษามาตรฐาน (language standardization) หมายถึง การจัดระเบียบภาษาโดยจัดทำพจนานุกรมและตำราไวยากรณ์ ซึ่งเป็นหนังสือที่กำหนดระเบียบของการใช้ภาษาในการออกเสียง การสะกดคำ การใช้คำ การระบุความหมายของคำ และการเขียนประโยคให้ถูกต้อง หอมบรัดเลย์ได้จัดทำพจนานุกรม คือ อักขราภิธานศรับท์ (Dictionary of the Siamese Language) ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.๒๔๑๖ และตำราไวยากรณ์ จินดามณีฉบับหมอบรัดเลย์ซึ่งไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ อักขราภิธานศรับท์มีความสำคัญต่อสังคมไทยมากเพราะเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนไทยได้ตระหนักถึงแหล่งอ้างอิงที่เป็นมาตรฐาน และเป็นจุดเริ่มต้นของการทำพจนานุกรมอีกจำนวนมากต่อมา นอกจากนี้อักขราภิธานศรับท์ยังทำให้เกิดมาตรฐานของการสะกดคำ และการใช้คำให้ตรงกับความหมายและยังเป็นบันทึกที่ดีที่สุดของภาษาไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ การจัดทำพจนานุกรมและตำราไวยากรณ์ของหมอบรัดเลย์ส่งผลให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีหลักเกณฑ์มากขึ้นและทำให้ภาษาไทยมาตรฐานพัฒนาและแพร่หลายในหมู่คนไทยและชาวต่างชาติอย่างรวดเร็ว เมื่อมีหมอบรัดเลย์ได้ตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษฉบับแรก มีชื่อว่า บางกอกรีคอร์เดอร์ และ Bangkok Recorder ส่งผลสำคัญให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีการแปลภาษาระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ การแปลเปิดโอกาสให้มีการถ่ายทอดความรู้จากอีกภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง ข่าวหรือความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อตีพิมพ์ในฉบับภาษาอังกฤษ ส่วนเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์ หรือที่เกี่ยวกับความเป็นไปในโลกตะวันตกก็ถูกถ่ายทอดเป็นภาษาไทย หมอบรัดเลย์ยังมีส่วนทำให้ภาษาไทยเริ่มมีการใช้ทำเนียบภาษาแนวใหม่อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพิมพ์หนังสือบางกอกรีคอร์เดอร์ หรือหนังสือจดหมายเหตุ ทำเนียบภาษาแบบใหม่ของภาษาไทยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ได้แก่การเขียนข่าว การเขียนสารคดี การเขียน “หนังสือสำแดงการ” เพื่อชี้แจงเหตุผลซึ่งเป็นจุดเริ่มของบทบรรณาธิการหรือคำนำหนังสือในปัจจุบัน หมอบรัดเลย์พยายามเผยแพร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
115475

ความรู้โดยใช้ภาษาไทย เมื่อต้องกล่าวถึงสิ่งใหม่ๆ จำเป็นต้องมีคำใหม่ สิ่งที่หมอบรัดเลย์ทำคือการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ การใช้คำภาษาไทยในความหมายใหม่ และการสร้างคำศัพท์ กระบวนการเหล่านี้ส่งผลให้เป็นแนวทางของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์อย่างเป็นทางการในสังคมไทยสมัยต่อ ๆ มา เช่น เปรสเดนต์ (president) กปิตัน (captain) กัมปะนี (company)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำและสำนวน

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (๒๕๔๐) ได้ศึกษาการเปลี่ยนถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย ซึ่งได้ศึกษาถึงสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย สำนวนต่างสมัยที่มีความหมายเหมือนกัน และสำนวนเก่าที่เลิกใช้แล้ว

เนติมา พัฒนกุล (๒๕๔๙) ได้ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมดบลัดเลย์เปรียบเทียบกับความหมายปัจจุบัน โดยความหมายของคำในปัจจุบันได้พิจารณาตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสืออักขราภิธานศรับทของหมอบรัดเลยเปรียบ เทียบกับความหมายของคำในปจจุบัน โดยความหมายของคำในปจจุบันพิจารณาตามความหมายใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ พบวาคำในหนังสืออักขราภิธานศรับทมีการเปลี่ยนแปลงความหมาย ๓ ประเภท คือ ความหมายแคบเขา ความหมายกวางออก และความหมาย ยายที่ โดยคำที่มีความหมายกวางออกมีจำนวนมากที่สุด คำที่มีความหมายยายที่มีจำนวนรองลงมา และคำที่มีความหมายแคบเขามีจำนวนนอยที่สุด

วัลยา วิมุกตะลพ (๒๕๑๓) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน จากการวิจัยพบว่าภาษาสองระยะนี้มีความเปลี่ยนแปลง ๓ ประการ คือ ความหมายของคำ สำนวนที่ใช้ บางสำนวนยังคงมีใช้อยู่ในปัจจุบันแต่มีบางส่วนไม่มีที่ใช้เลยลำดับของคำที่แตกต่างกันในภาษา ๒ ระยะนี้มีส่วนทำให้เห็นนี้มีส่วนทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาได้อย่างชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ ๓
วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้จะศึกษาหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ฉบับพิมพ์ขึ้นใหม่ขององค์การค้าคุรุสภา ปีพ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งการจัดพิมพ์นี้ได้ถอดแบบเดิมไว้ทั้งหมด ทั้งการสะกด การเรียงคำ และแบบตัวอักษร โดยจะศึกษาคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้ ศึกษาคำที่ปรกติยังใช้ตรงความหมายในหนังสืออักขราภิธานศรับท์และศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว –รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้วิจัยได้ลงมือศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังต่อไปนี้

๓.๑ ระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตของข้อมูลที่จะศึกษาวิจัย
๓.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
๓.๓ วิธีดำเนินการวิจัย
๓.๔ ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

๓.๑ ระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตของข้อมูลที่จะศึกษาวิจัย

- หนังสืออักขราภิธานศรับท์ หมอบรัดเลย์ฉบับจัดพิมพ์โดยองค์การค้าครุสภา พ.ศ. ๒๕๑๔

๓.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ศึกษาเรียบเรียงคำแค่ละคำเรียงตามลำดับที่ปรากฏตั้งแต่ตัวอักษร ก –ฮ
๒. แยกหมวดหมู่ของคำแต่ละคำ ตามประเภทของคำและการสร้างคำ ได้แก่ คำประสม คำซ้อน และคำที่เกิดจากการสมาสและสนธิ คำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏ
๓.แยกคำที่ศึกษาว่าสูญหายไปจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒
๔. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับคำ และถ้อยคำสำนวนในปัจจุบัน โดยพิจารณา อักขรวิธี การออกเสียงและความหมาย โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับพนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
๕.พิจารณาความถูกผิดของการวิเคราะห์ข้อมูล
๖.สรุปผลการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๓.๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

๑.รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์ โดยแยกออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ ได้แก่ ศัพท์สามัญทั่วไป ศัพท์ศาสนา ศัพท์ทางการแพทย์ ศัพท์การเกษตร เป็นต้น โดยเรียงตามลำดับอักษรตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.รวบรวม คำต่างๆ ถ้อยคำที่เป็นสำนวน และคำยืมจากภาษาต่างประเทศ

๓.ตรวจทานพิจารณาคำต่างๆว่าจัดหมวดหมู่เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

๔.วิเคราะห์ข้อมูล

๕.สรุปผลและรายงานผลการวิจัย

๓.๔ ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การดำเนินงาน	ระยะเวลา												หมายเหตุ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
รวบรวมข้อมูลและแยกออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ	↔	↔	↔	↔									
รวบรวมคำที่เป็นสำนวนและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศและตรวจทานพิจารณา					↔	↔	↔	↔					
วิเคราะห์ข้อมูลตรวจทานความถูกต้องและสรุปผล									↔	↔	↔	↔	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ ๔
ผลการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการวิจัยที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี

๒. การเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนในอักขราภิธานศรับท์

๓. วิธีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย

๔. สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว - พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏจากถ้อยคำและสำนวนในสมัยดังกล่าว

๕.การอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่างๆ เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม

๑.การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี

ส่วนใหญ่การเขียนสะกดคำในอักขราภิธานศรับท์แตกต่างไปจากการเขียนสะกดคำในภาษาไทยปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้ภาษาในปัจจุบันสามารถคาดเดาความหมายได้จากลักษณะการออกเสียงที่ใกล้เคียง เช่น

หมวด ก

กาเมสุมิจฉาจาร **ประพฤษดิ์ผิดในความปราถนา** , คือล่วง**ประเวณีย์** ผัวเมียเขานั้น

ประพฤษดิ์	ปัจจุบันสะกดว่า ประพฤติ
ปรารถนา	ปัจจุบันสะกดว่า ปรารถนา
ประเวณีย์	ปัจจุบันสะกดว่า ประเวณี

กุกุฎะพันท์ เครื่องสำหรับ**พระมหากระษัตร**ห้าสิ่ง,คือสนองพระบาท,ธารพระกร, พระแซ่ , พระขรรค์,**มงกุฎ**

กุกุฎะพันท์	ปัจจุบันสะกดว่า กกุธภัณฑ์
พระมหากษัตร	ปัจจุบันสะกดว่า พระมหากษัตริย์
มงกุฎ	ปัจจุบันสะกดว่า มงกุฎ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โก้ เป็นปลายชื่อขนมไทย เขาทำด้วยแป้ง**เข้าโภช**บ้าง , แห้วบ้าง , กระจับบ้าง, ถั่วบ้าง, ใส่**น้ำตาน**ทราย, กินหวานเรียกตะโก้.

หมวด ข

เข้าโภช ปัจจุบันสะกดว่า ข้าวโพด
น้ำตาน ปัจจุบันสะกดว่า น้ำตาล

แขน, **อะไวยะวะ**ทั้งสองซ้ายขวา, ที่**เปนทอ่น**กลม ๆ,**เล๊ก** ๆ, ยาวออกมาจากกาย.
อะไวยะวะ ปัจจุบันสะกดว่า อวัยวะ
เปน ปัจจุบันสะกดว่า เป็น
ทอ่น ปัจจุบันสะกดว่า ท่อน
เล๊ก ปัจจุบันสะกดว่า เล็ก

ขลัง , คนทำการสิ่งใด ๆ **สำเร็ทธิ์**ด้วยมนตร์ , **ฤา** คาถา, แลวิชาการต่างๆ, คือประสิทธิ์นั้นเอง.
สำเร็ทธิ์ ปัจจุบันสะกดว่า สำเร็จ
ฤา ปัจจุบันสะกดว่า หรือ รือ

หมวด ค

คามะวาศี, ว่าคนอยู่ในบ้าน
คามะวาศี ปัจจุบันสะกดว่า คามวาสี

คี่ไคล, คือเปนชื่อสิ่งที่ติดตัวดำเปนคราบ ๆอยู่นั้น"
คี่ไคล ปัจจุบันสะกดว่า ขี้ไคล

คฤหัฐ, คือคนทั้งปวงที่ไม่ได้ถือบวช, เหมือนพระสงฆ์นั้น.
คฤหัฐ ปัจจุบันสะกดว่า คฤหัสถ์

หมวด ง

ง่ำ ๆ, เปนอาการเสียงสุนัข, มัน**ขะย่ำ**ของกินพลาง**กะทำ**เสียงพลางนั้น.
ง่ำ ๆ
ขะย่ำ ปัจจุบันสะกดว่า ขย้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะทำ ปัจจุบันสะกดว่า กระทำ

'งดให้, คือ**อยุด**ยั้งให้ยังไม่ทำเปนต้นนั้น.
อยุด ปัจจุบันสะกดว่า หยุด

หงอน, คือ อาการแห่งสิ่งที่เปนสันอยู่บน**ศีศะ**, เหมือนอย่างหงอนไก่. แลหงอนนกยูงเปนต้นนั้น
ศีศะ ปัจจุบันสะกดว่า ศีรษะ

หมวด จ

จุณะศี, เปนชื่อของอย่างหนึ่งเปนก้อนศีเขียว, เกิดแต่สนิมทองแดงสำหรับใช้ทำยา
จุณะศี ปัจจุบันสะกดว่า จุนนะสี
ศี ปัจจุบันสะกดว่า สี

จัดสัน, เลือกสัน, คือการที่**จัดสัน**เลือกเอาตามใจ, เหมือนอย่างการไล่ให้แปลหนังสือ, ด้วยประสงค์จะ**จัดสัน**หาคนฉลาด.
จัดสัน, เลือกสัน ปัจจุบันสะกดว่า จัดสรร, เลือกสรร

จุมพิตร์, คือการที่กอดจูบ เคล้าคลึงกัน, เหมือนอย่างผัวเมียร่วม**สมัคสังวาศ**.
จุมพิตร์ ปัจจุบันสะกดว่า จุมพิต
สมัค ปัจจุบันสะกดว่า สมัคร
สังวาศ ปัจจุบันสะกดว่า สังวาส

หมวด ฉ

ฉะกามาพจร, คือสวรรค์หกชั้น,เทพยดายัง**ประพฤษดิ**ในกามคุณอยู่นั้น
ฉะกามาพจร ปัจจุบันสะกดว่า ฉกามาพจร
ประพฤษดิ ปัจจุบันสะกดว่า ประพฤติ

ฉะกรรจ์, คือความที่ใจเหี้ยมเกรียม เหมือนอย่างนายทหารเปนต้น, ฤๅความ**มหันตะโทษ**ปล้นสะดมนั้น.
ฉะกรรจ์ ปัจจุบันสะกดว่า ฉกรรจ์
มหันตะโทษ ปัจจุบันสะกดว่า มหันตโทษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เฉื่อย ฉ่ำ, คือ ความที่**สะบายใจ**, ฤาระงับ,เหมือนอย่างกระหายน้ำ, ได้กินน้ำ**เอย็น**ใสนั้น.

สะบายใจ ปัจจุบันสะกดว่า สบายใจ

เอย็นใส ปัจจุบันสะกดว่า เย็นใส

หมวด ช

ชิโนรศ, แปลว่าคนเปนโ**อรศ**แห่งพระเจ้า, คือพระสงฆ์

ชิโนรศ ปัจจุบันสะกดว่า ชิโนรส

โอรศ ปัจจุบันสะกดว่า โอรส

ไชยภูม, คือที่ดี, ถ้าทำศึกสงครามกัน, ผู้ใดได้ที่ดีเปนที่**ไชยภูม**, ว่าผู้นั้นคงได้**ไชยชะนะ**

ไชยภูม ปัจจุบันสะกดว่า ชัยภูมิ

ไชยชะนะ ปัจจุบันสะกดว่า ชัยชนะ

เช่าโรง, คือการที่เช่าโรงเขา**อาไศรย**อยู่เปนต้น, เหมือนอย่างคนไม่มีโรงนั้น

อาไศรย ปัจจุบันสะกดว่า อาศัย

ซากผี, คือเปนชื่อผีตายเก่าๆ ที่เน่าแล้วยุบแห้งอยู่นั้น, เหมือนอย่าง**คางค็ก**ตายซากเปนต้น.

คางค็ก ปัจจุบันสะกดว่า คางคก

หมวด ซ

ซาม ขะนอง, เปนชื่ออาการที่กำลังเล่นขะนองนั้น, เหมือนอย่างเด็กมีอายุได้สิบสี่สิบห้าปีนั้น.

ซาม ขะนอง ปัจจุบันสะกดว่า ทรามคะนอง

ขะนอง ปัจจุบันสะกดว่า คะนอง

เชื่อ สนอง**องค์**, เปนชื่อผ้าที่เย็บเข้าเปนรูปตัวคน, **สำรับ**ใส่กันร้อนแลหนาวนั้น. เหมือน**เชื่อ**ที่พวกเจ๊กใส่

เชื่อ ปัจจุบันสะกดว่า เสื้อ

สำรับ ปัจจุบันสะกดว่า สำหรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ฌ

ฌะลอม, เปนชื่อของสานด้วยไม้ตอก, สำหรับห่อลำไยบ้าง, ใส่**สะเบียง**ไปทางไกลเปนต้นบ้าง.
ฌะลอม ปัจจุบันสะกดว่า ชะลอม
สะเบียง ปัจจุบันสะกดว่า เสบียง

หมวด ญ

หญก, เปนชื่อของอย่างหนึ่งคล้ายแก้ว, ศีขาวเหมือนหยวก, พวกจีนสำรับใช้ทำตรา, อนึ่งคนตกเบ็ดทำยกขึ้นยกลงนั้น.
หญก ปัจจุบันสะกดว่า หญก

ญ่างเดิร, เปนอาการที่ยกตีนก้าวเดิรไปนั้น.
ญ่าง ปัจจุบันสะกดว่า ย่าง
เดิร ปัจจุบันสะกดว่า เดิน

เญี่ยงอย่าง, คือเปนชื่อตัวแบบฉบับนั้น, เหมือนอย่างขนบธรรมเนียมเปนต้น.
เญี่ยงอย่าง ปัจจุบันสะกดว่า เยี่ยงอย่าง

หมวด ด

ด้วงโสน, คือด้วงอย่างหนึ่งคล้ายกับหนอน, มันย่อมเกิดในต้นโสนกินดีมัน**อะหร่อย**นัก
อะหร่อย ปัจจุบันสะกดว่า อร่อย

ดินสอดิน, คือดินสอที่เขาปั้นด้วยดินนั้น, เหมือนอย่างดินสอที่พวกเด็กๆ สอนเขียนหนังสือที่**กะดาน**นั้น.
กะดาน ปัจจุบันสะกดว่า กระดาน
เดือน**ทรงกรด**, คือดวงพระจันทร์อยู่ใน**อากาษ**, แลมีสิ่งเปนวงรอบอยู่ห่างดวงพระจันทร์ประมาณ**ศัก**สามวานั้น.
ทรงกรด ปัจจุบันสะกดว่า ทรงกลด
อากาษ ปัจจุบันสะกดว่า อากาศ
ศัก ปัจจุบันสะกดว่า สัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ต

ตาเถ้า, เปนคำที่สำหรับเรียกคนแก่นั้น, เหมือนอย่างเขาเรียกกันว่าตาแก่**ตาเถ้า**เป็นต้น.
ตาเถ้า ปัจจุบันสะกดว่า ตาเฒ่า
ต่ำชาติ, คือความที่คนบังเกิดในชาติต่ำนั้น, เหมือนอย่างคนที่เกิดในพวก**ทาษ ฉะเลย.**
ทาส ปัจจุบันสะกดว่า ทาส
ฉะเลย ปัจจุบันสะกดว่า เชลย
ตะใพ้, สะใพ้, คือหญิงที่เปนเมียของลูกชายเปนต้นว่าลูก**ตะใพ้**
ตะใพ้ สะใพ้ ปัจจุบันสะกดว่า สะใภ้
ตะลาน, เปนชื่อบ้านพวกทำปลาแห่งหนึ่ง, มีอยู่**แควง**กรุงเก่านั้น
แควง ปัจจุบันสะกดว่า แขวง

หมวดถ

ถะเล,มหาสมุท,มหานัทธี, เปนชื่อมหาสมุทที่น้ำเค็มนั้น, เช่นตามทางที่จะไป**อะเมริกัน**เปนต้น.
ถะเล ปัจจุบันสะกดว่า ทะเล
มหาสมุท ปัจจุบันสะกดว่า มหาสมุทร
มหานัทธี ปัจจุบันสะกดว่า มหานที
อะเมริกัน ปัจจุบันสะกดว่า อเมริกัน
ถั่ว, เปนชื่อผักอย่างหนึ่งเปนเถามีฝัก,เมล็ดนั้นมี**ศรี**ต่างๆ หลายอย่างหลาย**พรรณ์**, เช่นถั่วเขียวถั่วดำ.
ศรี ปัจจุบันสะกดว่า สี
พรรณ์ ปัจจุบันสะกดว่า พันธุ์

หมวด ท

ทา**ขะมิ่น**, คือการเอา**ขะมิ่น**ทาที่สิ่งของทั้งปวงนั้น, เช่นเด็กทา**ขะมิ่น**นั้น.
ขะมิ่น ปัจจุบันสะกดว่า ขมิ้น
ทิชา , เปนชื่อหมู่นกทั้งปวงที่เกิดแต่ไข่นั้น, เช่นหมู่นกยูงฤา**นกกะเรียญ**เปนต้นนั้น.
นกกะเรียญ ปัจจุบันสะกดว่า นกกระเรียน
ทำบุญ, การชำระใจ, ทำการกุศล**บำเพญ**ทาน, เปนชื่อการที่ชำระใจให้ผ่องให้บริสุทธิ์นั้น, เช่นคนทำใจไม่โลภ, ไม่**ประทุษฐ**ร้ายไม่หลง.
บำเพญ ปัจจุบันสะกดว่า บำเพ็ญ
ประทุษฐร้าย ปัจจุบันสะกดว่า ประทุษร้าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ธ

ธระณี, ว่าแผ่นดิน, ฤาของสำหรับรองของต่างๆ นั้น, เช่น **ธระณี**ประตู.

ธนบูรีย์, เปนชื่อเมืองบางกอก, แต่ครั้งกรุงเก่ายังตั้งอยู่ดีนั้น.

ธะนุบำรุง, ความว่า**อุปะถัมถ์**, สงเคราะห์ด้วยเข้ากินแลผ้านุ่งเปนต้น.

ธระณี ปัจจุบันสะกดว่า ธรณี

ธนบูรีย์ ปัจจุบันสะกดว่า ธนบุรี

ธะนุบำรุง ปัจจุบันสะกดว่า ทะนุบำรุง

อุปะถัมถ์ ปัจจุบันสะกดว่า อุปถัมถ์

หมวด น

หน้าซื่อ, คือหน้าคนดูเหนเปนใจซื่อ, ไม่สู้เปนใจโกหก**มานยา**นั้น.

มานยา ปัจจุบันสะกดว่า มารยา

เนระคุณ, คือปราศจากคุณ, เขาพูดถึงคนที่ประทุษฐร้ายแก่ผู้มีคุณว่า , เปนคน**เนระคุณ**นั้น.

เนระคุณ ปัจจุบันสะกดว่า เนรคุณ

ไนยเนตร, ไนยนา, ว่า**ไนยตา**ทั้งสองข้างนั้น, เช่น คำว่าดวง**ไนยเนตร**,

ไนยเนตร ปัจจุบันสะกดว่า นัยเนตร

ไนยนา ปัจจุบันสะกดว่า นัยนา

ไนยตา ปัจจุบันสะกดว่า นัยน์ตา

นึกสงไสย, คือความที่คนคิด**สงไสย**ในใจต่างๆ นั้น, เช่น คนทรัพย์สิ่งของหาย, นึก**สงไสย**คนโน้นคนนี้เปนต้น.

สงไสย ปัจจุบันสะกดว่า สงสัย

หมวด บ

บุรุษ, คือคนผู้ชาย**บันดามนุษ**และเทวดาเปนชาย(, เรียกว่าบุรุษตามคำ**สับท์**, เรียกว่าเปนชายคำไทย.

บันดา ปัจจุบันสะกดว่า บรรดา

มนุษ ปัจจุบันสะกดว่า มนุษย์

สับท์ ปัจจุบันสะกดว่า ศัพท์

บำเรอห์, คือให้**เข้าของ**อุดหนุน, เหมือนหญิงชอบใจรักชาย, มีของกินเปนต้น, ให้กับชายว่า**บำเรอห์**ชาย, อนึ่งผู้อื่นก็ดีถ้าให้สิ่งของอุดหนุนกันด้วยความรัก, เช่นนั้นว่า **บำเรอห์**

บำเรอห์ ปัจจุบันสะกดว่าบำเรอ

ข้าวของ ปัจจุบันสะกดว่า ข้าวของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ป

ปวดเจ็บ, เจ็บปวด คือความเจ็บมีกำลัง, เหมือน**อะสอระพิศม์**กัด**พิศม์**มันแล่นทำให้ปวดนัก

อะสอระพิศม์ ปัจจุบันสะกดว่า อสรพิษ

พิศม์ ปัจจุบันสะกดว่า พิษ

ประจญ**สัตรู**, คือสู้กับ**สัตรู**นั้น

สัตรู ปัจจุบันสะกดว่า ตรู

ประจญ, คือต่อสู้ธรมานเหมือนพระยะโฮวากระทำแก่พวก**ยิศราเอล**นั้น.

ธรมาน ปัจจุบันสะกดว่า ทรมาน

พระยะโฮวา ปัจจุบันสะกดว่า พระยะโฮวาห์

ยิศราเอล ปัจจุบันสะกดว่าอิสราเอล

หมวด ผ

ผ่าหัว , แล่งหัว, คือให้แตกออกเปนสองภาคย์นั้น.

ภาคย์ ปัจจุบันสะกดว่า ภาค

ผล**อานิสงษ์**, คือผลเช่น ว่า , **อานิสงษ์**นั้น, เหมือนคนตั้ง**จิตร**เมตตาแก่ผู้อื่น, แลตัวได้ **ความศุข**นั้น, ว่า**อานิสงษ์**

อานิสงษ์ ปัจจุบันสะกดว่า อานิสงส์

จิตร ปัจจุบันสะกดว่า จิต

ฝ่าย**ปะเรียญติ**, ส่วน**ปะเรียญติ**, คือข้างพ**ระปะเรียญติ**, เหมือนจะถวายของ**พระสงฆ**หลายจำพวก, ว่าของนี้เปนส่วนข้าง**ปะเรียญติ**

ปะเรียญติ ปัจจุบันสะกดว่า เปรียญ

สงฆ ปัจจุบันสะกดว่า สงฆ์

หมวด พ

พระหฤไทย, หัวใจ, แปลว่าหัวใจ, เปนคำสูงคำเพราะสำหรับเจ้านั้น.

พระหฤไทย ปัจจุบันสะกดว่า พระหฤทัย

พรัดพราก, พลัดจาก, **นิราษ**ร้าง, คือ**นิราษ**ออกจากกันไปเหมือนคนสองคนเปนต้น, เดิมไปด้วยกันภายหลังกระจัดพลัดออกจากกัน

พรัดพราก ปัจจุบันสะกดว่า พลัดพราก

นิราษ ปัจจุบันสะกดว่า นิราศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ฟ

ฟอก, คือเอาเครื่องฟอกมี**ซ่าบู่**เปนต้น, ใส่ลงในผ้าแล้วแช่ใส่น้ำหมักไว้แล้วซักเสียนั้น

ซ่าบู่ ปัจจุบันสะกดว่า สบู่

ฟังธรรม, สดับธรรม, คือสดับเสียงที่เขากล่าวสำแดงศีลแลข้อประฏิบัติที่จะได้ไปสวรรค์นั้น

ประฏิบัติ ปัจจุบันสะกดว่า ปฏิบัติ

ฟูมฟาย, คือเหลือเฟือนั้น, เช่นคำว่า ใช้สรอยฟูมฟายเปนต้นนั้น.

ใช้สรอย ปัจจุบันสะกดว่า ใช้สอย

หมวด ภ

ภ่าย, คือ **ปะราไชย**, คือสู้รบไม่ได้, เหมือนคนสองฝ่ายยกพลทหารมารบกับ, ฝ่ายข้างหนึ่งสู้ไม่ได้แพ้ไปแตกหนีไป, ว่า**ภ่าย**ไป.

ภ่าย ปัจจุบันสะกดว่า พ่าย

ปะราไชย ปัจจุบันสะกดว่า ปราชัย

ภอใจ, คือความชอบใจสมัครรักใคร่, คนเหนสิ่งของที่เปนที่รักที่ชอบใจ , ว่า**ภอใจ**

ภอใจ ปัจจุบันสะกดว่า พอใจ

ภรร,พืชน, คือพืชน, เหมือนพืชนมีเข้าปลูกเปนต้น, เขาเอาเมล็ดแก่ไว้จะปลูกนั้น.

ภรร ปัจจุบันสะกดว่า พันธุ์

พืชน ปัจจุบันสะกดว่า พืช

หมวด ม

มีบาญชีย, คือจดหมายรายสิ่งของฤารายชื่อคน, ตำบลบ้านไว้นั้น.

มีบาญชีย ปัจจุบันสะกดว่า มีบัญชี

แม่ซื้อ, เปนชื่อ**ปิสาจ**พวกหนึ่ง, คนทั้งปวงเขาว่ามันได้มีอยู่สำหรับรักษาลูกอ่อน, ถ้าทารกพึ่งออกจากท้องได้เก้าวันสิบวันเปนต้น, ถ้าเจ็บป่วยไม่สบายเขาทำเข้าสามปั้นศรีดำ แดง เหลือง, ทิ้งข้ามหลังคาที่ทารกอยู่เมื่อเวลาจะค้ำว่าหายโรค"

ปิสาจ ปัจจุบันสะกดว่า ปีศาจ

ไม้วา, คือไม้เขาทำ**กำหนฎสี่สอก**เปนวาหนึ่ง,สำหรับวัดที่เปนต้น"

กำหนฎ ปัจจุบันสะกดว่า กำหนด

สอก ปัจจุบันสะกดว่า ศอก

มะหาสาร, แปลว่า แก่นสารใหญ่, มีพราหมณมหาสารเปนต้นนั้น.

มะหาสาร ปัจจุบันสะกดว่า มหาสาร

พราหมณ ปัจจุบันสะกดว่า พราหมณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ย

ยุ่งเก๋, คือเส้นด้ายเปนต้น, มัน**พัละวัน**กันกว่าก่อนนั้น, ว่ายุ่งเก๋

พัละวัน ปัจจุบันสะกดว่า พัลวัน

ยินดี, คือความชื่นชมอิ่มใจ,เหมือน**ปราฐนา**อันใดแลได้สมความ**ปรารฐนา**, มีความชื่นชม

ปรารฐนา ปัจจุบันสะกดว่า ปรารถนา

ยมะโลกย์, โลกย์ของ**พะยายม**, เปนชื่อขุมนะรกตำแหน่งหนึ่ง, เปนที่พะยายมได้บังคับ**บันชา**ว่ากล่าวนั้น.

ยมะโลกย์ ปัจจุบันสะกดว่า ยมโลก

พะยายม ปัจจุบันสะกดว่า พระยายม

นะรก ปัจจุบันสะกดว่า นรก

บันชา ปัจจุบันสะกดว่า บัญชา

หมวด ร

รุกขะเทวะดา, คือ**เทวะดา**มีวิมานอยู่ที่ต้นไม้, **บันดาเทวะดา**มีวิมานอยู่ที่ต้นไม้เรียกเช่นนั้น

รุกขะเทวะดา ปัจจุบันสะกดว่า รุกขเทวดา

บันดา ปัจจุบันสะกดว่าบรรดา

เทวะดา ปัจจุบันสะกดว่า เทวดา

โรงหุ่น, คือโรงสำหรับเล่นหุ่น, เขาจะมีงานการเล่น**มะโหระศพ**, แลให้ปลูกโรงเล่นหุ้นนั้น.

มะโหระศพ ปัจจุบันสะกดว่า มหรสพ

เรื่องหนังสือ, คือหนังสือเรื่องราวต่างๆนั้น, หนังสือราช**พงษาวะดาร**ต่างๆ เปนต้น

พงษาวะดาร ปัจจุบันสะกดว่า พงศาวดาร

หมวด ล

เล่นพะนัน, เช่นเล่นวิ่งวัววิ่งควายแข่งกันฤาชนไก่ชนนกเปนต้น, ของใครชนะได้เงิน

เล่นพะนัน ปัจจุบันสะกดว่า เล่นพนัน

เล็บครุทธ์, คือของเช่นว่าอยู่ที่ท้าวครุทธ์. อย่างหนึ่งเปนชื่อต้นไม้ใบคล้ายกับเล็บครุทธ์

เล็บครุทธ์ ปัจจุบันสะกดว่า เล็บครุฑ

ท้าว ปัจจุบันสะกดว่า เท้า

ลายเบญจะรงค์, คือลายเขียนด้วยเครื่องเขียนห้าศรีนั้นลายมือ, คือรอยเส้นที่มีอยู่ที่ฝ่ามือนั้น.

ลายเบญจะรงค์ ปัจจุบันสะกดว่า เบญจรงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด ว

วิเสศ, แปลว่าแปลก**ปลาด**กว่าเพื่อน, ของอย่างเดียวกันแต่อันไหนดี**ปลาด**กว่าเพื่อน, **ว่าเปน**ของ**วิเสศ**

วิเสศ ปัจจุบันสะกดว่า วิเศษ

ปลาด ปัจจุบันสะกดว่าประหลาด

เว้ , เปนชื่อเมืองยวญเมืองหนึ่ง, เรียกว่าเมืองเว้นั้น.

ยวญ ปัจจุบันสะกดว่า ญวน

ว่าง**สาศนา,** เปล่าจากคำสั่งสอน. คือ กาลเมื่อไม่มีพระเจ้ามา**ตรัศ**โปรด**สัตว**, ต่อไปอีกจึ่งมีพระ**สาศนา**นั้น.

สาศนา ปัจจุบันสะกดว่า ศาสนา

ตรัศ ปัจจุบันสะกดว่า ตรัส

สัตว ปัจจุบันสะกดว่า สัตว์

หมวด ส และ ศ

สาระภาพย์, คือรับเอาความผิดที่ตัวทำ, เช่นคนได้ทำความผิดมีผู้ถามรับตามจริงนั้น.

สาระภาพย์ ปัจจุบันสะกดว่า สารภาพ

สาหัศ, ว่าหนัก, เหมือนคน**ประพฤติ**เปนโจรฆ่าคนปล้นเอาทรัพย์เปนต้น, ว่าเปนกรรม**สาหัศ.**

สาหัศ ปัจจุบันสะกดว่า สาหัส

ประพฤติ ปัจจุบันสะกดว่า ประพฤติ

ศิริวิลาศ, คือ**ศรีสรรค์**พรรณแห่งคนที่มีผิวพรรณรูปร่างกำลังสาวหนุ่มงามนั้น.

ศรีสรรค์ ปัจจุบันสะกดว่า สีสัน

หมวด ห

โหระภา, เปนชื่อต้นผักอย่างหนึ่งเปนต้นไม้อย่างเล็กใบมันหอม.

โหระภา ปัจจุบันสะกดว่า โหระพา

หูก, เปนชื่อเครื่องที่เขา**ธอ**ผ้า, ของมีหลายสิ่งมีไม้ตะพั้นสำหรับพันผ้าที่**ธอ**ได้แล้วเปนต้นนั้น.

ธอ ปัจจุบันสะกดว่า ทอ

หัดมวย, สึกษามวย, คือหัดซกต่อยกัน, เช่นคนจะสู้กันด้วยมือเปล่าไม่ถือไม้ถืออาวุธ.

สึกษา ปัจจุบันสะกดว่า ศึกษา

หมวด อ

อาศม, สะถาน, คือ กุฏิเปนที่อยู่ของ**ดาบศ**ทั้งปวงนั้น, มี**อาศม**แห่งฤาษีเปนต้น.

อาศม ปัจจุบันสะกดว่า อาศรม

สะถาน ปัจจุบันสะกดว่า สถาน

ดาบศ ปัจจุบันสะกดว่า ดาบส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปถำภ์, แปลว่าอุดหนุน, เช่นคนเหนคนอื่นพูดจาไม่ถี่ถ้วนเปนต้นแลช่วย**พูจจา**เพิ่มเติมเข้านั้น.

อุปถำภ์ ปัจจุบันสะกดว่า อุปถัมภ์

พูจจา ปัจจุบันสะกดว่า พูดจา

โอกาษ, แปลว่าช่องก็ได้, ว่าเวลาเปล่าไม่มีธุระ การงานอันใดก็ได้.

โอกาษ ปัจจุบันสะกดว่า โอกาส

หมวด ฮ

ฮุๆ , เปนเสียงดังฮุ ๆ เช่น**สุนักข์**มันเหนคนอื่นมาแปลกหน้ามันร้องฮุๆ เห่านั้น.

สุนักข์ ปัจจุบันสะกดว่า สุนักข์

ฮ่วย, ลำธาร, เปนชื่อลำธารน้ำในป่า, เปนคลองย่อมๆ กว้างสามสี่วานั้น.

ฮ่วย ปัจจุบันสะกดว่า ห้วย

ฮ่อเลือด, คือโลหิตขังอยู่ในผิวหนัง, เหมือนคนถูกเจ็บเปนต้นว่าเขาทุบตี, เลือดคั่งอยู่ที่รอบไม่ออกมาได้.

ฮ่อเลือด ปัจจุบันสะกดว่า ห้อเลือด

๒.การเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวน

ถ้อยคำและสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ถ้อยคำและสำนวนที่ปัจจุบันมีความหมายผิดไปจากที่เคยใช้มาก่อน ซึ่งความหมายปัจจุบันอาจจะเปลี่ยนไปคนละความหมาย หรืออาจจะมีความหมายตรงข้ามไปจากความหมายเดิม ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้รวมถึงถ้อยคำและสำนวนเก่าที่เลิกใช้แล้ว หมายถึง ถ้อยคำดังกล่าวเป็นคำพ้นสมัยและไม่มีใช้แล้วในปัจจุบัน

๒.๑ ถ้อยคำและสำนวนที่เลิกใช้แล้ว

ตัวอย่างเช่น

แก่งุย, คนแก่นักจนง่วงงุยหลงลืมสติไปบ้าง, ว่าแก่งุยเงื่องงุน, แมวตัวนี้แก่งุยไปไม่ว่องไว.

แก่ซาน, คนแก่นักเดิรไม่ไหวเซซวนไป, ว่าแก่ซาน, ตาคนนี้แก่ซานเต็มทีแล้ว.

แก่เทื้อ, ผู้หญิงมีอายุสี่สิบผลห้าสิบแล้วยังไม่มีผัว, ว่าแก่เทื้อ.

เกือบชวดเล่น, แทบชวดเล่น, งานแทบไม่ได้เล่น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้องอ้อย, การพนันอย่างหนึ่ง, คือเอาอ้อยทั้งลำมาเอามีดบากเข้าไว้กลางลำ, แล้วขะเนดูว่าข้างไหนจะยาว, ถ้านักเลงคนใดขะเนถูกก็ฉะนะ

ขนหนักแร้, คือขนที่ขึ้นในหนักแร้แห่งคนทั้งปวงนั้น.

ขืนคว่ำจำหงาย, การที่สองคนปล้ำกัน, ล้มคว่ำล้มหงาย.

โคตรเค้าเถ้าแก่, เปนคำด่ากันถึงพ่อแม่เปนต้นนั้น, คือ ความกล่าวถึงปู่ ญ่า ตายายในแต่เดิมนั้น

คนเก้อ, คืออาการที่คนคิดอายอดสูในใจ. เหมือนอย่างคนทำการชั่ว ต่างๆ ไว้, มีคนรู้ความนั้นก็คิดอาย.

คนเง้อ, คนเค้อ, คือคนโง่คนเคือไม่รู้จักการงานสิ่งใด, คล้ายๆ กับบ้านั้น, คือคนเซ้อนั้นเอง.
เงื่องงุย, คืออาการคนที่ง่วงหงอยไม่ว่องไวนั้น.

งอแฉ่ง, คืออาการที่หัวเราะงอเฉยอยู่นั้น, เหมือนอย่างคนที่หัวเราะหนักเปนต้น.

งอนพูด, คือความที่พูดอ้อมค้อมไป, พูดไม่ตรงนั้น, เหมือนอย่างคนดัดจริตพูดเป็นต้น.

แง้มคลอง, คือตามข้างๆทางๆ, ฤาริมทางๆ ทางนั้น.

ฉี ๆ , เปนคำออกปากชมของดีต่าง ๆ, ฤาเปนคำออกปากถึงคำที่ขัดเคืองในใจหนักว่า ฉิๆ ทำได้.

ฉีด้า, เปนคำว่ากับคนพูดอวดอ้างอันใดๆ , ว่าฉีด้าเพราะใจเขาไม่เชื่อ.

แซแรแซแก่, คืออาการแห่งคนแซเซือน, เหมือนอย่างคนเกียจคร้าน, สั่งให้ทำการ, มันเที่ยวแซเซือนไปไม่ทำนั้น.

ชักหน้าชักตา, คืออาการคนที่ทำตาควักค้อน, ด้วยเคืองใจไม่ชอบใจนั้น.

ซ้องกันมา, คือการที่ภากันมาพร้อมหน้านั้น, เหมือนอย่างคนภากันเข้าไปรับทานเปนต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แช่วนอน, คือการที่นอนนิ่งอยู่หวั่นไหวกายไม่ได้นั้น, เหมือนอย่างคนเจ็บเปนไข้หนักเต็มที่.

ถือเที่ยง , คือถือว่าบาป, ไม่มีบุญตายแล้วสูญกันเปนเที่ยงนั้น,เช่น นิยะตะ มิจฉาทิฐิ.

ดูดกอก, คือการที่ดูดเอาเลือดฤาดูดเอาลมออกนั้น, เหมือนอย่างพวกหมอกอกเลือดกอกลม.

ตู่ตัว, คือความที่เพี้ยนตัวไม่ตรงตัวนั้น, เหมือนหย่างคนเขียนหนังสือไม่ถูกตัว.

ตายโคม, คืออาการที่สัตวตายเน่าอยู่ในไข่นั้น., เช่นไข่ไก่ที่ฟักไม่ออกตัวเน่าเสียไปนั้น.

ตายเหลียวหลัง, คืออาการที่ตายเปนห่วงถึงสิ่งของต่างต่างภายหลังนั้น, เช่นคนพาลมิได้ตั้งจิตรคิดถึงความศุขในเบื้องหน้า.

๒.๒ ถ้อยคำและสำนวนที่เปลี่ยนความหมาย

ถ้อยคำและสำนวนที่เปลี่ยนความหมายหมายถึง ถ้อยคำที่ยังคงมีใช้อยู่ในปัจจุบันแต่ได้เปลี่ยนแปลงความหมายไปจากเดิม

ตัวอย่างเช่น

แก่แดด, ผลไม้ทั้งปวงมิๆได้แก่เองตามธรรมดาผล มันแก่เพราะถูกแดดมากกว่า, ว่าแก่แดด.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า แสดงกิริยาหรือคิดเห็นเกินวัย

แก่วัด, คนอยู่วัดนาน,คนอยู่วัดจนแก่, คนบวชอยู่ในวัดช้านานศึกออกมานั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า

ก้มหัว, น้อมหัวลง"
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่าก้มศีรษะลงอย่างคารวะ, ยอมลดตัวลงเป็นพวกพ้อง

แขวะ การที่เอามีดเปนต้น, แสะลงแล้วเอามือคุ้ยออกนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า พูดให้กระทบถึง

ไขว้เขว, การที่คนเปนนี่เขาหลายราย, ไปยืมเอาของคนนี้, ใช้ให้คนโน้นแล้วเอาของคนโน้นมาใช้ให้คนนี้.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า คิดผิดหรือเบี่ยงเบนไปจากสภาพที่ปรากฏ

ขวักไขว่, คือการที่ปลิวสบัด, เหมือนปลายทงที่ต้องลมนั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า อาการที่หลายคนหรือหลายวิ่งเคลื่อนไปมาอย่างสับสน

งอมแงม, คือ อาการคนชะราเถ้านักไปได้ไม่ไกลนั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า เป็นมากอาการหนัก เช่น ติดหวัดงอมแงม

งอแง, วอแว, คืออาการคนที่มักพูดปด, ไม่สู้จริงนั้น, มักพูดเป็นสำนวน
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า ออดอ้อนด้วยวิธีการร้องไห้อยู่ตลอดเวลา

บั้นท้าย, คือเรือเขาแบ่งเปนส่วนหัวส่วนท้าย, ตอนท้ายเรียกว่าบั้นท้ายนั้น
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า สะโพก , กัน ใช้แก่ผู้หญิง

ปล้ำผีลุกปลุกผีนั่ง, คือ คนพยาบาลคนไข้หนัก, ประคับประคองอยู่นานจนคนนั้นตาย.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า พยายามทำให้มีเรื่องราวขึ้นมา

แปลงเพศ, คือแปลงอาการตัวให้เปนอย่างอื่น, คนเดิมนุ่งห่มนั้นอย่างฆะฤหัฐ, แล้วทำเปนสมณะนุ่งผ้าเหลืองนั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า เปลี่ยนแปลงร่างกายจากเพศหนึ่งเป็นอีกเพสหนึ่งด้วยวิธีการทางการแพทย์

มั่วสุม, คือ มุ่นสุมเข้าไว้, เช่นมั่วสุมประชุมกันเปนต้นนั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า พบปะสนิทสนมกับคนไม่ดี

๒.๓ ถ้อยคำและสำนวนที่ยังคงใช้ในความหมายเดิม

ถ้อยคำและสำนวนที่ยังคงใช้ในความหมายเดิมหมายถึง ถ้อยคำที่ยังคงใช้ในความหมายเช่นเดียวกับที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ แม้ว่าอาจจะมีการเขียนสะกดคำที่แตกต่างไปจากปัจจุบันบ้างหรืออาจจะแตกต่างกันด้านการออกเสียงสระ หรือรูปพยัญชนะตัวสะกด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างเช่น

แคลงใจ, กริ่งใจ, คือความที่ไม่แน่ใจ, ฤาความสงไสยในใจนั้น.

งึมงำ, เปนเสียงที่คนพูดเบาๆ , ฤาบ่นเบาๆ นั้น, มันย่อมดังอย่างนั้น.

ด่าทอ, คือการที่คนหนึ่งด่าไปแล้ว, คนหนึ่งก็ด่าโต้ตอบมา.

หน้าโง่, คือหน้าไม่ฉลาดหน้าเคอะนั้น. เช่นหน้าพวกเลกเข้าเดือนหน้าโง่นั้น.

แพรศยา, คือหญิงมีวิชาหญิงเจ้าเล่ห์นั้น, เหมือนหยิงคนชั่วมากชู้หลายผัวนั้น.

พร้อมหน้า, คือคนมากมานั่งสลอนมากหลายคนหลายหน้า, ว่ามาพร้อมหน้ากัน.

มอบตัว , คือเอาตัวคนไปส่งให้ทำการเปนต้น, ว่ามอบตัวให้.

หมอความ, คนรู้ความ, คือคนรู้กฎหมายมากแลเที่ยวก่อความให้เกิดขึ้นจะเอาชะนะได้เงินค่าปรับไหมนั้น.

๓. วิธีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย

ในงานวิจัยนี้จะกล่าวเฉพาะถึงการรับภาษาตะวันตกเข้ามาใช้เท่านั้น เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีการเรียนภาษาต่างประเทศนี้อย่างเป็นระบบ คำที่รับมาใช้ส่วนใหญ่มักเป็นการรับแบบลากเข้าความ (popular ethymology) การลากเข้าความคือ ความพยายามในการเปลี่ยนเสียงภาษาต่างประเทศของคำที่รับเข้ามาโดยหาเสียงหรือความหมายที่คุ้นหูและพอที่จะเข้าใจในความหมายแบบไทยๆ ได้ การทับศัพท์แบบนี้เริ่มตั้งแต่มีการนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ แต่ต่อมาประชาชนได้รับการศึกษาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นการลากเข้าความจึงหมดไป

ตัววอย่างคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ดังนี้

กาแฝ่, ต้นไม้อย่างหนึ่ง, มาแต่เมืองนอก, เม็ดมันต้มน้ำร้อนกิน คล้ายกับใบชา

คำนี้น่าจะมาจากภาษาฝรั่งเศสว่าcafé (/ˈkæfeɪ/ or /kæˈfeɪ/)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กาละกัดตา, เปนหัวเมืองขึ้นแก่อังกฤษ. อยู่ในประเทศบังคลา มาจากภาษาอังกฤษว่า Calcutta ปัจจุบันออกเสียงว่า กัลกัดตา

กงสุล, เปนชื่อตำแหน่งขุนนางว่าฝ่ายชาวนอกประเทศ
มาจากภาษาอังกฤษว่า consul

ฝารั่ง, เปนชื่อคนบ้าง, เปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่งบ้าง,มันมีผลกินได้.

ฝารั่งเสศ , เปนชื่อคนเช่นภาษาบาดหลวงนั้น.

แปรศเล , เปนชื่อครูมาแต่อเมริกันคนหนึ่งนั้น.
มาจากภาษาอังกฤษว่า Bradley

วิลันดา, เปนชื่อคนมาจากต่างประเทศจำพวกหนึ่ง.
คำนี้น่าจะนี้มาจากคำว่า Holland ซึ่งสมัยก่อนไทยก็เรียกชนชาตินี้ว่า " ฮอลันดา"

แหม่ม, เปนคำเขาเรียกแม็ดด้ำ, หยิงอังกฤษว่า แหม่ม, เปนคนเลวเรียกง่ายๆ.
คำนี้น่าจะมาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า " madame"

สิงคโประ Singapore, คือเปนชื่อเมืองเกาะแห่งหนึ่ง, ชื่อเมืองสิงคโประ, อยู่ทะเลทิศใต้เมืองไทย.

อังกฤษ , คือทองอังกริด, เมืองอังกฤษ, แต่งตัวเปนอังกฤษนั้น.
มาจากภาษาอังกฤษว่า "English"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๔. สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว – พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สภาพสังคมที่ปรากฏจากอักขราภิธานศรับท์ พบว่าในขณะนั้นประเทศไทยมีสภาพสังคมและวัฒนธรรมดังนี้

๑.สังคมเกษตรกรรม

สังคมไทยในขณะนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ปรากฏชื่อเครื่องอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรต่างๆ อีกทั้งยังมีพันธุ์สัตว์ พันธุ์ไม้ต่างๆเป็นจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในขณะนั้น ตัวอย่างเช่น

- อุปกรณ์ต่าง

กะชุ, ของสานด้วยไม้ไผ่สำหรับใส่นุ่นบ่างใส่ฝ้ายบ้างนั้น.

กะเชอ, รูปเหมือนกะบุง, มีหูมีสายเชือกสำหรับหาบหิ้วได้นั้น.

กะเดื่อง, ทำด้วยไม้เปนคันยาว ข้างปลายมีสากเหมือนสากตำเข้า, เมื่อเหยียบข้างหางลงหัวมันกะดกขึ้น

จอบ, เปนชื่อเครื่องใช้อย่างหนึ่ง, สำหรับถากหญ้า ฟันดิน, เขาทำด้วยเหล็ก, มีด้ำคล้ายขวานปะลู, เปนของพวกเจ๊กใช้.

จอบเสียม, จอบนั้นรูปมันโตกว่าเสียม, เสียมนั้นรูปมันเล็ก, แต่รูปมันคล้าย ๆกัน.

จอบจีน, เปนชื่อเครื่องสำรับใช้ฟันดินถากหญ้า, ทำด้วยเหล็ก, มีด้ำคล้ายขวานปะลู. เปนของพวกเจ๊กใช้.

จอบมือ, คือจอบมีดั้มยาวสำหรับขุดด้วยมือนั้น.

จอบสวน, จอบไท, คือจอบสำรับใช้ทำสวน, เหมือนอย่างพวกชาวสวนใช้ฟันดินลอกท้องร่องเปนต้น.

ฉาง, ยุ้ง, ตรุ, เปนชื่อยุ้งใหญ่,สำหรับไว้ของมีเข้าเปนต้น, เหมือนอย่างฉางใหญ่ที่สำหรับไว้เข้าหลวงนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฉางเกลือ, คือฉางที่สำรับไว้เกลือ, เหมือนอย่างฉางหลวงนั้น.

ฉางเนื้อ, คือฉางที่สำรับใส่เนื้อไว้นั้น.เหมือนอย่างฉางหลวงเปนต้น.

ฉางปลา, คือฉางที่สำรับไว้ปลาแห้ง, เหมือนอย่างฉางหลวงนั้น.

- **การประกอบอาชีพ**

ตัวอย่างเช่น

งมกุ้ง, คือการที่คนลงในน้ำ เอามือเที่ยวไล่คลำจับกุ้งในโคลนนั้น.

งมปลา, คือการที่คนเที่ยวคลำจับปลา, ในน้ำโคลนนั้น, เหมือนอย่างพวกชาวปะโมงเปนต้น.

งมหอย, คือการที่คนเที่ยวคลำหาหอยในน้ำโคลนนั้น, เหมือนอย่างพวกชาวป่าดอนนั้น.

เชานา, เปนชื่อคนที่ทำนานนั้น, เหมือนอย่างพวกเชาทุ่งเปนต้นนั้น.

เชาประโมง, คือคนชายหญิงที่อยู่ในบ้านเหล่าคนล้วนมุ่งแต่จะฆ่าปลาทุกคนนั้น, ว่าเชาบ้านประโมง.

เชาพล, คือคนที่เปนโยทาหารสำรับไปทับรบฆ่าศึกนั้น.

เชาแม, คือหญิงที่อยู่ในวังเปนข้าราชการ, ควรจะเรียกว่าแม่นั้น.

เชาไร่, คือพวกคนที่ทำไร่เหมือนอย่างคนที่ล้มไม้ในป่าลงแล้ว, ทำที่ปลูก มัน เผือกกล้วยอ้อยเปนต้นนั้น.

เชาสวน, คือคนที่ทำสวนนั้น, เหมือนอย่างคนเชาสวน, ทำร่องปลูกต้นผลไม้ต่างนั้น.

- **พันธุ์สัตว์**

ตัวอย่างเช่น

กะต่าย, สัตวสี่ท้าวตัวเท่ากับแมว, หูมันยาวกินหญ้า.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะต่ายป่า, สัตวสี่ท้าวหูมันยาวๆ ขนสีเทา ๆ , กินหญ้าอยู่ที่ทุ่งแลป่า

กะต่ายเทศ, สัตวสี่ท้าวหูยาวๆ , ขนศีขาวบ้างด่างบ้าง, กินหญ้าแลผลผัก, มาแต่เมืองเทศ.

กะต่ายม่อ, สัตวสี่ท้าว, หูยาวๆ ขนมันดำ, ตัวเท่าแมวโตๆ อยู่ในป่า.

ไก่, ตัวมันคล้ายกับนกสองท้าวมีปีกบอนได้, ขันได้, กินดี.

ไก่แกง, ไก่ที่เลี้ยงไว้สำหรับแกงกิน.

ไก่แขก, ไก่ที่พวกแขกเลี้ยงไว้.

นอกจากนี้ยังมีไก่ชนิดต่างๆ คือ ไก่โจก ไก่เจียบ ไก่จ้าว ไก่ชน ไก่เดือย ไก่ต่อ ไก่ต้อย ไก่ดี ไก่ตั้ง ไก่เตี้ย ไก่เถื่อน ไก่บ้าน ไก่ป่า ไก่ผู้ ไก่เยีย ไก่พุ่น ไก่อู

งูก้นขบ, คือสัตว์อย่างหนึ่ง, ตัวกลม ๆ, เปนปล้องดำปล้องขาว, ยาวเท่าปลาไหลก้นมันกัดได้.

งูก้านพร้าว, เปนงูอย่างหนึ่ง, ตามลำตัวนั้นเปนลายขีดไป, เหมือนก้านทางมะพร้าวนั้น.

งูกระด้าง, เปนงูอย่างหนึ่ง, ตัวมันแขงกระด้างดั่งท่อนไม้, มีพิศม์มากกัดตาย.

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงงูประเภทอื่นๆ มี่ทั้งงูที่ยังรู้จักในปัจจุบันและงูที่หายากคาดว่าจะสูญพันธุ์ หรือไม่มีผู้รู้จักแล้วในปัจจุบันเช่นงูเขียวหางไหม้ งูเขียวเรือน งูคว่างค้อน งูงวงช้าง งูงอด งูจงอาง งูดิน งูไท งูทับทา งูทับสมิงคลา งูปลา งูปากกว้าง งูปลิง งูแม่ตะงาว งูแม่นางอาย งูลายสอ งูลายสาย งูหลาม งูเหลือม งูเหลือมอ้อ งูแสงอาทิตย์ งูสามเหลี่ยม งูสมิงลัง งูสายม่าน งูเห่า งูเห่าดง งูเห่าตาลาน งูเห่าปี่แก้ว งูเห่าไฟ งูเห่าม่อ

- **พันธุ์ไม้**

ตัวอย่างเช่น

-

ไผ่, เปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่ง, มันขึ้นเปนกอมีหน่อแลลำ มีแขนงเปนหนามแหลมรกนั้น.

ไผ่ดำ, คือต้นไม้ไผ่ลำต้นมีผิวดำ, มันเกิดเปนกอหน่อแลลำหนามแลแขนงเช่นว่าแล้ว.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไผ่จีน, เปนต้นไผ่เล็กๆ ไม่มีหนาม, เกิดเปนกอมีหน่อแลลำเขาเอามาทำกล้องแลคันร่มนั้น.

ไผ่ขุย, คือไม้ไผ่มันมีลูก, ไผ่ป่าเมื่อคราวมันมีลูกต้นก็ตาย, เขาเรียกว่าไผ่ตายขุยนั้น.

ไผ่ดง. ต้นมันเปนกอมีหน่อมีลำ ๆ มันใหญ่สักสามกำ ต้นไม่มีหนามเขาปลูกกินหน่อ.

ไผ่ป่า, คือไม้ไผ่มันขึ้นเองที่ป่ามันมีกอหน่อหนามหนารกชัด, ตัดยากต้องชักด้วยขอเหล็ก.

ไผ่ลำมะลอก, คือไม่ไผ่ที่เขาปลูกในบ้าน, ต้นไม่มีหนามลำย่อม ๆ ยาวสูง หกเจ็ดวานั้น.

ไผ่สีสุก, คือไม้ไผ่เขาปลูกไว้ในบ้าน, ต้นมันเปนกอ มีหนามหนารกชัดลำใหญ่สักสามกำนั้น.

๒. ระบบชนชั้นในสังคมและการรับราชการ

สภาพสังคมที่ปรากฏในคำศัพท์แสดงให้เห็นถึงการรับราชการ ที่มีตำแหน่งต่างๆ กรมกองต่างๆที่ปรากฏในสมัยนั้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นสังคมว่ามีการแบ่งชนชั้น ยังเป็นสังคมที่มีระบบไพร่ ทาส

ตัวอย่างเช่น

- **ตำแหน่ง**

กรมท่า, ขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อย, ที่เปนพนักงานเจ้าท่าได้ว่าข้างตะเภา, แลกำปั่น.

กรมพระ, เปนพระนามเจ้ามีบุญมาก, เปนที่กรมพระ.

กรมทัณฑ์, หนังสือที่เขากู้เงิน. หฤาขายตัวแล้วสัญาท้าทายกันตามแบบธรรมเนียมเมือง.

กรมะหลวง, เปนพระนามเจ้าลำดับถัดลงมา. เปนพนักงานใหญ่.

กรมะขุน, เปนพระนามเจ้า. ที่สามลงมา.

กรมะหมื่น, เปนพระนามเจ้าที่สี่ตามลำดัพ ยศถานาศักดิ์.

กรมนา, ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่ง, แลข้าราชการในพวกนั้น,ได้บังคับบันชา ว่ากล่าวฝ่ายการนา.

กรมใน, พวกผู้หญิงที่ทำราชการ, ได้บังคับว่ากล่าวราชการฝ่ายใน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมะช้าง, คือคนแลไพร่ในกระทรวงว่า, ฝ่ายช้างทั้งสิ้น.

กรมเมือง, ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่ง, กับข้าราชการในพวกนั้น, ได้บังคับว่ากล่าวอ้ายผู้ร้ายฉก ลัก ฆ่า ฟัน กันตาย.

กรมะม้า, คือ บันดา คนได้ว่าในกระทรวงราชการม้า.

กรมวัง, ขุนนางผู้ใหญ่, กับข้าราชการพวกนั้น, ได้ว่ากล่าวฝ่ายภายในพระราชวัง.

ไชยขันท์, เปนชื่อตำแหน่งที่ตั้งขุนนางคนหนึ่ง, เปนมหาดเล็กหลวง.

ไชยพร, เปนชื่อตั้งขุนนางคนหนึ่ง, ในตำแหน่งปลัดกรมพระตำรวจ.

ไชยภูษา, เปนชื่อตั้งขุนนางคนหนึ่ง, ในตำแหน่งปลัดกรมพระตำรวจ.

โชดึกราช เสฐี, ว่าเปนชื่อขุนนางคนหนึ่ง, ในตำแหน่งปลัดกรมท่าซ้าย.

- **ชนชั้น**

ตัวอย่างเช่น

เกินนาย, เลยนาย, การที่คนที่เปนบ่าวจะพูดจาหฤาทำการสิ่งใดๆ ล่วงเกินถ้อยคำที่นายสั่ง,

ข้าใช้, คนทาสชายหญิงสำหรับใช้สรอย.

ข้าทาส, คือคนที่เปนบ่าวชายหญิง, ที่เขาช่วยมาด้วยเงินสำหรับใช้การงานทั้งปวง.

ข้าผูกดอก, คือผู้ที่เปนทาสชายหญิง , ที่เขาช่วยมาด้วยเงินแล้ว, ทาสไม่ยอมรับใช้การงาน, ขอผูกดอกหาเงินค่าป่วยการให้ตามธรรมเนียม.

ทาษา, ข้าชาย, บ่าวชาย, ทาษชาย, เปนชื่อข้าที่เปนผู้ชายนั้น, เช่นบ่าวผู้ชายทั้งปวงที่ตามหลังพวกขุนนาง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทาษี, ข้าหญิง, บ่าวหญิง, ทาสหญิง, เปนชื่อข้าหญิงทั้งปวงนั้น, เช่นบ่าวผู้หญิงทั้งปวงที่ตามหลังเมียขุนนางเปนต้น.

ขี้ครอก, , เปนชื่อต้นไม้เล็กอย่างหนึ่ง, อย่างหนึ่งเปนคำเขาด่าคนทาสเปนต้นว่า, อ้ายขี้ครอกคือเกิดเปนลูกครอก.

๓. กฎหมายและบทลงโทษสำหรับการควบคุมพลเมือง

ในสมัยนั้นมีกฎหมายและบทลงโทษต่าง ๆเพื่อใช้ควบคุมพลเมืองมีทั้งที่ลงโทษแบบหนักและเบา
ตัวอย่างเช่น

ต้องจำ, ถูกจำ, คือถูกจำนั้น, เช่นพวกคนโทษต้องจองจำโซ่รตรวน.

ต้องโซ่ร, ถูกโซ่ร., คือการที่ถูกจำด้วยโซ่รนั้น.

ปรัน, คือกระแทกเข้าไป คำปรันนี้เปนคำหยาบ, คนผู้เปนหญิงแพรษยาร่วมประเวณีย์ด้วยชายสองคน, ในเวลาเดียวเปนต้น, โทษหลวงให้เอาหญิงขึ้นบนขาหย่างให้ม้าปรันเอานั้น.

ปรับไหม, คือลงโทษแก่คนผิด, คนละเมิดบังอาจทำผิดเปนต้นว่าตีเขาหัวแตก, ท่านให้เสียเงินให้ผู้เจ็บว่าปรับไหม

เลขทนาย, คือคนสักไว้ให้ขุนนางได้ใช้สำหรับตัว. เช่นมหาดเลกเจ้านั้น.

เลกทาษ, คือทาสต้องสักข้อมือไว้รับราชการในหลวงบ้างนั้น

สักหน้า, คือเอาเหล็กสำหรับสักแทงลงที่หน้า, แล้วเอาหมึกทาลง, สักหน้านี้แต่คนต้องโทษหลวงนั้น.

ศักดิ์มือ, คือความปรับไหม, เช่นคนวิวาทกันแลชกตีกัน, ฝ่ายข้างมีรอยบาดแผลเพราะมือ, ก็ปรับผู้ทำนั้นเปนถานศักดิ์มือ, คือปรับเอาทรัพย์แต่น้อย, ถ้ามีบาดแผลเพราะไม้ฤาเหล็กก็ปรับมากกว่าทำด้วยมือ, ถ้ามีแผลเพราะเหล็กก็ปรับมากกว่ามือกว่าไม้นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศักดิ์ไม้, คือปรับเอาทรัพย์ตามถานทำด้วยไม้, ตามกฎหมายนั้น. ศักดิ์เหล็ก คือปรับไหมเอาทรัพย์ตามถานที่กระทำกับเขาด้วยเหล็กมากกว่าทำด้วยมือแลไม้นั้น.

ศักดิ์มีด, คือปรับเอาทรัพย์ตามถานกระทำเขาด้วยเหล็กนั้น, จะปรับแยกตามเครื่องอาวุธหามิได้.

๕. การแพทย์และการสาธารณสุข

ในอักขราภิธานศรับท์ปรากฏชื่อโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น พร้อมทั้งกล่าวถึงศัพท์ที่เกี่ยวกับการรักษา บำบัด

ตัวอย่างเช่น

ไข้กำเดา, อาการไข้บังเกิดเพื่อร้อนภายใน.

ไข้จับ, อาการไข้มันจับเปนเวลา, เมื่อจับนั้นมันให้หนาวตัวสั่นเหมือนลูกนก, บางทีมันให้ร้อนเปนกำลัง.

ไข้เหนือ, อาการไข้อย่างหนึ่ง, มันให้จับเชื่อมซึมไปตกในตาเหลืองด้วย.

ไข้ป่า, อาการไข้อย่างหนึ่ง, เจ็บเพราะถูกต้องอายพิศดิน, ฤๅอายพิศแร่, แลว่านยาในป่าในดง.

ไข้พิศ, อาการไข้อย่างหนึ่งพิศกล้า, ให้จับเชทอมซึมไปไม่มีเวลาส่าง, ดูเหมือนเยาเรือนหมุนไป, ไม่รู้ว่ากลางวันกลางคืน.

ขี้เรื้อน, อาการที่เปนโรคอย่างหนึ่ง, ถ้าบังเกิดแล้วให้ผิวเนื้อตามหน้า , แลใบหู, หน้าเหมือนผิวมะกรูด.

ไข้ลากสาด, อาการไข้อย่างหนึ่ง, อาการคล้ายกันที่ว่าแล้ว.

ไข้หวัดไข้อาย, คือ อาการป่วยให้ไอ, มีน้ำมูกในจมูกมากเสลษในคอก็เกิดมาก.

ไข้ลงราก, อาการไข้อย่างหนึ่ง,มันทำอาการให้ลงให้ราก ตะคริว ชักหิวอ่อนสิ้นกำลัง, ให้จุกเสียดตามชายโครง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไข้สันนิบาต, เพราะอาการไข้นั้นพิศมันเข้าประชุมพร้อมกัน,

ไข้อีดำอีแดง, อาการไข้อย่างหนึ่ง, ตัวคนไข้ย่อมผุดขึ้นเปนเม็ดแดงๆ , แต่อาการอื่นก็คล้ายกัน.

ไข้สะบัดร้อนสะบัดหนาว, คือ อาการไข้ที่มันให้ร้อนบัดเดี๋ยวกลับหนาวๆ บัดเดี๋ยวกลับร้อน.

ไข้ธรพิศ, คือไข้ฝีดาษนั่นเอง.

โรคร้าย, คือโรกพยาธิ, คือเรื้อนกุฐังมันกินให้เล็บมือ เล็บท้าวเหี้ยนเกรียนไปนั้น.

ริดสี่ดวงงอก, คือเปนชื่อโรคสี่ดวงที่มีฤทธิ์, มันงอกขึ้นนั้น, เช่นโรคริดสี่ดวงที่งอกตามทะวาร เปนต้น.

รมยา, คือเอายาใส่ในม่อตั้งบนเตาไฟให้มีอายควันขึ้นถูกตัวเพื่อจะให้หายโรคนั้น.
อหิวาตะกะโรคย์, แปลว่าโรคลมมีพิศม์เหมือนพิศม์งูนั้น.

อัคะเนสัน, เปนชื่อฝีอย่างหนึ่ง, มันขึ้นที่ริมสันหลังหัวใหญ่รักษายากนักร้อยคนจะรอดสักคนหนึ่ง.

นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ที่นำมาจากความเชื่อในวรรณคดี เรื่องราวในวรรณคดีต่างๆ ตลอดจนศัพท์แสดงความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ไสยศาสตร์ต่างๆ ความเชื่อเรื่อง กรรม บาปบุญ เช่น กามะพจร แก้มนตร์ คนทรง แก้บาป อเวจี กรรมชวาต

๕.การอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม

อักขราภิธานศรับท์เป็นพจนานุกรมที่บรรจุคำต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่ต้องการศึกษาภาษา ชื่อพันธุ์ไม้ต่างๆ เครื่องมือ สามารถสืบค้นความเป็นมา รูปร่างลักษณะได้ อีกทั้งยังได้บันทึกชื่อโรค ลักษณะโรคต่างๆ ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับวงการแพทย์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการอ้างอิงอักขราภิธานศรับท์ในวงการแพทย์

ศาสตราจารย์นายแพทย์สัญญา สุขพณิชนันท์ ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล (๒๕๔๘) ได้เขียนบทความเรื่องพยาธิ (ความเจ็บไข้)" หรือ "พยาธิ (ปรสิต)" – ความสับสนที่ยังคงอยู่["Phayathi (Disease)" or "Phayat (Parasite)" – The Ongoing Confusion ได้อ้างอิงถึงอักขารภิธานศรับท์ดังนี้

" ในบทความเรื่อง " พยาธิวิทยา (pathology)" – คำที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมไทยนั้น ได้แสดงวิธีการสืบค้นคำว่า " พยาธิ " ในความหมายของความเจ็บไข้ (พะ-ยา-ทิ) และตัวพยาธิ (พะ-ยาด) โดยเฉพาะการค้นหาคำที่อาจมีความหมายเกี่ยวกับตัวพยาธิ เช่น " หนอน " " หนอนพยาธิ " " ตัว " " ตัวดีด " " ดีด" " จี้ด " " ตัวจี้ด " " ปรสิต " " ปาราสิต " " กิมิชาติ " หรือแม้แต่ " เชื้อ " " เชื้อโรค " ในพจนานุกรมไทยที่มีมาแต่ครั้งอดีตเท่าที่จะหาได้ในห้องสมุดศิริราช รวมทั้งอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล พจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการ ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ตลอดจนตำราแพทย์ศาสตรสงเคราะห์ และตำราแพทย์ตำบล คำว่า " พยาธิ " ในพจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ให้ความหมายว่า " ป่วย ไข้ เจ็บ " โดยไม่บอกวิธีอ่านแต่ไม่มีความหมายของ " พะ-ยาด " สำหรับตัวพยาธิ อาจกล่าวได้ว่า ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๓๔ นั้นไม่สามารถสืบค้นหาหลักฐานว่า มีการใช้คำว่า " พยาธิ " สำหรับตัวพยาธิอาจมีผู้สงสัยว่า เหตุใดผู้นิพนธ์จึงใช้ปีพ.ศ. 2434 (ร.ศ. ๑๑๐) แทนที่จะเป็นปี พ.ศ. ๒๔๔๔ (ร.ศ. ๑๒๐) เป็นเพราะในคำนำของปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ได้กล่าวถึงพจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการซึ่งมีมาก่อนว่า พิมพ์สำเร็จเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2434 (ร.ศ. ๑๑๐) และต่อมาพิมพ์เป็นครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ (ร.ศ. ๑๒๐) อย่างไรก็ดี เมื่อได้ใช้อักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล มากขึ้น ก็เข้าใจถึงซับซ้อนในการเรียบเรียงคำที่แตกต่างไปจากพจนานุกรมทั่วไป ตามที่ได้แจ้งไว้ในคำนำของแม้นมาส ชวลิต แห่งองค์การค้าคุรุสภา ซึ่งได้จัดพิมพ์อักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลเลียนแบบของเดิมทุกประการดังนี้ " อนึ่ง การเรียบเรียงคำก็แตกต่างจากพจนานุกรมที่ทำขึ้นตอนหลัง หนังสือนี้เรียงคำตามลำดับตัวพยัญชนะ และตามลำดับสระและมาตราตัวสะกดในไวยากรณ์คือ แม่ ก กา แม่กก กง กด กน กบ กม เกย เกอว ในการค้นคำ จึงต้องนึกถึงหลักนี้ไว้ " แม้ว่าจะได้ค้นคำต่างๆ ที่คิดว่าเกี่ยวข้องและน่าจะครอบคลุมการสืบค้นคำที่เกี่ยวกับ " พยาธิ (พะ-ยา-ทิ) " กับ " พยาธิ (พะ-ยาด) " หมดแล้วจนให้ข้อสรุปไปข้างต้นเกี่ยวกับการปรากฏของคำว่า " พยาธิ (พะ-ยาด) " แล้วก็ตาม ผู้นิพนธ์ก็ต้องประหลาดใจเมื่อค้นพบคำว่า " ดึก " (สะกดด้วยอักษร " ก " และออกเสียงยาวกว่าคำว่า " ดึก ") ในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล หน้า ๒๔๒สดมภ์ซ้าย แปลว่า " ตัวพยาธิ, เปนชื่อสัตว์อย่างหนึ่งที่อยู่ในท้องคนแลสัตว์ทั้งปวง, เหมือนอย่างตัวไส้เดือนนั้น " (ไม่มีคำอ่านให้ไว้ จึงไม่ทราบว่า จะให้อ่านว่า " ตัว-พะ-ยา-ทิ " หรือ " ตัว-พะ-ยาด ") ขณะที่เดิมพบคำว่า " ดีด " (สะกดด้วยอักษร " ด ") ซึ่งอยู่หน้า ๒๔๘ สดมภ์ขวา แปลว่า " เปนชื่อกลิ่นเหม็นอย่างหนึ่ง, เช่น กลิ่นปลาย่างที่ทิ้งไว้นาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จนเปนสมวนฤๅการตะหนี่นั้น " และไม่ได้หมายถึง " ตัวตืด " แต่อย่างใด เมื่อลองไล่คำทั้งหมดที่สะกดด้วย " พะ " และ " พยา " ตลอดจนคำทุกคำที่ขึ้นด้วย " พ " และ " ตัว " ก็พบแต่คำว่า " พะยาธิ " เท่านั้น ไม่พบคำว่า " ตัวพยาธิ " หรือ " พยาธิ " เลย นอกจากนี้ยังได้ลองค้นหาคำว่า " ตืก " ในพจนานุกรมและตำราอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ก็ไม่พบคำว่า " ตืก " เลย แต่พบว่า " ตืด " มีความหมายเพิ่มขึ้นจาก " กลิ่นเหม็น " ในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล หรือ " กลิ่นไม่ดี, กลิ่นสาบๆ " ในพจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการ โดยในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ยังแปลว่า " ตืด – ตัวโรคอยู่ภายในกะเพาะอาหารชะนิดหนึ่ง ตัวแบนๆ เป็นปล้องๆ และยาว " ซึ่งหมายถึง " ตัวตืด" ที่รู้จักกันดี (สังเกตว่า " กะเพาะอาหาร " ไม่มีตัว " ร " และ " ชะนิด " มีสระอะ ตามที่ปรากฏในปทานุกรมในสมัยนั้น) มีความเป็นไปได้อย่างยิ่งที่ในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ ที่อักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล พิมพ์เสร็จนั้นเรียก " ตัวตืด " ในสมัยนั้นว่า ตัว " ตืก " (สะกดด้วย ก) ต่อมาเรียกเพี้ยนไปเป็นตัว " ตืด " ในที่สุด แต่เดิมผู้นิพนธ์คิดเพียงแต่จะสืบค้นหาคำเกี่ยวกับ " พยาธิ (พะ-ยา-ทิ) " และ " พยาธิ (พะ-ยาด) " ในพจนานุกรมไทยและตำราแพทย์โบราณเท่านั้น ต่อมาได้พบคำว่า " ตัวพยาด " ในคำแปลของคำว่า "parasite" ในคำภีร์สรรพพจนานุโยค เล่มที่ ๓ ที่แต่งโดยนายแสมูเอ็ล ํ เจ. สมิท ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ แต่ไม่พบคำว่า " พยาธิ " " พยาธิวิทยา " หรือ " พยาธิแพทย์ " ในคำแปลของคำว่า "pathognomonic" "pathogene" "pathology" หรือ "pathologist" ในตำราเล่มนี้เลย คัมภีร์สรรพพจนานุโยค(The Comprehensive Anglo-Siamese Dictionary) นี้เป็นพจนานุกรมภาษาอังกฤษไทยชุดใหญ่ที่สุดในสมัยนั้น ปรากฏว่านายแสมูเอ็ล ํ เจ. สมิท (Samuel John Smith) หรือหมอสมิธใช้เวลาทำอยู่ ๓๐ ปีจึงจบทั้ง ๕ เล่มในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ หมอสมิธเป็นบุตรบุญธรรมของหมอสอนศาสนาในกรุงเทพฯ สามารถพูดเขียนภาษาไทยได้ จบการศึกษาระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิตในวิชาอักษรศาสตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้นิพนธ์เข้าใจว่า ในสมัยนั้นแม้ว่าจะไม่ปรากฏคำว่า " พยาธิ " ที่แปลว่าตัวพยาธิในพจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการ ซึ่งมีใช้ในสมัยนั้น หมอสมิธซึ่งคงไม่รู้ภาษาไทยลึกซึ้งนัก (แม้จะแต่งคำภีร์สรรพพจนานุโยคซึ่งเป็นพจนานุกรมภาษาอังกฤษไทยก็ตาม) คงอ่านคำว่า " พยาธิ " ที่ปรากฏในพจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการ (ซึ่งแปลว่า " ป่วย, ไข้, เจ็บ " แต่ไม่ได้ให้คำอ่านไว้) เป็น " พะ-ยาด " และคงอ่านแบบอักษรนำที่ได้กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้น สังเกตได้จากการเขียนคำว่า " ตัวพยาด " อย่างไรก็ดีหลักฐานชิ้นนี้แสดงว่าในสมัยนั้นมีการเรียกตัวพยาธิว่า " ตัว-พะ-ยาด " แล้ว แม้ว่าจะไม่พบคำว่า " เชื้อโรค " ในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล พจนานุกรม (ร.ศ. ๑๒๐) ฉบับกรมศึกษาธิการ ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ตลอดจนตำราแพทย์ศาสตรสงเคราะห์ และตำราแพทย์ตำบล ทั้งที่ในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ โรแบร์ต โคค (Robert Koch) ได้เสนอ Koch's postulate ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการเชื่อมโยงเชื้อโรคชนิดใดชนิดหนึ่งเข้ากับโรคใดโรคหนึ่ง และก่อนหน้านั้นไม่กี่ปี ลุย ปาสเตอร์ (Louis Pasteur) ได้เสนอ the germ theory of disease แต่มีหลักฐานในตำราแพทย์โบราณของไทยที่แสดงให้เห็นว่า แม้จะไม่มีกล้องจุลทรรศน์ให้ตรวจหาเชื้อโรค แต่จากการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สังเกตด้วยตาเปล่า มีการบันทึกเกี่ยวกับ " มีตัว " หรือ กิมิชาติ, หนอน, ไส้เดือน, งูเล็ก, อุปปาติกะ, ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตขนาดเล็กที่อาศัยอยู่ในร่างกายของคนและสัตว์ ก่อให้เกิดพยาธิ (พะ-ยา-ทิ) หรือโรคภัยไข้เจ็บมานานแล้วในตำราแพทย์ศาสตรสงเคราะห์ และตำราแพทย์ตำบล ซึ่งได้กล่าวถึงชนิดของหนอนต่างๆ ในร่างกายถึง ๘๐ ชนิดในบทว่าด้วย " กิมิชาติและตานโจร " (ตานขโมยในความหมายปัจจุบัน) หนังสือแพทย์ศาสตรสงเคราะห์ เป็นตำราแพทย์แผนไทยที่รวบรวมจากคัมภีร์แพทย์โบราณชื่อ " คัมภีร์ปฐมจินดา " แต่งโดยพระฤาษีชีวกโกมารภัจ, พระฤาษีสิทธิ์ และนาไลยดาบศ ซึ่งรัชกาลที่ * ทรงโปรดให้กรมหมื่นภูบดีราชหฤทัยจางวางแพทย์และคณะ ทำการชำระรวบรวมคัมภีร์ปฐมจินดาให้ถูกต้องในปี พ.ศ. ๒๔๑๓ เก็บไว้ที่หอพระสมุดวชิรญาณ ต่อมาหม่อมเจ้าเจียกได้จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๓๘และพระยาพิศณุประสาทเวชได้รวบรวมพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือชื่อ " แพทย์ศาสตรสงเคราะห์ " ในปีพ.ศ. ๒๔๕๐, ๒๔๕๒ และ ๒๔๕๗ รวม ๓ ครั้ง และมหาเสวกตรี พระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุ่น สุนทรเวช) ได้นำมาเขียนไว้ในตำราแพทย์ตำบลโดยผนวกกับความรู้แพทย์แผนปัจจุบันให้ทันสมัยขึ้น ทำให้เราทราบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๑๓เป็นต้นมา แพทย์แผนไทยคงทราบอยู่บ้างแล้วว่า โรคภัยไข้เจ็บบางชนิดมีสาเหตุมาจาก " มีตัว " ซึ่งก่อให้เกิด "พยาธิ (พะ-ยา-ทิ) " ดังนั้นอาจมีการเรียกตัวพยาธิที่ก่อให้เกิดโรคว่า " ตัว-พะ-ยา-ทิ " ก็ได้ และอาจมีผู้ที่ไม่รู้ภาษาดีนักในสมัยนั้นอ่านว่า " ตัวพยาด " ดังเช่นหมอสมิธก็เป็นได้ โดยสรุปความสับสนระหว่างคำว่า " พยาธิ (พะ-ยา-ทิ) " กับ " พยาธิ (พะ-ยาด) " ยังคงมีต่อไปจนกว่าจะมีการค้นพบเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ในอดีตที่เก่ากว่าที่ได้แสดงมาทั้งหมดนี้ การให้คำอ่านไว้ดูเหมือนจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ต้องการได้ดีขึ้นตลอดจนอ่านได้อย่างถูกต้องด้วย แต่ในทางปฏิบัตินั้นอาจไม่ได้พิจารณาว่าจะเป็นปัญหาในอนาคต คงเห็นได้จากในอดีตที่อาจจะมีแต่คำว่า " พยาธิ (พะ-ยา-ทิ) " เท่านั้นตามที่มาของคำซึ่งมาจากภาษาบาลี ผู้เขียนในสมัยนั้นอาจเข้าใจว่าทุกคนอ่านว่า " พะ-ยา-ทิ " อยู่แล้ว จึงไม่ได้ให้คำอ่านไว้ แต่เมื่อมีผู้ไม่รู้ภาษาบาลีมาพบเข้า อาจอ่านว่า " พะ-ยาด " ได้ และพวกเราในปัจจุบันเมื่อได้มีโอกาสอ่านเอกสารโบราณเหล่านี้ย่อมมีปัญหาในการเลือกอ่านระหว่าง " พยาธิ (พะ-ยา-ทิ) " กับ " พยาธิ (พะ-ยาด) " อย่างแน่นอน และด้วยเหตุที่ภาษาไทยต่างจากภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ตายแล้ว เราจึงได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นการเขียน การอ่าน หรือแม้แต่ความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ยังมีการอ้างถึงอักขราภิธานศรับท์ในงานเขียนต่างๆ เช่น

ด้านเกษตรกรรม
ตัวอย่างที่ ๑

".....สำหรับประเทศไทยนั้น เบญจมาศได้มีการนำเข้ามาปลูกนานมาแล้วโดยคนจีน เท่าที่ปรากฏ ในวรรณคดีเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แสดงว่าคนไทยสมัยนั้นคุ้นเคย กับเบญจมาศดีแล้ว ในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ.๒๔๑๖ ก็กล่าวถึงเบญจมาศไว้ว่า **"เบญมาศ : เปนชื่อต้นไม้ดอกเล็กอย่างหนึ่ง"** แสดงว่าคนไทยสมัยนั้นรู้จักเบญจมาศกันแพร่หลายแล้วน่าสังเกตว่า หนังสืออักขราภิธานศรับท์ พ.ศ.๒๔๑๖ เขียนว่า เบญมาศ ซึ่งตรงกับชื่อถนนในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ ๕ คือ ถนนเบญมาศ หรือถนนเบญมาศ นอก ซึ่งในปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ถนนราชดำเนินนอกนั่นเอง ในหนังสือ พรรณพฤกษา ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) แต่งไว้เมื่อปี พ.ศ.๒๔๒๗ หลังหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล ๑๑ ปี ก็เขียนว่า เบญมาศเหมือนกัน"(เดชา ศิริภัทร,๒๕๔๖)

ตัวอย่างที่ ๒

"...ในบรรดาผักพื้นบ้านของไทยด้วยกัน ผักขมเป็นผักชนิดหนึ่งที่มีซึ่งเรียกหลาย ชื่อ ภาคกลางเรียกกันแพร่หลายว่า ผักขม ผักโขมหรือผักโหม ส่วนภาคใต้เรียกผักหม เมื่อตรวจดูชื่อเป็นทางการที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ใช้ ปรากฏว่าใช้ชื่อผักขมเช่นเดียวกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๓ และสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๙ แต่ Thai-English dictionary ของ George Bradley McFarland, M.D. หรืออำมาตย์เอกพระอาจวิทยาคม พ.ศ.๒๔๗๘ ใช้ชื่อผักโขม ส่วนหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ.๒๔๑๖ ใช้ชื่อผักโหม โดยให้คำอธิบายว่า *"ผักโหม ; เป็นหญ้าต้นสูงสักศอกเศษ มีหนามอย่างหนึ่ง สองอย่างไม่มีหนามเรียกหักโหมหิน ผักโหมหัดนั้น" จากชื่อต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ สันนิษฐานว่าเดิมชาวไทยภาคกลางเรียกชื่อผักชนิดนี้ว่าผักโหม ต่อมาเรียกเพี้ยนไปเป็นผักโขม และในทุ่งก็กลายเป็นผักขมในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ภาคใต้ยังคงเรียกผักหมออยู่อย่างเดิม"*(เดชา ศิริภัทร,๒๕๓๘)

ตัวอย่างที่ ๓

"...กันเกรามีเนื้อไม้สีเหลืองอ่อน ละเอียด แข็ง ทนทาน ป้องกันปลวกได้ดี คนไทยรู้จักกันเกราเป็นอย่างดีทุกภาค เพราะเป็นต้นไม้พื้นบ้านดั้งเดิมที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยนี้เอง ในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ พ.ศ.๒๔๑๖ กล่าวถึงกันเกราว่า "กันเตรา : ต้นไม้อย่างหนึ่ง แก่นทำเสาทนนัก ใช้ทำยาแก้โรคบ้าง มีอยู่ในป่า" น่าสังเกตว่าในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ เรียกกันเกราว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กันเตรา แต่สุนทรภู่เรียกชื่อในนิราศพระบาทว่ากันเกรา เช่นเดียวกับในลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ภาคเหนือและอีสานเรียก มันปลา ภาคใต้เรียก ดำเสา หรือทำเสา ส่วนภาษาอังกฤษเรียก Tembusa" (เกษตรพอเพียง ๒๕๕๑)

ตัวอย่างที่ ๔

"...ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของ อัญชันนั้น บางตำราบอกว่าอยู่ที่ประเทศอินเดีย แต่บางตำราว่าอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ แล้วจึงแพร่มาถึงอินเดีย ส่วนประเทศไทยคงรับมาจากประเทศอินเดียอีกทีหนึ่ง และคงจะรับ มานานแล้ว เพราะพบในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ.๒๔๑๖ กล่าวถึงอัญชันว่า"อัญชัน : เปนชื่อเครือเถาวัลอย่างหนึ่ง มันมีดอกเขียวบ้าง ขาวบ้าง ไม่มีกลิ่น" อัญชัน เป็นพืชล้มลุก ตามธรรมชาติจะงอกจากเมล็ดในฤดูฝน ออกดอกเป็นช่อ ช่อละ ๒-๔ ดอก เมื่อดอกผสมเกสรเกิดฝักแบนยาว ประมาณ ๕ เซนติเมตร มีเมล็ดอยู่เป็นข้อๆ ชอบขึ้นกลางแจ้งที่ได้ รับแดดเต็มที่ ปกติอัญชันจะเลื้อย ได้ยาวประมาณ ๗ เมตร เมื่อถึง ฤดูแล้งจะแห้งตายไป แต่หากมีน้ำ พอเพียงและดูแลอย่างเหมาะสม ก็สามารถปลูกและได้ดอกอัญชันตลอดปี" (ปิ่นมณี เวทวงศ์, ๒๕๕๒)

ตัวอย่างที่ ๕

"...คนไทยรู้จักกาหลามานานแล้ว ดังเช่น ในวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ ซึ่งเชื่อว่าแต่งขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี โดยเรียกว่า กาลา ปรากฏอยู่ในบทชมดง ร่วมกับต้นไม้ป่าชนิดต่างๆ แสดงว่ากาหลามีอยู่ในป่าของประเทศไทยภาคเหนือหรือภาคกลางมาแต่ดั้งเดิม ในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ.๒๔๑๖ เมื่อ ๑๓๐ ปีมาแล้ว เรียกกาหลาว่า กะลา มีคำอธิบาย ว่า "กะลา : ผักอย่างหนึ่ง ต้นเท่าด้ามพาย ใบเหมือนข่า ปลูกไว้สำหรับกินหน่อ" จากคำอธิบายนี้ แสดงว่าในตอนต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ คนไทยภาคกลางนำกาหลามาปลูกเอาไว้ในฐานะผักอย่างหนึ่ง โดยใช้หน่อเป็นผัก (เช่นเดียวกับหน่อไม้) ไม่ได้มองกาหลาเป็นไม้ดอกดังเช่นปัจจุบัน" (ก้วนเกษตร, ๒๕๕๓)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ ๕
สรุปผลการวิจัย

๑. การสรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและสำนวนที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์หมอบรัดเลย์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. มีการเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธีในการเขียนอย่างชัดเจน

๑.การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี

ส่วนใหญ่การเขียนสะกดคำในอักขราภิธานศรับท์แตกต่างไปจากการเขียนสะกดคำในภาษาไทยปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้ภาษาในปัจจุบันสามารถคาดเดาความหมายได้จากลักษณะการออกเสียงที่ใกล้เคียง เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

หมวด ก

กาเมสุมิจฉาจาร **ประพฤษดิ์**ผิดในความ**ปราถนา** , คือล่วง**ประเวณีย์** ผัวเมียเขานั้น

ประพฤษดิ์	ปัจจุบันสะกดว่า ประพฤติ
ปรารถนา	ปัจจุบันสะกดว่า ปรารถนา
ประเวณีย์	ปัจจุบันสะกดว่า ประเวณี

กุกุฎะพันท์ เครื่องสำหรับ**พระมหากระษัตร**ห้าสิ่ง,คือสนองพระบาท,ธารพระกร, พระแซ่ , พระขรรค์,**มงกุฎ**

กุกุฎะพันท์	ปัจจุบันสะกดว่า กกุธภัณฑ์
พระมหากษัตร	ปัจจุบันสะกดว่า พระมหากษัตริย์
มงกุฎ	ปัจจุบันสะกดว่า มงกุฎ

โก้ เป็นปลายชื่อขนมไทย เขาทำด้วยแป้ง**เข้าโภช**บ้าง , แห้วบ้าง , กระจับบ้าง, ถั่วบ้าง, ใส่**น้ำตาน**ทราย, กินหวานเรียกตะโก้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ ๒

หมวด ข

เข้าโภช ปัจจุบันสะกดว่า ข้าวโพด
น้ำตาน ปัจจุบันสะกดว่า น้ำตาล

แขน, **อะไวยะวะ**ทั้งสองซ้ายขวา, ที่**เปนทอ่น**กลม ๆ,**เล๊ก** ๆ, ยาวออกมาจากกาย.

อะไวยะวะ	ปัจจุบันสะกดว่า อวัยวะ
เปน	ปัจจุบันสะกดว่า เป็น
ทอ่น	ปัจจุบันสะกดว่า ท่อน
เล๊ก	ปัจจุบันสะกดว่า เล็ก

ขลัง , คนทำการสิ่งใด ๆ **สำเร็ทธิ์**ด้วยมนตร์ , **ฤา** คาถา, แลวิชาการต่างๆ, คือประสิทธิ์นั้นเอง.

สำเร็ทธิ์	ปัจจุบันสะกดว่า สำเร็จ
ฤา	ปัจจุบันสะกดว่า หรือ รือ

๒. มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนในอักขราภิธานศรับท์ซึ่งมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างไปจากปัจจุบันมาก

ถ้อยคำและสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ถ้อยคำและสำนวนที่ปัจจุบันมีความหมายผิดไปจากที่เคยใช้มาก่อน ซึ่งความหมายปัจจุบันอาจจะเปลี่ยนไปคนละความหมาย หรืออาจจะมีความหมายตรงข้ามไปจากความหมายเดิม ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้รวมถึงถ้อยคำและสำนวนเก่าที่เลิกใช้แล้ว หมายถึง ถ้อยคำดังกล่าวเป็นคำพ้นสมัยและไม่มีใช้แล้วในปัจจุบัน

๒.๑ ถ้อยคำและสำนวนที่เลิกใช้แล้ว

ตัวอย่างเช่น

แก่งุย, คนแก่นักจนง่วงงุยหลงลืมสติไปบ้าง, ว่าแก่งุยเงื่องงุน, แมวตัวนี้แก่งุยไปไม่ว่องไว.

แก่ซาน, คนแก่นักเดิรไม่ไหวเซซวนไป, ว่าแก่ซาน, ตาคนนี้แก่ซานเต็มทีแล้ว.

แก่เทื้อ, ผู้หญิงมีอายุสี่สิบผลห้าสิบแล้วยังไม่มีผัว, ว่าแก่เทื้อ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๒.๒ ถ้อยคำและสำนวนที่เปลี่ยนความหมาย

ถ้อยคำและสำนวนที่เปลี่ยนความหมายหมายถึง ถ้อยคำที่ยังคงมีใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ได้เปลี่ยนแปลงความหมายไปจากเดิม
ตัวอย่างเช่น

บั้นท้าย, คือเรือเขาแบ่งเปนส่วนหัวส่วนท้าย, ตอนท้ายเรียกว่าบั้นท้ายนั้น
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า สะโพก , ก้น ใช้แก่ผู้หญิง

ปล้ำผีลุกปลุกผีนั่ง, คือ คนพยาบาลคนไข้หนัก, ประคับประคองอยู่นานจนคนนั้นตาย.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า พยายามทำให้มีเรื่องราวขึ้นมา

แปลงเพศ, คือแปลงอาการตัวให้เปนอย่างอื่น, คนเดิมนุ่งห่มนั้นอย่างฆะฤหัฐ, แล้วทำเปนสมณะนุ่งผ้าเหลืองนั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า เปลี่ยนแปลงร่างกายจากเพศหนึ่งเป็นอีกเพสหนึ่งด้วยวิธีการทางการแพทย์

มั่วสุม, คือ มุ่นสุมเข้าไว้, เช่นมั่วสุมประชุมกันเปนต้นนั้น.
ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า พบปะสนิทสนมกับคนไม่ดี

๒.๓ ถ้อยคำและสำนวนที่ยังคงใช้ในความหมายเดิม

ถ้อยคำและสำนวนที่ยังคงใช้ในความหมายเดิมหมายถึง ถ้อยคำที่ยังคงใช้ในความหมายเช่นเดียวกับที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ แม้ว่าอาจจะมีการเขียนสะกดคำที่แตกต่างไปจากปัจจุบันบ้างหรืออาจจะแตกต่างกันด้านการออกเสียงสระ หรือรูปพยัญชนะตัวสะกด
ตัวอย่างเช่น

แคลงใจ, กริ่งใจ, คือความที่ไม่แน่ใจ, ฤาความสงไสยในใจนั้น.

งึมงำ, เปนเสียงที่คนพูดเบาๆ , ฤาบ่นเบาๆ นั้น, มันย่อมดังอย่างนั้น.

ด่าทอ, คือการที่คนหนึ่งด่าไปแล้ว, คนหนึ่งก็ด่าโต้ตอบมา.

หน้าโง่, คือหน้าไม่ฉลาดหน้าเคอะนั้น. เช่นหน้าพวกเลกเข้าเดือนหน้าโง่นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๓. มีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย

ในงานวิจัยนี้จะกล่าวเฉพาะถึงการรับภาษาตะวันตกเข้ามาใช้เท่านั้น เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีการเรียนภาษาต่างประเทศนี้อย่างเป็นระบบ คำที่รับมาใช้ส่วนใหญ่มักเป็นการรับแบบลากเข้าความ (popular ethymology) การลากเข้าความคือ ความพยายามในการเปลี่ยนเสียงภาษาต่างประเทศของคำที่รับเข้ามาโดยหาเสียงหรือความหมายที่คุ้นหูและพอที่จะเข้าใจในความหมายแบบไทย ๆ ได้ การทับศัพท์แบบนี้เริ่มตั้งแต่มีการนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ แต่ต่อมาประชาชนได้รับการศึกษาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นการลากเข้าความจึงหมดไป

ตัวอย่างคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ดังนี้

กาแฟ่, ต้นไม้อย่างหนึ่ง, มาแต่เมืองนอก, เม็ดมันต้มน้ำร้อนกิน คล้ายกับใบชา
คำนี้น่าจะมาจากภาษาฝรั่งเศสว่าcafé (/ˈkæfeɪ/ or /kæˈfeɪ/)

กาละกัตตา, เปนหัวเมืองขึ้นแก่อังกฤษ. อยู่ในประเทศบังคลา มาจากภาษาอังกฤษว่า Calcutta ปัจจุบันออกเสียงว่า กัลกัตตา

กงสุล, เปนชื่อตำแหน่งขุนนางว่าฝ่ายชาวนอกประเทศ
มาจากภาษาอังกฤษว่า consul

๔. สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว – พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สภาพสังคมที่ปรากฏจากอักขราภิธานศรับท์ พบว่าในขณะนั้นประเทศไทยมีสภาพสังคมและวัฒนธรรมดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พันธุ์สัตว์

ตัวอย่างเช่น

กะต่าย, สัตวสี่ท้าวตัวเท่ากับแมว, หูมันยาวกินหญ้า.

กะต่ายป่า, สัตวสี่ท้าวหูมันยาวๆ ขนสีเทา ๆ , กินหญ้าอยู่ที่ทุ่งแลป่า

กะต่ายเทศ, สัตวสี่ท้าวหูยาวๆ , ขนศีขาวบ้างด่างบ้าง, กินหญ้าแลผลผัก, มาแต่เมืองเทศ.

กะต่ายม่อ, สัตวสี่ท้าว, หูยาวๆ ขนมันดำ, ตัวเท่าแมวโตๆ อยู่ในป่า.

ไก่, ตัวมันคล้ายกับนกสองท้าวมีปีกบอนได้, ขันได้, กินดี.

ไก่แกง, ไก่ที่เลี้ยงไว้สำหรับแกงกิน.

ไก่แขก, ไก่ที่พวกแขกเลี้ยงไว้.

นอกจากนี้ยังมีไก่ชนิดต่างๆ คือ ไก่โจก, ไก่เจียบ ไก่จ้าว ไก่ชน ไก่เดือย ไก่ต่อ ไก่ต้อย ไก่ดี ไก่ตั้ง ไก่เตี้ย ไก่เถื่อน ไก่บ้าน ไก่ป่า ไก่ผู้ ไก่เยีย ไก่พุ่น ไก่อู

- พันธุ์ไม้

ตัวอย่างเช่น

- .

ไผ่, เปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่ง, มันขึ้นเปนกอมีหน่อแลลำ มีแขนงเปนหนามแหลมรกนั้น.

ไผ่ดำ, คือต้นไม้ไผ่ลำต้นมีผิวดำ, มันเกิดเปนกอหน่อแลลำหนามแลแขนงเช่นว่าแล้ว.

ไผ่จีน, เปนต้นไผ่เล็กๆ ไม่มีหนาม, เกิดเปนกอมีหน่อแลลำเขาเอามาทำกล้องแลคันร่มนั้น.

ไผ่ขุย, คือไม้ไผ่มันมีลูก, ไผ่ป่าเมื่อคราวมันมีลูกต้นก็ตาย, เขาเรียกว่าไผ่ตายขุยนั้น.

ไผ่ตง. ต้นมันเปนกอมีหน่อมีลำ ๆ มันใหญ่สักสามกำ ต้นไม่มีหนามเขาปลูกกินหน่อ.

ไผ่ป่า, คือไม้ไผ่มันขึ้นเองที่ป่ามันมีกอหน่อหนามหนารกชัด, ตัดยากต้องชักด้วยขอเหล็ก.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑.สังคมเกษตรกรรม

สังคมไทยในขณะนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ปรากฏชื่อเครื่องอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรต่างๆ อีกทั้งยังมีพันธุ์สัตว์ พันธุ์ไม้ต่างๆเป็นจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในขณะนั้น ตัวอย่างเช่น

- อุปกรณ์ต่าง

กะชุ, ของสานด้วยไม้ไผ่สำหรับใส่นุ่นบ่างใส่ฝ้ายบ้างนั้น.

กะเชอ, รูปเหมือนกะบุง, มีหูมีสายเชือกสำหรับหาบหิ้วได้นั้น.

กะเดื่อง, ทำด้วยไม้เปนคันยาว ข้างปลายมีสากเหมือนสากตำเข้า, เมื่อเหยียบข้างหางลงหัวมันกะดกขึ้น

จอบ, เปนชื่อเครื่องใช้อย่างหนึ่ง, สำหรับถากหญ้า ฟันดิน, เขาทำด้วยเหล็ก, มีด้ำคล้ายขวานปะลู, เปนของพวกเจ๊กใช้.

จอบเสียม, จอบนั้นรูปมันโตกว่าเสียม, เสียมนั้นรูปมันเล็ก, แต่รูปมันคล้าย ๆกัน.

- การประกอบอาชีพ

ตัวอย่างเช่น

งมกุ้ง, คือการที่คนลงในน้ำ เอามือเที่ยวไล่คลำจับกุ้งในโคลนนั้น.

งมปลา, คือการที่คนเที่ยวคลำจับปลา, ในน้ำโคลนนั้น, เหมือนอย่างพวกชาวปะโมงเปนต้น.

งมหอย, คือการที่คนเที่ยวคลำหาหอยในน้ำโคลนนั้น, เหมือนอย่างพวกชาวป่าดอนนั้น.

เชานา, เปนชื่อคนที่ทำนานนั้น, เหมือนอย่างพวกเชาทุ่งเปนต้นนั้น.

เชาประโมง, คือคนชายหญิงที่อยู่ในบ้านเหล่าคนล้วนมุ่งแต่จะฆ่าปลาทุกคนนั้น, ว่าเชาบ้านประโมง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไผ่ลำมะลอก, คือไม่ไผ่ที่เขาปลูกในบ้าน, ต้นไม่มีหนามลำย่อม ๆ ยาวสูง หกเจ็ดวานั้น.

ไผ่สีสุก, คือไม้ไผ่เขาปลูกไว้ในบ้าน, ต้นมันเปนกอ มีหนามหนารกชัดลำใหญ่สักสามกำนั้น.

๒. ระบบชนชั้นในสังคมและการรับราชการ

สภาพสังคมที่ปรากฏในคำศัพท์แสดงให้เห็นถึงการรับราชการ ที่มีตำแหน่งต่างๆ กรมกองต่างๆที่ปรากฏในสมัยนั้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นสังคมว่ามีการแบ่งชนชั้น ยังเป็นสังคมที่มีระบบไพร่ ทาส

ตัวอย่างเช่น

- ตำแหน่ง

กรมท่า, ขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อย, ที่เปนพนักงานเจ้าท่าได้ว่าข้างตะเภา, แลกำปั่น.

กรมพระ, เปนพระนามเจ้ามีบุญมาก, เปนที่กรมพระ.

กรมทัณฑ์, หนังสือที่เขากู้เงิน. หฤาขายตัวแล้วสัญาท้าทายกันตามแบบธรรมเนียมเมือง.

กรมะหลวง, เปนพระนามเจ้าลำดับถัดลงมา. เปนพนักงานใหญ่.

กรมะขุน, เปนพระนามเจ้า. ที่สามลงมา.

กรมะหมื่น, เปนพระนามเจ้าที่สี่ตามลำดัพ ยศถานาศักดิ์.

กรมนา, ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่ง, แลข้าราชการในพวกนั้น,ได้บังคับบันชา ว่ากล่าวฝ่ายการนา.

กรมใน, พวกผู้หญิงที่ทำราชการ, ได้บังคับว่ากล่าวราชการฝ่ายใน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ชนชั้น

ตัวอย่างเช่น

เกินนาย, เลยนาย, การที่คนที่เปนบ่าวจะพูดจาหฤาทำการสิ่งใดๆ ล่วงเกินถ้อยคำที่นายสั่ง,

ข้าใช้, คนทาสชายหญิงสำหรับใช้สรอย.

ข้าทาส, คือคนที่เปนบ่าวชายหญิง, ที่เขาช่วยมาด้วยเงินสำหรับใช้การงานทั้งปวง.

ข้าผูกดอก, คือผู้ที่เปนทาสชายหญิง , ที่เขาช่วยมาด้วยเงินแล้ว, ทาสไม่ยอมรับใช้การงาน, ขอผูกดอกหาเงินค่าป่วยการให้ตามธรรมเนียม.

ทาษา, ข้าชาย, บ่าวชาย, ทาษชาย, เปนชื่อข้าที่เปนผู้ชายนั้น, เช่นบ่าวผู้ชายทั้งปวงที่ตามหลังพวกขุนนาง.

ทาษี, ข้าหญิง, บ่าวหญิง, ทาสหญิง, เปนชื่อข้าหญิงทั้งปวงนั้น, เช่นบ่าวผู้หญิงทั้งปวงที่ตามหลังเมียขุนนางเปนต้น.

ขี้ครอก, , เปนชื่อต้นไม้เล็กอย่างหนึ่ง, อย่างหนึ่งเปนคำเขาด่าคนทาสเปนต้นว่า, อ้ายขี้ครอกคือเกิดเปนลูกครอก.

๓. กฎหมายและบทลงโทษสำหรับการควบคุมพลเมือง

ในสมัยนั้นมีกฎหมายและบทลงโทษต่างๆเพื่อใช้ควบคุมพลเมืองมีทั้งที่ลงโทษแบบหนักและเบา

ตัวอย่างเช่น

ต้องจำ, ถูกจำ, คือถูกจำนั้น, เช่นพวกคนโทษต้องจองจำโซ่รตรวน.

ต้องโซ่ร, ถูกโซ่ร., คือการที่ถูกจำด้วยโซ่รนั้น.

ศักดิ์มือ, คือความปรับไหม, เช่นคนวิวาทกันแลชกตีกัน, ฝ่ายข้างมีรอยบาดแผลเพราะมือ, ก็ปรับผู้ทำนั้นเปนถานศักดิ์มือ, คือปรับเอาทรัพย์แต่น้อย, ถ้ามีบาดแผลเพราะไม้ฤาเหล็กก็ปรับมากกว่าทำด้วยมือ, ถ้ามีแผลเพราะเหล็กก็ปรับมากกว่ามือกว่าไม้นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศักดิ์ไม้, คือปรับเอาทรัพย์ตามถานทำด้วยไม้, ตามกฎหมายนั้น. ศักดิ์เหล็ก คือปรับไหมเอาทรัพย์ตามถานที่กระทำกับเขาด้วยเหล็กมากกว่าทำด้วยมือแลไม้นั้น.

ศักดิ์มีด, คือปรับเอาทรัพย์ตามถานกระทำเขาด้วยเหล็กนั้น, จะปรับแยกตามเครื่องอาวุธหามิได้.

๕. การแพทย์และการสาธารณสุข

ในอักขราภิธานศรับท์ปรากฏชื่อโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น พร้อมทั้งกล่าวถึงศัพท์ที่เกี่ยวกับการรักษา บำบัด

ตัวอย่างเช่น

ไข้กำเดา, อาการไข้บังเกิดเพื่อร้อนภายใน.

ไข้จับ, อาการไข้มันจับเปนเวลา, เมื่อจับนั้นมันให้หนาวตัวสั่นเหมือนลูกนก, บางทีมันให้ร้อนเปนกำลัง.

ไข้เหนือ, อาการไข้อย่างหนึ่ง, มันให้จับเซื่อมซึมไปตกในตาเหลืองด้วย.

ไข้ป่า, อาการไข้อย่างหนึ่ง, เจ็บเพราะถูกต้องอายพิศดิน, ฤๅอายพิศแร่, แลว่านยาในป่าในดง.

ไข้พิศ, อาการไข้อย่างหนึ่งพิศกล้า, ให้จับเซทอมซึมไปไม่มีเวลาส่าง, ดูเหมือนเยาเรือนหมุนไป, ไม่รู้ว่ากลางวันกลางคืน.

ขี้เรื้อน, อาการที่เปนโรคอย่างหนึ่ง, ถ้าบังเกิดแล้วให้ผิวเนื้อตามหน้า , แลใบหู, หน้าเหมือนผิวมะกรูด.

ไข้ลากสาด, อาการไข้อย่างหนึ่ง, อาการคล้ายกันที่ว่าแล้ว.

ไข้หวัดไข้อาย, คือ อาการป่วยให้ไอ, มีน้ำมูกในจมูกมากเสลษในคอก็เกิดมาก.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไข้ลงราก, อาการไข้อย่างหนึ่ง,มันทำอาการให้ลงให้ราก ตะคริว ชักหิวอ่อนสิ้นกำลัง, ให้จุกเสียดตามซายโครง.

ไข้สะบัดร้อนสะบัดหนาว, คือ อาการไข้ที่มันให้ร้อนบัดเดี๋ยวกลับหนาวๆ บัดเดี๋ยวกลับร้อน.

ไข้ธรพิศ, คือไข้ฝีดาษนั่นเอง.

โรคร้าย, คือโรกพยาธิ, คือเรื้อนกุฐังมันกินให้เล็บมือ เล็บท้าวเหี้ยนเกรียนไปนั้น.

ริดสี่ดวงงอก, คือเปนชื่อโรคสี่ดวงที่มีฤทธิ์, มันงอกขึ้นนั้น, เช่นโรคริดสี่ดวงที่งอกตามทะวารเปนต้น.

รมยา, คือเอายาใส่ในม่อตั้งบนเตาไฟให้มีอายควันขึ้นถูกตัวเพื่อจะให้หายโรคนั้น.
อหิวาตะกะโรคย์, แปลว่าโรคลมมีพิศม์เหมือนพิศม์งูนั้น.

อัคะเนสัน, เปนชื่อฝีอย่างหนึ่ง, มันขึ้นที่ริมสันหลังหัวใหญ่รักษายากนักร้อยคนจะรอดสักคนหนึ่ง.

นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ที่นำมาจากความเชื่อในวรรณคดี เรื่องราวในวรรณคดีต่างๆ ตลอดจนศัพท์แสดงความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ไสยศาสตร์ต่างๆ ความเชื่อเรื่อง กรรม บาปบุญ เช่น กามะพจร แก้มนตร์ คนทรง แก้บาป อเวจี กรรมชวาด

๕. มีการอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่างๆ เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม

อักขราภิธานศรับท์เป็นพจนานุกรมที่บรรจุคำต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่ต้องการศึกษาภาษา ชื่อพันธุ์ไม้ต่างๆ เครื่องมือ สามารถสืบค้นความเป็นมา รูปร่างลักษณะได้ อีกทั้งยังได้บันทึกชื่อโรค ลักษณะโรคต่างๆ ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับวงการแพทย์เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ ๑

"...กันเกรามีเนื้อไม้สีเหลืองอ่อน ละเอียด แข็ง ทนทาน ป้องกันปลวกได้ดี คนไทยรู้จักกันเกราเป็นอย่างดีทุกภาค เพราะเป็นต้นไม้พื้นบ้านดั้งเดิมที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยนี้เอง ในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ พ.ศ.๒๔๑๖ กล่าวถึงกันเกราว่า "กันเตรา : ต้นไม้อย่างหนึ่ง แก่นทำเสาทนนัก ใช้ทำยาแก้โรคบ้าง มีอยู่ในป่า" น่าสังเกตว่าในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ เรียกกันเกราว่ากันเตรา แต่สุนทรภู่เรียกชื่อในนิราศพระบาทว่ากันเกรา เช่นเดียวกับในลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ภาคเหนือและอีสานเรียกมันปลา ภาคใต้เรียก ตำเสา หรือทำเสา ส่วนภาษาอังกฤษเรียก Tembusa" (เกษตรพอเพียง ๒๕๕๑)

ตัวอย่างที่ ๒

"...ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของ อัญชันนั้น บางตำราบอกว่าอยู่ที่ประเทศอินเดีย แต่บางตำราว่าอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ แล้วจึงแพร่มาถึงอินเดีย ส่วนประเทศไทยคงรับมาจากประเทศอินเดียอีกทีหนึ่ง และคงจะรับ มานานแล้ว เพราะพบในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ.๒๔๑๖ กล่าวถึงอัญชันว่า"อัญชัน : เปนชื่อเครือเถาวัลอย่างหนึ่ง มันมีดอกเขียวบ้าง ขาวบ้าง ไม่มีกลิ่น" อัญชัน เป็นพืชล้มลุก ตามธรรมชาติจะงอกจากเมล็ดในฤดูฝน ออกดอกเป็นช่อ ช่อละ ๒-๔ ดอก เมื่อดอกผสมเกสรเกิดฝักแบนยาว ประมาณ ๕ เซนติเมตร มีเมล็ดอยู่เป็นข้อๆ ชอบขึ้นกลางแจ้งที่ได้ รับแดดเต็มที่ ปกติอัญชันจะเลื้อย ได้ยาวประมาณ ๗ เมตร เมื่อถึง ฤดูแล้งจะแห้งตายไป แต่หากมีน้ำ พอเพียงและดูแลอย่างเหมาะสม ก็สามารถปลูกและได้ดอกอัญชันตลอดปี" (ปิ่นมณี เวทวงศ์, ๒๕๕๒)

๒. การนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเป็นการศึกษาอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ มีการรวบรวมเป็นทั้งคำพูดและคำที่เขียนในหนังสือเกือบทุกประเภท สามารถใช้ค้นความหมายของคำเก่าหรือความเป็นมาของคำปัจจุบันได้เป็นอย่างดี และยังสามารถช่วยให้เห็นสภาพสังคมสมัยนั้นได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิจัยนี้มีประโยชน์ดังนี้

- ผู้ที่ศึกษาด้านนิรุกติศาสตร์สามารถพิจารณา เทียบเคียงประวัติคำ และความหมายได้จากการพิจารณาการใช้คำต่าง ๆ ในที่ที่บริบทแจกต่างกันออกไป
- ผู้ที่ศึกษาคำและความหมายของคำและสำนวนสามารถใช้ถ้อยคำและสำนวนเหล่านี้ประกอบการศึกษาเพื่อเพิ่มความเข้าใจและเพิ่มโอกาสในความเชี่ยวชาญสาขานั้น ๆ เช่น ด้านการแพทย์ เกษตรกรรม
- สามารถศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในสมัยที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์เป็นอย่างดี อันจะทำให้เข้าใจซึ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีที่เหมือนหรือแตกต่างไปจากปัจจุบันได้

๓ .บทสรุป

อักขราภิธานศรับท์ของ D.B Bradley เป็นหนังสือพจนานุกรมฉบับแรกของประเทศไทยที่แสดงความพยายามรวบรวมคำไทยและจัดทำอธิบายความหมายของคำนั้นๆ คาดว่ามีจำนวนคำประมาณ ๔๐, ๐๐๐ คำ การเรียบเรียงคำในอักขราภิธานศรับท์แตกต่างไปจากพจนานุกรมอื่น คือเรียงลำดับตามลำดับตัวพยัญชนะและตามลำดับสระและมาตราตัวสะกดในไวยากรณ์ คือ แม่ ก กา แม่ กก กง กด กน กบ เกย เกอว คำไทยซึ่งอยู่ในหนังสือพจนานุกรมนี้มีทั้งคำ สำนวนซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไปในสมัยนั้น คำในวรรณคดี ศัพท์กฎหมาย ศัพท์พุทธศาสนา ศัพท์แพทย์แผนโบราณ ศัพท์ทางการเมืองและการปกครอง นามเฉพาะต่างๆ เช่นชื่อสถานที่ ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ เป็นต้น คำที่รวบรวมเป็นทั้งคำพูดและคำที่เขียนในหนังสือเกือบทุกประเภท สามารถใช้ค้นความหมายของคำเก่า หรือความเป็นมาของคำปัจจุบันได้เป็นอย่างดี และยังสามารถช่วยให้เห็นสภาพสังคมสมัยนั้นได้ เช่น กองนา –ฝูงคนเป็นพวกๆสำหรับทำนาของเจ้าหรือขุนนาง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาในภาษาไทยมีการรับเข้ามาใช้อย่างกว้างขวางแต่วิธีการเขียนการอ่อกเสียงแตกต่างไปจากปัจจุบันมาก จากการศึกษาวิจัยปรากฏผลดังนี้

๑. มีการเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี
๒. มีการเปลี่ยนแปลงของถ้อยคำและสำนวนในอักขราภิธานศรับท์
๓. มีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย.ในลักษณะการลากเข้าความ
๔. สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว – พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏจากถ้อยคำและสำนวนในสมัยดังกล่าวแสดงระบบชนชั้น การลงโทษต่างๆ สังคมไทยในสมัยนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม
๕.มีการอ้างอิงหนังสืออักขราภิธานศรับท์กับงานในสาขาต่างๆ เช่น การแพทย์ การเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๔. ข้อเสนอแนะ

๑. ศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในสมัยที่ปรากฏอักขราภิธานศรับท์
๒. ศึกษาถ้อยคำที่กล่าวถึงพันธุ์ไม้ต่างๆ หรือ โรคที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นเพื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันว่ายังคงปรากฏหรือสูญหายไปอย่างไรบ้าง
๓. ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธีและการเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนในพจนานุกรมฉบับต่างๆโดยละเอียด เน้นด้านการศึกษาเปรียบเทียบ
๔. ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

กฤษฎา บุณยสมิต. **ศัพท์กฎหมายเก่า: ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง.** โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. **การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวน.**โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์.**อิทธิพลภาษาต่างประเทศในภาษาไทย.** พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๘.

ดรีศิลป์ บุญขจร.**สองศตวรรษหมอบรัดเลย์: ผู้บุกเบิกการแพทย์และการพิมพ์แบบตะวันตกในสังคมไทย. พินิจไทย เนชั่นสุดสัปดาห์** ๒๔มิ.ย.- ๔ ก.ค. ๒๕๔๘.

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. **รายงานการวิจัย การทำพจนานุกรม ไทย- ไทย : อดีต- ปัจจุบัน** (พ.ศ. ๒๓๘๙ – ๒๕๓๓) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

นววรรณ พันธุเมธา. **คลังคำ.**สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๔๔.

นิตยา กาญจนวรรณ.**อักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์.**วารสารราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๑.

เนติมา พัฒนกุล. **การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.

มงคล เดชนครรินทร์. **สืบประวัติหมอบรัดเลย์.** เอกสารประกอบการสัมมนาสองศตวรรษหมอบรัดเลย์, ๒๕๔๗

ราชบัณฑิตยสถาน. **ราชบัณฑิตยสถาน.พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์,๒๕๔๖.

วัลยา วิมุกตะลพ. **การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวนและลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓.

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์. **จากคัมภีร์ครรภ์รักษาสู่ตำราสูติศาสตร์. พินิจไทย เนชั่นสุดสัปดาห์** ๑๙-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗.

สัญญา สุขพณิชนันท์, นายแพทย์ **ความเป็นมาของศัพท์แพทย์ภาษาไทย.**เวชบันทึกศิริราช พฤษภาคม –สิงหาคม ปีที่ ๑ ฉบับบที่ ๒, ๒๕๕๑.

ส.พลายน้อย. **หมอปลัดเล.** สำนักพิมพ์พิมพ์คำ, ๒๕๔๘.

สุกัญญา สุดบรรทัด. **หมอบรัดเลย์กับการหนังสือพิมพ์แห่งกรุงสยาม.** ศิลปวัฒนธรรม มิถุนายน , ๒๕๔๗.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุพรรณี กาญจนัษฐิติ. **บทบาทของมิชชันนารีในประเทศไทยตั้งแต่รัชกาลที่๓ – รัชกาลที่๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์**, ๒๕๐๗.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **หมอบรัดเลย์กับการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย.** เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง สองศตวรรษหมอบรัดเลย์ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗.

อำไพ จันทร์จิระ. **ประวัติและวิวัฒนาการการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

เอนก นาวิกมูล. **พจนานุกรมรุ่นแรกของไทย(ฝรั่งทำแทบทั้งนั้น).** ในโลกหนังสือ, มิถุนายน ๒๕๓๓.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

ตัวอย่างอักขราภิธานศรับท์
หมวดตัวอักษร ก - ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หนังสือ

อักขราภิธานศรับท์

DICTIONARY

OF THE

SIAMESE LANGUAGE.

BY

D. B. BRADLEY.

BANGKOK.

1873.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แจ้ง ความ

๑ หนังสือ อักขรา ภิธานศรับที่นี้ เปน คำไทย อธิบาย ความโดย พิศดาร ตาม ภาษาไทย ข้าพเจ้า หมอ ปรัดเลได้ให้ อาจารริย์ ทัด คัด แปล แล อธิบายโดย ละเอียด ตาม วิธี อักษร สยาม ภาคย์ ได้ ตี พิมพ์ริม ป้อม ปาก คลอง บาง กอกใหญ่ หลัง วัง สมเด็จ พระเจ้า น้องยาเธอ ข้าว ฟ้า จาตุรณรัศมี จบ ลง เมื่อ ณวัน อังคาร เดือน สิบสอง ขึ้น ค่ำหนึ่ง จุลศักราช ๑๒๓๕ ปีรกาเบญจ ศก ฯะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

หนังสืออักขราภิธานศรับท์ Dictionary of the Siamese Language นี้ ดร. แดนบีช แบรดเลย์ เป็นผู้รวบรวมและจัดพิมพ์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ โดยอาศัยท่านผู้รู้ที่เป็นไทย ชื่อ อาจารย์ทัด ดังปรากฏในคำแจ้งความที่ตีพิมพ์อยู่ในหน้าแรกของหนังสือว่า

"หนังสืออักขราภิธานศรับท์นี้ เป็นคำไทยอธิบายความโดยพิศดารตามภาษาไทย ข้าพเจ้าหมอปรัดเลได้ให้อาจารย์ทัดคัดแปล แลอธิบายโดยละเอียดตามวิธีอักษรสยามภาคย์ ได้ตีพิมพ์ริมป้อมปากคลองบางกอกใหญ่ หลังวังสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ จ้าวฟ้าจาตุรณรัศมี จบลงเมื่อ ณ วันอังคาร เดือนสิบสอง ขึ้นค่ำหนึ่ง จุลศักราช ๑๒๓๕ ปีระกา เบญจศก"

ความพยายามที่จะรวบรวมคำไทย และจัดทำคำแปลความหมายของคำโดยชาวต่างประเทศก่อนการพิมพ์หนังสืออักขราภิธานศรับท์ ก็มีอยู่บ้าง เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๙ มิชชันนารี เทเลอร์ โจนส์ ได้รวมคำไทย และจัดทำคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ แต่มิได้ตีพิมพ์ และใน พ.ศ. ๒๓๙๗ สังฆราช ปัลเลอกัวซ์ ได้รวมคำไทย แล้วทำคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส ละติน ตีพิมพ์ที่ปารีส ให้ชื่อเป็นภาษาไทยว่า สัพพะพจนะพาสาไทย และต่อมา บาทหลวง เวย์ ได้แก้ไขเพิ่มเติมจัดพิมพ์ใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ ให้ชื่อว่า ศริพจน์ภาษาไทย รวมคำไทยทั้งหมด ๓๐,๐๐๐ กว่าคำ ทั้งที่ใช้พูดอยู่และที่ไม่ได้ใช้ ในปี ๒๔๓๔ นายอี.บี.มิชเชล ที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาลไทย ได้รวบรวมคำไทยเพื่อทำพจนานุกรม เรียกว่า ลิปิกรมายนภาษาไทย แปลเป็นภาษาอังกฤษ กล่าวว่า มีคำไทยที่ใช้พูดกันอยู่ในสมัยนั้นราว ๑๔,๐๐๐ คำ แต่ในหนังสือของเขา ได้คัดเลือกมาเพียง ๘,๐๐๐ คำเท่านั้น

ที่กล่าวมาแล้ว เป็นความพยายามที่จะรวมคำภาษาไทย และแปลเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ของผู้ซึ่งต้องการรู้ทั้งสองภาษา แต่อักขราภิธานศรับท์ เป็นการรวบรวมคำไทย และจัดทำคำอธิบายความหมายของคำนั้น ๆ คิดโดยประมาณมีคำทั้งหมดราว ๔๐,๐๐๐ คำ นับว่าเป็นพจนานุกรมไทยเล่มแรก เมื่อกรมศึกษาธิการได้ให้พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษณ์ สมัยที่ยังเป็นขุนประเสริฐอักษรนิติ) จัดทำพจนานุกรมของราชการขึ้นเป็นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๒๖ คณะผู้จัดทำก็ได้ใช้อักขราภิธานศรับท์เล่มนี้เป็นหลักด้วย

คำไทยซึ่งอยู่ในหนังสือเล่มนี้ มีทั้งคำและสำนวนซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไปในสมัยนั้น คำในหนังสือวรรณคดี ศัพท์กฎหมาย ศัพท์พุทธศาสนา ศัพท์แพทย์แผนโบราณ ศัพท์ทางการเมืองและปกครอง นามเฉพาะต่าง ๆ เช่น ชื่อสถานที่ ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ ฯลฯ นับได้ว่าเป็นหนังสือรวมคำต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมัยนั้น ทั้งที่เป็นคำพูดและคำเขียนในหนังสือเกือบทุกประเภท ใช้สำหรับค้นคว้าความหมายของคำที่ปรากฏในหนังสือที่แต่งเมื่อหลายสิบปีมาแล้วได้อย่างดี และช่วยให้เห็นสภาพสังคมในสมัยนั้นได้พอสมควร เช่น กองนา – ผู้คนเป็นพวก ๆ สำหรับทำนาของเจ้าหรือขุนนาง

หนังสือนี้พิมพ์ขึ้นก่อนทางราชการให้จัดทำพจนานุกรม และก่อนการประกาศพระบรมราชโองการ ให้ใช้อักขรสมัยตามปทานุกรมของกระทรวงธรรมการ การสะกดตัวจึงเป็นไปตามที่นิยมกัน จะเอาเป็นหลักสำหรับสมัยนี้ไม่ได้ แต่จะช่วยการอ่านหนังสือโบราณได้มาก

อนึ่ง การเรียบเรียงคำก็แตกต่างจากพจนานุกรมที่ทำขึ้นตอนหลัง หนังสือนี้เรียงคำตามลำดับตัวพยัญชนะและตามลำดับสระและมาตราตัวสะกดในไวยากรณ์ คือ แม่ ก กา แม่ กก กง กด กน กบ กม เกย เกอว ในการค้นคำจึงต้องนึกถึงหลักนี้ไว้

ในปัจจุบันนี้ หนังสืออักขราภิธานศรับท์ฉบับดั้งเดิมยังมีเหลืออยู่เพียงไม่กี่เล่ม ทั้งที่อยู่ในห้องสมุดต่าง ๆ และเป็นของเอกชน และอยู่ในสภาพที่ใช้ได้ยาก เพราะกระดาษเสื่อมคุณภาพ การที่องค์การค้าของคุรุสภาจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ก็จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าได้มีหนังสือคู่มือการค้นคว้าที่สำคัญยิ่ง เพิ่มขึ้นอีกเล่มหนึ่ง

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ได้ถอดแบบเดิมไว้ทั้งหมด ทั้งการสะกด การเรียงคำ และแบบตัวอักษร เท่ากับหนังสืออักขราภิธานศรับท์เล่มเดิมที่พิมพ์ลงบนกระดาษใหม่ ทำให้ใช้ได้สะดวกขึ้นเป็นอันมาก.

แม้นมาส ชวลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต้น

หนังสือ

อักขราภิธานศรับท์

เปน คำไท อธิบาย ความ ตาม ภาษาไทย

กา, นก ตัว ดำ เที่ยว หากิน อยู่ วิม บ้าน. อนึ่ง เปน ภาชะนะ สำหรับ ใส่ น้ำ ต้ม น้ำ บ้าง. อนึ่ง ทำ เปน สำคัญ อย่างนี้ + บ้าง.

กาโก ๑ เปน ศรับท์แปล ว่า กา.

กากะ ๑ คำไท ว่า กา, นก ตัว ดำ นั้น เอง.

กาขาว, กา เผือก, แต่ ตาม ทรรมดา มัน นั้น ตัว ดี ดำ.

กา บอก ข่าว, นก ตัว ดำ ทำ อาการ ร้อง กอก แกก ๆ, เหมือน จะ บอก ข่าว ต่าง ๆ.

กาคะนา ๑ ชื่อ สัตว มี ใน เรื่อง สิบ สองเหลี่ยม นั้น. อนึ่ง ว่า หมู่กา.

กา เงิน, ภาชนะ สำหรับ ใส่ น้ำ, ทำ ด้วย เงิน, เหมือน อย่าง พวก ขุน นาง ใช้ นั้น.

กา ตะกั่ว, ภาชะนะ สำหรับ ใส่ น้ำ, ทำ ด้วย ตะกั่ว, เหมือน อย่าง กา ใส่ น้ำ กาแฝ่ เปน ต้น นั้น.

กา ต้ม น้ำ, คือ กา เปน ภาชนะ ต้ม น้ำ.

กา ทอง ขาว, ภาชะนะ สำหรับ ใส่ น้ำ, ทำ ด้วย ทอง ขาว.

กา ทอง คำ, ภาชะนะ สำหรับ ใส่ น้ำ, ทำ ด้วย ทอง คำ, สำหรับ ร้าว แล คน มี วาศนา มาก ใช้.

กา ทอง แดง, สำหรับ ใส่ น้ำ บ้าง, ต้ม น้ำ บ้าง, ทำ ด้วย ทอง แดง.

กา ทอง เหลือง, ภาชะนะ สำหรับ ใส่ น้ำ, ทำ ด้วย ทอง เหลือง.

กา น้ำ, ภาชะนะสำหรับ ใส่ น้ำ กิน, เหมือน อย่าง กาเงินเปนต้น.

กา, คือ คน เก่ง ไม่ กลัว ใคร, กิน เล่า เมา เที่ยว หรา อยู่ กลาง ถนน เปน ต้น.

กากี ๑ ชื่อ หญิง ใน เรื่อง นิทาน แต่ ก่อน, มี หลาย เล่ม.

กาแก, นก ตัว ดำ เล็ก กว่า กา, ร้อง เสียง ดัง แก ๆ.

กากะนึก ๑ คือ ทรัพย์ น้อย ไม่ ถึง เพื่อง. เรา เปน คน จน มี ทรัพย์ อยู่ กากะนึก หนึ่ง เท่า นั้น.

กากะทึง ๑ เปน ชื่อ ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง, ดอก มัน คล้าย ๆ กับ ดอก สาระพี.

กากะบาท ๑ แปล ว่า ตีน กา, เขียนไว้ อย่าง นี้ + เปน สำคัญ ว่า ดำ ตก ใน ที่ นั้น. อนึ่ง เรียก ว่าไม้ จัตวา

กา ขีด ไว้, คือ ขีด ไว้ อย่าง นี้ +, เรา จะ ขีด ไว้ เปน สำคัญ เช่น นี้ +

กาณะ ๑ คำไท ว่า ตา บอด, คือ ตา มืด ตา เหน ไม่ได้.

กา ฝาก, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง, มัน งอก ขึ้น ติด อยู่ กับ กิ่ง ไม้ ต่าง ๆ.

กาแฝ่, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง, มา แต่ เมือง นอก, เม็ด มัน ต้ม น้ำ ร้อน กิน, คล้าย กับ ใบ ชา.

กาเพื่อง, คือ กา น้ำ ที่ ทำ ด้วย ทอง เหลือง บ้าง เปน ต้น, ทำ เปน เพื่อง ๆ นั้น.

กามาพะจร ๑ ชื่อ สวรรค์ ๖ ชั้น, บุคล กระทำ การ กุศล มี ศิล แล ทาน เปน ต้น, ไท ถือ ว่า ได้ ไป บังเกิด ใน ชั้น กามาพะจร สวรรค์ ชั้น ใด ชั้น หนึ่ง นั้น.

กาเมสุ ๑ แปล ว่า ใน กาม ทั้งหลาย.

กาเมสุมิจฉาจาร ๑ ประพฤษดิ์ ผิด ใน ความ ปรารถนา, คือ ล่วง ประเวณีย์ผัว เมีย เขา นั้น.

กาโม ๑ ความ อยาก ได้, คือ ใจ คิด ใคร่ ได้ นั้น.

กามะ ๑ ว่า ความ ใคร่ ได้.

กามะตันหา ๑ ใจ ปรารถนา อยาก ได้สิ่ง ของ ทั้งปวง, ใคร่ อยาก ได้.

กามะคิเลศ ๑ คือ อยาก ได้ ใน เรื่อง ของ ที่ จะ กระทำ ให้ ใจ เศร้า หมอง นั้น.

กามภพ ๑ ว่า อยาก ไป บังเกิด ใน โลกย์ ต่าง ๆ.

กามะพฤกษ ๑ ต้นไม้ เปน ที่ ให้ สม ปรารถนา.

กามคุณ ๑ ใจ ปรารถนา รูป, เสียง, กลิ่น, รส, ถูก ต้อง ด้วย กาย.

กามราค ๑ ใจ อยาก เสพ เมถุน. จะ ใคร่ได้ ความ คำนัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กามะวิตก ๑ ความ คิด ตรึก ตรองไป ใน เรื่อง กิเลศ กาม, แลพัศกุ กาม เปน ต้น.

กาย ๑ ตัว คน ตัว สัตว เดียรฉาน ทั้งปวง, คือ รูป กาย อัน ประชุม ลง ซึ่ง ของ ชั่ว นั้น เอง.

กายิ ๑ ว่า กาย. ชื่อ เสนาบดี ผู้ พิภากษา, ใน เรื่อง นิทาน สิบ สอง เหลี่ยม.

กาโย ๑ ตัว คน ตัว สัตว ทั้งปวง, คือ ร่าง กาย นำ มา ซึ่ง ของชั่วนั้น.

กายะ ๑ ว่า กาย, คือ ปันจะขันธ์ ประชุม กัน.

กายะกรรม ๑ การ ที่ ทำ ด้วย กาย.

กายะสิทธิ ๑ สำเร็จที่ ด้วย กาย. อนึ่ง ฆ่า ปรอด ตาย, ว่า เปน กายะสิทธิ.

การิยะ ๑ กระทำ แล้ว.

การุณิโก ๑ แปล ว่า ประกอบ ด้วย ความ กรุณา.

การะเกศ, ดอกไม้ ดี เหลือง กลิ่น หอม ดี ดู งาม, ต้น เท่า ต้ำภาย, ใบ เปน หนาม, ขึ้น อยู่ ที่ ดิน เปียก ริม น้ำ.

การะณิกา ๑ ต้น ไม้ ดอก ขาว ก้าน แดง งาม, กลิ่น หอม ดี, ต้น โต เท่า น่อง, ใบ เท่า สอง นิ้ว คาย ๆ.

การะณิเหตุ ๑ เหตุ เดิม แรก กระทำ.

การะณัง ๑ เหตุ ทั้งปวง ต่าง ๆ.

การะบูร, ของ เผ็ด ร้อน เปน เม็ด ๆ เหมือน น้ำ ตาน ทราย, มา แต่ เมือง นอก, ใช้ ทำ ยา หลาย อย่าง หอม ดี.

การะวิก ๑ นก งาม เสียง เพราะ, เมือง ไท ไม่ มี. อนึ่ง ชื่อ ภูเขา, บริวาน เขา พระเมร.

กิระเวก ๑ ความ เหมือน การะวิก.

กาหรอด, นก อย่าง หนึ่ง มัน ร้อง ดัง กรอด ๆ เปน ต้น, กิน ผล ไม้.

กาวก ๑ กระทำ. อนึ่ง หนังสือ สำหรับ เรียน ภาษา, เขา เรียก ชื่อ อย่าง นั้น.

กาลาปา, เปน ชื่อ เกาะ หนึ่ง อยู่ ทิศ ใต้ ใน ทะเล, เขา เรียก เกาะ ยะกะกรา บ้าง.

กาลี ๑ ว่าโทษ การ ชั่ว หน้า อาย ที่ ไม่ ควร จะกระทำ, คือ เด็ก หญิง ชาย ที่ ยังไม่ สม ประเวณีย์ เปน ผัว เมีย กัน เปน ต้น.

กาลุไท ๑ เคราะห์ ร้าย มา ถึง เปน เพลา เปน คราว ๆ

กาเล ๑ เพลา, ขณะ ครั้ง, คราว.

กาโล ๑ เวลา, เหมือน กัน.

กาลำภัก, แก่น ไม้ ที่ ไม่ เคย มี ตาม ทำเนียม, กลิ่น หอม ดี, ดี ดำ เปน เส้น ๆ, ทำ ยา บ้าง, เผา ไฟ ไหว้ จ้าว บ้าง.

กาหล่ำ, ผัก คล้าย กับ ผัก กาด, เปน ปลี หุ้ม ห่อ กัน อยู่, ต้น สัก คืบ หนึ่ง, ผัก กิน, ต้ม กิน ก็ ได้.

กาละ ๑ เวลา ตาย.

กาละกัตตา, เปน หัวเมือง ขึ้นแก่อังกฤษ. ยยู่ในประเทศ บังคลา.

กาละกิริยา ๑ ว่า ตาย.

กาลปาวะสาน ๑ว่า เปน ที่ สุด กัลป์.

กาลัง ๑ ตาย.

กาละไค, คือ เวลา ไค, เมื่อ ไร, ขณะ ไค, ครั้ง ไค, ปาง ไค.

กาลิง, นก ตัว เขียว เหมือนนก แก้ว ปาก ดำ, ตัว ไม่ สู้ โต, อยู่ ใน ป่า ออก ลูก ใน โพรง ไม้, คน เอา มา เลี้ยง บ้าง.

กาลิงยิ่ง, เปน ชื่อ ต้น ไม้ ย่อม ๆ อย่าง หนึ่ง, มี ลูก รศ เปรี้ยว, เขา กิน เปน กับ เข้า.

กาละบาศ ๑ ดวง กลม โต เท่า ผล มะพร้าว ห้าว, ดี คล้าย กับ โคม ที่ จุด ไฟ สว่าง, ตก ลง มา จาก อากาศ ถึง ดิน แล้ว, แตก กระจาย ออก เหมือน ไฟ ผะเผียง.

กาฬะปักข์ ๑ วัน แรม ค่ำ หนึ่ง ไป ถึง วัน สิ้น เดือน.

การะศรรบท์ ๑ ข่าว เล่า ภา พูด กัน ต่อ ๆ มา. อนึ่ง กระทำ เสียง ดัง เที่ยง คืน, เปน คำ ตลาด.

กาละบังหา ๑ เปนต้นไม้ไม่ มีใบ อยู่ ใน ทะเล น้ำ เคม, ต้น มัน ดีดำ.

กาละสูตร ๑ ชุม นรก มี สาย บัน ทัด เหล็ก รุ่ง เรือง เปน เปลว ไฟ, สำหรับ ดึด กาย สัตว นรก ให้ แตก ตาย.

กาละก่อน, คือ เวลา ที่ ล่วง แล้ว นาน บ้าง, เรว บ้าง.

กาหลง, ต้น ไม้ไม่ สู้ โต, ดอก ขาว บาน เปน สี่ กลีบ ไม่ สู้ หอม, ใช้ ทำ ยา บ้าง, กา ซ่อน ของ ไว้ ลืม เสีย.

กาลักน้ำ, คือ ลำ หลอด เหมือน ก้าน บัว ที่ ดูด น้ำ ให้ไหล ไป นั้น.

กาหลัง, ชื่อ เมือง ใน เรื่อง อิเหนา.

กาล่อน, เปน ชื่อ ต้น ไม่ ม่วง อย่าง หนึ่ง, จุบ เนื้อ มัน ล่อน ไม่ ติด เม็ด นั้น.

กาวี ๑ ชื่อ ใบ เรือ ล่อง บท อย่าง หนึ่ง. หีน ดี แดง อ่อน พระสงฆ์ ทำ สำหรับ ลับ มีด โกน ของ เหลือง.

กาเหว่า, นก ตัว ดำ บ้าง, ตัว ลายบ้าง, เล็ก กว่า กา, เสียง เพราะ, ไม่ รู้ จัก ทำ รัง, มันไข่ให้ แม่ กา ฟัก.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กาษาวะพรรษก์ ๑ ผ้า ยอมด้วยน้ำอัน บังเกิดแต่รศ ฝาด, คือผ้าเหลือง ที่ พวก พระสงฆ์ นุ่ง ห่ม.

กาษาวัง ๑ น้ำ บังเกิดแต่ รศ ฝาด.

กาศัก, นก อย่าง หนึ่ง บิน มา เมื่อ เวลา กลาง คืน, ได้ยินแต่เสียง บีก มัน, หา เหน ตัว ไม่.

กาษร, เปน สัตว สี่ ท้าว, ไท เรียก ศวาย, คำ เขมม เรียก กาษร.

กาสัย, นก ตัว ดำ เมื่อ มัน กิน ของ นั้น, เอา ปาก สับ สง กิน.

กาฬะยักษ ๑ เปน ชื่อ ยักษ ตัว มัน ดำ, ว่า ไว้ ใน เรื่อง นิทาน.

กาฬา ๑ ของ ดำ เหมือน มึก แล เขม่า.

กาฬะกิณี ๑ แปล ว่า โทษ ชั่ว ร้าย.

กาฬะ ๑ ของ ดี ดำ ทั้งปวง หมด เรียก อย่าง นั้น.

กาเมอ, เด็ก อ่อน ๆ เรียก ลูก กาเมอ, ลูก งัว, ลูก ควาย, ลูก แพะ, ลูก แกะ, เล็กๆ ภอ วิ่ง ได้ เปน ต้น จน สอง ขวบ สาม ขวบ นั้น.

กาเมอต, เด็ก อ่อน ๆ ตื่น นอน แล้ว ร้อง ไห้ เสียง มัน คล้ายๆ กัน.

กาอัต, เสียง คน แก่ บ่น ต่าง ๆ, เขา มัก พูด กัน ว่า บ่น.

กาอับ, เสียง คน บ่น ต่าง ๆ, เขา พูด กัน ว่า, บ่น กาอับ กาอุบ.

กาอุบ, เสียง บ่น ต่าง ๆ, เขา พูด กัน ว่า, บ่น กาอุบ กาอับ, คำ ตลาด, ว่า ปลา กาอุบ.

กินร ๑ คน อะไร, สัตว อย่าง หนึ่ง รูป เหมือน มนุษ, เบื้อง ต่ำ ตั้งแต่ นั้น เอว ลง ไป มี หาง คล้าย ไก่ แร้. สัตว นี้ อยู่ ใน ถ้ำ แก้ว ป่า หิมพาน, เขา มัก เขียน รูป นั้น รูป มัน ตั้ง ไว้ ดู เล่น.

กิริยา ๑ กระทำ ดี, กระทำ ชั่ว, การ ดี, การ ชั่ว.

กิริยา ภาที, คือ พูด แล กระทำ การ ดี การ ชั่ว.

กิริยาตาย, คือ ความ ตาย นั้น, เหมือน คำว่า กระทำ กาละกิริยาตาย.

กิริยะติ ๑ เรี่ย ราย, กระทำ เตียระตาย, ตาด ดื่น.

กิระ ๑ ได้ยิน ว่า, ได้ ฟัง มา.

กิมิชาติ ๑ แปล ว่า หนอน.

กิลาโส ๑ ขี้ กลาก,

กิเลส ๑ ของ ยัง ใจ ให้ เสา้ หมอง, คือ โลภ แล พยาบาท แล โกรธ แล หลง เปน ต้น.

กิเล็น, สัตว สี่ ท้าว ตัว เปน เกล็ด คล้าย จรเข้, หัว คล้าย มังกร, หาง คล้าย สิงห์โต, มี อยู่ เมือง จีน.

กิละมะติ ๑ ลำบาก, ประดัก ประเดิด, คือ ความ อยาก นั้น เอง.

กิละมะถะ ๑ ความ ลำบาก กาย, ประดัก ประเดิด, เหน็ดเหนื่อย.

กิหลัน, คำ จีน ว่า, ที่ ลับ ของ ผู้ ชาย.

กิทิสัง ๑ เหมือน อะไร, เหมือน อย่างไร, ปานใด, เช่นไร.

กิษา ๑ ผอม, ซูบ.

กี่, เครื่อง ธอ หูก, เครื่อง สำหรับ ทำ ทอง.

กี่ทำทอง, เครื่อง ทำ ด้วย ไม้ ให้ เปน ราง แล้ว, ยาไศรย ทำทอง คำ ให้ เปน รูป ต่าง ๆ.

กี่ธอผ้า, เครื่อง ทำ ด้วย ไม้ ให้ เปน ราน ขึ้น แล้ว, สำหรับ อาไศรย นั่ง ธอ ผ้า ต่าง ๆ.

กี่ หูก, เครื่อง สำหรับ ธอ ผ้า.

กี้, ก่อน, เมื่อ กี้, แต่ กี้ แต่ก่อน, คำ ตลาด. ไป เมื่อ ตะกี้.

กุ ๑ ชั่ว, ร้าย. กุกะ เปน คน ดุดะ เกะกะ.

กุกุระ ๑ จม อยู่ อัน บุคล เปน ไป ด้วย ปัญญา พึ่ง เกลียด, ขี้ เกียจ.

กุกุก ๑ กึก กัง เพราะ คน เล่า ภุ กัน ไป, ด้วย มี บุญ มี ยศศักดิ์.

กุกุฎะพันธ์ ๑ เครื่อง สำหรับ พระ มหา กระษัตร ห้า สิ่ง, คือ สนอง พระ บาท, ธาร พระกร, พระเช่, พระขรรค์, มงกุฎ.

กุกุฎะ ๑ ไก่.

กุรุฉา ๑ คำ ติเตียน.

กุจฉิ ๑ ท้อง.

กุช่าย, เปน ชื่อ ต้น ผัก อย่าง หนึ่ง เปน ของ จีน.

กุฎี ๑ เรือน เล็ก ๆ, สำหรับ พระสงฆ์ อาไศรย.

กุดัน, ลาย เครื่อง ประดับ, ลาย สลัก เครื่อง ใช้ ต่าง ๆ, เขา เรียก ลาย กุดัน, คือ เอา สิ่ว สลัก คุน ขึ้น มัน ขึ้น มา.

กุปะ ๑ กำเริบ เหมือน น้ำ ที่ ถูก ลม เปน คลื่น เปน ต้น.

กุมารกศักปะ ๑ ชื่อ พระสงฆ์ อริยสาวก.

กุมาร ๑ คือ เด็ก ชาย ยัง อยู่ พร้อม ทั้ง พ่อ ทั้ง แม่ นั้น.

กุมารี ๑ เด็ก หญิง, คือ นาง กุมารี มี อายุ ได้ สิบ สอง สิบ สาม ปี พ่อ แม่ ยัง อยู่ พร้อม.

กุระ, อังกระ ๑ หน่อ, หน่อ กล้วย, หน่อ ไม้, หน่อ โพธิสัตว์.

กุเรปั้น, ชื่อ กระษัตร ใน เรื่อง อิเหนา.

กุลา ๑ กระกูล, วงษ์, เหล่า, แซ่.

กุลีหนึ่ง, คำ เขา เรียก ผ้า ๒๐ ผืน, ว่า กุลี หนึ่ง.

กุลาหล ๑ เสียง อื้อ อึง ใหญ่ หลวง, ความ เล่า ภุ กัน เอิกเกริก วุ่น วาย, ความ กุลาหล ทั้ง เมือง.

กุลุปะโค ๑ ภิกขุ เข้าไป สู่ กระกูล.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กุเล ๑ กระกูล, วงษ, โคตร์, เหล่า, กอ, แซ่.
กุละบุตร ๑ ลูก กระกูล, ลูก เหล่า, ลูก กอ.
กุละทูสก ๑ ทำลาย กระกูล, ทำ ร้าย กระกูล.
กุหลาบ, ดอก ไม้ ดี แดง อ่อน งาม นัก กลิ่น ดี ด้วย, ต้นเดิม เอา มา แต่ เมือง เทษ, ใบ เล็ก ๆ ต้น เปน หนาม.
กุเวรราช ๑ ชื่อ เมือง ใน เรื่อง นิทาน แต่ ก่อน. อนึ่ง ชื่อ พญา เทวดา ชั้น จาตุมหาราช ที่ หนึ่ง.
กุลา, ๑ หญ้าคา, ต้นมัน กลม เท่า เข็ม ใหญ่, ใบยาง เล็ก คม สอง ข้าง, ใช้ มุง หลังคา.
กุสาวะดี ๑ ชื่อ เมือง ใน เรื่อง นิทาน แต่ ก่อน.
กุสิดาราม ๑ ชื่อ วิหาร ใหญ่ ใน เรื่อง นิทาน แต่ ก่อน.
กุศล ๑ บุญ, การดี, การ ชอบ.
กุสะลา ๑ กุศล, บุญ, การดี. กุสะลัง ๑ ซึ่ง กุศล, บุญ, การดี.
กุสุม ๑ แปล ว่า ดอก ไม้. [คดโกง.
กุหะกะ ๑ โกหก, พูดปด, พูด เท็จ, พูด ไม่ จริง, อำพราง, หลอก ลวง,
กู, แทน ข้า, แทน เรา, แทน ฉัน, คน ที่ โกรธ พูด ถึง ตัว ว่า, กู ไม่ กลัว, เด็ก พูด กัน ว่า, กู ไม่ เล่น.
กู หน่า, นาย พูด กับ บ่าว ถึง ตัว เอง ว่า, กู หน่า มึง จำ ไม่ ได้ หฤๅ, ผู้ ใหญ่ พูด กับ เด็ก อย่าง นั้น บ้าง.
กู เอง, ใช้ ต่าง ฉัน, ต่าง เรา, บ่าว ถาม นาย ว่า ใคร, นาย ตอบ ว่า, กู เอง, เด็ก ก็ เหมือน กัน.
กู่, คน เดิน ทาง พลัด กัน แล้ว, กู่ เรียก กัน, หา กัน, เสียง คน กู่ กัน ออก เพรียก ไป ตาม หน ทาง ใน ดง.
กู่ ก้อง, คน เดิน ดง พลัด กัน ไป, กู่ หา กัน เสียง ก้อง ดง, จึง ว่า กู่ ก้อง ดง, ก้อง ป่า.
กู่ กัน, คน เดิน ป่า, หฤๅ เดิน เรือ, หฤๅ เดิน เวลา กลาง คืน, พลัด กัน ไป, ต่าง คน ต่าง กู่ หา กัน.
กู่ รับ, เขา ร้อง กู่ รับ เพื่อน กัน, เรา ได้ ยิน เสียง คน กู่ รับ อยู่ ใน ป่า, เรา ยืน อยู่ ชาย ป่า กู่ เข้า ไป ได้ ยิน เสียง เหมือน คน กู่รับ อยู่ ใน ป่า นั้น.
กู่ เพรียก ไป, คน เดิน พลัด กัน ไป หลาย คน, ต่าง คน ต่าง กู่ หา กัน เสียง เพรียก ไป.
กู้, คน ตาก เข้า แล้ว, เมื่อ โกย เข้า ใส่ กะบุง ไว้ นั้น, ว่า กู้ เข้า.
กู้ เงิน, ๑ เอา เงิน เขา ไป, ทำ หนังสือ สาร กรมทัน สัญญา ไว้ ให้ เขา, แล้ว ส่ง ดอก เบี้ย ตาม ทำเนียม กฎหมาย.
กู้นี่, ใช้ เงิน ให้ เขาจน พ้นนี่, เพราะ เปน นี่ เขา, พูดกัน ว่า กู้ นี่.
กู้ ทัน, ทัน จะ เสีย แก่ ผู้ อื่น แล้ว, ช่วย แก่ ไข ไว้ ได้.
กู้ ผัก. ผัก ตาก แดด ตาก ลม ไว้, เก็บ กู้ เอา มาไว้ เสีย.
กู้ เมือง, เมือง จะ เสีย แก่ ฆ่า ศึก แล้ว, หฤๅ เกือบ จะ เสีย ก็ ดี, กลับ แก้ ไข ช่วย เมืองไว้ ได้. [ขึ้น ได้.
กู้ เรือ, เรือ ล่ม น้ำ เข้า เต็ม แล้ว, วิด น้ำ ออก เสีย ทำ ให้ เรือ ลอย
กู้ ยืม, เอา เงิน เขา มา ใช้, หฤๅ ของ อื่น ก็ ดี, แล้ว เอา ของ นั้น ไป ใช้ ไป ส่ง เขา, ให้ ดอก เบี้ย บ้าง.
เก, สิ่ง ที่ ไม่ ตั้ง ตรง อยู่, เหมือน ฟัน คน เปน ต้น, ถ้า มัน ไม่ ตั้ง ตรง อยู่, ว่า ฟัน เก.
เกจิ ๑ อัน ใด อัน หนึ่ง, ถ้า พูด ถึง คน ก็ ว่า, คน ใด คน หนึ่ง, พูด ถึง สัตว ว่า, ตัว ใด ตัว หนึ่ง, พวก หนึ่ง, บ้าง พวก เปน ต้น.
เกจิอาจาริย์ ๑ อาจารย์ คน ใด คน หนึ่ง, ว่า อาจาริย์ พวก หนึ่ง ก็ ว่า.
เกตุมาลา ๑ ว่า พระโมลี, คือ ผม เปน จอม อยู่ บน ศีศะ, เปรียบ เหมือน ธง.
เกเร, พูด จา ไม่ ตรง, พูด ไม่ เข้า เพื่อน, ทำ การ ไม่ เข้า เพื่อน, เล่น ไม่ เข้า เพื่อน.
เกเรเกเส, ของ ไม่ สู้ ดี, คน ไม่ สู้ ดี, สาวพัด ไม่ สู้ ดี ว่า อย่าง นั้น.
เกลิง ๑ เยาะ เย้ย, เย้ย หยัน, ไยไกย, ยั่ว เย้า.
เกวัฏฏ ๑ พรานเบ็ด. อนึ่ง เปน ชื่อ คน ใน เรื่อง นิทาน แต่ ก่อน.
เกวะลัง ๑ สิ้น เชิง, ด้วย แท้, ทั้ง ปวง, เปน ไป กับ ด้วย อะไวยะ อัน บรรณดิต พึง นับ
เกวะลัศะ ๑ ด้วย แท้, ทั้ง ปวง, ทั้ง สิ้น, ทั้ง หมด, สิ้น เชิง.
เกษา ๑ ผม มาก.
เกศี ๑ ผม.
เกเส ๑ ใน ผม.
เกษร ๑ เปน เส้น เล็ก ๆ อยู่ ใน กลีบ ดอก ไม้ ทั้ง ปวง กลิ่น หอม.
เกษุมะ ๑ ดอก ไม้.
เกฬา ๑ เยาะ เย้ย
เกฬิง ๑ เยาะ เย้ย, เย้ย หยัน, ยั่ว เยาะ.
เก่, ไม่ ดี, หฤๅ ไม่ ได้ การ, ว่า มัน ไม่ เปน เก่ แล้ว.
เก้, คน เมา เดิร ไม่ ตรง ทาง, เขา ว่า เดิร เก้ กัง.
เก้กัง, ความ เหมือน กัน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก, ผก ตัว ดำ เหมือน กา, แต่เล็ก กว่า กา, มัน ร้อง เสียงแก แก, เขา จึง เรียก ตาม เสียง มัน.

แกแล, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง, แก่น เหลือง ใช้ ย้อม ผ้า บ้าง, ทำ ยา บ้าง, ต้น เปน เครือ หนาม มี บ้าง, มี ใน คง.

แก่, เก่า, ชะรา, หง่อม, เช่น กับ คน แล สัตว์, อายุ มัก ฟั่น หัก ผม หงอก เรียก อย่าง นั้น. ต้นไม้ แล ของ อื่น ยืน อยู่ นาน คร่ำ คร่า ก็ เรียก เหมือน กัน.

แก่ กล้า, คือ แก่ กล้า หาร, คน อายุ แก่ แล กล้า ด้วย.

แก่ กู, เอง จง เอา มาให้แก่ กู.

แก่ ซ้า, เจ้า เอา มาให้ แก่ ซ้า.

แก่เขา, เจ้า เอา ไป ให้ แก่เขา.

แก่คู่, เจ้า จง ไป อยู่ กับ คู่ เถิด, สิ่ง ของ เหล่า นี้ เจ้า จะ เอา ไป ให้ แก่ คู่ ของ เจ้า หฤ.

แก่คน, มึง จง เอา ของ ไป ให้ แก่ คน นั้น, เจ้า หยก จะ ให้ แก่ คน ไหน, ก็ จง ให้ แก่ คน นั้น.

แก่คร่ำคร่า, คน แล สัตว์ อายุ มาก ยืน อยู่ นาน, เขา พูด ว่า, แก่ คร่ำ คร่า เต็ม ที แล้ว, ท่าน แก่ คร่ำ ลง หนัก หนา.

แก่งกงัน, คน แล สัตว์ อายุ ยืน นาน, แก่ จน ตัว สั่น, เขา พูด ว่า, แก่ งก งัน แล้ว.

แก่โงกเงก, คน แก่ ไม่ มี แรง เดิร โงก ไป โงก มา, ว่า แก่ โงก เงก, ท่าน นี้ แก่ โงก เงก เต็ม ที แล้ว.

แก่หงอก, คน แก่ ผม ขาว ทั้ง หัว นั้น, ท่าน นี้ แก่ หงอก แล้ว ยัง หา รู้ จัก ประมาณ ตัว ไม่.

แก่ งง, คน แก่ งง หลง ลืม ไป นึก อะไร ไม่ ใคร่ จะ ออก นั้น, เขา ว่า ท่าน นี้ แก่ งง หลง ลืม ไป หฤ.

แก่โงงเงง, คน แก่ ไม่ มี กำลัง ยืน ขึ้น ไม่ ตรง โงงเงง จะ ล้ม ไป.

แก่งันงก, คน แก่ ตัว สั่น งันงก นั้น, ท่าน แก่ งันงก หลง นัก หนา ที เดียว, เขา ปี นี้ เรา แก่ งันงก เต็ม ที.

แก่งมงาย, คน แก่ ตา มืด มัว ไม่ ใคร่ เหน สิ่ง ใด, ต้อง เอา มือ เที่ยว งม คลำ ไป, ว่า แก่งมงาย เต็ม ที แล้ว.

แก่งอม, คน แก่ นัก เปรียบ เหมือน ผล ไม้ ที่ สุก งอม เต็ม ที, ว่า แก่ งอม เกือบ จะ ร่วง แล้ว.

แก่หง่อม, คน แก่ นัก จน หลังโกง, ตัว ก็ ซูบ ผอม เล็ก ลง ด้วย. ท่าน นี้ อายุ ยืน แก่ หง่อม เต็ม ที

แก่งุย, คน แก่ นัก จน ง่วง งุย หลง ลืม สติ ไป บ้าง, ว่า แก่งุย เงือง งุน, แมว ตัว นี้ แก่ งุย ไป ไม่ ว่อง ไว.

แก่เงอะ, คน แก่ นัก จน หลง เงอะงะ เหมือน คน บ้า, ว่า แก่ เงอะ เต็ม ที แล้ว, ท่าน นี้ แก่ เงอะ ไม่ รู้ จัก อะไร.

แก่จะตาย, คน แก่ นัก จน เกือบ จะ ตาย อยู่ แล้ว, ท่าน นี้ แก่ จะ ตาย อยู่ แล้ว ยัง พูด โก หก ด้วย.

แก่จัด, ผล ไม้ ทั้งปวง ที่ แก่ ห้าว เต็ม ที, ว่า แก่ จัด. อนึ่ง เครื่อง ภาชนะ ทั้งปวง มี โอ่ง อ่าง เปน ต้น, เผา แก่ไฟ เหมือน เคลือบ, ว่า แก่ จัด,

แก่เจียนตาย, คน แก่ มี อายุ มาก เกือบ จะ สิ้น ชีวิตร แล้ว, ว่า แก่ เจียน ตาย, เรา แก่ เจียน ตาย อยู่ แล้ว.

แก่ชรา, คน แก่ เต็ม ที. ชรา ๆ ว่า แก่, ไท ว่า คร่ำ คร่า, ปี นี้ เรา แก่ ชรา ลง นัก หนา.

แก่ชาน, คน แก่ นัก เดิร ไม่ ไหว เซซวน ไป, ว่า แก่ ชาน, ตา คน นี้ แก่ ชาน เต็ม ที แล้ว.

แก่เซอะซะ, คน แก่ นัก จน หลง ไหล ไป เหมือน คน บ้า, ว่า แก่ เซอะ ซะ, ตา คน นี้ แก่ เซอะ เซะ ไม่ รู้ จัก อะไร

แก่ดี, คน แก่ แต่ สติ อารมณ์ ดี ไม่ หลง ไหล, ว่า แก่ ดี, ผล ไม้ แก่ ภอ ดี,

แก่แดด, ผล ไม้ ทั้งปวง มิได้ แก่ เอง ตาม ธรรมดา, มัน แก่ เพราะ ถูก แดด มาก, ว่า แก่ แดด.

แก่ทน, คน แล สัตว์ แก่ อายุ ยืน นาน, ว่า แก่ ทน. คน แก่ ทำ การ งาน อด ทน ไม่ ใคร่ อยุด, ว่า ทน.

แก่เทื้อ, ผู้ หญิง มี อายุ สี่ สิบ, ห้า สิบ แล้ว ยังไม่ มี ผัว, ว่า แก่ เทื้อ

แก่ผิดรูป, คน แก่ รูป ผิด จาก รูป เดิม, แก่ รูป วิปริต ผิด ไป นั้น.

แก่เพียบ, คน แก่ นัก เต็ม ที, แก่ เกือบ จะ ตาย, แก่ เรียน ตาย, แก่ ขวน ตาย, แก่ ใกล้ ตาย.

แก่ภอ ดี, คน แก่ ภอ สม ควร, ไม่ สู้ แก่ มาก นัก นั้น.

แก่รุดไป, อายุ สังขาร แก่ ร่ำ ไป, แก่ เรว ไป, เรา ท่าน ทั้งปวง นี้ แก่ รุด ไป ไม่ อยุด เลย.

แก่ ร่ำไป, อายุ คน แก่ ไม่ อยุด, แก่ เสมอ ไป, แก่ รุด ไป, เรา ท่าน ทั้งปวง แก่ รุด ไป.

แก่ล้ำ, คน แล สัตว์ แล ต้นไม้ แก่ เกิน ธรรมดา สิ่ง ทั้งปวง, คือ แก่ เกิน เพื่อน ทั้งหลาย นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก่วัด, คน อยู่ วัด นาน, คน อยู่ วัด จนแก่, คน บวช อยู่ ไป วัด ช้า นาน ศึก ออก มา นั้น.

แก่วัน, คน เกิด ได้ หลาย วัน, หนังสือ ท้อง ตรา เกิน กำหนด ว่า แก่ วัน, เกิด เดือน เดียว กัน, ผู้ ที่ เกิด ก่อน นั้น, ว่า แก่ วัน.

แก่สุก, ผล ไม้ ทั้งปวง แก่ หาม จน สุก เอง นั้น, ลูกไม้ นี้ แก่ สุกกะ ต้น ที่ เดียว.

แก่สมควร, คน ฟัน หัก, หัว หงอก, เนื้อ หนัง เหี่ยว แห้ง, ร่าง กาย คร่ำ คร่า, ทั้ง อายุ ก็ มาก ด้วย นั้น.

แก่ออดแอด, คนแก่ แล้ว มัก ป่วย เจ็บ หลาย ประการ, บ่น ออด แอด.

แก่อดทน, คน แก่ มัก ทำการ งานอด ทน ไม่ ใคร่ หยุด. อนึ่ง แก่ อยู่ นาน ไม่ ใคร่ ตาย ง่าย.

แก้, ทำ เชือก ที่ ผูก ให้ หลุด ออก, ถ้อย คำ ที่ เขา ไต่ ถาม บอก ได้ไม่ สง ไสย, คน เจ็บ ป่วย รักษา หาย

แก้กล, ฆ่า ศึก สัตรู คิด จะ ทำ ร้าย ด้วย กล อุบาย ต่าง ๆ, เรา รู้ เท่า คิด กล อุบาย แก้, กลับ เอา ไชยชะนะ ได้ นั้น.

แก้กัน, คน เล่น เพลง, หญิง สักวา, หญิงเทพ ทอง, ว่า กล่าว กัน ด้วย คำ อัน เผ็ด ร้อน, แล้ว ตอบ ได้ เหมือน กัน. อนึ่ง เพื่อน ติด อยู่ ใน พวก สัตรู, ผืน ผ่า เข้า ไป ช่วย รอด ได้.

แก้กิน, คน เล่น ถั่ว เล่น โป เอา เงิน แทง ลง ไว้ ใน ถั่ว, แล้ว คน หนึ่ง หยิบ เอา ขึ้น ไว้ สัญญา กัน ว่า, ได้ เสีย จะ ให้ ตาม ทำ เนียม, ว่า แก้ กิน.

แก้เกือ, ทำ ความ ชั่ว ไว้ คน อื่น รู้ แล้ว, ตัว ก็ เกือ อาย, แล้ว ทำ พูด แก้ ตัว, ว่า แก้ เกือ.

แก้ไข, กุญแจ แล หีบ แล เครื่อง จักร ไก ทั้งปวง, เสีย ไป แล้ว, จัด แจง ทำ ให้ ดี ขึ้น ได้, ว่า แก้ ไข.

แก้ไข้, คน ป่วย เปน ไข้ ต่าง ๆ, จัดแจง รักษา ให้ หาย, ว่า แก้ ไข้.

แก้ขัด, คน ขัดสน ไม่ มี เงิน ทอง ใช้ สอย, ผู้ หนึ่ง ให้ ยืม เงิน หญิง ยืม ของ ไป ใช้ พลาง, ว่า ผู้ นั้น ช่วย แก้ ขัด เปน ต้น.

แก้เจิน, คน ทำ ความ ผิด ไว้ มีผู้ อื่น รู้ เข้า, คน นั้น ขวย เจิน อายในใจ, แกล้ง พูด คำ อื่น กลบ ความ นั้น เสีย, ว่า แก้ เจิน

แก้ขวย, คน ขวย อาย แก่ ใจ, แกล้ง ทำ อุบาย อื่น กลบ เกลื่อน เสีย, ว่า แก้ ขวย

แก้คำ, คน หนึ่ง กล่าว ถ้อย คำ ต่าง ๆ, แล้ว เรา กล่าว ความ แก้ คำ นั้น ได้.

แก้คัน, คน เปน ผื่ คาด หญิง โรค อื่น ให้ คัน เปน กำลัง, หมอ จัด แจง ยา ใส่ ให้ หาย นั้น.

แก้คุณ, คน ถูก คุณ ผี หญิง คุณ คน, คือ มัน ทำ ให้ เนื้อ หนัง หญิง ก้าง กระดูก, เข้า อยู่ ใน กาย, ให้ ป่วย รุก เสียด เปน ต่าง ๆ, หมอ ทำ ให้ เจ็บ ป่วย นั้น หาย ด้วย วิธี ต่าง ๆ, ว่า แก้ คุณ.

แก้แค้น, คน ทำ ความ แค้น ให้ แก่ เรา, เรา ทำ ความ แค้น ให้ ถึง คน นั้น ได้, ว่า แก้ แค้น.

แก้ความ, เขา ฟ้อง กล่าว โทษ เรา, ๆ ไป ให้ การ แก้ คำ เขา อนึ่ง ความ จะ บังเกิด ขึ้น, เรา ทำ เสีย ให้ สงบ นั้น.

แก้คุย, คน พูด โอ้ อวด มาก, เรา ไป พูด จา แก้ คำ คน นั้น, ให้ สงบ เงียบ ได้, ว่า แก้ คุย,

แก้ คาว, ระ แกง เนื้อ สด ปลา สด กลิ่น มัน คาว นัก, เรา เอา เครื่อง ปรุง ใส่ ลง ให้ มัน หาย คาว นั้น, ว่า แก้ คาว,

แก้ ฆ้าน, พญาณ ของ เราเขา ฆ้าน เสีย, ว่า คนไม่ ดี, เขา จึ่ง ถาม พญาณ ว่า, จริง ดั่ง นี้ หญิง, พญาณ ว่าหา มิได้, ว่า แก้ ฆ้าน.

แก้ งอ, เดิม ของ ตรง อยู่ กลับ งอ ไป, เรา คัด ให้ ตรง ได้.

แก้ งก, คน กลัว สิ่ง ใดๆ จน ตัว สั่น งก, เรา ช่วย พูดจา ให้ หาย กลัว, ว่า แก้ งก. อนึ่ง คน หนาว ตัว สั่น งก, เรา ให้ ผิงไฟ, หญิง ห่ม ผ้า ให้ หาย สั่น.

แก้ งง, แก้ ฉงน, คน งง งวย หลง ลืม ไป, เรา ช่วย เตือน สติ ให้ ระฦก ขึ้น ได้, ว่า แก้ งง, แก้ ฉงน.

แก้ ง่วง, คน ตื่น ขึ้น ยัง มัว นอน อยู่, เรา ให้ เอา น้ำ ล้าง หน้า หญิง ทำ ให้ หาย มัว นอน, ว่า แก้ ง่วง.

แก้ เงื่อง, คน ทำ การ สิ่ง ใด เงื่อง หง่อย นัก, เรา เร่ง รัด ให้ ทำ การ งาน เร็ว ขึ้น ได้, ว่า แก้ เงื่อง.

แก้ เงิน, คน ทำ เงิน ให้ ออก จาก ที่ ซอด ไว้. อนึ่ง เงิน เปราะ หญิง เงิน ไม่ บริสุทธิ์, ไล่ เลียง ให้ เหนียว ให้ บริสุทธิ์ นั้น.

แก้ เงี่ยน, แก้ กระหาย, คน เงี่ยน ความ เหมือน กระหาย อยาก น้ำ, เงี่ยน ฝิ่น หญิง เงี่ยน เล่า, เอา ของ อื่น กิน หญิง สูบ ให้ หาย เงี่ยน, ว่า แก้ เงี่ยน.

แก้ งม, คน ไม่ รู้ เหตุ ผล เรื่อง ราว สิ่ง ใด, เรา ชี้ แจง สำแดง ให้ รู้ เหตุ, ว่า แก้ งม, เพราะ คน ไม่ รู้, เหมือน งม ของ ตก น้ำ.

แก้ งุย, คน งุย ง่วง เซือน ไป เหมือน บ้า, จัด แจง ยา แก้ ให้ หาย งุยได้ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก้ง่อย, คน เปน ง่อย มา แต่ กำเนิฏ, หฤๅพึ่ง เปน ภาย หลัง มี ผู้ ทำ ให้ หาย, ว่า แก้ ง่อย นั้น.

แก้ใจ, เดิมใจ เปน บาป, ใจ ไม่ บริสุทธิ์, ใจ ไม่ ผ่องใส, ใจ มัว หมอง ด้วย อุปะกิเลศ, กระทำ ชำระ ให้ใจ เปน บุญ, แล บริสุทธิ์, แล ผ่อง ใส ไม่ มัว หมอง ได้.

แก้ จน, คน จน ไม่ มี ทรัพย์ สิน สิ่ง ใด เลย, อุส่าห์ จ้าง ทำ การ งาน หา เงิน ทอง ใช้ สอย ได้, ว่า แก้ จน.

แก้ ฉว, แก้ อึง, จะ เกิด ความ วุ่น วาย ฉาว, คือ อึ อึง ขึ้น, เรา จัด แจง ระงับ ดับ ความ นั้น สงบ ได้.

แก้ ชู้, ชู้ สาว ของ ตัว คิด กล อุบาย ท่าง ๆ, แล้ว ตัว คิด ตัด กล อุบาย นั้น เสีย ได้, ว่า แก้ ชู้.

แก้ ชก, แก้ ต่อย, คน ชก มวย กัน, คน หนึ่ง ชก ถูก แล้ว, ฝ่าย คน หนึ่ง ก็ ชก ถูก ด้วย บ้าง เหมือน กัน, ว่า แก้ ชก, แก้ ต่อย

แก้ ชัก, แก้ สะทก, คน ป่วย เปน ไข้ ให้ มือ กำ, ตีน กำ, ตา เหลือก, ตา ช้อน, หมอ จัด แจง ทำ ให้ หาย นั้น.

แก้ เชือก, เชือก เขา ผูก ไว้ หฤๅ เชือก เกลียว, แล ทำ ให้ หลุด ลุ่ย ออก จาก กัน ได้.

แก้ ชัง, คน ที่ เกลียด ชัง เรา หนัก, เรา ทำ ความ ชอบ ให้ คน มี ใจ เมตา เรา, ว่า แก้ ชัง.

แก้ ชั่ว, แก้ ถ่อย, คน ที่ เคย ทำ การ ชั่ว ต่าง ๆ แล้ว, มา ภาย หลัง ก็ ละ การ ชั่ว ถ่อย นั้น เสีย, กลับ ประพฤษติ การ ดี.

แก้ ซึม, แก้ เซื่อม, คน ป่วย เปน ไข้ ซึม แล เซื่อม มึน ไป, หมอ เอา ยา ให้ กิน หาย ซึม แล เซื่อม มึน ไป นั้น.

แก้ เซอะ, คน โง เซอะ ซะ ไม่ รู้ จัก ประมาณ, มี ผู้ เมตา ช่วย สั่ง สอน ให้ ฉลาด หาย เซอะ ได้.

แก้ ฎีกา, ฎีกา ที่ จะ เบิก สิ่ง ของ ใน ท้อง พระคลัง, หฤๅ ฎีกา ที่ จะ ทูล เกล้า ทูล กระหม่อม ถวาย, จัด แจง ทำ เสีย ให้ ดี

แก้ แดก, คน เจ็บ จุก แดก แน่น ใน อก, ทำ ให้ หาย ได้.

แก้ แดด, คน ทาก แดด ร้อน รน กระวน กระวาย, ได้ กิน ซ่ม, หฤๅ แตะ โม, หฤๅ น้ำ จืด เย็น, หาย ร้อน รน กระวน กระวาย ได้, ว่า กิน แก้ แดด.

แก้ เคือด, คน เคือด ร้อน ด้วย เหตุ ใด ๆ, หฤๅ จะ เอา ของ สิ่ง ใด ๆ, เรา ชัก ชวน พูดจา ให้ หาย เคือด ร้อน ได้ นั้น.

แก้ ตก, คน ถาม ปัญหา สิ่ง ใด ก็ ดี, หฤๅ เจ็บ ไข้ ก็ ดี, บอก ได้, หฤๅ ทำ ให้ หาย ได้, ว่า แก้ ตก.

แก้ ตน, คน จะ ทำ อันตะราย สิ่ง ใด แก่ เรา, หฤๅ เขา ฟ้อง หา กล่าว โทษ เรา, ๆ คิด กล อุบาย แก้ ตัว ได้ นั้น.

แก้ ทุกข์, คน เปน ทุกข์ ด้วย เหตุ ใด ๆ, แล คิด หา อุบาย ทำ ให้ หาย ทุกข์ ได้ นั้น.

แก้ ทอง, ทอง ดำ เปราะ จะ ตี แผ่ ทำ รูปพรรณ ไม่ ได้, ต้อง หล่อ หลอม ไล่ เลี่ยง ให้ เหนียว ดี หาย เปราะ, ว่า แก้ ทอง.

แก้ ท้อง, ท้อง ขึ้น เพื่อ แน่น, หฤๅ อุจาร เสีย, ทำ ท้อง ให้ ดี ปรกติ ได้.

แก้ หนัก, คน ทำ ผิด หนัก อาย, พูดจา กลบ ความ ประสงค์ จะ ให้ หาย อาย, ว่า แก้ หนัก.

แก้ นี่, คน เปน นี่ เขา มาก, แล้ว จัด แจง หา เงิน ทอง มา ใช้ นี่ เขา ได้. ว่า แก้ นี่.

แก้ นินทา, คะระหา, คน เคย กระทำ ชั่ว, แล้ว กลับ กระทำ ดี ทุก อย่าง ให้ พ้น ความ คะระหา นินทา นั้น.

แก้ นิ่ว, คน เปน นิ่ว เขา ไม่ ใคร่ จะ ออก, เอา ยา ให้ กิน แก้ หาย ได้,

แก้ เนื้อ, เนื้อ ทอง ดำ ยัง ดำ อยู่, จัด แจง หุงให้ เนื้อ สูง ขึ้น อนึ่ง เนื้อ สัตว์ จะ เน่า เอา เกลือ ใส่ ให้ ดี ขึ้น, ว่า แก้ เนื้อ.

แก้ บท, บท กลอน คลาด เคลื่อน ไป ไม่ ถูก ต้อง ตาม ฉันท์, คณะ, ทำ ให้ ถูก ต้อง ตาม บัง คับ.

แก้ บิด, คน เจ็บ เปน บิด เอา ยา ให้ กิน จน หาย, ว่า แก้ บิด

แก้ บูด, ของ ที่ จะ บูด เสีย ไป, จัด แจง มิ ให้ บูด ได้.

แก้ บน, คน ต้อง ไภย ได้ ทุกข์, หฤๅ ป่วย ไข้ ประการ ใด, บน บาน ข้าว ผี ให้ ช่วย, ครั้น หาย แล้ว ก็ เอา ของ ถวาย นั้น.

แก้ บาน, ดอก ไม้ หฤๅ เห็ด ที่ ควร จะ บาน, เรา แก้ ไข รักษา ไว้ มิ ให้ บาน ได้. อย่าง หนึ่ง บาน ประตู, หฤๅ บาน หน้า ต่าง เสีย ปิด เปิด ไม่ คล่อง, ทำ ให้ ปิด เปิด คล่อง นั้น.

แก้ บาป, พราหมณ์ ถือ, ว่า บาป มี แล้ว, ก็ ไป ล้าง บาป เสีย ที่ แม่ น้ำ คง คา, ว่า แก้ บาป ได้.

แก้ บวม, แก้ ฟก, มือ หฤๅ ท้าว มัน บวม ขึ้น, เรา เอา ยา ทา ให้ หาย บวม ได้ นั้น.

แก้ เบียว, ของ เบียว บิด ไม่ กลม, เรา จัด แจง ทำ ให้ กลม ดี ได้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก้เบี้ย, เจ้ามือกำเบี้ยออกมาแล้วแจงไป, ครั้นรู้ชัดว่า, เบี้ยจะแพ้เสียเขาแล้ว, จึงซ่อนเอาเบี้ยเข้าไปได้, กลับมีไชยชะนะ ว่าแก้เบี้ยได้.

แก้บิด, คนป่วยเปนโรคต่าง ๆ, ไม่ถ่ายอุจาระปัศสาวะ, กินยาถ่ายออกมาได้, ว่าแก้บิด.

แก้ปวด, คนปวดท้อง, หฤๅปวดฝี, เอายากินหฤๅทาให้หายปวดได้, ว่าแก้ปวด.

แก้ปอบ, เปนผีอย่างหนึ่ง, เขาเลี้ยงไว้สำหรับใช้ให้ทำอันครายคน, เราขับไล่ผีปอบออกได้, ว่าแก้ปอบ.

แก้ป่วย, คนเปนโรคต่าง ๆ, รักษาหายได้นั้น.

แก้เปื่อย, ของกินที่จะต้มนั้นมันจะเปื่อยเสีย, จึงแช่น้ำปูนบ้าง, แช่น้ำเกลือบ้าง, ไม่ให้เปื่อย, ว่าแก้เปื่อย. อย่างหนึ่งคนมีบาดแผลที่ตัวเปื่อยพัง, เขาทำไม่ให้เปื่อยนั้น.

แก้ผ้า, คนเอาผ้าออกเสียจากตัวคนที่นุ่งนั้น. อนึ่งคนที่เปลือยกายไม่นุ่งผ้า, ว่าแก้ผ้าอยู่.

แก้ผี, คนขับไล่ผีที่เข้าสิงอยู่ในตัวคนให้ออกได้. อนึ่งคนผูกมักผีไว้แล้วทำให้ออกเสีย, ว่าแก้ผี.

แก้เผ็ด, เขากินน้ำให้หายเผ็ดร้อน อย่างหนึ่งกินของที่หวานให้หายเผ็ดนั้น.

แก้ผวน, คนพูดคำผวนมา, เราพูดคำผวนแก้ได้บ้าง, ว่าแก้ผวน, คือพูดถามว่าปาไหนไม่, เขาบอกว่า, ปานไข้.

แก้ผอม, คนผอมโดยธรรมดา, หฤๅผอมเพราะโรคเบียดเบียน, เราวักษาให้อ้วนขึ้นได้, ว่าแก้ผอม.

แก้ผิว, ผิวเนื้อหนังคล้ำดำ, หฤๅชูบซีดไม่งามตามปรกติ, เราแก้ไขให้ผิวงามดีขึ้นได้, ว่าแก้ผิว.

แก้ผี, ผีตาศหฤๅผีหัวเดียวมันทำพิศม์ เราพอกยาเกลือนให้หายไป ว่าแก้ผี

แก้ฝาด, ของรสฝาด, เราแก้ไขทาให้หายฝาดได้, ว่าแก้ฝาด

แก้ฝัน, คนนอนหลับนิมิตฝันเหนต่าง ๆ, ครั้นตื่นขึ้นแล้ว, เล่าเรื่องความฝันนั้นให้เขาทำนาย, ว่าแก้ฝัน.

แก้ฝิ่น, คนสูบฝิ่นหฤๅกินฝิ่นจนเมาเกือบจะตาย, เอายาให้กินแก้หายเมารอดได้, ว่าแก้ฝิ่น.

แก้ฝอย,- ตำราโหรมีฝอย, คือหนังสือบอกเรื่องความทำนายต่าง ๆ, แต่ฝอยนั้นยังผิดพลั้งอยู่บ้าง, แก้ให้ดีขึ้นนั้น.

แก้พิศม์, พิศม์ไข้หฤๅพิศม์เคี่ยวงาต่าง ๆ, มันทำให้กลุ้มคลั่งในใจ, เราทำให้สงบลงได้, ว่าแก้พิศม์.

แก้พิมภ์, พิมภ์หนังสือหฤๅรูปพรรณสิ่งใด ๆ ไม่ถูกหฤๅไม่สู้งาม, จัดแก้ทำให้ดีขึ้น, ว่าแก้พิมภ์.

แก้โพย, ห่อกระดาศเขียนชื่อตัวหวยเรียกว่าโพย, แก้ห่อกระดาศนั้นออกดู, ว่าแก้โพย.

แก้ฟก บวม, คนถูกไม้, หฤๅต้องประหารฟกบวมขึ้น, เราเอายาทาแก้ฟกหาย, ว่าแก้ฟก.

แก้ฟั่น, โรคไภยสิ่งใดหฤๅสิ่งของที่จะฟั่นแตกฟั่นทำลาย เราแก้ไว้ได้, ว่าแก้ฟั่น.

แก้ฟาง, คนตาฟาง จะดูสิ่งใดในเพลากลางคืนไม่ใคร่เหน แก้ไขใส่ยาให้เหนได้. อย่างหนึ่งต้นฟางเข้า, เขาห่อของมาแต่เมืองจีนเขาเปลือง ทำให้ฟางหลุดออกนั้น.

แก้ฟั้น, แก้ภสุน, เชือกเขาฟั้นเปนเกลียวไว้, เราแก้ให้คลายเกลียวออก, ว่าแก้ฟั้น.

แก้เฟือน, คนเฟือนสติหลงลืมไป, แลมีผู้มาตักเตือนให้สติระฤกได้, ว่าแก้เฟือน

แก้ฟีบ, ของฟีบอยู่หาสูงไม่ เราจัดแก้ไขให้สูงขึ้นไว้, ว่าแก้ฟีบ. อย่างหนึ่งจมูกคนบี้แบนฟีบอยู่เขาทำให้มันดีขึ้นได้นั้น ว่าแก้ฟีบ.

แก้แฟบ, ของแฟบแนบอยู่เราจัดแจงทำให้พองขึ้น, ว่าแก้แฟบ, เหมือนเขาทำหมอนลมให้พองขึ้นนั้น.

แก้เฟือ, เข้ากล้าดำลงไว้ในนา, ครั้นแตกกอออกงามดีกันเข้าเรียกว่าเฟือ, เราถอนดำทำให้ห่างออกจากกันว่าแก้เฟือ.

แก้เฟือ, ท้องขึ้นเฟือเราเอายากินแก้หายเฟือ, ว่าแก้เฟือ.

แก้ภี, สิ่งของภีอ้วนทำให้ผอมเล็กลง, ว่าแก้ภี.

แก้ภู, คนเปนภูพองหฤๅน้ำภูออกมาหลายแห่งจัดแจงทำให้หายมิให้ภูออกมาได้, ว่าแก้ภู.

แก้ไภย, คนต้องไภยได้ทุกข์, เราช่วยแก้ไขให้พ้นไภยนั้น

แก้ภก, คนเอาของห่อภกไว้, แล้วแก้ออก, ว่าแก้ภก.

แก้ภูน, สิ่งของเต็มภูนอยู่, เราแก้ให้ยุบลงให้พองลง. ว่าแก้ภูน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก้ภูม, คน ถือ ตัว ถือ ภูม, ว่า มี วาศนา มาก, เรา ไป สั่ง สอน ให้ หาย ถือ ตัว ถือ ภูม, ว่าแก้ ภูม.

แก้มือ, คนทำ การเสียไปแล้ว, กลับ ทำ ใหม่ให้ ดี ขึ้น กว่า แต่ก่อน, ว่า แก้มือ.

แก้ มูก, คน เปน โรค ตก มูก, หฤๅ สิ่ง ของ อื่น ๆ เปน มูก, แก้ ไข ทำ ให้ หาย มูก ได้, ว่า แก้ มูก.

แก้ หมอก, หมอก ตาม ธรรมดา, หฤๅ ใน ตา แล ดู สิ่ง ใด ๆ เปน หมอก ไป, แก้ ให้ หาย หมอก ได้, ว่า แก้ หมอก.

แก้ มวก, ของ สิ่งใด เปน มวก เปน ยาง, จัด แจง แก้ หาย มวก ได้, ว่า แก้ มวก.

แก้ หมาง, คน ทำ ความ ชั่วไว้, มา ภาย หลัง มี คน รู้ เข้า, คน นั้น หมาง ใจ อาย หน้า, แล้ว พูด แก้ ตัว, ว่า แก้ หมาง.

แก้ มุ้ง, คน กาง มุ้ง นอน แล้ว แก้ เก็บ เสีย. อย่าง หนึ่ง เย็บ มุ้ง เสียไป, แล แก้ เย็บ เสีย ใหม่ นั้น.

แก้ หมอง, สิ่ง ของ หมอง มัว ไป, แล้ว ขัด สี ทำ ให้ผ่อง ใส ขึ้น.

แก้ มูด, มูด พิการ ต่าง ๆ ไม่ เปน ปรกติ, เรา ให้ กิน ยา ให้ มูด นั้น ดี เปน ปรกติ ขึ้น, ว่า แก้ มูด.

แก้ มนตร์, คน ทำ ผู้อื่น ให้ คลุ้มคลั่ง ให้ วิกัย ให้ ชัง ให้ เสีย จริต เปน บ้าไป ด้วย กำลัง มนตร์, เรา แก้ ให้ หายได้, ว่า แก้ มนตร์.

แก้ หมัน, เรือ คาย หมัน. หฤๅ หญิง หมัน ไม่ มี ลูก, เรา จัด แจง ตอก หมัน เสีย ให้ ดี. อนึ่ง หญิง หมัน นั้น แก้ ไข ให้ มี ลูก ได้, ว่า แก้ หมัน.

แก้ มัน, เข้า ใน นา เมื่อ ออก รวง นั้น, น้ำ แห้ง ไป, รวง เข้า ก็ พลอย มัน แห้ง ไป ด้วย, จึ่ง ไข น้ำ เข้า ไป เข้า หาย มัน.

แก้ มึน, คน กิน เคล้า, หฤๅ ป่วย ไข้ มัน ให้ มึน ไป, อนึ่ง ผล ไม้ ทั้งปวง เล็ก กว่า ธรรมดา, เรา จัด แจง แก้ หาย มึน, หฤๅ ผล ไม้ แก้ ให้ โต ขึ้น, ว่า แก้ มึน.

แก้ มุ่น, คน มุ่น โกรธ ด้วย เหตุ สิ่งใด สิ่ง หนึ่ง, เรา แก้ ไข ให้ ระงับ หาย มุ่น ได้, ว่า แก้ มุ่น.

แก้ หมุน, คน เปน ลม ให้ หมุน เวียน ศีศะ, หฤๅ ของ สิ่งใด ๆ ที่ หมุน ไป มา เรา แก้ ให้ อยุด สงบ ลง ได้, ว่า แก้ หมุน.

แก้ เหมือน, สิ่ง ของ ใด ๆ ทำ ไม่ เหมือน อย่าง, เรา แก้ ทำ ให้ เหมือน, ว่า แก้ เหมือน.

แก้ ม่อย, คน ต้อง ตา ต้อง ว่า, ด้วย ถ้อย คำ หยาย ช้า หน้า เศร้า ลง, เรา ช่วย พูดจา สรรเสริญ ให้ หน้า ชื่น ขึ้น, ว่า แก้ ม่อย.

แก้ เมื่อย, เมื่อย แข้ง ขา หฤๅ หลัง ไหล่, เรา ช่วย นวด ไคล ให้ หาย เมื่อย, ว่า แก้ เมื่อย.

แก้ มัว, มัว ด้วย สิ่งใด ๆ, หฤๅ ตา มัว แล ไม่ ใคร่ เหน สิ่งใด, เรา ทำ ให้ หาย มัว ได้ นั้น.

แก้ อยก, คน ป่วย ไข้ กินอยาผิด เข้าไป, ไข้ กำเริบ ทำ พิศม์ ต่าง ๆ, ให้ กิน อยก ถอน พิศม์ เสีย ได้ นั้น.

แก้ ยู่, มีก พร้า หฤๅ สิ่ว ขวาน คม ยู่ ส้ม ไป, เรา จัด แจง ชุบ ให้ คม กล้า ขึ้น ได้ นั้น.

แก้ ยอก, แก้ เสียด, คน เจ็บ ยอก ใน อก, หฤๅ ยอก ที่ใด ๆ, เรา ทำ ให้ หาย ได้ นั้น.

แก้ ยุ่ง, ด้าย ไหม หฤๅ ป่าน เชือก, หฤๅ ถ้อย ความ สิ่งใด ๆ ยุ่ง หยุก หยิก หนัก, ปลด เปลื้อง ให้ ดี ได้ นั้น.

แก้ โยง, เชือก สายระยาง หฤๅ สิ่งใดๆ ผูก โยง ไว้, เปลื้อง ได้ นั้น.

แก้ เบือง, ของ สิ่ง ใด เบือง ยัก ไม่ ตรง กัน, เรา ทำ เสีย ให้ ตรง.

แก้ หยุด, คน ป่วย ลง ราก หฤๅ เปน โรค อื่น, หฤๅ เรือ รั่ว, เรา ทำ ให้ หยุด ได้ นั้น.

แก้ ยัน หมาก, คน กิน หมาก ยัน เมา เวียน ศีศะ, แล้ว เอา ซ่ม, หฤๅ สิ่งใด กิน แก้ ให้ หาย ยัน หมาก ได้ นั้น.

ร ว.

แก้ ว, สิ่ง ของใด ๆ ที่ บุด ว ขึ้น แล้ว, เรา จัด แจง ทำ ให้ หาย

แก้ ไร ผม, ไร ผม ไม่ สู้ ดี ไม่ ตรง, จัด แจง ให้ ดี ให้ ตรง ได้ นั้น.

แก้ รักษ, คน รักษ์ เข้า ของ เงิน ทอง เกิน ประมาณ, จน ลุ่ม หลง ไป, เรา สั่ง สอน ให้ รักษ์ ภอ ประมาณ ได้ นั้น.

แก้ ราก, แก้ อวก, คน เหียน ราก, หฤๅ ราก ไม้ ใดๆ, เรา ทำ ให้ หาย เหียน ราก, หฤๅ ทำ ให้ ราก ไม้ ดี ขึ้น,

แก้ รุก, คน เล่น หมาก รุก กัน, หฤๅ คน รุก ที่ รุก ดิน กัน, เรา ทำ กัน รุก, หฤๅ ทำ ไม่ ให้ ผู้ อื่น รุก ที่ รุก แดน ได้ นั้น.

แก้ โรค, คน ป่วย เปน โรค ต่าง ๆ เรา ทำ ให้ หาย โรค ได้ นั้น.

แก้ รุง รัง, เข้า ของ สิ่งใด รุง รัง ไม่ ดี, เรา ทำ ให้ ของ สิ่ง นั้น ไม่ รุง รัง เตียน สอาด ดี นั้น.

แก้ แรง, ของ สิ่งใด ๆ หนัก เรา รับ ไหว, แล้ว ให้ คน อื่น ช่วย ผลัด เปลี่ยน. กำลัง น้อย ไป, แล ทำ ให้ มี กำลัง มาก ขึ้น.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก้เรื่อง, เรื่องราวสิ่งใด ความมัวหมอง ยังไม่กระจ่างดี, ทำให้เรื่องความกระจ่างแจ้งดีขึ้น.

แก้รุก, สิ่งของใด ๆ ไม่สู้ดี แก้รำไปไม่หยุดนั้น.

แก้รอด, คนป่วยไข้เกือบจะตายอยู่แล้วก็ดี, หฤๅคนจะถึงที่ตายอยู่แล้ว, เราช่วยให้รอดอยู่ได้นั้น.

แก้ร้อน, คนร้อนด้วยโรคเบียดเบียน, หฤๅร้อนด้วยแสงแดด, หฤๅเพราะระดู, หฤๅด้วยเหตุสิ่งใด, เราทำให้หายร้อนได้นั้น.

แก้เรือ, คนหฤๅสัตว์อยู่เรือรังอยู่นานไม่ได้กระทำการ, หฤๅหัดปฏิวิชามักทำช้าไป, แล้วซักซ้อมให้ทำเรวขึ้นนั้น.

แก้รั่ว, ของสิ่งใดที่รั่ว, ทำให้หายรั่วได้นั้น.

แก้ลง, คนลงท้องให้กินยาแก้หายลงได้นั้น.

แก้ลวง, คนมันลวงเราได้, แล้วเรากลับลวงมันได้บ้าง.

แก้หลุด, เชือกเขาผูกไว้, ทำให้หลุดออกได้, หฤๅเขาไต่ถามข้อความสิ่งใด, วิสัชนาได้นั้น.

แก้เลิศ, คนที่รู้ทั่ว, เขาไต่ถามข้อความสิ่งใด ๆ ที่ล้ำเลิศ, วิสัชนาสละสลวยมิได้มัวหมองนั้น.

แก้ลม, คนเปนโรคลมต่าง ๆ, กินยาให้หายลมได้, หฤๅลมพัดหนักตามธรรมดาทำให้หายได้นั้น.

แก้หวัด, คนเปนหวัด, แล้วทำให้หายหวัดได้นั้น.

แก้วน, น้ำวนหฤๅคนคิดการสิ่งใดวนเวียนไป, ทำให้หายวนเวียนได้นั้น.

แก้วุ่น, คนคิดวุ่น, หฤๅพูดจาวุ่น, หฤๅทำสิ่งใดวุ่นวาย, จัดแจงทำให้หายวุ่นได้.

แก้ศุข, คนเปนทุกข์นัก, เราช่วยทำให้มีความศุข.

แก้เสียด, คนเจ็บให้เสียดในท้องบ้าง, เสียดในอกบ้าง, เราให้กินยาให้หาย.

แก้สอบ, เรือหฤๅสิ่งของใด ๆ, มันสอบแคบไม่กว้าง, ทำให้มันกว้างออกนั้น. [ได้.

แก้หัก, ของสิ่งใดๆ เดิมนั้นหักไม่สู้ดี, เราจัดแจงให้ดีขึ้น

แก้หึงษ์, ผัวเมียหึงษ์หวงกันหนัก, เราคิดทำให้หายหึงษ์ได้.

แก้ห่วง, คนเปนห่วงลูก, หฤๅห่วงเมีย, หฤๅขวงทรัพย์สิ่งของใด ๆ, เราธรมนให้ละห่วงได้.

แก้หด, สิ่งของใด ๆ, หฤๅน้ำใจมันให้หดห่อหัวถอย, ทำด้วยอุบายใด ๆ ให้หายหดห่อได้.

แก้หัด, คนป่วยเปนหัดมันทำพิศม์ต่าง ๆ, เราเอายาแก้หายได้.

แก้หิด, คนเปนหิดเปื่อย, หฤๅหิดด้านมันคันหนัก, เราเอายาทาให้หายคันได้.

แก้หืด, คนเปนหืดเราทำให้หายได้.

แก้หูด, คนเปนหูดเราทำให้หายได้.

แก้เหือด, คนป่วยเปนเหือดเราวักษาให้หายได้นั้น. คือโรคผุดเปนเม็ดขึ้นที่ตัวหัวเล็ก ๆ.

แก้เหี่ยน, คนเหี่ยนรากหฤๅจะเหี่ยนกลับใบเรือไม่แล่นคล่อง, เราจัดแจงทำให้หายเหี่ยน, หฤๅให้เหี่ยนใบเรือให้คล่องนั้น

แก้หอบ, คนวิ่งหอบ, หฤๅคนทำการเนื่อยหอบ, หฤๅเปนสิ่งใดหอบก็ดี, เราทำให้หายหอบได้นั้น. [ได้.

แก้แหบ, คนหฤๅสัตว์เสียงแหบแห้ง, ทำให้เสียงเพราะหาย

แก้หาว, คนหาวหนักเราทำให้หายหาวได้นั้น.

แก้หิว, คนหฤๅสัตว์มันหิวอ่อนไป, เราทำให้หายหิวได้.

แก้หวย, คนเล่นหวย, แก้ใบโกยหวยออกดูนั้น.

แก้เหี่ยว, ผักหฤๅใบไม้สิ่งใด ๆ เหี่ยวลง, เราทำให้สดชื่น, หายเหี่ยวได้.

แก้เหื่อ, คนเหื่อออกหนัก, เราทำให้หายเหื่อได้.

แก้ไอ, คนไอหนัก, เราทำให้หายไอได้.

แก้เอก, ของสิ่งใด ๆ มีนาก ๆ เปนคันสืบไป, เราทำให้ดีเปนอย่างเอกไม่มีใครเสมอ.

แก้แอก, แอกเกียนหฤๅ, แอกคราด, แอกไถ, เราปลดออกจากงัวจากควาย, หฤๅจากแอกจากไถได้นั้น.

แก้อวก, คนอวกลมเหี่ยนรากเราทำให้หายได้.

แก้องค์, องค์รูปพระหฤๅองค์สิ่งใด ๆ ไม่สู้ดี, เราทำองค์นั้นให้ดีขึ้น.

แก้อึง, ที่ใด ๆ เสียงอึงหนัก, เราห้ามมิให้อึงได้.

แก้เอียง, ของสิ่งใด ๆ เอียง, เราจัดแจงทำให้มันตรงขึ้นได้.

แก้อด, จะไปทางไกลกระเกรียมสะเบียงอาหารไปพร้อม, มิให้อดได้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก้อวด คนที่มักพูดโอ้อวดหนัก, เราข่มขี่ห้ามปรามเสียมิให้พูดอวดได้,

แก้อับ, เข้าสารหฤทของสิ่งใดๆ อับ, เราทำให้หายอับได้.

แก้อับแก้จน, คือการที่คนที่ปลดเปลื้องตัว, เมื่อเข้าที่ขัดสนด้วยถ้อยความหฤทับศึกเปนต้นนั้น.

แก้อิ่ม, คนกินของเกินประมาณอิ่มหนัก, เราให้กินยาให้หายอิ่มหายเพ้อได้.

แก้อาย, ผู้ใดทำให้เราได้ความอาย, แล้วเราทำให้ผู้นั้นได้ความอายบ้าง.

ไก, ของสิ่งใดๆ เปนไกเปนกลเหมือนเครื่องเปนต้น.

ไกยเกษ, ชื่อเมืองในเรื่องรามเกียรติ์, มีหลายเล่ม.

ไกกล, สิ่งของที่มีไกมีกลเหมือนอย่างกุญแจบ้าง, หีบบ้าง, นาฬิกาบ้างนั้น.

ไกปืน, คือของอยู่ในท้ายลำกล้องปืน, สำหรับลั่นนกปืนลับลง, ให้ไฟติดขึ้นให้ขับลูกออกนั้น.

ไกนาฬิกา, ของที่ในนาฬิกา, สำหรับให้เขมในนั้นเดิรหมุนไปได้.

ไกหีบ, สิ่งของอยู่ในหีบสำหรับรับลูกกุญแจให้หมุนไปได้นั้น, เหมือนไกปืนเปนต้นนั้น.

ไก่, ตัวมันคล้ายกับนกสองท้าวมีปีกบินได้, ขันได้, กินดี.

ไก่กอ, มีปีกเหมือนนก, ใจมันกล้ารีบเร่ง, ไม่กลัวไก่อื่น, ครั้นเหนตัวเมียแล้วทำกิริยากอ้อกรีด.

ไก่กก, ไก่แม่ลูกอ่อนเอาลูกเข้าไว้ในอก, แล้วฟูบคลุมให้ลูกนอนนั้น.

ไก่กุก, ไก่ตัวผู้ร้องเรียกหาไก่ตัวเมีย, หฤไก่แม่ลูกอ่อนร้องกุกหาลูก.

ไก่แกง, ไก่ที่เลี้ยงไว้สำหรับแกงกิน. [กิน.

ไก่กิน, ไก่ที่เลี้ยงไว้สำหรับจะกิน, อย่างหนึ่งไก่มันจิกของ

ไก่ไข่, ไก่ตัวเมียที่มันไข่ทุกวันๆ.

ไก่แขก, ไก่ที่พวกแขกเลี้ยงไว้. [กัน.

ไก่แข้ง, ไก่แข้งมันมีพิศม์, เขาเลี้ยงไว้สำหรับชนพะนัน

ไก่ขัน, ไก่ที่มันร้องออกเสียงดัง.

ไก่แจ้, ไก่ตัวไม่สู้โตนัก, ขนเหลืองบ้าง, แดงบ้าง, หงอนจักๆ.

ไก่จิก, ไก่ที่มันจิกเอาด้วยปาก. [นั้น.

ไก่จุก, ไก่ที่หัวมันมีขนงอกขึ้นเปนจอมอยู่ที่กระหม่อม

ไก่โจก, ไก่ที่เปนใหญ่ในฝูง, ชะนะไก่ทั้งปวงในฝูงนั้นหมด.

ไก่เจียบ, ลูกไก่เล็กๆ, มันร้องเสียงดังเจียบๆ, อนึ่งเปนเภาวันขึ้นอยู่รินน้ำ, ลูกเปนขนคล้ายลูกไก่.

ไก่จ้าว, ไก่ที่ตีขาวทั้งตัว, เขาสมมุติเรียกว่า, ไก่จ้าว.

ไก่จ้อย, ไก่แก่แต่ตัวเล็กๆ.

ไก่ฉาบ, ไก่ที่มันบินฉาบไปฉาบมา.

ไก่ชน, ไก่ที่เลี้ยงไว้สำหรับชนกัน.

ไก่หญอง, ไก่ที่ขนมันหญองกลับทวนขึ้นเบื้องบน.

ไก่เดือย, ไก่ที่มีเดือยยาว.

ไก่ต่อ, คือไก่คนเลี้ยงไว้สำหรับเอาไปตั้งให้สู้กับไก่เถื่อน.

ไก่ตี, ไก่ที่เขาเลี้ยงไว้สำหรับพะนันกัน.

ไก่ตั้ง, ไก่ที่เขาเลี้ยงไว้สำหรับตีกัน, แต่คอตั้งชันอยู่, ไม่ใคร่จะก้มลงเลย.

ไก่ต้อย, ลูกไก่ที่เขาเลี้ยง, แต่มันเล็กๆ, เชื่องจนตามคน.

ไก่เตี้ย, ไก่ที่ขาสั้นต่ำเตี้ย, เขาเลี้ยงไว้สำหรับชมเล่น.

ไก่เถื่อน, คือไก่อยู่ในป่าไม่มีบ้าน.

ไก่เทา, ไก่ที่ขนดีดำกับดีขาวเรือกันเปนดีเทา.

ไก่บน, ไก่ที่อยู่ชั้งบน, หฤเปนไก่มาแต่เมืองบน, หฤไก่ที่เขาบนจ้าวบนผีไว้.

ไก่บ้าน, ไก่ที่เกิดอยู่ในบ้าน.

ไก่ป่า, ไก่ที่เกิดในป่า.

ไก่ผี, ไก่ที่ขนขาวทั้งตัวนั้น.

ไก่ผู้, คือไก่ตัวผู้.

ไก่เผือก, ไก่ที่ขาวทั้งตัว.

ไก่ฟ้า, ตัวเหมือนนกมีปีกขนลาย, หงอนแดงเหมือนไก่, มีอยู่ในป่า. [นั้.

ไก่ผู้เมีย, คือไก่มีหงอนมีแรงเปนตัวผู้, มีขนเปนตัวเมีย

ไก่เยี่ย, ไก่ตัวผู้, แต่รูปร่างมันเหมือนไก่ตัวเมีย.

ไก่เริง, ไก่ที่รีบเร่ง, มิได้กลัวไก่ตัวอื่น.

ไก่รอง, ไก่ที่สำหรับรองบ่อน, หฤไก่ที่ชนพะนันเกือบจะแพ้เขานั้น.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไก่รุ่น, ไก่ที่มันพึ่ง จะ รุ่น ขึ้น มา.
ไก่ลง, ไก่ที่ ชน พะนัน มี แต่ จะ มุด หัว ลง ข้าง ล่าง นัน.
ไก่ล่าง, ไก่ที่ ชน กัน มัน มัก มุดหัว ลงข้าง ล่าง, ไม่ไคร่ จะ ยก หัว ขึ้น บน เลย.
ไก่วิลาศ, ไก่ มี งวง มี ที่ เมือง วิลาศ.
ไก่สูง, ไก่ ขู หฤๅ ไก่ แจ้ ขา มัน ยาว ไม่ เตี้ย.
ไก่สาว, ไก่ ตัว เมีย หนุ่ม ๆ ยัง ไม่ แก่.
ไก่ฟ้อ, ไก่ ที่ เขา เลี้ยง ไว้ สำหรับ ฟ้อ จับ ไก่ อื่น.
ไก่เฟ้า, ไก่ ที่ ชน ดำ กับ ชน ขาว เรือ กัน อยู่ เหมือน ดอก เฟ้า.
ไก่ฟุ่น, ไก่ ที่ ไข่ มี ชน หาง, ๆ มี หนิด น้อย เหมือน ไก่ ตะเภา.
ไก่อู, ไก่ เขา เลี้ยง ไว้ สำหรับ ชน กัน, หงอน กลม เล็กๆ ไม่ เปน แฉก เหมือน ไก่ แจ้.
โก ๑ ว่า ดัง ฤๅ, ว่าใคร, ว่าผู้ใด, ว่า อย่างไร.
โกกิลา ๑ ว่า นก กระเหว่า ตัว ดำ บ้าง ลาย บ้าง, มันไข่ ให้แม่ กา ฟัก, มัน กิน ผล ไม้ เสียง เพราะห์.
โกจิ ๑ อันใด อัน หนึ่ง, คนใด คน หนึ่ง, ตัวใด ตัว หนึ่ง, เปน ต้น.
โกฏิ ๑ ว่า สิบ ล้าน เปน โกฏิ หนึ่ง.
โกตุลัง ๑ ว่า ชั่ง โกง, ชั่ง โกหก, ชั่ง ชี้ นัด.
โกธา ๑ ว่าใจ โกรธ.
โกธัง ๑ ว่า โกรธ.
โกเมร, เปน ชื่อ หัว แหวน อย่าง หนึ่ง, คี เหลือง อ่อน เจือ ขาว.
โกมุทธ์, ต้น ดอก ไม้ ที่ เกิด ใน น้ำ คล้าย กับ บัว หลวง.
โกโรโกโส, เปนชื่อ วัด แห่ง หนึ่ง, เปน วัด เสว.
โกโรค คน แก่ เปน โรค ผอม หนัก, เขา มัก พูด ว่า, คน โกโรค.
โกโรโณก, คือ คน โอยก เอยก.
โกลาหล ๑ ว่า เหตุ การ ที่ เขา เล่า ฤๅ, หฤๅ เขา กระทำ กึก ก้อง ทั่ว.
โกลังโกละโสตา, คน ที่ ตัก บาป ธรรม ไว้ บ้าง, แล้ว จัก มา เกิด ใน โลกย์ นี้ อีก หก ชาติ, จึ่ง จะ นิพพาน.
โกวิธา ๑ ว่า คน รู้, คน ฉลาด.
โกวิทธาโร ๑ ว่า คน ฉลาด ต่าง ๆ ตาม วิธี,
โกษี ๑ ชื่อ พระอินทร์, แต่ หว่า เรียก ตาม โคตร์,
โกษีโย ๑ ว่า ชื่อ พระอินทร์.
โกสินารย, เปน ชื่อ เมือง ๆ หนึ่ง อยู่ ทิศ ตวัน ตก เมือง ไท.
โกไสยพัตก์ ๑ ว่า ผ้า ที่ เขา ธอ ด้วย ไหม, เหมือน อย่าง แพร นั้น.
โกสุม ๑ ว่า ดอก ไม้.
โกหก ๑ ว่า พูด ปด, พูด ไม่ จริง, พูด ฟ้อ ลวง, พูด ดอ แหล, โกง
โกหก ดอแหล, คือ การ คด โกง ไม่ ซื่อ ตรง, มัก พูด ปด.
โก๋, เปน ปลาย ชื่อ ขนม เจ๊ก, เขา ทำ ด้วย แป้ง เข้า เหนียว ขั้ว, ใส่ น้ำ ตาน ทราย ด้วย, กิน หวาน, เรียก ขนมโก๋.
โก้, เปน ปลาย ชื่อ ขนม ของ ไทย, เขา ทำ ด้วย แป้ง เข้า โรย บ้าง, แห้ว บ้าง, กระจับ บ้าง, ถั่ว บ้าง, ใส่ น้ำ ตาน ทราย, กิน หวาน, เรียก ตะโก้.
เกา, คน คัน ตัว เอา เล็บ มือ งอ เข้า ถาก มา ที่ ตัว ให้ หาย คัน.
เกา กาย, คือ เกา ตัว.
เกา ขน, คน หฤๅ สัตว์ เอา เล็บ งอ เข้า ครูด ลง ที่ ขน.
เกา ตัว, คน หฤๅ สัตว์ คัน ตัว เอา เล็บ ครูด ลง ที่ ตัว.
เกา ยุง, คน หฤๅ สัตว์ ยุง มัน กัด คัน เอา เล็บ ครูด ลง ที่ ยุง กัด.
เกา แสบ, คน หฤๅ สัตว์ เอา เล็บ ครูด ลง ที่ ตัว หฤๅ ที่ ใด จน แสบ.
เกา หัว, คน หฤๅ สัตว์ เอา เล็บ ครูด ลง ที่ หัว.
เกาองค์, คน ที่ เปนใหญ่ มี วาศนา มาก เอา เล็บ ครูด ลง ที่ ตัว.
เก่า, ผ้า หฤๅ ของ สิ่ง ใด ๆ, ทำ แล้ว ใช้ สอย ไป นาน คร่ำ คร่า เศร้า หมอง นั้น.
เก่าแก่, คน หฤๅ สัตว์ สิ่ง ของ ใดๆ, ที่ ได้ ใช้ สอย อยู่ นาน จน แก่.
เก่าก่อน, สิ่ง ของ ที่ เก่า เขา มี อยู่ ก่อน นั้น นาน.
เก่าคร่ำคร่า, สิ่ง ใด ๆ ที่ ชำรุด.
เก่าจริง, สิ่ง ของ ที่ เก่า แท้ ๆ นั้น.
เก่าเต็มที, สิ่ง ของ ใด เก่า จน เกิน กำหนด. [บล.
เก่านัก, สิ่ง ของ ใด ๆ เก่า มาก, หฤๅ เก่า หลายแห่ง หลาย ตำ
เก่านาน, สิ่ง ของ ใด ๆ, คร่ำ คร่า อยู่ นาน แล้ว.
เก้า, คน นับ สิ่ง ของ ใด, ๆ สิบ หย่อน หนึ่ง, ว่า เก้า. อนึ่ง คิน เดิร ย่างไป, ว่า เก้า.
เก้าก่าย, สิ่ง ของใด ๆ วาง ก่าย กัน ไป มา, หฤๅ รอย คน รอย สัตว์, เดิน ก่าย กัน ไป มา.
เก้าถัด, คือ แล่น เรือ ทวน ลม ขึ้น ไป, มล ตัด ทาง น้ำ ไป นั้น.
เก้าทัน, สิ่ง ของ ทำ ด้วย ไม้ มี สาย พาด ลูก เหมือน ธนู, สำ หรับ ยิง คน ยิง สัตว์ ต่าง ๆ.
เก้าแล่น, คือ แล่น เก้า เช่น ว่า นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เก้าอี้, ของ ทำ ด้วย ไม้ บ้าง ทำ ด้วย หวาย บ้าง, สำหรับ เปน ที่ นั่ง ของ คน ทั้งปวง.

เก้าอี้ โยก, เก้าอี้ โคลง ไป ข้าง หน้า โคลง มา ข้าง หลัง นั้น.

กำ, มือ กำ สิ่ง ของ ใด ๆ ไว้. อนึ่ง ผัก แล ของ ใด ๆ, เขา เอา ตอก มัด ไว้ เปน สิ่ง ๆ นั้น.

กรรม, ๑ ว่า กระทำ.

กรรม ก่อน, การ ที่ คน กระทำ ดี, หฤ การ ชั่ว ต่าง ๆ ไว้ แต่ ก่อน นั้น.

กำกับ, คือ ให้ คน ไป คอย ดู คน ทำ การ อันใด อัน หนึ่ง เปน ต้น.

กำเกียน, คือ ไม้ เปน อัน ๆ, เขา ใส่ เข้า กับ คุม ข้าง หนึ่ง ๆ ใส่ กับ กง ฉา เกียน นั้น.

กำจัด, การ ขับ เสีย, ขับ ไล่, บ่าว ทาย หฤ ลูก จ้าง, หฤ พวก พ้อง ทำ ความ ชั่ว เรา ขับ ไล่ เสีย นั้น. อนึ่ง ต้น ไม้ มี อยู่ ใน ป่า เหนือ ชื่อ กำจัด.

กำชาย, งา ช้าง ที่ อาละวาด แทง ต้น ไม้, หฤ แทง สิ่ง ใด ๆ, งา หัก ติด อยู่ ใน นั้น, งา นั้น ว่า งา กำชาย.

กำชับ กำชา, คือ คำ พูด บังคับ ว่า ทำ ให้ ดี ๆ เปน ต้น นั้น.

กำชับ, คำ สั่ง หลาย หน ว่า จง ระวัง ให้ ดี.

กำชาย, คือ ลูก หนัง ไม้, หฤ ลูก ธนู ที่ เขา อาบ ชุบ ยาก พิศม์ ไว้ นั้น.

กำดัด, กำลัง ดื้, ภอ ดื้, หน้ รักษ, หน้ ชม, ว่า กำดัด ดื้. ซาม กิน ซาม ซ้อน ซาม ชม เปน ต้น นั้น.

กำเดา, คำ เขมร ว่า ร้อน, อนึ่ง เลือด ที่ ไหล ออก ทาง รู หมูก เหตุ ด้วย ร้อน, หฤ กระทบ สิ่ง ใด ๆ เข้า, ว่า เลือด กำเดา.

กำตัด, คน เล่น เบี้ย การ พนัน อย่าง หนึ่ง, ว่า เล่น กำตัด.

กำตาก, คือ ถึง กำหนฎ เมื่อ วัน แรก นใน หลวง เปน พิธี สำ หรับ แผ่นดิน เดือน หก นั้น.

กำหนฎ, ความ ตั้ง สัญา ไว้ ว่า, วัน นั้น เรา จะไป, หฤ เดือน นั้น จะ มา เปน ต้น นั้น, หฤ กำหนฎ ลง ว่า. ถ้า ผู้ ใด ขัด ขืน จะ ลง โทษ, ว่า กำหนฎ.

กำหนฎ กฎหมาย, คือ ภาละ ที่ จำ วัน คืน ไว้ เปน ต้น, แล สัง เกต ไว้ นั้น.

กำหนัด, ใจ หื่น ใจ อาคละ ใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส จับ ต้อง โดย การ สังวาศ นั้น.

กำเนิด, การ ที่ เกิด เปน มนุษ, หฤ เกิด เปน สัตว เดียรฉาน นั้น.

กำนน, ของ ให้ เพื่อ คำนับ, เหมือน อย่าง คน จะ เล่น มโหรี หฤ พิณภาษ เปน ต้น, ต้อง เอา เงิน ติด เทียร ทั้ง คำนับ ก่อน นั้น.

กำนัน, คน ที่ เปน ใหญ่ ใน บ้าน ขัน ชาว บ้าน ควร จะ คำนับ.

กำนัน พรรทนาย บ้าน, คือ คน ที่ เขา ตั้ง ไว้ ให้ ว่า กล่าว คน ใน บ้าน หนึ่ง นั้น.

กำบัง, ที่ ปิด หฤ ที่ บัง นั้น.

กำบัง กาย, คือ บัง ตัว ไม่ ให้ คน อื่น เหน นั้น.

กำประมาด, ๑ ว่า หวั่น ไหว.

กำปั่น, เรือ ใหญ่ ของ พวก แขก, ฝรั่ง, อังกฤษ, วิลันดา ใช้ ทาง ทะเล ใหญ่. อนึ่ง หีบ ใหญ่ ๆ

กำปั่น รบ, คือ เรือ กำปั่น สำหรับ รบ กับ ฆ่า ศึก นั้น.

กำปั่น ไฟ, คือ เรือ กำปั่น ที่ แล่น ไป เพราะ ไฟ นั้น.

กำปั้น, คน กำ มือ เข้า, ว่า กำปั้น.

กำพร้า, คน ที่ พ่อ หฤ แม่ ตาย ไม่ มี ที่ พึ่ง, หฤ ตาย ทั้ง สอง คน.

กำแพง เพชร์, เปน ชื่อ เมือง อยู่ ฝ่าย เหนือ เมือง หนึ่ง นั้น.

กำแพง, คือ ที่ ล้อม ก่อ ด้วย อิฐ เปน ต้น.

กำแพง แก้ว, คือ กำแพง ก่อ ด้วย อิฐ ปูน ทำ ๆ, สำหรับ ล้อม ที่ วัด เปน ต้น.

กำพช, คือ พืช พันธุ ว่าน เครือ เทือก แถว.

กำพุชภาศย์, ภาษา ชาว กัมภูชา คือ เขมร.

กำพวด, ของ ทำ ด้วย ทอง เหลือง บ้าง ทอง แดง บ้าง, ห่อ เปน หลอด เข้า แล้ว ทำ สิ้น ปี้ อนึ่ง เปน ชื่อ ปลา กำพวด.

กำพล, ผ้า ดี แดง ทำ ด้วย ขน สัตว มาก แก่ เมือง เทศ ดี งาม นัก, คือ ผ้า สา ราน ดี ต่าง ๆ.

กำภีร์, หนังสือ เรื่อง หลาย ผูก รัด เข้า ด้วย กัน เปน ห่อ หนึ่ง.

กำภู, ของ ทำ ใส่ ที่ ฉัตร์ หฤ พุ่ม ดอก ไฟ, สำหรับ กั้น สันถาน คล้าย กับ จงกล บัว.

กำภู ฉัตร์, ของ ทำ ด้วย ไม้ มี สันถาน คล้าย กับ บัว จงกล ทำ ไว้ ที่ กง ฉัตร์.

กำภูชา, ชื่อ เมือง หลวง เขมน.

กำมา, กำ มือ เข้า, แล้ว วัด ลง มา ถึง ข้อ ศอก.

กำ มือ, ทำ นิ้ว มือ ให้ งอ ม้วน กลม เข้า.

กรรม, ๑ ว่า กระทำ การ ดี หฤ การ ชั่ว.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรรมกร, ๑ การ ลง โทษ ต่าง ๆ, หฤๅ คน กระทำ การ งาน.

กรรมบถ, ๑ แปล ว่า คลอง แห่ง กรรม, คือ การ ดี หฤๅ ชั่ว ที่ คน กระทำ เปน ที่ เกิด แห่ง กรรม นั้น.

กำมะถัน, ของ ดี เหลือง มา แต่ เมือง ฝอก, สำหรับ ประสม กับ ดิน ประสิว ทำ ดิน ปืน.

กำมะหยี่, ผ้า เปน ขน นุ่ม อ่อน ละเอียด ดี ต่าง ๆ งาม นัก, มา แต่ เมือง จีน แล เมือง เทศ บ้าง.

กำญาน, ยาง ไม้ หอม มา แต่ ป่า เหนือ, ใช้ ทำ เครื่อง อบ เผ ไฟ กลิ่น หอม นัก.

กรรมฐาน, ๑ ใจ พิจรณา เหน ว่า, รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ ไม่ เที่ยง, เปน ทุกข์, ไช่ ตน, ไช่ ของ ตน. อนึ่ง คือ ที่ ตั้ง แห่ง การ ที่ ทำ นั้น.

กำมัง, ๑ การ ทั้งปวง สิ้น, อนึ่ง ชื่อ บ้าน ที่ เมือง เหนือ.

กำเม็ง, ต้น ผัก อย่าง หนึ่ง มัก ขึ้น อยู่ ตาม ทุ่ง นา แล สวน, สำหรับ ปน กับ มะเกลือ ย้อม ผ้า ดำ.

กำหมัด, คน กำ มือ เข้า ทุบ ตี กัน, หฤๅ จะกระทำ การ สิ่งใด ๆ.

กำไร, กระทำ ให้ ยิ่ง, หฤๅ เข้า ของ ซื้อ มา ถูก ขาย ได้ แพง, เงิน ที่ ได้ เกิน ทุน นั้น, ว่า กำไร.

กำหราบ, การ ที่ คน ว่า กล่าว ปราบ ปราม, ให้ ตั้ง อยู่ ใน ถ้อย คำ ตัว นั้น.

กำเริบ, โรค โภย หฤๅ เหตุ สิ่ง ใด ๆ, เดิม นั้น เปน แต่ น้อย, ครั้น มา ภาย หลัง กลับ เปน หวี มาก ขึ้น นั้น.

กำไล, ของ ทำ ด้วย เงิน บ้าง ทำ ด้วย ทอง บ้าง, สำหรับ ใส่ มือ แล ท้าว เด็ก, ให้ ดู งาม นั้น.

กำไลมือ, คือ วง เจา ทำ ด้วย ทอง หฤๅ เงิน, สำหรับ ใส่ มือ เปน เครื่อง ประดับ เด็ก ๆ นั้น.

กำลัง, คน มี แรง มาก, หฤๅ มี ผู้ คน ยาว ไพร่ มาก นั้น. อนึ่ง คือ ขณะ ที่ รีบ เร่ง ไป เปน ต้น นั้น.

กำลังวังชา, กำลัง คือ แรง, วังชา เปน สร้อย คำ.

กำมะลอ, โฉ, หฤๅ ร่ม, หฤๅ หีบ, หฤๅ ของ สิ่ง ใด ๆ เขียน ด้วย สาย น้ำ มัน นั้น, เรียก สายกำมะลอ.

กำยำ, คือ ว่า โต ใหญ่ นั้น, มี กาย คน เปน ต้น.

กรรมเรียญติ์, ๑ คือ โรง ที่ สำหรับ ฟัง ธรรม เทศนา.

กรรม นิยม, ๑ คือ การ เปน เพราะ กรรม, ถ้า ฝ่าย อกุศล, เหมือน คน ผูก คอ ตาย เปน ต้น, ฝ่าย กุศล, เหมือน คน ที่ ราช รถ มา เกย รับ นั้น.

กรรม วาจา, ๑ ครู ที่ สอง สำหรับ นั่ง เบื้อง ขวา เมื่อ กระทำ อุปสมบท กรรม, คือ บวช เกด นั้น.

กรรม ลาศนะ, ๑ ว่า มี ดอก บัว เปน อาศนะ.

กรรม วิบาก, ๑ ว่า ผล แห่ง การ ดี แล การ ชั่ว นั้น.

กำมเลศร, ๑ ว่า ดอก บัว ใหญ่.

กรรม เวรา, ๑ ว่า ผล แห่ง การ ดี แล การ ชั่ว ที่ เวียน ติด ตาม คน ไป, ว่า กรรม เวรา.

กรรมชวาต, ๑ ว่า ลม เกิด แต่ กรรม, คือ ลม บังเกิด ใน ครรภ เมื่อ บุตร จะ คลอด ออก จาก ครรภ์.

กรรม เวร ๑ ใจ ความ เมื่อน กัน.

กำไว้, คือ ทำ นิ้ว มือ ให้ งอ เข้า ถือ ของ ไว้, หฤๅ มือ เปล่า บ้าง.

กำสรด, ๑ ระลึก ถึง การ ดี การ ชั่ว ที่ ตัว ทำ ไว้, คำ ทลาด ว่า โศรก เศร้า.

กำสรวน, ว่า โศรก เศร้า, เปน คำ สูง.

กำมสิทธิ์, สำเร็จ ที่ การ หฤๅ ให้ สิ่ง ของ ใด ๆ เปน อันขาด แก่ ผู้ ที่ รับ นั้น

กำแหง, ว่า แข็ง แรง, กล้า หาร.

กำแหงหาร, คือ ใจ เหี้ยม กล้า หาร.

กำ, ดี แดง แก่, หฤๅ แสง อาทิตย์ เมื่อ เพลา เย็น นั้น.

กำกึ่ง, การ ขะเน, คือ สิ่ง ที่ คิด ไว้ นั้น, จะ ได้ หฤๅ มิได้ ก็ เท่า กัน, หฤๅ คน ไข้ หนัก จะ เปน จะ ตาย เท่า กัน.

กำเกิน, คือ สิ่ง ของ ที่ ไม่ เสมอ กัน นั้น.

กร้ากรุ่น, ของ ดี ขาว กับ ดี แดง เจือ กัน เปน ดี นวน.

กะ, คือ คน จะ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ, จะ เอา เพียง ไหน, ก็ กำหนด ทำ สำคัญ ลง ไว้ เพียง นั้น, เรียก ว่า กะ.

กะการ, คน จะ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ กะ ไว้ ว่า เรา จะ ทำ การ วัน นั้น หฤๅ เดือน นั้น, ปี นั้น หฤๅ กะ ลงไว้ว่าเราจะทำเท่า นี้, เรียก ว่า กะ การ ลง ไว้.

กะเกน, การ ใน หลวง กะเกน ให้ คน นี้ ทำ การ สิ่ง นี้, หฤๅ เกน กอง ทัพ ว่า, กอง นี้ ให้ ยก ไป ทาง นี้, ว่า กะ เกน.

กะจ๋อ กะแจ๋, เด็ก สอน พูด ยังไม่ ชัด มัน พูด เสียง กะจ๋อ กะแจ๋

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะจี้หริด, คน หฤๅ สัตว หฤๅ สิ่ง ของใด ๆ มัน เล็ก ๆ ที่สุด.

กะเจา, ปอ อย่าง หนึ่ง เขา ปลูก ไว้ สำหรับ ปั่น เชือก, เขา เอา เม็ด มัน หว่าน ที่ กิน เหมือน ทำ นม, มี อยู่ ที่ กรุง เก่า.

กะจก, ของ ทำ ด้วย แก้ว สำหรับ ดู เงา รูป, อนึ่ง เขา ทำ ที่ ใน เมือง ไทย นี้ สำหรับ ประดับ เครื่อง ภาชนะ ใช้ สรอย.

กะจัด กะจาย, คือ พรัด พราย ไป นั้น.

กะจิก กะจุก, ของ เล็ก ๆ น้อย ๆ สิ่ง ละ อัน พรรณ์ ละ น้อย.

กะจุก กะจิก, ความ เล็ก ๆ น้อย ๆ หลาย สิ่ง หลาย อัน.

กะจุก กะจุย, คือ ฟุ้ง เฟือง.

กะจอก, คน ขา เสีย, เดิร เขยก ๆ อนึ่ง นก ตัว เล็ก ๆ มัน ชา ไศรย ทำ รัง อยู่ ที่ เรือน, แล ใน รูไม้, ว่า นก กะจอก.

กะจง, สัตว ตัว เล็ก เท่า แมว, รูป มัน คล้าย กับ เนื้อ, อยู่ ใน ป่า, กิน ผัก กิน หญ้า.

กะจัง, ของ ทำ ด้วย ทอง บ้าง, ด้วย ไม้ บ้าง, กะดาด บ้าง, สลัก เปน ช่อง รูป แบน ๆ, ใช้ ประดับ เครื่อง สก เปน ต้น.

กะจ่าง, กะจก หฤๅ โคม แก้ว หฤๅ สิ่ง ของใด ๆ, หฤๅ ติด แก้ ความ สิ่ง ใด ไม่ เหน ชัด, เขา จัก แรง แก้ ให้ ใส สว่าง นั้น.

กะจ่าง แจ้ง, คือ แจ่ม แจ้ง เมือน ดวง จันทร์ เมื่อ วัน เพง ปราศ จาก เมฆ นั้น.

กะเจิง, คน หลง ทาง หฤๅ คน เที่ยว ต่อ ๆ ไป ไม่ โคร่ จะ กลับ มา, ว่า หลง เที่ยว กะเจิง.

กะจัด กะจาย, เรี่ย ราย ไป ไม่ อยู่ ที่ ของ ตัว.

กะจาด, ของ สาน ด้วย ไม้ ไผ่ เปน รูป แบน ๆ ปาก กว้าง ๆ สำ หรับ ใช้ ใส่ ของ ไป ตลาด บ้าง, ใส่ ขนม มี เทศนา บ้าง.

กะจัด พรัด พราย, คือ เรี่ย ราย วุ่นวาย ไป.

กะจิด กะจ้อย, สิ่ง ของใด ๆ, หฤๅ สัตว ใด ๆ เล็ก ที่ สุด, ว่า เปน ของ กะจิด กะจ้อย.

กะจูก, ต้น หญ้า อย่าง หนึ่ง ต้น กลม ๆ, ขึ้น อยู่ ที่ ทุ่ง นา สำหรับ สาน เสื่อ.

กะโจน กะโดด, คน หฤๅ สัตว กะโดด ลง ใน น้ำ, หฤๅ กะโดด ขึ้น จาก เรือ, หฤๅ กะโดด ลง จาก เรือน, ว่า กะโจน.

กะจ้อน, เปน สัตว สี่ ตีน ตัว เล็ก ๆ เท่า กัน กับ หนู, กิน ผลไม้ อยู่ ใน สวน บ้าง ใน ป่า บ้าง. อนึ่ง เหมือน ผลไม้ พึ่ง ออก ยัง เล็ก อยู่, ว่า ลูก กะจ้อน.

กะจาบ, นก ตัว เล็ก ๆ เท่า กับ นก กะจอก, อยู่ ใน ทุ่ง นา กิน เข้า เปลือก, ทำ รัง ห้อย กับ กิ่ง ไม้ ประลาด นัก.

กะจับ, ผัก อย่าง หนึ่ง ผล เมือน หัว ควาย บ้าง, เปน สาม ง่าม เหมือน ขวาก บ้าง ขึ้น ใน น้ำ, กิน ดี.

กะจับปี่, เปน เครื่อง ใน มะโหรี อย่าง หนึ่ง มัน มี พะอบ มี คัน แล สาย, แล นม แล ลูก บิด นั้น.

กะจิบ, นก ตัว เล็ก ๆ, มัน ร้อง เสียง ดัง จิบ ๆ, กิน บุ้ง กิน หนอน ที่ ขน มัว ๆ.

กะจุบ, ของ สำหรับ ตาม ตะเกียง, เขา เอา ดิน บ้าง ตะกั่ว บ้าง ทำ เปน สาม ขา, เจาะ รู กลาง เอาไส้ ใส่ ใน นั้น ตาม ไฟ.

กะเจียบ, ลูก ไก่ เล็ก ๆ ที่ พึ่ง ออก จาก ไข่ มัน ร้อง เจียบ ๆ นั้น.

กะจุ้ม กะจิ้ม, เด็ก หฤๅ ผู้ ใหญ่ ที่ พึ่ง พ้น จาก ไข้, ขึ้น ใหม่ ๆ, อยาก กิน ของ เล็ก ๆ น้อย ๆ; โน่น บ้าง นี่ บ้าง, ว่า อยาก กิน กะจุ้ม กะจิ้ม.

กะโจม, ของ ทำ ด้วย ไม้ บ้าง ด้วย กะดาด บ้าง, เอา ผ้า คลุม สำ หรับ กัน ผง, หฤๅ สำหรับ คน เข้า อยู่ ใน นั้น ให้ เหื่อ ออก นั้น.

กะโจม จับ, คือ โดด เข้า จับ.

กะโจม กะจาม, คือ โดด เข้า ตะครุบ จับ เอา.

กะจาย, ของ ที่ แตก เรี่ยราย ออก ไป นั้น. อนึ่ง ฝูง สัตว, หฤๅ คน เปน หมู่ กัน อยู่ แล้ว กะจาย ออก ไป จาก กัน.

กะจุย, คน หฤๅ สัตว เปน หมู่ เปน พวก กัน อยู่, แล้ว ตก ใจ กลัว แต่ เหตุ ใด ๆ ต่าง คน ต่าง หนี กะจุยไป.

กะจ้อย, คน หฤๅ สัตว หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ ยัง เล็ก อยู่ นั้น

กะจ้อยร้อย, คือ รูป คน จ้อน เล็ก, หฤๅ ผล ไม้ จ้อน เล็ก นั้น.

กะเจียว, ผัก อย่าง หนึ่ง ต้น ใบ เหมือน ขมิน, ดอก เหมือน ขมิ้น, มัก ขึ้น อยู่ กลาง ทุ่ง กลาง ป่า, ดอก กิน ได้.

กะเจอะกะเจิง, คือ อาการ ที่ ไม้ รู้แห่ง, แล แวะ เข้า ข้าง โน้น ข้าง นี้ นั้น.

กะเจะ, เครื่อง หอม ปรุง เข้า กัน หลาย สิ่ง, ทำ ไว้ สำหรับ ทา บ้าง ประพรม อบ ผ้า อบ หีบ บ้าง.

กะจี้หริด, คือ ของ เล็ก หนึ่ด เดียว ควร จะ ใหญ่ ตาม ธรรม ดา นั้น.

กะจ้อย ร้อย; คือ ของ เดยใหญ่ เปน ธรรมดา, ของ นั้น แคระ กลัง อยู่ ไม่ ใหญ่ ตาม ทำเนียม นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะเจาะ, โรค คน เปน ผี คาศ, หฤๅ เปน ต้อ เปน รอย กลม อยู่ เท่า เม็ด ภั่ว นั้น.

กะฉีก, ของ กิน อย่าง หนึ่ง, เขา เอา น้ำ ตาน เคี่ยว ขึ้น, แล้ว เอา มะพร้าว ขูด ใส่ ลง ชั้ว ไป, กิน กับ เข้า เหนียว.

กะฉอก, น้ำ ใส่ ขัน หฤๅ ใส่ ภาชนะ สิ่ง ใด ๆ ไว้, หฤๅ น้ำ ใน แม่ น้ำ กะฉ่อน หก ไป ด้วย เหตุ ขันใด อัน หนึ่ง, ว่า น้ำ กะฉอก.

กะฉีด, ที่ เบี้ยก เปน น้ำ เปน โคลน, เรา เหยียบ ลง ไป น้ำ หฤๅ โคลน มัน ปรีด ขึ้น มา ว่า กะฉีด.

กะฉูด, เนื้อ ความ ก็ คล้าย กัน กับ กะฉีด, อย่าง หนึ่ง หล่อ ตัว อักษร ภิมภ์ เขา วัด ไป ตีบุก พุ้ง ออก ไป บ้าง นั้น.

กะเฉด, ผัก อย่าง หนึ่ง ขึ้น ลอย อยู่ใน น้ำ, ใบ เล็ก ๆ, ต้ม กิน กับ เข้า ดี.

กะฉ่อน, น้ำ ใน แม่ น้ำ เปน ต้น, ฟู ขึ้น เปน ตอน ๆ, เปน เมื่อ แผ่น ดิน ไหว นั้น.

กะโฉม, ผัก อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ใน โคลน ที่ ดิน เบี้ยก ๆ ใบ มี กลิ่น หอม, แกง กิน ดี.

กะ เช้า, ของ สาน ด้วย ไม้ เหมือน กะบุง เล็ก.

กะ ชะ, ของ สาน ด้วย หวาย บ้าง, ด้วย ตอก บ้าง, เปน รูป แบน ๆ มี หู อยู่ ที่ ปาก สอง ข้าง สำหรับ ใส่ ปลา.

กะชุ, ของ สาน ด้วย ไม้ ไผ่ สำหรับ ใส่ ฝุ่น บ้าง ใส่ ฝ้าย บ้าง นั้น.

กะ ชาก, คน จะ ถอน หญ้า, หฤๅ จะ ฉุด ชัก สิ่ง ของ ใดๆ, ชัก กะหก มา เร็ว ๆ ว่า กะชาก.

กะโชก กะชั้น, คือ กะโชก ชู่ แล เข้า ชิด ใกล้.

กะ ชัง, ของ สำหรับ บัง แดด บัง ฝน ที่ น่า โรง น่า ร้าน, หฤๅ น่า แพ, เขา เอา ไม้ มา ทำ เปน สี่ เหลี่ยม มุง ด้วย จาก บ้าง, ด้วย แผง บ้าง ยก ขึ้น ลด ลง ได้,

กะชิง, เปน ใบ ไม้ อย่าง หนึ่ง เขา ใช้ กั้น ฝน กั้น แดด ต่าง ร่ม ได้ นั้น. อนึ่ง เอา กะบอก ไม้ มา ทำ เหมือน ร่ม มุงด้วย จาก บ้าง ด้วยแผง บ้าง คน จน ใช้ บัง ฝน ว่า กะชิง.

กะแชง, ของ ที่ คน เอา ใบ จาก บ้าง ใบ เตย บ้าง, มาเย็บ ติด กัน เข้า เปน แผ่น โต ๆ สำหรับ บัง แดด บัง ฝน.

กะเชียง, ของ ทำ ด้วย ไม้ มี ด้า มี ใบ คล้าย กับ แจว, สำหรับ ภุ้ย ตีลง ใน น้ำ ให้ เรือ แล่น ไป.

กะชด กะช้อย, กิริยา ผู้ หญิง ที่ ถือ ตัว, ไว้ ตัว ว่า รูป งาม, จะ นั่ง ลุก พูด จา มัก ทำ กิริยา คอ อ่อน ไป อ่อน มา นั้น.

กะชั้น, ใกล้ จะ ถึง, หฤๅใกล้ จะทัน, หฤๅใกล้กำหนฎ การนั้น.

กะชอน, ของ สำหรับ กรอง กะทิ, สาน ด้วย ไม้ บ้าง, ทำ ด้วย ผ้า บ้าง, รูป เปน สี่ เหลี่ยม บ้าง กลม บ้าง.

กะชับ, คือ เอา ยาง ที่ เหนียว ๆ ทา เข้า เพื่อ จะ ไม่ ให้ หลุด ง่าย เร็ว นั้น.

กะชุ่ม กะชวย, คน ยัง หนุ่ม ยัง สาว, เนื้อ หนัง ยัง สด ชุ่ม บริ บูรณ์ อยู่ นั้น.

กะชาย, เปน ผัก อย่าง หนึ่ง มี หัว อยู่ใน ดิน, กลิ่น หอม เปน เครื่อง แกง รศ เผ็ด นั้น.

กะแชะ, ผู้ ชาย ชอบ ใจ ผู้ หญิง ลอใจ เข้า ไป ใกล้ ให้ กะทบ กะ ทั่ง, แล้ว พูด จา เลียบ เคียง นั้น.

กะเซอ, รูป เหมือน กะบุง, มี หู มี สาย เชือก สำหรับ หาบ หิ้ว ได้ นั้น.

กะแซ, คน ภาษา หนึ่ง รูป คล้าย กับ พะม่า นั้น.

กะซอก กะแซก, ทาง ใน บ้าน หฤๅ ทาง ใน ดง แยก ย้าย หลาย ทาง, ซับ ซ้อน กัน ไป หลาย แห่ง หลาย ตำบล นั้น.

กะซุง, เจ้า พะนักงาน, หฤๅ ตาม ตำแหน่ง นั้น, ว่า เจ้า กะซุง.

กะทรวง, ตาม พะนักงาน, หฤๅ ตาม ตำแหน่ง, ตาม ที่ ตาม ภาษ นั้น.

กะซ่าน กะเซ็น, คือ กะเด็น ไป เหมือน น้ำ ฝน เปน ต้น, ที่ ตก ลง ถูก พื้น กะเด็น ไป นั้น.

กะเซ็น, น้ำ ฝน หฤๅ น้ำ ท่า ตก ลง มา ถึง พื้น กะดาน, หฤๅ พื้น ดิน, แล้ว แตก กระเด็นไป นั้น.

กะซิบ, เสียง คน พูด เบา ๆ เสียง กระเส่า ๆ อยู่ใน คอ นั้น.

กะซิบ กะซาย, คือ เสียง คน พูด เบา ๆ เพื่อ จะไม่ ให้ ผู้ อื่น ได้ ยิน นั้น.

กะซุบ กะซิบ, เสียง คน พูด เบา ๆ เสียง อยู่ แต่ใน คอ นั้น.

กะซุ่ม กะซ่าม, กิริยา คน พลุ่ม พล่าม ไม่ รู้จัก ประมาณ นั้น,

กะเซา, เสียง คน พูด อยู่ใน คอ, ว่า เสียง กะเซา.

กะเซอ, อาการ คน หลง ไม่ รู้แห่ง หนทาง, หฤๅ คน โง่ ไม่ รู้จัก อะไร, เที่ยว ถาม คน โน้น ถาม คน นี้ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะคอ, ของ ที่ ลับ ของ ชาย, หญิง ที่ ลับ ของ สัตว ตัวผู้ นั้น.

กะดี, เรือน ที่ อยู่ ของ พวก พระสงฆ์ ทั้งปวง แต่ หลัง โตๆ นั้น.

กะดี จีน, คือ เก๋ง กวน ที่ จีน ทำไว้ ใน บ้าน พวก จีน นั้น.

กะได, ของ สำหรับ ขึ้น ลง ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ก่อ ด้วย ธิรู บ้าง;

กะได เวียน, คือ บันได เขา ทำ วง รอบ ขึ้น ไป นั้น.

กะไดหก, คือ บันได ที่ เขา ทำ เปน สอง บันได, ข้าง บน ติด กัน หัน หกได้ นั้น.

กะเต้, คน หญิง สัตว ทำ บั้นเอว ยัก ไป ยัก มา ข้าง หน้า ข้างหลัง,

กะโตก ๆ นั้น.

กะเต้า กะโตก, คือ อาการ ที่ คน ทำ เอว ให้ งุบ ไป งุบ มา ข้าง หน้า ข้าง หลัง นั้น.

กะตำ กะต่าง, ของ ที่ ตี ขาว บ้าง ตี ต่าง บ้าง ปะปน กัน นั้น.

กะตก, อาการ คน หญิง สัตว หญิง สิ่ง ของ ใด ๆ, ทำ ยก หัว ขึ้น ก้ม ลง บ่อย ๆ, เหมือน ไม้ กะเดื่อง ขึ้น นั้น.

กะตัก กะเตี้ย, อาการ คน ตก น้ำ ทำ กะเดื่อก ๆ นั้น.

กะตาก, อาการ ที่ คน ทำ ความ ผิด ไว้, ครั้น คน อื่น รู้ แล้ว เขา ก็ ถามผู้ นั้น, อาย อยู่ นั้น.

กะติ, เปน ชื่อ ปลา อย่าง หนึ่ง มี เกล็ด, ตัว มัน เท่า สอง นิ้ว.

กะติก, อาการ คน หญิง สัตว ทำ ให้ ทั่ว หญิง ทาง แกว่งไป แถว่งมา นั้น.

กะติก กะติ้ง, ใจ คน แก่ ที่ มี อายุ มาก, เมื่อ เหน หญิง สาว ๆ เล็ก ๆ, ให้ มี ใจ คิด รักษ อยาก ได้ เปน เมีย นั้น.

กะตุก, อาการ ทารก หญิง สัตว ที่ ยัง อยู่ ใน ครรภ์ มัน ดิ้น อยู่ ใน ท้อง, ว่า มัน ดิ้น กะตุก ๆ.

กะตุก กะติก, คือ อาการ ที่ กะตุก กะติก นั้น.

กะตูก, ของ ที่ มัน แขง อยู่ ใน กาย คน หญิง กาย สัตว นั้น.

กะเตก, การ ที่ คน ถอน ท้าย เรือ ไป ถอน เดียว, เรือ เต้น ขึ้น เต้น ลงนั้น.

กะโตก, การที่คนตำเข้า, หญิงแรวเรือ ทำหัว ผงก ขึ้น ผงก ลงนั้น.

กะโตก กะเตก, อาการ ที่ เรือเขาต้องลม เต้นอยู่กลาง แม่ น้ำนั้น.

กะตอก, คน ก่อ เรือ ทำ หัวผงก ขึ้น ผงก ลง นั้น.

กะถูก งู, คือ ไม้ เอ็น ที่ เขา ทำ ไว้ ตรง กลาง, ยาว ไป ตาม เรือ โขน นั้น. อนึ่ง คือ กะถูก ใน ตัว งู นั้น.

กะเถือก, อาการ ที่ คน กลืน เข้า กลืน น้ำ แล อาหาร ทั้งปวง ลง ไป, ว่า กลืน กะเถือก.

กะดง กะดาน, กะดง เปน คำ สัรัยย, แต่ กะดาน คือ แผ่น ไม้ จริง มี ไม้ ศัก เปน ต้น นั้น.

กะดัง, ของ เครื่อง ผัด เข้า, เขา สาน ด้วย ตอก, รูป แบน ๆ มี ขอบ กลม รอบ นั้น.

กะดัง มอน, คือ กะดัง เช่นว่าแต่ มันโต กลม กว่าง ศักสี่ ศอก นั้น.

กะดังงา, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง สูง ประมาณ แปด วา, เก้า วา, มี ดอก เปน กลีบ ยาว ๆ ดี เหลือง กลิ่น หอม ดี.

กะดังงา จีน, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ต้น มัน เปน เครือ เลื้อย มี ดอก หอม นั้น.

กะตางลาง, อาการ ที่ คน ใจ แขง กะต้าง มัก พูด คำ ตะหลก ชะนอง นั้น,

กะต้าง, ใจ คน หญิง เข้า ของ สิ่ง ใด ๆ ที่ แขง ไม่ อ่อน น้อม นั้น.

กะต้าง กะเดื่อง, กะต้าง คือ แขง, แต่ กะเดื่อง เปน ครก เขา ถีบ สาก ด้วย ตีน, ให้ มัน ตำ ลง นั้น.

กะดิ่ง, ของ ทำ ด้วย ทอง เหลือง รูป สูง ๆ เหมือน ระฆัง, มี ลูก เหล็ก แขวน ข้าง ใน สั่น เสียง ดัง.

กะดิ้ง, ของ ทำ ด้วย ทอง เหลือง รูป เหมือน ระฆัง, มี ลูกเหล็ก แขวน ข้าง ใน ทำ ไว้ สำหรับ แขวน ที่ โบศ แล เจดี บ้าง.

กะดุ้ง กะดิ้ง, ของ สิ่ง ใด ๆ ที่ ดูด ไป ดูด มา เหมือน งู เลื้อย, ว่า ของ ดูด กะดุ้ง กะดิ้ง.

กะโดง, ของ ที่ ตั้ง อยู่ บน หลัง ปลา ทั้งปวงที่ สูง ขึ้นไป นั้น, หญิง เสา ที่ ปัก อยู่ กลาง เรือ ตะเภา แล กำปั่น, เปน ต้น ว่า เสา กะโดง.

กะดอง, ของ ที่ เปน กะดูก แขง หุ้ม อยู่ นอก เนื้อ เหมือน อย่าง เต่า แล ปู เปน ต้น นั้น.

กะดอง ทีรี, คือ รูป อะไวยะวะ ที่ ลับ แห่ง หญิง นั้น.

กะเดื่อง, ทำ ด้วย ไม้ เปน คัน ยาว ข้าง ปลาย มี สาก เหมือน สาก ทำ เข้า, เมื่อ เยียบ ข้าง หาง ลง หัว มัน กะดก ขึ้น.

กะเดื่อง กะดอน, กะเดื่อง ว่า แล้ว, แต่ กะดอน คือ ไม้ หญิง ก้อน ดิน เปน ต้น ที่ คน ทิ้ง ลง ถูก พื้น แล้ว มัน กระเด็น ขึ้น นั้น.

กะดาด, ของทำ ด้วยเปลือกไม้ บ้าง ทำด้วย ฟาง เข้า บ้าง ทำ ด้วย ผ้า ขี้ริ้ว บ้าง, สำหรับ เขียน หนังสือ แลใช้ ห่อ สิ่ง ของ ทั้งปวง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์เชิงการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะโดด, คน หฤๅ สัตว โจน ลง ใน น้ำ, หฤๅ โจน ลง จาก เรือน, หฤๅ โจน ข้าม ท้องร่อง เปน ต้น นั้น, ว่า กะโดด.

กะเดียด, ผู้ หญิง ไป ตลาด หฤๅ ไป ไหน ๆ, เอา กะจาด หฤๅ กะโล่ใส่เข้า ที่ บั้น เอว, แล้ว เดินไป, ว่า กะเดียด.

กะถาน, ไม้ ที่ เขา เอา มา เลื่อย ออก เปน แผ่น ๆ หนา บ้าง บาง บ้าง, สำหรับ ใช้ ปูพื้น บ้าง, ทำ ฝา บ้าง, ใช้ การ อื่น บ้าง.

กะถาน หก, คือ กะถาน เขา ทำ เปน กล ไห้ คน พลัด ตก นั้น.

กะถาน พิง, คือ กะถาน สำหรับ พิง หลัง นั่ง นั้น.

กะถาน ชะนวน, คือ กะถาน เขา ลง รัก สมุก สำหรับ เขียน หนังสือ เปน ต้น นั้น.

กะเด็น, น้ำ หฤๅ ของ สิ่ง ใด ๆ ตก ลง ถึง พื้น แล้ว กลับ กะเซ็น ไป หฤๅ กะดอนไป นั้น.

กะโดน, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ใน ป่า ช้าง เหนือ, ลูก กลมๆ โต เท่า กับ ผล มะขวิด, เปลือก มัน ใช้ รอง หลัง ช้าง.

กะดอน, ของ สิ่ง ใด ๆ ตก ลง ถึง พื้น แล้ว, หฤๅ ของ สิ่ง ใด ที่ ที่ ต่อย เข้า ไป, แล้ว กลับ กะท้อน ขึ้น, หฤๅ ถอย ออก มา.

กะดิบ, คน หฤๅ สัตว หฤๅ น้ำ ไหล ขึ้น ไหล ลง ช้า ๆ, เหมือน อย่าง ตัว หนอน เดิน นั้น.

กะดุบ, ตัว สัตว เล็ก ๆ มี หนู เปน ต้น อยู่ ใต้ เสื่อ, หฤๅ ใต้ ผ้า วิ่ง ไป นูน ๆ นั้น, ว่า กะดุบ ๆ.

กะดุม, ของ สำหรับ ติดเสื้อ, ทำ ด้วย ทอง คำ บ้าง ทอง เหลือง บ้าง ผ้า บ้าง ของ สิ่ง อื่น บ้าง.

กะดูมกี่, ๑ ว่า คน เข้า ทรัพย์, หฤๅ คน มั่งมี ทรัพย์ มาก นั้น.

กะดอม, ผัก อย่าง หนึ่ง ต้น เปน เถา ใบ กาย ๆ. ผล มัน เปน เหลี่ยม ๆ, รส ขม นัก, ใช้ ทำ ยา บ้าง แกง กิน บ้าง.

กะด้วม กะเดี้ยม, คน หฤๅ สัตว ที่ อ้วน หนัก เดิร ไม่ ใคร่ไหว, ว่า เดิร กะด้วม กะเดี้ยม.

กะแด่ว, คือ อาการ ที่ ทารก อ่อน ๆ นอน หงาย ดิ้น ขวัก ไขว่ อยู่, หฤๅ สัตว ติด บ่วง ติด แร้ว ดิ้น อยู่ นั้น.

กะเดาะ, เสียง คน ทำ ให้ เสียง ใน ปาก ดัง อย่าง นั้น.

กะแต, สัตว สี่ ทาว เท่า กัน กับ หนู หนัง เสี้ยม ๆ ปาก แหลม, กิน ผล ไม้ อยู่ใน สวน.

กะโต, ๑ แปล ว่า กะทำ.

กะตัก, เหล็ก เหลม ยาว ประมาณ เท่า เม็ด เข้า เปลือก, ผั่ง เข้า ไว้ ที่ ปลาย ไม้ รวก, ยาว สาม ศอก สำหรับ แทง งัว ให้ เดิน.

กะตาก, ไก่ ตัว ผู้ หฤๅ ไก่ ตัว เมีย มัน ตก ใจ ด้วย เหตุ อันใด อันหนึ่ง, หฤๅ มัน ไข่ แล้ว มัน ร้อง เสียง อย่าง นั้น.

กะติก, ของ ทำ ด้วย ดิน เหมือน กะปุก เล็ก ๆ, สำหรับ ใส่ ตลง เล็ก น้อย มา แต่ เมือง จีน บ้าง, เมือง ยวญ บ้าง.

กะโตก กะตาก, เปน เสียง ไก่ ตัว ผู้ มัน กะโตก, ไก่ ตัว เมีย มัน ร้อง กะตาก ๆ นั้น.

กะตุก, คน เล่น ว่าว เอา มือ กะทก บ่าน ให้ ว่าว มัน ขึ้น.

กะตุก กะติก, คือ ห่อ ของ เล็ก น้อย ห้อย โคง เคง อยู่ นั้น.

กะตังมุต, น้ำ ปะศาวะ มัน ติด อยู่ ที่ ม่อ มูต เหมือน เกลือ นั้น.

กะตังบาย, ต้น ไม้ อย่างหนึ่ง, ไม่ สู้ โต, ขึ้น อยู่ใน สวน, ใบ อ่อน กิน กับ เข้า ได้.

กะติง กะเตง, คน ทำ การ สิ่ง ใด เร็ง รีบ ไม่ ให้ เนิ่น ช้า นั้น. คือ ทำ การ ด่วน ๆ.

กะตุ้ง กะติ้ง, คือ คน เล่น เนื้อ เล่น ตัว ทำ กะบิด กะบวน ต่าง ๆ, ว่า ทำ กะตุ้ง กะติ้ง นั้น.

กะ โตง กะ เตง, ของ ที่ ผูก แขวน ไว้ หลาย สิ่ง, หฤๅ เรือ น้อย ที่ ผูก ห้อย ท้าย เรือ ใหญ่ หัน ไป หัน มา, ว่า กะ โตง กะ เตง.

กะ ต้อง กะ แต้ง, คน เมา เถ่า เดิร เซ ไป ซวน มา, ว่า เดิร กะ ต้อง กะ แต้ง.

กะ เตือง, คือ พะยุง ยก อะ ไร ๆ เผยอ ขึ้น นั้น.

กะ ตุด, ของ ทำ ด้วย ตะกั่ว บ้าง, ทอง แดง บ้าง ทอง คำ บ้าง, แผ่ เปน แผ่น บาง ๆ, แล้ว ลง เลข ยัญ, ผูก กัน ไภย.

กะ ตอด ๆ, คน โกรธ บ่น ว่า เล็ก ๆ น้อย นั้น ว่า บ่น กะ ตอด ๆ.

กะ ตัญ, ๑ ว่า คน ที่ รู้ จัก คุณ ผู้ อื่น ที่ เขา ได้ กระทำ คุณ แก่ ตน นั้น, ว่า คน มี กะตัญ.

กะตุน, สัตว สี่ ทาว ตัว มัน เท่า หนู ใหญ่ ๆ มัน ขุด รู อยู่ ใต้ ดิน กิน รากไม้.

กะตุ้น, การ คน ที่ ช่วย ยก ของ กะเตือง ขึ้น, หฤๅ คน ที่ ช่วย ตัก เตือง เรื่อง ความ สิ่ง ใด ๆ, ว่า ช่วย กะตุ้น.

กะเต็น, นก หย่าง หนึ่ง ตัว เท่า กับ นก แก้ว เล็ก ๆ, ปาก ดี เหลือง ขน เขียว กิน ปลา ดิบ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะเต้น, สัตว สี่ ท้าว ตัว ขาว บ้าง ดำ บ้าง คล้าย กับ หนู ภูก แต่ ไม่ มี หาง.

กะตอน, คน โกรธ ว่า เล็ก ๆ น้อย ไป ไม่ ใคร่ จะ อยุด ว่า บัน กะตอน ๆ.

กะต่อม, คน หฤๅ สัตว อายุ แก่ แล้ว แต่ รูป ร่าง ต่ำ เตี้ย เล็ก. กว่า ธรรมดา, ว่า กะต่อม.

กะต้วม กะเตี้ยม, คน หฤๅ สัตว ที่ อ้วน หนัก จน เดิน ไม่ ใคร่ จะ ไหว, ว่า เดิน กะต้วม กะเตี้ยม.

กะต่าย, สัตว สี่ ท้าว ตัว เท่า กับ แมว, หู มัน ยาว กิน หญ้า. อนึ่ง ของ ทำ ด้วย ไม้ เหมือน รูป กะต่าย, สำหรับ ขูด มะพร้าว.

กะต่าย ป่า, สัตว สี่ ท้าว หู มัน ยาว ๆ ขน สี เท่า ๆ, กิน หญ้า อยู่ ที่ ทุ่ง แล ป่า.

กะต่าย เทศ, สัตว สี่ ท้าว หู ยาว ๆ, ขน สี ขาว บ้าง ต่าง บ้าง, กิน หญ้า แล ผล ผัก, มา แต่ เมือง เทศ.

กะต่าย ม่อ, สัตว สี่ ท้าว, หู ยาว ๆ, ขน มัน ดำ, ตัว เท่า แมว โต ๆ อยู่ ใน ป่า.

กะต่าย, ของ ขูด มะพร้าว, เอา ไม้ มา ทำ รูป เหมือน กะต่าย แล้ว เอา เหล็ก มา ทำ ฟัน เหมือน เลื่อย ตอก เข้า ไป ใน ไม้ สำหรับ ขูด มะพร้าว.

กะต่าย แสน หก, สัตว สี่ ท้าว หู ยาว ๆ, แต่ ว่า เมื่อ มัน วิ่ง ไป นั้น มัน กลับ หัน หก หลัง เรว นัก.

กะแต่ว ๆ, คน ไป ทวง เงิน, หฤๅ เข้า ของ สิ่ง ใด แต่ ลูก นี้, เวียน ไป เวียน มา หลาย ครั้ง หลาย หน, ว่า ทวง กะแต่ว ๆ

กะต้อย ติ้วิด, นก อย่าง หนึ่ง ตัว เท่า กับ เปด น้ำ, ขน ที่ อก นั้น ขาว ๆ, มัน นอน ที่ ดิน, เอา ดิน ซี้ ฟัก, จับ ต้น ไม้ ไม่ ได้ เพราะ นิ้ว ก้อย ตีน มัน ไม่ มี, กิน หอย กิน ปลา มัน อาไศรย อยู่ ตาม ชาย หาก ข้าง เหนือ มาก.

กะตั้ว, นก อย่าง หนึ่ง ตัว ขาว, เท่า กับ เหยี่ยว, ปาก เหมือน นก แก้ว, พูด ได้ เหมือน คน, มา แต่ เมือง แขก.

กะเตาะ กะแตะ, เล็ก ๆ พึ่ง สอน อย่าง สอน เดิน, ว่า เดิร กะ เตาะ กะแตะ.

กะตร้า, ของ สาน ด้วย ตอก ห่าง ๆ เปน ช่อง ๆ เล็ก บ้าง ใหญ่ บ้าง, สำหรับ ใส่ ของ อยาบ ๆ หฤๅ ล้าง ปลา.

กะไตร, ของ ทำ ด้วย เหล็ก มี ขา สอง อัน สำหรับ หนีบ หมาก, แล ตัก ผัก เปน ต้น.

กะตรก กะตรำ, ความ มี ลำบาก มาก, คือ ทำ การ กรำ แดด กรำ ฝน.

กะแตรง, ของ สาน ด้วย ตอก ทำ รูป กลม ๆ เหมือน กะด้ง มี รู ห่าง ๆ สำหรับ ร่อน เข้า สาน.

กะตรน, ของ ที่ เขา เอาไม้ ไผ่ มา ทำ เปน ซี่ ๆ, แล้ว ให้ กลาง โป่ง, ที่ กลาง มี ปาก ช่อง มี ฟัน สำหรับ สอย ผล ไม้.

กะตร้อ, ของ สาน ด้วย หวาย ทำ รูป กลม ๆ โต เท่า ผล มะขวิด สำหรับ โยน ให้ เพื่อน กัน ปะเตะ ไป ปะเตะ มา เล่น.

กะถา, ๑ ถ้อย คำ หฤๅ กล่าว.

กะถิตา, ๑ คน กล่าว ถ้อย คำ

กะถัง, ๑ ด้วย ประการ ดัง ฤๅ อนึ่ง ว่า อย่างไร.

กะถาง, ของ ทำ ด้วย ดิน เปน เหลี่ยม บ้าง กลม บ้าง, เคลือบ สี ต่าง ๆ, สำหรับ ปลูก ต้น ไม้ บ้าง ใส่ ของ ใช้ บ้าง.

กะถด, ชยับ ไป, หฤๅ เลื่อน ไป, ถอย ไป จาก ที่ นั้น.

กะถัด, คือ ขะยับ ขะเยื่อน ไป นั้น.

กะถิน, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ต้น มี หนาม บ้าง ไม่ มี บ้าง ใบ เล็ก ๆ ดอก เหลือง บ้าง ขาว บ้าง กลิ่น หอม.

กะโถน, ของ ทำ ด้วย ทอง คำ บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง, ทอง แดง บ้าง, เงิน บ้าง, ตะกั่ว บ้าง ดิน บ้าง, เคลือบ สี ต่าง ๆ สำหรับ บ้วน น้ำลาย เปน ต้น.

กะทอ, ของ สำหรับ ใส่ ผ้า นุ่ง ห่ม, เปน ของ ไพร่ สาน ด้วย ตอก, เปน ตา กรวย, แล้ว ตรุ ด้วย ใบ ไม้, กัน ฝน.

กะทา, ชื่อ นก อย่าง หนึ่ง ตัว ลาย จุด ๆ งาม โต เท่า ไก่ ย่อม ๆ, อันได้, อยู่ ตาม ชาย ทุ่ง ชาย ป่า, กิน ลูก หญ้า แล ตักแตน.

กะทิ, ของ กิน, เขา เอา มะพร้าว มา ขูด ออก, แล้ว บิด เอา น้ำ ที่ ไหล ออก จาก เยื่อ มะพร้าว นั้น, น้ำ นั้น เรียก กะทิ.

กะทือ, เปน ต้น ผัก อย่าง หนึ่ง มี หัว อยู่ ใต้ ดิน หัว มัน กิน ได้.

กะทู้, ต้น ความ หฤๅ ข้อ ความ หลัก ความ หฤๅ หลัก รั้ว เสา รั้ว.

กะ ทู้ ความ ต้น ความ ข้อ ความ เค้า ความ หลัก ความ,

กะ ทู้ รั้ว หลัก รั้ว หฤๅ เสา รั้ว, อนึ่ง โคลง กะ ทู้.

กะไท, การ ทดน ผัก เข้า แล้ว กะแทะ ให้ เข้า สาร ไป อยู่ ข้าง หนึ่ง เข้า เปลือก ไป อยู่ ข้าง อนึ่ง นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะทำ, การ รัด แขง การ งาน ทั้งปวง มี สร้างบ้าน สร้างเมือง, เปน ต้น

กะทะ, ของ ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง ทอง เหลือง บ้าง ทองแดง บ้าง ทำ ด้วย กิน บ้าง, รูป แบนๆ เหมือน อ่าง มี หู.

กะทก, การ ที่ คน ผูก เชือก เปน เงื่อน สำหรับ กะชาก. อนึ่ง เอา แป้ง ใส่ กะด้ง แล้ว ยก กะ แทก ให้ แป้ง หยาย ตก ไป นั้น.

กะทกรก, เปน ชื่อ ต้น ไม้ เล็ก อย่าง หนึ่ง เขา ทำ อยา ได้.

กะแทก, การ ที่ โดน กัน เหมือนเรือ กำลัง แล่น โดนตอ โดนตลิ่ง หฤๅ ควาย งัว แพะ เขา หัว โดน กัน เข้า แรง ๆ นั้น.

กะทิกริก, คือ หญิง รุ่น สาว ยัง ติด กิริยา เด็ก อยู่ นั้น, ว่า เปน สาว กะ ทิก ริก.

กะโทก, ชื่อ ผัก นุ่ง ของ พวก มอร ผู้ หญิง ก็ว่า. ชื่อ บ้าน ช้าง เหนือ ก็ มี บ้าง.

กะทอก, คน เอา น้ำ ใส่ ใน กะบอก ฉีด แล้ว กะแทก ขึ้น กะ แทก ลง, ว่า กะ ทอก.

กะทอก หลอก หลอน, คือ เขา พูด ความ ด้วย ลำ ขู่ แล พูด ฟ้อ ลวง นั้น.

กะทง, ของ ทำ ด้วย ใบ ตอง สำหรับ ใส่ ของ บ้าง. อนึ่ง ที่ นา เขา ทำ เปน อันๆ บ้าง ผ้า จีวรเขา ตัด เปน ท่อนๆ บ้าง, ว่า กะทง.

กะทง ความ, คือ ใจ ความ ข้อ หนึ่ง นั้น.

กะทงเจิม, ของ ทำ ด้วย ใบ ตอง บ้าง กะ ดาด บ้าง, กาบ พลับ พลึง บ้าง, เอา ใบ ตอง หฤๅ กะดาด กับ แหลม ๆ, แล้ว เย็บ กลัด ที่ ปาก สำ หรับ ให้ ดู งาม ว่า กะทง เจิม.

กะทด กะทัน, ต้น ไม้ มัน คด ไป คด มา นั้น,

กะทง นา, ที่ ท้อง นา คน เอา คิน ทำ เปน คัน ๆ สี่ เหลี่ยม บ้าง ยาว บ้าง สำหรับ ขัง น้ำ ไว้.

กะทง ผ้า, การ ที่ คน เอา ผ้า, หฤๅ แพร มา ตัด เปน ท่อน ๆ แล้ว, เย็บ ติด ต่อ กัน เข้าเหมือน กะ ทงนา.

กะทง เลว, ของ ที่ เขา เอา ใบ ตอง, หฤๅ กะดาด, หฤๅ กาบ พลับ พลึง มา ตัด เย็บ เปน กะทง ไม่ ได้ เจิม ปาก.

กะทง แถลง, คือ การ ตัด ยก ข้อ ใจ ความ ขึ้น เสนอ นั้น.

กะทั่ง, ถึง ตัว, หฤๅ ถึง บ้าน, ถึง เมือง, ถึง ท่า ถึง ที่, ว่า กะทั่ง.

กะทั่ง ทิด, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง เรียก ต้น เถา มวก บ้าง

กะทิง, สัตว สี่ ท้าว หัวโต เท่า ควาย, มี เขา เหมือน งัว อยู่ บ้า มัน กิน หญ้า อนึ่ง ชื่อ ปลา อย่าง หนึ่ง ว่า ปลา กะทิง.

กะทิง, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ โต เท่า ฝ่า มือ, ดอก เหมือน สาวะ ถี, กลิน หอม ผล กลม ๆ.

กะทุง หมาบ้า, เปนชื่อ เถาวัลย์อย่าง หนึ่ง, มี ดอก เปน ช่อ ไม่ หอม.

กะทุง, นก อย่าง หนึ่ง ตัว โต เท่า ท่าน ใหญ่ ๆ, ชอบ ไร ลง ลอย เล่น ใน น้ำ กิน ปลา, เรียก นก กะทุง ลอย แพ นั้น.

กะท่อน กะแท่น, คือ ของ เปน ท่อน เล็ก ท่อน น้อย นั้น.

กะทุ้ง, การ ที่คน ทำ ราก ตึก เอา อิฐ ใส่ ใน ที่ ขุด ไว้, แล้ว เอา ไม้ ตำ ให้ แน่น อนึ่ง เรือ ตั้ง เขา เอา ไม้ เสา ตำลง ที่ กะดาน นั้น.

กะท้อน, สิ่ง ของ ใด ๆ ตก ลง ถึง พื้น, แล้ว กลับ กะดอน ลอย ขึ้น ไป อีก, หฤๅ คน ผ่า ไม้ ที่ ลื่น ลง ไป กลับ กะดอน ออก มา นั้น. อนึ่ง คือ ต้น ไม้ มี ผล เท่า ลูก มังคุด, เมล็ด ใน คล้าย กับ มังคุด, รศ เปรี้ยว กิน ดี.

กะทบ, สิ่ง ของ ใด ๆ มา กะแทก ถูก กัน เข้า. อนึ่ง เรื่อง ความ สิ่ง ใด ๆ เขา ให้ ซัด ทอด มา ถึง ตัว นั้น.

กะทบกะทั่ง, คือ โดน กัน เข้า, กะทั่ง คือ ถึง กัน เข้า.

กะทืบ, คน หฤๅ สัตว ยก ท้าว ขึ้น กะแทก ลง ไป หนัก ๆ นั้น.

กะทบ กะเทียบ, คือ เปรียบ ปราย ด้วย วาจา ต่าง ๆ ให้ เขา เคือง ใจ นั้น.

กะทืบ ยอบ, ต้น ผัก อย่างหนึ่ง, ใบ เล็ก, สูง ค่า นิ้วมือ, มันงอก ขึ้น หน้า ฝน คน กะทืบ ถูก เข้า แล้ว, ใบ ก้าน ยอบ เหี่ยว ลง.

กะท้อน ภาก, คือ ขย้อน ราก ขย้อน อาเจียน นั้น.

กะเทียบ คน เอา สิ่ง ของ ใด ๆ มา เคียง เปรียบ เทียบ กันเข้า, หฤๅ พูด จา ว่า กล่าว เลียด สี ด้วย ถ้อย คำ นั้น.

กะท้อน ออก, คือ ขย้อน ออก นั้น.

กะทุ่ม, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ ตาม ชาย ทุ่ง ชาย ป่า ใบ เล็กๆ, ดอก คล้าย กะถิน เทศ, กลิ่น หอม. อนึ่ง คน ว่าย น้ำ เอา คืน กะทุ่มไป นั้น.

กะทุ่ม ขี้ หมู, ต้น กะทุ่ม ที่ มัน อยู่ ชาย ทุ่ง ชาย ป่า, แต่ เปน พรร ดอก ใหญ่.

กะทุ่ม นา, ต้น กะทุ่ม ที่ ขึ้น อยู่ ตาม ดัน นา นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะทุ่ม น้ำ, คน ว่าย น้ำ เอา ตีน กะทุ่ม ลง ใน น้ำ, เขา เขา มือ ทำ ให้ น้ำ ฟุ้ง ขึ้น ถูก กัน บ้าง นั้น.

กะท่อม, เรือน เล็ก ๆ สำหรับ คน ยาก คน จน อยู่ นั้น, เรียก กะท่อม, อนึ่ง ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เหมือน กะทุ่ม ใบ มัน กิน แก้ เงี่ยน ผื่น ได้.

กะท้อม กะแท้ม, การ โกน จุด, หฤ การ บวช นาค, หฤ การ บ่าว สาว, จัด แจง บ้าง เล็ก น้อย ไม่ ทำ มาก นั้น, ว่า ทำ การ กะท้อม กะแท้ม.

กะเทียม, ผัก อย่าง หนึ่ง มี หัว เปน กลีบๆ อยู่ ใต้ ดิน, ตี ขาวๆ กลิ่น เผ็ด ร้อน กิน ดี.

กะเทือม, เรือ ใหญ่ หฤ ของ ใหญ่ เวา ยื่น โห่ม ให้ สะเทือน ได้.

กะเทย, คน ไม่ เปน เภษ ชาย, ไม่ เปน เภษ หญิง, มี แต่ ทาง ปัศสาวะ

กะทาย, ของ สาน ด้วย ไม้ เปน กะบุง เล็ก ๆ ทำ เขียน หมาก ข้าง ใส่ หลอก ค่าย บ้าง.

กะเทาะ, สิ่ง ของ ใด ๆ, หฤ เปลือก ไม้ ต่าง ๆ, ที่ เกา นาน แล้ว ก็ หลุด ล่อน ออก จาก ต้น นั้น.

กะนี้, ความ เหมือน กัน กับ อย่าง นี้, เช่น นี้.

กะน่อง กะแน่ง, คน เจ้า นี่ ลูก นี่ ต่าง คน ต่าง ติด เช้า ของ เงิน ทอง กัน, หฤ คน ติด โซ่ ติด ตรวน เปน ต้น.

กะนิโย, ๑ ว่า น้อง น้อย.

กะไนย, นก อย่าง หนึ่ง ชื่อ อย่าง นั้น บ้าง, เปน ชื่อ บ้าน ชื่อ บาง กะไน มี บ้าง.

กะหนก, เปน ลาย เขียน ที่ ตู้ เปน ต้น ดู เหมือน เปลว ไฟ นั้น.

กะหนา, ชื่อ บ้าน ชื่อ คลอง, อนึ่ง ต้น หญ้า ใหญ่ ๆ เปน กอ เรียก กอ กะหนก.

กะนิฐ, ๑ ว่า น้อง น้อย.

กะนิโฐ, ๑ ว่า น้อง น้อย.

กะนั้น, อย่างนั้น, เช่นนั้น, ดังนั้น.

กะหนาบ, สิ่ง ของใด ๆ, หฤ เพลา ใบ แตก หัก, หฤ เกาะ ค้าน, คน เอาไม้ อื่น มา ทา สอง ข้าง แล้ว ผูก รัด ให้ มั่นคง นั้น.

กะหนอบ, ว่า นิ่ง เสีย คำ มอญ, เปน ภาษา มอญ.

กะนุ่ม กะนิ่ม, สิ่ง ของ ที่ อ่อน ๆ มี ไข่ จันละเม็ด เปน ต้น, หฤ คน อ้วน นัก เนื้อ อ่อน เดิร ไม่ ใคร่ ไหว นั้น.

กะหนอ กะแหน, เด็ก ๆ พึ่ง สอน พูด เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น, ว่า พูด กะหนอ กะแหน.

กะแหนะ, คือ การ แตะ ติด เช้า เหมือน เขา ปั้น ขี้ รักศ เช้า นั้น.

กะบ้า, ของ ทำ ด้วย งา ช้าง บ้าง, ด้วย อก เต่า บ้าง, ด้วย ไม้ บ้าง, แบน เปน วง กลม สำหรับ เล่น กรุด สงกรานต์.

กะบิ, คือ ที่ ริม คลิ่ง มี หญ้า เน่า ปน กับ โคลน อยู่ เปน ชาย หาด ลาด ออก มา นั้น.

กะบู้ กะบี้, ของ ที่ ไม่ เกลี้ยง ไม่ เสมอ เหมือน อย่าง ไข่ ตะหนุ เปน ต้น นั้น.

กะ บี่, เปน อาวุทธ์ อย่าง หนึ่ง มา แต่ เมือง นอก รูป เหมือน ดาบ แต่ ด้า มี ห่วง ให้ ถือ มั่น สำหรับ พวก นาย ทะหาร ถือ.

กะบือ, เปน ชื่อ ควาย แต่ เปน ภาษา เขมน.

กะเบา, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ผล เท่า ส้มโอ, เมื่อ กิน เมา มี อยู่ ตาม ริม น้ำ ป่า เหนือ, อนึ่ง เปน ชื่อ อาวุทธ์ มา แต่ เมือง เทศ.

กะบก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ต้น โต, ผล แบน ๆ เท่า ลูก สะบ้า, เม็ด ใน กิน มัน เหมือน ถั่ว, มี อยู่ ใน ป่า ฝ่าย เหนือ นั้น.

กะบะ, ของ ทำ ด้วย ไม้ เปน สี่ เหลี่ยม บ้าง รี ๆ บ้าง, สำหรับ ใส่ กับเข้า เปน ของ คน จน ใช้.

กะบัก กะบอม, คน หฤ สัตว ต้อง ประหาร เจ็บ ช้ำ เหลือ กำลัง ว่า ตี เจ็บ กะบัก กะบอม.

กะบาก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง เปน ไม้ ใหญ่.

กะแบก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง เปน ไม้ ใหญ่ สำหรับ เลื่อย ทำ กะดาน พื้น เรือน ดอก เปน ดี ม่วง งาม.

กะบอก ตา, คือ ชุม ที่ หน่วย ตา อาไศรย อยู่ นั้น.

กะบอก, ทำ ด้วย ไม้ ไผ่ บ้าง, ด้วย กะถั่ว บ้าง, ด้วย เหล็ก วิลาศ บ้าง, สำหรับ ตัก น้ำ กิน นั้น.

กะบอก ฉีก, คือ ปล้อง ไม้ เขา ตัด ให้ กลวง ข้าง หนึ่ง ๆ มี ข้อ, เจาะ ให้ หลาย รู เอา ผ้า พัน ไม้ ชัก สูบ น้ำ เข้า, แล้ว กด เข้า ให้ น้ำ ออก ปริด ๆ

กะบัง หน้า, ของ ทำ ด้วย ทองคำ บ้าง, ทำ ด้วย ของ อื่น เปน เครื่อง กระหนก ปิด ทอง บ้าง, สำสรับ ใส่ หน้า, อนึ่ง เปน เครื่อง เขียน ตี ขาว, ว่า กินสอ กะบัง.

กะบัง หมวก, คือ ของ เขา ทำ ไว้ ที่ ทรง หน้า ที่ หมวก สำหรับ บัง แดด นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะบังน้ำ, คน เอา ดิน ปิด เปน ทำนบ กั้น น้ำไว้, ฤๅ คน เอา ไม้ ซี่ กลม ๆ มา ถัก เปน เผือก ปิด ห้วย หนอง คลอง บึง บาง เพื่อ จะ จับ ปลา นั้น.

กะบังหอก, ของ ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง ทอง เหลือง บ้าง ทองแดง บ้าง, เปน รูป แบน ๆ ลี่ เหลี่ยม สำหรับ ใส่ ที่ ต้น หอก.

กะปาง, สัตว สี่ ท้าว อยู่ บน ต้น ไม้ ใน ดง ตัว คล้าย กับ กระรอก, เมื่อ มัน จะ กระโดด ไป นั้น, มัน แผ่ หนัง ข้าง ๆ ออก บิน ไป ได้เหมือน มาก.

กะปึ้ง, ของ เปน แผ่น ๆ เล็ก ๆ, หฤๅ นก กะทง เล็ก.

กะปึ้ง กะปอน, คน ที่ ใจ น้อย มัก โกรธ ง่าย ๆ ไม้ ใคร่ จะ พูดจา ว่า ทำ กะปึ้ง กะปอน.

กะบุง, ของ สาน ด้วย ไม้, กัน เปน สี่ เหลี่ยม, ปาก กลม เท่า ถัง บ้าง โต กว่า ถัง บ้าง, ใช้ ใส่ เข้า ของ ต่าง ๆ

กะเบ็ง, คน หฤๅ สัตว ขัก ขึ้น ลม ไว้ ใน ท้อง, หฤๅ กะเบ็ง ร้อง ด้วย เสียง อัน ดัง, ว่า กะเบ็ง ท้อง ไว้

กะแบง มาน, การ คน ห่ม ตัว ให้ ชาย มัน ไขว้ กัน ไป คน ละ ข้าง แล้ว ผูก ไว้.

กะบอง, ของ คน ทำ ด้วย ไม้ เปน เหลี่ยม บ้าง, กลม บ้าง, สั้น บ้าง, ยาว บ้าง, สำหรับ ทุบ ตี กัน.

กะเบื้อง, ของ ทำ ด้วย ดิน สำหรับ มุง หลังคา, หฤๅ ด้วย ชาม ม่อ ให้ โซ่ ย่าง ทั้งบ่วง ที่ แตก ออก เรียก ชาย อยู่ ว่า กะเบื้อง.

กะเบื้อง เคลือบ, คือ กะเบื้อง เดิม เปน ดิน เปล่า, แล้ว เอา ตา คี ต่าง ๆ เผา ให้ สุก สำหรับ มุง หลังคา นั้น.

กะบก, การ ที่ คน คิด ปะทุคล้าย ไม่ ซื่อ ตรง ต่อ พระ มหา กระษัตร.

กะบัด, คน กู้ ยืม เข้า ของ เงิน ของ ผู้ ใด ไป, แล้ว โกง ฉ้อ เอา ว่า ใช้ ให้ แล้ว บ้าง, หฤๅ ปิดเสีย ว่า ไม่ ทิด ค้าง ตัว บ้าง.

กะบุด กะบิด, คือ อาการ ที่ เขา ทำ ปาก มุบหมิบ นั้น.

กะบัด, การ ที่ คน มุง หลังคา, หฤๅ ฉลุน เชือก ฉลุน บ้าน ปิด ให้ เปนเกลียว นั้น.

กะบิด กะบวน, กะบิด เปน คำ สร้อย, แต่ กะบวน นั้น คือ อาการ ที่ หญิง เปน ต้น เขา ควัก ค้อน แล ปิด มือ ชาย นั้น.

กะเบียด, เหมือน นิ้ว หนึ่ง แบ่ง เปน สี่ ส่วน ส่วน อัน หนึ่ง นั้น เรียก กะเบียด ใหญ่, แบ่ง เปน แปด ส่วน ว่า กะเบียด เล็ก. กะเบียดกะเสียน, กะเบียดว่าแล้ว, กะเสียนของเปนเศศเล็กน้อย.

กะบัน, ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง ทอง เหลือง บ้าง, กลม ๆ เท่า ค้ำ ภาย เปน รู กลวง สำหรับ กะบัน มาก.

กะบาน ศีศะ, คือ กะภูก ตรง ขม่อม นั้น.

กะบาน, ทำ ด้วย กาย กล้วย หฤๅ สิ่ง อื่น บ้าง, เปน ลาม เหลี่ยม บ้าง สี่ เหลี่ยม บ้าง, แล้ว เอา ของ กินใส่ใน นั้น สำหรับ เส้น สี

กะบิลละไม้, คือ พันละไม้ ต่าง ๆ แล ไม้ เปน อย่าง ๆ นั้น.

กะบิลละพัศดุ, ชื่อ เมือง ๆ หนึ่ง อยู่ ทิศ ตวัน ตก ใน แว่นแคว้น ชินกู สะถาน นั้น.

กะบินละ ว่าน, คือ พันละว่าน ต่าง ๆ มี ว่าน น้ำ เปน ต้น.

กะบูน, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ผล โต เท่า ลูก ซ่มโอ, เมัด ใน เปน กลีบ ๆ กิน ผ่าด, ต้น ใช้ เปน ฟืน อยู่ ชาย ทะเล.

กะเบน, เปน ปลา อย่าง หนึ่ง อยู่ น้ำ เค็ม บ้าง น้ำ จืด บ้าง, สัน หลัง ตาย เปน เม็ด ๆ มี เงี่ยง แหลม ตัว แปน ๆ

กะบ่อน กะแบ่น, สัตว เตียรฉาน หฤๅ สิ่ง ใด ๆ, ตัว ค่าง บ้าง ตัว บ้าง แห่ง ละเล็ก ละน้อย, อนึ่ง การ ที่ ทำ หา ลี้ ถ้วน ไม่.

กะบวน ทัพ, คือ อาการ ที่ เขา จัด พลโยธา ที่ จะ ยก ไป รบ ศึก ให้ ไป ตา ตำแหน่ง นั้น.

กะบวน, คน ทำ อุบาย ต่าง ๆ คือ เขา ให้ เข้า ของ สิ่ง ใด ๆ ใน ใจ นั้น อยาก ได้ แต่ ปาก นั้น ว่า ไม่ เอา, ว่า ทำ กะบวน.

กะบวน แห่, คือ อาการ ที่ เขา จัด พวก คน แห่ ให้ เดิน ไป ตาม ตำแหน่ง นั้น.

กะเบียน, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง มี อยู่ ตาม ริม คลอง ข้าง เหนือ, ผล คล้าย กับ กะเบา, เม็ด กิน เมา.

กะบวน ร่ำ, คือ อาการ ที่ริบ ขี้ เขา เดิน พ้อน นั้น.

กะบุบ ๆ, ปลา กะดี, หฤๅ สะลิด, มัน ว่าย อยู่ เสมอ หลัง น้ำ ช้า ปาก ทำ ขมุบ ๆ.

กะบอม, การ ที่ คน ดุร้าย ตี สัตว หฤๅ คน เจ็บ ปวด แทบถึงตาย.

กะบาย, ของ เขา สาน ด้วย เส้น ตอก รูป คล้าย ครุ นั้น

กะแม่ว, คน หฤๅ สัตว วิ่ง จน หอบ หายใจ แขม่ว นั้น.

กะบอย, คน ทำ การ สิ่ง ใด ๆ ช้า นัก, หฤๅ กิน ของ สิ่ง ใด ๆ ช้า นัก นั้น.

กะบวย, ของ ทำ ด้วย กะลา มะพร้าว บ้าง เหล็ก วิลาศ บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง สำหรับ ตัก น้ำ กิน.

กะเบื้อ, ครก สำหรับ ตำ น้ำ พริก เรียก ครก กะเบื้อ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะบ้อกะบัง, คน หฤๅ สัตว มีความ ตกใจ กลัว ทำหนัก ตา ตื่น.

กะแบะ, ที่ นก หฤๅ ของ สิ่ง ใด เล็ก ๆ แคบ ๆ เปน แผ่นๆ นั้น.

กะบ้อกะแบ้, คน กำลัง น้อย ทำ การ ไม่ แขง ไม่ แรง อ้อแอ้, ว่า คน กะบ้อกะแบ้.

กะบี่ ยะกีรก, ๑ ว่า กะทำให้ ควร แก พระ สงฆ์.

กะบี่, ของ คน เอา กุ้ง ตัว เล็ก ๆ มา คลุก เข้า กับ เกลือ แล้ว ทำให้ ละเอียด สำหรับ แกง บ้าง ตา น้ำ พริก บ้าง.

กะบี่กะปูด, กะบี่ ว่า แล้ว, แต่ กะปูด เปน คำ สร้อย.

กะโปกะเป, คน พูด จา ไม่ แน่ ไม่ นอน, นัก หนัย กัน, แล้ว ก็ พูด กลับ ไป กลับ มา ว่า, พูด กะโป กะเป.

กะเป๋า, ของ ทำ ด้วย หนัง ย้าง, ผ้า บ้าง, แพร บ้าง, สำหรับ ใส่ ยา แดง บ้าง, ติด ไว้ ที่ เสื้อ ติด กังเกง บ้าง.

กะปรกกะปรำ, คือ กะตรก กะตรำ การ ที่ คน ตก ตำ ลำบาก นัก นั้น.

กะปุก, ของ ทำ ด้วย ดิน แล ทะ ถ้ว แล ทอง เหลือง บ้าง, สำหรับ ใส่ ขมิ้น, ใส่ น้ำมัน, ใส่ มึก บ้าง.

กะปุก มึก, ของ ทำ ด้วย ทะ ถ้ว บ้าง ทอง เหลือง บ้าง แก้ว บ้าง, หิน บ้าง เปน เหลี่ยม บ้าง กลม บ้าง, สำหรับ ใส่ มึก.

กะโปก, คือ ฉัณทะ แปล ว่า ลูก ไข่ เปน ที่ ลับ ของ ชาย นั้น.

กะโปรง, ของ สาน ด้วย ตอก เปน ตา ห่าง ๆ บ้าง, เย็บ ด้วย กาบ หมาก บ้าง, สำหรับ ใส่ ของ ต่าง ๆ.

กะปอด, คน มัก บ่น จู้ จี้ เล็ก น้อย, ว่า บ่น กะปอด ๆ

กะปอดกะแปด, คน มัก บ่น เล็ก ๆ น้อย ๆ, หฤๅ ผัก ที่ เก็บ มา ไว้ เหียว แห้ง ไป, ว่าแห้ง กะปอด กะแปด

กะปริบกะปรอย, คือ การ ไม่ สะดวก ไม่ คล่อง ออก ที่ ละ น้อย ๆ เหมือน คน เปน หนิ้ว เบา นั้น.

กะปริบๆ, คือ พริบ ตา ลง ๆ นั้น.

กะบ้วนกะเบียน, คำ ที่ คน พูด จา เรื่อง ความ สิ่ง ใด ๆ, กลับ ไป กลับ มา ไม่ ยั่งยืน นั้น.

กะปุ้มกะปิ้ม, ของ มาก หลาย เหมือน ยอด ภูเขา ที่ แล เหน แต่ ไกล, หฤๅ ยอด ประสาท แล เจดีย์ แต่ เหนไกล หลาย ยอด นั้น.

กะปุกกะปุย, ขน สัตว ที่ มี มาก เหมือน หมา จู, หฤๅ คน ที่ นุ่ง ผ้า ห่ม ผ้า รุงรังไม่ เรียบร้อย นั้น.

กะปุย, ความ เหมือน กัน กับ กะปุกกะปุย นั้น.

กะเปาะ, ที่ สำหรับ ใส่ พลอย ที่ วง แหวน นั้น.

กะเปาะเหลาะ, คือ ที่ ท้อง เปน ต้น ที่ มัน ปอด บ่อง พอง อยู่ นั้น.

กะเปาะแหวน, คือ ที่ สำหรับ ใส่ หัว พลอย ที่ วง แหวน นั้น.

กะผาก, สิ่ง ของ ที่ ควร ด้วย สัก, หฤๅ ด้วย ถัง ด้วย กาละเภาะ แบ่ง เปน แปด ส่วน, แล้ว ส่วน หนึ่ง นั้น, เรียก กะผาก.

กะผึก, สิ่ง ของ ที่ ควร ด้วย สัด หฤๅ ถัง หฤๅ กะเภาะ หฤๅ ทะนาน แบ่ง เปน สี่ ส่วน, แล้ว ส่วน หนึ่ง นั้น, เรียก ว่า กะผึก.

กะผม, ของ ที่ คน เอา ไม้ ไม่ มา สาน เปน แผ่น ๆ, เล็ก บ้าง โต บ้าง นั้น.

กะผม, ว่า ข้าพเจ้า ก็ ได้, ฉัน ก็ ได้, ดิ ฉัน ก็ ได้. คน จะ พูด กับ ขน นาง หฤๅ คน ที่ นับ ถือ แต่ มิ ใช่ ข้าว, แล ตัว จะ กล่าว ข้าง ถึง ตัว ว่า ข้า ว่า เรา นั้น ต้อง ว่า กะผม.

กะไผ่กะเผลก, คือ อาการ ที่ คน พิการ เดิร ขา ขะโยกขะเยก กะ พล่อง กะแผล่ง นั้น.

กะพ้, เนื้อ ไม้ ที่ อยู่ ใน เปลือก หุ้ม แก่น อยู่ นั้น. อนึ่ง ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ชื่อ ไม้ กะพ้.

กะโพก, เปน อะเวนะจะ คือ อาการ ใน ตัว ที่ ก้น นั้น.

กะพอกเล่า, ที่ คน นั่ง กิน เล่า ล้อม กัน กิน อยู่ รอบ นั้น.

กะพกกะพ้อ, อาการ ที่ คน เสีย สะติ พูด ละเลั่ ละลัก นั้น.

กะพ้อ, ผ้า ตาก ไว้ ลม พัก ให้ สะบัด ไป, หฤๅ นก ทั้งป่วง บก บัก ทั้งสอง ขึ้น ทำ กวัก ๆ ลง นั้น.

กะพักกะเพิ่น, คือ ที่ ภูเขา หิน มัน เปน ขะงัก ขะง่อน นั้น. อนึ่ง ของ เรี่ย ราย กะจัก กะจาย อยู่.

กะเภาะหมู, ของ ที่ อยู่ ใน ท้อง หมู อย่าง หนึ่ง, เปน ที่รับ อาหาร, หฤๅ เปน ที่ มูก อยู่ นั้น.

กะพง, ชื่อ ปลา อย่าง หนึ่ง อยู่ ใน ทะเล ตัว โต. อนึ่ง สิ่ง ของ ที่ ภอ ควร ภอ ดี, ว่า กะผง ดี กำลัง ดี นั้น.

กะพงไข่, คือ เวลา กำลัง ไข่ นั้น.

กะพงโสม, เปน ชื่อ เกาะ แห่ง หนึ่ง อยู่ แขวง เมือง จันทบูรีย์.

กะพังโหม, ต้น ผัก อย่าง หนึ่ง มัน เปน เถา ใบ ยาว ๆ, กลิ่น เหม็น เขา ใช้ ทำ อยา.

กะเพิน, คือ ที่ ภู เขา หิน เปน กะพัก เพิง อยู่ นั้น.

กะพั้ง, คือ ห้วง ที่ ขัง น้ำ ไว้ เปน ตอน ๆ นั้น, ว่า กะพั้ง น้ำ.

กะพั้ง สีลา, คือ ห้วง น้ำ ใน หุบ หิน นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะพุ้ง, มอ่ไห แล เครื่อง ภาชน์ ใช้ สรอย สิ่งใด, ที่ กลาง มัน กว้าง กว่า ที่ อื่น นั้น.

กะพวง, ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง มี อยู่ ที่ เมือง เหนือ แขวง เมือง พิศณุโลกย์.

กะเพิ้ง, โพรง หฤ ถ้ำ ที่ ปาก ช่อง นั้น สคบ, ข้าง ใน นั้น กว้าง ที่ กว้าง นั้น แล, ว่า กะเพิ้ง.

กะพร่าง, คือ หน่วย ตา พร่าง พรายไป แล ไม่ เหน สนัด ชัด นั้น.

กะพล่องกะแพล่ง, คือ อาการ ไม่ มัน คง ง่อน แง่น นั้น.

กะพด, ไม้ รวก ลำ เล็ก ๆ เอา มา ผูก สาย ไว้ ที่ ปลาย สำหรับ ไล่ งัวไล่ ควาย.

กะพัด, คนหฤ สัตว ไล่ สิ่ง ใด ๆ ไป ก้าว สะกัด ข้าง หน้า ข้าง หลัง ไม่ อยุด, ว่า ไล่ กะพัด.

กะเพิด, คน โกรธ ร้อง ตวาด ด้วย เสียงดัง. ว่า กะเพิด.

กะพรูดกะพราด, คือ คน บ้วนน้ำ ออก จาก ปาก อยด เรี่ยราด ไป นั้น.

กะพั้น, โรค อย่าง หนึ่ง เมื่อ มัน ยัง เกิด เปน แก่ ทารก, หฤ สัตว แล้ว, มัน ให้ ชัก มือ ก้ำ ตีน ก้ำ แลบ ลิ้น ปลิ้น ตา.

กะพุน, สัตว อย่าง หนึ่ง อยู่ ที่ น้ำ เค็ม, ตัว กลม ๆ เหมือน ใบ บัว ตัว โต เท่า จาน เล็ก บ้าง จาน ใหญ่ บ้าง มี ตีน เหมือน สาย.

กะโพน, คือ ตะโพน อยู่ ใน เครื่อง บภาษ อย่าง หนึ่ง เขา หุ้ม ด้วย หนัง, ที่ มัน ดัง ยิ่ง ปึด ๆ นั้น.

กะพาบน้ำ, สัตว อย่าง หนึ่ง ตัว โต เท่า จาน ใหญ่, รูป คล้าย กับ เต่า, แต่ มี เชิง รอบ ที่ กะดอง, อยู่ โพรง ใน น้ำ กิน ตี.

กะพริบ, คือ อาการ ที่ คน ทำ เปลือก ตา ปริบ ๆ ลง นั้น.

กะเพื่อม, น้ำ ใน ภาชนะ ตุ่ม ไห, หฤ ใน คลอง แล แม่น้ำ ที่ สะเทือน ด้วย เหตุ อัน ใด อัน หนึ่ง มี ลม เปน ต้น นั้น.

กะพรุ่ม, คือ ของ มาก มั่ว สุม กัน อยู่ นั้น.

กะเพ้อกะพก, คน ป่วย ไข้ หฤ นอน หลับ อยู่ สุก กะลึ่ง ขึ้น แล้ว หลง ละเมอ พูด ไป ต่าง ๆ, แต่ หา รู้ ศึก ตัว ไม่, ว่า กะเพ้อกะพก.

กะเพ้อกะพำ, คน บ่น วุ่นวาย ด้วย ไม่ สะบาย รำคาน ใจ นั้น.

กะเภาะ, ของ สำหรับ รับ อาหาร ใหม่ สันถาน เหมือน อย่าง ถุง, ย่อม มี อยู่ ใน ท้อง คน แล สัตว ทั้งปวง.

กะเภาะ ขี้, คือ ของ ที่ ขี้ มัน อยู่ ใน ท้อง คน หฤ สัตว นั้น.

กะเภาะ น้ำ, คือ ของ ที่ น้ำ มัน อยู่ ใน ท้อง นั้น.

กะเภาะ เยี่ยว, ของ สำหรับ รับ น้ำ ปัศสาวะ ที่ กรอง จาก อาหาร ทั้งปวง นั้น, สันถาน เหมือน ถุง อยู่ ใน ท้อง นั้น.

กะเภาะอาหาร, ของ สำหรับ รับ อาหาร ใหม่ มี อยู่ ใน ท้อง สัตว แล มนุษ ทั้งปวง.

กะเภาะสาน, ของ สาร ด้วย ตอก รูป เหมือน โพล่, สำหรับ ใช้ ตวง เข้า เปน ต้น.

กะพ้อ, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ลำ ต้น โต เท่า แขน ใบ คล้าย ใบ ตาล ใช้ ห่อ ได้ ก็ ได้.

กะเพรา, ผัก อย่าง หนึ่ง ต้น เล็ก ๆ, ใบ กลิ่น หอม, ใช้ แกง กิน บ้าง ทำ ยา บ้าง.

กะพลุกกะพล่าน, คือ คนมาก เที่ยว ไป ข้าง โน้น บ้าง ข้าง นี้ บ้าง, ปนละวน กัน อยู่ นั้น.

กะพล่องกะแพล่ง, คน พึ่ง หัด ทำ การ ทั้งปวง ยังไม่ ชำนาน, หฤ พึ่ง สอน เรียน หนังสือ ยัง ไม่ ชำ นาน, ว่า กะพล่อง กะแพล่ง.

กะพั่กกะเพี้ยด, คน ที่ โกรธ มาก มัก ทำ อาการ ต่าง ๆ คือ กะทบ กะแทก สิ่ง ของ ต่าง ๆ, หฤ ทำ จมูก ฟูดฟาด นั้น.

กะฟูดกะฟาด, ช้าง หฤ ควาย มัน หาย ใจ ดัง อย่าง นั้น.

กะแพ้ม, ของ สาน ด้วย ควาย บ้าง ตอก บ้าง, รูป แบน ๆ มี หู สอง ข้าง สำ หรับ ใส่ ผัก ใส่ ปลา.

กะภัก, ชายหาด หฤ ริมตลิ่ง ที่ มัน ภุก เปน ชั้น ๆ ลงไป ว่า กะภัก.

กะโภก, ที่ สุด ปั้นเอว ลง ไป ทั้ง สอง ข้าง นั้น, ว่า กะโภก.

กะหม่า, ของ คี่ ดำ ที่ เกิด ด้วย ควัน ไต้ ควัน เทียน หฤ ควัน ตะเกียง นั้น.

กะหม่าเหล็ก, คือ กะเทาะเหล็ก ที่ ตี มัน กะเดน ออก จาก ก้อน เหล็ก ใหญ่ นั้น.

กะมุกกะมอม, คน ทำ การ งาน เปื้อน โคลน เปื้อน ตม, หฤ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ กะดำกะด่าง, ว่า กะมุก กะมอม.

กะเหม่น, คือ อาการ ที่ มัน เปน ริ้ว ๆ ที่ กาย คน บาง นั้น.

กะมัง, ชรอ้อย, ตี ร้าย, ความ คะเน ยัง หา แน่ไม่. อนึ่ง ชื่อ บ้าน มี อยู่ ที่ เมือง เหนือ, ว่า กะมัง.

กะหมอง, สิ่ง ที่ เปน ขัน ๆ อยู่ ใน หัว, เปน ดำ ดลาด.

กะหมวด, กอ หญ้า หฤ มวย ผม หฤ ชายผ้า เขา ผูก ขอด เข้า ไว้, ว่า กะหมวด หญ้า เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะเหมง คน พื้น เชือก, หฤ พื้น ด้าย ทำ ให้ ขิด เปน เกลียว เข้า ติง หนัก, นั้น.

กะหมุท, ดอก ไม้ อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ ใน น้ำ ใน โคลน คล้าย กับ ดอก บัว.

กะโหมก, คือ ที่ มัน เปน ขึ้น สอง ปุ่ม ที่ หัว ช้าง. อย่าง หนึ่ง เปน ชื่อ ที่ ใน ป่า เช่น นั้น บ้าง.

กะหมุดกะหมิด, เชือก ที่ สั้น ชัก มา ผูก ถึง กัน หวิด ๆ, ว่า กะ หมุด กะ หมิด.

กะมล หฤไทย, คือ เนื้อ หัว ใจ.

กะม้วนกะเมี้ยน, คนะมีสิ่ง ของ อันใด เก็บ ซุก ซ่อน ไม่ หยาก ให้ คน อื่น รู้ เหน, ว่า กะม้วนกะเมี้ยน ไว้.

กะหมุบกะหมิบ, คือ อาการ ที่ มัน เกิด ที่ ทวาร ดุบคิบ นั้น.

กะมอมกะแมม, ผ้า หฤ สิ่ง ของ ใด ๆ เปื้อน กะดำ กะด่าง.

กะหม่อม, ที่ บน กลาง หัว,

กะแหม่ว, คน หฤ สัตว อัดใจ ทำ ท้อง ให้ เล็ก เข้า, ว่า ท้อง กะ แหม่ว.

กะเหมอกะหมก, กิริยา คน หฤ สัตว มัว นอน อยู่ ตก ใจ, แล้ว ตื่น ขึ้น ไม่ รู้ จัก เหนือ จัก ใต้.

กะยาคู, คือ เข้ายา คู

กะยาจก, คน ขอ ทาน.

กะยาสาท, ของ หวาน เขา ทำ เมื่อ สาท, เขาใส่ น้ำ ผึ้ง แล ถั่ว งา เปนต้น รคน กัน นั้น

กะยาหาร, แต่ บัน ดา ของ กิน ทั้ง ปวง หมด, เรียก อย่าง นั้น.

กะยู่ กะยี่, ของ ช้ำ ชอก เหมือน อย่างผ้า ใหม่ ๆ เอามาขยำ เสียให้ ยับ, ว่า ผ้า กะยู่กะยี่

กะหยักกะหย่อน, คือ ทำ การ เปน ต้น ไม่ รู้ แล้ว, ทำ แล้ว อยุด, แล้ว ทำ ไป อีก นั้น.

กะหยากกะหยะ, หยาก เยื่อ ฝุ่น ฝอย ที่ กวาด กอง เข้าไว้ นั้น.

กะหยิก ๆ คือ อยัก รั้ง หฤ เหนบ ผ้า เปน ต้น ว่า เช่น นั้น.

กะยุ่งกะยง, ด้ายไหม, หฤ ป่าน มัน ขาด ยุ่ง ไป ยุ่ง มา นั้น.

กะเหย่ง, คน หฤ สัตว เอา ที่ สุด ท้าว จด ลง กับ พื้น, แล้ว ยก ส้น ยืน ขึ้น, ว่า ยืน กะเหย่ง.

กะแหยง, ปลา อย่าง หนึ่ง ไม่ มี เกล็ด มี เงี่ยง แหลม สอง อัน, อยู่ ที่ คอ.

กะโหยง, คน หฤ สัตว ตก ใจ วิ่ง กะ โดด ๆ ไป นั้น.

กะโหยงกะเหยง, อาการ คน หฤ สัตว เต้น โดด ขึ้น โดด ลง.

กะย่องกะแย่ง, คน ติด กรวน หฤ คน ชา เสีย, ว่า เดิร กะย่อง กะแย่ง.

กะหยัดกะเหยี่ย, จะ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ หฤ จะ กิน อาหาร ทั้ง ปวง ค่อย แบ่ง ทำ, หฤ แบ่ง กิน ที่ ละ น้อย ๆ ว่า กะหยัด กะเหยี่ย.

กะยืดกะยาด, คน ชัก ตังเม หฤ เล็ก ๆ ขี้มูก ไหล ออก มา, ว่า ออก กะยืดกะยาด.

กะหยุบ, นก อย่าง หนึ่ง ทำ หาง กะ ดก ๆ ว่า กะ หยุบ.

กะ หยิ่ม, คือ ได้ ข่าว ว่า จะได้ อันใด ๆ แล ดีใจ คอย จ้อง จะเอา นั้น

กะหยุมกะหยิม, คำ ที่ คน ขี้ บ่น มัก บ่น เล็ก บ่น น้อย ขี้ จี้.

กะย่อกะแย่, คน หฤ สัตว ทำ การ ทำ งาน อ้อ แอ้ ไม่ แขง แรง, ว่า ทำ กะย่อกะแย่.

กะไร, อย่างไร, ทำไม, อะไร

กะระพฤกษ์, คำ เรียก ต้น ไม้ กามพฤกษ์ เช่น นั้น บ้าง

กะโร, ๑ ว่า กะทำ.

กะระณีเหตุ, คือ เหตุ เกิม เกิด ก่อ ความ.

กะระ, ๑ ว่า กะทำ.

กะระกฎ, เปน ชื่อ ราชี อัน หนึ่ง ใน สิบ สอง ราษี นั้น.

กะรอก, สัตว อย่าง หนึ่ง โต เท่า หนู สี่ ท้าว หาง เปน พวง อยู่ บน ต้น ไม้ ใน ป่า บ้าง ใน สวน บ้าง, กิน ผลไม้.

กะโหรก กะเหรก, คือ ที่ เปน ดอน หฤ แห้ง อยู่ นั้น.

กะริงสุ, ๑ ว่า กะทำ แล้ว.

กะรุงกะรัง, คน เอา สิ่ง ของ แขวน ไว้ ใน เรือน หฤ ที่ใด ๆ มาก. ว่า รก.

กะรุ้งกะริ้ง, ผ้านุ่ง หฤ ผ้าห่ม ขาด เปน ริ้ว เปน แร่ง, ว่า ขาด.

กะร้องกะแร้ง, ความ เหมือน กัน. กับ กะรุ้ง กริ้ง.

กะเหรี่ยง, คน ชาวป่าไว้ผม เปน จอมนุ่งผ้า ห่มผ้า คล้ายกับ มอญ.

กะหรีศ, ๑ ว่า นับ ไกล ๗ เส้น. อนึ่ง เปน อุจจาระ.

กะหร่อง, คือ รูป ผอม ไม่ อ้วน นั้น, ว่า ผอม กะหร่อง มี รูป สุ ผัช เปน ต้น.

กะหรอด, นก อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ ช่าง พูด ตาม ภาษา นก, กิน ผลไม้.

กะรุกุกะ, คือ ของ ครุคระ สุรุ สุหระ อยู่ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรุณา, การเอนดูช่วยสงเคราะห์คนแลสัตว์ที่ต้องไภยได้ทุกข์คือจะให้กลับได้ความศุขเอย็นใจ.

กะหรอน, สิ่งของที่คืแดงเหมือนอย่างหงอนไก่.

กะเรียญ, นกอย่างหนึ่งตัวโตสูงเท่านกกะทุมคอแดงงาม, เสียงดังกินหอยปู

กะบุกบุกบับ, คือที่ชุมๆทอนๆอยู่นั้น.

กะหรุบกะหริบ, คนทำการหฤพูดจากินอยู่ลับนอนอ้องไว้แล้วเร็ว, ว่ากะหรุบกะหริบ.

กะหรม, คือการบ่นว่าพร่ำพรูอึงอยู่ไม่รู้อยุดนั้น.

กะเรี่ยกะราด, คนทักน้ำหฤทำการสิ่งใดๆหกเรี่ยราดไปหลายแห่งว่ากะเรี่ยกะราด.

กะเราะกะแระ, ผลไม้ในสวนหฤสิ่งของใดๆในท้องตลาดมีบ้างเล็กน้อยไม่มาก, ว่ามีกะเราะกะแระ.

กะลอแต, คือต่อแหลโกหกปดเล็กปดน้อยนั้น.

กะลา, สิ่งที่แขงอยู่ในผลมะพร้าว. อนึ่งผักอย่างหนึ่งต้นเท่าค้ำภายใบเหมือนจ่า, ปลูกไว้สำหรับกินหน่อ.

กะลามะพร้าว, สิ่งที่แขงอยู่ในผลมะพร้าวที่ค้อยออกเปนสองซีกแล้วขูดเนื้อเสียหมด.

กลาปาวะสาน, ๆ คือกาลเปนที่สุดแห่งกลปนั้น.

กะลาชอ, คือกะลามะพร้าวที่รูปมันเปนสามเส้าสำหรับใช้ทำชอ, เปนเครื่องมะโหรีนั้น.

กะหลาป่า, เปนชื่อเกาะอันหนึ่งที่ขึ้นแก่เมืองวิลันดานั้น.

กะลาสี, คนสำหรับใช้การในกำปั่น.

กะลาบาทว์, คือของเปนลูกไฟใหญ่เท่าบาตรตกลงจากอากาศในเพลากลางคืนนั้น.

กะลาโหม, เจ้าพยาผู้เปนอธิบดีกำกับฝ่ายทะหารปากใต้นั้.

กะลาหัว, คือกะดูกกะบานหัวนั้น.

กะลียุค, คือคราวที่ประกอบด้วยโทษต่างๆเหมือนทุกวันนี้อายุมะนุษย์ต่ำกว่าร้อยปีนั้น.

กะไหล่, เครื่องภาชนะที่ทำด้วยทองเหลืองทองแดง, แล้วแช่เงินบ้างทองบ้าง, ให้ติดอยู่ภายนอกดูเหมือนเงินแลทองนั้นว่าของกะไหล่

กะโล่, ของสานด้วยหวายเท่าจานใหญ่บ้างเล็กกว่าบ้างสำหรับใส่ของกินเปนต้นนั้น.

กะลุมภุก, คือไม้เขาเจาะใส่ตั้มสำหรับทุบให้หนักนั้น.

กะลำภัก, แก่นไม้หอมอย่างหนึ่ง, เกิดในต้นไม้ที่ไม่เสียมีแก่น, ใช้ทำอยาบ้างเผาไฟหอม.

กะลำกอก, คือรูปขะลาเขาพันด้วยผ้าขาวสำหรับใส่หัวคนทำเปนเทวดานั้น

กะหล่ำ, ผักอย่างหนึ่งต้นเหมือนผักกาย, ยอดมันคือกินเข้าเปนปลีแล้วต้มกับหมูกินดี.

กะหล่ำปลี, คือต้นผักเล็กๆมีปลีเร็กแวงกับหมู

กะโหลก, ของทำด้วยกลมะพร้าวสำหรับใช้ตักน้ำกิน.

กะลุกกะลิก, คืออาการอรุยกะวิบนั้น.

กะลิง, นกอย่างหนึ่งตัวเขียวๆเหมือนนกแก้ว, แต่ปากมันดำ

กะลิงปิง, เปนชื่อต้นไม้ผักอย่างหนึ่งผลมีรศเปรี้ยว.

กะลิงกะรัง, ๆ ว่าต่อนไม้, อนึ่งชื่อเมืองแต่โบราณ.

กะล่อยกะหลิบ, คืออาการที่ทำการเปนต้นแล้วเร็วนั้น

กะลิงกะราช, ๆ เมืองอันหนึ่งชื่อยุธยานั้น.

กะละแม, เปนชื่อขนมหวานอย่างหนึ่ง, เขากวนด้วยแป้งกับน้ำตานกับกะทินั้น.

กะละลัง, ๆ ว่าเปลือกเรือ.

กะละเม็ด, เหมือนโกหฤจักรเปนต้นว่าเขาทำเปนกะละเม็ดกัลยาณะ, ๆ ว่าดี, ว่างาม, ว่ากุศล.

กะล่อกะแล่, คือคำไม่ชัดนั้น.

กะล่อกะล่า, อาการตื่นตกใจกลัวไม่รู้จักจะไปข้างไหน.

กะโหลกหัวผี, คือกะดูกหัวคนตาย

กะเหว่า, นกอย่างหนึ่งตัวดำบ้างตัวลายบ้างเสียงมันเพราะกินผลไม้.

กะไว้, คือหมายลงไว้ด้วยน้ำตำหฤคมมีดเปนต้นนั้น.

กะวูดกะวาด, คนจะทำการสิ่งใดก็เร่งรีบทำเร็วๆไม่ช้า, ว่ากะวูดกะวาด.

กะหมี่กะมัน, คืออาการง่วงนั้น

กะวนกะวาย, อาการคนหฤสัตว์เจ็บไข้ไม่สบายหฤอยากเข้าอยาก น้ำให้กะสับกะส่ายนั้น

กะวาน, ต้นไม้อย่างหนึ่งใบหอมเม็ดก็หอม, ใช้ทำอยาบ้างทำเครื่องแกงบ้าง, มาแต่เมืองเขมร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะวิรตี, ๆ ว่า ชาติ นัก ปราชญ์.

กะวน, การ คน เดี๋ยว ตรวจ ตรา ระวัง ระไว เหตุ ใน ทาง น้ำ ทาง บก อนึ่ง คน ต้อง โทษ หลวง ให้ ภา ไป ร้อง ล้ำแดง โทษ ของ ตัว ให้ เจ้า รู้ นั้น

กะวักกะวาด, คือ ด่วน ๆ เร็ว ๆ นั้น

กะแวน, มีด ย่าง หนึ่ง ตัว ด้า ๆ, เท่า มีด เชี้ยง, มี ทาง ยาว แป้น ยาว ลง ไป สะ ง่าน นั้น

กะว้ากะแหว่ง, อาการ ที่ คน ทำ มือ ไว ใจ เวว ลัก เล็ก ลัก น้อย นั้น.

กะเวยกะวาย, อาการ คน ตาม ใจ ด้วย เหตุ อันใด อันหนึ่ง, แล้ว ร้อง กะเวยกะวาย ขึ้น นั้น

กะษา, มีด อย่าง หนึ่ง ตัว โต, จน ที่ มวด สำหรับ ใช้ ทำ พัด, มัน กิน ปลา กิบ อยู่ ตาม ทุ่ง นา

กะสิกรรม, ๆ การ ไถ นา แล การ ทำ นา นั้น.

กะสือ, คน ผู้ หญิง ที่ ลี้ ลับ เข้า สิง อยู่ ใน ตัว, แล้ว ขี่ นั้น มัน ภา คน ไป เที่ยว กิน ของ โสโครก.

กะวาน, ความ เหมือน กะพัด นั้น.

กะแสว, ทาง ความ หญ่ สาย ลำ โคร.

กะแสว ความ, คือ เรื่อง ความ นั้น

กะแสว แม่ เงิน, คือ เรื่อง ด้วย ความ ต่าง ๆ นั้น.

กะแสว พระ ตำหรี, คือ เรื่อง พระ ราช ตำหรี คือ ขุน หลวง คิด

กะแสว น้ำ, คือ สาย น้ำ เชี่ยว นั้น.

กะไสย, โรค จำ พวก หนึ่ง มี หลาย ชนิด มี กะไสย กล้อน เป็น ต้น.

กะไสย โรจน์, คือ โรค จำ พวก หนึ่ง นั้น

กะไสย ลม, โรค ลม อย่าง หนึ่ง

กะเสา, เสียง คน ป่วย เป็น โรค ใด ๆ, หญ่ เป็น ไข้ ลง มาก พูด เสียง ไม่ ออก นั้น

กะสิก ๆ, เสียง คน ร้อง ไห้ สะอื้น นั้น.

กะสัง, ผัก อย่าง หนึ่ง ต้น เป็น เถา เลื้อย อยู่ กับ ดิน, ใบ มัน กลม เล็ก ๆ, กลิ่น หอม, กิน ดี

กะสงกะสิง, คน จอง หอง คิด หนึ่ง ใน ใจ นั้น ครุ้ง คริ่ง, กริ่ม ใจ ดี ใจ

กะแสง, เสียง ดัง เพราะ แข็ง นั้น.

กะษัตร, ๆ เป็น สัก ท แปลง แปล ว่า คน เป็น ใหญ่ ใน เขตร แดน.

กะษัตริยาช, ๆ คือ คน เป็น พระ ยา ใหญ่ ยิ่ง นั้น.

กะษัตรี, ๆ เป็น เมีย กะษัตร.

กะเสือกกะสน, อาการ ที่ คน ต้อง ไภย ได้ ทุกข์ หญ่ ร้อน รน ด้วย เหตุ อันใด อันหนึ่ง ต้อง วิ่ง ไป วิ่ง มา.

กะสูดกะสืด, อาการ คน โศรก เศร้า ด้วย เหตุ สิ่ง หนึ่ง สิ่ง ใด หญ่ กิน ของ ที่ เผ็ด ร้อน จน น้ำ มูก น้ำตา ไหล ออก มา, แล้ว กลับ สูด เข้า ไป นั้น.

กะสัน, คน โศรก เศร้า ด้วย พรัก พราก จาก ลูก หญ่ เมีย อัน เป็น ที่ รักษ เป็น ต้น นั้น.

กะเสตร, ๆ ว่า ดวง จะตา คน ได้ เทวดา เป็น กะเสตร ว่า คือ มี คุณ จะ ได้ ยศ ศักดิ์

กะสิน, ๆ คือ ของ ที่ ภิกขุ ประกอบ ด้วย ความ เพียร กระทำ ปริ กรรม ซึ่ง กรรม ฐาน นั้น.

กะสุน, ของ ทำ ด้วย ไม้ มี สาย มี รัง สำหรับ ใส่ ลูก ยิง สัตว ต่าง ๆ.

กะเสม กะสาย, คือ เชือก สาย เป็น ญาติ ต่าง ๆ ไกล หลาย ชั่ว ญาติ.

กะสวนแบบ, ของ ทำ ไว้ เป็น แบบ แผน สำหรับ จะ ทำ การ เรือน แล การ อื่น ทั้งปวง นั้น.

กะเสียร, สิ่ง ของ ที่ จะ ใส่ ลง ใน ช่อง ใน รู ถ้า ไม่ หลวม ไม่ คับ กะดี กัน ลง ไป, ว่า กะเสียน

เกสียรสมุท, คือ กระแส ใน มหา สมุท นั้น.

กะสับกะส่าย, กะวน กะวาย, อาการ คน ป่วยไข้ หนัก เมื่อ จะ ไกล้ ตาย นั้น ทุรน ทุราย, ผุก ลุก ผุก นั่ง.

กะสาย ๆ, เสียง คน พูด ไม่ ใคร่ จะ ออก ดัง เหมือน เสียง เปด ตัว ผู้

กะสปะ, ๆ ว่า คน เป็น กะสปะ โคต, อย่าง หนึ่ง เป็น ชื่อ คน บ้าง

กะสอบ, ของ สาน ด้วย ต้น กะจูด เหมือน กับ เสื่อ สำหรับ ใส่ น้ำ ตาน ภาย บ้าง, สิ่ง ของ อื่น ต่าง ๆ บ้าง

เกษม, ๆ คือ บรมสุข สนุก สนาน นั้น.

เกษมสันต์, ๆ คือ บรมสุข เอ็นดู ใจ นั้น.

เกษมีที่, ๆ เป็น คำ สรรเสริญ แก่ เกษม สันต์.

กะสาย, น้ำ ท่า หญ่ น้ำ ตก ไม้ หญ่ น้ำ สุรา หญ่ น้ำ สิ่ง อื่น ต่าง ๆ ที่ สำหรับ แขก สะสาย ชก นั้น.

กะสม, ไม้ ที่ สำหรับ ม้วน ผ้า ใน กี่ ขอ หูก นั้น.

กะล่าว, เสียง คน พูด ไม่ ออก เหมือน อย่าง คน ป่วย เป็น โรค ลง รก นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะสวย, ของ ทำ ด้วย ไม้ กล้าย กับ เรือ สำหรับ ใส่ หลอด ด้าย พุ่ง ไป พุ่ง มา เมื่อ ธอ ผ้า นั้น.

กะเสาะกะแสะ, อาการ เด็ก หฤๅ ผู้ใหญ่ เปน ไข้ หวัด ไข้ ไอ เล็ก น้อย แต่ ไม่ สู้ เจ็บ มาก นั้น.

กะหาปะนะ, ๑ เปน สัพท์ แปล ทับ ตัว ว่า กะหาปะนะ, บาง ที่ ว่า เงิน ตำลึง หนึ่ง, แต่ พิคราะ เหน ว่า จะ เปน เงิน เรียน.

กะแห, ปลา อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ หาง แดง อยู่ ที่ น้ำ จืด นั้น.

กะห่ำ, ของ ที่ ลับ ชาย เปน เม็ด กลม ๆ สอง เม็ด เหมือน ไข่ นั้น.

กะหาง, คน ผู้ชาย ที่ มี ผี บีศาจ เข้า สิง อยู่ เอา กะดัง ทำ ปีก เอา สาก ทำ หาง, บิน ไป เที่ยว กิน ของ โสกโครก.

กะหรู, ๑ คือ คน ไม่ ได้ บวช เปน ฆะราวาศ อยู่.

กะหืดกะหอบ, อาการ คน หฤๅ สัตว ทำ การ หนัก หฤๅ วิ่ง เหนื่อย เต็ม กำลัง, แล้ว อยุด ลง หายใจ หอบ เหมือน จับ หืด นั้น.

กะหัม, เขา เรียก ของ ที่ ลับ แห่ง ชาย ว่า กะหัม บ้าง.

กะหึม, เสียง คน หฤๅ สัตว ต่าง ๆ มี ช้าง เปน ต้น กระทำ ให้ เสียง ดัง ก้อง อยู่ ใน คอ นั้น.

กะหึ่ม กรึ่ม คำ, คือ คน หฤๅ สัตว ทำ เสียง ขู่ คำราม อยู่ นั้น.

กะหาย, ระหาย, คน หฤๅ สัตว ให้ อยาก น้ำ เปน กำลัง กิน บ่อย ๆ.

กะโหย หิว, ระหวย หิว, ใจ คน หฤๅ สัตว ให้ อยาก เข้า อยาก น้ำ หฤๅ อยาก อาหาร ทั้งปวง ให้ ตัว ค่อน ถอย กำลัง ลง นั้น.

กะเฬวะระ ๑ ว่า ซาก ศพ คน หฤๅ สัตว ที่ ตาย แล้ว นั้น.

กะเฬวะราก, ซากศพ, เปน สัพท์ แผลง แปล ว่า รูป กาย คน ตาย.

กะฮ่อ กะแฮ่, เสียง คน ที่ จะ ใกล้ ตาย พูด อยู่ ใน คอ ช้อแช้ เสียง ไม่ ชัด นั้น.

กะแอ, ลูก ควาย เล็ก ๆ หฤๅ หวาก ที่ พึ่ง คลอด ใหม่ ๆ นั้น.

กะอักกะอาย, ผะอำผะอาก, คน ทำ ผิด ไว้ มี ความ กลัว หฤๅ ความ อาย พูด ไม่ ใคร่ จะ ออก นั้น.

กะอึดกะออด, บ่น ออดแอด, อาการ คน มัก บ่น เล็ก ๆ น้อย ๆ ชู้ ว่า บ่น กะอึด กะออด.

กะออกกะแอด, บ่น ปอดแปด, คำ คน เจ็บ ไข้ เล็ก น้อย ไม่ สะบาย แล้ว มัก บ่น ออดแอด นั้น.

กะออม, ม่อ คอ ยาว สำหรับ ตัก น้ำ ทำ ด้วย ดิน นั้น.

กะแอม, คือ เสียง เขา กระทำ ให้ ดัง ใน คอ เมื่อ เสมหะ มัน ติด นั้น.

กะอ้อมกะแอ้ม, กะอ้อกะแอ้, อาการ ที่ อ้าย ผู้ ร้าย ทำ ความ ชั่ว ไว้, ครั้น กระลาการ เขา ซัก ถาม พูด ไม่ ใคร่ ออก ทำ อ้อมแอ้ม ไป.

กก, ต้น หญ้า อย่าง หนึ่ง ต้น เปน สาม เหลี่ยม, มัก ขึ้น อยู่ ที่ ทุ่ง นา สำหรับ ใช้ สาน เสื่อ เปน ต้น.

กกลังกา, ต้น หญ้า อย่าง หนึ่ง ต้น กลม ๆ, สำหรับ ใช้ สาน เสื่อ บ้าง, ทำ ธูป บ้าง.

กกนอน, อาการ คน หฤๅ สัตว ไป ปล่อย ให้ ลูก นอน, แล้ว ตัว ก็ นอน อยู่ ด้วย.

กกไม้, โคน ไม้ ทั้งปวง, เปน คำ ชาว เหนือ.

กกขา, คือ ต้น ขา.

กัก, การ ที่ ชาว ถ่าน ขนขน หฤๅ ที่ ใก ๆ เขา ห้าม ปราม ผู้ คน ไว้ มิให้ ไป มา นั้น.

กักกัน, ขัง กัน, การ ที่ คน พวก นี้ มัน กัก พวก นั้น ไว้ ไม่ ให้ ไป, หฤๅ เขา กัน คน ทั้งปวง ไว้ หมด.

กักขัง, การ ที่ ทำมรง ผู้คุม มัน เอา คน โทษ ใส่ ไว้ ในคุก ในตะราง หฤๅ ทิม ไม่ ให้ ไป ไหน ได้ นั้น.

กัก ของ, การ ที่ สินค้า หฤๅ เขา ของ สิ่ง ใด ยัง หา ได้ ราคา ไม่, เขา กด ไว้ ก่อน ยัง ไม่ ขาย นั้น.

กักคน, ขังคน, การ ที่ เกน คน มา ไว้ หลาย ร้อย หลาย พัน แล้ว กด ไว้ ไม่ ปล่อย ให้ เป นั้น.

กักแจ, ขังแจ, การ ที่ คน หฤๅ สัตว กัก ไว้ แล้ว, คอย ระวัง ไม่ ให้ คลาด ไป ไหน ได้ เลย.

กักขะระ, ๑ ว่า หยาบ ช้า, ว่า กะด้าง.

กัก ด่าน, การ ที่ ตั้ง ด่าน ไว้ คอย กัก ผู้ คน มิให้ หนี ไป ได้ นั้น.

กัก ตัว ไว้, ขัง ตัว ไว้, การ ที่ เขา จับ ตัว คุม ไว้ มิให้ หลีก หนี หาย ไป ได้.

กักแพไว้, ขังแพไว้, การ ที่ แพ ซุง หฤๅ แพ เสา แพไม้ ไผ่ ล่อง มา เขา ห้าม ไว้ ไม่ ให้ ไป นั้น.

กักเรือ, ขังเรือ, การ ที่ เขา ห้าม ไม่ ให้ เรือ เล็ก เรือ ใหญ่ ทั้งปวง, ที่ ล่อง ลง มา หฤๅ ขึ้น ไป นั้น.

กักไว้, การ ที่ ห้าม คน หฤๅ ห้าม แต่ บันดา สิ่ง ของ ทั้งปวง มิให้ ซื้อ ขาย หฤๅ เข้า ออก ไป มา นั้น.

กั๊ก, เส้น ตำ ที่ เขา ทำ ไว้ เปน สี่ แพร่ง เหมือน ตีน กา สำหรับ เล่น ถั่ว หฤๅ โป นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กาก, สิ่งของทั้งปวง, เช่นอย่างมะพร้าว, หญ้าเข้าสาร, แลแป้งเปนต้น, เขาคั้นเอากะทิเสียแล้ว หญ้าเก็บเอาเข้าสารเสียแล้ว สิ่งที่เหลือจากนั้นว่ากาก

กากขยาก, สิ่งของที่หยาบเช่นอย่างฝุ่นฝอย, หญ้าผ้าเนื้อหยาบ, หญ้าคนแลสัตวที่เนื้อหยาบ.

กากเข้า, เข้าเปลือกบนอยู่ด้วยเข้าสารเล็กน้อยเข้าเปลือกนั้นว่ากากเข้า.

กากมะพร้าว, มะพร้าวที่ขูดออกคั้นเอามันเสียสิ้นแล้ว, ที่เยื่อยังเหลืออยู่นั้น. [นั้น.

กาก ร่าง, คือหนังสือที่เขียนระๆ ลงไว้ยังไม่เรียบเรียงดี

กิก, เสียงของทั้งปวงเช่นเครื่องแก้วเปนต้นกระทบกัน, ว่าเสียงดักกิก.

กิก, คนดีใจหัวเราะเสียงดังกิกๆ มีบ้าง.

กิก, เสียงเหมือนหนึ่งก่อหญ้าหลักปักลงไปในน้ำ, ถูกตอหญ้าของไม้แล้วกะทันหันฟังดูเสียงๆ นั้นว่าดังกิก.

กิกกัก, คือเสียงเช่นคนถือไม้ท้าวเดินมาเสียงดังกิกกักนั้น.

กิกก้อง, เสียงปืน, หญ้าเสียงฟ้าร้อง, หญ้าข่าวดีข่าวร้าย, ที่เล่าฦๅกันหนักนั้น.

กุก, เสียงเฆาะประตู, หญ้าเสียงเคาะในห้อง, หญ้าไก่ตัวผู้เรียกไก่ตัวเมียนั้น.

กุกกัก, ความคล้ายกับกิกกักนั้น.

กูก, เสียงนกอย่างหนึ่งชื่อนกเค้า, มันมักร้องในเพลากลางคืนเสียงดังอย่างนั้น.

เกก, ไม้ที่ปักไม่ตรง, หญ้าก้อท้ายเรือไม่ตรง, หญ้าคนพูดไม่ตรงพูดไม่เข้าเพื่อนว่าเกก.

เก็กมะเหรก, คือคำพูดผิดขวางไป, เขาเข้าใจว่าถูกนั้น.

แกก, เสียงลูกนกแก้วเล็กๆ, มันร้องดังแกกๆ นั้น.

โกก, คอม, ของทำด้วยไม้งอๆ สำหรับใส่คอควายงัวคราดนาไถนาลากเลื่อน.

กอก, คนเอามือกะปุกหญ้าเขางัวมาทำเปนเครื่องให้ดูดเลือดออกบ้าง, ดูดลมออกบ้างว่ากอก.

กอกนม, คือดูดน้ำนมร่ำไปนั้น.

กอกเลือด, การที่ดูดเลือดคนเอาเครื่องกอกดูดเลือดให้ออก.

กอกลม, การที่คนเอาเครื่องกอกให้ดูดลมออก.

เกือก, ของทำด้วยหนังทำด้วยสิ่งอื่นบ้างสำหรับใส่ตีน.

เกือกคู่หนึ่ง, คือเกือกมีทั้งสองข้างนั้น.

กง, ทำด้วยไม้รูปงอนๆ สำหรับติดลงที่ท้องเรือ, หญ้าที่จักรเกียนจักรรถบ้าง, ว่ากงจักร.

กงการ, ต้นไม้อย่างหนึ่งขึ้นอยู่ตามชายทะเล, มีรากเกะกะอยู่บนดินใช้ทำฟืนบ้างทำฟืนสีบ้าง.

กงเกง, ของที่เอาผ้ามาตัดเอยับเปนรูปขาสองข้างสำหรับนุ่งตามกำเนิดยมจีนแขกฝรั่งอังกฤษวิลันดานั้น.

กงเกียน, ของทำด้วยไม้เปนวงกลมรอบเปนขาเกียนนั้น.

กงจักร, ของเปนวงกลมมีจักรรอบเหมือนตราเงินบาท.

กงรถ, ของทำด้วยไม้บ้างด้วยเหล็กบ้างเปนวงกลมรอบที่เปนขารถนั้น.

กงเรือ, ของทำด้วยไม้เปนรูปงอนๆ สำหรับติดลงที่ท้องเรือให้มั่นคง.

กงสี, โรงหวยหญ้าโรงโปหญ้าโรงน้ำตานทรายเปนต้น, ที่เปนของหลวงจีนว่าเปนของกงสี.

กงสุล, เปนชื่อตำแหน่งขุนนางว่าฝ่ายชาวนอกประเทศ.

กงพัก, ของทำด้วยไม้ยาวประมาณสอกหนึ่งเจาะรูหัวท้ายใส่ไม้ขวางสำหรับพักด้าย. อนึ่งเสาที่เจาะรูใส่ไม้ขวางฝังดินประสงค์จะมิให้ขุดนั้น.

กง, ของที่มีสายเหมือนอย่างกะสุนแลเก้าทันเปนต้น, เมื่อมันลดอยู่นั้นหาเรียกว่ากงไม่, ครั้นโน้มลงแล้วเหนี่ยวสายขึ้นผูกไว้ตึงว่ากง.

กงกระสุน, กะสุนนั้นทำด้วยไม้, มีสายสำหรับยิงเมื่อกงลงแล้วขึ้นสายให้ตึงไว้.

กงเก้าทัน, ความเหมือนกันกับกงกะสุน.

กงทุน, เงินที่พ่อแม่หญิงจะเอาเปนทุนให้มากจึงจะให้ลูกสาวนั้นว่ากงทุน.

กงธนู, ความเหมือนกันกับกงกะสุน. อนึ่งเปนชื่อบ้านอยู่ในแขวงกรุงเก่า.

กงน่าไม้, ความเหมือนกันกับกงกะสุน.

กงแร้ว, การที่คนน้อมคันแร้วลงเอาสายขัดไว้, แล้วทำเปนบ่วงดักนก.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กงสิน, ความ เหมือน กัน กับ กง กะสุน. อนึ่ง เปน ชื่อ ตำแหน่ง ขุนนาง ว่า กง สิน.

กงยร, ความ เหมือน กัน กับ กง กะสุน. อนึ่ง เปน ชื่อ ตำแหน่ง ขุนนาง บ้าง

กัง, คือ เสียง คัง กังมี บ้าง.

กัง, เสียง คน ยิง ปืน หฤๅ เสียง ควาย งัว ชน กัน ว่า คัง เสียง กัง.

กังกึ่ง, เปน เสียง คัง กังกึ่ง เหมือน เสียง คน เฆาะ เรือ เปน ต้น.

กังเกง, ความ เหมือน กับ กงเกง คือ ผ้า ที่ ตัด เย็บ นุ่ง ตาม ทำ เนียม เจ็ก แขก ฝรั่ง.

กังเกียง, รู รอก หฤๅ รูไม้อื่น จะ เอา รอก แล ไม้ อื่น ใส่ เข้าใน รู นั้น, ยัง มิได้ก้วย เหลี่ยม มัน ขัด กัน อยู่, ว่า กังเกียง.

กังขา, ๑ ว่า ความ สงไสย.

กังวล, ธุระ ทั้งปวง ต่าง ๆ ว่า กังวล.

กังวาน, คือ เสียง คน หฤๅ เสียง ระฆัง ที่ คัง ก้อง ควรน อยู่ นั้น.

กังสะฎาร, ระฆัง วง เดือน, สำหรับ พวก พระสงฆ์ ตี สัญญา กัน.

กังหัน, คือ ตัว จังหัน ที่ หมุนไป เพราะ ลม นั้น.

กั้ง, สัตว อย่าง หนึ่ง ตัวเหมือนกุ้งเล็กๆ, แต่ก้ามนั้นข้าง หนึ่ง โต ข้างหนึ่ง เล็ก.

กั้งกือ, เปน ชื่อ สัตว มี ท้าว มาก จำพวก หนึ่ง ตัว เท่า ตีนสอ ไม้ สี มัน เหลือม ๆ, ยาว ประมาณ สัก หก นิ้ว.

กาง, การ ที่ คน ยก แขน ทั้ง สอง ขึ้น เหยีด ออก ไป, หฤๅ แยก ขา ทั้ง สอง ออก ไว้, หฤๅ คลี่ใบ ออก ไว้ เปน ต้น.

กางกร, คือ กาง มือ ออก ทั้ง สอง ข้าง.

กางกั้น, อา การ ที่ คน ยก แขน ทั้ง สอง ขึ้น, แล้ว เหยียด ออก ห้ามไว้. อนึ่ง พูด ยืน กัน ด้วย วาจา, ว่า พูด กาง กั้น.

กางเกียง, คือ ของ เยือง กัน ไม่ ตรง กัน.

กางขา, คน หฤๅ สัตว แยก ขา ทั้ง สอง ออก ไปให้ ห่าง กัน.

กางกรด, กั้นกรด, คือ กาง ร่ม กัน ยาว ที่ กั้น ท้าว นั้น.

กางเขน, ชื่อ ไม้ อย่าง หนึ่ง คน ทำ ให้ ตั้ง ขึ้น อัน หนึ่ง ขวาง อัน หนึ่ง อย่าง ตีน ครุ อนึ่ง เปน ชื่อ นก กางเขน.

กางแขน, อา การ ที่ คน ยก แขน ทั้ง สอง ข้าง ออก ไว้.

กางใบ, การ ที่ คน คลี่ใบ กำปั่น หฤๅ ใบ ตะเภา ออก ไว้.

กางปีก, สัตว ที่ มี ปีก ยก ปีก ทั้ง สอง ขึ้น แผ่ ออก ไป.

กางมุ้ง, การ ที่ คน ผูก มุ้ง ขึ้น แล้ว ขึง ออก ไป.

กางร่ม, คือ ทำ ร่ม ที่ หุบ ให้ มัน แผ่ ออก บัง ฝน แล แดด นั้น.

กางหู, งัว ควาย หฤๅ ช้างม้ามัน ยกหูแผ่ ออกคอย ฟัง เสียง ใด ๆ.

ก้าง, กะดูก ปลา ทั้งปวง ว่า ก้าง

ก้างปลาขาว, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง กิ่ง เปน หนาม ต้นไม่ สู โต, สำหรับ ใช้ ทำ ยา.

ก้าง ปลาแดง, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง ต้น เปน เครือ ยอก อ่อน สี แดง, ใช้ ทำ ยาได้.

กิง, ๑ ว่า กัง หฤๅ อันใด, อะไร, อย่าง ไร.

กิงกะระณา, ๑ ว่า เหตุ กัง หฤๅ เหตุอันใด เหตุ อะไร เหตุ อย่างไร

กิงบุริโส, ๑ ว่า ชาย คัง หฤๅ ความ เหมือน กัน กับ กิง

กิ่ง, แขนง, สิ่ง ที่ แตก งอก ออก จาก ต้นไม้ ทั้งปวง อนึ่ง งา ช้าง ทั้งปวง ที่ มี อัน หนึ่ง สอง อัน ว่า กิ่ง หนึ่ง สอง กิ่ง

กิ่ง ก้าน, คือ กิ่ง ที่ แตก ออก จาก ก้าน, อนึ่ง ทั้ง กิ่ง ทั้ง ก้าน เรียก รวบ เข้า ด้วย กัน ว่า กิ่ง ก้าน.

กิ่ง ต่าคบ, กิ่ง ชั้น ต้น แรก กิ่ง ที่ ต้นไม้ ทั้งปวง.

กิ่ง เมือง, คือ เมือง นั้น เปน เมือง ขึ้น กับ เมือง หลวง.

กิ่ง ไม้, สิ่ง ที่ กิ่ง แตก งอก ออก จาก ต้น ไม้ ทั้งปวง

กิ่งตะเกียง, คือ เมือง ขึ้น กับ เมือง หลวง นั้น.

กิ่ง ยอด, กิ่ง ที่ แตก งอก ออก จาก ยอด ไม้ ทั้งปวง.

กิ่ง ยาขา, กิ่ง ต้น ไม้ ทั้งปวง ที่ มี กิ่ง ยาว ใหญ่ นั้น.

กิ่งรุงรัง, ต้นไม้ ทั้งปวง ที่ มี กิ่ง รก เกะกะ มาก นั้น

กิ้งกือ, กังกือ, สัตว อย่าง หนึ่ง ตัว เท่า นิ้ว มือ บ้าง เล็ก กว่า นิ้ว มือ บ้าง, มี ตีน มาก ประมาณ สัก ร้อย หนึ่ง.

กิ้งก่า, สัตว อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ เท่า จิ้ง เหลน, สี ตีน ตอ แดง ก้า เหน สิ่ง ใด ทำ หัว ผงก ๆ.

กึ่ง, เสียง ที่ คน กะทุ้ง พื้น ตึก หฤๅ สิ่ง ใด ๆ เสียง คัง อย่าง นั้น.

กึ่งกัง, เสียง ที่ คน ทำ ตะเกว หฤๅ ต่อ กำปั่น คัง อย่าง นั้น.

กึ่ง, สิ่ง ที่ เปน ท่า กลาง หฤๅ ครึ่ง หนึ่ง ว่า กึ่ง

กึ่งกลาง, ท่ากลาง, ของ ที่ วัด ไป ถึง กลาง แล้วได้ ครึ่ง หนึ่ง นั้น.

กึ่งกัน, ครึ่ง กัน, ของ ที่ วัด ข้าง นี้ไป ก็ เท่า กัน, ที่ วัด ข้าง โน้น มา ก็ เท่า กัน นั้น.

กึ่ง เดือน, ครึ่ง เดือน, นับ แต่ วัน ขึ้น หนึ่ง ไป ถึง กลาง เดือน.

กึ่งปี, ครึ่งปี, นับ แต่ เดือน ต้น ปี ไป ถึง กลาง ปี.

กึ่งโมง, กลาง โมง หฤๅ ครึ่ง โมง.

กึ่งวัน, กลาง วัน หฤๅ ครึ่ง วัน.

กึ่งทาง, กลาง ทาง หฤๅ ครึ่ง ทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กึ่งอายุ, คนกำหนดอายุแปดสิบปีเปนไขย, กึ่งจะยิ่งขึ้นก็ไม่มาก จะอย่อนลงมาก็ไม่มาก, ถ้าได้สี่สิบ ว่ากึ่งอายุ.

กึ่งหนึ่ง, คือครึ่งหนึ่ง.

กุง, เสียงคนกะทุ้งท้องเวือ, หฤๅกะทุ้งกะคนคังอย่างนั้น.

กุ้ง, สัตวอย่างหนึ่งอยู่ในน้ำ ตัวเล็กบ้างโตบ้าง, มีกวี่แหลมยาวอยู่หัว เปลือกอยู่นอกเนื้อกินดี.

กุ้งก้ามกราม, สัตวอยู่ในน้ำคืนหลายอัน, มีเปลือกอยู่นอกเนื้อ, มีก้ามดีเขียวเปนหนาม, โตเท่านิ้วมือสองอันกินดี.

กุ้งเต็ม, กุ้งตัวเล็ก ๆ เอาเกลือใส่ ต้มด้วยกันให้เค็ม.

กุ้งเคย, กุ้งตัวเล็ก ๆ ที่สำหรับทำกะปิ นั้น.

กุ้งซ่ม, กุ้งอย่างหนึ่งตัวเล็ก ๆ ที่ใส่เกลือแล้ว, ใส่เข้าสุกด้วย, ตดงหมักให้เปรี้ยวนั้น.

กุ้งตะกาย, กุ้งอย่างหนึ่งตัวเล็ก ๆ, เปลือกแขงมีอยู่ตามนาตามคลองโดยมาก.

กุ้งตะเข็บ, กุ้งอย่างหนึ่งตัวเล็ก ๆ แบน ๆ เหมือนตะเข็บเสื้อ.

กุ้งนาง, กุ้งอย่างหนึ่งตัวโตเท่าตัวภาย, ดูเหมือนจะเปนกุ้งสาว ๆ อยู่นั้น.

กุ้งนึ่ม, กุ้งทั้งปวงที่สดกวายใหม่ ๆ เปลือกยังอ่อนนุ่มนึ่ม

กุ้งฝอย, กุ้งตัวเล็ก ๆ แลดูเปนฝอยอยู่นั้น.

กุ้งป่น, กุ้งที่เขาตำให้ละเอียดเปนผงนั้น.

กุ้งพัก, กุ้งแห้งที่เขาพักให้เปลือกออกเสียให้หมดยังเหลือแต่เนื้อนั้น.

กุ้งย่าง, กุ้งที่เขาเสียบไม้ย่างไฟให้สุกนั้น.

กุ้งยิง, ผีหัวเล็ก ๆ มันชั้นที่ขอบทานั้น.

กุ้งแห้ง, กุ้งที่เขาต้มแล้วตากแดดให้แห้งนั้น.

เก้ง, ติกหฤๅสาลข้าวที่หลังคานั้นทำเปนเครื่อกระหนกงอนงอนนั้น.

เก้งพั้ง, ทำด้วยไม้เปนหลังคาเล็กบ้างโตบ้างใส่ที่เรือสำบันเปนต้น.

เก้ง, ผ้าเล็กเย็บติดแซกเข้าที่รักแร้เสื้อบ้างที่บั้นเอวเสื้อบ้างประสงค์จะให้หลวม.

เก่ง, คนที่มีฝีมือเข้มเขงกล้าหาร, หฤๅคนที่มีวิชาต่าง ๆ ฉลาดกว่าคนอื่นว่าคนเก่ง.

เก่งกาจ, การที่คนหฤๅสัตวดุร้ายมีฝีมือเข้มแขงกล้าหารไม่กลัวใคร.

เก่งเต็มที่, คือเก่งนัก, กาจฉะกันนัก.

เก้งก้าง, อาการคนหฤๅสัตวที่สูงใหญ่ไม่รู้จักทำการอะไรไม่ถูกยืนเกะกะกีดขวางคนอื่น.

แกง, กับเข้าที่คนเอาพริกกะปิหัวหอมกะเทียมตำลงด้วยกันให้ละเอียด, แล้วละลายน้ำเอาผักหฤๅปลาใส่ด้วยกันตั้งไฟให้สุก.

แกงกะทิ, เขาเอามะพร้าวขูดออกแล้วเอาน้ำใส่บิดเอาแต่กะทิแล้วเอาเครื่องแกงใส่ลงตั้งไฟให้สุก.

แกงกะทือ, เขาเอาเครื่องแกงมีพริกเปนต้น, ตำให้ละเอียดปรุงใส่ในม่อแกงแล้วเอาหัวกะทือกับปลาไหลใส่ด้วยตั้งไฟให้สุกกินกับเข้า.

แกงไก่, เขาเอาเครื่องแกงปรุงตำให้ละเอียดละลายน้ำใส่ในม่อแล้วตั้งไฟเอาเนื้อไก่ใส่ในม่อนั้น.

แกงขั้ว, เขาเอากะทิหฤๅน้ำมันหมูใส่ในม่อหฤๅกะทะแล้วเอาเครื่องแกงตำใส่ลงเอาเนื้อปลาหฤๅเปดไก่ใส่ลงในนั้นขั้วให้สุก

แกงซ่ม, เขาเอาเครื่องปรุงมีพริกเปนต้น, ตำละลายทำน้ำแกงแล้ว, เอาผักปลาใส่ลงแล้วเอาน้ำซ่มขามใส่ลงด้วย, แล้วตั้งไฟให้สุก.

แกงต้มโคล้ง, เขาเอาหัวปลาแห้งแกงกับผักบุ้ง, ใส่ใบมะขามอ่อนบ้าง, ซ่มมะขามบ้าง, รศเปรี้ยว ๆ เค็ม ๆ.

แกงต้มซ่ม, เขาเอาเนื้อปลาใส่ลงในน้ำแกงเครื่องปรุงแล้ว, ใส่น้ำตานด้วย, ใส่ซ่มด้วย, ภอควรรศเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ.

แกงถั่ว, เขาเอาถั่วหั่นใส่ลงในน้ำแกงเครื่องปรุง, แล้วใส่ปลาสดลงด้วยตั้งไฟให้สุก.

แกงนก, เขาเอาเนื้อนกหั่นใส่ลงในน้ำแกงเครื่องปรุงแล้วเอาผักใส่ด้วยภอควรตั้งไฟให้สุก

แกงเนื้อ, เขาเอาเนื้อสมันหฤๅเนื้อควายเปนต้น, หั่นใส่ในน้ำแกง, แล้วใส่ผักบ้างตั้งไฟให้สุก.

แกงเต่า, เขาเอาเนื้อเต่าใส่ลงในม่อแกงเครื่องปรุงนั้นตั้งไฟให้สุก.

แกงแตงกวา, เขาเอาแตงกวาหั่นใส่ในม่อแกงเครื่องปรุงนั้นตั้งไฟให้สุก.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แกงต้มเค็ม, เขาเอาเนื้อปลาหฤหมูเปดไก่เปนต้นต้มด้วยน้ำปลาให้สุกเค็มภอดีนั้น.

แกงต้มขิง, เขาเอาเนื้อปลามีปลาหมอเปนต้นใส่ลงในม่อแกงเครื่องปรุง, แล้วเอาขิงใส่ลงด้วย.

แกงปลา, เขาเอาปลาสดหั่นใส่ลงในน้ำแกงแล้วใส่ผักบ้างใส่ซ่มบ้างตั้งไฟให้สุก.

แกงหมู, เขาเอาหมูหั่นใส่ลงในน้ำแกง, แล้วใส่ผักต่าง ๆ ตามชอบใจผัดให้สุก.

แกงเปด, เขาเอาเปดมาหั่นใส่ลงในน้ำแกงแล้วปรุงเครื่องต่างใส่ ๆ ตามชอบใจ, ผัดให้สุก.

แกงบวน, เขาเอาทับหมูหฤเนื้ออื่นบ้างหั่นใส่ลงในน้ำแกง, แล้วเอาเครื่องปรุงใส่ในแกงนั้นใส่น้ำตานด้วย.

แกงอย่า, เขาเอาพริกขิงดีปลีกะทือไพลเปนเครื่องที่เขาใช้ทำน้ำยามาแกง, แล้วเอาปลาใส่บ้างเล็กน้อย.

แกงร้อน, เขาเอาหมูเปดไก่ปลิงทะเลปลาหมึกวุ้นเส้นเต้าหู้กุ้งผักกาดกุ้งใส่ลงด้วยกัน, แล้วเอาเครื่องใส่ด้วยต้มให้สุกกินร้อน ๆ.

แกงเลียง, เขาเอาปลาอย่างกะบี่เกลือหัวหอม, ตำละลายน้ำเปนน้ำแกง, แล้วตั้งไฟให้ร้อนใส่ผักตามชอบใจ.

แกงฉู่ฉี่, เขาเอากะทิหฤน้ำมันใส่ในกะทะเอาเครื่องแกงใส่ลงไปในนั้น, แล้วเอาปลาสดหฤหมูใส่ลงขั้วให้สุก.

แกงอ่อม, เขาเอากะทิใส่ลงในมอแกง, แล้วเอาเครื่องแกงปรุงตำใส่ลง. แล้วเอาปลาดุกหั่นใส่ลง, แล้วเอามะระใส่ลงด้วย.

แก่งหิน, รากภูเขาอยั่งลงมาถึงคลองหฤแม่น้ำ, แล้วขวางน้ำอยู่ตามทางปลายน้ำ, เรือแพมักติดว่าแก่ง.

แก่งเกาะ, แก่งนั้นคือหินอยู่ในคลองน้ำกั้นน้ำอยู่บ้างน้ำไหลลงได้บ้าง, เกาะนั้นเกิดกลางน้ำ.

แก่งคอย, หินรากภูเขาแห่งหนึ่งอยั่งลงมาเปนเกาะขวางน้ำอยู่ปลายน้ำ, แควปะลักแขวงเมืองสะระบุรีย์ชื่อแก่งคอย.

แก่งแย่ง, คือเหนความไปคละอย่างหาเหนลงพร้อมกันไม่ปฤกษาไม่ตกลงกัน, ว่าแก่งแย่ง.

แก้งกัน, คนถ่ายอุจจาระ, แล้วเอาไม้หฤสิ่งใดเช็ดอุจจาระที่ก้นนั้น.

แก้งขี้, คนขี้ออกมาแล้วเอาไม้หฤสิ่งใด ๆ ขูดขี้เสียให้หมด.

โกง, ต้นไม้หฤสิ่งของใดคดโอนไม่ตรง. อนึ่งคนคดในกายคดในวาจาคดในใจ, ว่าโกง.

โกงโก้, อาการคนหฤสัตวที่นอนหฤนั่งคดโค้งอยู่, อนึ่งต้นไม้ที่โค่นลงแล้วรากโคนขึ้นมาคดอยู่บนดิน ว่าโกงโก้.

โกงเกง, อาการต้นไม้ที่กิ่งก้านคดข้อมเกะกะอยู่. อนึ่งคนที่โกกเกกคดในกายวาจาใจนั้น.

โกงกาง, ต้นไม่อย่างหนึ่งมักอยู่ตามชายทะเล, รากโคนขึ้นอยู่เกะกะอยู่บนดิน, ใช้ทำฟืนสีทำฟืน.

โก้งเก้ง, รูปคนหฤสัตวสูงเกะกะเกินประมาณ, ว่าโก้งเก้ง.

โค้งโคง, อาการคนหฤสัตวเอาหัวฟุบลง, แล้วยกก้นขึ้นให้โค่ง

กอง, การที่วางเข้าของซับซ้อนกันมากจนสูงมูนขึ้นไปเปนกองอยู่. อนึ่งหมู่คนอยู่มากเปนต้น.

กองการกุศล, การที่คนชักชวนกันกระทำการดีการชอบด้วยกายหฤวาจาหฤน้ำใจ, สั่งสมไว้มาก.

กองกาย, สิ่งของใด ๆ ที่วางกายซ้อนสลับกันขึ้นไปหลายชั้นเปนกองอยู่นั้น.

กองเข้า, เข้าที่เขามาลอมไว้เปนกอง ๆ นั้น.

กองโจร, พวกขะโมยมันคบหาชักชวนกันมาซ่องสุมเปนกอง ๆ อยู่นั้น.

กองจับ, คนซ่องสุมกันเปนกอง ๆ, คอยจับคน.

กองช้าง, คนพวกกรมช้างควบคุมกันเปนกอง ๆ สำหรับเลี้ยงช้างหฤสำหรับจับช้าง.

กองซุ่ม, คนที่คบคิดกันซุ่มซ่อนอยู่เปนกอง ๆ นั้น.

กองใหญ่, สิ่งของใด ๆ กองไว้เปนอันมาก, ว่ากองใหญ่.

กองตะเวน, พวกที่สำหรับคอยเที่ยวดูแลในทางบกทางน้ำ, มิให้คนร้ายแปลกปลอมเข้ามาได้.

กองทับ, คนที่ไปทับควบคุมกันไปเปนหมู่ ๆ นั้น.

กองนา, ฝูงคนเปนพวก ๆ สำหรับทำนาของเจ้าหฤขุนนางนั้น.

กองน่า, ฝูงคนเปนพวก ๆ ที่ไปน่าก่อนทับหฤพวกแห่นั้น

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กอง นอก, พวก กอง ที่ ตั้งให้ อยู่ นอก บ้าน นอก เมือง, สำหรับ เปน พวก ส่วย ต่าง ๆ นั้น.

กอง หนุน, คือ กอง คน พล ไพร่ เขา ตั้ง ไว้ ให้ เข้า ช่วย เมื่อ กอง น้ำ ร้อ กระ ยง ลง.

กอง ไฟ, ไฟ ที่ คน ติด สุม ไว้ เปน กอง นั้น.

กอง ฟาง, คือ ลอม ฟาง ที่ คน ทำ ไว้ เปน กอง ใหญ่ ๆ นั้น

กอง ม้า, พวก คน ที่ จ้าว แล ขุนนาง ตั้ง ไว้ เปน กอง ๆ สำหรับ เลี้ยง ม้า.

กอง เรือ, คน พวก หนึ่ง ที่ ตั้ง ไว้ สำหรับ รัก ษา เรือ, หฤ สำหรับ ทำ เรือ.

กองไล่, คน พวก หนึ่ง, ที่ ตั้ง ไว้ สำหรับ ไล่ จับ อ้าย พวก คน ร้าย.

กอง หลัง, คือ ฝูง คน ที่ เขา เกณ ให้ อยู่ เบื้อง หลัง นั้น.

กอง ลาว, พวก ลาว ที่ ตั้ง ให้ ควบ คุม กัน อยู่ เปน กอง ๆ นั้น.

กอง อาษาจาม, แขก พวก หนึ่ง ตั้ง ไว้ เปน กอง ตะเวน ฝ่ายทะเล.

ก่อง, ของ สาน ด้วย ไม้, รูป เหมือน สมุก, สำหรับ ใส่ เข้า เหนียว หฤ อยา สูบ.

ก้อง, เสียง ฟ้า ร้อง, หฤ เสียง ปืน ที่ ยิง ใน ดง, หฤ เสียง คน ที่ ก้ม หน้า ลง ไป ร้อง ใน ตุ่ม เปน ต้น.

ก้อง กึก, คือ เสียง กึก ก้อง นั้น.

ก้อง แก้ง, อาการ คน เมา เล่า ทำ เศิร เข ไป ซวน มา นุ่ง ผ้า ห่ม ผ้า ไม่ เปน ปรกติ.

ก้อง กังวาน, คือ เสียง ที่ ดัง มี กระแสง เหมือน เสียงฆ้อง ใหญ่ นั้น.

ก้อง ดง, เสียง คน กู่ เรียก กัน หฤ เสียง ปืน ที่ ดัง ก้อง สนั่น ไป ใน ดง นั้น.

ก้อง สนั่น, เสียง ที่ ดัง ก้อง สนั่น ลั่น ไป เหมือน เสียง ปืน นั้น.

เกี่ยง, การ ที่ คน ผู้ จ้าง กับ ลูก จ้าง, หฤ คน ขาย กับ คน ซื้อ เปน ต้น, ฝ่าย ผู้ จ้าง กับ ผู้ ขาย จะ ให้ แต่ น้อย, ลูก จ้าง กับ ผู้ ซื้อ จะ เอา ให้ มาก ว่า เกี่ยง.

เกี่ยง จะ เอา, คน โลภ มัก พูดจา กระเบียด กระเสียน เกี่ยง จะ เอา ฝ่าย เดียว.

เกี่ยงไม่ให้, คน ตะหนี่ เปน นี่ เขา, แล้ว ก็ พูดจา เกี่ยง จะ มิให้ เขา ฝ่าย เดียว.

เกี่ยง เลี่ยง, พูด กัน จะ จ้าง ทำ การ, คน หนึ่ง ว่า จะ ให้ ค่า จ้าง น้อย, คน ลูก จ้าง จะ เอา ให้ มาก, ว่า เกี่ยง เลี่ยง.

เกี้ยง, ชื่อ คน อย่าง นี้ ก็ มี บ้าง.

เกิ้ง, เปน ชื่อ คน อย่าง นั้น.

กด, ข่ม, คน ปัก หลัก, หฤ แทง ปลา ไหล กด ลง ไป ให้ แน่น ว่า กด.

กด, ข่มขี่, ข่ม คอ สัตว หฤ คน ลง แล้ว ขึ้น ขี่ คอ หฤ ขี่ หลัง.

กด คอ, ข่ม คอ คน หฤ คอ สัตว ลง ไว้.

กด ความ, การ ที่ คน เปน ความ กัน, ตระลาการ กด นิ่ง ไว้ หา ชำระให้ ไม่, ว่า กด ความ.

กด จม น้ำ, คน หฤ สัตว อยู่ ใน น้ำ เขา ทำให้ จม ลง ใน น้ำ, ว่า กด จม น้ำ.

กด ประกาศ, หนังสือ ที่ พระ มะหา กระษัตร สั่งให้ แจก หนังสือ หมาย ประกาศ ให้ รู้ ทั่ว กัน.

กด เพลิง, นก ใหญ่ จำ พวก หนึ่ง ชื่อ นก กฎ เพลิง เพราะ แค่ง ขา มัน แดง.

กด หมาย, คำ บัญญัติ ที่ พระ มหา กระษัตร แต่ ก่อน ตั้ง ไว้, หฤ เปน ข้อ บัญญัติ ที่ สมเดจ์ บรม กระษัตร ตั้ง ขึ้น ใหม่ ว่า กฎหมาย.

กด ลง, คือ ข่ม ลง.

กด ไว้, ข่ม ไว้. คะ ปัก หลัก, หฤ จับ คน แล สัตว, หฤ ของ สิ่ง ใด ๆ, ข่ม ลง ไว้ ไม่ วาง.

กัด, ขบ, เอา ของ ใส่ ใน ปาก เอา ฟัน คาบ ลง ไว้ ครั้ง หนึ่ง อยู่ ที่ มือ บ้าง.

กัดกัน, ขบกัน, ปลา กัด แล หมา หฤ สัตว เนื้อ ๆ ต่างตัว ต่างกัด.

กัดกิน, ขบกิน, อาการ ที่ คน หฤ สัตว กัด ขนม หฤ ของ กิน อื่น ๆ, แล้ว เคี้ยว กิน.

กัด ขนม, อาการ คน หฤ สัตว เอา ขนม ไป กัด กิน, ว่ากัด ขนม.

กัดขบ, ขบกัด, อา การ ที่ คน หฤ สัตว เอา ลูก บัว แล เม็ด มะ ขาม หฤ มะม่วง ขบ เผาะ เปน ต้น กัด ขบ ให้ แตก.

กัด คอ, อาการ ที่ เสือ หฤ แมว เปน ต้น, เหน เนื้อ หฤ หนู, แล้ว กะโดด ฉวย คอ กัด นั้น.

กัดเคี้ยว, ขบ เคี้ยว, อาการ ที่ คน หฤ สัตว กัด ขนม หฤ อาหาร. ใด ๆ แล้ว เคี้ยว กิน.

กัจฉะปะ, ๑ ว่า เต่า เปน สัตว สี่ ตีน กะดอง, ตัว มัน มีเกล็ด.

กัตวา, ๑ ว่า กระทำ แล้ว.

กัตเวที, ๑ แปล ว่า กระทำ คุณ ที่ ท่าน กะทำ แก่ ตัว ให้ ปรากฏ.

กัด ทิ้ง, อาการ ที่ คน หฤ สัตว กัด ของ กิน แล้ว ทิ้ง ออก มา.

กัด ฟัด, หมา มัน กัด งู ได้ แล้ว, มัน ฟัด สบัด มา ว่า กัด ฟัด.

กัด ฟัน, คือ ทำ สี ฟัน เบื้อง บน ให้ มัน กด ลง กับ ฟัน เบื้อง ต่ำ นั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กัศสิรัง, ๑ ว่า น้ำ นม.
กาจ, ๑ ดุ ร้าย.
กาศร, คำ เขมน, ไทย ว่า ควาย.
กิตี, ๑ ว่า ขาว.
กิจ, ๑ ธุระ หฤ การงาน ทั้ง ปวง.
กิจกัม, กิจกรรม, ๑ คือ กิจ ที่ กระทำ
กิตติคุณ, ๑ ข่าว ที่ เล่า ฦๅ สรรเสริญ ซึ่ง ความ ดี นั้น.
กิจ กังวล, ๑ กิจ ธุระ ต้อง วน เวียน อยู่.
กิตติยศ, ๑ ว่า ข่าว ที่ เขา เล่า ฦๅ กล่าว ถึง ยศ ว่า, ท่าน ผู้ นั้น มี ยศ ศักดิ์ มาก.
กิจานุกิจ, ๑ คือ กิจ น้อย กิจ ใหญ่.
กิตติศรรยท์, ๑ ว่า เสียง ที่ เขา เล่า ฦๅ ข่าว ดี หฤ ข่าว ร้าย นั้น.
กิยฎีกา, คือ พระราช กำหนด กฎหมาย.
กีด, คน หฤ เข้า ของ สิ่ง ใด ๆ วาง ขวาง เกะ กะ อยู่ ว่า กีด.
กีด กัน, คือ กั้น กาง ขัด ไว้.
กีด ขวาง, การ ที่ คน หฤ สัตว หฤ เข้า ของ สิ่ง ใด ๆ วาง ขวาง อยู่ นั้น.
กีด ทาง, เข้า ของ สิ่ง ใด ๆ วาง เกะกะ ขวาง ทาง อยู่.
กีด หน้า ขวาง ตา, การ ที่ มี ของ สิ่ง ใด ๆ วาง เกะกะ ขวาง หน้า อยู่ บ้าง, ดู ขวาง ตา อยู่ บ้าง.
กุด, ตัด, คน หฤ สัตว มือ ด้วน ตีน ด้วน หฤ อะไวยวะ อันใด อัน หนึ่ง ขาด ด้วน ไป ว่า กุด, คำ เหมือ.
กุดตี, ๑ ว่า เรือน เล็ก ๆ หฤ ตึก เล็ก ๆ สำหรับ เปน ที่ อยู่ ของ พวก พระสงฆ์.
กุด ด้วน, ตัด ด้วน, มือ หฤ ตีน หฤ อะไวยวะ อัน ใด อัน หนึ่ง ด้วน ขาด ไป นั้น.
กุดถัง, ขี้ เรื้อน, โรค หย่าง หนึ่ง ย่อม กัด อะไวยวะ น้อย ใหญ่ มี มือ แล ท้าว เปน ต้น, ให้ เหี้ยน ไป.
กุด นิ้ว, คือ นิ้ว ด้วน.
กุฏฐิ, ๑ ว่า โรค เรื้อน.
กุศราช, เปน ชื่อ พระญา, มี ใน หนังสือ แต่ ก่อน.
กูด, ผัก หย่าง หนึ่ง, ต้น สูง ศัก สอก หนึ่ง อยู่ ท้อง ร่อง สวน.
เกด, ต้น ไม้ หย่าง หนึ่ง ลำ ต้น แล กิ่ง เปน หนาม, ผล สุก กิน หอม หวาน, กิ่ง นุ่น มัน ใช้ ทำ ไม้ ท้าว ได้ มี อยู่ ใน ป่า.
เกตุมาลา, ๑ คือ พระ โมลี, คือ จอม ผม, จอม รุก ผม.
เกศ, ชื่อ คน อย่าง นี้ ก็ มี บ้าง.
เกษ เกล้า, ผม ที่ คน ทำ เปน จอม ไว้ บน หัว นั้น.
เกษ กรรณ์, ๑ ว่า ผม แล หู.
โกฎ, ของ ทำ ด้วย ทอง คำ บ้าง, ทำ ด้วย ไม้ ปิด ทอง บ้าง, รูป คล้าย โก, มี ฝา ปิด เหมือน มงกุฎ, สำหรับ ใส่ ศพ คน ผู้ เปน ใหญ่.
โกฏิ, คือ นับ สิบ ล้าน ว่า เปน โกฏิ หนึ่ง.
โกฏ กัน พร้าว, เครื่อง หอม หย่าง หนึ่ง, รส เผ็ด สำหรับ ใช้ ทำ ยา, มา แต่ เมือง เทศ.
โกฏ เขมา, เครื่อง เทศ หย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม สำหรับ ใช้ ทำ ยา.
โกฏ จุฬาลำภา, เครื่อง เทศ หย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม สำหรับ ใช้ ทำ ยา.
โกฏ เชียง, เครื่อง เทศ หย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม สำหรับ ใช้ ทำ ยา.
โกฏ พุงปลา, เครื่อง หอม หย่าง หนึ่ง, มี ที่ ป่า เมือง นี้ บ้าง, เปน ก้อน ๆ คล้าย ๆ พุง ปลา, ใช้ ทำ ยา.
โกฏ สอ, เครื่อง เทศ หย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม สำหรับ ทำ เครื่อง แกง บ้าง, ทำ ยา บ้าง.
โกฏ หัว บัว, เครื่อง เทศ หย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม สำหรับ ใส่ เครื่อง แกง บ้าง, ทำ ยา บ้าง.
โกฏ พระธาตุ, คือ ของ เปน รูป ทรง สูง สำหรับ ใส่ พระธาตุ.
โกฏกะดูก, เครื่อง เทศ หย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม สำหรับ ทำ เครื่อง ยา.
กอด, รัด, การ ที่ คน เอา มือ ขวา หฤๅ มือ ซ้าย รวบ รัด ผู้ อื่น เข้า ไว้.
กอด กัน, คน สอง คน ต่าง คน ต่าง เอา มือ รวบ รัด กัน เข้า ไว้.
กอด ก่าย, คน เอา มือ กอด รวบ รัด กัน เข้า ไว้ แล้ว เอา ท้าว ก่าย ด้วย.
กอด ขา, คน เอา มือ รัด ขา กอด เข้า ไว้.
กอด คอ, รัด คอ, คน เอา มือ กอด คอ เข้า ไว้.
กอด รูบ, คน เอา มือ ทั้ง สอง ประ คอง กอด ไว้, แล้ว เอา ขมูก จด เข้า ที่ แก้ม หฤๅ ที่ อื่น สุด ลม เข้า ไป.
กอด ที, คำ ชาย พูด กับ หญิง.
กอด หนิด, คำ ชาย พูด กับ หญิง หฤๅ แม่ ว่า กับ ลูก เปน ต้น.
กอด รัด, คือ รัด รวบ กอด เข้า ไว้.
กอด ลูก, แม่ เอา มือ กอด ลูก ประ คอง ไว้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กอดไว้, กอดไม่ให้ไปไหน [รัดไว้.

กอดเอว, รัดเอว, คนเอามือทั้งสองประคองกอดบั้นเอว

กวด, การที่คนฟั้นเชือกหฤๅฟั้นด้ายเอามือหฤๅลูกไม้ที่มีเกงถูไปถูมาให้เปนเกลียวแขง.

กวดเก่ง, คนที่ดุร้ายยิ่งกว่าคนอื่น, หฤๅคนที่ทำชั่วยิ่งกว่าคนอื่น.

กวดขัน, ความที่แขงหนักยิ่งกว่าเก่า, หฤๅการที่ตรวดตราหนักยิ่งกว่าเก่า, หฤๅการที่ตรวจระวังหนักยิ่งกว่าเก่า.

กวดเชือก, การที่คนฟั้นเชือกแล้วรู้ให้เขมง.

กวดให้เขมง, การที่คนฟั้นเชือกรู้ให้เข้าเกลียวแขง.

เกียด, ไม้หลักที่เขาปักไว้กลางลานสำหรับเปนที่ผูกงัวผูกควายนวดเข้า, ว่าเสาเกียด.

เกียจกัน, เจ้าหมู่นายหมวดสมุห์บาญชีย์, พวกลูกหมู่กลุหมวด, จะได้เปนที่ชุนหมิ่นก็คัดง้างกันเสีย.

เกียจคร้าน, ไม่หมั่น, ฮาการที่คนไม่มีอุษาห์ความเพียร, ไม่หยากทำการงาน, หฤๅไม่เล่าเรียนวิชาต่าง ๆ.

เกียดทิยศ, ยศศักดิ์แห่งคนมีวาศนามาก.

เกิด, มีขึ้น, เปนขึ้น, คนหฤๅสัตวที่เอากำเนิดขึ้น, ว่าเกิด.

เกิดก่อน, คือมีก่อนเปนก่อน.

เกิดเข้าแพง, เข้ามีน้อย, เขาขายราคาแพง.

เกิดขึ้น, คือบังเกิดมีขึ้น, เปนขึ้น,

เกิดความ, มีความขึ้น, หฤๅมีเหตุขึ้น.

เกิดโง่นัก, เขลามาก, คือไม่รู้จักผิดชอบสิ่งใด.

เกิดจับไข้, มีจับไข้.

เกิดฉาวขึ้น, มีความลือขึ้น ผู้อื่นรู้แพร่งพรายไป.

เกิดชาติเดียว, มีแต่ชาติเดียว, ไม่เกิดต่อไปอีก.

เกิดชบเชา, มีความชบเชา คือเกิดง่วงเหงาหาวนอน.

เกิดในใจ, ธรรมที่มีขึ้นในใจหฤๅเปนขึ้นในใจ, คือเหนด้วยตาของใจ

เกิดบุญ, มีเครื่องชำระใจให้ผ่องใส, หฤๅเปนเหตุจักทำให้ใจขาว.

เกิดบาป, มีกรรมที่ทำให้ใจเศร้าหมอง, หฤๅเปนกรรมอันจะยังสัตวให้ถึงซึ่งนรก.

เกิดเปน, มีเปน, หฤๅมีมี, หฤๅเกิดเปนหย่างนั้นหย่างนี้.

เกิดผล, มีผล, หฤๅเปนผล, หฤๅมีลูก, หฤๅเปนลูก, ว่าออกผลออกลูก.

เกิดฝน, มีฝนตก, หฤๅเปนฝนตก.

เกิดเพียร, คนมีความเพียร, หฤๅเปนความเพียรของคน.

เกิดไฟ, มีไฟไหม้ขึ้น, หฤๅเปนไฟลุกขึ้น.

เกิดไภย, มีไภยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาถึง หฤๅเปนไภยต่าง ๆ.

เกิดมา, มีมาแต่อื่น, หฤๅเปนมาแต่ไหน.

เกิดหยุกหยิก, มีความหยุกหยิกหฤๅเปนความหยุกหยิก.

เกิดโรค, คือเกิดพญาธิขึ้นในกาย.

เกิดลูก, มีลูก, หฤๅต้นไม้ทั้งปวงมีลูก, หฤๅเปนลูก.

เกิดสงไสย, มีความสงไสยขึ้นด้วยเหตุอันใดอันหนึ่ง.

เกิดหึงหวง, ผัวเมียอยู่ด้วยกัน, ถ้าผัวมีเมียอื่น, หฤๅเมียผอกใจ ผัวมีความหึงหวงกันขึ้น.

เกิดเหตุ, คือเกิดการอันใดอันหนึ่งขึ้น.

กน, คือต้นแม่อักษรอย่างหนึ่ง, ว่ากนกัน กาน.

กล, การเล่นอย่างหนึ่งเปนการซ่อนบังมิให้เหน, คือทำไยไม้ให้เปนปลา, ทำน้ำท่าให้เปนเหล้าเปนต้น.

กลลวง, คืออุบายอย่างกระลาการ เมื่อชำระความนักโทษนั้นว่า, เองรับเสียตามจริงแล้วกูจะช่วย, ฝ่ายนักโทษสำคัญว่าจริง, ก็สารภาพให้การรับตามจริง, ฝ่ายกระลาการก็หาช่วยไม่.

กลเล่น, เปนการเล่นซ่อนความคิดแลวิชาต่าง ๆ, เหมือนอย่างเล่นกล, หฤๅดอกไม้กลเปนต้น.

กลไกย, เปนของซ่อนบังไม่อยากให้ผู้ใดรู้เหน, เหมือนอย่างจักร์นาฬิกา, หฤๅไกปืน, หฤๅกุญแจนั้น.

กลความ, คือความซ่อนบังไม่อยากให้คนอื่นรู้เหน, แล้วคิดกระทำให้ความชะนะด้วยอุบายต่าง ๆ นั้น.

กลซ้อนกล, คือการซ้อนความคิด, เหมือนอย่างเรื่องสามก๊ก, เติมชุ่นกวนคิดฆ่าขงเบ้ง ๆ รู้เท่าแล้วคิดทำกับซ้อนความคิดชุ่นกวนได้.

กลใด, อย่างไร, ไฉน.

กลมารยา, คือกลอุบายแยบคาย.

กลเลห์, คืออุบายซ่อนความคิดต่าง ๆ, ถ้าจะบอกก็บอกเปนปฤษนา, หาบอกตรง ๆ ไม่.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลคิก, เปน อุบาย แห่ง แม่ ทับ แล นาย ทะหาร คิด หา อุบาย พ่อ ลวง เอาไชย ชำนะ กัน ใน เชิง รบ.

กลหก, คือ กล ที่ ทำ คด งอไป คด โกง.

กลอุบาย, การ ซ่อน ความ คิด, หาเหตุ ซึ่ง จะ เข้าไปใกล้.

กัน, การ ที่ คน ขุด ราก ไม้ หฤ ราก หญ้า ให้ ขึ้น จาก ดิน จน สิ้น เชิง. อนึ่ง คำ ด่า กัน ขุด ลง ไป ถึง โคตร เค้า เถ้า แก่.

กันโคน, การ ที่ ขุด จน ต้น ไม้ ล้ม.

กันโคตร์ พ่อโคตร์แม่, คือ ความ ที่ กล่าว เปน คำ อยาบ นัก, เปน ต้น ว่า ชกโคตร์ พ่อ โคตร์ แม่ มึง.

กันเง่า, การ ที่ ขุด เง่า เผือก มัน ทั้งปวง นั้น.

กันที่, การ ที่ ขุด พื้น ที่ ดิน ด้วย จอบ นั้น.

กันราก, การ ที่ ขุด ราก ไม้ ทั้งปวง.

กันไร่, การ ที่ ขุด พื้น ที่ ไว้ ใน ไร่.

กัน, อะไวยะวะ ที่ สำหรับ นั่ง ที่ เปน ตะโพก.

กันม่อ, คือ ที่ พื้น ม่อ ที่ มัน ตั้ง ลงกับ พื้น นั้น.

กันกบ, อะไวยะวะ ที่ สุด กะดูก สันหลัง ข้าง ล่าง นั้น.

กันถุง, คือ ที่ สุด ถุง ข้าง ล่าง นั้น.

กัน, การ ที่ คน ทำ รั้ว ไว้ มิ ให้ คน แล สัตว เข้าได้, หฤ คน จัด แจง รักษา ตัว ไว้ เปน นั้น.

กันแล กัน, คือ เขา แล เรา, อื่น แล อื่น.

กันชา, ต้นผัก อย่าง หนึ่งใบ เล็ก ๆ, สูบ เมาคล้าย ฝิ่น, ถ้า เมา แล้ว มัน ให้ มัก หัวเราะ มัก กลัว สิ่ง ทั้งปวง ด้วย.

กันเรียก, คือ กะบัง หน้า คน ใส่ ไว้ ที่ หน้า ผาก ตลอด ลง ไป ถึง หู ซ้าย ขวา เมื่อ แต่ง ตัว เล่น ละคอน นั้น.

กันดา ๑ ว่า นาง, ราชาศรรบท์.

กันชิง, คือ ใบ ไม้ กะชิง คล้าย กับ กะแชง ทำ เปน ร่ม กัน แดด กัน ฝน เปน ต้น นั้น.

กันแดด, การ ที่ คน ทำ ร่ม ทำ หลังคา ขึ้น ไว้, มิให้ แสง แดด ส่อง ถูกได้.

กันดาร, ทางไกล ไป ลำบาก ไม่ มี น้ำ กิน, ไม่ มี ที่ อาไศรย, แล้ว กลัว โจร แล สัตว ร้าย ด้วย, ว่า กันดาร.

กรรณ์ ๑ ว่า หู, ช่อง ที่ เปน ใบ งอก ออก จาก หัว, ทั้ง ข้าง ซ้าย ข้าง ขวา, มี รู สำหรับ รับ เสียง นั้น.

กรรฐ์, ๑ ว่า คอ ว่า แก้ม.

กัลป์, ๑ กำหนฎ สิ้น แผ่นดิน, หฤ กำหนฎ ร่วง กาล ที่ กำหนฎ ไว้ หฤ กำหนฎ ที่ จะ เกิด เข้า แพง, จะ เกิด ฆ่า ฟัน กัน หนัก.

กันตัว, คือ ป้อง กัน ตัว ด้วย โล่ เขน เปน ต้น เพื่อ จะ ไม่ ให้ ถูก อาวุทธ นั้น.

กันเตรา, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง แก่น ทำ เสา คน หนัก, ใช้ ทำ อยาแก้ โรค บ้าง, มี อยู่ ใน ป่า.

กันถัด, ชื่อ มัก ทรง ของ สมเด็จ พระ สิ่ฐรรคด. อนึ่ง เขา ตั้ง ชื่อ คน ชื่อ ชุน ศักกันถัด เพราะ เปน พะนักงาน ฝ่าย กรมมัก.

กันบิด, มีด โกน ผม, เปน ราชาศรรบท์.

กันไภย, ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง มี อยู่ ใน ป่า เหนือ. อนึ่ง คน คอย รักษา ตัว ด้วย เกราะ นวม เปน, ต้น ไม่ ให้ ความ กลัว หฤ อัน ตะราย มา ถึง นั้น.

กัลยา, ๑ ว่า งาม, ดี, กุศล, ว่า บุคล พึ่ง นับ.

กันไร, การ ที่ คน เอา มีด โกน กันไร ผม ให้ เรียบ.

กัณหา, ๑ ชื่อ นาง กุมารี คน หนึ่ง มี อยู่ ใน เรื่อง นิทาน แต่ ก่อน.

กัณหัง, ๑ ว่า ดำ.

กัณโห, ๑ ว่า ดำ.

กันสาก, คือ หลังคา เปน อัน ๆ เขา บัง กัน ฝน สาด นั้น.

กันแสง, ร้อง, หฤ ร้องไห้, เปน ภาษา เขมน.

กัน, ของ ที่ คน ทำ แหลม ๆ ไว้ ที่ ต้น มีด หฤ พร้า แล หอก ตาบ ทั้งปวง เปน ที่ สำหรับ จะ ใส่ เข้า ใน ด้า.

กันตวัก, ของ ที่ คน เอา ไม้ หยัก ทำ คด ๆ สำหรับ ผูก กับ ใบ จ่า.

กั้น, การ ที่ คน กาง แขน ออก ขวาง ประตู, หฤ หนทาง ไว้, หฤ ทำ รั้ว ก่อ กำแพง ล้อม ไว้ มิ ให้ คน เดิร ไป มาได้.

กั้นกาง, อาการ ที่ คน กาง แขน ออก ขวาง ทางไว้, หฤ เอา เรียว หวาย ละไว้ มิให้ คน แล สัตว ไป มาได้.

กั้นหน้า, คน หฤ สัตว หฤ ภูเขา แล แม่น้ำ เปน ต้น ขวาง หน้า อยู่ ไป มิ ได้, ว่า ขวาง หน้า อยู่.

กั้นม่าน, การ ที่ คน ผูก ม่าน บัง ไว้.

กั้นรั้ว, คั่นรั้ว, การ ที่ คน ทำ รั้ว กั้น ไว้ มิ ให้ คน เข้า ออก ไป มาได้ นั้น.

กั้นห้อง, คั่นห้อง, การ ที่ คน ทำ ฝา คั่น เปน ห้อง ๆ ไว้ นั้น.

การ ๑ สิ่ง ทั้งปวง ที่ จะ กระทำ. อนึ่ง คน เอา มีด หฤ ขวาน บาก ต้น ไม้ เข้า ให้ รอบ ต้น เพื่อ จะ ให้ มัน ตาย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การงาน, คือ กิจการ ทั้งปวง นั้น.

กาญจะณ ๑ ว่า ทองคำ,

การ สมโพทธ์, คือ การ ที่ มี งาน โขน หนัง เปน ต้น, เพื่อ ของ สิ่ง นั้น คล้าย กับ ฉลอง แต่ ทำ ขวัน.

กาญจะนะ บุรีย์, ชื่อ หัว เมือง อัน หนึ่ง มี อยู่ ฝ่าย ทิศตวัน ตก, ขึ้น กับ กรุงเทพ.

การบ่าว สาว, คือ งาน การ ที่ ชาย หนุ่ม กับ หญิง สาว ท้า แรก จะ อยู่ เปน ผัว เมีย กัน.

การพลู, ดอก ไม้ หย่าง หนึ่ง, ใช้ เปน เครื่อง เผ็ด, กลิ่น หอม, ใช้ เปน เครื่อง ยา บ้าง, ปรุง ขนม บ้าง, มา แต่ เมือง เทศ.

การฉลอง, คือ การ งาน ที่ เขา ทำ มี โขน ละคร เปน ต้น, บูชา เพื่อ ของ สิ่ง นั้น.

การเลี้ยง, คือ กิจ ที่ จัด แจง ให้ เขา กิน นั้น. [ต้น.

กาล, ๑ เวลา ค่ำ หฤ เวลา เอย็น เวลา เช้า. อนึ่ง ว่า ตาย เปน

การ เลี้ยงโตะ, คือ เอา ของ กิน วาง บน โตะ แล้ว กิน ด้วย กัน นั้น.

การวิวาห มงคล, งาน บ่าว สาว, คือ หญิง กับ ชาย แรก อยู่ กิน เปน ผัว เมีย กัน.

การรบ, คือ การ ศึก สงคราม. [คน ตาย.

การศภ, ทำ งาน การ ต่าง ๆ ที่ สำหรับ จะ ฝัง ศภ หฤ เผา ศภ

การอาวาหะ มงคล, คือ การ งาน บ่าว สาว ตาม ทำ เนียม จีน, คือ นำ หญิงไป สู่ สะกูล ชาย ถ้า นำ ชายไป อยู่ กับ หญิง ว่า วิวาหะ มง คล.

การสยุมพร, คือ การ งาน ใหญ่ ทั้งปวงมี แห่ พยุบาตรา เปน ต้น.

กาฬ, ๑ ว่า ดี ดำ.

การ บรม ศภ, คือ การ ชัก พระ ศภ ขุน หลวง เช้า พระ เมรุ, มี งาน สม โภช แล้ว, เผา เสีย นั้น.

ก้าน, สิ่ง ที่ เปน สัน อยู่ ใน กลาง ใบ ไม้ ตะลอด ไป ถึง กิ่ง นั้น.

ก้านกิ่ง, คือ มัน อยู่ ชิด กับ ใบ, กิ่ง คือ มัน อยู่ ถัด ก้าน เข้า ไป.

ก้านกล้วย, ของ ที่ เปน สัน กลม ๆ อยู่ กลางใบ ตอง กล้วย นั้น.

ก้านคอ, เอ็น ใหญ่ ที่ เปน เกลียว อยู่ ตาม คอ นั้น.

ก้านตอง, ก้าน กล้วย หฤ สิ่ง ของ ที่ เขา ทำ ให้ กลม ๆ เหมือน ก้าน กล้วย นั้น.

ก้านมะพร้าว, สิ่ง ที่ เปน สัน แขง อยู่ กลางใบ มะพร้าว นั้น, ว่า ทาง มะพร้าว ก็ ได้.

ก้านลาน, คือ ดูก ลาน ที่ แขง อยู่ กลาง ใบ มัน นั้น.

กิน, บริโภค, อาการ ที่ คน หฤ สัตว เอา สิ่ง ของ ที่ เปน อาหาร ใส่ ใน ปาก แล้ว เคี้ยว กลืน ลง ไป ตาม ลำ คอ.

กินกำไร, คือ เอา ทรัพย์ ที่ เปน เศศ ออก จาก ทุน นั้น.

กินกับ, คน รับ ประทาน กับ, คือ ของ กิน กับ เข้า.

กินงาน, คน ไป ช่วย เขา ทำ งาน โกน จุก, หฤ งาน บ่าว สาว แล้ว กิน ของ เลี้ยง ที่ งาน นั้น, ว่า กิน งาน.

กินใจ, การ นึก มี ความ สงไสย อยู่ ใน ใจ, ว่า ผู้นี้ จะ ลัก เอา ของ ชัไป ดอก กระมัง.

กินช้อน, การ ที่ คน เอา ช้อน ตัก ของ ต่าง ๆ กิน นั้น.

กินซ่อม, การ ที่ คน เอา ซ่อม แทง ของ ต่าง ๆ กิน นั้น.

กินดี, ของ สิ่ง ใด ๆ กิน อะหร่อย, หฤ กิน ไม่ แสลง, ว่า กิน ดี.

กินดอก, คือ เอา เงิน ค่า ปว่ย การ แก่ผู้ กู้ เงิน วัน ละ เท่า นั้น เท่า นี้ นั้น.

กินดิบ, ของ สิ่ง ใด ๆ กิน เสีย แต่ยัง ไม่ สุก, อนึ่ง เปน ชื่อ กล้วย หย่าง หนึ่ง กิน ดิบ ดี.

กินถอย, กิน อาหาร ลด ลง กว่า แต่ ก่อน.

กินทิพ, คือ อาหาร เทวะดา แต่ นึก ว่า จะ กิน ก็ อิ่ม, หฤ อิ่ม ไป ด้วย กำลัง ยิ่ง เหมือน หย่าง พรหม นั้น.

กินแหนง, ความ สงไสย แคลง ใจ อยู่ เปน ต้น, ว่า คน นี้ จะ ลัก ของ เรา ไป ดอก กระมัง.

กินนะรี, เปน สัตว ตัว เมีย หย่าง หนึ่ง รูป เช่น มนุษ ท้าว เหมือน ท้าว นก มี หาง เหมือน ไก่.

กินนร, สัตว ตัวผู้ หย่าง หนึ่ง เหมือน คน, ตีน เหมือน ตีน นก, รูป งาม, มี หาง เหมือน ไก่

กินนะเรศร์, คือ กินนร ชาย เปน ใหญ่.

กิน ฟอน, หนอน กิน เนื้อ สัตว ที่ เน่า ปรุ ทั่ว ไป ว่า, อนึ่ง เหมือน รอก มัน กัด ผล ไม้ ลง มาก ว่า ฟอน กิน.

กินเมือง, ครอง เมือง, คน ที่ ได้ เปน เจ้า เมือง, ว่า กิน เมือง.

กินยืด, การ ที่ คน จัด แจง ของ กินไว้ กิน ได้ นาน หลาย วัน หลาย เดือน นั้น

กินเอย็น, คือ กิน อาหาร เพลา เอย็น หนึ่ง กิน ของ ที่ เอย็น.

กินเรา, เรา เล่น การ ผะนัน มี ถั่ว แล โป เปน ต้น ถ้า เสีย เขา ไป ว่า กิน เรา.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิน รุก, คน เล่น หมาก รุก กัน, ถ้า ข้าง นี้ รุก เข้า ไป, ข้าง นั้น กิน เสีย, ว่า กิน รุก.

กิน แรง, การ ที่ คน เลี้ยง ลูก ไว้ ใหญ่ ขึ้น แล้ว, ได้ อาไศรย ใช้ สอย ทำ การ งาน หา ทรัพย์ มา เลี้ยง ได้.

กิน รวย, มี ของ กิน มาก หลาย.

กินลนลาน, อา การ ที่ กิน เร็ว ลุก ลน.

กิน ละโมบ, กิน อาหาร โลภ เกิน ประมาณ.

กิน เหลือ, คือ กิน อิ่ม แล้ว ของ ยัง อยู่.

กินสินจ้าง, กิน ของ ที่ อุษาห์ ทำ การ จ้าง ได้ นั้น.

กิน สินบน, กิน ของ ที่ ตัว ส่อ เสียด รับ สิน บน เขา นั้น.

กิน สินสอด, กิน ของ ที่ เขา เอา มา ให้ เปน ค่า เครื่อง เรือน หฤๅ เปน ค่า เลี้ยง คน, เมื่อ มี งาน บ่าว สาว นั้น.

กุน, ชื่อ ปี ที่ สุก ตาม ทำเนียม ไท ว่า ปี หมู.

กุญแจ, ของ ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง ด้วย ทอง เหลือง บ้าง มี จำปา มี ไก อยู่ ภายใน มี ลูก ไข สำหรับ ใส่ ประตู.

กุญชร, ๑ ว่า ช้าง.

กุนทล, ๑ ว่า ตัม หู หฤๅ เครื่อง ประดับ หู, ไท ว่า จอง หู.

กุน, ควัน ไฟ ขึ้น น้อย ๆ, ว่า ควัน กุน.

กูน-กอง, คือ กอง เพลิง ก่อ ให้ ลุก เปน เปลว บูชายัญ นั้น.

กูล, ๑ ว่า กระกูล อนึ่ง กอง เพลิง พิทธี.

เกน, คำ บังคับ สั่ง ให้ ทำ การ ต่าง ๆ คือ ไป ทับ เปน ต้น.

เกนกัน, บังคับ สั่ง ว่าให้ คน นี้ ไป เมือง ฝ่าย ใต้, คน นั้น จง ไป เมือง ฝ่าย เหนือ เปน ต้น.

เกน ชะตา, คำ โหร ผู้ ทาย เขา พูด ว่า ใน เกน ดวง ชะตา ของ ผู้ นั้น ตก ถึง ที่ นั้น เคราะห์ ดี มา ถึง นี่ เคราะห์ ร้าย. ๑ ยก ไป.

เกนทับ, คำ บังคับ สั่ง ว่าให้ เกน คน ไป ทับ นาย กอง คุม ไพร่

เกน ฝน, คำ โหร ทำ นาย ว่า เกน ฝน ปี นี้ จะ ตก ใน ชม ภู ทะวีป เท่า นั้น ตก ใน มหา สมุท เท่า นั้น กต หิมพานต์ เท่า นั้น.

เกน ราชการ, สั่ง ว่า ให้ ข้า ราชการ กรม นั้น ไป กระทำ การ ที่ นั้น, ถ้า ผู้ ใด ขาด จะ เอา ตัว เปน โทษ.

เกน แห่, สั่ง ว่า กรม นั้น จะ เกน เอา ตัว ขุน หมื่น เท่า ๆ นั้น แต่ง ตัว นุ่ง ห่ม อย่าง นั้น จะ แห่ สิ่ง นั้น ๆ เพลา นั้น ให้ พร้อม

เกน หัด, บังคับ พวก ปี่ น แตง สำหรับ เข้า กระบวน แห่ ตาม เสด็จ พระ มหา กระษัตร.

เก่น, การ ที่ คน เดิร ทาง ไกล เกิน กำหนด, หฤๅ ทำ การ มาก เกิน ประมาณ เปน ต้น.

เก่น ไป ภอ, คน หลง ทาง ไป ไกล นัก, ว่า เก่น ไป ภอ.

แกน, ผล ไม้ ทั้งปวง ที่ เสีย ไป ด้วย เหตุ อัน ใด อัน หนึ่ง ข้าง ใน นั้น แขง เปน แกน อยู่ อนึ่ง คน ที่ จม ลง เคม ที่ ว่า แกน.

แกนใน, สิ่ง ที่ เปน แขง อยู่ ภายใน, เหมือน คน ก่อ อิฐ จะ ทำ เสา หฤๅ ทำ สิ่ง ใด ๆ, เอา ไม้ แกน แขง ไว้ ภาย ใน.

แกนไม้, สิ่ง ของ ใด ๆ เอาไม้ ใส่ ไว้ กลาง ประสงค์ จะ ให้ แขง.

แกนเหล็ก, ของ สิ่ง ใด ๆ เอา เหล็ก ใส่ ไว้ ภาย ใน ด้วย ประสงค์ จะ ให้ แขง แรง.

แก่น, ไม้ ที่ แขง อยู่ ถัด กะภี้ เข้า ไป นั้น. อนึ่ง คน ที่ เก่ง ภาร [แขง แรง.

แก่น จันทน์, ไม้ จันทน์ หอม เนื้อ ที่ อยู่ ภาย ใน กะภี้ นั้น.

แก่น ไม้, สิ่ง ที่ แขง อยู่ ถัด กะภี้ เข้า ไป ภาย ใน นั้น.

แก่น สาร, สิ่ง สรรพ์ ทั้งปวง ที่ ยั่ง ยืน ทน อยู่ ได้ นาน, หฤๅ โอวาท คำ สั่ง สอน อันใด, ที่ เปน ประโยชน์ ไป นาน.

โกน, การ ที่ ตัด ผม หฤๅ ตัด หนวด ให้ ชิด หนัง แล้ว ชูด เกลา ให้ เกลี้ยง นั้น.

โกน รุก, คือ เอา มีด โกน ตัด ผม รุก เด็ก ออก นั้น.

โกญจา, ๑ ว่า นก กะเรียน เปน นก ใหญ่ ตัว โต เท่า นก ตะกรุม, ขน คอ แดง ๆ, ร้อง เสียง ดัง, บิน สูง กว่า นก ทั้งปวง.

โกน หนวด, ปลง หนวด, คือ เอา มีด โกน ขอด ตัด ขน ที่ ริม สี ปาก เปน ต้น.

โกญจะนาท, ๑ บันฎาเสียง ดัง เหมือน เสียง นก กะเรียน ร้อง นั้น.

โกน ผม, คน เอา มีด เหล็ก บ้าง, มีด ทอง บ้าง, ตัด ผม ให้ ชิด หนัง หัว.

โกน หัว, คือ โกน ผม ออก จาก หัว.

กร, ๑ ว่า มือ, มี ใน ราชา ศรรบท์. คน ชื่อ กอน มี บ้าง.

กร ประสาน, คือ ประสาน มือ.

กร, ๑ ว่า มือ.

กร ก่อน กรวง, คือ เอา มือ ตี อก.

ก่อน, คน เดิร ทาง ด้วย กัน หลาย คน ๆ ที่ เดิร หน้า นั้น, เดิร ก่อน. หฤๅ ของ ที่ มี อยู่ แล้ว ว่า มี ก่อน.

ก่อน เก่า, สิ่ง ของ ที่ มี อยู่ แต่ เดิม จน เก่า.

ก่อน นม นาน, สิ่ง ของ ที่ มี อยู่ ก่อน นม นาน แล้ว.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก้อน เวลา ตาย, คือ เวลา ก่อน วัน ที่ ตัว ตาย. [บ้าง.

ก้อน, สิ่ง ของ ที่ เปน รูป เหมือน ลูก ซ่ม บ้าง, เหมือน ผล มะพร้าว ก้อน กลม, สันถาน ทั้งปวง ที่ กลม เหมือน ผล ซ่ม เกลี้ยง, หฤ ลูก ปืน ใหญ่ เปน ต้น.

ก้อน เข้า, เข้า สุก ที่ คน เอา มา ปั้น มี สันถาน เหมือน ไข่ ไก่, หฤ ไข่ เปด เปน ต้น.

ก้อน เข่า, คือ ก้อน อิฐ ที่ เขา วาง เข้า สาม ก้อน ตั้ง ม่อ หุง เข้า ต้ม แกง เปน ต้น.

ก้อน ใหญ่, สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ มี สันถาน กลม เท่า ผล มะพร้าว หฤ เท่า บาต เปน ต้น.

ก้อน ดิน. คือ ดิน ที่ มัน แห้ง เปน แท่ง ๆ ท่อน ๆ นั้น.

ก้อน หิน, สิลา ที่ มี สันถาน เปน ก้อน กลม บ้าง, เปน เลี่ยม บ้าง.

กวน, คน, การ ที่ คน ทำ อยา มี หลาย สิ่ง ประสม ใส่ ลง ด้วย กัน, แล้ว เอา ไม้ คน ไป.

กวน กัน, รบ กัน, การ ที่ คน หฤ สัตว ที่ อยู่ ด้วย กัน มาก แล้ว วิวาท รบ กัน ขึ้น

กวน ขนม, คน ขนม, การ ที่ คน เอา แป้ง ละลาย ใส่ กะทะ ลง แล้ว ใส่ กะทิ ใส่ น้ำ ตาน ด้วย แล้ว เอา ภาย คน ไป.

กวน คน, สัตว ร้าย ต่าง ๆ มา เบียด เบียน คน, ว่า รบ กวน.

กวน ใจ, คือ รบ ร้อง ขอ สิ่ง ของ ต่าง ๆ เปน ต้น.

กวน เพื่อน, เบียด เบียน เพื่อน, คน หฤ สัตว ที่ เปน เพื่อน กัน แล รบ กวน กัน ขึ้น.

กวน อย่า, คน อยา, เอา อย่า ใส่ ลง ใน ด้วย แล้ว คน ไป.

กวน น้ำตาน, คน น้ำ ตาน, การ ที่ คน เอา ไม้ หฤ สิ่ง ใด ๆ คน ไป ใน น้ำ ตาน.

เกียน, ของ ที่ คน เอา ไม้ มา ทำ เปน ขา มี กง มี กำ, เหมือน จักร์ รถ เทียม ด้วย ควาย บ้าง, ด้วย งัว บ้าง, ให้ ลาก ไป. อนึ่ง เข้า แปด สิบ สัด หฤ ร้อย ถัง.

เกียน กะแตะ, เปน เกียน อย่าง เล็ก สำหรับ เทียม ด้วย งัว.

เกียน สาลี่, เกียน น้อย ๆ มี ลูก พ้อ สำหรับ ลาก ไม้.

เกียน พ้อ, เกียน เล็ก ๆ สำหรับ เด็ก ๆ ลาก เล่น.

เกรียน, ความ เหมือน เกียน, โบราณ เขา ใส่ ตัว, ว, ด้วย แต่ ทุก วัน หา ได้ ใช้ เช่น นั้น ไม่

เกิน, พ้น, การ ที่ เหลือ เศศ ออก จาก กำหนด.

เกิน กำหนฎ, คน สัญา นัด กัน ด้วย เหตุ อัน ใด อัน หนึ่ง, ถ้า พ้น จาก สัญา ที่ นัด กัน ไว้ แล้ว, ว่า เกิน กำหนฎ.

เกิน แกง, ของ ที่ ควร จะ แกง กิน ได้, เหมือน อย่าง น้ำ เต้า ถ้า แก่ นัก เกิน ขนาด แล้ว, ว่า เกิน แกง. อนึ่ง ของ หฤ การ ที่ ไม่ สม ควร นั้น ว่า เกิน แกง, เปน คำ เปรียบ.

เกิน การ, เหลือ การ, พ้น กำหนฎ เวลา การ งาน.

เกิน กิน, เหลือ กิน. อนึ่ง ผัก หฤ ผล ไม้ ควร จะ กินได้ เมื่อ อ่อน ๆ, ถ้า รักษา ไว้ จน แก่ กิน ไม่ ได้, ว่า เกิน กิน.

เกิน ขนาด, เหลือ ขนาด, สิ่ง ของ ที่ ใหญ่ หฤ ยาว กว่า ขนาด.

เกิน ขนบ, เกิน ทำเนียม. อนึ่ง เกิน กลีบ ผ้า ที่ จีบ ไว้ เปน ชั้น ชั้น นั้น. [ปวง, หฤ ชั่ว กว่า คน ทั้งปวง.

เกิน คน, เหลือ คน, สูง กว่า คน ทั้งปวง, หฤ ดี กว่า คน ทั้ง

เกิน งาม, เหลือ งาม, คน หฤ สัตว แต่ง ตัว เกิน ประมาณ นั้น.

เกิน ดี, การ คน ทำ จะ ให้ ดี. ครั้น ทำ ไป ๆ มัน เสีย ไป.

เกิน ตัว, คือ เล่น เบี้ย กัน, เขา เสีย เงิน เกิน เงิน ของ ตัว ที่ มี ไป นั้น. อย่าง หนึ่ง พูด อวด ตัว เปล่า ๆ.

เกิน ทาง, เลย ทาง, คน เดิร หลง พ้น ทาง ไป.

เกิน หน้า, การ ที่ คน หน้าไพร่ เอา ของ ท่าน ผู้ ดี ไป แต่ง ตัว เอง.

เกิน นาย, เลย นาย, การ ที่ คน ที่ เปน บ่าว จะ พูด จา หฤ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ ล่วง เกิน ถ้อย คำ ที่ นาย สั่ง.

กบ, สัตว อย่าง หนึ่ง สี่ ท่าว ขา ยาว ตัว เท่า ฝ่า มือ, อยู่ รู้ ริม น้ำ, ตาม ท้อง นา, ถ้า ฝน ตก ร้อง เสียง ดัง, กิน ได้. อนึ่ง, กบ, คือ เต็ม เปี่ยม. อนึ่ง เครื่อง สำหรับ ช่าง ไม้ อย่าง หนึ่ง.

กบ แก้ม, เต็ม แก้ม, การ ที่ คน เอา ของ กิน ใส่ เต็ม ปาก.

กบ เรา, ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง อยู่ ใน แขวง กรุง เก่า.

กบ แจะ, ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง มี อยู่ ใน แขวง เมือง ประจีม.

กบ จาน, สิ่ง ของ ใด ๆ ใส่ เต็ม จาน, ว่า กบ จาน.

กบ ตาน, จม เข้ หฤ สัตว อื่น แต่ บันดา อยู่ ใน น้ำ, ลง ไป นอน ป่ะกับ อยู่ ที่ พื้น ดิน ข้าง ล่าง ว่า กบ ตาน.

กบ บัว, คือ ของ เต็ม ล้น มาต เรือ. อนึ่ง เปน เครื่อง มือ ช่าง ไม้ ใส่ ลอก บัว นั้น.

กบ พะวาย, เปน ชื่อ เครื่อง มือ ทำ ทอง อย่าง หนึ่ง นั้น.

กบ รู, เต็ม รู, สิ่ง ของ ที่ ยัด เข้า ใน รู เต็ม นั้น.

กบ เรือ, คือ เต็ม เรือ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับ, คือ ของ ที่กิน ด้วย เข้า, หฤๅ คนไป มา ด้วยกัน. อย่าง หนึ่ง เปน เครื่อง สำหรับ ตัก สัตว.

กับเข้า, คือ ของ ทั้งปวง ที่ สำหรับ กิน ด้วย เข้า.

กับด้วย, กิน ด้วย กัน หฤๅ นอน ด้วย กัน นั่ง ด้วย กัน หฤๅ ยืน ด้วย กัน.

กับตัก หนู, เปน เครื่อง เขา ทำ ด้วย ไม้ ไผ่ สำหรับ ตัก หนู.

กับตัว, ของ ที่ อยู่ ด้วย ตัว.

กับทั้ง, สิ่ง ของ ทั้งปวง ด้วย.

กลัปป์, กำหนฎ สิ้น โลกย์, หฤๅ กำหนฎ ร่วง โลกย์. อย่าง หนึ่ง แปล ว่า ส่วนแบ่ง กาล แห่ง โลกย์ เปน สี่ ส่วน เท่าๆ กัน, ส่วน อัน หนึ่ง เรียก ว่า กลัปป์ หนึ่ง.

กัป ปัฐิติ, ๑ ว่า ตั้ง อยู่ สิ้น กลัปป์.

กัปปะรุกโข, ๑ ว่า ไม้ กัปพฤกษ์, คือ ไม้ให้ สำเร็จ ประโยชน์, แก่ คน ที่ ไป ถึง นึก ปรารถนา นั้น.

กัปปิยะการก, วัยยาวัจจา กร, ๑ ว่า ผู้ ที่ จัก แรง กระทำ สำเร็จ ให้ ควร แก่ สงฆ์.

กัปปิยะ, ๑ ว่า ควร แล้ว.

กัปปะพฤกษ์, กัปปะพฤกษ์, ต้น พุ่ม ที่ เขา เอา เงิน บ้าง, ทอง บ้าง, เสียบ แล้ว ทิ้ง ทาน แก่ คน ทั้งปวง.

กาบ, เปลือก หุ้ม อยู่ ที่ ต้น กล้วย, หฤๅ ต้น อ้อย, หน่อ ไม้ ไผ่ อ่อน.

กาบกอ, เปลือก หุ้ม อยู่ ที่ กอ เข้า หฤๅ กอ แฝก กอ แขม กอ ตะไคร้ เปน ต้น.

กาบกล้วย, เปลือก หุ้ม อยู่ ที่ ต้น กล้วย นั้น.

กาบปลี, เปลือก หุ้ม ห่อ อยู่ ที่ ปลี กล้วย, หฤๅ ปลี กล่ำ เปน ต้น.

กาบไผ่, เปลือก หุ้ม ห่อ อยู่ ที่ หน่อ ไม้ ไผ่ นั้น.

กาบพรหมยร, ของ ทำ เปน กาบ เหมือน ยร พรหม หุ้ม ปลาย เสา โยศ แล เสา วิหาร งาม นัก.

กาบหมาก, คือ เปลือก ที่ มัน หุ้ม หจัน หมาก.

กาบหอย, เปลือก หอย อย่าง หนึ่ง เปน สอง อัน ประกบ กัน เหมือน อย่าง หอย กาบ, หฤๅ หอย แมง ภู นั้น.

กาบอ้อย, เปลือก ที่ หุ้ม ห่อ ต้น อ้อย อยู่ นั้น.

กาบอ้อ, เปลือก ที่ ห่อ หุ้ม ต้น อ้อ อยู่ นั้น.

กาบหยวก, เปลือก ที่ ห่อ หุ้ม หยวก กล้วย อยู่ นั้น.

กาพย์, ๑ ชื่อ บท บัง คับ กลอน เพลง อย่าง หนึ่ง.

กาพยะ สารัชู วิลาศนี, ๑ ชื่อ กลอน เพลง อีก อย่าง หนึ่ง.

กีบ, ตีน เนื้อ หฤๅ ตีน งัว ตีน ควาย ตีน แกะ เปน ต้น, ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ สอง อัน นั้น.

กีบกวาง, สิ่ง ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ ที่ ตีน กวาง นั้น.

กีบควาย, สิ่ง ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ ที่ ตีน ควาย นั้น.

กีบงัว, สิ่ง ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ ที่ ตีน งัว นั้น.

กีบเนื้อ, สิ่ง ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ ที่ ตีน เนื้อ นั้น.

กีบม้า, สิ่ง ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ ที่ ตีน ม้า นั้น.

กีบหมู, สิ่ง ที่ เปน กลีบ แขง อยู่ ที่ ตีน หมู นั้น. อนึ่ง ไม้ สำหรับ ทำ นา ยาว, สาม ศอก ข้าง ปลาย ทำ สาม ง่าม เหมือน กีบ หมู เขา หมัก เรียก ว่า ไม้ สัก รั้ม ทำ นา.

กีบแรด, สิ่ง ที่ เปน กลีบ อยู่ ที่ ตีน แรด นั้น. อนึ่ง ว่าน อย่าง หนึ่ง มี หัว กุกะ เหมือน กีบ แรด, เขา ใช้ ทำ ยา, มี อยู่ ใน ป่า.

กุบ, เสียง อย่าง หนึ่ง สังเกต ฟัง ดู ดัง อย่าง นั้น.

กุบกับ, ม้า หฤๅ คน ที่ใส่ เกือก เดิร ตาม ถนน เสียง ดัง อย่าง นั้น.

กุบปะดี, ๑ ว่า กำเรีบ. เหมือน น้ำ เปน ลลิ่น กำเรีบ เพราะ ลม.

กูบ, ของ ทำ ด้วย ไม้, สาน ด้วย ตอก, รูป คล้าย ๆ ปะทุนเรือ, สำหรับ ใส่ บน หลัง ช้าง. อนึ่ง เปน ชื่อ บ้าน.

กูบช้าง, ของ สาน ด้วย ตอก รูป เหมือน ปะทุน เรือ, สำหรับ ใส่ บน หลัง ช้าง บัน ทุก ของ คน นั่ง ใน นั้น ด้วย.

เก็บ, คน เอา สิ่ง ของ เข้า ไว้ ใน หีบ หฤๅ ใน ตู้ ใน เรือน ใน บ้าน, แล้ว รักษา ไว้.

เก็บกองไว้, คน เอา สิ่ง ของ วาง มูน ไว้ ด้วย กัน, แล้ว รักษา ไว้.

เก็บเข้าไว้, เข้า เปลือก หฤๅ เข้า สาร เอา ใส่ไว้ ใน ยุ้ง ใน ฉาง.

เก็บประสมไว้, เอา ของ มา เก็บ ประสมไว้.

เก็บผม, คือ กัน ไร ผม ให้ มัน เปน รอบ วง อยู่ ที่ หัว.

เก็บรวบ รวม ไว้, คือ เอา ของ มา รวบ รวม ไว้.

เก็บหอม, รอม ริบ ไว้, เอา ของ มา รักษา เก็บ ไว้.

กอบ, คน เอา ฝ่า มือ สอง ข้าง ทำ ให้ ชิด กัน เข้า ยก เอา สิ่ง ของ เล็ก ขึ้น คือ กอบ เข้า สาร เปน ต้น นั้น.

กอบหนึ่ง, คน เอา ฝ่า มือ สอง ข้าง กอบ เอา ที่ เดียว, หมด นั้น.

กอบกำ, คือ กอบ แล้ว กำ ด้วย มือ นั้น.

กอบโกย, คน เอา มือ สอง ข้าง กอบ แล้ว โกย ด้วย.

กอบเดียว, คน เอา ฝ่า มือ ทั้งสอง ข้าง กอบ เอา ที หนึ่ง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กอบมือ, คน กอบ ด้วย มือ.
เกือบ, ใกล้, คน เดิร ทาง ใกล้ จะ ถึง, หฤๅ คน ทำ การ เกือบ จะ แล้ว เปน ต้น.
เกือบ ใกล้, คน เดิร ทาง ยัง หน่อย หนึ่ง จะ ถึง.
เกือบ เกิน, ใกล้ เกิน, คน เดิร ทาง หฤๅ คน ทำ การ สิ่งใด ๆ ยัง อีก หน่อย หนึ่ง จะ พ้น กำหนฎ.
เกือบ เข้า มา, รวน เข้า มา, คน ไป ยัง ประเทษ อื่น ใกล้ จะ เข้า มาเปน ต้น.
เกือบ ค่ำ แล้ว, ใกล้ ค่ำ แล้ว, เวลา รวน ค่ำ แล้ว.
เกือบ เงียบ แล้ว, รวน เงียบ แล้ว, คือ แต่ ก่อน นั้น เกิด วุ่น วาย ภาย หลัง ก็ ใกล้ สงบ ลง.
เกือบ จะ ได้, แทบ จะ ได้, คน ใกล้ จะ ได้ สิ่ง ใด ๆ.
เกือบ ถาว, แทบ ถาว, ความ แทบ จะ วุ่น วาย ขึ้น.
เกือบ ชวด เล่น, แทบ ชวด เล่น, งาน แทบ ไม่ ได้ เล่น.
เกือบ ตักตาน, แทบ ตักตาน, คือ รวน จะ ฉิบหาย.
เกือบ ตี กัน, แทบ จะ ตี กัน ขึ้น.
เกือบ ตาย, แทบ ตาย, หฤๅ ใกล้ ตาย, หฤๅ รวน ตาย.
กัม, น้อม, อา การ น้อม กาย ลง เบื้อง ต่ำ.
กัมเกษ, น้อม หัว ลง.
กัมเกล้า, ความ เหมือน กัน.
กัมกาย, น้อม ตัว เบื้อง ต่ำ.
กัมกราน, น้อม ตัว ลง เบื้อง ต่ำ แล้ว เอามือ แล ท้าว กราน ไป.
กัมกราบ, ทำตัวให้ น้อมลง, แล้ว ซบหน้าที่ มือ ทั้งสองเหนือ พื้น.
กัมตัว, น้อม ตัว ลง.
กัมหน้า, น้อม หน้า ลง เบื้อง ต่ำ.
กัมลง, น้อม ตัว ลง
กัมหลัง, น้อม หลัง ลง.
กัมหัว, น้อม หัว ลง.
กัมองค์, น้อม ตัว ลง.
กัม, ผัก หลาย ต้น ผูก มัด เข้า ด้วย กัน, หฤๅ ปลา แห้ง ปลา ย่าง หลาย ตัวผูก มัด เข้า ด้วย กัน.
กัมนน, ของ คำนับ เหมือน อย่าง จะ ทำ การ งาน มะโหรี, ปี่ ภาทย์ เปน ต้น, ต้อง เอา เงิน ติด เทียน ตั้ง คำนับ สิ่ง หนึ่ง ก่อน.
กัมนัน, คน ที่ เปน ผู้ใหญ่ บ้าน เปน ที่ คำนับ แก่ ลูก บ้าน, หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ จะ เอา ไป เปน คำนับ.
กัมเกิน, เอา ไม้ สอง อัน เคียง กัน เข้า, ไม้ อัน ที่ ยาว นั้น, ว่า กัม เกิน.
กามกวม, ช้าง พลาย ไม่ มี งา อนึ่ง นก อย่าง หนึ่ง ตัว เขียว ปาก แดง กิน ปลา.
กามะคุณ, ใจ ที่ อยาก ได้ ซึ่ง รูป, เสียง, กลิ่น, รศ, โผฐัพะ เปน ต้น.
กามพฤกษ์, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ว่า มัน ให้ ผล สำเรจ ที่ เปน ของ ต่าง ๆ แก่ คน แล สัตว ทั้งปวง ได้.
กามะราค, ใจ ที่ เสียบ แทง อยู่ ด้วย ความ อยาก ได้.
กามะวิตก, คือ คิด รำพึง ใน ความ ใคร่ เอากิเลศ เปน ต้น.
กามะ, ๑ ว่า ความ ปรารถนา, หฤๅ ความ อยาก ได้, ความ ใคร่.
กามะกิเลศ, ๑ เศร้า หมอง ด้วย ความ ปรารถนา, หฤๅ ปรารถนา ของ ที่ เศร้า หมอง.
กามะตัณหา, ๑ ใจ ที่ อยาก ได้ วิญญาณ กะทรัพย์ แล อะวิญญาณ กะทรัพย์, คือ ช้าง ม้า โค กระบือ แล เงิน ทอง เปน ต้น.
กามะภพ, ๑ คือ ที่ เปน ที่ เกิด แห่ง สัตว ที่ มาก เทม ด้วย รักใคร่ ใน ความ กำหนัก ใน กิเลศ.
ก้าม, ตีน ปู หฤๅ กุ้ง ที่ มัน เปน ง่าม อยู่ สองอัน สำหรับ คีบ นิบ เก็บ อาหาร ใส่ ปาก นั้น.
ก้ามกั้ง, ตีน กั้ง เปน สัด เล็ก ๆ คล้าย ๆ กุ้ง, ที่ ตีน มัน นั้น เปน สอง ง่าม ใหญ่ สำหรับ เก็บ อาหาร กิน.
ก้ามกุ้ง, คือ ก้าม ของ กุ้ง เปน สอง ง่าม สำหรับ หา กิน อนึ่ง เปน ผัก อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ ใน น้ำ ต้น แดง.
ก้ามปู, ก้ามของ ปู สำหรับ หา กิน. อนึ่ง มะพร้าว ท้าว ที่ เปลือก ยัง ไม่ แห้ง ดี เยื่อ เหมือน ก้าม ปู.
ก้ามเขียว, ก้าม ของ เขียว สำหรับ หากิน.
กิ่ม, ชื่อ คน อย่าง นี้ ก็ มี บ้าง.
กุม, คน เอา มือ จับ นิ่ง ไว้.
กุมกร, คน เอามือ จับ มือ นิ่ง ไว้.
กุมพันท์, เปน ชื่อ ยัก พวก หนึ่ง.
กุมภะราศี, เปน ชื่อ ราษี, หนึ่ง อยู่ใน สิบ สอง ราษีใน อากาษ ฟ้า นั้น.
กุมมือ, เอา มือ จับ นิ่ง ไว้.
กุมภา, ๑ ว่า รรเช้.
กุมภี, ๑ รรเช้.
กุมโภ, ๑ ว่า มอ.
กุ่ม, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ดอก แล ใบ กิน ได้, เปลือก ใช้ ทำ ยา ได้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กุ่ม ดอง, ใบ กุ่ม อ่อน ๆ เก็บ เอา มา แช่ น้ำ ใส่ เกลือ บ้าง ใส่ น้ำ ซาว เข้า บ้าง กินเปรี้ยว ๆ เค็ม ๆ. [กินได้

กุ่ม น้ำ, ต้น กุ่ม อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ ตาม ริม น้ำ ใบ ยาว ๆ, ดอง

กุ่ม บก, ต้น กุ่ม อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ บน บก ตาม ป่า ดอน, ใบ กลม ๆ ลูก สุก กินได้.

แกม, ปน, สิ่ง ของ ทั้งปวง เดิม มี สิ่ง เดียว ล้วน, มา ภาย หลัง มี ของ สิ่ง อื่น ปน บ้าง เล็ก น้อย.

แกม กุก, นก เขา มัน ขัน, ก็ มี เสียง กุก แกม เข้า ด้วย.

แกม กล, คือ ทำ ใจ ชื่อ ปน กับ อุบาย.

แกม กัน, สิ่ง ของ ทั้งปวง เดิม มี สิ่ง เดียว, ครั้น มา ภาย หลัง มี ของ สิ่ง อื่น ระคน ปน กัน อยู่.

แกม แซม, แซก แซม, เดิม ของ สิ่ง เดียว, มา ภาย หลัง มี ของ อื่น เข้า แซก แซม แกม อยู่ ด้วย.

แกม ดอก, ต้น ไม้ ทั้งปวง มี ดอก ปะ ปน แกม กัน อยู่.

แกม ใบ, ต้น ไม้ ทั้งปวง มี ใบ ปะ ปน แกม กัน อยู่.

แกม ผล, ไม้ ทั้งปวง มี ผล ปะ ปน แกม กัน อยู่.

แกม ลูก, ไม้ ทั้งปวง มี ลูก แกม อยู่ ด้วย.

แก้ม, เนื้อ ที่ กะพุ้ง ปาก ทั้งสอง ข้าง.

แก้ม ขวา, เนื้อ ที่ กะพุ้ง ปาก ข้าง ขวา.

แก้ม คน, เนื้อ ที่ กะพุ้ง ปาก คน.

แก้ม ซ้าย, เนื้อ ที่ กะพุ้ง ปาก เบื้อง ซ้าย.

แก้ม เรือ, เนื้อ ไม้ ที่ กะพุ้ง แก้ม เรือ. [กอม.

กอม, โกง, ขา คน หฤๅ ขา สัตว ที่ โกง อยู่ ไม่ ตรง นั้น, ว่า ขา

ก่อม ก้อ, คน หฤๅ สัตว หฤๅ สิ่ง ใด ๆ ที่ ต่ำ ๆ เตี้ย ๆ ทั้ง นั้น

เกย, ของ ที่ เขา ทำ ไว้ สำหรับ กระษัตริย เสด็จ ขึ้น ช้าง ขึ้น ม้า ขึ้น รถ, อนึ่ง คน เขน เรือ เลย ขึ้น บน แห้ง.

เกย แก่ง, ค้าง แก่ง, คน ล่อง เรือ หฤๅ แพ ลง มา เกย แก่ง ขึ้น ไป ค้าง อยู่.

เกย กอด, คน สอง คน นอน ด้วย กัน เอา หัว เกย ขึ้น แล้ว เอา มือ กอด ด้วย.

เกย เกาะ, ค้าง เกาะ, คน แล่น เรือ, หฤๅ คน แจว เรือ เกย ขึ้น ไป บน เกาะ. (บน โขด.

เกย โขด, ค้าง โขด, คน ล่อง เรือ หฤๅ ล่อง แพ เลย ขึ้น ไป

เกย ชะลา, คือ เกย ทาไว้ ที่ มี ชาน.

เกย ขอน, คน เขน เรือ หฤๅ เขน ไม้ เลย ขึ้น ค้าง อยู่ บน ขอน.

เกยไชย์, เปน ที่ ตำบล หนึ่ง อยู่ ฝ่าย เหนือ ชื่อ อย่าง นั้น

เกยช้าง, ที่ มี พื้น สูง สำหรับ พระ มหา กระษัตริย์ เสด็จ ทรง ช้าง.

เกย ม้า, ที่ มี พื้น สำหรับ เสด็จ ทรง ม้า.

เกย มาศ, ที่ มี พื้น สำหรับ ทรง ช้าง ทรง ม้า ทรง รถ, แต่ แล้ว ไป ด้วย ทอง.

เกย รถ, ที่ สำหรับ ขึ้น รถ.

เกย เลน, คน เขน เรือ หฤๅ ไม้ ให้ เลย ขึ้น ไป บน เลน.

เกย หาด, คือ เรือ เลย ขึ้น บน หาด ทราย นั้น.

เกย แห้ง, คน เขน เรือ หฤๅ แพ ให้ เลย ขึ้น ไป บน แห้ง.

กายะสิทธิ์, คือ ปรอด ที่ แขง เขา ฆ่า มัน ตาย แล้ว มี ฤทธิ์ ต่าง ๆ

กาย, ตัว คน หฤๅ ตัว สัตว ทั้งปวง.

กายกรรม, คือ การ ที่ คน กะทำ ด้วย มือ เปน ต้น.

กาย, อาการ ที่ คน เอา มือ พาด บน หน้า ผาก, หฤๅ พาด บน หมอน, หฤๅ เอา ท้าว พาด บน ผะนัก, แล เก้าอี้

กาย กอด, คือ เอา มือ หฤๅ ท้าว พาด ไป, แล้ว กอด ด้วย.

กาว, ของ มา แต่ เมือง จีน แท่ง เท่า นิ้ว มือ เปน สี เหลือง, คือ เหมือน เรือน เจียว ขึ้น บน ไฟ เหนียว เปน ยาง.

ก้าว, คน หฤๅ สัตว ยก ท้าว ขึ้น แล้ว ย่าง ไป เหยียบ ลง อนึ่ง คน แล่น เรือ ทวน ลม ขึ้น ไป ต้อง แล่น ตัด ไป ฝ่าก ข้าง โน้น, ตัด มา ฝ่าก ข้าง นี้ นั้น.

ก้าว ขึ้น, คน หฤๅ สัตว ยก ท้าว ย่าง ขึ้น บน บัน ได, หฤๅ บน เรือน แล้ว เหยียบ ลง เปน ต้น.

ก้าว ย่าง, คือ ยก ท้าว ขึ้น เอา มัน ไป วาง ต่อ ๆ ไป นั้น.

ก้าว ลง, คน หฤๅ สัตว ยก ท้าว ขึ้น ย่าง เหยียบ ลง จาก เรือน หฤๅ จาก โรง เปน ต้น.

กิ่ว, คอด, ของ สิ่ง ใด ๆ ไม่ เท่า กัน, ที่ ต้น เล็ก, หฤๅ กลาง เล็ก, หฤๅ ปลาย เล็ก, ที่ เล็ก นั้น ว่า กิ่ว.

กิ่ว กลาง, คอด กลาง, คน ทำ ของ สิ่ง ใด ที่ กลาง เล็ก ทั้งสอง ข้าง ใหญ่ เหมือน คอ สาก.

กิ่ว คอด, คอด กิ่ว, ของ สิ่ง ใดไม่ เท่า กัน เล็ก ที่ ต้น บ้าง, เล็ก ที่ กลาง บ้าง เล็ก ที่ ปลาย บ้าง.

กิ่ว ต้น, คอด ต้น, ของ สิ่ง ใด ๆ เล็ก คอด อยู่ ข้าง ต้น.

กิ่ว ปลาย, คอด ปลาย, ของ สิ่ง ใด ๆ คอด ข้าง ปลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิ๊ว ๆ, เปน คำ เยาะ เย้ย. อนึ่ง เปน คำ เจ็ก มัน เรียก เปิด ให้ มัน มา กิน เยื่อ บ้าง.

กุ๊ย ๆ, เปน คำ เยาะ เย้ย เหมือน กัน.

แกว, คน ชาติ อย่าง หนึ่ง, เหมือน แม่ เปน ลาว พ่อ เปน ญวน.

แก้ว, ของ ทำ ด้วย หิน บ้าง, ทำ ด้วย สิ่ง อื่น บ้าง มี สี ต่าง ๆ ใส สว่าง แล เปน เงา เอา มา แต่ เมือง เทศ. (เหนียว นั้น.

แก้ว แกลบ, คือ ของ เปน เหมือน แกลบ มัน ปน อยู่ กับ ดิน

แก้ว ก้าว เนาวรัตณ์, แก้ว ก้าว ประการ, มี เพชร์ เปน ต้น.

แก้ว ตา, สิ่ง ที่ เปน วง แวว อยู่ ใน หน่วย ตา เหน เปน เงา อยู่ ใน กลาง ตา นั้น.

แก้ว ประพาฬ, คือ แก้ว สี แดง อ่อน.

แก้ว ไพรฑูรย์, คือ แก้ว สี เหมือน ใบ เข้า กล้า อ่อน.

แก้ว พฤก, แก้ว สี เหมือน น้ำ.

แก้ว มณี, แก้ว ชาติ สิลา.

แก้ว มรกฎ, แก้ว สี เขียว.

แก้ว มุตตา, แก้ว สี เหมือน มุต หอย.

แก้ว วิเชียร, คือ เพชร์

แก้ว แหวน, เขา เรียก ติด กัน สอง สิ่ง ที่ เดียว.

แก้ว อินทนิล, แก้ว สี เหมือน ดอก ไม้ อินทนิล คือ สี ม่วง อ่อน.

แก้ว หิน, คือ แก้ว มะนี.

แก้ว หู, คือ โสตร ประสาท รูป เปน วง อยู่ ใน รู หู นั้น.

โกย, การ ที่ คน เอา มือ คุ้ย สิ่ง ของ ใด ๆ ใส่ ใน กะบุง หรือ ภาชน์ ใด ๆ ที่ ตะแคง อยู่ นั้น.

โกย กอง, คือ คุ้ย ขึ้น แล้ว เอา กอง ไว้.

โกย แกลบ, คน คุ้ย แกลบ ใส่ กระบุง ที่ ตะแคง อยู่ นั้น.

โกย กอบ, คือ คน คุ้ย แล้ว กอบ ขึ้น.

โกยทราย, เอา มือ คุ้ย ทราย ใส่ กะกร้า ที่ ตะแคง อยู่ นั้น.

โกย เอา, คือ เอา มือ ทั้งสอง ประคอง คุ้ย เอา ของ มี เข้า เปน ต้น.

ก้อย, คือ นิ้ว มือ ที่ เล็ก ยิ่ง กว่า นิ้ว ทั้งปวง นั้น.

กวย, คือ คน พวก หนึ่ง คล้าย กับ ข่า.

เกี่ยว, การ ที่ คน เอา ขอ เกี่ยว ของ สิ่ง ใด ๆ ไว้.

เกี่ยว กัน, เหมือน ลูก โซ่ ที่ มัน ติด ๆ กัน นั้น.

เกี่ยว เข้า, การ ที่ คน เอา เคียว งอ ๆ มี คม เกี่ยว เอา ต้น เข้า, แล้ว ตัด ให้ ขาด ออก ไป แล้ว มัด เปน กำ ๆ.

เกี่ยวกระหวัด, คือ ผูก เกี่ยว พัน เข้า แล้ว กระหวัดรัด เข้า ไว้ นั้น.

เกี่ยว ค่อง, การ ที่ คน ติด พัน เข้า ของ เงิน ทอง กัน, หรือ เปน ความ อัน ใด อัน หนึ่ง ติด พันธ์ กัน อยู่.

เกี่ยว คอง, พ่อ แม่ ข้าง ผู้ ชาย กับ พ่อ แม่ ข้าง ผู้ หญิง ที่ อยู่ กัน เปน ผัว เมีย กัน นั้น, ว่า เกี่ยว คอง กัน.

เกี้ยว, การ ที่ ผู้ ชาย พูด จา กับ หญิง ด้วย คำ ดี, ด้วย ปรารถนา อยาก ได้ เปน ผัว เมีย กัน.

เกี้ยว กระหวัด, การ ที่ เอา วัล พันธ์ ไม้, หรือ งู มัน รัด สัตว.

เกี้ยว เลี้ยว, คือ พูด แพะ โลม โดย การ สังวาศ นั้น.

เกี้ยว ผู้ หญิง, ผู้ ชาย รัก ผู้ หญิง คิด อุบาย พูด จา ด้วย คำ ดี ต่าง ๆ ประสงค์ จะ ให้ ผู้ หญิง รักษ.

เกี้ยว พาร, ความ เหมือน กัน กับ เกี้ยว, แต่ พาร เปน คำ สร้อย.

เกื้อ กูล, การ ที่ ช่วย อุด หนุน เหมือน คน ขัด สน แล้ว มี ผู้ เมตา ให้ เงิน ไป ทำ ทุน.

เกื้อหนุน, ความ เหมือน กัน.

เกื้อ, อาการ ที่ คน บัง เกิด ความ อาย เพราะ ที่ ตัว ทำ ความ ชั่ว ต่าง ๆ ที่ ไม่ อยาก ให้ ผู้ อื่น รู้.

เกื้อ เขิน, คือ บัง เกิด ความ อาย แล้ว ต้อง เมิน หน้า เสีย ไม่ กู หน้า ใคร ได้.

เกื้อ ขวย, ความ เหมือน กัน.

เกื้อ อาย, คือ อาการ ที่ ขวย อาย, คือ เขา ส่ง ของ ให้ ตัว เอื้อม มือ ไป รับ, เขา ไม่ ส่ง ให้ ตัว ๆ ไม่ ได้ ก็ ขวย อาย ไป นั้น.

กะกะ, อาการ ที่ คน โหยก เหยก ประพฤติ ไม่ เรียบ ร้อย, หรือ คน ทำ การ รื้อ เรื่อง ไม้ เขะขะ อยู่ ไม่ เรียบ ร้อย.

แกะ, การ ที่ คน เอา สิ่ง ใด ๆ มา แล้ว เอา มือ แกะ เปน รูป ต่าง ๆ หรือ เอา เล็บ แกะ ดิน เหนียว เปน ต้น. อนึ่ง เปน ชื่อ สัตว สี ท้าว ตัว มัน คล้าย กับ แพะ นั้น.

แกะเกา, อาการ ที่ คน เอา เล็บ แกะ เกา ที่ ตัว เช่น คน ออก ผื่น คาด, หรือ เปน บาด แผล อื่น ๆ ครั้น ค่อย หาย คด เสก็ด แล้ว เอา เล็บ แกะ เกา นั้น.

แกะกิน, คือ การ ที่ คน เอา เล็บ แกะ ของ, มี น้ำ ตาน ม่อ เปน ต้น แล้ว กิน นั้น.

แกะดอกไม้, คือ การ ที่ คน เอา สิ่ง ของ ใด ๆ มา แกะ ด้วย เครื่อง มือ ให้ เปน ดอก ไม้. อนึ่ง เอา มือ แกะ ดอก ไม้ นั้น.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แกะและ, การที่อนเอาขวานถากไม้ใหญ่ที่ละเล็กละน้อย.

เกาะ, ทวีป, แผ่นดินหฤๅภูเขาอยู่กลางน้ำ.

เกาะกุม, อาการที่คนเปนใหญ่ใช้ให้คนไปเอาตัวผู้ที่ต้องคะดีมาไว้.

เกาะขาม, เปนชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในอ่าวทเลไทย.

เกาะโคต, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในทเลน้ำเค็ม.

เกาะตัวไว้, กุมตัวไว้, การที่คนเปนนายท่ามรงหฤๅผู้คุม, กักตัวคนไว้ไม่ให้ไป.

เกาะบางนางอิน, ชื่อเกาะอันหนึ่งอยู่ในแม่น้ำแขวงกรุงเก่า.

เกาะพระ, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในแม่น้ำใกล้กรุงเก่า.

เกาะมหาพราหม, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในแม่น้ำแขวงกรุงเก่า.

เกาะหมาก, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในอ่าวทเลตวันตก.

เกาะเรียน, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในแม่น้ำใกล้กรุงเก่า

เกาะศีชัง, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในอ่าวทเลไท, ใกล้ปากน้ำเจ้าพระยานั้น.

เกาะลังกา, ชื่อเกาะอันหนึ่งอยู่ตรงอ่าวมังกะลาออกไป.

เกาะเสม็ด, ชื่อเกาะอันหนึ่งมีอยู่ในอ่าวทเลตวันออก.

กอ, ต้นไม้หฤๅต้นผักต้นหญ้าทั้งปวงเดิมเปนต้นเดียวแล้วงอกขึ้นมากมั่วสุมกันอยู่นั้น.

กอกล้วย, ต้นกล้วยเดิมต้นเดียว, แล้วแตกหน่องอกขึ้นมากมั่วสุมกันอยู่นั้น.

กอกล้าย, ต้นกล้ายแตกหน่องอกติดกันมั่วสุมอยู่.

กอเข้า, ต้นเข้าแตกหน่องอกต่อๆติดกันออกไปหลายต้น.

กอข่า, ต้นข่างอกขึ้นหลายต้นเปนหมู่อยู่นั้น.

กอขิง, ต้นขิงแตกหน่องอกขึ้นหลายต้นเปนหมู่อยู่.

กอแขม, ต้นแขมแตกหน่องอกออกไปหลายต้นเปนหมู่อยู่

กอตะไคร้, ต้นตะไคร้แตกหน่องอกขึ้นมั่วสุมเปนหมู่อยู่.

กอจาก, ต้นจากงอกขึ้นเปนหมู่อยู่.

กอหญ้า, ต้นหญ้างอกขึ้นเปนหมู่.

กอดอกไม้, ต้นดอกไม้ทั้งปวงงอกขึ้นติดกันเปนหมู่อยู่.

กอเตย, ต้นเตยแตกหน่อขึ้นมั่วสุมเปนหมู่อยู่นั้น.

กอไผ่, ต้นไผ่แตกหน่องอกขึ้นมั่วสุมเปนหมู่อยู่.

กอแฝก, ต้นแฝกงอกขึ้นเปนหมู่อยู่.

ก่อ, คนเอาอิฐวางลงเอาปูนใบสอใส่, แล้วเอาอิฐซ้อนๆต่อกันขึ้นไป. อนึ่งติดไฟก่อขึ้นในเตา.

ก่อกรรม, สร้างกรรม, คนหฤๅสัตวพึ่งแรกทำกรรมก่อนทีเดียว.

ก่อกำแพง, คนเอาอิฐมาซ้อนๆกันขึ้นไปทำกำแพงนั้น.

ก่อกัน, การที่คนจะสานสิ่งใดๆมีสมุกเปนต้นแรกจับสานขึ้นนั้น.

ก่อการ, คนพึ่งแรกจับทำการทั้งปวง.

ก่อความ, เหตุการแรกที่ให้เกิดความนั้น.

ก่อตึก, การที่คนเอาอิฐมาซ้อนๆต่อขึ้นเปนฝาผนังทำตึก.

ก่อไฟ, ติดไฟ, คนเอาลมปากเป่าไฟที่ชุดหฤๅเป่าไฟที่กองให้ลุกขึ้น.

ก่อสร้าง, การที่คนจะสร้างสิ่งใดๆแลการที่แรกจับทำเช้านั้น.

ก่อเหตุ, การใดๆที่ทำเปนต้นเดิมเหตุนั้น.

ก่ออิฐ, คนเอาอิฐมาวางซ้อนๆต่อกันขึ้นไปใส่ปูนใบสอด้วย.

ก้อร่อ, คือปีศะก้อเหมือนคนได้ชะนะแลพูดจาจ้ออยู่นั้น.

ก็ดี, เปนคำพูดถึงของสองสิ่งเปนต้น ว่านั่นก็ดีนั่นก็ดีนั้น, ว่านั่นด้วยนั่นด้วยก็ได้.

กรรม, คือการที่บุคลกระทำดีหฤๅกระทำชั่วนั้นแล.

กรรมกร, การดีแลการชั่วที่บุคลกระทำนั้น.

กรรมฐาน, การที่บุคลมีเพียรยังปัญญาพิจารณาซึ่งนามแลรูปเหนจริงว่าไม่เที่ยงไช่ตน.

กรรมบถ, คือบุญแลบาปเกิดขึ้นเพราะกายสาม, คือฆ่าสัตวลักทรัพย์ผิดประเวณีย์, เพราะวาจาสี่คือตลกเล่นด่าปดส่อเสียดเพราะใจสามคือโลภพยาบาทเหน่ผิดว่าถูก.

กรรเกษ, การที่คนเอามีดโกนกรรหน้ากรรไรผมที่เด็กไว้ผมจุกนั้น.

กรรจ์, การที่คนช่วยรักษามิให้เกิดอันตราย.

กรรณ์, ๑ ว่าหู.

กรรฐ, ๑ ว่าคอ

กรรผม, การที่คนเอามีดโกนกรรผมให้เสมอกัน.

กรรไร, การที่คนเอามีดโกนกรรไรผมให้เสมอกัน.

กรรแสง, คำเขมน, ภาษาไทว่าร้องไห้.

กรีฑา, การตระเตรียมพลทหารนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรีธาพล, ความเหมือน ที่ ว่า แล้ว.

กรีธาทับ, คือ ตระเตรียม กอง ทัพ. (เหมือน หอก.

กรี, อาวุธ อย่าง หนึ่ง เปน สาม ง่าม ติด กัน ปลาย แหลม

กรีกุ้ง, คือ ที่ มัน เปน ปลาย แหลม อยู่ ที่ หัว กุ้ง นั้น.

กรีกา, ๑ ว่า กระทำ.

กรีทูต, คือ คน ใน ทูต ที่ สาม นั้น.

กรุ, เปน ที่ เขา ขุด ทำไว้ ใต้ ดิน สันถาน เหมือน หีบ ใหญ่ สำหรับ ไว้ ของ. อนึ่ง ที่ หย่าง หนึ่ง เอา กระดาน บาง ๆ กรุ ขึ้น ไป เหมือน ฝา ฉาง เข้า. (ฝา นั้น.

กรุฝา, คือ เอาใบ จาก บุ เข้า ทำ เปน ฝา, หฤๅ กระดาน ทำ เปน

กรู, พรู คน มาก วิ่ง เข้า ไป พร้อม กัน, ว่า กรู เข้า ไป

กรูกัน, คือ คน มาก พรู เข้า มา พร้อม กัน นั้น.

กรู, เพลา เช้า มืด แรก สว่าง นั้น.

กร่ไป, คือ เที่ยว เร่ไป.

แกร, ของ เขา ทำ ด้วย ทอง เหลือง เปน ก้น ยาว ข้าง ปาก บาน เหมือน คอก ลำโพง เป่า ดัง เปน ของ สำหรับ ราชการ หลวง.

แกรงอน, คือ ของ เปน รูป งอน เหมือน เขา งัว มี รู สำหรับ เป่า เปน เครื่อง สูง ใน ราชการ นั้น.

ไกร, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง มี ราก คล้าย กับ ต้น ไทร ใบ อ่อน กิน ได้. อนึ่ง เปน ผ้า นุ่ง ห่ม พระสงฆ์ พร้อม สาม ผืน.

ไกรยร, สิงหราช, ๑ สัตว หย่าง หนึ่ง คือ ราชสีห์ หฤๅ สิงห์ โต เปน สัตว ร้าย, เสียง ดัง เหมือน เสียง ฟ้า.

ไกรสาศ, ๑ ภูเขา แห่ง หนึ่ง สี ขาว เหมือน เงิน, ว่า อยู่ เนิน เขา หิมพาน คน ไม่ ได้ เห็น มี ใน หนังสือ.

โกรธา, ๑ ว่าใจ โกรธ.

กรำ, การ งาน ที่ คน หฤๅ สัตว เขา ใช้ ให้ ทำ การ ตาก แดด ตาก ลม ตาก ฝน ตาก น้ำ ค้าง อนึ่ง ของ ที่ ทน อยู่ กลาง ฝน กลาง แดด กลาง น้ำ ค้าง.

กรำกราก, คือ ให้ อยู่ ร่ำ ไป ใน ที่ ทำ การ เปน ต้น.

กรำ, ที่ คน เอา ไม้ ยัก ใน น้ำ มาก ๆ, แล้ว เอา ต้น ผัก ปลูก ไว้ ให้ ปลา อาไศรย อนึ่ง คน หวด หญ้า นา แล้ว หวด ซ้ำ ตัด คอ ให้ ต่ำ ลง.

กรำหญ้า, คือ ฟั่น หวด คอ หญ้า ที่ ฟั่น ไว้ ที่ หนึ่ง แล้ว นั้น.

กระ, สัตว หย่าง หนึ่ง ตัว เหมือน เต่า เขา เอา กระดอง ทำ เครื่อง ใช้ สอย ต่าง ๆ, สี เหลือม ลาย ดำ เหลือง ต่าง ๆ.

กระกฎ, ๑ เปน ชื่อ ราษี ใน สิบ สอง ราษี นั้น.

กระกูล, โคตร์, เชื้อ สาย, วงษ์, เผ่าพันธุ, เครือญาติ, ว่า ประยูรวงษ.

กระเจา, ปอ หย่าง หนึ่ง ต้น ไม่ สู้ โต นัก, เขา เอา เม็ด หว่าน ปลูก เหมือน เข้า มี อยู่ ตาม ทุ่ง นา แขวง กรุง เก่า

กระจก, ของ ทำ ด้วย แก้ว แล้ว เกลือก ปะหรอด สำหรับ ดู เงา.

กระจัด กระจาย, คือ พรัด พราย ไป.

กระจุก กระจิก, เข้า ของ ทั้งปวง สิ่ง ละ อัน พัน ละ น้อย.

กระจอก, คน หฤๅ สัตว ขา ลีบ ขา เสีย เดิร โขยก ๆ, ว่า กระจอก. (กิน ผัก กิน หญ้า อยู่ ป่า

กระจง, สัตว หย่าง หนึ่ง สี คล้าย รูป เหมือน อีเก้ง, ตัว เท่า แมว,

กระจัง, ของ ที่ ช่าง สลัก เอา ไม้ ทำ รูป คล้าย ใบ โพธิ์, ต้น โต ปลาย เรียว แล้ว สลัก เปน ลาย กระหนก ประดับ ธรรม์ มาศ เปน ต้น.

กระจ่าง, กระจก ที่ ใส สว่าง, ไม่ มัว หมอง, หฤๅ ท้อง ฟ้า ไม่ มี เมฆ ปิด บัง ดวง อาทิตย์ ดวง จันทร์ หมด ราศี.

กระเจิง, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว เที่ยว ไป ใน ที่ ไม่ เคย ไป, เขอะ ซะ ไป ซ้าง โน้น บ้าง, ซ้าง นี้ บ้าง, เพราะ ไม่ รู้ แห่ง.

กระจัด กระจาย, คือ พรัด พราก จาก กัน เรี่ย ราย ไป.

กระจาก, ของ สาน ด้วย ไม้ รูป แบน ๆ สำหรับ จ่าย ตลาด. อนึ่ง สาน เปน ตา โต ๆ หก มุม ปากเปน กระจัง ใส่ ขนมทำบุญ,

กระจูด, ต้น หญ้า หย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ ที่ ทุ่ง นา สำหรับ สาน เสื่อ สาน กระสอบ.

กระจ้อน, สัตว อย่าง หนึ่ง ตัว เหมือน กระจอก, หาง เปน พวง, สี คล้ำ, อยู่ บน ต้น ไม้, กิน ลูก ไม้. (ต้ม กิน ดี.

กระจับ, ผัก อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ ใน น้ำ, ผล เหมือน หัว ควาย,

กระจับปี่, เครื่อง มะโหรี อย่าง หนึ่ง, รูป แบน เปน วง กลม มี คัน มี นม มี สาย สี่ เส้น.

กระจาบ, นก อย่าง หนึ่ง ตัว เท่า นก กระจอก, อยู่ ทุ่ง นา ทำ รัง อาไศรย ดี กว่า นก ทั้งปวง.

กระจิบ, นก อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ ร้อง เสียง จิบ ๆ, กิน หนอน.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระจุบ, ของ เขา ทำ ด้วย ดิน บ้าง ทำ ด้วย สิ่งอื่น บ้าง, เปน สาม ขา มี รู อยู่ กลาง สำหรับ ตาม ตะเฉียง.

กระเจียบ, ผักอย่างหนึ่ง ต้นไม่สู้โตใบแฉก ๆ ลูก กิน เปรี้ยว อนึ่ง ลูกไก่เล็ก ๆ มัน ร้อง เจียบ ๆ ว่า ลูก กะเจียบ.

กระโจม, อาการ คน หฤๅ สัตว กะโดดเข้า จับ กัน อนึ่ง คน เอา ไม้ ไผ่ มา ผูก เปน โครง เหมือน สุ่ม, แล้ว เอา ผ้า คลุม, เข้า อยู่ ใน นั้น ให้ เหื่อ ออก.

กระจาย, เข้าของ ที่ สุมไว้ แล้ว เกลี่ย แผ่ออก ไป, หฤๅ ผม ที่ เกล้า ไว้ ขยาย แผ่ ออก ไป.

กระจุย, การ ที่ คน หฤๅ สัตว ประชุมกัน อยู่, แล้ว มีผู้ มา ไล่ ให้ วิ่ง แตก กัน ไป อนึ่ง เช่น นุ่น ที่ ถูก ลม แล ปลิว ออก จาก ที่.

กระร้อย คน หฤๅ สัตว หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ เล็ก ๆ.

กระเรียว, ผักอย่าง หนึ่ง ต้นใบ เช่น ขมิ้น, ขึ้น อยู่ กลาง ทุ่ง กลาง ป่า ข้าง เมือง เหนือ, ดอก มัน กินได้

กระเจะ กระเจิง, อาการ ที่ คน เที่ยว เข้าไป ข้าง โน้น บ้าง, มา ข้าง นี้ บ้าง ด้วยยังไม่ รู้ แห่ง.

กระแจะ, เครื่อง ปรุง กลิ่น หอม นัก สำหรับ อบ ผ้า นุ่ง ห่ม บ้าง, สำหรับ ทา ตัว บ้าง.

กระเจาะ, ของ ทำ ด้วย เหล็ก รูป เช่น เสียม เล็ก ๆ สำหรับ ขุด ดิน, เปน คำ เหนือ. อนึ่ง ตา คน เสีย เปน ต้น นั้น.

กระฉอก, อาการ ที่ น้ำ ใน ขัน หฤๅ น้ำ ใน แม่ น้ำ กระฉ่อน ขึ้น ด้วย กำลัง ลม เปน ต้น.

กระฉึก, อาการ ที่ น้ำ ใน โคลน คน เหยียบ ลง กระฉูด ขึ้น มา.

กระฉูด, อาการ ที่ น้ำ ใน กระบอก, หฤๅ น้ำ ใน โคลน ที่ กด เข้า หฤๅ เหยียบ ลง น้ำ ปรีด ขึ้น มา เปน ต้น นั้น.

กระฉาน, คือ การ ที่ ระลอก ซัด มา กะทบ เรือ หฤๅ ฝั่ง ดัง [ฉาดฉาน นั้น.

กระฉ่อน, อาการ ที่ น้ำ ใน แม่ น้ำ หฤๅ น้ำ ใน ภาชนะ กระฉอก นั้น กระเพื่อม ด้วย กำลัง ลม ประหาร.

กระชุ, ของ สาน ด้วย ไม้ ไผ่ คล้าย ๆ รูป กะสอบ สำหรับ ใส่ หญ้า บ้าง ใส่ ผ้าย บ้าง.

กระเช้า, ของ สาน ด้วย ไม้ ไผ่ คล้าย ๆ กับ กะบุง เล็ก ๆ.

กระชะ, ของ สาน ด้วย ไม้ บ้าง ด้วย หวาย บ้าง รูป แบน ๆ เช่น แพ้ม มี หู อยู่ ที่ ปาก สอง ข้าง. (กำลัง แรง.

กระชาก, อาการ ที่ คน ชะ ชัก ชุด สิ่ง ใด เหนี่ยว กะชาก มา ด้วย

กระโชก, อา การ ที่ คน ชู่ ตะ ศอก ด้วย วาจา เพราะ โกรธ, บาง ที่ ทำ หยอก เล่น, เพื่อ จะ ให้ ตกใจ.

กระชัง, ของ ทำ ด้วยไม้ เปน สี่ เหลี่ยม แบน ๆ เช่น ขยาบ, มุ่ง ด้วย จาก ผูกไว้ ตาม น่า แพ กัน แตก.

กระแชง, ของ คน เอา ใบ จาก บ้าง, ใบ เตย บ้าง, มา เย็บ ต่อ ติด กัน เข้า, เปน แผ่น โต สำหรับ บัง แดด ฝน.

กระเชียง, ของ คน ทำ ด้วยไม้ รูป คล้าย กับ แจว, สำหรับ ตี ภุ้ย ลงใน น้ำ ให้ เรือ แล่น ไป

กระชด กระช้อย, อาการ ที่ หญิง สาว ที่ จะริด งอน ทำ เปน พูดไม่ ใคร่ ชัด แล้ว ทำ คอ ย่อน ไป ย่อน มา. [ใกล้.

กระชั้น, คือ ชิด ใกล้ ฆ่า ศึก หฤๅ เรือ ที่ เขา ติด ตาม รุก เข้า มา

กระชุ่น, อาการ ที่ เดิร เอา ตีน คุน เข้า, หฤๅ เอา มือ คุน กระทั่ง เข้าให้ เขา รู้ ตัว [ต้น ไม้ ว่า กระชับ.

กระชับ, คือ ไม่ ลื่น คน ขึ้น ต้น ไม้ ถ้า ตีน มือ ไม่ ลื่น ไม่ พลาด จาก

กระชาย, ผักอย่าง หนึ่ง ต้น แดง ๆ สูง ค่า สอก, มี หัว อยู่ ใต้ ดิน กลิ่น หอม, แกง กิน ดี, ทำ ยา ก็ ได้.

กระเชอ, ของ สาน ด้วย ไม้ ไผ่ เช่น กะบุง มี หู รัยย เชือก สำหรับ หาย หิ้ว ได้. [เหมือน ผม่า.

กระแช, คน ชาติ หนึ่ง พูด คล้าย ผม่า, นุ่ง ห่ม ไว้ ผม แต่ง ตัว

กระซิก, เสียง คน ร้อง ไห้ เบา ๆ, ว่า ร้อง กระ ซิก ๆ

กระซุก กระซิก, คือ แซก ปะปน กัน คน ก่อ ติด หฤๅ ปลูก เรือน ปลูก ต้น ไม้ ไม่ เปน ระยะ ไม่ เปน แถว เบียด ยัดกันอยู่.

กระซอก กระแซก, ที่ ถนน หน ทาง เปน ตรอก แวะ ออก จาก ทาง ใหญ่ หลาย แห่ง หลาย ตำบล,

กระซุง, คน เร้า ผะนักงาน คน เข้า กระทรวง.

กระทรวง, การ ผะนัก งาน การ คำเหน่ง.

กระซูด กระซีด, เสียง คน ร้อง ไห้ ผลาง สั่ง ขี้ มูก พลาง. (ไป.

กระเซ็น, อาการ ที่ ฝน ตก หฤๅ น้ำ หยด ลง ถึง พื้น แตก กระ เดน

กระซิบ, เสียง คน พูด เบา ๆ เสียง กระสาบ ๆ. [สาบ ๆ.

กระซุบ กระซิบ, เสียง คน สอง คน พูด กัน เบา ๆ เสียง กระ

กระเซอ, อาการ ที่ คน ไม่ ใคร่ จะ รู้ จัก ขนบ ทำเนียม จะ พูดจา การ งานสิ่ง ใด เช่น คน ละเมอ พูด.

กระดี่, เรือน เปน ที่ อยู่ ของ พวก พระสงฆ์ ทั้งปวง.

กระดี่, เปน ชื่อ ปลา ตัว แบน เล็ก ๆ อย่าง หนึ่ง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระได, ของ ทำ ด้วยไม้ เปน คัน ๆ บ้าง, ก่อ ด้วยอิฐ เปน คั่น ๆ แล้ว ถือ ปูน สำหรับ ขึ้น ลง.

กระเต้า, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ทำ บั้นเอว ยัก ไป ยัก มาข้าง หน้า ข้าง หลัง กะโดก ๆ.

กระดำกระด่าง, ของ สิ่งใด ๆ ดี ดำ บ้าง ด่าง บ้าง เขียว บ้าง แดง บ้าง ปะปน กัน อยู่ นั้น.

กระดก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ ทำ หัว ยก ขึ้น ก้ม ลง บ่อย ๆ, เหมือน กิ้ง ก่า นั้น.

กระดาก, อาการ ที่ คน ทำ ความ ผิด เล็ก น้อย, แล้ว คน อื่น ถาม ถึง ความ นั้น, ผู้ นั้น คิด อาย ใน ใจ พูด ไม่ เต็ม ปาก.

กระดิก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ทำ ให้ มือ แล ท้าว, หฤๅ หาง ให้ แกว่ง ไป แกว่ง มา ไหว ๆ

กระดิก กระดี, คือ ใจ คน แก่ มี อายุ มาก เมื่อ เหน หญิง สาว ๆ มี ใจ คิด รักษ อย่าค ใคร่ ได้ เปน เมีย, ว่า กระดิก กระดี.

กระดุก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ที่ ยัง อยู่ ใน ครรภ มัน ดิ้น อยู่ ใน ท้อง เปน ต้น. (หวั่นไหว ไป มา.

กระดุก กระดิก, อาการ คน หฤๅ สัตว ทำ มือ แล ท้าว เปน ต้น ให้

กระดูก, ของ สิ่ง ที่ เปน ท่อน ๆ แข็ง เปน โพรง มี สมอง อยู่ ภาย ใน กาย แห่ง สัตว แล มนุษ ทั้งปวง.

กระดูกงู, ไม้ เขา ทำ เปน สัน ยาว อยู่ กลาง ท้อง เรือ นั้น. อนึ่ง สิ่ง ที่ เปน ท่อน ๆ แข็ง อยู่ ใน ตัว งู นั้น. [ลง

กระโดด, อาการ ที่ คน ดำ เข้า หฤๅ แจว เรือ ทำ หัว ผงก ขึ้น ผงก

กระดอก, อาการ คน ก่อ เรือ หฤๅ คน ภาย เรือ ทำ หัว ผงก ขึ้น ผะงก ลง. (หฤๅ อาหาร ทั้งปวง มิ ใคร่ จะ ลง นั้น.

กระเดือก, อาการ คน หฤๅ สัตว กลืน เข้า, กลืน น้ำ, แล น้ำ ลาย

กระดัง, ของ เครื่อง ผัก, สาน ด้วย ตอก เปน แผ่น ๆ, มี ขอบ เปน วง กลมรอบ.

กระดังงา, ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง โต ประมาณ ห้า ก่ำ หก ก่ำ, ดอก ดี เหลือง เปน กลีบ ยาว ๆ กลิ่น หอม. (ไม่ มี ประโยชน์.

กระดางลาง, อาการ คน กระด้าง มัก พูดจา ตลก ขะนอง กล่าว คำ

กระด้าง, สิ่ง ที่ แข็ง หฤๅ คน ใจ แข็ง ถือ ตัว มิ ใคร่ จะ อ่อน น้อม ต่อ ท่าน ผู้ มี คุณ.

กระดิ่ง, ของ เขา หล่อ ด้วย ทอง เหลือง รูป สูง ๆ คล้าย ระฆัง, มี ลูก เหล็ก แขวน ข้าง ใน สั่น ดัง กริ่ง ๆ.

กระดิ่ง, ของ เขา หล่อ ด้วย ทอง เหลือง รูป คล้าย ระฆัง มี ลูก เหล็ก แขวน ข้าง ใน มี ใบ โพ หัวย ลม พัก เสียง ดัง.

กระดอง, สิ่ง ที่ เปน กระดูก แข็ง ห่อ หุ้ม อยู่ นอก กาย สัตว เช่น เต่า แล ปู เปน ต้น.

กระดองหิ่ง, คือ รูป ละไวยะวะ ที่ ลับ แห่ง หญิง.

กระเดื่อง, ของ ทำ ด้วย ไม้ เปน คัน ยาว ข้าง ปลาย มี สาก เช่น สาก ตำ เข้า, เหยียบ ข้าง ต้น ลง แล้ว ปลาย กระดก ขึ้น.

กระดองกระ, คือ กะดูก รูป สัตว ที่ ท้าว มัน อยู่ ใน น้ำ, รูป เหมือน เต่า แต่ ร่าง กระดูก มัน มี ลาย นั้น.

กระดอง เต่า, สิ่ง ที่ เปน กระดูก แข็ง ห่อ หุ้ม อยู่ ภาย นอก เนื้อ เต่า.

กระดอง ตะภาบ น้ำ, คือ กระดูก รูป สัตว คล้าย กับ เต่า นั้น, ตัว มัน โต กว่า เต่า มัน เปน สัตว น้ำ. [ปวง นั้น

กระดอง ปู, สิ่ง ที่ มัน เปน กระดูก แข็ง ครอบ อยู่ บน หลัง ปู ทั้ง

กระดาศ, สิ่ง ที่ ทำ ด้วย เปลือก ไม้ บ้าง ทำ ด้วย ฝ้าย บ้าง ทำ ด้วย ลำลี บ้าง, สำหรับ เขียน หนังสือ เปน ต้น.

กระโดด, อาการ คน หฤๅ สัตว โจน ลง ใน น้ำ หฤๅ โจน ลง ใน เรือ หฤๅ โจน ถาม ท้อง ร่อง เปน ต้น

กระเดียด, อาการ ผู้ หญิง ไป ตลาด หฤๅ ไป ไหน เอา กะจาด หฤๅ กะโล่ ใส่ ที่ บั้น เอว เดิร ไป. (นั้น เผยอ ขึ้น

กระเดิด, คือ เริด ขึ้น กะทะ ที่ ตรึง ดี ตะปู ไว้, แล้ว กะทะ

กระดาร, คือ ไม้ จริง เปน แผ่น ๆ เขา เอา ไม้ ขอน ศัก มา เลื่อย เปน แผ่น บาง บ้าง หนา บ้าง

กระดาร หมากรุก, กระดาร ที่ เหลี่ยม ทำ เปน ตา เล็ก ๆ สำหรับ วาง ตัว หมากรุก เล่น กัน

กระเด็น, การ ที่ นัก หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ ตก ลง ถึง พื้น แล้ว กลับ กระเซ็น หฤๅ กระดอน ไป.

กระโดน, ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง มี อยู่ ตาม ป่า เมือง เหนือ, ลูก กลม เท่า ผล ชมภู, เปลือก มัน ใช้ รอง หลัง ช้าง ตาง หนัง.

กระดอน, การ ที่ ของ สิ่ง ใด ๆ ตก ลง ถึง พื้น กะท้อน ขึ้น, หฤๅ ของ สิ่ง ใด ที่ ต่อย เข้า ไป แล้ว กลับ ถอย หลัง ออก มา.

กระดวน, สิ่ง ของ ที่ เปน โพรง เอา ไม้ ยุด เข้า ไป, ว่า กระดวน.

กระดิบ, อาการ ที่ นัก ไหล ขึ้น ช้า ๆ หฤๅ สัตว ที่ ค่อย คลาน ช้า ๆ, เช่น อย่าง หนอน เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระตุบ, อาการ ที่ ลุก ช้าง หฤๅ ลูก งัว วิ่ง กลาง ทุ่ง, หฤๅ หนู วิ่ง อยู่ใต้ เสื้อ ใต้ ผ้า นูน ๆ ไป เหมือน ลูก กลิ้น.

กระตุม, ของ สำหรับ ติก กับ เสื้อ ทำ, ด้วย ทอง คำ บ้าง ทอง เหลือง บ้าง ทำ ด้วย สิ่ง อื่น บ้าง.

กระตอม, ชื่อ ผัก อย่าง หนึ่ง ต้น เปน, เถา ใบ มัน ทาย ๆ, ผล เปน เหลี่ยม, รส ขม, ทำ อยา ก็ได้, แกง กิน ก็ดี.

กระต้วม กระเตี้ยม, อาการ คน หฤๅ สัตว ที่ อ้วน หนัก รน เดิร ไม่ ใคร่ ไหว ทำ อาการ เช่น เด็ก เล็ก ๆ นั้น.

กระแต่ว, อาการ ที่ ทารก อ่อน ๆ นอน อยู่ ใน เบาะ ดิ้น ขวัก ไขว่, หฤๅ สัตว ที่ ติด แร้ว ดิ้น รน ขวัก ไขว่.

กระแตะ, ของ เขา ทำ ด้วย เขา กวาง, สันถาน คล้าย กับ ค้อน เล็ก ๆ, สำหรับ เคาะ สิว สลัก ของ, เปน เครื่อง ทำ ทอง.

กระเตาะ, เสียง คน ทำ ปาก ให้ ดัง เตาะ ๆ, ว่า กระเตาะ ปาก.

กระตอ, ของ ที่ ลับ ของ คน แล สัตว ทั้งปวง, ที่ มัน เปน ตัว ผู้ เปน ชายนั้น.

กระติ, เรือน เปน ที่ อยู่ ของ พระสงฆ์ ทั้งปวง ทำ เปน เรือน โต, ฝา กระดาร บ้าง ฝา จาก บ้าง.

กระแต, สัตว อย่าง หนึ่ง มี สี่ ท้าว คล้าย กับ กะรอก, หน้า เสียม ปาก แหลม เหมือน หนู อยู่ ใน สวน กิน ผลไม้.

กระตัก, ของ ที่ เขา เอา เหล็ก แหลม ฝัง ที่ ปลาย ไม้ ให้ ยื่น ออก เท่า เม็ด เข้า, แต่ ถ้า มัน ยาว สาม ศอก สำหรับ แทง งัว.

กระตาก, ไก่ ตัว ผู้ หฤๅ ไก่ ตัว เมีย มัน ไข่ แล้ว, หฤๅ มัน ตก ใจ ด้วย เหตุ อันใด อัน หนึ่ง มัน ร้อง เสียง อย่าง นั้น.

กระติก, ของ ทำ ด้วย ดิน รูป เหมือน ขวด สำหรับ ใส่ สิ่ง ของ กะจุก กะจิก เล็ก น้อย มา แต่ เมือง จีน บ้าง เมือง ญวน บ้าง.

กระตุก, อาการ คน เล่น ว่าว เอา มือ กะตุก บ่านให้ ว่าว มัน ขึ้น ไป.

กระตังบาย, ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง พนึ่ง ต้น ไม่ สู้ โต ขึ้น อยู่ ตาม สวน ใบ อ่อน กิน กับ เข้า ได้.

กระตุ่ง กระติ่ง, การ ที่ ผลไม้ ติด ห้อย อยู่ บน ต้น มาก, หฤๅ สิ่ง ของ เล็ก น้อย ผูก แขวน ไว้ บน เรือน มาก.

กระต่อง กระแต่ง, สิ่ง ของ ที่ ผูก แขวน ห้อย เรียง ราย อยู่ มาก.

กระเตื้อง, อาการ ที่ สิ่ง ของ อัน จม อยู่ ใน น้ำ หฤๅ ใน ดิน ยก เผยอ ขึ้น ได้, หฤๅ คน ป่วย หนัก คอย บัน เทา ขึ้น.

กระตุด, ของ ทำ ด้วย ตะกั่ว บ้าง เงิน บ้าง ทอง แดง บ้าง ทอง คำ บ้าง, สง เลกยัญ เปน เครื่องสำหรับ ปอง กัน อันตราย ต่าง ๆ.

กระตอด, เสียง ผู้ หญิง ใจ ร้าย ปาก กล้า บ่น ด่า หยาบ ตัด ภ้อ ต่าง ๆ, ว่า บ่น กระตอด ๆ.

กระตุ้น, สิ่ง ของ ที่ ยก ขึ้น ไม่ไหว, เขา ช่วย ผะยุง ให้ กระเตื้อง บ้าง, หฤๅ คน ช่วย ว่า กล่าว ตัก เตือน ด้วย ธุระ อัน ใด อัน หนึ่ง, ว่า กระตุ้น.

กระเต็น, นก อย่าง หนึ่ง ตัว เท่า นก กะลิ้ง, ขน เขียว ปาก เหลือง, อยู่ ทุ่ง นา ตาม หนอง น้ำ, กิน ปลา.

กระเต้น, สัตว อย่าง หนึ่ง ตัว เท่า กับ ตุ่น คล้าย กับ หนู พุก, ขาว บ้าง ด่าง บ้าง, แต่ไม่ มี หาง, กิน หญ้า.

กระตอน, คน ปาก ร้าย ใจ โกรธ, แล้ว ย่อม กล่าว คำ ตัด ภ้อ ต่าง ๆ, ว่า บ่น กระตอน.

กระต้วม กระเตี้ยม, คน หฤๅ สัตว ที่ อ้วน ภี หนัก, เนื้อ หนัก ตัว, เดิร ไม่ ใคร่ ไหว, ว่า เดิร กระต้วม กระเตี้ม.

กระต่าย, สัตว สี่ ท้าว อย่าง หนึ่ง หู ยาว ๆ, ตัว ขาว บ้าง ด่าง บ้าง. อนึ่ง ไม้ รูป คล้าย กระต่าย เอา เหล็ก ใส่ เข้า สำหรับ ขูด มะพร้าว [ต้อง โทษ ดิ้น รน อยาก จะ ใคร่ ออก.

กระแตว, อาการ สัตว ติด บ่วง ติด แร้ว ดิ้น รน หนัก, หฤๅ คน ที่

กระต่อย, พลู อย่าง หนึ่ง มี อยู่ ใน ป่า ใน ดง, ใบ โต กว่า พลู สวน, รส เผ็ด กล้า.

กระตั้ว, นก อย่าง หนึ่ง ตัว ขาว เท่า กับ เหยียว, ปาก เหมือน นก แก้ว แต่ ศี ดำ, พูด ภาษา คน ได้.

กระเตาะ กระแตะ, อาการ เด็ก ๆ พึ่ง สอน อย่าง สอน เดิร, ว่า เดิร กระเตาะ กระแตะ. [แหลม ใหม่ ๆ.

กระเตาะแหลม, ไก่ ตัว ผู้ ที่ รุ่น หนุ่ม เดือย งอก ขึ้น พึ่ง จะ สอก

กระถาง, ของ ทำ ด้วย ดิน เปน เหลี่ยม บ้าง กลม บ้าง รี บ้าง, เคลือบ ศี ต่าง ๆ, สำหรับ ปลูก ต้น ไม้ บ้าง ใส่ สิ่ง อื่น บ้าง.

กระถิน, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เล็ก ดอก ศีเหลือง บ้าง ศีนวล บ้าง. กลิ่น หอม อนึ่ง ผ้า ที่ เข้า ทอด ไว้ ทำ กลาง สงฆ์.

กระโถน, ภาชน์ อย่าง หนึ่ง ทำ ด้วย ดิน บ้าง, ทำ ด้วย ตะกั่ว บ้าง, ทำ ด้วย เงิน บ้าง ทอง เหลือง บ้าง, สำหรับ บ่วน น้ำลาย.

กระทา, นก อย่าง หนึ่ง ตัว ลาย จุด กระ ๆ, โต เท่า ไก่ รุ่น ๆ, ขัน เสียง เพราะ, อยู่ ตาม ชาย ทุ่ง ชาย ป่า, กิน ลูก หญ้า.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทิ, น้ำใน เนื้อ มะพร้าว นั้น, ที่ ขูด แล้ว บีด ออก นั้น.

กระทือ, ผัก อย่าง หนึ่ง มี หัว อยู่ ใต้ ดิน, รส เผ็ด ทำ อยา ก็ ได้, ต้ม กิน ได้, แกง ปลา ไหล กิน ก็ ดี.

กระทู้, ต้น ความ, หฤ หลัก ความ, หฤ ข้อ ความ, หฤ ใจ ความ, หฤ เสา รั้ว, หฤ ต้น เหตุ.

กระเท, อาการ ที่ คน อุ้ม เด็ก เที่ยว เร่ ไป นั้น เป็น ต้น.

กระไท, คน ฝัด เข้า, แล้ว กะแทะ ให้ เข้า สาน ไป อยู่ ข้าง หนึ่ง, ให้ เข้า เปลือก ไป อยู่ ข้าง หนึ่ง, ว่า กระไท เข้า. [เปน ต้น.

กระทำ, การ ที่ คน จัด แจง การ งาน ทั้งปวง สร้าง บ้าน สร้าง เรือน

กระทะ, เครื่อง ภาชน์ ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง, ทอง แดง บ้าง, ดิน บ้าง, รูป แบน ๆ มี หู ที่ ปาก.

กระทก, การ ที่ คน ผูก เชือก ไว้ สำหรับ กะตุก. อนึ่ง เขา เอาแป้ง ใส่ กะลัง แล้ว กะแทก ให้ แป้ง หยาบ ตก ไป ข้าง หนึ่ง.

กระทิกริก, ผู้ หญิง รุ่น สาว ขึ้น, ว่า สาว กระทิกริก.

กระแทก, การ ที่ เรือ แพ กำลัง แล่น โคน คอ โคน ตลิ่ง เข้า, หฤ วัว ควาย เอา หัว โคน กัน เข้า หนัก ๆ, หฤ เอา เสา หยอน ลง ใน หลุม. (แทก ลง.

กระทอก, การ ที่ เอา น้ำ ใส่ กระบอก ฉีด แล้ว กระแทก ขึ้น กระ

กระทง, ของ ทำ ด้วย ใบตอง, รูป เหมือน จาน ชา สำหรับ ใส่ ของ กิน, หฤ ที่ นา เขา ทำ เปน อัน ๆ, หฤ ผ้า จีวร เขา ตัด เปน ท่อน ๆ.

กระทง เจิม, ของ เขา ทำ ด้วย ใบ ตอง บ้าง, ด้วย กะดาด บ้าง, กาบ พลับพลึง บ้าง, เอา มา ม้วน แล้ว ติด ลง ที่ มอบ ปาก.

กระทง เรือ, ไม้ ขวาง ใน เรือ มี ลิ่น ที่ สำหรับ บีด กระดาน พื้น.

กระทง แสลง, คือ ใจ ความ ที่ กระลาการ คัด ขึ้น เปน ข้อ ๆ นั้น.

กระทงเหว, ปลา อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ, ปาก ยาว แหลม ๆ.

กระทั่ง, ไป ถึง, หฤ ถึง กำหนด, ว่า กระทั่ง เข้า.

กระทั่ง ติด, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ยาง เหนียว เหมือน กาว.

กระทั่ง ตัว, ไป ถึง ตัว, หฤ เหตุ อันใด อัน หนึ่ง ถึง ตัว.

กระทิง, สัตว อย่าง หนึ่ง รูปร่าง เหมือน วัว, เขา เหมือน วัว ตัว โต กว่า วัว, อยู่ ป่า.

กระทึง, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เท่า ฝ่า มือ, ออก เหมือน ดอก สาระภี, ผล กลม ๆ เท่า ลูก กะสุน.

กระทุง, นก อย่าง หนึ่ง ตัว เท่า ห่าน, ขน ขาว มัว, ชอบ ลง ลอย เล่น ใน น้ำ กิน ปลา

กระทุง หมา บ้า, เถา วัน อย่าง หนึ่ง, ใบ กลม ๆ เท่า ฝ่า มือ, ใช้ ทำ อยา, ว่า เถา กระทุง หมา บ้า.

กระทุง ลาย, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ขึ้น อยู่ใน ป่า ลูก มัน ทำ น้ำมันได้.

กระทุ้ง, การ ที่ คน ทำ ราก ดึก เอา ชิ้น หัก ใส่ เอา ไม้ พลอง ตำ กะแทก ลง ไป, หฤ เรือ ตั้ง เขา เอา ไม้ เสา กะแทก ลง ไป.

กระทก กระทัน, ต้น ไม้ ที่ ลำ ต้น คด โกง ไป มา เปนต้น นั้น.

กระทาด, เถา อย่าง หนึ่ง หัว เช่น มัน, กิน ได้, ขึ้น อยู่ ใน ป่า เถา, เปน หนาม.

กระท่อน กระแท่น, คือ ของ ยาว แล ขาด หวิ้น เปน ท่อน ๆ ไป นั้น

กระเทือน, การ ที่ ไหว หวั่น เมื่อ คน เดิร หนัก เรือน ไหว, หฤ เรือ ที่ คน ห่ม หนัก ๆ ไหว ไป ทั้ง ลำ.

กระทบ, อาการ ที่ เรือ แพ หฤ สิ่ง ของ ใด มา กะแทก กัน เข้า, หฤ ถ้อย ความ เช่า ซัด ทอด มา ถึง. [ๆ นั้น.

กระทืบ, อาการ ที่ คน หฤ สัตว ยก ท้าว ขึ้น แล้ว กะแทก ลง หนัก

กระทบ กระเทียบ, คำ ที่ คน พูดจา เสียด สี เปรียบ เทียบ ด้วย วาจา นั้น. [กลาง ทุ่ง.

กระทั่ม, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ดอก ใบ คล้าย กับ กระทุ่ม, ขึ้น อยู่

กระทุ่ม, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เล็ก ดอก คล้าย ดอก ตะกู, กลิ่น หอม, ขึ้น อยู่ ชาย ป่า อนึ่ง คน ว่าย น้ำ เอา ตีน กะทุ่ม ลง.

กระทอม, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ คล้าย กระทุ่ม, กิน เมา คล้าย ฝิ่น. อนึ่ง เรือน เตี้ย ๆ เล็ก ๆ สำหรับ คน จน อาไศรย

กระท้อม กระแท้ม, การ ไม่ มาก นัก เช่น การ โกน จุก หฤ การ บวช นาค การ บ่าว สาว จัด แจง ทำ ตาม ทำเนียม บ้าง เล็ก น้อย.

กระเทียม, คือ ต้น ผัก หัว มัน เปน กลีบ ๆ, มี รส เผ็ด ร้อน นัก.

กระเทือม, สะเทือน, สะท้าน, หฤ หวั่นไหว, เช่น ช้าง มัน ค่อย เดิร ไป เปน ปรกติ ว่า เดิร ไม่ กระเทือม.

กระเทย, คน หฤ สัตว ไม่ เปน เพษ ชาย ไม่ เปน เพษ หญิง, มี แต่ ทาง ปัศสาวะ. [บ้าง ใส่ หลอด ด้าย บ้าง

กระทาย, ของ สาน ด้วย ไม้ เท่า กระบุง เล็ก ๆ เขา ทำ เชี่ยน หมาก

กระเทาะ, สิ่ง ของ ใด ๆ หฤ เปลือก ไม้ ที่ มัน เก่า แก่ นาน แล้ว ก็ หลุด ล่อน ตก ลง จาก ต้น นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทอ, ของ สาน ด้วยไม้ เปน ตา กรวย, ข้าง ใน กรุ ด้วย ใบไม้, มี หู รูด, รูป แบน ๆ, สำหรับ ใส่ ผ้า.

กระทรวง, ตำแหน่ง, หฤๅ ตาม ที่, หฤๅ ตาม ผะนัก งาน.

กระหนอ กระแหน, คำ เล็ก ๆ พึ่ง สอน พูด ๆ ยังไม่ ชัด, ว่า พูด กระหนอ กระแหน.

กระหนี่, ตระหนี่, ความ หวง เข้า ของ, ไม่ ปรารถนา จะ ให้ แก่ ผู้ ใด

กระไน, นก อย่าง หนึ่ง ปาก มัน คม แขง, เจาะ ไม้ ได้ เช่น สิ่ว. อนึ่ง เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง ชื่อ บาง ตะไนย, หฤๅ กระไน.

กระหนก, เปน ชื่อ ลาย เขียน อย่าง หนึ่ง เขา มัก เขียน เปน ลาย รด น้ำ ปิด ทอง ไว้ ที่ ตู้ บ้าง

กระหนัก, ความ รู้ แจ้ง, หฤๅ รู้ แน่, รู้ แท้, รู้ ประจัก, รู้ ชัด, รู้ ตลอด นั้น.

กระหนุง กระหนิ่ง, อาการ ทารก เล็ก ๆ อ้อน บิดา มารดา, ด้วย คำ ต่าง ๆ นั้น.

กระนั้น, ความ เหน ด้วย กัน, อย่าง นั้น เช่น นั้น.

กระหนาบ, การ ที่ ทาบ เข้า ฝา เรือน, หฤๅ ของ สิ่ง ใด ๆ อ้อน ไป เอา ไม้ อื่น ทาบ เข้า สอง ข้าง, แล้ว ผูก ไว้ หฤๅ ครึ่ง ไว้

กระหนอบ, นิ่ง เสีย, หฤๅ อย่า อึ่ง ไป, ภาษา มอญ.

กระเหนาะ กระแหนะ, คำ ที่ คน พูด ไม่ ชัด เหมือน แขก มลายู.

กระบ้า, ของ ที่ เขา เอา ไม้ หฤๅ อก เต่า หฤๅ งา ช้าง ทำ เปน ลูก ลอ กลม ๆ

กระบี่, อาวุทธ อย่าง หนึ่ง คล้าย กับ ดาบ คม ดี มี ก้าง มือ ด้วย.

กระบือ, เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง อยู่ ใน แขวง เมือง ประทุมธานี. อนึ่ง เปน ชื่อ ควาย.

กระบู้ กระบี้, สิ่ง ของ รูป พรรณ มี ตลับ แล เครื่อง กิน เปน ต้น

กระเบา, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ผล เท่า ลูก ส้ม โอ ย่อม ๆ, เม็ด ใน กิน มา. อนึ่ง เปน เครื่อง อาวุทธ อย่าง หนึ่ง คม สอง ข้าง.

กระบะ, ภาชน์ อย่าง หนึ่ง ทำ ด้วย ไม้ เปน สี่ เหลี่ยม ทำหรับ ใส่ กับ เข้า กิน

กระบะ เดชะ, คือ อาการ ที่ มี บุญ มาก ซึ่ง ยิ่ง อยู่ เปน สง่า นั้น, ว่า ประกอบ ด้วย กระบะ เดชะ มาก.

กระบก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ผล แบน ๆ เท่า ลูก สะบ้า, เม็ด ใน กิน ดี มัน เหมือน ถั่ว, มี อยู่ ใน ป่า.

กระบาก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง เปน ไม้ ใหญ่ ขึ้น อยู่ ใน ป่า.

กระแบก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ดอก เปน ดี ม่วง เหมือน ดอก อิน นิล งาม, ต้น โต, เขา เลื่อย ทำ กระดาน พื้น เรือน บ้าง.

กระบอก, ของ ทำ ด้วยไม้ ไผ่ บ้าง, ทำ ด้วย ตะกั่ว บ้าง, เหล็ก ลาด บ้าง, สำหรับ ตัก น้ำ กิน.

กระบัง, เปน ของ อย่าง หนึ่ง ดี ขาว เหมือน ผ้า. อนึ่ง ทำ เปน แบน ๆ เขา ใส่ ที่ ต้น หอก บ้าง ที่ ดาบ บ้าง.

กระบัง หน้า, เครื่อง ประดับ อย่าง หนึ่ง ทำ ด้วย ทอง คำ บ้าง, ด้วย สิ่ง อื่น บ้าง, เปน ลวดลาย ต่าง ๆ สำหรับ ใส่ ที่ หน้า ผาก

กระบัง หอก, ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง ด้วย ทอง เหลือง บ้าง, เปน รู แบน ๆ, ครำ เงินบ้าง ครำ ทอง บ้าง, ใส่ ที่ ต้น หอก.

กระบ่าง, สัตว สี่ ท้าว เย่าง หนึ่ง อยู่ บน ต้น ไม้ ใน ดง, รูป คล้าย คล้าย กะรอก เมื่อ มัน กระโดด ไป นั้น, แผ่ หนัง ท้อง แบน เป ปีก ออก สอง ข้าง บิน ได้.

กระบิ้ง, ท้อง นา เปน กระทง เล็ก ๆ, ว่า นา กระบิ้ง.

กระบึ่ง, คน ทำ การ งาน สิ่ง ใด ๆ หฤๅ เดิร ทาง ไม่ อยุด ทำ ร่ำ เดิร ร่ำ ไป, ว่า กระบึ่ง ไป.

กระบึ่ง กระบอน, อาการ ที่ คน ใจ น้อย มัก โกรธ มิ ใคร่ จะ พูด กับ คน ที่ มา พูด จา ด้วย นั้น, ว่า กระบึ่ง กระบอน.

กระบุง, ของ ที่ คน สาน ด้วย เส้น ตอก, รูป คล้าย ๆ กระเช้ สำหรับ ใส่ เข้า ของ ต่าง ๆ.

กระเบง, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว อัด อั้น ลม ไว้, แล้ว เบ่ง ท้อง แขง ขึ้น, หฤๅ ตะเบง ร้อง ให้ เสียง ดัง ขึ้น ไป นั้น.

กระแบงมาร, อาการ ที่ คน ห่ม ผ้า เฉียง บ่า ทำ ให้ ชาย ใคว่ กัน ข้าง ละ ชาย, แล้ว เอา ชาย ตลบ มา ผูก ไว้ ข้าง หน้า นั้น.

กระบอง, ของ ทำ ด้วย ไม้ เปน เหลี่ยม บ้าง กลม บ้าง, ยาว บ้ สั้น บ้างสำหรับ ตี คนแล สัตว.

กระเบื้อง, ของ ทำ ด้วย ดิน เปน แผ่น แบน ๆ, สำหรับ มุง หล คา, หฤๅ เปน แผ่นใหญ่ ๆ สำหรับ ปู พื้น บ้าง, หฤๅ ภาชนะ ทำ ด้วย ดิน แล้ว มัน แตก ออก ไป นั้น.

กระเบื้อง เกลด, ของ ทำ ด้วย ดิน เปน แผ่น แบน ๆ หาง ทำ แล เมื่อ มุง แล้ว ดู เปน เกล็ด, คล้าย เกล็ด ลิ้น นั้น.

กระเบื้อง เคลือบ, ของ ทำ ด้วย ดิน เปน แผ่น ๆ แล้ว เคลือบ

กระเบื้อง จีน, เปน ของ สำหรับ ปู พื้น, เรียก อย่าง นั้น เพราะ เ มา แต่ เมือง จีน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระเบื้องชาม, เปน กระเบื้อง แตก จาก ชาม.

กระเบื้องโปร่ง, ของ ทำ ด้วย ดิน เปน แผ่น สี่ เหลี่ยม บ้าง, กลม กลม บ้าง, แล้ว ทะลุ ปรุ โปร่ง เปน ลวด ลาย ต่าง ๆ.

กระเบื้องฝนยา, ของ ทำ ด้วย ดิน เหมือน จาน เล็ก ๆ สำหรับ ฝน ยา แก้ โรค.

กระบถ, การ ที่ ราษฎร ชาว เมือง หฤๅ ข้า ราชการ คิด ประทุษร้าย ไม่ ซื่อ ตรง ต่อ พระ มหา กระษัตร.

กระบัด, การ ที่ คน ฉ้อ ทรรพย์ ผู้ อื่น, ว่า กระบัด สิน ท่าน.

กระบิด, การ ที่ คน เอา ผ้า หฤๅ เชือก บิด ๆ เข้า, หฤๅ คน มุง หลังคา บิด ตอก นั้น.

กระเบียด, นิ้ว หนึ่ง แบ่ง เปน สี่ ส่วน เอา แต่ ส่วน หนึ่ง, ว่า กระเบียด หนึ่ง.

กระเบียดกระเสียน, การ ที่ คน พูด ขา เสียด สี ด้วย ถ้อย คำ ต่าง ๆ หฤๅ กด ขี่ เบียด เบียน.

กระบัน, ของ ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง, รูป กลม ๆ, โต เท่า ต้า ภาย, ข้าง ใน กลวง เปน รูป ยาว คืบ เศศ.

กระบาน, ของ ทำ ด้วย กาบ หยวก หฤๅ สิ่ง อื่น เปน สาม เหลี่ยม บ้าง สี่ เหลี่ยม บ้าง, ใส่ ของ กิน ต่าง ๆ เส้น ผี. (เปน คู.

กระบาน บ้าน, ที่ ลาน บ้าน เปน ที่ ดิน ราบ เสมอ, ไป ไม่ เปน ร่อง

กระบาน หัว, ที่ ตัว ข้าง บน ทั้ง หมด, คำ เขมน.

กระบิล, เปน ชื่อ เมือง ฝ่าย ทิศ ตวัน ออก เมือง หนึ่ง.

กระบูน, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง มี อยู่ ตาม ชาย ทเล, ผล กลม ๆ โต เท่า ผล ส้มโอ รศ ฝาด ทำ ยา ได้ ต้น มัน ใช้ ทำ พื้น.

กระเบน, ปลา อย่าง หนึ่ง อยู่ น้ำ เค็ม บ้าง น้ำ จืด บ้าง, ตัว เท่า จาน แบนใหญ่ หลัง คม คาย เปน เม็ด.

กระเบนนก, ปลา อยู่ น้ำ เค็ม ตัว แบน ๆ, มี เงี่ยงแหลม, มี เชิง สอง ข้าง, เปน ปีก บิน บน น้ำ ได้.

กระเบนหาง, ที่ โคน หาง แห่ง นก แล เป็ดไก่ ทั้งปวง.

กระบ่อนกระแบ่น, คน ถาก หญ้าแห่ง ละ เล็ก ละ น้อย, หฤๅ หนู กัด สิ่ง ของ มี ผ้า เปน ต้น ที่ โน่น หน่อย ที่ นี่ หน่อย, ว่า กัด กระบ่อน กระแบ่น.

กระบวน, อาการ เด็ก ๆ เขา ให้ ของ กิน, ใน ใจ นั้น อยาก จะ เอา, แต่ ปาก ว่า ไม่ เอา เพราะ อาย อยู่.

กระเบียน, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง ผล คล้าย กับ กระเบา, เม็ด ใน กิน เมา, มี อยู่ ตาม ริม น้ำ, ป่า ฝ่ายเหนือ.

กระบุบ, อาการ ปลา กระดี่ หฤๅ สลิด เมื่อ มัน ลอย อยู่ เสมอ น้ำ มัน อ้า ปาก ทำ ชมุบ ๆ, หฤๅ สิ่ง ของ ที่ บาง กด บุบ ๆ.

กระบอม, ดี ร่ำไป, หฤๅ ทุบ ร่ำไป, ว่า ดี กระบอม.

กระบาย, ของ สาน ด้วย ตอก คล้าย ๆ กระบุง, สำหรับ ชาว เข้า บ้าง ใส่ เข้า สุก บ้าง. กระบอย.

กระบอย, คน ทำ การ งาน ทั้งปวง ช้า ๆ, หฤๅ ไป ไหน ช้า ว่า เดิร

กระบวย, ของ ทำ ด้วย กะลา มะพร้าว บ้าง, ทำ ด้วย ทอง เหลือง บ้าง, มี ด้า มี คัน, สำหรับ ตัก น้ำ.

กระเบื้อ, คือ เข้า สาน ที่ เขา เอา มา ใส่ ชาม แช่ น้ำ ไว้ ด้วย ประสงค์ จะ ตำ ใน เครื่อง แกง เพื่อ จะ ให้ น้ำ แกง คุ้น.

กระเบ้อ กระบง, อาการ คน โง่ ที่ ไม่ รู้ จัก ภาษา, เข้าไปใน ที่ ประชุม คน มาก, หฤๅ ใน พระราชวัง มี ความ กลัว ทำ กะเล่อ กล่า.

กระแบะ, คือ ผ้า ท่อน เล็ก ๆ น้อย ๆ ค่า คืบ ค่า ศอก, หฤๅ เสื่อ ท่อน เล็ก ท่อน น้อย เปน ต้น นั้น.

กระเป๋า, ของ ทำ ด้วย หนัง บ้าง ทำ ด้วย ผ้า บ้าง, รูป คล้าย ๆ กับ ถุง สำหรับ ใส่ ยา แดง, ผูก ไว้ ที่ กล้อง สูบ ยา.

กระปุก, ของ ทำ ด้วย ดิน บ้าง, ด้วย ตะกั่ว บ้าง ทอง เหลือง บ้าง, ด้วย แก้ว บ้าง สำหรับ ใส่ ขมิ้น บ้าง ใส่หมึก บ้าง.

กระเปาะ, ของ ที่ คน ทำ แหวน หฤๅ ทำ เครื่อง ประดับ ต่าง ๆ เอา ทอง มา ทำ เปน วง เข้า, แล้ว ตั้ง ติด เปน ที่ใส่ พลอย.

กระผาก, สิ่ง ของ ที่ ตวง มา ถัง หนึ่ง, หฤๅ สัก หนึ่ง, หฤๅ กะเภาะ หนึ่ง, แล้ว แบ่ง เปน แปด ส่วน เอา แต่ ส่วน หนึ่ง, ว่า กระผาก หนึ่ง. (เปน สี่ ส่วน. ส่วน หนึ่ง นั้น ว่า กระผีก หนึ่ง.

กระผีก, ของ ที่ ตวง ด้วย ถัง หฤๅ ด้วย สัด ด้วย กะเภาะ แล้ว แบ่ง

กาะพี้, เนื้อไม้ ทั้งปวง ที่ ถัด เปลือก เข้าไป, นอก แก่น ออก มา, เปน เนื้อ ดี ขาว ๆ อยู่ นั้น.

กระพือ, การ ที่ คน ทำ ให้ ลม เกิด ขึ้น ด้วย พัด เปน ต้น.

กระพอก, ที่ ๆ คน กิน เล่า นั่ง ล้อม กัน กิน เปน พวก อยู่ นั้น.

กระเพิก, พื้น ที่ ผี เปน หนอง, แล้ว หนอง มัน กัด เนื้อ เปน กะพุ้ง เข้าไป, หฤๅ น้ำ เซาะ ตลิ่ง เปน โพลง เข้าไป.

กระพง, ปลา อย่าง หนึ่ง ตัว โต, มี เกล็ด โคน หาง กิ่ว, หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ เมื่อ กำลัง มี ชุม อยู่ นั้น.

กระพงกิน, คือ กำลัง กิน อยู่

กระพงทำ, คือ กำลัง ทำ อยู่.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระพง, หอย อย่าง หนึ่ง ชื่อ มัน อย่าง นั้น,.

กระพั้ง, ที่ ๆ ขัง น้ำ อยู่ คล้าย บ่อ นั้น.

กระพวง, บ้าน แห่ง หนึ่ง อยู่ เมือง เหนือ แขวง เมือง พิศณุโลกย์.

กระพก, ของ ทำ ด้วย ไม้ รวก ลำ เล็ก ๆ ยาว ประมาณ สอง ศอก เศส, ข้าง ปลาย มี สาย เชือก สำหรับ ที่ ควาย. (ไป.

กระพัด, คน หฤๅ สัตว ไล่ สิ่ง ใด ๆ ไป ไม่ อยุด เลย, ว่า ไล่ กระพัด

กระเพิด, เสียง ที่ คน ร้อง ตวาด ด้วย เสียง ดัง.

กระเพิ่น, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ต่าง คน ต่าง วิ่ง หนี เขา กระจัด พรัด พราย กัน ไป. (กระพุ่ม มือ เปน ต้น.

กระพุ่ม, คือ ของ มาก ประชุม กัน เปน จอม แหลม ขึ้น ไป นั้น มี

กระภุ้ง, ม่อ ไห แล เครื่อง ภาชนะ ใช้ สอย สิ่ง ใด ๆ ที่ กลาง กำลัง กว้าง แห่ง ม่อ แล ไห นั้น, ว่า กระพุ้ง. (แก้ม

กระภุ้ง แก้ม, ที่ ข้าง ๆ แก้ม ทั้งสอง ข้าง นั้น กว้าง, ว่า กระภุ้ง

กระเภาะ, สิ่ง ที่ สำหรับ รับ อาหาร ใหม่ ย่อม มี อยู่ ใน กาย คน แล สัตว สันถาน เหมือน กุง. อนึ่ง สิ่ง ที่ ตวง เข้า.

กระเหม่า, ของ สี ดำ ทำ ด้วย ควัน ไต้ ควัน เทียร หฤๅ ควัน ตะเกียง เปน ต้น. (มี หนาม, เกิด ใน น้ำ.

กระหมุด, ดอก ไม้ อย่าง หนึ่ง สันถาน เหมือน บัว หลวง, ก้าน ไม่

กระหมุก, ของ ที่ เขา เอา ใบ ตอง แห้ง บ้าง หญ้า คา บ้าง เผา ไฟ ให้ ไหม้, แล้ว ประสม ขี้ รัก สำหรับ ลง ตู้ เปน ต้น.

กระมัง, เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง มี อยู่ ใน แขวง เมือง พิจิต. อนึ่ง เปน ความ สงไส ยังไม่ รู้ แน่, ว่า ไม่ จริง กระมัง.

กระหมวก, กอ หญ้า หฤๅ เชือก หฤๅ มวย ผม ถ้า ผูก ข้าง ปลาย เข้า ไว้, ว่า กระหมวก. [หมด เสียง นั้น.

กระเหม็ด กระแหม่, คือ ความ ขยัด ขะเหยี่ย ของ ไว้ กลัว มัน จะ

กระมล, ๑ ดอก บัว, ดวงใจ. นั้น.

กระเหม่น, คือ อาการ ที่ มัน เกิด รี่ว ๆ อยิบ ๆ เพราะ ลม ใน กาย

กระหมับ, ที่ เหนือ ที่ สุด หาง คิ้ว ทั้งสอง ข้าง.

กระมล หฤไทย์, คือ เนื้อ เปน ที่ อยู่ แห่ง จิตร นั้น.

กระหมิบ, เมื่อ ถ่าย อุจาระ หฤๅ ปัศสาวะ ขณะ เมื่อ ยังไหล อยู่ นั้น ทำ ปาก ช่อง ทะวาร ให้ มัน บีบ เข้า ให้ มัน อยุด.

กระหมุบ, เส้น เทพจร ที่ เต้น อยู่, หฤๅ ขม่อม เด็ก อ่อน ๆ ที่ เต้น อยู่ หฤๅ หัว ใจ คน แล สัตว ทั้งปวง กระดุบ ๆ นั้น

กระแหมบ, คือ อาการ ที่ ทำ ท้อง ให้ มัน ยอบ เล็ก เข้า.

กระหม่อม, ที่ ๆ กลาง กระบาล หัว. [ว่า เช่น นั้น.

กระหม่อม นั้น, เปน คำ คน ไพร่ พูด กับ ข้าว เปน ต้น ว่า ถึง ตัว

กระแหม่ว, คน หฤๅ สัตว ขะแมบ ให้ ท้อง แห้ง เข้า, ว่า กระแหม่ว.

กระยาคู, เขา ทำ ด้วย ต้น เข้า อ่อน ที่ ยัง เปน น้ำ นม อยู่, เอา มา โขลก ทั้ง เม็ด ทั้ง ใบ, แล้ว กรอง บิด เอา น้ำ เข้า อ่อน ต้ม กับ น้ำ ตาน กรวด.

กระยาจก, ๑ เปน ศัพท์ แผลง ว่า คน เที่ยว ขอ กิน.

กระยา ดอก เบี้ย, เงินค่า ป่วย การ ที่ คน ขาย ตัว หฤๅ กู้ เงิน หฤๅ จำนำ ทรรพย์ สิ่ง ของ ทั้งปวง ไว้ เขา ได้ ส่ง เงิน ดอก เบี้ย ให้ เปน ค่า ป่วย การ.

กระยาสาท, คือ ขนม เขา ทำ เมื่อ สาท สำหรับ ทุก ปี นั้น, คือ เขา ทำ เมื่อ เดือน สิบ สิ้น เดือน นั้น.

กระยาหาร, สาระพัด ของ กิน ทั้งปวง.

กระหยก, คน หฤๅ สัตว ขา หัก เดิร ไม่ ปรกติ, ว่า เดิร กระหยก.

กระหยัก, การ ที่ คน หาย ใจ ไม่ เสมอ, หฤๅ ทำ การ ไม่ เสมอ, หฤๅ คน ชัก สูบ ไม่ เสมอ, เปน ต้น. [ผุ้น ฝอย.

กระหยาก, สิ่ง ของ ที่ เหลือ เศศ เล็ก ๆ น้อย ๆ เปน หยาก เยื่อ

กระหยิก, คน หฤๅ สัตว เปน ต้น เกา หัว หู เนื้อ ตัว เหมือน ลิง แล สุนัก ข์ นั้น. (โหยก ๆ

กระเหยก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ขา ลีบ หฤๅ ขา หัก เดิร กระ

กระแหยก, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, กิน ลง ท้อง สำหรับ ใช้ ทำ อยา.

กระโหยก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ขา หัก หฤๅ ตีน เจ็บ เดิร กระ เหยก ๆ (ก้อน หฤๅ นก ที่ มัน กลืน ปลา ทั้งตัว.

กระหยอก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว กิน อาหาร ไม่ เคี้ยว กลืน ทั้ง

กระเหย่ง, คือ ทำ ให้ ปลาย ท้าว มัน ปักลง นั้น, ว่า ท้าว กระเหย่ง.

กระหยับ, อาการ ที่ เอา สิ่ง ของ ที่ นี่ ยก เลื่อน ไป ไว้ ที่ อื่น, หฤๅ เดิม ตั้ง บ้าน อยู่ ที่ นี่ แล้ว เลื่อน ไป อยู่ ที่ โน่น.

กระแหยง, เปน ชื่อปลา อย่าง หนึ่ง มัน มี เงี่ยง, มันอยู่ ที่ น้ำ จืด.

กระหยิบ, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว กะพริบ ตา บ่อย ๆ.

กระหยุบ, นก อย่าง หนึ่ง ทำ หาง กระดก ๆ, หฤๅ สัตว ตัว ผู้ กับ ตัว เมีย มัน สัด กัน.

กระยิ้ม กระย่อง, อาการ ที่ ผู้ ชาย กับ ผู้ หญิง ที่ รักษ กัน มา ภบ ปะ กัน เข้า, แล้ว ทำ เปน หัว เราะ พลาง ยิ้ม พลาง เพราะ ดี ใจ เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระวอก, สัตว สี่ท้าว อย่าง หนึ่ง รูป ร่าง คล้าย กะแต, หาง ตก เปน พวง, มัน อยู่ บน ต้น ไม้, กิน ลูก ไม้.

กระเหรี่ยง, คน อย่าง หนึ่ง อยู่ใน ป่า ไว้ ผม นุ่ง ผ้า ห่ม ผ้า คล้าย กับ มอญ, อาไศรย หา กิน อยู่ ตาม ซอก หวย ธาร เขา.

กระหรอก, นก หย่าง หนึ่ง ตัว ไม่ สู้ โต, ขน ศี นวล ๆ, ชั่ง พูด ตาม ภาษา นก, กิน ผลไม้.

กระเรียญ, นก หย่าง หนึ่ง ตัว โต สูง เท่า นก ตะกรุม, คอ แดง, ร้อง เสียง ดัง, อาไศรย อยู่ ตาม ทอง ทุ่ง, กิน ปลา.

กระลาการ, คน เปน ผู้ ชำระ ความ ทั้งปวง.

กระลาศี, คน ลูก เรือ สำหรับ ใช้ การ งาน เบ็ดเสร็จ ใน กำปั่น.

กระลาโหม, คน เปน นาย ใหญ่, ได้ว่ากล่าว ฝ่าย พวก ทหาร ทั้งปวง หมด, ว่า ราช การ ฝ่าย ใต้.

กระลี, โทษ ที่ คน กระทำ ชั่ว ต่าง ๆ, คือ ผู้ ชาย ต่อ ผู้ชาย เสพ อะ สะธรรม กัน. หฤๅ ชาย ข่ม ขืน หญิง เด็ก ที่ ยัง ไม่ ควร การ.

กระลำพอก, เปน ของ รูป เหมือน ชะดา, แต่ เขา พัน หุ้ม ด้วย ผ้า ขาว, เขา ใส่ หัว เมื่อ เกน แห่ เปน เทวดา.

กระลิง, นก หย่าง หนึ่ง ตัว เขียว เหมือน นกแก้ว, แต่ ปาก มัน ดำ.

กระลิงขิ่ง, ต้น ไม้ หย่าง หนึ่ง ผล ออก ตาม ลำ ต้น ลำ กิ่ง, เปน พวง ๆ, ลูก ยาว ค่า นิ้ว มือ, รศ เปรี้ยว.

กระลุมกุก, คือ ไม้ ค้อน ใหญ่.

กระลุ่ม, ของ ทำ ด้วย หวาย คล้าย รูป ภาน, แล้ว ลง รัก ลอ่ง ชาด สำหรับ ใส่ กับ เข้า, เปน เครื่อง พระสงฆ์ ใช้.

กระลิง, เปน ชื่อ นก หย่าง หนึ่ง ศี ขน มัน เขียว คล้าย นก แก้ว.

กระเลือ กระลา, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ทำ หน้า ตื่น ตกใจ กลัว, ไม่ รู้ว่า จะ หนี ไป ข้าง ไหน.

กระหลบ, อาการ ที่ ควัน กลุ้ม อบ ไป ทั้ง เรือน. หฤๅ กลิ่น หอม ฟุ้ง อบ ไป ทั้ง เรือน, ว่า ฟุ้ง กระหลบ ไป

กระหลบ กระแสง, คือ อาการ ที่ รู้ หลบ รู้ หลีก นั้น.

กระวี, ว่า นักปราชญ, หฤๅ คน มี ปัญญา.

กระวีวงษ์, ชื่อ พระสงฆ์ ที่ เปน ราชาคณะ องค์ หนึ่ง.

กระเหว่า, นก อย่าง หนึ่ง ตัว ดำ บ้าง, ลาย บ้าง, ตา แดง, เสียง ดัง เหมือน ชื่อ มัน, เสียง เพราะ, กิน ผลไม้.

กระวอก กระแวก, คือ อาการ ที่ โว้ เว้ เฉโก วุ่นวาย ไม่ ปรกติ นั้น.

กระหวัด, อาการ ที่ คน กอด รวบ รัด เข้า ไว้, หฤๅ งู เอา หาง รวบ รัด สัตว ต่าง ๆ, หฤๅ ใจ หวน คิด ถึง สิ่ง ใด ๆ.

กระวน กระวาย, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ร้อน กลุ้ม ไม่ สบาย ใจ, หฤๅ ป่วย ไข้ หนัก ให้ กระสับ กระส่าย ด้วย กำลัง ร้อน.

กระวาน, ต้น อย่าง หนึ่ง ผล กลม ๆ, ศี ขาว มี เม็ด ใน, กลิ่น หอม รศ เผ็ด, ใช้ ทำ ยา, มา แต่ เมือง เขมร.

กระเวน, คน เดิร ยาม เที่ยว ไป ข้าง โน้น ข้าง นี้, หฤๅ คน ที่ เที่ยว ตาม ทาง น้ำ, ทาง บก คอย ระวัง ฆ่าศึก.

กระแวน, นก หย่าง หนึ่ง ตัว ดำ, ตัว โต เท่า นก เอี้ยง, มี ขน หาง คล้าย กับ ยว่ง, ยาว อยู่ สอง เส้น.

กระเวย กระวาย, อาการ ที่ คน นอนหลับ อยู่ ตกใจ ตื่น ร้อง เสียง อื้ออึง เปน ต้น.

กระสา, นก อย่าง หนึ่ง ตัว ไม่ สู้ โต นัก, คอ ยาว, ไข่ เท่า ไข่ เป็ด, กิน ดี, ขน ปีก ใช้ ทำ พัด ได้, มัน กิน ปลา.

กระสือ, คือ คน ผู้ หญิง มัน มี ผี กระสือ มา สิง อยู่ใน ตัว มัน, แล้ว เพลา กลาง คืน มัน เที่ยว ไป กิน อารม เปน ต้น.

กระแสร์, ทาง ความ, หฤๅ ทาง น้ำ ไหล, หฤๅ เรื่อง ความ.

กระแสร์ ความ, ทาง ความ, แนว ความ, เรื่อง ความ.

กระแสร์ น้ำ, ทาง น้ำ ไหล, หฤๅ แนว น้ำ ไหล, หฤๅ สาย น้ำ.

กระไส, ชื่อ โรค ใน กาย จำ พวก หนึ่ง.

กระไส โรค, ชื่อ โรค ใน ตัว อย่าง หนึ่ง, คือ กล่อน เส้น.

กระไส กล่อน, ชื่อ โรค จำ พวก หนึ่ง, มัน ให้ ลง ผึ้ก ให้ ไอ, ให้ เปน อาการ ต่าง ๆ

กระเสา, เสียง คน พูด ไม่ ใคร จะ ออก, ได้ ยิน กระสาย ๆ.

กระเสือก กระสน, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว วิ่ง ไป วิ่ง มา ข้าง โน้น ข้าง นี้.

กระสัง, ผัก อย่าง หนึ่ง, ต้น เปน เถา, ใบ กลม ๆ เล็ก ๆ, กลิ่น หอม, มัก ขึ้น อยู่ใน พุ่ม ไม้ แล จอมปลวก ตาม ชาย ทุ่ง.

กระแสง, เสียง เพราะ หฤๅ เสียง แจ้ว มี กังวาน.

กระโสง, ปลา อย่าง หนึ่ง รูป คล้าย ปลาช่อน, หัว แหลม ตัว ลาย ๆ.

กระษัตริย์, ท่าน ที่ ได้ ราชา ภิเศก เปน ใหญ่ กว่า คน ทั้งปวง แล้ว.

กระษัตรา, เปน กระษัตริย์ หลาย องค์ ด้วย กัน, หฤๅ องค์ เดียว.

กระสูค, อาการ ที่ คน ร้องไห้ พลาง สังขึ้มูก พลาง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระสัน, อาการ ที่ คน โศก เสา เป็น ทุกข์ คิด ถึง เมีย, หญิง ผู้หญิง อัน เป็น ที่ รักษ.

กระสิน, คน ผู้มี เพียร กระทำ ตวง กระสิน, คือ เขา คิน คีแดง มา ทำ เป็น วง กลม. ตั้ง ใจ ผูก จิตร ไว้ ที่ นั่น เป็น ต้น, อนึ่ง ว่า ไก.

กระสุน, ของ สำหรับ ยิง นก ยิง กา ยิง รอก เป็น ต้น, ทำ ด้วย ไม้ มี สาย มี รัง สำหรับ ใส่ ลูก.

กระสล็น กระสาย, พี่ น้อง ห่าง ๆ เป็น เครือ ญาติ กิ่ง ญาติ.

กระสวนแบบ, เป็น เครื่อง แบบ อย่าง, ที่ สำหรับ วัด สิ่ง ของใด ๆ.

กระเสียน, สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ใส่ ลง ใน ช่อง ใน รู, ถ้า ไม่ คับ, ไม่ หลวม ภอ ครี กัน ลง ไป ภอ ดี.

กระสับ กระส่าย, อาการ คน ป่วย เป็น ไข้ หนัก, เมื่อ ไข้ หนัก นั้น ให้ ทุรน ทุราย ผุด ลุก ผุด นั่ง.

กระสาบ, เสียง คน หญิง สัตว ร้อง ไม่ ออก, เสียง เหมือน เป็ด ตัวผู้, อนึ่ง ชื่อ นับ ตาม มคธ.

กระสอบ, ของ สาน ด้วย ต้น กระจูด, สำหรับ ใส่ น้ำ ตาน ทราย บ้าง, ใส่ พริกไทย บ้าง, เข้า สาน บ้าง.

กระสม, ไม้ ที่ สำหรับ มวน ผ้า ใน กี่ ธอ หูก.

กระเษม, ความ สบาย, หญิง ความ ศุข, ความ เย็น ใจ, ความ สิ้น จาก โทษ.

กระสาย, คน จะ กิน ยา เอา สุรา เจือ ลง บ้าง, หญิง เอา สิ่ง อื่น แซก ลง บ้าง, ว่า กระสาย ยา.

กระสร่าว, เสียง กระสาย ๆ เบา ๆ.

กระสวย, เครื่อง หูก สำหรับ ใส่ หลอด ด้าย ธอ ผ้า, ทำ ด้วย ไม้, หัว ท้าย งอน ๆ, พุ่ง ไป พุ่ง มา.

กระเสียว, ความ เหมือน อย่าง ชาย หนุ่ม หญิง สาว, นั่ง พูด กัน อยู่ ใน ที่สอง ต่อสอง หยาก ร่วม เป็น ผัว เมีย กัน ว่า, กระเสียว อยู่.

กระเสาะ กระแสะ, อาการ คน เป็น ไข้ หวัด ไข้ ไอ, เจ็บ ป่วย บ้าง เล็ก น้อย.

กระหาปะณะ ๑ ว่า เงิน เหรียญ, อนึ่ง เป็น ชื่อ การ นับ สิ่ง ของ ตาม ทำเนียม มคธ.

กระแห, เป็น ปลา หย่าง หนึ่ง, ตัว เล็ก, อยู่ น้ำ จืด, กิน ได้.

กระห่า, เป็น ของ ที่ ลับ ของ คน ชาย, แล สัตว ผู้ ทั้งปวง.

กระหาง, คน ผู้ ชาย ที่ ผี โศกโครก เข้า สิง อยู่ ใน กาย, แล้ว เอา กระดัง ทำ ยึก เอา สาก ทำ หาง เที่ยว กิน ของ โศกโครก.

กระหัจ, คน ถือ เพศ ชะภาวาย ชาว บ้าน ทั้งปวง, ที่ ไม่ ได้ บวช เป็น พระสงฆ์.

กระหืด กระหอบ, อาการ คน หญิง สัตว ที่ วิ่ง หนี เขา มา กำลัง เหนื่อย, ไหว ใจ หอบ เหมือน จับ หืด.

กระหึ่ม, เสียง คน หญิง สัตว, คุก คำราม ทำ เสียง ฮือ ๆ.

กระหึ่ม ครึ่ม ครำ, คือ เสียง คน ที่ คุ, หญิง สัตว ร้าย มัน โกรธ มัน ขู่ กระหึ่ม อยู่ นั้น.

กระเหิม, คน หญิง สัตว ทำ สิ่ง ใด ๆ เคย ได้, หญิง เคย ชะณะ ได้ ที่ ได้ ใจ มี ใจ กระเหิม.

กระหึ่ม พึ่มพำ, คือ เสียง ขู่ คำร ม งึมงำ นั้น.

กระหาย, อาการ คน หญิง สัตว ที่ รอน รน หยาก น้ำ บ่อย ๆ เป็น กำลัง นั้น, ว่า กระหาย น้ำ นัก.

กระออด กระแอด, อาการ คน เจ็บ ไข้ บ้าง เล็ก น้อย ไม่ สู้ สบาย, มัก บน ออด ๆ แอด ๆ.

กระอัก กระอาย, อาการ คน ทำ ความ ชั่ว ความ ผิด ไว้, ครั้น เขา ซัก ถาม, มี ความ กลัว บ้าง, อาย บ้าง, พูด อิด เอื้อน นั้น.

กระแอม, คน ทำ เสียง คล้าย ๆ กับ ไอ.

กระออม, เครื่อง สำหรับ ตักน้ำ ทำ ด้วย หนัง บ้าง, ทำ ด้วย ดินบ้าง, รูป คล้าย ๆ ม่อ ชะนน, แต่ คอ มัน ยาว.

กระเอว, ที่ ท่า กลาง ตัว.

กระเอ้ย, สัตว อย่าง หนึ่ง รูป ร่าง เหมือน อีเหน, กิน ผลไม้, อยู่ ตาม ป่า ตาม สวน.

กรัก, แก่น ขนุน ที่ สำหรับ ต้ม ย้อม ผ้า พระสงฆ์.

กรักขี, เป็น ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใช้ เป็น ยา ได้.

กราก, การ คน หญิง สัตว เขา เอา มา ผูก มา รำ ไว้ ให้ อด เข้า อด น้ำ, อนึ่ง เป็น เสียง ที่ ดัง อย่าง นั้น.

กราก แกรก, คือ เสียง นก กระสา เป็น ต้น.

กรากกรำ, การ คน ใช้ ให้ คน หญิง สัตว ทำ การ ไม่ ใคร ได้ อยุด ได้ อย่อน, ทำ ตาก แดด ตาก ฝน, ว่า ใช้ กรากกรำ.

กรากโกรก, เสียง เขา ฉีก ผ้า แล โกรก น้ำ เป็น ต้น.

กริก, เสียง อย่าง หนึ่ง, คือ คน ทำ ให้ ถวัย แก้ว, หญิง สิ่ง ของ ใด ๆ กระทบ กัน ดัง เสียง อย่าง นั้น.

โกรกไม้, การ เอา ไม้ กะตาน บาง ๆ มา, เอา เสื่อย ๆ ให้ มัน ออก เป็น สอง ภาค นั้น.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรุก, เสียง คน หฤๅ สัตว เดิร บน เรือน, ดัง เสียง อย่าง นั้น.
แกรก, เสียง คน หฤๅ สัตว เดิร ใน ป่า หญ้า รก ๆ ดัง เสียง อย่าง นั้น.
แกรกกราก, ความ เช่น ว่า แล้ว.
โกรก, คน ตัก น้ำ เท ลง ไม่ ขาด สาย, หฤๅ คน ลง ทอง เหมือน เท น้ำ, อนึ่ง คลิ่ง ที่ เปน ท่า ชัน ภูก ลง ไป.
โกรกกราก, เปน เครื่อง มือ สำหรับ เจาะ ไม้ คล้าย ๆ สว่าน.
โกรกเกรก, คือ ที่ แห้ง เกราะ ไม่ เปียก ชุ่ม นั้น.
กรอก, ทาง ที่ แวะ ออก จาก ทาง ใหญ่ เปน ทาง แคบ เล็ก ๆ, หฤๅ เด็ก ไม่ กิน ยา, ตอ้ง ใส่ ถวัย เท ลง ใน ปาก.
กรอกแกรก, คือ ดัง กรอก แกรก เหมือน เสียง ใน หู, เมื่อ มัน มี ขี้ หู คลอน อยู่ นั้น.
กรอกยา, คือ ขึ้นเอา ยา เท ลง ใน ปาก เด็ก ๆ ชุ่ม ขึ้น ให้ มัน กลืน นั้น
เกรียก, การ คน เล่น เบี้ย อย่าง หนึ่ง, หฤๅ คน เอา ไม้ ไผ่ มา ผ่า ออก เปน ซีก เล็ก ๆ.
เกรียก หนึ่ง, คือ ที่ ยาว เชา วัด ควัย หัว นิ้ว มือ, กับ นิ้ว ชี้ นั้น.
เกรียกไม้, การ ที่ คน เอา มีด ผ่า ไม้ ออก เปน ซีก เล็ก ๆ.
กรง, ว่า ตรง ก็ ได้, คือ ของ ซึ่ง ไม่ คด นั้น.
กรงนก, ของ ที่ เชา ทำ สำหรับ ขัง นก นั้น.
กรงหน้า, คือ ตรง หน้า, หฤๅ จำเภาะ หน้า.
กรัง, สิ่ง ของ ที่ ติด กาว, หฤๅ ยาง ไม้, หฤๅ บอระมาณ แห้ง ติด ครุกระ อยู่ นั้น.
กรังกรึง, เหมือน เสียง ดัง เมื่อ สัน กะดึง นั้น.
กราง, การ ที่ คน เอา บุ้ง หฤๅ ตะใบ, หฤๅ หนัง กระเบน ภูไป ภู มา.
กร่าง, คนไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เท่า ฝ่า มือ, ผล คล้าย กับ มะเดื่อ, กิน ไม่ ได้, อนึ่ง บ้าน ชื่อ อย่าง นั้น ก็ มี บ้าง.
กร่างกรึง, คือ เสียง ลูก พรวน แล กระดึง ดัง นั้น.
กรึง, ความ สงไสย, อนึ่ง เสียง กระดึง หฤๅ เสียง ลูก พรวน มัน ดัง, อย่าง นั้น.
กรึงเกรง, คือ ใจ ฉงน แล พรั่น ใจ.
กรึงใจ, ความ ที่ คน คิด สงไสย ดวัย เหตุอัน ใด อัน หนึ่ง.
กรึง, คน เอา เหล็ก ตะปู หฤๅ หมุด ตี ลง ที่ ไม้, หฤๅ สิ่ง ใด ๆ ให้ มั่น คง, ว่า ตรึง ก็ ได้.
กรึงกราด, คือ กรึง ตับปู เปน ต้น ตอก ลง แน่น นัก.
กรุง, เมือง หลวง, หฤๅ เมือง ใหญ่, มี กำแพง.
กรุงไกร, คือ เมือง หลวง ใหญ่ ยิ่ง.
กรุงเทพ ทวาราวะดี, ชื่อ เมือง บางกอก, แต่ บัง หา สิ้น สอัยชื่อ ไม่.
กรุงพาลี, เปน ชื่อ เทวดา ผู้ รักษา ภูม ลำเนา บ้าน เมือง องค์ หนึ่ง.
กรุงเก่า, คือ เมือง หลวง แต่ ก่อน.
กรุงศรี, คือ เมือง หลวง อัน มี ศิริ.
กรุงศรีอยุทธยา, คือ ชื่อ กรุง เก่า นั้น.
กรุงกรัง, เสียง กระบอก กระทบ กัน, หฤๅ เสียง สิ่ง ใด ๆ มัน ดัง อย่าง นั้น.
กรุงเชมา, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เหมือน ใบ หมัน, กลิ่น เหมือน คนธิสอ, สำหรับ ใช้ ทำ ยา.
กรุ้งกริ่ง, คือ กิริยา ที่ คน ไม่ มัง มี, คอ่น แต่ง ตัว ดวัย ผ้า นุ่ง ห่ม เปน ต้น, อวด เชา นั้น.
เกรง, คือ ความ คิด กลัว บ้าง เล็ก น้อย.
เกรงกริ่ง, คือ ความ พรั่น แล ฉงน ใน ใจ นั้น.
เกรงกลัว, ใจ คิด กลัว ไภย ต่าง ๆ บ้าง เล็ก น้อย.
เกรงขาม, ใจ คิด ครั่น คร้าม กลัว อยู่ บ้าง.
เกรงใจ, คน จะ ทำ การ สิ่ง ใด, หฤๅ จะ พูด จา สิ่ง ใด คอย รักษา ใจ ผู้ อื่น, เพราะ กลัว เชา จะ โกรธ.
เกรงยำ, เกรง ว่า แล้ว, แต่ ยำ เปน คำ สรัอย, หฤๅ อาการ ที่ ใจ ยำเกรง นั้น.
แกร่ง, เข้า เปลือก ที่ ไม่ มี ลีบ ปน, หฤๅ ที่ ดิน ที่ เปน กรวด เปน ทราย แขง.
แกร่งกรัง, คือ อาการ ที่ สวย แห้ง แขง อยู่ นั้น เอง.
โกรง, เสียง ที่ คน ตีโกร่ง พร้อม กัน มัน ดัง อย่าง นั้น.
โกรงกราง, เสียง เหมือน ที่ เชา เท ใบ ไม้ เปน ต้น, หฤๅ เสียง ใบ ตาล ที่ มัน แห้ง หอ้ย อยู่ ลม ภัด ถูก มัน ดัง เช่น นั้น.
โกรงเกรง, เย่า เรือน, หฤๅ ศาลา ที่ เก่า แก่ คร่ำ คร่า หัก พัง ไป บ้าง, หลัง คา ยับ ไป บ้าง.
โกร่ง, เครื่อง ภาชนะ สำหรับ ใช้ ใส่ หัว, เบี้ย ทำ ดวัย ตะกั่ว บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง. อนึ่ง ไม้ ไผ่ ที่ ตี สำหรับ เมื่อ เล่น หนัง.
กรอง, การ คน เอา ผ้า ขึง ลง ที่ สิ่ง ของ ใด ๆ แล้ว, เท น้ำ ลง ไป ให้ น้ำ นั้น บริสุทธิ์. อนึ่ง ผ้า ที่ เชา ทำ เปน ดอก ต่าง ๆ แต่ พื้น โปร่ง.
กรองกรึก, คน คิด นึก ไป ต่าง ๆ ดวัย ปัญญา อัน เลอียด ว่า, สิ่ง นี้ หฤๅ คำ นี้ จะ จริง หฤๅ ไม่ จริง หนอ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรองความ, คน คิด ในใจ ว่า ความ ข้อ นี้ จะ จริง ดั่ง นั้น, หฤๅ ประการ ใด ทำ ไฉน หนอ จะ รู้ แน่.

กรองกา, คือ ถัก ต้น คา เข้า เปน ตับ เหมือน จาก.

กรองทอง, เอา ไหม ทอง มา ทำ เปน ผ้า ห่ม ปัก กรอง เปน ดอก เปน ใบ ให้ ดู งาม ต่าง ๆ, ว่า ผ้า กรอง ทอง.

กรอง น้ำ, การ เอา ผ้าผูก ลง ที่ ปาก ม่อ, หฤๅ ปาก ภาชนะ สิ่งใด ๆ, หฤๅ เอา หิน มา เจาะ ทำ เปน บ่อ ลง ไป, แล้ว เอา น้ำ เท ลงไป.

กรองปัก, คือ ทำ เปน รู ๆ, แล้ว ปัก เปน ดวง ดอก ต่าง ๆ.

กร่อง, การ คน เฝ้า บ้าน เฝ้า เรือน, หฤๅ เฝ้า สิ่ง ของ ใด ๆ, สู้ อด ทน อยู่ แต่ผู้ เดียว, ว่า เฝ้า กร่อง.

กร่องแกร่ง, บ้าน เมือง, หฤๅ วัด วา อาราม, แต่ เดิม นั้น มั่งคั่ง มี ผู้ คน อยู่ แน่น หนา, มา ภาย หลัง ก็ ร่วง โรย ไป มี บ้าน เรือน อยู่ น้อย ว่า กร่อง แกร่ง.

เกรียงไกร, คน มี ฤทธิ์ มาก, มี อำนาจมาก, หฤๅ แกล้ว กล้า, ว่า เกรียง ไกร.

กรวดน้ำ, คือ รีน น้ำ ลง, แล้ว อุทิศ ส่วน บุญ, แผ่ ส่วน บุญ, ให้ ส่วน บุญ แก่ ผู้อื่น นั้น, ให้ สำเรทธิ เหมือน น้ำ ไหล ลง ที่ ลุ่ม.

กรด, ร่ม ใหญ่ สำหรับ กั้น แดด กั้น ฝน, ที่ เจ้า ใช้ นั้น. อนึ่ง อาวุทธิ์ มี มีด เปน ต้น, หฤๅ น้ำ หฤๅ ลม คม กล้า ถุจ มีด โกน.

กรัด, คือ ตรัส เปน คำ สูง สำหรับ คน มี บุญ มาก.

กราด, เครื่อง สำหรับ กวาด ทำ ด้วย ก้าน ทาง มะพร้าว เปน ต้น, อนึ่ง ลิ่ม สำหรับ จิ้ม หมวก แจว, หฤๅ สิ่ง อื่น ประสงค์ จะ ให้ แน่น ให้ คับ.

กราดเกรี้ยว, คือ ความ โกรธ ร้าย.

กริช, อาวุธ อย่าง หนึ่ง, คม สอง ข้าง คด ไป คด มา, ยาว ประมาณ ศอก เศศ, เปน อาวุธ สำหรับ แทง, มา แต่ เมือง แขก.

กฤษฎีกา, ๑ คือ ราช กำหนฎ.

กฤษฎางค์, ๑ กระทำ.

กฤติศรรบท์, เสียง สรรเสิญ คุณ.

กฤษนา, เครื่อง หอม ที่ ยังเกิด แต่แก่น ไม้ สำหรับ ใช้ ทำ ยา บ้าง, ทำ แป้ง หอม บ้าง.

กรึดกราย, คือ อาการ กิริยา คน, ที่ ทำ ผู้ ดี, เขา คอย จีบ จับ ลำ คับ วาง นั้น.

กรุด, วัน สิ้น ปี ตาม ทำเนียม ไทย ตั้ง พิทธี, แล้ว แต่ง ตัว นุ่ง ผ้า ใหม่ ห่ม ผ้าใหม่ เล่น การ มะโหระศบ ต่าง ๆ.

กรึดกราด, คือ เสียง ร้อง, หวีด หวาด นั้น.

กรีด, การ เอา ไม้, หฤๅ มีด ขีด ไป ที่ พื้น นั้น.

กรูด, เสียง คน ขูด มะพร้าว, หฤๅ เสียง หนู กัด ไม้ ดัง อย่าง นั้น. อนึ่ง ชื่อ ผัก ก็ มี บ้าง, ชื่อ บ้าน ก็ มี บ้าง.

กริติการ, คือ กระทำ ความ สัญ กำหนฎ นั้น.

เกร็ด, ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง, เปน คลอง สำหรับ ลัด จาก ทาง ธอ้ม, อยู่ ใน แขวง นนท์บุรีย์, ว่า บ่ากเกร็ด,

เกร็ดเกร่, อาการ เที่ยว เร่ ร่าย ไป.

โกรธ, อาการ คน หฤๅ สัตว ได้ ฟัง ได้ เหน ซึ่ง สิ่ง ที่ ไม่ ชอบ ใจ, ขัด ใจ ให้ บังเกิด ใจ ชั่ว มัว หมอง ไป.

กฤษการชลี, อาการ กระทำ กระฎุม นิ้ว มือ รุ่ง เรือง นั้น.

กรอด, เสียง มอด กัด ไม้, หฤๅ เสียง คางคก เช่น เจี้ยว, หฤๅ คน นอน หลับ ละเมอ เคี้ยว ฟัน, เสียง ดัง อย่าง นั้น.

เกรียดคร้าน, ความ ไม่ อยาก ทำ การ งาน นั้น, ความ ที่ ไม่ หมั่น.

กรวด, ก้อน หิน เล็ก ๆ, เท่า หัว แม่ มือ แม่ ตีน, หฤๅ เท่า เม็ด ถั่ว เขียว ถั่ว ดำ, อนึ่ง สิ่ง ของ ที่ นับ, แล้ว นับ สอบ ดู อีก ที.

เกรียติยศ, คือ กล่าว สรรเสิญ ยศ.

กรวดกรา, ผู้ คน ช้าง ม้าโค กระบือ, หฤๅ ทรัพย์ สิ่ง ของใด ๆ, เขา บอก มา ว่า เท่า นั้น เท่า นี้, เรา กลับ นับ สอบ ดู อีก ที.

เกรียดกัน, คือ เกียจ กัน, ความ ที่ รังเกียด กัน นั้น.

กรน, อาการ คน, หฤๅ สัตว เมื่อ นอน หลับ, แล้ว หายใจ ดัง ครอก ๆ

กรนคราง, คือ เสียง เมื่อ หลับ แล้ว ที่ ขมูด ดัง ครอก ๆ, แล้ว ทำ เสียง ซี้ ๆ นั้น.

กรัน, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ต้น ไม่ สู้ โต นัก, มี อยู่ ตาม สวน ชื่อ อย่าง นั้น. อนึ่ง สัตว หฤๅ ต้นไม้ แตระ อยู่ไม่ โต ขึ้น ได้, อนึ่ง ม่อ น้ำ, ชื่อ ม่อ กรัน.

กราน, อาการ คน จะ ล้ม เอา มือ ท้าว ไว้, อนึ่ง ต้น ไม้, หฤๅ เรือน, หฤๅ สิ่งใด ๆ, ชวดเชจวน จะ ล้ม เอาไม้ค้ำ จุน ไว้.

กรานไว้, การ ที่ เอา ไม้ ค้ำ ลง, ข้าง หน้า เรือ เมื่อ จะ หยุด นั้น.

กร้าน, ความ ที่ คน, หฤๅ ผล ไม้ ทั้งปวง, ที่ ถูก แดด ถูก ลม ดี คล้ำ แก่ ไม่ ผ่อง ใส.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรุ่น, คน ติด ไฟ สุม ไว้ ควัน ขึ้น ฉิว ๆ, หฤๅ ดอก ไม้, แล สิ่ง ของ ใด ๆ ส่ง กลิ่น ฉุย ๆ, ว่า หอม กรุ่น, ไฟ กรุ่น.

โกรน, อาการ ต้น ไม้ ที่ แก่ ใบ ก้าน รว่ง หล่น ไป หมด ยัง เหลือ อยู่ แต่ กิ่ง เกะกะ.

โกรน เกรน, คือ ไม้ เปน ต้น ไม่ งาม, มี กิ่ง ก้าน โหรง เหรง นั้น.

โกร๋น, อาการ คน หฤๅ สัตว เจ็บ ไข้ อยู่ ช้า นาน จน ผม แล ขน นั้น หล่น รว่ง ไป, หฤๅ ต้น ไม้ ที่ ใบ หล่น รว่ง ไป.

โกร๋น เก๋รน, โก๋รน ว่า แล้ว, แต่ เก๋รน เปน คำ สร้อย.

กร่อน, เสา เรียน หฤๅ ไม้, หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ, ที่ ปัก อยู่ ใน น้ำ ใน บก, ครั้น ผุ คร่ำ คอด เล็ก เข้า ไป, ว่า กร่อน ไป.

กร่อน แก่รน, เหมือน ตลิ่ง ฝั่ง น้ำ มัน เซาะ ดิน รว่ง ลง กิ่ว คอด เข้า ไป.

กรวน, เครื่อง สำหรับ จำ คน, เขา เอา เหล็ก มา ทำ เปน หว่ง ๆ, เชื่อม ติด กัน เข้า กับ วง แหวน ที่ สำหรับ ใส่ ตีน.

เกรียน, ตอ ไม้ ตอ หญ้า, ที่ เขา ฟัน ให้ สั้น ๆ เสมอ อยู่ กับ พื้น, หฤๅ เครื่อง ใช้ สอย ทั้งปวง ที่ สึก เหี้ยน เข้า ไป, หฤๅ ปลาย เข้า ว่า เข้า ปลาย เกรียน.

เกรียน โก๋รน, คือ เหี้ยน โก๋รน โหรง เหรง นั้น, เหมือน ใบ ไม้ หล่น อยู่ แต่ ใบ เล็ก ๆ.

เกิ่รน, การ ที่ คน รู้ เหตุ การ สิ่ง ใด, ก็ ร้อง บอก กล่าว ให้ เพื่อน บ้าน ใกล้ เคียง รู้ ด้วย.

เกิ่รน กัน, คือ ร้อง เรียก เพื่อน กัน ไกล ๆ, ใน ป่า เปน ต้น.

เกิ่รน กร่าย, ความ เหมือน กัน.

กรบ, เครื่อง สำหรับ แทง ปลา อย่าง หนึ่ง, ยาว ประมาณ สอง ศอก เศศ, ปลาย เปน เหล็ก แหลม, มี ด้า รวบ กัน เข้า.

กรับ, เครื่อง สำหรับ เล่น ละคอน, หฤๅ ขับ เสภา, มีคน หลาย คน ถือ ไม้ คน ละ สอง อัน ตีพร้อม กัน, แล้ว ร้อง พร้อม ด้วย ไม้ นั้น.

กรับ ฟัง, อาการ คน หฤๅ สัตว เงี่ย หู ลง ตั้ง ใจ คอย ฟัง.

กรับ แห้ง, คือ แห้ง ตภา ติด อยู่ นั้น, เหมือน หนึ่ง กาว ติด ชาม, ว่า กรับ แห้ง.

กรับ หู, อาการ คน หฤๅ สัตว เงี่ย หู คอย ฟัง.

กรับ อังโล่, คือ กะเบื้อง มี รูป เปน รู สำหรับ ร้อง ก่าน ใน อังโล่.

กราบ, อาการ คน นั่ง หย่อง ยอง, แล้ว ยก มือ ทั้ง สอง ประนม ขึ้น ไหว้, แล้ว วาง ลง ที่ พื้น, แล้ว จึ่ง ก้ม หน้า ซบ หัว ลง.

กราบเรือ, คือ ไม้ กะดาน ยาว, เขา ติด ซอ้น ต่อ ขึ้น บน ลำมาด เรือ นั้น ให้ สูง ขึ้น.

กราบพระ, เรื่อง ความ เหมือน กัน, แต่ ไป ซบ หน้า ลง แก่ พระ.

กราบทูล, คือ คำ พูด กับ เจ้า เปน ต้น.

กราบลา, อาการ คน ระไป ไกล, แล กราบ ลง, แล้ว ลา ไป นั้น.

กราบท้าว, คือ กราบ ลง ที่ ตีน.

กราบไหว้, คือ กราบ ลง, แล้ว ประนม มือ ไว้ นั้น.

กราบ กราน, กราบ ลง, แล้ว เอา มือ ท้าว กราน ขึ้น.

กราบเรียน, กราบ ลง แล้ว, แจ้ง เรื่อง เนื้อ ความ นั้น.

กราบลง, คือ กราบ ซบ หน้า ลง.

กริบ, เส้น ผม, หฤๅ ขน, หฤๅ ใบ ไม้, เมื่อ มัน ยาว ขึ้น มา แล้ว, คอ่ย เอา ตะไกร นิบ ปลาย เสีย บ้าง เล็ก น้อย, ว่า กริบ.

กรุบ, กะลา มะพร้าว, ที่ ยัง อ่อน เคี้ยว ดัง กรุบ ๆ, ว่า กรุบ มะพร้าว, ว่า เสียง กรุบ ๆ ดัง นั้น.

กรุบมะพร้าว, กะลามะพร้าว ที่ ยัง อ่อน กรุบ ๆ นั้น เอง.

กรอบ, เสียง คน เหยียบ ใบ ไม้ แห้ง, หฤๅ เคี้ยว ของ ที่ กรอบ ๆ เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น.

กรอบกระจก, ไม้ ที่ ทำ เปน วง ขอบ รอบ กระจก นั้น.

กรอบฝา, ไม้ ที่ ทำ เปน ขอบ รอบ ฝา เรือน นั้น.

กริบกรอบ, คือ เสียง คน เหยียบ ใบ ไม้ แห้ง, มัน ดัง เช่น นั้น.

กรอบแกรบ, แห้ง หฤๅ จน นัก นั้น.

กรวบ, เสียง คน ซอ้ม เข้า, หฤๅ กิน เข้า, เคี้ยว ถูก กอ้น กรวด เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น.

เกรียบ, เสียง คน เดิร บน เรือน, ฟาก ไม้ ไผ่, เสียง มัน ยอ่ม ดัง อย่าง นั้น.

เกรียบกรอบ, คือ เสียง เหยียบ ไม้ แห้ง เล็ก ๆ ดัง เช่น นั้น.

กรม, การ หฤๅ พนักงาน อนึ่ง ผี หฤๅ บาด แผล กลัด หนอง เข้า, ว่า กรม หนอง อยู่.

กรมใจ, คือ ความ เจ็บ ช้ำ ระกำใจ นั้น.

กรมการ, การ ที่ ขุนนาง หัว เมือง ทั้งปวง, ที่ เปน พนักงาน ได้ ชำระ ว่า ความ ของ ราษฎร.

กรมหนอง, คือ หัว ผี ที่ มัน กำลัง กลัด หนอง นั้น.

กรมท่า, ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย, ที่ เปน พนักงาน เจ้า ท่า ได้ ว่า ข้าง ตะเภา, แล กำปั่น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมพระ, เปน พระนาม เจ้า มี บุญ มาก, เปน ที่ กรมพระ.

กรมทันท์, หนังสือ ที่ เขา กู้ เงิน, หฤๅ ขาย ตัว แล้ว สัญญา ท้า ทาย กัน ตาม แบบ ทำเนียม เมือง.

กรมะหลวง, เปน พระนาม เจ้า ลำดับ ถัด ลง มา. เปน พนักงานใหญ่.

กรมะขุน, เปน พระนาม เจ้า. ที่ สาม ลง มา.

กรมะหมื่น, เปน พระนาม เจ้า ที่ สี่ ตาม ลำดับ ยศถา นาศักดิ์.

กรมนา, ขุนนาง ผู้ใหญ่ คน หนึ่ง, แล ข้า ราช การ ใน พวก นั้น, ได้ บังคับ บันชา ว่า กล่าว ฝ่าย การ นา.

กรมใน, พวก ผู้ หญิง ที่ ทำ ราช การ, ได้ บังคับ ว่า กล่าว ราช การ ฝ่าย ใน.

กรมะช้าง, คือ คน พลไพร่ ใน กระทรวง ว่า, ฝ่าย ช้าง ทั้ง สิ้น.

กรมเมือง, ขุนนาง ผู้ใหญ่ คน หนึ่ง, กับ ข้า ราช การ ใน พวก นั้น, ได้ บังคับ ว่า กล่าว อ้าย ผู้ร้าย ฉก ลัก ฆ่า ฟัน กัน ตาย.

กรมะม้า, คือ บันดา คน ได้ ว่า ใน กระทรวง ราช การ ม้า.

กรมวัง, ขุนนาง ผู้ ใหญ่, กับ ข้า ราช การ พวก นั้น, ได้ ว่า กล่าว ฝ่าย ภาย ใน พระ ราช วัง.

กรม กรอม, คือ ความ ช้ำ ใจ, เสียา ใจ, เหมือน คน ได้ เปน ผัว เมีย กัน ไหม่ ๆ, แล เขา พราก เสีย จาก กัน นั้น.

กรัม, อาการ คน สู้ อด ทน ทำ การ งาน ตาก แดด ตาก ฝน.

กรั่ม, การ ที่ คน เอา ไม้ ปัก ๆ ใน น้ำ มาก ปลูก ผัก ให้ ปลา อาไศรย. อนึ่ง ไม้ เท่า นอ่ง เท่า ขา เขา ปัก ที่ หมาย รอ่ง น้ำ ที่ ทะเล.

กรัมหญ้า, การ ที่ คน ช้าว นา เอา พร้าหวด ตัด ตอ หญ้า ที่ ตัด แล้ว ยาว อยู่ นั้น, ให้ มัน สั้น ต่ำ ลง ได้ น้ำ.

กราม, ฟัน ซี่ ใหญ่, ที่ อยู่ ต้น ขากะไกร นั้น.

กรามช้าง, ฟัน ซี่ใหญ่, ที่ อยู่ ต้น ขากะไกร ของ ช้าง นั้น.

กรามแรด, ฟัน ซี่ใหญ่ ของ แรด.

กริ่ม, ปลา อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ, เหมือน ปลา กัด.

กริ่ม, คน ดีใจ, หฤๅ คน บ้า หย่าง หนึ่ง มัน ยิ้ม อยู่ เสมอ.

กริ่มใจ, คือ ชะยิ้ม ในใจ ว่า คง จะได้ เปน ต้น.

กรุ่ม, อาการ นกเขา, ที่ใจ สบาย มัน ขัน อยู่ เสมอ, หฤๅ อาการ คน ติด ไฟไว้ ให้ มี ควัน อยู่ เสมอ.

โกรมกราม, คือ อาการ ที่ นุ่ง ห่ม ผ้า, มัน เลื้อย เฟือย ลง ถึง ส้น ท้าว นั้น.

กรอม, อาการ แห่ง ใจ คน หฤๅ สัตว ที่ ตอ้ง ไภย ได้ ทุกข์, หฤๅ เขา กัก ขัง ไว้ เปน ทุกข์ ไม่ สะบายใจ.

กรอมกรม, ความ เหมือน, กรม กรอม.

กรอมใจ, ความ ไม่ สะบายใจ.

กร่อม, ความ ว่า คน ตั้ง ม่อ น้ำ ไว้ บน เต้าไฟ, แล้ว เอา ของ อื่น มี เข้า สาร เปน ต้น เท รวม ลง นั้น.

กร่อม แกร่ม, เรือ ใหญ่ ยาว ควัย, ถ้า มี คน ภาย น้อย สี่ ห้า คน, หฤๅคน เคย มา ทำ การ มาก, ถ้า มา ทำ น้อย, ว่าทำ กร่อมแกร่ม.

กรวม, ของ ใหญ่ ครอบ ของ เล็ก ลง ไว้.

กรวม ข้อ, การ ที่ ความ หลาย ข้อ ถาม รวบ กัน เข้า เปน ข้อ เดียว.

กรวม ความ, การ ที่ เอา ความ หลาย สิ่ง, ถาม รวบ กัน เข้า เปน สิ่ง เดียว.

กรวม ตอ, การ ที่ คน ปลูก เรือน, หฤๅ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ ครอ่ม ตอ ลง ไว้.

กรวมที่, การ ที่ คน สร้าง บ้าน สร้าง เรือน ครอบ ที่ ลง.

กรวม ทาง, การ ที่ คน ปลูก เรือน, หฤๅ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ ครอ่ม ทาง ลง ไว้.

กร้วม, เสียง เช่น คน เคี้ยว หมาก แขง, หฤๅ คน เคี้ยว แต่ง กวา, เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น.

เกรียม, ความ คน ปิ้ง ปลา, หฤๅ ปิ้ง ขนม จน ดี เหลือง, เกือบ ระไหม้ ปิ้ง เกรียม ไป แล้ว.

เกรียม กรอบ, คือ ของ ที่ อย้าง ไว้ บน ไฟ, มัน เปราะ จับ เข้า มัน เผาะ ไป นั้น.

เกรียม กองทับ, การ ที่ นาย ทหาร จัด แจง พวก ทหาร, คอย แม่ ทับ อยู่ พร้อม กัน.

เกรียม กรม, คือ ใจ ร้อน รน เจ็บ ช้ำ ระกำใจ นั้น.

เกรียมการ, ความ คน จัด แจง การ คอย ท่า อยู่ พร้อม เสร็จ.

เกรียม ตัว, คือ จัด แจง ตัว ไว้, เพื่อ การ ต่าง ๆ นั้น.

กราย, อาการ คน เดิร เฉียด ไป มา เบื้อง ซ้าย เบื้อง ขวา.

กรายกร, อาการ คน เดิร แกว่ง มือ ไป มา เบื้อง หน้า เบื้อง หลัง.

กรายกรีด, อาการ ไก่ ตัว ผู้ เหน ไก่ ตัว เมีย, แล้ว กรีด ปีก, พอง ขน เดิร วง รอบ ตัว เมีย.

กรายแขน, คน เดิร ชัก แขน ไป มา, ข้าง หน้า ข้าง หลัง, ว่า เดิร กรายแขน,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กราว, สัตว อย่าง หนึ่ง, มี กระดอง แข็ง หุม อยู่ นอก เนื้อ, เหมือน เต่า อยู่ใน น้ำ กิน คี. อนึ่ง เปน ชื่อ เพลง ปี่ภาษ อย่าง หนึ่ง.

กราวเกรียว, เสียง คน หฤๅ เสียง สัตว อื้ออึง เปน อัน มากพร้อมกัน.

กราวเขน, เปน ชื่อ เพลง ปี่ภาษ อย่าง หนึ่ง, สำหรับ ยก พล ให้ ทหาร เดิร.

กราวใน, เปน ชื่อ เพลง ปี่ภาษ อย่าง หนึ่ง.

กราวนอก, ชื่อ เพลง ปี่ ภาษ อย่าง หนึ่ง.

กร้าว, เสียง ที่ เอา ไม้ ตำ ลง ใน กรวด, มัน ดัง อย่าง นั้น, ว่า เสียง กร้าว.

กริ้ว, เต่า อย่าง หนึ่ง ตัว โต เหมือน จันละเม็ด, ไข่ มัน อ่อน นุ่ม นิ่ม, กิน คี.

กริ้ว, ความ ท่าน ผู้เปน ใหญ่ มี จ้าว เปน ต้น โกรธ.

กริ้วโกรธ, ใจ ชั่ว ใจ ขุ่น มัว, ใจ โทโส บังเกิด.

กริ้วกราย, ใจ โกรธ แขง แรง.

กรุย, การ ที่ คน จะ ขุด คลอง, หฤๅ ตัด ทาง จะ ตั้ง บ้าน ตั้ง เมือง เอา ไม้ หลัก ปัก ลง ไว้ เปน สำคัญ.

กรุยกราย, อาการ คน นุ่ง ผ้า ห่ม ผ้า ปก กรอม ลง มา ถึง ท้าว, แล้ว เดิร ไป เดิร มา.

กรุยที่, อาการ คน จะ จับ ที่ไร่ ที่ นา, หฤๅ ที่ บ้าน ที่ สวน, เอา ไม้ หลัก ปัก ไว้ เปน สำคัญ.

กรุยทาง, การ ที่ คน จะ ทำ ทาง เอา ไม้ ปัก เปน แถว ไป ให้ รู้.

กรุยปราน, เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง, อยู่ฝ่าย ใต้ ชื่อ อย่าง นั้น.

กรุยไว้, คือ การ ที่ ทำ สำคัญ ไว้ ให้ รู้, เหมือนใน แม่ น้ำ มี ตอ อยู่ ใต้ น้ำ, เขา เอา ไม้ ปัก ลง ไว้ เปน สำคัญ, ให้ รู้ นั้น.

แกร่ว, อาการ คน ติด โทษ, หฤๅ ตอง เฝ้า เรือน จะ ไป ไหน มิ ได้, ว่า ติด แกร่ว.

กร่อย ความ ที่ น้ำ ไม่ สู้ จืด สนิด, ปน น้ำ เค็ม บ้าง เล็ก น้อย.

กรวย, การ ที่ คน เอา ใบตอง มา มวน ทำ เปน กัน แหลม ๆ, ปาก กว้าง ๆ. อนึ่ง เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ลูกคล้าย ลูก สาระภี.

กรวย ชอง, การ ที่ เอา ใบตอง มา กลัด เปน กรวย เข้า, แล้ว ทำ ชอง ใส่ พูล ใส่ ดอก ไม้.

กรวยปลา, การ ที่ คน เอา แหลน แทง ปลา, ใน กอ ไม้ กอ หญ้า.

กรวย อุปัชฌา, สิ่ง ที่ คน เอา ใบตอง, หฤๅ ดอก ไม้ ทำ เปน กรวย, แล้ว เอา หมาก พลู ดอก ไม้ ใส่ ใน นั้น, สำหรับ ถวาย อุปัชฌา.

เกรียว, เสียง ที่ คน หฤๅ สัตว รอง เสียง เพรียก ขึ้น พร้อม กัน.

เกรียวกราว, เสียง ที่ คน หฤๅ สัตว รอง เสียง เพรียก ขึ้น พร้อมกัน.

เกรียว กรู, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว วิ่ง ไป พร้อม กัน, แล้ว รอง ขึ้น พร้อม กัน ควัย.

เกรียว กราด, ความ ที่ คน ดุ ร้าย ค่า ว่า แขง แรง นัก.

เกรียวโกรธ, ความ ที่ เจ้า นาย บังเกิด ความ โกรธ.

เกรอะ, อาการ ที่ น้ำ ตัก ใส่ ตุ่ม, หฤๅ ใส่ ภาชนะ สิ่ง ใด ไว้, สิ่ง ที่ มัน นอน ลง ไป อยู่ ข้าง ล่าง, เปน ขี้ ตะกอน อยู่ นั้น,

เกรอะ กรอง, อาการ ที่ น้ำ แบ้ง, หฤๅ สิ่ง ใด ๆ กรอง แล้ว มัน เกรอะ ลง ไป อยู่ ข้าง ล่าง.

เกราะ, อาการ ที่ ไม้ หฤๅ สิ่ง ใด ๆ มี พื้น เปน ต้น, แห้ง โสก ที่ เดียว. อนึ่ง เสื้อ ทำ ดวย เหล็ก, หฤๅ ทอง แดง สำหรับ กัน อาวุทธ ว่า เสื้อเกราะ.

เกราะนวม, คือ เสื้อ เกราะนวม นั้น, คือ รูป เขาะ เล็ก ๆ นั้น.

เกราะแห้ง, อาการ ที่ ของ สิ่ง ใด ๆ แห้ง ที่ สุด.

กรอ, อาการ ที่ ผู้ ชาย หนุ่ม ๆ แต่ง ตัว, แล้ว ชวน เพื่อน กัน เที่ยว เกี้ยว ผู้ หญิง.

กรอก้าย, อาการ ที่ คน ผัด หลอด เอา ด้าย ใส่ หลอด.

กรอผู้หญิง, อาการ ที่ พวก หนุ่ม ๆ, เจ้า ชู้ เที่ยว เกี้ยว ผู้ หญิง.

กร้อ, อาการ ไก่ ตัว ผู้ หนุ่ม ๆ, หฤๅ พวก ผู้ชาย หนุ่ม, ที่ รื่น เริง ไม่ กลัว ใคร.

กร้อร่อ, อาการ ความ เหมือน กัน กับ กร้อ.

กล้า, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว อาท หาร ไม่ กลัว อะไร.

กล้าแขง, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว ใจ แขง ไม่ กลัว อะไร

กล้าปาก, ความ ที่ คน พูด จา ห้าว หาร ไม่ กลัว ใคร.

กล้ามือ, อาการ ที่ คน มวย ดี, ชก ตอ่ย ไม้ มือ ไม่ กลัว ใคร.

กล้าหาร, ความ ที่ คน ใจ กล้า ไม่ กลัว ใคร.

กล้าฮึก, อาการ ที่ คน ไม่ กลัว ใคร ปาก พูด มาก โอ้อวดตัวดวย.

กลี่, สิ่ง ที่ คน ต่อ ดวย ไม้, รูป เหมือน หีบ, แต่ เล็ก ๆ สำหรับ ใส่ หมาก พลู บุ้ หรี่.

กลี่ หมาก, สิ่ง ที่ คน ทำ ดวย ไม้ บ้าง, ดวย ทอง เหลือง บ้าง, เหมือน หีบ เล็ก สำหรับ ใส่ หมาก กิน.

กลี่ หีบ, สิ่ง ที่ คน ทำ ดวย ไม้ บ้าง, ดวย ทอง เหลือง บ้าง, ทองคำ บ้าง, มี ลิ้น เบ้อง บน สำหรับ ใส่ หมาก พลู บุ้ หรี่.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แกล, สิ่ง ที่ ช่อง น่าต่าง ที่ พระ มะหาประสาท, หฤๅ ที่ พระ มะหามนเทียร, ว่า พระแกล เปน คำ สูง.

ไกลตา, คือ ความ ที่ แล ไป ไม่ เหน ของ ชัด นั้น.

ไกล, อาการ ที่ บ้าน เมือง หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ, มี รยู่ ห่าง ๆ รยู่ ใน ที่ มิได้ใกล้.

ไกล กัน, ความ ที่ คือ คน หฤๅ ของ อยู่ ห่าง กัน มาก.

ไกล่ เกลี่ย, การ ที่ ทำ กอง เข้า หฤๅ กอง ทรายสูง บ้าง ต่ำ บ้าง, กวาด ให้ เสมอ กัน. อนึ่ง คน โกรธ กัน เรา ว่า ทั้ง สอง ฝ่าย, ให้ ดี กัน.

ใกล้, อาการ บ้าน เมือง หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ อยู่ ใน ที่ ไม่ ไกล.

ใกล้ เคียง, คือ อาการ อยู่ เคียง ชิด ติด กัน, เรือน ใกล้ เคียง กัน.

เกลา, การ ทำ ไม้ ไผ่, หฤๅ ไม้ ใด ๆ เอา มีด ลิด ข้อ ทำ ให้ เกลี้ยง.

เกลา ไม้, การ ที่ คน เอา มีด ลิด ไม้ ทำ ให้ เกลี้ยง.

เกลา เกลี้ยง, การ ทำ ไม้ ไผ่, หฤๅ ไม้ หมาก เอา มีด เกลา ทำ ให้ เกลี้ยง.

เกล้า, การ ที่ ทำ ผม จุก หฤๅ ผม มวย, ที่ คน ผูก เข้า ไว้ กลม.

เกล้า จุก, ผม จุก เหมือน เด็ก ๆ, ไท กระหมวด มุ่น ผูก เข้า ไว้.

เกล้า ผม, การ ที่ คน กระหมวด ผม ผูก เข้า ไว้ บน ศีศะ.

เกล้า กระหมอม, คำ คน ต่ำ พูด ทูล ข้าว ว่า ถึง ตัว, ว่า หย่าง นั้น.

เกล้า มวย, การ ที่ คน กระหมวด ผม ผูก ไว้ ข้าง หลัง เหมือน กำมือ.

กล่ำ, อาการ ที่ หนัก เพื่อง หนึ่ง, แบ่ง เปน สี่ ส่วน.

กล่อมหนึ่ง, คือ หนัก แปด ส่วน, เปน เพื่อง.

กล้ำ, อาการ ที่ เนื้อ มะพร้าว ใน กะลา นั้น, หฤๅ คน เล็ม น่า ผ้า นั้น, หฤๅ คน, แล สัตว เดิร ไป มา มาก นั้น.

กล้ำ กลืน, อาการ ที่ คือ อุย่าห์ ขืน กลืน.

กล้ำ กลาย, อาการ ที่ คน, แล สัตว เข้า ไป หลาย ครั้ง หลาย หน, ว่า หา มี ผู้ ใด เดิร กล้ำ กลาย มา ข้าง นี้ ไม่.

กล้ำ น่าผ้า, การ ที่ คน เล็ม น่า ผ้า.

กล้ำ มะพร้าว, อาการ เนื้อ ใน มะพร้าว ห้าว ที่ หนา, แล บ้าง นั้น, ว่า มะพร้าว กล้ำ หนา.

กลัก, สิ่ง ที่ คน ทำ ดวย ปล้อง ไม้ ไผ่ บ้าง, ดวย ตะกั่ว บ้าง, เหล็ก วิลาศ บ้าง, เปน ตัว เปน ฝา บิด เบิด ได้.

กลัก ตรา, สิ่ง ของ ที่ คน ทำ ดวย ปล้อง ไม้ ไผ่, ดวย ไม้ จริง, สำหรับ ใส่ ตรา.

กลักพริก, สิ่ง ที่ เปน เครื่อง สำหรับ ใส่ พริก, ทำ ดวย ปล้อง ไม้ ไผ่, เปน ตัว เปน ฝา, สั้น บ้าง ยาว บ้าง, เปน ตัว เปน ฝา, บิด เบิด ได้.

กลักเหล็กไฟ, สิ่ง ที่ เปน กลัก สำหรับ ใส่ เหล็ก ไฟ.

กลาก, อาการ โรคย์ อย่าง หนึ่ง, เปน ตาม ผิว หนัง เปน เม็ด ๆ, เปน วง กลม คัน ดวย.

กลุก กลัก, อาการ คือ คน หลาย คน อยู่ ใน ที่ คับ แคบ เหมือน คุก แล ตรัง เปน ต้น นั้น.

กลอก, การ ที่ ทำ สิ่ง ของ กลม ๆ, เอา ใส่ ฝ่า มือ ให้ กลิ้ง กลับ ไป กลับ มา ว่า กลอก ไป กลอก มา.

กลอก แกลก, อาการ ที่ เรือ เล็ก ๆ, ถูก คลื่น ใหญ่, โคลง เคลง ไป มา ว่า เรือ กลอก แกลก นัก.

กลอก กลิ้ง, การ ที่ ทำ ของ กลม ๆ, เอา ใส่ ฝ่า มือ, หฤๅ ภาชนะ สิ่ง ใด ๆ, ให้ กลิ้ง กลอก ไป มา.

กลอก กลับ, การ ที่ ทำ สิ่ง ของ ใด ๆ, ทำ ให้ กลิ้ง กลับ ไป กลับ มา, ว่า พูด กลอก กลับ ไม่ ยั่ง ยืน.

กลอกตา, อาการ ที่ คน, หฤๅ สัตว ทำ ตา ให้ กลอก กลับ ไป มา.

กลอก หน้า, อาการ ที่ คน ทำ ให้ หน้า ส่าย กลอก ไป กลอก มา.

กลอก หัว, อาการ ที่ คน, หฤๅ สัตว ทำ ให้ หัว โคลง กลอก ไป มา,

เกลือก, อาการ ที่ เด็ก ๆ, รอ้งไห้ ทอด ตัว ลง ที่ พื้น กลิ้ง เสือก ไป มา, ว่า มัน เกลือก ไป มา.

เกลือก กลิ้ง, อาการ ที่ คน, หฤๅ สัตว ทอด ตัว ลง กับ พื้น, แล้ว ให้ ตัว กลิ้ง เสือก กลับ ไป กลับ มา.

เกลือก กลั้ว, อาการ ที่ กลิ้ง เกลือก อยู่ กับ ที่ ไม่ สอาจ เปน ต้น.

เกลือก จะ เปน, ความ ที่ เหน จะ เปน หย่าง นั้น, หฤๅ ถ้า จะ เปน หย่าง นั้น, แม้น จะ เปน หย่าง นั้น.

เกลือก ฝุ้น, การ ที่ ทอด ตัว ลง กลิ้ง ไป กลิ้ง มา ที่ ฝุ้น ว่า คลุก ฝุ้น.

เกลือก ว่า, ความ ที่ ถ้า ว่า, แม้น ว่า, หฤๅ ว่า, ว่า, เพื่อ ว่า, เผื่อ ว่า,

กลาง, อาการ สิ่ง ของ ใด ๆ มี ริม อยู่ รอบ เท่า กัน ใน สูญ ไส้ ที่ กึ่ง นั้น.

กลาง กอง, อาการ ที่ สิ่ง ของ ใด ๆ กอง ไว้ ดวย กัน มาก, สิ่ง ใด ที่ อยู่ ใน ท่า กลาง.

กลางเก่า กลางใหม่, อาการ ที่ คือ ของ มี ผ้า เปน ต้น, มัน เปน กึ่ง กัน, ใหม่ กับ เก่า นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลาง คอก, อาการ ที่ สัตว ที่ ขัง ไว้ ใน คอก ตัว ใด อยู่ ใน ท่า กลาง

กลาง คัน, อาการ ที่ กึ่ง คันนา, หฤๅ กึ่ง คัน กระสุน.

กลาง แจ้ง, อาการ ที่ สิ่ง ของ ใด ๆ, อยู่ กลาง แดด ไม่ มี ร่ม.

กลาง แดด, อาการ ที่ สิ่ง ของใด ๆ, ไม่ ได้ อยู่ ใน ร่ม อยู่ ที่ แดด.

กลาง ดง, อาการ ที่ ประเทศ ที่ กึ่ง ดง, หฤๅ กลิ้ง กลาง ดง.

กลางเดือน, ความ ที่ สิบห้าวัน, หฤๅ กึ่งเดือน, ว่า เพงกลางเดือน.

กลางวัน, อาการ สว่นที่ กึ่งวัน, หฤๅ เพลาเที่ยง นั้น นอน กลางวัน.

กลาง หาว, อาการ ที่ ท่า กลาง อากาษ นั้น.

กลิ้ง, อาการ ที่ คน นอน ทำ ตัว ให้ พลิก กลับ ไป ข้าง โน้น ข้าง นี้, หฤๅ เอา ของ กลม ๆ, วาง บน ที่ สูง, ให้ มัน กลิ้ง ลง มา.

กลิ้ง กลอก, อาการ ที่ ลูก คลื่นใหญ่ มาใต้น้ำ, เมื่อ เรือ เล็ก ๆ, มัน เอียง ไป มา นั้น.

กลิ้ง เกลือก, อาการ ที่ คน, หฤๅ สัตว ทอด ตัว ลง กับ พื้น, แล้ว ทำ ตัว ให้ เลือก กลับ ไป กลับ มา.

กลิ้ง กลาด, ความ ที่ คือ ของ ตก ลง ดาดาด ไป นั้น.

กลิ้ง กลด, สิ่ง ที่ เครื่อง สูง อย่าง หนึ่ง สำหรับ ใน เครื่อง แห่.

กลิ้ง ไป กลิ้ง มา, อาการ คือ ลัดไป ลัด มา, หฤๅ หมุนไป หมุน มา.

กลิ้ง ขอน, อาการ ที่ ขอน ไม้ ทั้งปวง, ยก ไม่ ไหว ผลัก ให้ มัน หมุน ไป.

กลึง, การ ที่ คน เอา ไม้ มา ใส่ ใน พร้ามอน, แล้วให้ คน ชัก เชือก ให้ มัน หมุน, แล้ว เอา เหล็ก เครื่อง กลึง คอย แทง.

แกล้ง, ความ ที่ คน ตั้ง ใจ ทำ สรรพ การ ทุก อย่าง, หฤๅ กล่าว ถ้อย คำ ทั้ง สิ้น.

แกล้งกัก, ความ ที่ คน ตั้ง ใจ ปิด ขัง คน, หฤๅ สัตว ไม่ ให้ ไป ได้

แกล้ง กดขี่, ความ ที่ คน ตั้ง ใจ ข่มเหง คน ต่ำ ศักดิ, ให้ อยู่ ใน อำนาจ.

แกล้ง ทำ, ความ ที่ คน ตั้ง ใจ ทำ การ ต่าง ๆ.

แกล้ง ว่า, ความ ที่ คน ตั้ง ใจ ว่า กล่าว ผู้ อื่น.

กลอง, สิ่ง ที่ คน เอา ไม้ โต ๆ, มา ตัด ออก สัน ๆ, แล้ว ทำ ให้ กลวง ใน เอา หนัง ซึ่ง ปิด น่า สอง ข้าง ไว้ ที่ ตัง ตุม ๆ.

กลองแขก, สิ่ง ที่ คนเอาไม้ โต ๆ, มา ตัดออก เปน ท่อนยาว ๆ, แล้ว ทำ ให้ กลวง ใน, เอา หนัง ซึ่ง ปิด สอง ข้าง ตี นำเสด็จ.

กลอง โขน, กลอง สำหรับ ตีเมื่อ เล่น โขน.

กลอง ไชยเภรี, กลอง สำหรับ ตี เมื่อ ออก รบ ฆ่าศึก.

กลอง หนัง, สิ่ง คือ กลอง สำหรับ ตี เมื่อ เล่น หนัง.

กลอง ละคอน, คือ กลอง สำหรับ ตี เมื่อ เล่น ละคอน.

กลอง หุ่น, คือ กลอง สำหรับ ตี เมื่อ เล่น หุ่น.

กล่อง, สิ่ง ของ เปน เครื่อง ภาชนะ สำหรับ ใส่ ของ รูป เหมือน สมุก, ทาชาด เขียน เปน ลาย กำมะลอ มา แต่ พะม่า เปน ต้น.

กล่อง เขม, เปน สิ่ง ของ สำหรับ ใส่ เขม ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ด้วย ทอง เหลือง บ้าง, ทอง แดง บ้าง, มี ฝา ปิด คล้าย กลัก.

กล่อง ดินสอ, เปน สิ่ง ของ สำหรับ ใส่ ดินสอ, ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง, ทอง แดง บ้าง.

กล่อง หมาก, เปนสิ่ง เหมือน กลัก, เขา ทำสำหรับใส่หมาก.

กล้อง, เปน สิ่ง ของ สำหรับ ส่อง ดู ของ ไกล ให้ เหน ใกล้, ข้าง หนึ่ง ดู ของ ใกล้ เหน เปน ไกล. อนึ่ง ของ สำหรับ สูบยา บ้าง, สูบฝิ่น บ้าง.

กล้องเป่า, เปน สิ่งของ เครื่อง สำหรับ เป่านก บ้าง, เป่าปลา บ้าง, ทำ ด้วย ไม้ จริง บ้าง, ไม้ รวก บ้าง, ไม้ซาง บ้างมีลูกแหลม ๆ.

กล้อง ยาแดง, เปน สิ่ง ของ สำหรับ สูบยา แดง, ทำ ด้วย ไม้ไผ่ ลำ เล็ก เลือกเอา ที่ งาม ดี, มา แต่ เมืองจีน บ้าง, เมือง นี้ บ้าง.

กล้อง ยานัด, เปน สิ่ง ของ ทำ ด้วย กะดูก ปีก นก บ้าง, ทำ ด้วย หลอด บ้าง, สำหรับ ใส่ ยานัดเป่า เข้า ไป ใน จมูก.

กล้อง สูบฝิ่น, เปน สิ่ง ของ ทำ ด้วย ไม้ สำหรับ สูบฝิ่น.

กล้อง ส่อง, เปน กล้อง ทำ ด้วย ไม้, เอา แว่น แก้ว กะจก ใส่ ไว้ ใน สำหรับ ส่อง ดู ของ ใกล้ แล ไกล นั้น.

กลวง, อาการ ปล้อง ไม้ไผ่ ที่ เปน รู อยู่ภาย ใน เปน ต้น นั้น, ของ ไม่ ตัน, ว่า กลวง.

กลวงตลอด, อาการ สิ่ง ที่ เปนช่อง รู ตลอด ไป, ว่าไม่ตัน ตลอด.

กลวง เปนช่อง, อาการ ที่ เหมือน อย่าง ช่อง ภูเขา กลวง เปน ถ้ำ ตลอด ไป เปน ต้น.

กลวง เปนรู, อาการ ที่ สัตว มี หนู เปน ต้น ขุด รู ลงไปในดิน.

เกลียง, เปน สิ่ง ของ คือ เครื่อง สำหรับ ถือ ปูน บ้าง, สำหรับ ฟั่น เทียร บ้าง, ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง ไม้ บ้าง.

เกลียง ถือปูน, เปน สิ่ง ของ ที่ ขัด ถู พื้น ปูน ให้ เกลี้ยง นั้น.

เกลียง ฟั่นเทียร, สิ่ง ที่ เปน เครื่อง สำหรับ ฟั่น เทียร, ทำ ด้วยไม้ คล้าย กับ มือ คน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกลี้ยง, อาการ กะคาน ที่ใส่ กบ แล้ว ขัดให้ ดี, หฤๅ คน หัวล้าน ไม่ มี ผม เปน ต้น, ว่า หัว เกลี้ยง.

เกลี้ยงเกลา, อาการ ไม้ ทั้งปวง มี ไม้ไผ่ เปน ต้น, คนเอา มีด พร้า ทำ ข้อเสีย ให้ เกลี้ยง.

เกลี้ยง กลม, อาการ ที่ ผล มะนาว, หฤๅ ส้ม เกลี้ยง หฤๅ ลูก ปืน มี สันฐาน อย่าง นั้น.

กลัด, การ ที่ คน เอา ไม้ มา เหลา เล็ก ๆ เสียบ ปลาย แหลม ๆ, หฤๅ เอา เขม บ้าง แทง ขัด ไว้ ที่ ผ้า หฤๅ ใบ ตอง.

กลัด กลุ้ม, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว ที่ ได้ ทุกข์ เวทนา เพราะ ถูก ปืน, หฤๅ ไฟ ไหม้, และ งู ตอด, พิศ มัน กลุ้ม ขัด ใจ อยู่.

กลัด หนอง, อาการ ที่ บาด แผล, หฤๅ ฝี ที่ แตก หนอง แล้ว, ครั้น ปาก แผล หาย ติด กัน เข้า เปน หนอง ใน อีก.

กลัดมัน, อาการ คือของ ที่มัน มี มันมาก มันออก ไม่ ได้ ขัง อยู่ นั้น.

กลัดอก กลัดใจ, ความ ที่ คน เปน หวัด คัด ตมูก หายใจ ไม่ ใคร่ ออก, หฤๅ เมื่อ จะ ใกล้ ตาย หายใจ ไม่ ออก.

กลาด, อาการ ที่ เข้า ของ วาง ไว้ เรียง ราย ไป, หฤๅ ผลไม้ หล่น ลาด ไป, หฤๅ ดวง ดาว ใน อากาษ ขึ้น ลาด ไป.

กลาดเกลื่อน, อาการ ความ เหมือน กัน กับ เรียง ราย, หฤๅ ผล ไม่ หล่น ลง กลาดเกลื่อน.

กลาด กลุ้ม, อาการ คือ ของ มี ดอกไม้, หฤๅ ผลไม้ เปน ต้น, มัน หล่น ลง เตม ไป ที่ พื้น นั้น.

เกล็ด, สิ่ง ที่ แขง ซ้อน ลำดับ กัน เปน ชั้น ๆ, ติด อยู่ ที่ หนัง ปลา หลาย อย่าง, และ หนัง งู หฤๅ กะดอง เต่า.

เกล็ด กะดี่, สิ่ง ที่ เปน เกล็ด ปลา อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ, คล้าย ปลา สลิด. อนึ่ง โรค ที่ ขึ้น ใน หน่วยตา เด็ก เปน เกล็ด ขาว ๆ.

เกล็ดเข้าเปลือก, การ ที่ นก, หฤๅ หนู เอา ปาก กัด ให้ เปลือก เข้า แตก ออก จาก เม็ด.

เกล็ดปลา, การ ที่ เกล็ด อัน ติด อยู่ ที่ ตัว ปลา นั้น.

เกล็ดผี, อาการ คือ สะเก็ด ผี นั้น.

เกล็ดพิมเสน, สิ่ง ที่ พิมเสน เปน เกล็ด แบน เล็ก ๆ นั้น. อนึ่ง แพร เปน ดอก กลม ๆ เล็ก ๆ นั้น.

เกล็ดแรด, อาการ ที่ หนัง แรด แตก ระแหง เปน เกล็ด ๆ อยู่ นั้น. อนึ่ง เปน ชื่อ ผีตาศ อย่าง หนึ่ง.

เกล็ดหอย, เปน สิ่ง คือ ต้น หญ้าอย่าง หนึ่งใบ เล็ก ๆ, เปน เถา สำหรับ ทำ ยา.

เกลียด, ความ ที่ คน เหน สิ่ง ของ ที่ โศกโครก, หฤๅ เหน ซาก ผี ที่ เปื่อย เน่า เหม็น ไม่ อย่าก จับ, ให้ ขยะแขยง.

เกลียดชัง, ความ ที่ คน เหน ขี้ เยี่ยว เกลียด ไม่ จับ ต้อง ได้, ไม่ รักษ, ว่า น่า เกลียด น่า ชัง.

เกลียดน้ำหน้า, ความ ที่คน ไม่ ชอบ กัน, เหน หน้า กัน เข้า แล้ว, ให้ น่า เกลียด นั้น,

กล่น กลาด, อาการ คือ หล่น ลง เตมไป ที่ พื้น นั้น.

กล่นเกลื่อน, อาการ สิ่ง ของใด มี มาก หลาย ตั้ง เรียราย กันไป.

กลั่น, การ ที่ คน ต้ม เหล้า, หฤๅ กลั่น น้ำ ดอกไม้ เอา เชื้อใส่ ลง ใน ม่อ แล้ว, เอา หวด ซ้อน ปากม่อ เอา กะทะ ปิด บน รอง, เอา เหื่อ.

กลั่นชี้, การ ที่ เอา กะลา ใส่ ใน ม่อ แล้ว ตั้ง ไฟ ให้ เปน ควัน เอา เหล็ก ปิด เบื้อง บน เอา เหื่อ ควัน นั้น.

กลั่นน้ำดอกไม้, การ ที่ คน เอา ดอก ไม้ ใส่ ม่อ ลง แล้ว, เอา หวดซ้อน บน ปากม่อ, เอา กะทะซ้อน บนหวด ตั้ง ไฟ ให้ ร้อน, รอง เอา เหื่อ อาย ที่ หยด ลง นั้น.

กลั่นน้ำมัน, การ ที่ ทำ เช่น ว่า นั้น แต่ ว่า เอา น้ำมัน.

กลั่นเหล้า, การ ที่ ต้ม เหล้า นั้น เอง.

กลั้น, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว อัด อั้น ลม ไว้ ไม่ หาย ใจ. หฤๅ คน ที่ จะ ถ่าย อุจจาระ ปัศศาวะ อั้น ไว้.

กลั้นขี้, ความ คน ปวด ท้อง จะ ถ่าย อุจจาระ ปัศศาวะ กลั้น ไว้.

กลั้นใจ, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว อัด ใจ ไว้ ไม่ หาย ใจ.

กลั้นความโสก, อาการ ที่ คนโสก เสา ด้วย เหตุ อัน ใด อันหนึ่ง, สู้ อด ทน ไว้.

กลั้นน้ำตา, ความ ที่ คน โสกเสา น้ำตา จะไหล ออก, มา สู้ อด กลั้น ไว้ ได้.

กลั้นพยาบาท, ความ ที่ คน โกรธ คิด จะ ทำ อันตราย แก่ ผู้ อื่น ต่าง ๆ, แล้ว ผู้ นั้น อด ใจ ไว้ ได้.

กลิ่น, อาการ ที่ ของ ไม่ มี รูป เกิด แต่ ดอก ไม้ ต่าง ๆ บ้าง, เกิด แต่ ของ ดี บ้าง ของ ชั่ว บ้าง, เมื่อ มัน ฟุ้ง มา รู้ ด้วย จมูก.

กลิ่นชั่ว, ความ ที่ กลิ่น ไม่ ดี เกิด แต่ ของ โศกโครก.

กลิ่นดี, ความ ที่ กลิ่น เกิด แต่ ดอกไม้ หอม ชื่น ใจ.

กลิ่นเหม็น, ความ ที่ กลิ่น เกิด แต่ ของ ชั่ว ของ โศกโครก ไม่ หอม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลิ่นหอม, ความที่กลิ่นดีเกิดแต่ดอกไม้, หฤๅกฤษณา กะลำภักเปนต้น.

กลืน, อาการที่คนหฤๅสัตวเอาอาหารต่าง ๆ, มีเข้าแลน้ำเปนต้นใส่ในปาก, แล้วกะเดือกลงไปในคอว่ากลืนลง.

กลืนเข้า, อาการที่คนหฤๅสัตวเอาเข้าใส่ลงในปาก, แล้วกะเดือกเข้าไปในคอ.

กลืนแค้น, อาการที่คนหฤๅสัตวเอาของกินใส่เข้าไปในปาก, แล้วกลืนไม่ใคร่จะเข้าติดคออยู่.

กลืนคล่องคอ, อาการที่คนเอาของกินใส่ในปาก กลืนง่าย, กลืนสะบายเหมือนกลืนเม็ดมังคุดเปนต้น.

กลืนติดคอ, อาการที่คนเอาของใส่ในปาก, แล้วกลืนไม่เข้า กลืนแค้นคอ.

กลืนไม่ลงคอ, อาการที่คือของเผื่อนฝาด, คนไม่อาจกลืนเข้าไปได้.

โกลน, การที่คนแรกทำสิ่งของเปนรูปใหม่ ๆ, แต่ยังไม่แล้วเหมือนเรือหฤๅภายแจว คนพึ่งทำยังค้างอยู่.

โกลนม้า, สิ่งที่เปนเหล็กที่สำหรับคืนเหยียบช้างม้าสองอันนั้น.

โกลนไม้, การที่คนเอาไม้มาถากทำเปนรูปสิ่งของต่าง ๆ, แต่ยังไม่ให้แล้ว.

โกลนไว้, การที่คนทำสิ่งของใด ๆ, แต่ถอเปนเลา ๆ รูปไว้ยังไม่แล้ว.

โกลนเรือ, การที่คนตัดไม้ถากทำเปนรูปเรือไว้, แต่ยังไม่แล้ว.

กลอน, สิ่งที่เปนไม้บนหลังคา, ที่สำหรับผูกตอกมุงจาก, หฤๅมุงกระเบื้องมุงแฝก. อนึ่งเปนชื่อไม้สลักที่สำหรับใส่ประตู.

กลอนกาพย์, เปนชื่อสิ่งที่คนคิดแต่งหนังสือให้ถอยคำสำผัสกันตามบทบังคับอักษร.

กลอนประตู, สิ่งของคือไม้หฤๅเหล็ก, เขาทำใส่ไว้ที่บานประตูใส่ขัดไว้, เพื่อจะไม่ให้เปิดได้นั้น.

กลอนเพลง, ความที่คนแต่งหนังสือเปนคำเพลงให้คำจองพั่กกันตามบังคับ.

กลอนเรือน, สิ่งของคือไม้ที่สำหรับติดระแนงบนเรือน, หฤๅสำหรับผูกตอกมุงหลังคา.

กลอนขอ, เปนชื่อสิ่งของคือไม้กลอนที่เขาจะวางไม้ระแนง, เขาอยัก ๆ ไว้นั้น.

กล่อน, เปนชื่ออาการโรคอย่างหนึ่ง, มันมักให้ปัศสาวะเหลืองให้เจ็บหลังเปนกำลัง.

กล่อนน้ำ, เปนชื่ออาการโรคอย่างหนึ่ง, เมื่อลงอาบน้ำมักให้ปวดท้องเยียว.

กล่อนลงฝัก, เปนชื่ออาการโรคอย่างหนึ่ง, มันลงที่ฝักมักทำให้อันทะใหญ่.

กล่อนลม, เปนชื่ออาการโรคอย่างหนึ่ง, มักให้เปนลมมือท้าวเย็นเปนเหน็บไป.

กล่อนเส้น, อาการโรคอย่างหนึ่ง, มักทำให้เส้นตึงเจ็บหลังเปนกำลัง.

กล่อนแห้ง, อาการโรคอย่างหนึ่ง, มักให้ไอผอมแห้งไป.

กล้อน, อาการไก่อูที่เขาเลี้ยงไว้ให้มันชนกัน, จนขนหัวไม่มี.

เกลื่อน, อาการเข้าของต่าง ๆ, ทิ้งอยู่มากหลายเรียงรายกันไป.

เกลื่อนกลาด, อาการที่เข้าของหลายสิ่งตั้งเรียงรายกันออกไปเปนอันมาก.

เกลื่อนกล่น, อาการที่เข้าของ, หฤๅผู้คนมากความนอกนั้นเหมือนกัน.

เกลื่อนกลบ, การที่คนหว่านเม็ดเข้า, หฤๅเม็ดผักลงในดิน, แล้วเกลี่ยดินกลบเสียนั้น.

เกลื่อนที่, การทำที่บ้านที่เรือนสูงบ้างต่ำบ้าง, ไม่เสมอกันคือเอาจอบฟันดินเกลี่ยให้เสมอกัน.

เกลื่อนผี, การที่ทำผีที่พึ่งตั้งหัวขึ้นใหม่พอกยกให้ยุบหายไป.

เกลื่อนหาย, อาการที่เมฆตั้งขึ้นมา, แล้วลมพัดให้ปลิวหายไป.

เกลื้อน, เปนชื่ออาการโรคอย่างหนึ่งขึ้นตามผิวหนัง, ที่ตัวเปนดอกขาว ๆ.

เกลื้อนคางคก, อาการที่โรคมันขึ้นตามผิวหนังเปนเม็ด ๆ, เหมือนหนังคางคก.

กลบ, การที่คนฝังศพ, หฤๅคนขุดหลุม, แล้วเอาดินใส่ลงไม่ให้เหนศพหฤๅให้เตมหลุมเปนต้น.

กลบเกลื่อน, ความที่คนทำความผิดสิ่งใดไว้, แล้วชักเอาความโน้นมาพูดนี่มาพูดเกลี่ยไกล่เสียมิให้เกิดความได้.

กลบเกลี่ย, การที่เขาเอาดินกลบลงบนพื้นชนะที่ปลูกลงในพื้นดิน, แล้วเขี่ยเอาดินปิดปกลงให้ทั่วนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลบ ความ, ความ ที่ คน ทำ ความ ไว้, แล้ว กลบ เกลื่อน เสีย มิ ให้ เกิด ขึ้น ได้.

กลบ ดิน, การ ที่ คน ขุด บ่อ หฤๅ ขุด หลุม, แล้ว เอา ดิน ถม ลง ให้ เต็ม.

กลบ ที่, การ ทำ ที่ สวน หฤๅ ที่ นา ขุด ขึ้น ไว้, หฤๅ โก ขึ้น ไว้ แล้ว กลับ กลบ ลง เสีย.

กลบ รอย, การ ทำ ซึ่ง รอย ตีน หฤๅ รอย สิ่ง ใด ๆ, เกลี่ย ทำ เสีย ให้ หาย รอย,

กลบ ลบ กัน, ความ ที่ คน สอง คน ต่าง คน ต่าง ด่า ต่าง คน ต่าง ตี กัน, โทษ ของ คน ทั้ง สอง นั้น ภอ ลบ ล้าง กัน.

กลบ เสีย, การ ทำ คือ ปก ปิด, แล้ว เกลี่ย ดิน ลง เสีย นั้น.

กลับ, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ไป สู่ ที่ อื่น, แล้ว คืน มา ยัง ที่ เดิม. อนึ่ง เดิม นอน ตะแคง อยู่ เบื้อง ทวาย, แล้ว พลิก มา เบื้องขวา.

กลับกลาย, อาการ คือ ความ พูด ไว้ อย่าง นี้, แล้ว ทำ เสีย อย่าง อื่น.

กลับ คำ, ความ ที่ คน พูด อย่าง นี้ สัญา กัน อย่าง นี้, แล้ว ภาย หลัง ยัก พูด เสีย อย่าง อื่น.

กลับ คืน, ความ ที่ คือ เอา ของ ที่ ให้ เขา แล้ว, เอา มา เปน ของ ตัว อีก นั้น.

กลับ กลอก, ความ คือ พูดคำ ไม่แน่ ไม่นอน เปนคำ เลาะและ นั้น.

กลับ ถอย คืน คำ, ความ ที่ เดิม รับ ถอย รับ คำ กัน แล้ว, ครั้น มา ภายหลัง กลับ คำ เสีย หา รับ ไม่.

กลับใจ, ความ ที่ ตั้งใจ เสีย อย่างอื่น, ใจ ไม่ ตั้ง อยู่ อย่าง เดิม นั้น.

กลับ ดี, ความ ที่ เปน ชั่ว, แล้ว กลับ เปน ดี.

กลีบ, สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ซ้อน หฤๅ เรียง กัน เปน ชั้น ๆ, เหมือน อย่าง กลีบ ซ่ม แล ดอกไม้ เปน ต้น.

กลีบ กะดาษ, อาการ คือ ของ เปน ขนบ เหมือน สมุท ไทย, เรียก กลีบ กะดาษ ก็ ได้.

กลีบซ่ม, อาการ ที่ ผล ซ่ม ทั้งปวง ที่ เนื้อ ใน นั้น มี ผิว หุ้ม, แล้ว ซ้อน กัน อยู่ เปน กลีบ นั้น.

กลีบ เมฆ, อาการ ที่ เมฆ ที่ ตั้ง ขึ้น แล้ว, แล ดู ซ้อน กัน เปน ชั้น ๆ นั้น.

กลีบ เสื้อ, สิ่ง คือ กะเป๋า เสื้อ ที่ เย็บ ติด กัน เปน ชั้น ๆ นั้น.

กลีบหู, อาการ คือ ใบหู ที่ เปน กลีบ อยู่ นั้น.

แกลบ, เปลือก เข้า ที่ เขา สี แตก ออก จาก เม็ด เข้า นั้น.

แกลบ เข้า ข้าว, สิ่ง คือ เปลือก เข้า ข้าว นั้น เอง.

แกลบ เข้า เหนียว, เปน สิ่ง คือ เปลือก เข้า เหนียว นั้น เอง.

แกลบ เข้า โภช, เปน สิ่ง คือ เปลือก ที่ แตก ออก จาก เม็ด เข้า โภช นั้น เอง.

แกลบ เข้า ลีบ, สิ่ง ของ คือ เปลือก เข้า ลีบ ที่ ไม่ มี เม็ด ใน นั้น.

แกลบ เข้าเม่า, สิ่ง ของ คือ เปลือก เข้าเม่า ที่ แตก ออก จาก เม็ด นั้น.

กลม, อาการ ที่ สิ่ง ของ ที่ ไม่ แบน, ไม่ เปน เหลี่ยม, ไม่ รี มี สัณ ฐาน เหมือน ลูก ปืน, และ ผล มะนาว เปน ต้น.

กลม กล่อม, อาการ ที่ สิ่ง ของ ใด ๆ, คน ถาก กล่อม ให้ กลม เหมือน อย่าง เสา ไส กบ.

กลม กลอก, อาการ ที่ ทำ ลูก มะนาว หฤๅ ลูก กระสุน คน เอา ใส่ ใน ผ้า มือ ให้ กลิ้ง กลอก ไป มา.

กลม เกลี้ยง, อาการ สิ่ง ของ ที่ กลม เหมือน อย่าง ลูก มะนาว เปน ต้น, แล้ว เกลี้ยง ด้วย ไม่ มี ขน.

กลมเกลียว, อาการ คือ เกลียว เชือก ที่ เขา ฟั่น เขมง กลม ดี นั้น, อย่าง หนึ่ง คน ไม่ แก่ง แย่ง ทำ การ ดี ไป ด้วย กัน.

กลั่น, ความ ที่ เงิน, หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ หนัก เฟื้อง หนึ่ง, แบ่ง ออก เปน สี่ ส่วน ๆ หนึ่ง นั้น เปน กลั่น.

กลั้น, อาการ เนื้อ มะพร้าว ที่ ติด กะลา อยู่ นั้น, หฤๅ เล่ม น่า ผ้า.

กลุ่ม, การ ที่ คน เอา ด้าย หฤๅ ป่าน มา มุวัน เปน ก้อน ๆ, อนึ่ง คน หฤๅ สัตว เดิร ไป เปน หมู ๆ.

กลุ่ม หนึ่ง, อาการ ของ เขา กำ แล้ว เอา เชือก ผูก ทำ ไว้ เปน ที่ ๆ นั้น.

กลุ่ม ก้อน, การ ทำ ผ้า หฤๅ สิ่ง ของใด ๆ, มวัน เข้า เปน ก้อน ๆ.

กลุ่ม ด้าย, สิ่ง ที่ คน เอา ด้าย มา มวัน เข้า เปน กลุ่ม ๆ.

กลุ่ม ป่าน, สิ่ง ที่ คน เอา ป่าน มา ทำ เปน กลุ่ม ๆ.

กลุ่ม พลู, การ ที่ คน เอา พลู มา ห่อ ใบตอง ทำ เปน กลุ่ม ๆ.

กลุ้ม กลัด, อาการ ที่ คน เปน ไข้ หนัก, พิศม์ มัน กลุ้ม อยู่ ใน ใจ, หฤๅ คน โกรธ มุ่น หมก อยู่ ใน ใจ.

กลุ้ม กลั้มใจ, อาการ ที่ คน ไม่ สะบาย ใน ใจ, ให้ รอน วน เหมือน ระ คลั่ง เปน บ้า ไป, คือ ใจ โกรธ งุ่น ง่าน.

กลุ้มใจ, ความ เหมือนกัน ทั้ง สิ้น, คือ อาการ ที่ งุ่นง่าน ใจ นั้น เอง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ้มพิศ, อาการ ที่ คน งูกัด, หฤๅไฟ ลวก, พิศ มัน กลุ้ม อยู่ใน ใจ, หฤๅอาการ แห่ง ยา พิศ นั้น.

กลุ้มรุม, การ ที่ คน หฤๅ สัตว วิวาท กัน, ฝ่าย ข้าง พวก มาก ลง มือ พร้อม กัน ช่วย กัน ตี ข้าง ผู้ น้อย.

กลุ้ม อก, ความ คือ จิตร ใจ ร้าคาน วุ่น วาย นั้น, ใจ ไม่ ปรกติ ราว กะระ เปน บ้า.

แกล้ม, การ ที่ คน ยก ไม้ ซุง ซึ้น วาง บน ม้า, แล้ว เขา ไม้ หนุน ข้าง ๆ ประสงค์ จะ มิให้ โคลง ไป ได้.

แกล้ม เหล้า, สิ่ง ที่ เปน ของ กิน ทั้งปวง เปน ต้น, คือ เนื้อ พล่า ปลา ต้ม ยำ, ที่ สำหรับ กิน กับ เหล้า นั้น.

กล่อม, อาการ ที่ คน รอ้ง เพลง ให้ เด็ก นอน, หฤๅ คน รำก เสา ให้ กลม งาม.

กล่อม เกลี้ยง, ความ คือ กล่อม ดวย เสียง เพราะ จับ ใจ นั้น. อนึ่ง อาการ ที่ คน ถาก เสา กล่อม ให้ เกลี้ยง นั้น.

กล่อม กลม, การ ที่ คนถาก ไม้ หฤๅ ถาก เสา ให้ เกลี้ยง กลม งาม.

กล่อม หนึ่ง, ความ คือ หนัก สอง กล่อม เปน กล่ำ หนึ่ง.

กล่อม ช้าง, ความ คือ ช้าง ดี ที่ เปน มงคล ได้ มา ใหม่, แล้ว เขา รอ้ง เพลง กล่อม ให้ ช้าง ฟัง.

กล่อม ลูก, ความ ที่ คน ขับ เพลง กล่อม ให้ ลูก อ่อน หลับ.

กล่อม เสา, การ ที่ คน ถาก เสา ให้ กลม งาม.

กล่อม ห่อ, เสียง ขับ ที่ คน แต่ง ขันหมาก ทำ งาร ย่าวสาว ให้ คน รอ้ง เพลง เล่น มะโหรี ที่ ห่อ ใหม่ นั้น.

กล้อม แกล้ม, อาการ ที่ คน แก่ เคี้ยว เข้า ปลา อาหาร ไม่ สนัด, เพราะ ฟัน หัก. อนึ่ง คือ อะลุ่ม อล่วย.

เกลี่ยม, ความ เปน ชื่อ คน อย่าง นั้น ก็ มี บ้าง.

กลาย, อาการ ที่ เดิม เปน ของ อย่าง นี้, แล้ว กลับ เปน ของ อย่าง อื่น, เหมือน ตัว หนอน กลับ เปน แมงวัน.

กลาย กลับ, อาการ ที่ ของ สิ่งใด ๆ, ไม่ ยั่ง ยืน ย่อม แปร ไป ต่าง ๆ, เหมือน อย่าง ตัว น้ำ กลับ เปน ยุง เปน ต้น.

กลาย เภท, ความ ที่ เดิม เปน เภท คราวาย, ภายหลัง กลับ เปน ภิกขุ, หฤๅ เดิม เปน แขก กลับ เปน ไทย.

กล้าย, สิ่ง ที่ เปน ต้น อย่าง หนึ่ง, ใบ ก้าน ต้น ลำ เหมือน กล้วย, แต่ ลูก ยาว หย่อน ศอก ศัก นอ้ย กิน ดี เหมือน กล้วย.

กล่าว, เสียง ที่ เปน คำ พูด กัน, คืออาการ ที่ พูดจาต่าง ๆ นั้นเอง.

กล่าว ขวัน, ความ ที่ คน พูด จา ดีเคียน กัน ต่าง ๆ, พูด ลับหลัง คือ พูด นินทา กัน นั้น เอง.

กล่าว คำ, ความ ที่ กล่าว ถอ้ยคำ ที่ พูด นั้น เอง, คือ พูด คำ ต่าง ๆ เปน ต้น นั้น.

กล่าว จริง, ความ ที่ พูดไม่ ปด, คือ คำ สัจ, ไม่ กล่าว คำ ให้ คลาด ให้ ผิด นั้น เอง.

กล่าว ดี, ความ ที่พูด ไม่ มีชั่ว, คือ พูดเพราะ เปนคำ สุภาสิตนั้นเอง.

กล่าว ตอบ, ความ ที่ พูด โต้ ตอบ, เหมือน เขา ถาม มา, เรา บอก แล้ว กลับ ถาม เขา บ้าง.

กล่าว ตาม, ความ ที่ ว่า ไร ว่า ตาม กัน, คือ พูด ตาม เรื่อง ราว, หฤๅ ตาม ความ นั้น เอง.

กล่าว ถูก, ความ ที่ คน พูด ไม่ ผิด, คือ กล่าว ดี กล่าว ชอบ นั้น.

กล่าว ถึง, ความ ที่ คน พูด ถึง สิ่ง ใด ๆ, คือ กล่าว ถึง เหตุ ผล ต่าง ๆ นั้น.

กล่าว เถียง, เสียง ที่ คน พูด แก่ง แย่ง ไม่ ตก ลง กัน, คือ พูด เถียง กัน นั้น.

กล่าว ธรรม, คือ ว่า กล่าว ถอ้ย คำ ปราศจาก วะจีทุจริต ทั้ง สี่ นั้น, คือ แสดง ธรรม นั้น เอง.

กล่าว โทษ, ความ ที่ คือ พูด ว่า คน นั้น กะทำ ผิด อย่าง นั้น ๆ, คือ การ ที่ ฟอ้ง รอ้ง หา ความ กัน นั้น.

กล่าว มุสา, ความ ที่ คน พูด ปด ฟอ้ อลวง, คือ พูด ปิด บัง, พูด อำ พราง นั้น.

กล่าว หยาบ ช้า, ความ ที่ คน พูด หยาบ ช้า เผ็ด รอ้น, คือ กล่าว พรุสวาท นั้น.

กล้าว, การ ที่ คน กระหมวด ผม ผูก ให้ เปน จุก เปน มวย.

แกล้ว, ความ ที่ กล้า, คือ อาการ ที่ อาจหาร ไม่ กลัว นั้น.

แกล้ว กล้า, อาการ ที่ คน ไม่ กลัว สิ่งใด, คือ การ ที่ องอาจเหมือน นาย ทหาร เปน ต้น นั้น.

กลอย, สิ่ง ของ อย่าง หนึ่ง ต้น เปน เถา มี หนาม, หัว อยู่ ใต้ ดิน, กิน ได้.

กลอย แก่, อาการ ที่ คน แก่ แล้ว, แต่ง ตัว นุ่ง ผ้า ห่ม ผ้า เหมือน คน หนุ่ม ๆ.

กลอย ใจ, ความ ที่ หน้า รักษ หน้า ชม.

กลอย ตา, ความ ที่ ทำ เปน ขวัน ตา, คือ ตา ดู เล่น สบาย ใจ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลอย สวาศ, ความ ที่ ชาม รักษ ชาม เชย.

กล้วย, สิ่ง ของ ที่ ต้น เปนกาบ ๆ, ใบ ยาวใหญ่, ตกเครือ เปน ปลี, ลูก ยาว ๆ สุก กิน หวาน ดี.

กล้วยกุ, สิ่ง ที่ ต้น ใบ เหมือน กัน, ลูก สั้น ๆ กลม ๆ สุก กิน หวาน ดี.

กล้วย กรัน, เปน กล้วย อย่าง หนึ่ง, เครือ ไม่ สู้ โต ลูก เล็ก ๆ, คล้าย ๆ กล้วย น้ำนม ราช สีห์ สุก กิน หวาน.

กล้วยไข่, กล้วย อย่าง หนึ่ง ต้น ใบ ตก เครือ เหมือน กัน, ลูก สุก นั้น เปลือก บาง, กิน หวาน ดี.

กล้วย เขียว ไข่กา, กล้วย อย่าง หนึ่ง ต้นใบ ลูก เหมือน กล้วย หักมุก, เมื่อ ดิบ ดี ขาว.

กล้วย ครั่ง, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล นั้น ดี แดง เหมือน น้ำ ครั่ง สุก กิน ดี.

กล้วย คอม, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ต้น สูง ประมาณ คอก หนึ่ง, ก็ ตก เครือ ๆ นั้น ดั่ง ดิน.

กล้วย งาช้าง, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล นั้น งอน ๆ คล้าย งาช้าง.

กล้วย จังนวล, กล้วย อย่าง หนึ่ง, แต่ ผล นั้น คล้าย กล้วยไข่ สุก กิน ดี.

กล้วย ซ่ม, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล นั้น เหมือน กล้วย หักมุก, เมื่อ สุก นั้น รศ เปรี้ยว ศัก นอ้ย.

กล้วยตะนี, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ต้นผล นั้น มี เม็ด มาก ปลูก ไว้ สำหรับ ใช้ใบ นั้น.

กล้วย ดิบ หนัง, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล นั้น คล้าย กล้วย หักมุก เปลือก เหนียว.

กล้วย ดิบ หอม, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล นั้น คล้าย กล้วย หักมุก สุก กลิ่น หอม,

กล้วย น้ำ, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ชอบ ที่ ริม น้ำ สุก รศ หวาน เย็น.

กล้วย น้ำนม ราชสีห์, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล นั้น สุก กลิ่น หอม กิน หวาน ดี นัก.

กล้วย น้ำ ละว้า. กล้วย อย่าง หนึ่ง ผล สุก กิน หวาน, เกิม ได้ มาก แต่ ไร่ พวก ละว้า.

กล้วย ดอกบัว, กล้วย อย่าง หนึ่ง ต้น ใบ เล็ก ๆ, มี ปลี ตก ปลาย ยอด คล้าย ดอก บัว.

กล้วย น้ำเชิงลาย, กล้วย อย่างหนึ่ง มี อยู่แถบ เมือง เหนือ, เมื่อ สุก นั้น กิน หอม หวาน เย็น ดี นัก.

กล้วยน้ำ กาบดำ, คือ กล้วย น้ำ นั้น เอง, แต่ กาบ มัน ดำ ผลใหญ่.

กล้วย พระ, กล้วย อย่าง หนึ่ง ต้น ใบ คล้าย กล้วย ตะนี, แต่ โคน ต้น นั้น ใหญ่ กว่า กล้วย ทั้งปวง.

กล้วย มะลิอ่อง, กล้วย อย่าง หนึ่ง ต้น ใบ เหมือน กล้วย น้ำละว้า, แต่ ลูก ขาว ผอง เปน นวล.

กล้วย หักมุก, กล้วย อย่าง หนึ่ง, ผล ต้น ใบ เหมือน กล้วย เขียว ไข่กา, เมื่อ สุก ปิ้ง ไฟ กิน ดี.

กล้วย หอม, กล้วย อย่าง หนึ่ง ต้น ใบ คล้าย กัน, ผล โต ยาว ครั้น สุก, กิน หอม หวาน ดี.

กล้วย หอม เขียว, กล้วย อย่าง หนึ่ง, เมื่อ สุก นั้น เปลือก เขียว กิน หอม หวาน,

กล้วย หอมดง, กล้วย อย่าง หนึ่ง, เมื่อ สุก นั้น ดี เหลือง เรือ ๆ, กิน หวาน เย็น เกิม เขา มา แต่ ดง.

กล้วย หอมทอง, กล้วย อย่าง หนึ่ง, เมื่อ สุก เหลือง งาม เหมือน ทอง, กิน หวาน หอม ดี.

กล้วย หอมว่า, กล้วย อย่าง หนึ่งผล นั้น, เมื่อ สุก ดี เหลือง กระ คล้าย หอมดง กิน หวาน ดี.

กล้วย เล็บมือนาง, กล้วย อย่าง หนึ่ง ผล นั้น คล้าย กล้วยน้ำ, แต่ ยาว ๆ คล้าย กับ นิ้ว มือ.

เกลี่ยว, อาการ เหมือน อย่าง เชือก เส้น หนึ่ง มี สอง เกลี่ยว บ้าง, สาม เกลี่ยว บ้าง สี่ เกลี่ยว บ้าง, ที่ บิด ๆ พัน กัน นั้น.

เกลี่ยว กลม, ความ เหมือน กลม เกลี่ยว ว่า แล้ว.

เกลี่ยว ข้าง, อาการ เอ็น ที่ เปน เกลี่ยว อยู่ตาม สีข้าง ทั้ง สอง นั้น.

เกลี่ยว เชือก, อาการ แห่ง เชือก ที่ คน พัน บิดเปน เกลี่ยว อยู่นั้น.

เกลี่ยว หลัง, อาการ แห่ง เอ็น ที่ เปน เกลี่ยว อยู่ ข้างหลัง คน นั้น.

เกลี่ย, การ ทำ ซึ่ง กอง เข้า หฤๅ กอง ทราย กอง ดิน, ที่ สูง บ้าง ต่ำ บ้าง, ไม่ เสมอ กัน คุ้ย กวาด ลง ให้ เสมอ กัน.

เกลี่ยไกล, ความ ที่ คน สอง ฝ่าย วิวาท โกรธ กัน อยู่, เขา พูด จา ว่า กล่าว ให้ ดี กัน. อนึ่ง กอง ดิน หฤๅ กอง ทราย เกลี่ย ให้ เสมอ กัน.

เกลี่ยเข้า, การ ทำ ซึ่ง กอง เข้า ที่ สูง มูน อยู่ นั้น, เขา เกลี่ย ให้ ราบ เสมอ กัน.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกลี่ยความ, ความที่คน สอง ฝ่าย วิวาท เปน ความ กัน อยู่, เวา พูด จา เกลี่ยไกล่ให้เลิก แล้ว กัน เสีย.

เกลี่ยดิน, การที่ทำ ดิน ที่ไม่ เสมอกัน สูง บ้าง, ต่ำ บ้าง, เวา เกลี่ย ลง ให้เสมอ กัน.

เกลี้ยกล่อม, ความพูด เหมือน พวก ซ่อง, ตั้ง บ้าน อยู่ ตาม ป่า ตาม ดง, ผู้ใด หนี จะไปอื่น พูดเอาโลมไว้ได้.

เกลือ, สิ่ง ของ เปน กอ้น เล็ก ๆ, ศี ขาว รส เค็ม, ทำ ดวย น้ำ เค็ม บ้าง, หุง ดวย น้ำ ด่าง บ้าง.

เกลือ ด่าง, เปน เกลือ ที่ เขา หุง ดวย น้ำ ด่าง, มา แต่ เมือง นคร ชวาเสมา บ้าง, มา แต่ เมือง ลาว บ้าง.

เกลือ ทะเล, เปน เกลือ ที่ ทำ ดวย น้ำ เค็ม ทะเล นั้น.

เกลือ สินเทา, เปน เกลือ ที่ หุง ดวย ด่าง นั้น เอง.

เกลอ, ความ คือ คน ที่ เปน เพื่อน รักษ กัน, แต่มัน ยอม สบถ กัน ดวย น้ำ เหล้า,

เกลอกัน, ความ คือ คน สอง คน หฤๅ สาม คน, เปน เพื่อน รักษ กัน ต่าง คน ต่าง สาบาน กัน ดวย น้ำ เหล้า.

เกลอ น้ำสบถ, เรื่อง ความ เหมือน กัน กับ เกลอ กัน, คือ สะหาย ที่ สะบถ ว่า จะ ซื่อ สัจ ต่อกัน.

กลัว, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว ไม่ กล้า, ใจ ขลาด, คือ ความ ครั่น คร้าม พรั่น พรึง นั้น เอง.

กลัวเกรง, คือ ความ สดุ้ง ตกใจ, แล ความ ยำเกรง นั้น.

กลัวกันไย, ความ คือ คน ที่มี ยศศักดิ์, แล วาศนา เสมอ กัน, เมื่อ โกรธ กัน, แล มัก พูด ว่า กลัวกันไย, หฤๅ กลัว ทำไม.

กลัวงกไป, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว กลัว จน ตัวสั่น.

กลัวชกกัน, ความ ที่ กลัว จะ วิวาท ต่อ กัน.

กลัวยาก, ความ ที่ คน กลัว จะ ตอ้ง ลำบาก เปน ทาย เขา.

กลัวตาย, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว กลัว จะตอ้ง สิ้น จาก ความเปน.

กลัวปาก, ความ ที่ คน วิวาท เถียงกัน สู้ความ เขา ไม่ ไหว, เพราะ กลัว ถอ้ย คำ เขา.

กลัวผี, ความ ที่ คน กลัว ผู้ ที่ ตาย ไป แล้ว, เพราะ เขา ถือ ว่า, จิตร วิญญณ ผู้ตาย นั้น ไป บังเกิดเปน ผีหลอก หลอน ได้ ต่าง ๆ.

กลัวท่า, ความ ที่ คน กลัว ผี ปีศาจ จะ มา ทำ อันตราย ต่าง ๆ, เหมือน อย่าง โรค ลงราก เปน ต้น.

กลั้ว, ความ คือ กลิ้ง เกลือก อยู่ ใน โคลน เปน ต้น.

กลั้วเกลือก, ความ คือ ระคน ปน กัน.

กล้อแก้ล, อาการ คือ เรือเล็ก ซึ่ ได้ คน เดียว, ภอ เพียบ ภาย ไป ได้, แต่มัน กลอก แกลก นั้น.

กว่า, ความ ที่ เดิม ของ นั้น มี อยู่สิ่ง เดียว, แล้ว กลับ มี ยิ่ง เกิน นั้น ขึ้น ไป, ว่า มาก กว่า นั้น อีก.

กว่านี้, ความ ที่ สิ่ง ของ มี มาก เกิน นี้ ขึ้น ไป.

กว่านั้น, คือ ของ มาก กว่า ที่ เขา นับ นั้น.

ไกว, อาการ คน จับ ที่ เปล, หฤๅ ของ สิ่ง ใด ที่ หอ้ย อยู่ ผลัก ให้ แกว่ง ไป แกว่ง มา.

ไกวชิงช้า, การ ที่ คน จับ เชือก ชิงช้า ชัก ให้ แกว่ง ไป แกว่ง มา.

ไกวเปล, การ ที่ คน ผลัก เปล ให้ แกว่ง ไป แกว่ง มา.

ไกวลูก, การ ที่ คน ให้ ลูก นอน ใน อู่ หฤๅ เปล, แล้ว ผลัก ให้ ไกว ไป ไกว มา.

กวัก, อาการ ที่ คน ยก มือ ขึ้น ทำ, เหมือน นก บิน รอ้ง เรียก ให้ กัน มา, ดวย สำคัญ อย่าง นั้น.

กวักไกว, อาการ คือ ใบไม้ ที่ ติด อยู่ กับ กา้น, ครั้น ถูก ลม ภัด, ก็ สบัด กวัก ไกว ไป มา นั้น.

กวักมือ, อาการ ที่ คน เอา มือ กวัก ๆ เรียก กัน.

กวาง, สัตว สี่ ตีน อย่าง หนึ่ง, รูป คล้าย กับ สมัน, มี เขา แตก เปน กิ่ง เกะกะ, กิน หญ้า อยู่ ตาม ชาย ทุ่ง ชาย ป่า.

กวาง ทอง, คือ กวาง ชน นั้น มี ศี เหลือง เหมือน ศี ทอง.

กว้าง, ความ ที่ แม่ น้ำ, หฤๅ หว้ย หนอง คลอง บึง บาง เปน ต้น, ที่ไม่ แคบ นั้น.

กว้างขวาง, คือ การ ที่ วัดขวาง ไป ตาม กว้าง นั้น เอง.

แกว่ง, การ ทำ คือ ไกว ไป ไกว มา นั้น.

แกว่งไป, ความ คล้าย กัน คือ ไกว ไป, หฤๅ หัน เห ไป มา นั้น.

แกว่งไกว, อาการ คือ ไป ข้าง โน้น, แล้ว มา ข้างนี้ เหมือน ลูก ตุ้ม นาฬิกา นั้น.

แกว่งมา, การ ที่ ไกว มา หฤๅ หัน มา นั้น.

แกว่งหา, ความ คล้าย กับ เที่ยว หา, หฤๅ หัน หา นั้น.

กวัด, ความ คล้ายกัน กับ แกว่ง. อนึ่ง เหมือน อย่าง ใบไม้ ตอ้งลม นั้น.

กวัดแกว่ง, อาการ เหมือน อย่าง คน รำดาบ รำ กระบี่, ทำ ให้ มัน ผัด ผัน ไป นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กวาด, การ ที่ คน ปัด ที่ บ้าน ที่ เรือน ด้วย กวาด, หฤๅ ยุง ปัด ไม่ ให้ มี หยาก เยื่อ แล ผง เปน ต้น.

กวาด คน, ความ ที่ เหมือน อย่าง มี ราช การ ทับ ศึก เกิด ขึ้น, แล้ว ให้ เกน คน ไล่ เข้า มา ให้ หมด.

กวาด ครัว, ความ เหมือน นาย ทับ ใหญ่ ยกพล ไป ทำ สงคราม ได้ ไชย ชำนะ, แล้ว ให้ ไล่ ครัว อพยบ เข้า มา.

กวาด ตอ้น, การ ที่ กวาดผู้ คน ครอบ ครัว ไล่ ลง มา, คือ การ ที่ ไล่ ตอ้น กวาด ไป นั้น เอง.

กวาด แผ้ว, การ ทำ คือ กวาด ปัด ที่ ไม่ ให้ มี ผง, แล ธยาณเยื่อ นั้น.

กวาด ผง, การ ที่ คน เอา กวาด, หฤๅ สิ่ง ใด ๆ ปัด ผง เสีย.

กว้าน, สิ่ง ที่ เปน เครื่อง สำหรับ ถอน สมอ, แล ชัก ใบ ขึ้น ทำ ด้วย ไม้ บ้าง เหล็ก บ้าง.

กว้าน ใบ, การ ที่ คน เดิร กว้าน ชัก ใบ ขึ้น เหมือน สำเภา จีน.

กว้าน สมอ, การ ที่ คน เดิร กว้าน ถอน สมอ ขึ้น.

เกวียน, ความ เปน ชื่อ แห่ง การ นับ, คือ แปด สิบ สัด. อนึ่ง เปน เครื่อง ใช้ มี งอน มี ขา สำหรับ บันทุก เข้า เปน ต้น.

ขา, อาการ แห่ง คน มี สอง ขา, สัตว มี สอง ขา บ้าง, สี่ ขา บ้าง, คือ ตั้ง แต่ ที่ สุด เอว ลง ไป ถึง เข่า.

ขา กาง, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว, แยก ขา กว้าง ก่าง ออก ไป ทั้ง สอง ขา.

ขา กอม, อาการ แห่ง คน หฤๅ สัตว, ถ้า ขา โกง คอ้ม ไม่ ตรง,

ขา ชอด, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ขา ไม่ ดี, กิ๊ว มี สันกาน เหมือน คอ สาก.

ขา คีม, สิ่ง ที่ ทำ ด้วย เหล็ก มี สันกาน กลม ๆ, ยาว อยู่ สองอัน สำหรับ มือ จับ.

ขา ขะจอก, อาการ แห่ง คน หฤๅ สัตว ขาหัก เดิร โขยก ๆ.

ขา ฉ, อาการ แห่ง คน หฤๅ สัตว ขา ไม่ ตรง ตาม ปรกติ.

ขาฉึง, อาการ แห่ง คน หฤๅ สัตว ขา มัน งอ เหยียด ไม่ ออก.

ขา ดวน, อาการ แห่ง คน หฤๅ สัตว ขา กุด ขา ขาด.

ขา ตะไกร, ว่า สิ่ง คือ ขา ตะไกร, เหล็ก ที่ เขา ทำ สำหรับ หนีบ หมาก นั้น, อย่าง หนึ่ง อาการ ที่ กะดูกคาง คน ก็ เรียก ขาตะไกร.

ขา ตะติ, ความ ว่า เดี๋ยว กิน, กัด กิน.

ขา นาง, ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง, แล กิ่ง เปลา งาม นัก มี อยู่ ตาม แนว ป่า ฝ่ายเหนือ.

ขา บุญ, ความ ที่ เปน คน มี ใจ ฝัก ฝ่าย อยู่ ข้าง การ บุญ.

ขา บาป, ความ เปน คน ที่ มี ใจ ตก อยู่ ฝ่าย การ บาป.

ขา มา, ความ ที่ คน ไป ยัง ประเทศ ใด ๆ, ฝ่าย เมื่อ กลับ มา นั้น

ขา เรา, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว หฤๅ สิ่ง ของใด ๆ, ตก อยู่ ฝ่ายเรา

ขา รอม, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ขา ไม่ การ หุบ เข้า ไว้.

ขา ล้า, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว, เดิร ทาง ไกล เกิน กำลัง จน ก้าว ไม่ ออก.

ขา ลาก, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว ขาหัก, หฤๅ กระโภก ตลาด เกิด ลาก ขา ไป.

ขา ลง, ความ ที่ คน ขึ้น ไป บนภูเขา, หฤๅ ต้นไม้ หฤๅ ขึ้น ไป ข้าง ปลาย น้ำ เมื่อ กลับ ลง มา นั้น.

ขา ล่าง, ความ ที่ คน ที่ อยู่ ข้าง ล่าง.

ขา วัด, ความ พวก ที่ อยู่ ฝ่าย วัด นั้น.

ข่า, ความ ที่ คน ชาติ หนึ่ง คล้าย กับ กะเหรี่ยง, นุ่ง ผ้า แคบ ขัด เดียว. อนึ่ง เปน ชื่อ ผัก เครื่อง แกง อย่าง หนึ่ง รศ เผ็ด.

ข่า ตาแดง, เปน ผัก สำหรับ ใส่ เครื่อง แกง อย่าง หนึ่ง, เปน หัว ใน ดิน คล้าย กับ ขิง, แต่ ที่ หน่อ มัน งอก ขึ้น นั้น ดี แดง.

ข่า ต้น, เปน ไม้ อย่าง หนึ่ง, กลิ่น หอม คล้าย ข่า สำหรับ ใช้ ทำยา เอา มา แต่ ป่า.

ข่า ลิง, เปน ต้น ข่า อย่าง หนึ่ง ต้น เล็ก ๆ หัว เล็ก ๆ, ขึ้น อยู่ ตาม ดง ยาง แกง กิน ได้ เหมือน ข่า ใน สวน.

ข่า หลวง, เปน ต้นใบ คล้าย กับ เร่ว, หัว ก็ เหมือน กัน กับ ข่า ตาแดง, แต่ ที่ งอก มัน นั้น ดี ขาว หัว ใหญ่.

ข้า, ความ ที่ เปน คำ กล่าว อ้าง ถึง ตัว เอง, เหมือน อย่าง เรา หฤๅ กู เปน ต้น. อนึ่ง คน ที่ เขา ช่วย มา ด้วย เงิน.

ข้าเจ้า, ความ ที่ เปน คำ พูด ถอ่ม ตัว, เหมือน ว่า เรา เปน ข้า ของ เจ้า.

ข้าใช้, คือ คน ทาษ ชาย หญิง สำหรับ ใช้ สรวย.

ข้าต้นเรือน, ความ ที่ เปน บ่าว ที่ ซื่อ ตรง ต่อ นาย ๆ, ไว้ ใจ ได้ ใช้ ให้ เข้า ใน ออก นอก, เก็บ สิ่ง ของ ทั้งปวง รักษา ไว้ ในเรือน.

ข้าไทย, เปน คำ พูด เปน สร้อย คล่อง ปาก ว่า เช่น นั้น.

ข้าตัว, ความ คือ เงิน มาก น้อย เท่าใด ก็ ดี, เงิน ที่ ช่วย นั้น และ.

ข้าทาษ, คือ ที่ เปน บ่าว ชายหญิง, ที่ เขา ช่วย มา ด้วย เงินสำหรับ ใช้ การ งาน ทั้งปวง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้าศึก, คือ คนเปนศัตรู กัน จะ ทำ การ สงคราม กัน, จะรบพุ่งกัน.

ข้า ผูกคอก, คือ ผู้ ที่ เปน ทาษ ชาย หญิง, ที่ เขา ช่วย มา ด้วย เงิน แล้ว, ทาษ ไม่ ยอม รับ ใช้ การ งาน, ขอ ผูกคอก หา เงิน ค่าป่วย การ ให้ ตาม ทำเนียม.

ข้าเฝ้า, คือ ข้า ราช การ สำหรับ อยู่ ดู แล ตาม ตำแหน่ง นั้น.

ข้า น้ำเงิน, คือ เปน ทาษ ชาย หญิง ที่ เขา ช่วย มา ด้วย เงิน นั้น.

ข้า ราชการ, คือ คน เปน มหาดเล็ก หลวง เปน ต้น, คือ เปน ผู้ ทำ การ ของ กระษัตริย์.

ข้าพเจ้า, ความ ที่ เปน คำ กล่าว ถ่อม ตัว ว่า, เรา เปนข้า ของ เจ้า, เพราะ เขา พูด สั้น ๆ.

ข้า พระพุทธิเจ้า, คือ เปน คำ กล่าว ยกยอ มะหากระษัตริย์, คือ ถ่อมตัว ว่า เรา เปนข้า ของ ท่าน ผู้ รู้ ประเสริฐ.

ข้าพระ โยมสงฆ์, คือ คน ที่ ท่าน ช่วย มา ให้ รักษา พระพุทธ รูป, และ เปน คน รับ ใช้ สงเคราะห์ แก่ สงฆ์.

ข้าหลวง, ความ ที่ เปน ข้า ใหญ่ อย่าง พวก ผู้หญิง, ที่ สำหรับ ใช้ สอย ใน พระ ราชวัง, แล หญิง ข้า เจ้า, หฤ คน ที่ ถือ ทองคราไป หัว เมือง.

ข้าหลวง ใหญ่, คือ คน ที่ มิ ได้ เปน ข้าเจ้า ต่างกรม, หากรม มิ ได้, และ เปน ข้า ราชการ ใน หลวง ที่ เดียว.

ข้า หลวงเดิม, คือ คน ที่ ได้ เปน ข้า เจ้า มา แต่ เดิม, ครั้น มา ภายหลัง เจ้า นั้น, ได้ เปน ขุนหลวง ข้าเก่า นั้น ว่า ข้าหลวงเดิม.

ข้าหลวง น้อย, คือ คน ที่ เปน เจ้า ต่าง กรม หา กรม มิ ได้, ไม่ ได้ ทำ ราชการ รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด ใน หลวง,

ข้าหลวง เรือน นอก, คือ ความ ที่ พวก ผู้หญิง ที่ ถวาย ตัว เปน ข้า เจ้า ฝ่ายใน, แต่ หา ได้ รับ ราช การ อยู่ ข้าง ใน ไม่, ตั้ง เรือน อยู่ นอก.

ขีณาสพ, ความ ที่ บุคล มี โทษ, คือ ความ ชั่ว ที่ ยอม บังเกิด อยู่ ใน ใจ นั้น สิ้น แล้ว.

ขี่, การ ที่ คน ขึ้น นั่ง บน หลัง ควาย, หลัง วัว หลัง ช้าง หลัง ม้า, ฤๅ นั่ง บน เกียน, บน รถ, บน เรือ, เปน ต้น.

ขี่กัน, การ ที่ คน สอง คน ผลัด เปลี่ยน กัน ขี่,

ขี่เกียน, คือ ขึ้น นั่ง ไป บน เกียน.

ขี่ ขา, อนึ่ง เปน คำ นักเลง เล่น โป๊, ถ้า เขา จะ ถาม กัน ว่า นักเลง มี ขี่ คน ก็ ว่า ขี่ ขา.

ขี่ ขอน, เปน ความ สอง อย่าง, คือ เขา ถาม ว่า, ของ ที่ ไม่ เปน คู่ นั้น เท่าไร, อนึ่ง การ ที่ คน ขึ้น นั่ง อยู่ บน ขอน.

ขี่ คร่ง, เปน คำ ถาม แม่ น้ำ หฤ ลำ คลอง ที่ ข้าง หน้า ยัง มี อีก ขี่ คด.

ขี่ จบ, ความ ถาม ถึง พระสงฆ์ สวด พระธรรม, ฤๅ คน สร้าง หนังสือ พระไตร ปิฎก, ถาม กัน ว่า, ถ้าเร็ว แล้ว ไป ขี่ หน.

ขี่ชาติ, เปน คำ ถาม กัน ว่า, เกิด มา ขี่ ครั้ง ขี่ หน แล้ว.

ขี่ น้ำ, ถาม ถึง น้ำ ขึ้น ว่า วัน หนึ่ง น้ำ ขึ้น ขี่ หน, ฤๅ ถาม ถึง ทาง ที่ จะ ไป นั้น ว่า น้ำ ขึ้น ขี่ คราว จึ่ง จะ ขึ้น ไป ถึง.

ขี้, เปน ส่วน อาการ แห่ง ของ กิน ทั้งปวง, แต่ ยวรดา ที่ ตก เข้า ไป อยู่ ในท้อง คน, หฤ ช้อง สัตว, แล้ว กลับออก ตาม ทะวาร หนัก มี กลิ่น เหมน. อนึ่ง เปน คำ ใช้ ใน ความ ว่า, มัก เปน อย่าง นี้, มัก เปน อย่าง นั้น.

ขี้กา, เปน เกา อย่าง หนึ่ง, ต้น เปน เกา ลูก กลม ๆ, เท่า กับ ผล หมาก สง ใหญ่ ๆ, รศ ขม กิน ไม่ ได้ ใช้ ทำ ยา.

ขี้เกียจ, เปน ความ ไม่ อยาก ทำ การ งาน, มัก นอน เปล่า ๆ, นั่ง เปล่า ๆ, ฤๅ เที่ยว เปล่า ๆ, เล่น เปล่า ๆ,

ขี้ โกรธ, ความ คือ มัก โกรธ, ความ ที่ โกรธ ง่าย, หฤ ใจ น้อย นั้น เอง.

ขี้กบ, คือ ไม้ ที่ เปน เสก็ด บาง ๆ, ออก มา จาก ไสกบ นั้น, อนึ่ง อาหาร ที่ ออก มา จาก ทั้ง กบ นั้น.

ขี้ขอ, อาการ คน มัก ขอ, เหน สิ่ง ใด, ขอ สิ่ง นั้น, เหมือน อย่าง คน ขอ ทาน, เขา ให้ สิ่ง นี้ แล้ว, ขอ สิ่ง อื่น ต่อไป.

ขี้ข้า, เปน ชื่อ คน ที่ เปน ทาษ เขา ร่ำไป, ไม่ มี สติความ คิด ที่ จะ ให้ พ้น จาก ทาษ เขา ได้.

ขี้เค้า, เปน คำ ที่ เขา ด่า กัน, ความ คล้าย ๆ กัน กับ ว่า, มึง เปน ข้า เขา มา แต่ เดิม.

ขี้คุก, เปน คำ ด่า ประจาน เหมือน หนึ่ง ว่า, เอง เปน คน ติด คุก มา นาน.

ขี้ครั่ง, คือ ครั่ง ที่ เขา ต้ม เอา น้ำ เปน สี แดง, เหมือน น้ำ ฝาง, ยอ้ม ด้าย, ยอ้มไหม เสีย แล้ว, กาก ที่ เหลือ อยู่ นั้น ว่า ขี้ครั่ง.

ขี้ครอก, เปน ชื่อ ต้น ไม้ เล็ก อย่าง หนึ่ง, อย่าง หนึ่ง เปน คำ เขา ด่า คน ทาษเปน ต้น ว่า, อ้าย ขี้ครอก คือ เกิด เปน ลูกครอก.

ขี้ คร้าน, ความ ที่ คน ขี้เกียจ ไม่ อยาก ทำ การ งาน สิ่ง ใด เลย,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขี้จ่าย, ความ ที่ คน ใช้ เงิน ทอง มาก อยาก ซื้อ ของ สิ่ง นี้ สิ่ง นั้น ต่าง ๆ.

ขี้ขัด, ความ ที่ คน โลภ อยาก ได้ ของ เขา มา เปน ของ ตัว, คือ ไป กู้ ยืม เข้า ของ เงิน ทอง เขา มา แล้ว, กลับ โกง เอา หา ให้ คืน เจ้า ของ ไม่.

ขี้ตัง, ความ ที่ คน ใจ ตระหนี่ เหนียว, เหมือน ยาง ไม้, ไม่ ใคร ให้ สิ่ง ของ แก่ ผู้ ใด เลย, คือ ความ หวง แหน มาก.

ขี้ทะกอน, อาการ น้ำ ที่ มัน กรอง ลง อยู่ ที่ ก้น ภาชนะ สำหรับ ขัง น้ำ นั้น.

ขี้ตืด, ความ ที่ คนใจ ตระหนี่ เหนียว ความ เหมือน กัน กับ ขี้ตัง.

ขี้ตะกรัน, เปน สิ่ง คือ ไส้ ตะเกียง, ที่ ไฟ ไหม้ อยู่ นาน, แล มัน เปน ก้าน ไม่ ใคร ดูด น้ำ มัน นั้น.

ขี้ตะกั่ว คือ มลทิน สนิม มัน เกิด ขึ้น ที่ ตากั่ว นั้น.

ขี้ถอย, เปน คำ ด่า, เหมือน อย่าง ว่า, คน ชั่ว ไม่ ดี.

ขี้ตะนี่, คือ ความ หวง ของ ไม่ ใคร ให้ แก่ ใคร นั้น.

ขี้เท้ง, ความ ที่ คน พูด ไม่ จริง, โกหก, คอแหล.

ขี้เท่อ, ความ ที่ มึก พร้า สิ่ว ขวาน ดาบ กระบี่, หฤ เครื่อง ใช้ ทั้งปวง ที่ ทู่ ไม่ คม.

ขี้หนอน, ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, มี อยู่ ตาม สวน สำหรับ ใช้ ทำยา.

ขี้เบ้ย, ความ ที่ เบ้ย ที่ เขา ไป ขาย ส่ง เขา, ครบ บาท แล้ว, คอง เสีย ปลาย เบ้ย ให้ กับ เจ้า ของ เงิน บาท ๆ ละ สอง ไกนั้น.

ขี้ปด, ความ ที่ คน มัก พูด ไม่ จริง โกหก คอแหล.

ขี้ผึ้ง, เปน สิ่ง ของ ที่ เขา ทำ ด้วย ขี้ผึ้ง ดี เหลือง ๆ, สำหรับ พัน เทียน จุด ไฟ.

ขี้เมา, ความ ที่ คน อยาก กิน เหล้า เมา ร่ำ ไป, ฤๅ คน ที่ เมา อยู่ ด้วย ลาภ, แล ยศ, ฤๅ เมา ด้วย ชีวิต, แล ใ้วย เปน ต้น.

ขี้มูก, คือ สิ่ง ที่ เปน น้ำ ข้น ๆ ไหล ออก มา จาก รู จมูก.

ขี้เหร่, ความ ที่ คน หฤๅ สัตว หฤๅ สาระพัด สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ ไม่ สู้ ดี ไม่ งาม.

ขี้ รังแค, คือ มลทิน ที่ หัว, เมื่อ โกน ผม ออก แล้ว, มัน เปน ขี้ไคล อยู่ นั้น.

ขี้เรื้อน, อาการ ที่ เปน โรค อย่าง หนึ่ง, ถ้า บังเกิด ขึ้น แล้ว, ให้ ผิว เนื้อ ตาม หน้า, แล ใบ หู, หน้า เหมือน ผิว มะกรูด.

ขี้ริ้ว, อาการ ที่ คน รูป ไม่ งาม, ใจ ไม่ ดี, หฤๅ สิ่ง ของ ทั้งป: ที่ ไม่ ดี, ไม่ งาม.

ขี้ สนิม, เปน สิ่ง คือ มลทิน ที่ มัน เกิด ขึ้น ที่ เหล็ก เปน ต้น.

ขี้หึง, ความ ที่ คน ผู้ ชาย ฤๅ ผู้ หญิง ที่ มัก หวง เมีย หวง ผัว เพราะ กลัว ว่า จะ ไป คบ ชู้ ด้วย ชาย อื่น, ฤๅ หญิง อื่น.

ขี้ อวด, ความ ที่ คน ที่ มัก พูด โอ้ อวด สิ่ง ของ ๆ ตัว, ก สรรเสริญ ตัว เอง.

ขื่อ, คือ ไม้ ขวาง ที่ ใส่ ใน ที่ สุด ปลาย เสา เรือน ทั้งปวง, ฤๅ เขา ทำ ด้วย ไม้ สำหรับ จำ คน, ฤๅ เนื้อ ที่ ขวาง อยู่ ใน จมูก.

ขื่อ คัด, คือ ไม้ ขื่อ เขา ทำ ไว้ รับ ตั้ง, ฤๅ เสา ลั่น ๆ นั้น.

ขื่อ จำ คน, เปน ไม้ เขา เอา มา เจาะ ให้ เปน รู สำหรับ จำ ใส่ มือ ใส่ คอ มิ ให้ หนี ได้.

ขื่อ คอ, เปน ขื่อ สำหรับ ใส่ คอ คน.

ขื่อ จมูก, คือ เนื้อ ที่ ขวาง อยู่ ใน รู จมูก นั้น.

ขื่อ น่า ต้าน, คือ กำแพง เมือง ที่ ขวาง อยู่ ข้าง น่า นั้น.

ขื่อ มือ, คือ ขื่อ ที่ สำหรับ ใส่ มือ คน.

ขื่อ มุก, คือ กระดูก คั่น อยู่ ที่ ปาก หอยมุก นั้น.

ขู่, เสียง ที่ คน ร้อง ตวาด ด้วย ประสงค์ จะ ให้ ผู้ อื่น กลัว.

ขู่ คำราม, เปน เสียง เหมือน อย่าง แมว หวง ของ กิน ๆ พลาง คำราม พลาง.

ขู่ ตะคอก, อาการ ของ คน โกรธ ร้อง ตวาด กระโชก ออก ไป ด้วย เสียง ดัง.

ขู่รู่, ความ เปน เหมือน กัน กับ ขู่ ตะคอก.

เขมา, เปน ชื่อ วัดแห่ง หนึ่ง อยู่ ใน แขวง นนทบุรี.

เขมัง, เปน ความ ว่า สิ้น ไป จาก โทษ.

เขฬะ, ว่า น้ำลาย.

แข, ว่า ดวง จันทร์.

ไข, การ ที่ เอา ลูก กุญแจ เสือก เข้า ไป ตาม รู กด ให้ ออก มา, ฤๅ ทำ ท่อ เปิด ให้ น้ำ ไหล เข้า ไป ใน บ่อ แล สระ เปน ต้น.

ไขยะ, แปล ว่า สิ้น ไป.

ไข กุญแจ, การ ที่ คน เอา ลูก กุญแจ เสือก กด เข้า ไป ให้ จำ ปา หุบ เข้า แล้ว ถอย ออก ไป.

ไข น้ำ, การ ที่ คน เปิด ให้ น้ำ ไหล เข้า ไป ใน ที่ ต่าง ๆ.

ไข สือ, ความ ที่ คน รู้ เรื่อง ความ แล้ว, แกล้ง ถาม ทำ เปน ไม่ รู้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไขหู, ความที่คนได้ยินเขาเรียกแล้ว, ทำอาการเหมือนมิได้ยิน.

ไข่, เปนสิ่งที่มีสันถานกลมบ้าง, รีบ้าง, มีเปลือกหุ้มห่ออยู่ภายนอก, ภายในมีไข่ขาวไข่แดง, ออกจากท้องไก่เปนต้น.

ไข่ไก่, เปนสิ่งที่มีสันถานกลม ๆ เปนไข่ออกจากท้องไก่, กินดี.

ไข่กรีว, เปนไข่มีเปลือกหุ้มมีไข่แดงออกจากท้องกรีว.

ไข่กราว, เปนไข่ที่ออกมาจากท้องกราว.

ไข่เข้า, คือไข่เป็ดฤๅไข่ไก่ฟักไม่เปนตัว, ครั้นต้มขึ้นสุกแล้วก็แขงเหมือนเข้าเย็น.

ไข่ขาว, คือเนื้อไข่ที่มันไม่แดงนั้น.

ไข่ขวัน, เปนไข่ที่เขาใส่ยอดใบครื่, เมื่อจะทำขวันจุก, ฤๅทำขวันนาคนั้น. อนึ่งไข่งูที่อยู่บนยอดกลางกองไข่.

ไข่ขัง, คือไข่แมงวัน.

ไข่แดง, คือไข่ที่มันไม่ขาวมันแดงเปนอยู่กลางนั้น.

ไข่จันละเม็ด, คือไข่นุ่มนิ่มที่ออกมาจากท้องขันละเม็ดทั้งปวง.

ไข่ตัน, คือสิ่งที่มันเปนเม็ด ๆ, อยู่ที่ขาทั้งสองข้าง, เพราะเอ็นหฤๅเส้นนั้น.

ไข่พอก, เปนไข่เป็ดฤๅไข่ไก่ไข่นก, ที่เขาแช่น้ำเกลือแล้วเขาคินกับเถ้าคลุกกันเข้าแล้วพอกไว้.

ไข่เรียว, การที่เอาไข่เป็ดฤๅไข่ไก่มาตอยออกแล้ว, กวนให้ไข่ขาวกับไข่แดงระคนกันแล้ว, เทลงในกะทะรอน ๆ, ตั้งไฟให้แห้งแล้วเลิกขึ้น.

ไข้, อาการที่คนเจ็บปวย, ให้ปวดหัวตัวรอน, กินเข้าไม่ได้, ให้เกือคลั่งไปบ้าง, ให้จับเปนเวลาบ้าง.

ไข้กำเดา, อาการไข้บังเกิดเพื่อรอนภายใน.

ไข้จับ, อาการไข้มันจับเปนเวลา, เมื่อจับนั้นมันให้หนาวตัวสั่นเหมือนลูกนก, บางทีมันให้รอนเปนกำลัง.

ไข้เหนือ, อาการไข้อย่างหนึ่ง, มันให้จับเชื่อมซึมไปในตาเหลืองตวย.

ไข้ป่า, อาการไข้อย่างหนึ่ง, เจ็บเพราะถูกตะงั่งอายพิศคิน, ฤๅอายพิศแร่, แลว่านยาในป่าในดง.

ไข้พิศ, อาการไข้อย่างหนึ่งพิศกล้า, ให้จับเชื่อมซึมไปไม่มีเวลาส่าง, ดูเหมือนเยาเรือนหมุนไป, ไม่รู้ว่ากลางวันกลางคืน.

ไข้ลากสาด, อาการไข้อย่างหนึ่ง, อาการคล้ายกันที่ว่าแล้ว.

ไข้หวัดไข้อาย, คืออาการปวยให้โอ, มีน้ำมูกในจมูกมากเสลยในคอก็เกิดมาก.

ไข้ลงราก, อาการไข้อย่างหนึ่ง, มันทำอาการให้ลงให้รากตะคริวชักหิวอ่อนสิ้นกำลัง, ให้จุกเสียดตามชายโครง.

ไข้สันนิบาต, เพราะอาการไข้นั้นพิศมันเข้าประชุมพร้อมกัน,

ไข้อีดำอีแดง, อาการไข้อย่างหนึ่ง, ตัวคนไข้ยอมผุดขึ้นเปนเม็ดแดง ๆ, แต่อาการอื่นก็คล้ายกัน.

ไข้สบัดร้อนสบัดหนาว, คืออาการไข้ที่มันให้ร้อนบัดเดี๋ยวกลับหนาว ๆ บัดเดี๋ยวกลับร้อน.

ไข้ธรพิศ, คือไข้ผีตาษนั่นเอง.

ไข้สั่น, คือไข้จับสท้าน.

ไข้ใจ, ความที่คนเจ็บไป, เพราะเปนทุกข์เสียใจด้วยเหตุอันใดอันหนึ่ง.

ไข้เส้น, คือไข้ปวยเพราะเส้นวิการ.

ไข้มารยา, ความที่คนไม่เจ็บ, แกล้งทำเปนเจ็บ, ฤๅเจ็บหนิดหน่อย, ทำอาการเหมือนเจ็บมาก.

ไข้ซึม, คืออาการไข้มันให้เชื่อมมึน.

โขมะพัศ, ว่าเปนผ้าอย่างหนึ่ง, เนื้อเลอียดเขาทำด้วยไยบัว.

เขา, ความที่เปนคำกล่าวอ้างถึงผู้อื่น, เหมือนอย่างว่าชั่งเขา, อนึ่งเปนเขาสัตวทั้งปวงมีควายเปนต้น, ฤๅภูเขาทั้งปวง.

เขากระบือ, คือเขาที่งอกขึ้นมาแต่หัวควายสองอันปลายแหลมอยู่นั้น.

เขากวาง, คือเขาที่งอกขึ้นมาจากหัวกวาง, เปนกิ่งเกะกะอยู่นั้น.

เขาเขิน, คือภูเขาเปนเนินขึ้นนั้น.

เขาควาย, คือเขาสองอัน, งอกขึ้นจากหัวควายนั้น.

เขาตำแย, คืออาการเขาเนื้อที่งอกขึ้นมายังอ่อน ๆ, เปนขนอยู่นั้น.

เขาเนื้อ, คืออาการเขาที่งอกขึ้นมาจากหัวเนื้อนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข่า, อาการ สิ่ง ที่ สุด ขา กับ แข้ง ต่อ กัน สำหรับ คู้ เข้า ฤๅ เหยียด ออก.

เข้า, คือ สิ่ง ของ อย่าง หนึ่ง เปน เม็ด, เกิด แต่ ต้น เหมือน กอ หญ้า ที่ ทุ่ง นา, สำหรับ เปน อาหาร เลี้ยง ชีวิตร คน แล สัตว ทั้งปวง. อนึ่ง ความ ที่ ไป ข้าง ใน ว่า เข้า ไป เข้า ใน.

เข้า เกรียบ, คือ ของ กิน อย่าง หนึ่ง ทำ ด้วย เข้า เหนียว เปน แผ่น กลม ๆ สำหรับ ปิ้ง ไฟ กิน.

เข้า เกรียม, คือ เข้า ที่ เกรียม ไหม้ ติด กัน ม่อ, ฤๅ กัน กะทะ อยู่ นั้น.

เข้า กล้า, คือ เม็ด เข้า เปลือก ที่ เขา ทำ ให้ งอก แล้ว, หว่าน ลง ใน ดิน เปน ขึ้น งาม.

เข้า กัน, คือ ความ ที่ ศรี รวม กัน รวบ กัน ประสม กัน บันจบ กัน ประมวน กัน.

เข้า กล้อง, คือ เข้าสาน ที่ ยังไม่ ได้ ซอม นั้น, คือ เข้า ที่ พึ่ง แตก ออก จาก เปลือก นั้น เอง.

เข้า แช่, คือ เข้า เปียก ที่ เขา ใส่ ไว้ ใน ภาชนะ, แล้ว จึ่ง เคี่ยว กะทิ ให้ ข้น แล้ว ใส่ ใน เบื้อง บน.

เข้า ของ, คือ สาระพัด สิ่ง ของ ทั้งปวง ทุก อย่าง.

เข้า ข้อ, อาการ โรค อย่าง หนึ่ง มัน ให้ เมื่อย ขัด อยู่ ใน ข้อ.

เข้าใจ, ลักษณะ ที่ คน ได้ ฟัง ความ สิ่ง ใด ๆ, รู้ ประจัก แจ้ง.

เข้าจ้าว, คือเข้า กระต้าง ที่ ชาวบ้าน ชาวเมืองเขา กิน ทุกวันๆ.

เข้า คิบ, คือ เข้า ที่ อยู่ กับ ต้น ยังไม่ สุก, หฤๅ เข้า ที่ หุง ยัง ไม่ สุก นั้น.

เข้าตู, คือ เข้า ตาก ที่ เขา ขั้ว ให้ สุก, แล้ว ตำ ให้ เลอียด เปน ผง, แล้ว ใส่ มะพร้าวใส่ น้ำ ตาน ด้วย.

เข้า ตอก, คือ อาการ ที่ เอา เข้า เหนียว ทั้ง เปลือก ใส่ ม่อ ตั้ง ไฟ ขั้ว ให้แตก ออก จาก เปลือก แล้ว.

เข้า ตัง, คือ เข้า สุก ที่ เกรียม ติด ก้น ม่อ ก้น กะทะ อยู่ นั้น.

เข้า ต้ม, คือ สิ่ง ที่ เอา เข้าสาน ใส่ ม่อ ลง แล้ว, ตั้ง บน เตา ไฟ ต้ม ให้ สุก เปน น้ำ เหลว, อนึ่ง เอา เข้า เหนียว ห่อ ใบตอง ต้ม ให้ สุก.

เข้า นก, คือ เข้า อย่าง หนึ่ง คล้าย กับ เข้า ละมาน, คน ไม่ ได้ หว่าน มัน ขึ้น เอง เม็ด เหมือน เข้า ละมาน.

เข้า หนัก, คือ เข้า ที่ ออก รวง เข้า, ยอ่ม ออก ภาย หลัง เข้า เบา.

เข้า เหนียว, คือ เข้า ที่ หุง, ฤๅ หนึ่ง สุก แล้ว ยอ่ม อ่อน เปน ยาง เหนียว.

เข้า เนื้อ เข้า ใจ, คือ รู้ ความ ชัด ดี ใน ใจ นั้น.

เข้าบา, คือเข้าอย่าง หนึ่ง ออก รวงเร็ว ยอ่ม ออก ก่อน เข้า หนัก.

เข้า บิณฑ์, คือ กอ้น เข้า อย่าง หนึ่ง ที่ เขา ปั้น ใส่ กรวย แล้ว, วาง ลง ใน พาน แล้ว, เขา ขนม ผลไม้ ต่าง ใส่ ไป บูชา พุทธ์ปูช่.

เข้า บันทม, คือ เข้า นอน, แต่ คำ สูง ว่า เช่น นั้น.

เข้า เปลือก, คือ เข้า ที่ ยัง อยู่ ทั้ง เปลือก นั้น.

เข้า เฝ้า, คือ เข้า ไป หา ขุนหลวง นั่ง อยู่, เหมือน อย่าง การ ที่ ข้า ราช การ เข้า เฝ้า พระ มหากระษัตริย์ นั้น.

เข้า เปียก, คือเข้า ถูก น้ำ ชุ่ม อยู่, อย่าง หนึ่ง เขา หุง เข้าไว้ น้ำให้ มาก เข้า เปียก อยู่ นั้น.

เข้าพอง, คือ เข้า อย่าง หนึ่ง เอา เข้า เม่า, หฤๅ เข้า ตาก ขั้วให้ พอง ขึ้น แล้ว เอา น้ำ ตาน ใส่ ด้วย ทำ เปน อัน ๆ.

เข้า โพช, คือ เข้า อย่าง หนึ่ง, เปน ดอก ใหญ่ คล้าย ปลี กล้วย, ออก ตาม ลำ ต้น เม็ด ใน กลม ๆ.

เข้า ฟ่าง, คือ เข้า อย่าง หนึ่ง เปน ต้น สูง ๆ, มี รวง คล้าย รวง เข้า, เม็ด กลม ๆ เล็ก ๆ.

เข้า ฟอ่น, คือ เข้า ทั้ง รวง ที่ เขา เกี่ยว แล้ว, มัด ทำ เปน ฟอ่น ใหญ่ ๆ นั้น.

เข้า ไม้, คือเอา ไม้ใส่ เข้า ที่ แผล, เอา ไม้ เก่า ออก เสีย นั้น, เหมือน อย่าง เข้า ไม้ เรือ เปน ต้น.

เข้า เม่า, คือ เข้า ที่ ยัง สด ๆ ยู่, เขา ขั้ว ให้ สุก แล้ว, ใส่ ครก ลง ตำ ให้ แบน ๆ.

เข้า มะธุปายาศ, คือ เข้า เปียก หวาน.

เข้า หมาก, คือ เอา เข้า เหนียว หนึ่ง ขึ้น ให้ สุก แล้ว, เอาแป้ง เชือ ใส่ คลุก เข้า ด้วย กัน แล้ว, มัก ไว้ หว่าน หนัก.

เข้ามัน, คือเข้าที่ หุง ด้วย น้ำ กะทิให้ สุก, เม็ด เข้า เปน มัน อยู่.

เข้า รีต, คือ คน ชาติ ใด ภาษา ใด ไป เชื่อ ถือ ตาม สาศนา อื่น จาก คำ สั่ง สอน ที่ ตัว เคย ถือ.

เข้า ลีบ, คือ เข้า ที่ มี แต่ เปลือก ลีบ อยู่ หา มี เม็ด เข้าสาน อยู่ ใน ไม่.

เข้า สุก, คือ เข้า ที่ เขา หุง ขึ้น สุก แล้ว.

เข้า ละมาน, คือ ต้น หญ้า มิใช่ เข้า, แต่มัน คล้าย กับ ต้น เข้านั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข้าหลาม, คือเข้าที่เขาใส่ลงในกระบอกไม้ไผ่, แล้วใส่ในไฟให้สุก, คือเข้าที่หุงด้วยกระบอกไม้,

เข้าสาลี, คือเข้าอย่างหนึ่งไม่มีเปลือกหุ้ม, เปนเข้าสานมาแต่เดิม, มาแต่เมืองนอก.

เข้าสาน, คือเข้าที่เขาเอาเปลือกออกหมด, ยังแต่แก่นนั้น.

เข้าเสวย, คือเข้าที่เขาหุงสุกแล้ว, วินน้ำเช็ดเสียให้แห้งนั้น.

เข้าหางม้า, คือเข้าอย่างหนึ่ง, เปนเข้าเบา, เมื่อออกรวงนั้นงามคล้ายกับหางม้า.

เข้าอก, คือของเข้าในอก.

เข้าออก, คือเข้าไป, แล้วออกมานั้น.

ขำ, คือของอย่างหนึ่ง, เปนเม็ดเล็ก ๆ, คล้ายกับแหน, ดีเขียวลอยอยู่ในน้ำ, อนึ่งของใด ๆ ยิ่งพิศยิ่งงาม.

ขำงาม, คือคนฤๅสิ่งของใด ๆ ยิ่งดูยิ่งงาม.

ขะ, คือเปนคำรับอย่างหนึ่ง, เหมือนอย่างเออฤๅเจ้าขะนั้น.

ขะจี, คือดีเขียวสด.

ขะจัด, คือกำจัดเสีย.

ขะจอก, คือคนฤๅสัตวขาหัก เปนงอยเดิร เขยก, คือคนขาโขยกนั้นเอง.

ขะจัดขะจาย, คือกระจัดกระจายไป, เหมือนกระจัดพรัดพรายนั้น.

ขะจอร, คือข่าวที่เขาเล่าฦๅกันฟุ้งเฟื่องตลอดไป.

ขะจัดพรัดพราย, ความเหมือนกัน.

ขณะ, คือเมื่อ, ครั้ง, คราว, ว่าบัดนั้น, ทันใดนั้น.

ขะเน, คือการประมาณ, เดา, คาดคิด, เหนขะเปนอย่างนั้น, เปนแต่เดาประมาณ.

ขนาก, คือกอหญ้าอย่างหนึ่ง, ขึ้นอยู่กลางทุ่ง, คล้ายกันกับแฝก.

ขนง, ว่าคิ้ว. อนึ่งหนังงัวหนังควายหนังแรด, ที่เขาเผาไฟแล้วขูดต้มแช่น้ำ, แล้วเอามาหั่นยำกิน.

ขนาง, คือความนึกแหนงใจกัน.

ขะนึง, คือความคิดถึง, หฤๅระภุกถึง.

เขนง, คือของทำด้วยเขางัวบ้าง, ทำด้วยไม้บ้าง, สำหรับใส่ดินปืนคาดเอว.

แขนง, คือกิ่งเล็ก ๆ, ที่แตกออกจากต้นไม้, แลกิ่งไม้ลำไม้ทั้งปวง, เหมือนอย่างแขนงไผ่นั้น.

แขนงไผ่, คือกิ่งเล็ก ๆ, ที่แตกออกจากต้นไผ่, แลกิ่งไผ่นั้น.

แขนงไม้, คือกิ่งเล็ก ๆ, ที่แตกออกจากต้นไม้, แลกิ่งไม้ทั้งปวง.

แขนงยา, คือกิ่งที่แตกออกจากต้นยานั้นเอง.

ขนด, คือที่โคนหางสัตวทั้งปวง, เหมือนอย่างขนดหางงูเปนต้นนั้น.

ขนัด, คือของที่คั่นกันเปนชั้น ๆ, ฤๅเปนพวก ๆ, ฤๅเปนตอน ๆ.

ขนัดกาย, คือคนที่ถือกายอยู่ตามพวก, ถือกายเปนชั้นชั้น, เปนพวก ๆ, เปนตอน ๆ, เหมือนกระบวนแห่.

ขนัดสวน, คือสวนเส้นหนึ่ง, บางที่มีสี่ขนัดบ้าง, ห้าขนัดบ้าง, ขนัดหนึ่งนั้น, คือมีถนนขวางคั่นเปนตอน ๆ.

ขนัดหอก, คือคนที่ถือหอกอยู่ตามหอก, คั่นกันอยู่เปนชั้น ๆ, เปนตอน ๆ.

ขะนัด, คือไม้สองอันแบน ๆ, ที่เขาใส่ขวางไว้ในด้ายที่ขะขอหูกนั้น.

ขนาด, คือการเปนที่กำหนฎไว้ว่า, เท่านั้น, เท่านี้, ฤๅอย่างนั้น, อย่างนี้.

ขนาดกลาง, คือของที่กำหนฎสังเกตไว้เปนอย่างกลาง.

ขนาดใหญ่, คือสิ่งของที่เปนอย่างใหญ่.

ขนาดเล็ก, คือสิ่งของทั้งปวงที่เปนอย่างเล็ก.

ขนาดหลวง, คือของอันใดที่มีพิกัดในหลวง. มีไม้วาเปนต้นเช่นว่านั้น, คืออย่างใหญ่นั้นเอง.

ขะเนิด, คือเส้นเชือกที่เขาทอดลงไว้สำรับวางกำเข้า, ฤๅสิ่งที่เขาขีดขวางลงไว้ที่แผ่นดินเปนที่กำหนฎ.

ขะนน, คือหม้อโต ๆ ประมาณเท่าบาต, สำรับใช้ตักน้ำแลต้มยา.

ขนัน, คือต้นไม้อย่างหนึ่ง, คล้ายกับขนุน, ชื่ออย่างนั้น. อนึ่งการทำเมื่อทารกที่ตายมาแต่ในท้อง, เขาใส่ในม้อทำเลขยัญปิดปากม้อด้วย, เพื่อขะกันมิให้หลอก.

ขนาน, คือต้นไม้อย่างหนึ่งมันชื่ออย่างนั้น. อนึ่งความที่เครื่องยาหลายสิ่งประสมกันเข้า, เปนยาอย่างหนึ่ง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขะนาน, ทะนาน ว่าได้, คือ เครื่อง ตวง อย่าง หนึ่ง, ทำ ด้วย กะลา มะพร้าว, สำรับ ใช้ ตวง เข้า, ตวง น้ำมัน เปน ต้น.

ขนุน, คือ ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง, ต้นโต บ้าง, เล็ก บ้าง, ผล เปน หนาม, ภายใน มี ซัง, มี ยวง ดี เหลือง, กิน หวาน รศ ดี.

ขนุน หนัง, คือ ขนุน นั้น ที่ กล่าว แล้ว นั้น เอง, เหตุ ที่ ต่าง กัน นั้น, แต่ ที่ สุก แล้ว เนื้อ ยัง แขง อยู่ หา เหลว ไม่.

ขนุน สมุก, คือ ขนุน นั้น เอง, ถ้า มัน สุก แล้ว เนื้อ ที่ ยวง นั้น ก็ อ่อน เบียก เหลว, รศ หวาน ดี ต่าง กัน.

ขนุน สัมลอ, คือ ขนุน อย่าง หนึ่ง, ต้นโต บ้าง, เล็ก บ้าง, ใบ เหมือน สาเก, ลูก เหมือน สาเก, เม็ด ใน, ต้ม กิน ดี.

ขแนน, คือ สิ่ง ของ ที่ สำหรับ กำหนด นับ ของ ทั้งปวง, คือ นับ สิบ ลง ที่ ไร เอา ไม้ คิ้ว ฤๅ สิ่ง อื่น ใส่ ไว้ เปน สำคัญ.

ขนอน, คือ ด่าน ที่ ท่าน ตั้งไว้ ให้ สำหรับ ดูแล สิ่ง ของ ต้อง ห้าม, แล ผู้ คน แปลก ปลอม.

ขนบ, สิ่ง ที่ เปน เหมือน อย่าง ผ้า, ที่ คน พับ ฤๅ จีบ ไว้ เปน กลีบ ๆ, เปน ชั้น ๆ, เวียง กัน อยู่.

ขนบ ธรรมเนียม, คือ แบบ อย่าง สาระพัด การ งาน ทั้งปวง.

ขนาบ, การ ทำ เหมือน ฟัน เรือนไม่ เสมอ, แล้ว เอา ไม้ ผูก กด ลง ให้ เสมอ กัน, อนึ่ง ทับ ซ่กศึก อยู่ สอง ข้าง, ทับ เรา อยู่ กลาง, ว่า ทับ ขนาบ.

ขนอบ, คือ นิ่งเสีย, ภาษา มอน, แต่ ไท เอา มา พูด บ้าง.

ขนม, คือ เปน ชื่อ แห่ง ของ หวาน ทั้งปวง ต่าง ๆ, ที่ ไม่ หวาน ก็ มี บ้าง.

ขนมโก๋, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เปน ของ ๆ จีน, คือ เอา เข้าตาก เข้าเหนียว, ขัวให้ สุกแล้ว, จึ่งไม่ให้เลอียด, คลุก กับน้ำตาน.

ขนม กะละแม, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เปน ของ ไท, เขา เอา แป้ง เข้า เหนียว มาละลาย น้ำกะทิ กับ น้ำตาน, กวนให้ แห้งเหนียว.

ขนม กง, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, ทำ ด้วย แป้ง ถั่ว, คลุก เข้า กับ น้ำตาน แล้ว, ปั้นเปนรูป มี สันกาน ดั่งกงเกียน, มี ฝอยคลุมด้วย.

ขนม กล้วย, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา กล้วย ไข่ ที่ สุก มา ปอก ออก แล้ว, ชุบ แป้ง กับ น้ำตาน, ทอด ลง ใน น้ำ มัน.

ขนม ครก, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา เข้าสาน มา โม่ ให้ เลอียด เปน แป้ง เหลว แล้ว, หยอด ลง ใน กระเบื้อง ที่ เปน บ่อ ๆ, เหมือน อย่าง ครก.

ขนม ง้าง, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เปน ของ จีน, เอา เข้า สาน เข้า เหนียว มา ห่อ ใบ โผ่ แล้ว, ต้ม น้ำ ด่าง ให้ สุก แล้ว.

ขนม เข่ง, คือ ขนม เขา ทำ ด้วย แป้ง กับ น้ำตาน ระคน กัน เข้า, แล้ว ใบ ตอง รองใน เข่ง ตั้งใน กะทะ นึ่ง ยน เต่า ไฟ สุก นั้น.

ขนม จีน, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง เข้า ที่ หมัก ไว้ ให้ ยุ่ย มา ยี ทำ เปน แป้ง ข้น ๆ, ใส่ น่า แว่น บีบ ให้ เปน เส้น ๆ ลง ใน น้ำ รอน.

ขนม ดอกดิน, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา ดอก ดิน มา ใส่ ใน แป้ง แล้ว, ใส่ น้ำตาน ด้วย, ห่อ ใบ ตอง นึ่ง ให้ สุก.

ขนม ดวง, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง ขยำ ให้ เหนียว แล้ว, คลึง ลง ที่ กระดาน ให้ เหมือน ตัว ดวง, แล้ว นึ่ง ให้ สุก.

ขนม เต่า, คือ ขม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง ดี แดง ปั้น เปน รูป เต่า, ใส่ ไส้ ถั่ว หวาน แล้ว นึ่ง ให้ สุก.

ขนม ตะไล, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง กับ น้ำตาน ละลาย ให้ เหลว แล้ว, หยอด ใส่ ถ้วย, นึ่ง ให้ สุก, ใส่ กะทิ ด้วย.

ขนม ตบตี, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง มา ขัว ให้ สุก แล้ว, คลุก เข้า กับ น้ำตาน ให้ หวาน แล้ว, ตีภิมพ์ ทำ เปน รูปต่าง ๆ.

ขนม ต้ม, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง มา ขยำ ให้ เหนียว ดี แล้ว, ปั้น ลูก แล้ว เอา น้ำตาน ใส่ ข้าง ใน, ต้ม ให้ สุก, คลุก มะพร้าว.

ขนม ถ้วย, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง ละลาย กับ น้ำตาน แล้ว, ใส่ เชื้อ ลง ด้วย, หยอด ใส่ ถ้วย นึ่ง ให้ ฟู สุก.

ขนม ทอง, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง มา ปั้น เปน วง กลม ๆ, ทอด น้ำมัน ให้ สุก แล้ว เอา น้ำตาน หยอด น่า.

ขนม ทองม้วน, คือ ขนม เขา เอา แป้ง กับ น้ำตาน กับ ไข่ ระคน เปน เข้า ด้วย กัน แล้ว, เอา ทำ เปน แผ่น ปิ้ง ให้ สุก นั้น.

ขนม เบื้อง, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง ละลายให้ เหลว แล้ว, ละเลง ลง ใน กระเบื้อง ใส่ น่า กุ้ง บ้าง, น่า หวาน บ้าง, แล้ว แสะ ออก เปน แผ่น.

ขนม เบียก, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง ละลาย กับ น้ำ กะทิ ใส่ ลงใน กะทะใส่ น้ำตาน ด้วยแล้ว, กวนให้ สุกแขง กินหวาน.

ขนม เบียกปูน, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา แป้ง ละลาย ให้ เหลว แล้วใส่ น้ำปูนใส บ้าง, กวนให้ ข้นแล้วใส่ น้ำตานบ้าง กินหวาน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนม ปิ้ง, คือ ขนม อย่าง หนึ่ง, เอา เข้า เหนียว นึ่ง ให้ สุก แล้ว, มูล กะทิ ห่อ ใบ ตอง ใส่ ตับ ปิ้ง ไฟ ให้ เกรียม.

ขนม ปิ่ง, คือ ขนม ที่ ทำ ด้วย แป้ง เข้า สาลี, อ่อน บ้าง, แข็ง บ้าง, เปน ขนม แห่ง พวก ข้าว อะเมริกา.

ขนม เปี่ย, คือ ขนม ทำ ด้วย แป้ง จีน, ปั้น เปน อัน แบน ๆ เท่า ลูก สะบ้า ผัก, ใส่ ไส้ หมู บ้าง, ไส้ ถั่ว บ้าง, ผิง ใส่ ไฟ ข้าง ล่าง ข้าง บน.

ขนม โปร่ง, คือ ขนม ทำ ด้วย แป้ง กับ น้ำตาน ทราย, ข้าง ใน โปร่ง กิน หวาน ดี.

ขนม ผิง, คือ ขนม ทำ ด้วย แป้ง ประสม กับ น้ำตาน ทราย ใส่ ไข่ ด้วย, เมื่อ ผิง นั้น ใส่ มัน ลง ใส่ ไฟ ข้าง ล่าง ข้าง บน.

ขนม ฝารั่ง, คือ ขนม พวก ฝารั่ง เขา ทำ ด้วย ไข่ กับ น้ำตาน ทราย, แล้ว อัง ไฟ จน สุก.

ขนม ฝอย, คือ ขนม ทำ ด้วย แป้ง ถั่ว, ปั้น เปน วง เหมือน กง เกียน แล้ว, ชุบ แป้ง ทอด น้ำมัน โรย ฝอย ทำ กระโจม คลุม บน.

ขนม ตาน, คือ เอา ลูก ตาล สุก มา ปี เอา แต่ เนื้อ, เคล้า เข้า กับ แป้ง ใส่ มะพร้าว ใส่ น้ำตาน แล้ว, ห่อ ใบ ตอง นึ่ง ให้ สุก.

ขนม ลูกโคน, คือ ขนม ทำ ด้วย แป้ง ปั้น เปน ลูก กลม ๆ, เอา ถั่ว งา กับ น้ำตาน ใส่ ไส้ แล้ว, ใส่ กะทะ ทอด น้ำมัน ให้ สุก.

ขนม ใส่ไส้, คือ เอา แป้ง มา ขยำ เข้าให้ เหนียว, เอา มะพร้าว กับ น้ำตาน ใส่ ไส้ ห่อ ใบ ตอง, เหมือน ห่อมก นึ่ง ให้ สุก.

ขนม สอดลูก, คือ เอา แป้ง ละลาย กับ น้ำตาน, กวน ให้ ข้น แล้ว, เอา แป้ง ทำ เปน ลูก กลม ใส่ ซอน ไว้ ใน นั้น.

ขนม สามเกลือ, คือ เอา แป้ง ปั้น เปน ลูก กลม ๆ, ใส่ ไส้ ถั่ว ไส้ งา กับ น้ำตาน ทำ เปน สาม ลูก ติด กัน แล้ว, ทอด น้ำมัน.

ขนม หูหิบ, คือ เอา แป้ง ปั้น เปน รูป เหมือน หูหิบ แล้ว, ทอด น้ำมัน ให้ สุก ถาย น้ำตาน ให้ แห้ง.

ขนม หิน ฝนทอง, คือ เอา แป้ง ขั้ว ให้ สุก แล้ว, คลุก เข้า กับ น้ำตาน, ปั้น เปน สี่ เหลี่ยม เหมือน หิน ฝน ทอง.

เขนย, คือ หมอน, คำ เขมร.

ขบถ, คือ แปล ว่า, โทษ ยะบถ โทษ กระบถ, คือ คิด จะ ทำร้าย เจ้า ชีวิตร.

ขนาย, คือ งา ที่ ออก จาก ปาก ช้าง ตัว เมีย.

เขบ็ด ขบวน, คือ อาการ ที่ คน ทำ เยื้อง กราย รำ ฟ้อน เปนต้น.

ขะมาโทษ, ว่า ขอ ให้ อดโทษ.

ขมีขมัน, อาการ ที่ เร็ว ๆ, ควน ๆ, ไว ๆ, พลัน ๆ,

เขม่า, คือ สิ่ง ของ ที่ มี สี ดำ, เหมือน อย่าง ควัน ไต้, แล ควัน เทียน, ที่ เขา ขูด เอา มา ใช้ ทา สิ่ง ของ ให้ ดำ.

ขมุก ขมัว, คือ เวลา โพล้ เพล้ มืด ลง ใหม่ ๆ, คือ เวลา พลบ ค่ำ นั้น เอง.

เขม็ง, การ ฟั่น เชือก, ฤๅ ป่าน, ฤๅ ด้าย, เปม ต้น, กวด ให้ ปิด เปน เกลียว แขง.

เขม็ดแขม่, คือ ของ น้อย เต็ม ที่ ใช้ ไม่ ใคร่ จะ ถอ การ คน หวงไว้

ขมิ้น, คือ ของ อย่าง หนึ่ง, เปน หัว เง่า อยู่ ใน ดิน สี เหลือง, สำหรับ ใช้ ทา ตัว แล ย้อม ผ้า.

เขมร, คือ คน จำพวก หนึ่ง, เดิม เปน ข้าว เมือง กัมพูชา.

เขมร เถ่นเท, คือ คน ภาษา เขมร, เถ่นเท่ เปน สร้อย คำ, ไม่ มี ความ.

โขมง, อาการ คน เรียก ควัน ไฟ, ที่ พลุ่ง ขึ้น พร้อม กัน มาก หนัก.

โขมด, คือ ที่ คีศะ ช้าง มัน สูง ขึ้น เปน ปุ่ม อยู่ สอง ข้าง นั้น, อย่าง หนึ่ง เปน ที่ ป่า แต่ ทุ่ง ผา เรียก บางโขมด.

โขมดยา, คือ ที่ หัว เรือ มัน เปน แหลม สูง อยู่ กลาง สอง ข้าง มัน ต่ำ นั้น.

ขมอง, คือ สิ่ง ที่ อยู่ ใน หัว ข้น ๆ สี ขาว ๆ, คือ เยื่อ ใน กระ ดูก นั้น.

ขมวด, คือ ผูก ยอด หญ้า ฤๅ เข้า กล้า เปน ต้น, คือ ผูก กระบิล เข้า ไว้ เปน หมวด ๆ นั้น เอง.

ขเม่น, คือ คน ฤๅ สัตว แล ดู สิ่ง ของ ใด ๆ เพ่ง ตา ดู ไม่ ใคร่ จะ กพริบ.

ขมวน, คือ ตัว สัตว เล็ก ๆ มัน เกิด อยู่ ใน เนื้อ ปลา ที่ ยุ ภา เปน ต้น.

ขมับ, อาการ ที่ สด หาง คิ้ว นั้น.

ขมวด หญ้า, ความ คือ ผูก หญ้า ไว้ เปน สำคัญ นั้น เอง.

ขมิบ, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, เมื่อ ถ่าย อุจจาระ แล ปัศสาวะ, แขมบ ทำ ปาก ทวาร ให้ มัน บีบ เข้า ให้ มัน อยุด.

ขมวด ผม, คือ พันผูก ผม เปน ปม ไว้ ที่ หัว.

ขมุบ, อาการ ที่ ข่มอม เด็ก อ่อน เมื่อ ยัง เปน ทารก อยู่ นั้น กด ลง อ่อน อยุบ ๆ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แขมบ, คือ อาการ ที่ คน ทำให้ ท้อง เล็ก เข้า นั้น, คือ แขม่วท้อง นั้น เอง.

ขะมัม, คือ คน นั่ง อยู่ บน เก้าอี้, ฤๅ นั่ง อยู่ บน เตียง, แล ตั้งสัม คว่ำ หน้า ลง ไป.

ขมัม, อาการ เหมือน อย่าง หมา ขยัม กิน เข้า เปนต้น.

ขมอม ขะแมม, คือ สิ่ง ของใด ๆ มีผ้า เปน ต้น, เปื้อน กคำกด่าง.

ขโมย, คือ คน ลัก เอา ซึ่ง ทรัพย สิ่ง ของ ที่ เจ้า ของเขาไม่ให้นั้น.

ขม่อม, อาการ ที่ ตรง กลาง กระบาล หัว คน, แล หัว สัตว ทั้งปวง นั้น.

ขยี่, อาการ ที่ คนแล สัตว, เอา มือ ฤๅ ท้าว กด สิ่ง ของใด ๆ ถูไป มา ให้ ละเอียด.

เขย่า, คือ คน ล้าง ของ สิ่งใด ๆ, ฤๅ ปลา สด ที่ ตัด เปน ชิ้น ๆ แล้ว ใส่ ใน ตะกร้า ทำ ขย่อน ๆ ล้าง ใน น้ำ.

ขยำ, อาการ ที่ คน ที่ เปน หมอ นวด เอา มือ กำ ๆ แล้ว, บีบ ๆ ตาม มือ แล ท้าว เปน ต้น.

ขยะแขยง, ความ ที่ คน เหน สิ่ง ของใด, ที่ หน้า เกลียด, เปนของ โสกโครก, ให้ บังเกิด ขน ลุก ขน พอง.

ขยาก, คือ อยาก เยื่อ มี ฝอย ขี้ กบ เปน ต้น.

โขยก, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว ขาเกระจอก, เมื่อ เดิร ท้าว ข้างหนึ่ง เหยียบ เบา, ข้าง หนึ่ง เหยียบ หนัก, กะเผลก ๆ.

ขยัก, ความ ที่ คน ทำ การ ไม่ รู้แล้ว, ลยุด ๆ ขย่อน ๆ, หฤๅคน หยัก ไม้ เปน ข้อ.

ขยัก ขย่อน, คือ การ ที่ คน ทำ ลยุด ๆ ขย่อน ๆ ไม่ ใคร แล้ว.

ขยิก, อาการ ที่ นั่ง นอน ไม่ เปน ปรกติ, ขยับ ไป ขยับ มา, ฤๅคน ตัก เตือน ด้วย ธุระ สิ่งใด ๆ หลาย ครั้ง.

ขยุก ขยิก, อาการ ที่ คน นอน ไม่ อยู่ ศุข, ขยับ ไป ขยับ มา.

ขะยุก, ความ เปน เหมือน ซนไฟ, คือ พื้น ที่ จ่อ รด ไว้ ปากช่องแล้ว ซุก ๆ เข้า ไป.

เขยก, อาการ ที่ คน แล สัตว, ขา เจ็บ เดินไม่ เสมอ, ฤๅเดินโขยก ๆ ว่า เดิน โขยก เขยก.

แขยก, คือ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, สำหรับ ใช้ ทำ ยา, กิน ลง, ถ้า แช่ ใน น้ำ เบื่อ ปลา ตาย.

ขยอก, อาการ ที่ คน แล สัตว, กลืน ของ ที่ เปน กอ้น ๆ, กลืนไม่ ใคร เข้า ไป, แต่ทว่า ภอ กระเดือก ลง ไป ได้.

เขย่ง, อาการ ที่ คน ยืน, เอา ปลาย ตีน ที่ สุด รด ลง กับ พื้นแล้ว, ยก ซ่น ตีน ทำ ให้ สูง ขึ้น, ว่า ยืน เขย่ง.

แขยง ขน, อาการ ที่ คน เหน ของ ที่ หน้า เกลียด, สกุ้ง ขนพอง สยอง เกล้า.

แขย่ง, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว, ขึ้น บน ต้นไม้, แล ที่ สูง ๆ ขึ้น ด้วย, ขึ้น ไม่ ใคร ได้, ว่า ยืน แขย่ง.

ขย่อง แขย่ง, อาการ เหมือน คน ติด กรวน, เดิน ไม่ คล่อง ตามปรกติ.

โขยง, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, เมื่อ เดิน ไป นั้น ตก ใจ กลัว สิ่งใด สิ่ง หนึ่ง กระโดด ไป.

ขยด, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, ฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ, ขยับ เลื่อนไป จาก ที่ แล้ว.

ขยัด, ความ ที่ จะกิน ของ สิ่งใด ๆ, ฤๅ จะ ให้ สิ่ง ของ แก่ผู้ใด ขยับ แบ่ง ไว้ บ้าง.

ขยาด, ความ ที่ คน เคย เห็น เสือ, ฤๅ สัตว ร้าย ใน ที่ใด ๆ, แล้ว ภาย หลัง มิ อาจ ไป สู่ ที่ นั้น ได้, ให้ ครั่น คร้าม ใน ใจ.

ขยัน, ความ ที่ คน ไม่ ขี้ เกียจ, อุส่าห์ หมั่น ทำ สารพัด การ งารทั้งปวง, คือ ความ เพียร นั้น เอง.

ขยั้น, ใจ ความ เหมือน กัน กับ ขยาด, คือ ความ ครั่น คร้ามนั้น เอง.

ขย่อน, คือ น้ำ ใน แม่ น้ำ, ฤๅ ใน ม่อ, ใน ไห, เปน คลื่น กระเพื่อม, ฤๅ กระฉ่อน หนัก.

ขย้อน, อาการ ที่ คน ราก ออก มา บ้าง แล้ว, ยังให้ คลื่น เหียนทำ อาการ ดุจ ราก อีก.

ขะเยื่อน, คือ ของ สิ่ง ใด ๆ สะเทือน ฤๅ เคลื่อน จาก ที่.

เขยิน, คือ อาการ ที่ พื้น คน ตั้ง อยู่ไม่ ปรกติ มัน ยื่น ออก มา นั้น.

ขยับ, คือ สิ่ง ของ ใด ๆ, เดิม กะลง ไว้ เพียง นี้ แล้ว เลื่อนไปจาก ที่ นั้น อีก น่อย หนึ่ง.

ขยับ หู, คือ ทำ หู ให้ ใกล้ เข้า นั้น.

ขยบ, คือ ทำ ด้วย ไม้ กว้าง ยาว ประมาณ สี่ ศอก ห้า ศอก, มุงจาก ปู กะแชง, สำรับ กัน แดด กัน ฝน ที่ เรือ.

ขยับตา, คือ ทำ ตา ให้ ใกล้ เข้า นั้น. คือ กพริบ ตา นั้น เอง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขยิบ, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว กพริบ ตา, คือ ความ ที่ ขยับ ตา บ้อย ๆ นั้น เอง.

ขยับ ขยาย, คือ การ ที่ ถอย ให้ ห่าง ออก ให้ พ้น น่อย หนึ่ง นั้น, ความ ที่ เคลื่อน คลาย ออก เปน ต้น.

ขยับ ขยด, คือ อาการ ทำ ตัว ให้ เลื่อน ถด เข้า, ฤๅ ออก นั้น.

ขยุบ, อาการ ที่ นก อย่าง หนึ่ง, ชื่อ นก กะเต้า ดิน มัน ทำ หาง กะดก ๆ.

ขยับ มือ, คือ ยก มือ เข้า ฤๅ ถอย ออก น่อย หนึ่ง นั้น.

ขยัม, อาการ ที่ เหมือน คน เอา แป้ง มา ระ ทำ ขนม, เอา มือ กำ บีบ เข้า แล้ว, คลาย ออก, แล้ว กำ เข้า อีก หลาย ครั้ง หลาย หน.

ขยับ เขยื้อน, คือ ทำ ตัว ให้ เข้า ฤๅ เลื่อน ออก นั้น.

ขยั้ม, อาการ เหมือน อย่าง หมา ขึ้ง กัน กิน เข้า เปน ต้น, คือ ขมัม กิน เหมือน อย่าง หมา นั้น เอง.

ขยิ่ม, ความ ที่ คน ดีใจ หนัก, เพราะ หมาย ว่า ตัว จะ ได้ ของ สิ่ง นั้น สิ่ง นี้, คือ ความ ที่ กริ่ม ใจ นั้น เอง.

ขยิ้ม ขย่อง, ความ ที่ คน ดีใจ หนัก, ยิ้ม พลาง หัว เราะ พลาง, เหมือน อย่าง ความ ที่ รื่น เริง บันเทิง ใจ เปน ต้น.

ขยุม, อาการ ที่ คน ภาย เรือ ไล่ ขึ้ ก็ไป ไม่ ใคร่ อยุด, คือ อาการ ที่ ภาย สุ่ม ไป ไม่ ถอน ยาว นั้น เอง.

ขยุ่ม, อาการ ที่ คน เอา มือ หยิบ ของ สิ่ง ใด ๆ ไป เต็ม กำ มือ.

ขยาย, คือ ของ ที่ ห่อ ไว้, ฤๅ มัด ผูก ไว้ แล้ว, แก้ ให้ คลาย ออก. คือ ความ ที่ ทำ ให้ เคลื่อน ออก เปน ต้น.

ขยาย ผ้า, อาการ ที่ ผ้า นุ่ง, ฤๅ ผ้า ห่ม, เรา แก้ ให้ คลาย ขยาย ออก น่อย หนึ่ง.

ขยาย ผม, อาการ ที่ ผม จุก, ฤๅ ผม มวย, เกล้า ผูก ไว้ เรา แก้ ขยาย ออก ไป.

ขยาย พล, คือ พวก พล กอง ทัพ, ตั้ง ประชุม พร้อม กัน อยู่, แล้ว ขยาย ออก จาก ที่.

ขยุย, อาการ ที่ คน ทำ การ งาน สิ่ง ใด ๆ, เพิลน ไป มิใคร่ อยุด

ขะเยอ, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, ถูก ตอ้ง สิ่ง ของ ที่ คัน หนัก, ตอ้ง เกา รำ ไป.

ขะเย่อ แขย่ง, คือ อาการ อยาก ได้ ของ เปน ต้น, ความ ที่ ดิ้น รน กระสับ กระส่าย.

ขะแย้ะ, การ ที่ คน ตั้นเป้ง, ทำ ให้ สาก กระดบ เข้า กับ ข้างครก, ฤๅ คน ยืน เบียด กัน, ยัก ไคล่ กระดบ กัน เข้า.

แขวะ, การ ที่ คน สลัก หนัง เปน รูป ภาพ ต่าง ๆ, ขุด เอา เนื้อ หนัง ข้าง ใน นั้น ออก เสีย, เอา แต่ เส้น ไว้, นั้น เปน ต้น.

ขัก ๆ, คือ เสียง ดัง เมื่อ หัวเราะ นั้น. คือ ความ ที่ หัว เราะ ร่า ๆ นั้น เอง.

ขาก, อาการ ที่ คน ทำ ให้ เสลศ, ฤๅ น้ำ ลาย เหนียว, เคลื่อน ออก มา จาก ลำ คอ แล้ว, ถ่ม เสีย.

ขาก น้ำลาย, อาการ ที่ คน ทำให้ น้ำลาย เคลื่อน ออก จาก ลำคอ, เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น, แล้ว ถ่ม เสีย.

ขาก เลือด, อาการ คือ ทำ เลือด ให้ กระเดน ออก จาก ปาก นั้น, เหมือน อย่าง คน ถ่ม โลหิต เสีย จาก ปาก นั้น.

ขาก เสลศ, อาการ ที่ คน ทำ ให้ เสลศ ออก มา จาก ลำ คอ, เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น.

ขิก, คือ เสียง คน ดีใจ หัวเราะ, เสียง ดัง อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง คน หัวเราะ ริก เปน ต้น นั้น.

ขุก ๆ, คือ คน ไอ เสียง ดัง อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง คน ไอ เสียง โขก ๆ นั้น เอง.

ขุกขัก, คือ อาการ ที่ ด่วน ๆ นั้น. คือ ความ ที่ คน ค้น หา สิ่ง ของ เสียง กรุก กรัก เปน ต้น.

ขุกค่ำ ขุกคืน, ความ คือ เหตุ การ ที่ เกิด ขึ้น ใน ปัจจุบัน เวลา ค่ำ บ้าง, เวลา กลาง คืน บ้าง.

เขก หัว, อาการ ที่ คน เอา มือ ชก หัว กัน, เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น, คือ โขก หัว นั้น เอง.

เขก โขก, คือ เสียง ที่ ชก กัน นั้น เอง.

แขก, คือ คน ชาติ หนึ่ง, รูป ร่าง ดำ ๆ, ผม หยิก ๆ, เปน ชาว เมือง สุรัศ เปน ต้น. อนึ่ง คน ที่ อยู่ ต่าง บ้าน ต่าง เมือง ไป สู่ มา หา กัน.

แขก คุลา, คือ คน แขก ภาษา หนึ่ง, รูป มันเล็ก ๆ ผิว ดำ, เหมือน คน กลาสี.

แขก ตานี, คือ คน อย่าง หนึ่ง, อยู่ ที่ เมือง ตานี.

แขก ราม, คือ คน แขก จำพวก หนึ่ง, รูป มัน ใหญ่ กว่า แขก กลาสี.

แขก ตะรังตะนู, คือ คน แขก ชาติ หนึ่ง, อยู่ ที่ เมือง ตะรัง ตะนู.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แขก เทษ, คือ คน แขก ที่ มา แต่ เมือง เทษ นั้น.

แขกเต้า, คือ นก อย่าง หนึ่ง, รูป เหมือน นกแก้ว, พูด ได้ คล้ายคน.

แขก มา หว, คือ คน ต่าง บ้าน ต่าง เรือน, ฤๅ ต่าง เมือง, ไป สู่ มา หา กัน.

แขก มะลายู, คือ คน ที่ เปน แขก ชาติ มะลายู นั้น.

แขก เมือง, คือ พวก แขก ฝรั่ง, อังกฤษ, ยวญ, พะม่า, มอญ, เปน ต้น, แต่ บันดา เปน คน ต่าง เมือง เข้า มา นั้น.

โขก, อาการ ที่ คน ทำ มือ งอ เข้า ชก ลง ที่ หัว กัน, เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น.

โขก หัว, อาการ ที่ คน เอา มือ ต่อย ลง ที่ หัว, เสียง มัน ดัง โขก.

ขอกรั้ว, คือ ที่ ตาม ริม ๆ แนว ขอบ รั้ว นั้น.

ขงจู, คือ เปน ชื่อ จีน มี สติ ปัญญา คน หนึ่ง, ใน เมือง จีนะประเทษ.

ขัง, การ ที่ คน เอา วัว ควาย, ฤๅ แพะ แกะ, ใส่ ไว้ ใน คอก ปิด ประตู ไว้ นั้น เปน ต้น. อนึ่ง น้ำ ใน บ่อ แล สระ ห้วย หนอง ปิด กัน ไว้ มิ ให้ ไหล ล้น เข้า ออก ได้.

ขังไก่, การ ที่ คน เอา ไก่ ใส่ เล้า, ใส่ กรง ปิด ประตู ขัง ไว้.

ขัง คน, การ ที่ เอา คน ใส่ ไว้ ใน คุก, ใน ทิม, ฤๅ ตึก ปิด ประตู ขัง ไว้.

ขัง นก, การ ที่ คน เอา นก ขัง ไว้ ใน กรง, ปิด ประตู เสีย มิ ให้ ไป ได้.

ขัง น้ำ, การ ที่ คน ปิด ทำนบ ขัง น้ำ ไว้, มิ ให้ ไหล เข้า, ไหล ออก ได้.

ขั้ง, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว มา วอ กัน อยู่ ที่ ประตู, ฤๅ ที่ ไหน ๆ ออก ไม่ ใคร่ ได้, เพราะ คับ คั่ง กัน หนัก.

ข่าง, คือ ไม้ เขา ทำ เปน ลูก, เท่า ลูก หมาก, ทิ้ง ลง มัน หมุน ไป.

ข้าง, คือ เบื้อง ขวา, ฤๅ เบื้อง ซ้าย นั้น. อนึ่ง เปน สัตว อย่าง หนึ่ง รูป คล้าย กับ ลิง อยู่ บน ต้น ไม้.

ข้าง ขึ้น, คือ เวลา วัน เมื่อ พระจันทร์ จำเริญ ขึ้น, จน ถึง วัน สิบห้า ค่ำ, เดือน เพญ นั้น.

ข้าง ขวา, คือ ประเทศ เบื้อง ขวา, ว่า ที่ ข้าง ขวา มือ.

ข้าง ซ้าย, คือ ประเทศ ที่ เบื้อง ซ้าย, ว่า ที่ ข้าง ซ้าย มือ.

ข้าง ใต้, คือ ประเทศ ที่ อยู่ ฝ่าย ใต้ นั้น.

ข้าง ต้น, คือ เบื้อง ต้น ฝ่าย ต้น.

ข้าง ท้าย, คือ สวน ลำ เรือ ทั้ง ปวง, ฤๅ รถ, แล เกี้ยน เปน ต้น, ที่ ข้าง เบื้อง หลัง นั้น.

ข้าง น่า, คือ ของ สิ่ง ใด ๆ ที่ อยู่ เบื้อง น่า นั้น, ฤๅ การ ที่ จะ มี ใน เบื้อง น่า นั้น.

ข้าง ไหน, คือ เบื้อง ไหน ที่ ไหน.

ข้าง เหนือ, คือ ข้าง ทิศ เหนือ, ฤๅ ฝ่าย เหนือ.

ข้าง บน, คือ ทิศ เบื้อง บน, ฤๅ จะ ขึ้น ไป ยัง ยอด ภู เขา เปน ต้น.

ข้าง แรม, คือ เวลา วัน แรม ค่ำ หนึ่ง, จน ถึง วัน สิบห้า ค่ำ สิ้น เดือน นั้น.

ข้าง หลัง, คือ ประเทษ ที่ อยู่ ฝ่าย หลัง, ฤๅ สิ่ง ที่ จะ มา ภาย หลัง นั้น.

ข้าง ล่าง, คือ ประเทษ เบื้อง ต่ำ, ฤๅ สิ่ง ของ ที่ อยู่ ฝ่าย ใต้ นั้น, คือ เบื้อง ล่าง นั้น เอง.

ขิง, คือ ผัก อย่าง หนึ่ง, มี หัว เง่า อยู่ ใน ดิน, รส เผ็ด ร้อน, กิน ดี ทำ ยา ก็ ได้.

ขิง แง่ง, คือ เง่า ขิง, ที่ มัน แตก งอก เปน แง่ง ๆ, ต่อ กัน ออก ไป นั้น.

ขิง ดอง, คือ เง่า ขิง สด ที่ เขา เอา มา ดอง กิน นั้น.

ขิง สด, เง่า ขิง ที่ ขุด ขึ้น มา ใหม่ ๆ ยัง ไม่ แห้ง นั้น.

ขิง แห้ง, ขิง อย่าง หนึ่ง เอา มา แต่ บ้า, หัว มัน แห้ง มา แต่ เดิม, ฤๅ ขิง สด เอา มา ตาก แดด ให้ แห้ง.

ขึ้ง, การ ที่ คน เอา ผ้า คลี่ ออก ทำ ให้ ตึง, ฤๅ เอา เชือก แล ป่าน คลี่ ออก ทำ ให้ ตึง. อนึ่ง คน ที่ เมา ยศ ไม่ ใคร่ จะ พูด ถือ ตัว.

ขึ้งขัง, คือ อาการ ที่ ยิ้ง ชา, ไม่ ใคร่ พูด จา ไว้ ยศ ของ ตัว นั้น.

ขึ้ง ขอ, คือ การ ที่ คน เอา ผ้า คลี่ ออก แล้ว, ขึ้ง ทำ ให้ ตึง ทั้ง สี่ ด้าน สำรับ เล่น หนัง เพลา กลาง คืน.

ขึ้ง เชือก, คือ การ ที่ คน เอา เชือก คลี่ ออก แล้ว ชัก ให้ ตึง แล้ว, ผูก ไว้ มิ ให้ หย่อน ได้.

ขึ้ง อูด, การ ที่ คน เอา เชือก สอง เส้น, ผูก เข้า ที่ หัว ว่าว คุลา แล้ว, ขึ้ง ให้ ตึง ปิด กระดาด ด้วย, ครั้น เมื่อ ลม พัด กะทบ ดัง อูด ๆ.

ขึ้ง เคียด, คือ อาการ คน มี ใจ โกรธ, ทำ หน้า ยิ้ง แล้ว, บ่น ตัด ภอ ไป ต่าง ๆ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขึ้ง โกรธ, คือ ความ ที่ คน ขัด เคือง ใจ โกรธ.

เข่ง, สิ่ง ที่ สาน ด้วย ไม้ ไผ่, เล็ก บ้าง ใหญ่ บ้าง, กลม บ้าง, แบน บ้าง, สำรับ ใส่ ผัก ใส่ ปลา, ใส่ พลู, ใส่ เบี้ย เปน ต้น. เข่งเบี้ย, เข่งขนม, เข่ง ปลา, เข่งผัก, เข่งพลู, เข่ง เหล็กไฟ.

แขง, อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ กระด้าง, ไม่ อ่อน, เหมือน อย่าง เหล็ก, แล เพชร์, แล แก้ว, ฤๅ หิน เปน ต้น.

แขง กระด้าง, คือ แขง เพราะ น้ำ มี ชุ่ม หนิด น่อย, เหมือน เข้า สุก ที่ เขา หุง สวย เปน ต้น นั้น.

แขงใจ, ความ ที่ คน ใจ ครั้น คร้าม กลัว แต่ สิ่งใด ๆ แล้ว, ขืนใจ ทำ อาการ เหมือน ไม่ กลัว.

แขง ขัน, คือ คน ทำ การงาน ทั้งปวง แขง แรง. อนึ่ง รบ ทับ รบ ศึก เข้ม แขง กล้า ทั้ง ปาก ทั้งใจ.

แขง มือ, การ ที่ คน ทำ สาระพัด การงาน ทั้งปวง รวด เร็ว, แขง แรง.

แขง เมือง, อาการ ที่ เจ้า เมืองใด ๆ, แต่ ก่อน เคย ไป คำนับ ขึ้น อยู่กับ เมือง อื่น. ครั้น มา ภาย หลัง ตั้ง ตัว เปน ใหญ่ หา ไป คำนับไม่.

แขง ข้อ, อาการ คน ทำการ สิ่งใด ๆ, ไม่อ่อน ข้อ ทำให้ ข้อ แขง.

แขง แรง, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, แขง มี กำลัง มาก.

แขง ฤทธิ์, อาการ คน ที่ มี ฤทธิ์ เดช เข้ม แขง.

แขง ศึก, การที่ ทหาร ที่ ทำ สงคราม, รบทับ รบศึก เข้ม แขง.

แข่ง, การ ที่ เรือ พาย, ฤๅ เรือ แจว, สอง ลำ ขัน ผะนัน กัน, จะ เอา ไชย ชำนะ, สัญญา กัน ว่า, ถ้า เรือ ลำ ใด ไป ถึง ที่ ก่อน, เปน ฉะนะ.

แข่ง บุญ, คือ ความ ที่ คน เหน เขา มี วาศนา ยิ่ง กว่า ตัว, แล้ว คิด หา อุบาย, จะ ให้ มี วาศนา ยิ่ง กว่า เขา บ้าง.

แข่ง วาศนา, ความ เหมือน กัน กับ แข่ง บุญ, แต่ บุญ นั้น คือ สิ่ง ที่ ชำระ ใจ ให้ ผ่อง.

แข่ง เรือ, คือ เรือ สอง ลำ ภาย แข่ง เอา ไชย ชำนะ กัน.

แข่ง ฤทธิ์, คือ ความ ที่ คน เหน เขา มี ฤทธิ์ ยิ่ง กว่า ตัว, แล้ว ตัว สำแดง ฤทธิ์ จะ ให้ ยิ่ง กว่า เขา.

แข้ง, คือ อะไวยะวะ แห่ง คน, แล สัตว ที่ อยู่ ถัด เข่า ลงไป นั้น.

แข้ง ขวา, คือ แข้ง เบื้อง ขวา, แห่ง คนแล สัตว ทั้งปวง.

แข้ง ซ้าย, คือ แข้ง เบื้อง ซ้าย, แห่ง คน แล สัตว ทั้งปวง.

โขง, เปน เชื่อ แม่ น้ำ แห่ง หนึ่ง, มี อยู่ ใน แว่น แคว้น เวียง จัน. อนึ่ง เปน ชื่อ แห่ง กลิ่น ซาก สพ ที่ ตาย แห้ง นั้น, ว่า เหม็น.

โข่ง, คือ หอย อย่าง หนึ่ง, ตัว โต เท่า กำปั้น, อยู่ ตาม ทุ่ง นา, ก็ม กิน ได้, ชื่อ หอย.

ของ, คือ สิ่ง ทั้งปวง เปน ต้น ว่า, ทรัพย์ ที่ มี ลม หายใจ ก็ ดี, ฤๅ ที่ ไม่ มี ลม หายใจ ก็ ดี.

ของ กลาง, คือ ของ เปน ส่วน กลาง, ไม่เปน ของผู้ ใด ขาด นั้น, เหมือน เรือน พวก ครู อะเมริกัน.

ของ กำนัล, คือ ของ ที่ เขา ให้ โดย คำนับ รักษ ใคร่ นั้น.

ของ กิน, ของ ข้า.

ของ ซ่ำ, คือ ของ ที่ จะ ต้อง ปิด บัง, มิ ควร จะ ให้ ผู้ อื่น รู้. เหมือน อย่าง ของ ขะโมย เปน ต้น นั้น.

ของใช้ สอย, คือ เครื่อง สำรับ การ ต่าง ๆ.

ของ นาน, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ มี อยู่ แต่ โบราณ.

ของ บาป, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ไม่ เปน บุญ, เปน ของ ลามก.

ของ ผิด, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ เปน ของ ไม่ ชอบ.

ของ ฝาก, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ให้ เขา ช่วย รักษา ไว้, แล้ว จะ กลับ คืน เอา ไป.

ของ พาล, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง เปน ของ แห่ง คน พาล. เหมือน อย่าง ของ ขะโมย นั้น.

ของ หลวง, คือ สิ่ง ที่ เปน ของ มหา กระษัตว, คือ ของ ใหญ่ นั้น เอง.

ของ เล่น, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ เปน ของ สำรับ เล่น, ว่า เหมือน ตุกตา เปน ต้น.

ของ สงฆ์, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ เปน ของ ส่วน กลาง, ใน พวก ภิกขุ สงฆ์.

ข้อง, สิ่ง ที่ คน สาน ด้วย ตอก, รูป คล้าย ๆ ม่อ น้ำ, สำรับใส่ ปลา.

ข้อง เกี่ยว, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ติด ค้าง กัน อยู่, เหมือน อย่าง ลูก นี้ กับ เจ้า นี่ นั้น.

ข้อง ขัด, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ติด พันธ์ เกี่ยว ข่อง กัน อยู่, คือ ความ ไม่ สดวก นั้น เอง.

ข้อง อ้อย, การ พนัน อย่าง หนึ่ง, คือ เอา อ้อย ทั้ง ลำ มา เอา มีด บาก เข้า ไว้ กลาง ลำ, แล้ว ชเน ดู ว่า ข้าง ไหน จะ ยาว, ถ้า นักเลง คนใด ชะเน ถูก ก็ ฉะ ชะ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขวง, คือผักอย่างหนึ่ง, ขึ้นอยู่ตามทุ่งนาใบเล็ก ๆ, แกงกินขม ๆ.

เขียง, คือไม้ที่เขาสำรับรองทำปลา, ฤๅหั่นผักแลผ่าฟืน.

เขียงขับนก, สิ่งที่คนเอาเสาสูง ๆ มาปักขึ้นสี่เสาแล้ว, เอาไม้พาดทำเปนพื้นร้านสำรับขับนก.

เขื่อง, คือสิ่งของทั้งปวงไม่สู้เล็กนัก, ไม่สู้ใหญ่นัก, เปนของขนาดกลาง, ฤๅพานจะเคืบศักน้อย.

ขก, คือสิ่งของใด ๆ ที่โค้งเข้าเปนวงกลม ๆ.

ขกงอ, คือขดกู้เหมือนวงเบ็ดเปนต้น.

ขัด, คือคนปิดประตูแล้วเอาไม้ขัดขวางไว้. ฤๅคนหนึ่งจะไปคนหนึ่งไม่ให้ไปเปนต้น.

ขัดขืน, คือความที่ไม่ยอมกันลงนั้น.

ขัดขวาง, ความที่คนปิดประตูแล้ว, เอาไม้ขัดขวางเข้าไว้, ฤๅคนหนึ่งจะไป, คนหนึ่งไม่ให้ไป.

ขัดข้อง, คือถ้อยความใด ๆ, กระสาการจะเอามาชำระว่ากล่าวให้สำเร็จแก่กัน, มีผู้ขัดไว้มิส่งมา.

ขัดเงิน, คือเงินไม่มีจะใช้, ฤๅเอาเงินมาสีให้มันขาวนั้น.

ขัดเคือง, คือคนมีความโกรธขัดเคืองในใจ.

ขัดแค้น, คือความที่ขัดใจแลคับใจนั้น.

ขัดใจ, คือคนทำไม่ดีให้ขัดอยู่ในใจ, คือความที่ไม่คล่องใจนั้นเอง.

ขัดรับสั่ง, คือเจ้าฤๅพระมหากระษัตริย์รับสั่งให้หา, ตัวขัดขืนไม่ไป.

ขัดเบา, คือถ่ายปะสาวะไม่ใคร่ออกนั้น.

ขัดสี, คือถูถาไปเหมือนเขาทำเมื่อล้างพื้นเรือน.

ขัดสน, คือคนที่ไม่มีทรัพย์สิ่งของใด ๆ, ฤๅจะนึกเอาสิ่งของใด ๆ ก็มิได้สมลุดังปรารถนา.

ขัตติยวงษ, คือเชื้อวงษคนเปนกระษัตริย์.

ขัดสม, ความที่คนจะแล่นตเภา, ฤๅแล่นกำปั่น, ลมไม่มี.

ขาด, คือของสิ่งใด ๆ นับไว้ครบท่วนจำนวนแล้ว, หายไป, ฤๅเชือกเส้นเดียวทำให้ขาดออกเปนสองท่อน.

ขาดกัน, คือขาดจากกัน, เหมือนเส้นเชือก, แลบ้านเปนต้น, ที่ออกจากกันเปนสองท่อนนั้น.

ขาดคำ, คือคนพูดถึงสิ่งใด ๆ, ภอสิ้นคำลง.

ขาดค่า, คือตีราคาของทั้งปวง, หัวพลอยแหวนเปนต้น.

ขาดใจ, คือคนใกล้ตายสิ้นลมหายใจลงเมื่อใด.

ขาดแคลน, คือของสิ่งใดหมดลงบ้างนั้น, คือผู้ดีตกยากนั้นเอง.

ขาดทุน, การที่คลเปนพ่อค้าลงทุนซื้อของสินค้ามาก, เอาไปขายได้น้อย, ไม่เท่าทุน

ขาดไมตรี, ความที่คนแต่ก่อนเคยรักใคร่เมตากัน. ครั้นมาภายหลังโกรธกันชังกันขาดจากเมตากัน.

ขีด, การที่คนเอามีดฤๅดินสอ, ขีดหมายลงไว้ภอเปนที่กำหนด.

ขีดแก่งใด, การที่คนทำหนังสือสารกรมธรรม์, กู้เงินกัน, ฤๅขายตัวเปนทาษ, ในที่สุดท้ายสารกรมธรรม์นั้น, ขีดขวางลงไว้เปนสำคัญ.

ขุด, การที่คนเอาจอบ, แลเสียม ฤๅมีด, เจาะลงในแผ่นดิน, ฤๅเจาะคุ้ยรากเง่าสิ่งใด ๆ, ฤๅเผือกมันเปนต้น.

ขุดคลอง, คือการขุดที่พื้นดินให้เปนคลองเล็ก, ฤๅใหญ่นั้น.

ขุดดิน, การที่เอาจอบเสียม ฤๅมีดเจาะคุ้ยลงไปในแผ่นดิน.

ขุดหลุม, การที่คนเอาจอบเสียม, ฤๅสิ่งใด ๆ, ขุดลงในแผ่นดิน, ให้เปนหลุมเปนบ่อ.

ขูด, การที่คนเอากะต่าย, ทำให้เนื้อมะพร้าว, ออกจากกะลา, ฤๅบันรูปสิ่งใด ๆ, เอาไม้ขูดทำให้เกลี้ยง.

ขูดผิว, คือการที่ขูดแต่ชั้นนอก, เหมือนผิวไม้ไผ่เปนต้น.

ขูดมะพร้าว, การที่คนเอามะพร้าว, ขูดลงที่กะต่าย, ฤๅเอากะต่าย, ขูดลงที่มะพร้าว.

ขูดขัด, คือการที่ขูดเหมือนจะยาเรือ, ขูดเอาชันเก่าออกแล้ว, สีถูด้วยนั้น.

เข็ด, ความที่คนทำความชั่วสิ่งใด ๆ, แล้วเปนโทษ. ครั้นมาภายหลังก็หลาบจำ, ไม่ทำต่อไปอีก.

เขตร, คือแว่นแคว้น, แลแดน, แลแขวง, แลจังหวัด, แลที่นา.

เขตรขันท์, คือที่เขตรแดนเปนแว่นแคว้น ๆ ละส่วนนั้น.

เขตร์แดน, คือที่กำหนดแว่นแคว้น.

เข็ดขยาด, คือความที่เข็ดระอาเข้า, เหมือนคนที่เขาใช้หนักโดยพละการ, ออกระอาเต็มทีนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข็ดฟัน, การ ที่ คน กิน ช่ม ทั้งปวง, ฤๅ กิน สิ่ง ของ ที่ เปรี้ยว หนัก, ดู เหมือน ฟัน อ่อน ไป, เคี้ยว อะไร ไม่ ได้, ให้ แขยงขน.

เข็ดขาม, คือ ความ ที่ เข็ด เข้า, คือ ความครั่น คร้าม นั้น เอง.

เข็ด หลาย, ความ ที่ คน ทำ ความ ชั่ว ต้อง เปน โทษ. ครั้น มา ภาย หลัง กลัว เกรง หนักไม่ ทำ ดัง นั้น ต่อ ไป เลย.

เข็ด ปาก, คือ ความ ที่ ถูก ถ้อย คำ เขา ว่า กล่าว ด้วยโทโส เปน ต้น, กลัว ปาก ระอา ปาก เขา นั้น.

เข็ด มือ, คือ ขยาด มือ, ระอา มือ, กลัว มือ, ผู้อื่น ที่ เขา เคย ทุบ ตนั้น.

โขด, คือ ที่ ดิน ตาน ที่ แขง, เหมือน อย่างสิลา แลง งอก ขึ้นใน แม่ น้ำ, แล ลำธาร เปน รอม สูง ขึ้น พ้น น้ำ บ้าง, ใต้ น้ำ บ้าง.

โขด เขิน, คือ ที่ ดิน ฤๅ ทราย ที่มัน เกิด งอกใน ทะเล เปน เนิน สูง ขึ้น น่อย ๆ นั้น.

โขดทราย, คือ ที่ทราย เกิด เปน เนิน สูง ขึ้น น่อย ๆ ใน ทะเล นั้น.

ขอด, คือ การ ที่ คน เอา ของ สิ่งใด ๆ, ใส่ ที่ ชาย ผ้า ม้วน ผูก เข้า ไว้, ฤๅ คน วิด น้ำ เรือ เกือบ ระแห้ง นั้น, ฤๅ หาง แมว ที่ งอ หงิก อยู่ นั้น.

ขอด เข้า, การ ที่ คน เอา มือ กวาด ๆ เข้า สุก, ที่ ติด ก้น ม่อ เข้า อยู่ นั้น. อนึ่ง คน เอา เข้า ห่อ ชาย ผ้า ผูก ไว้.

ขอด เงิน, การ ที่ คน เอา เงิน ห่อ ชาย ผ้า ผูก ไว้.

ขอด น้ำ, การ ที่ คน วิด น้ำใน ท้อง เรือ, ฤๅใน ตุ่ม เกือบ แห้ง แล้ว, เอา กะลา, ฤๅ ขัน, ลง ขอด ที่ ละ น้อย ๆ.

ขอด ม่อ, การ ที่ คน เอา มือ ลง ขูด, กวาดใน ม่อ.

ขอด โอ่ง, การ ที่ คน เอา ขัน, ฤๅ สิ่ง ใด ๆ, ขอดใน โอ่ง.

ขวด, สิ่ง ที่ คน ทำ ด้วย ดิน บ้าง, ทำ ด้วย แก้ว บ้าง, เปน รูป กลม ๆ บ้าง, เปน เหลี่ยม บ้าง, มีคอ ยาว บ้าง ปาก กว้าง บ้าง.

ขวด แก้ว, คือ ขวด เหลี่ยม, ฤๅ ขวด กลม, ขวด ปาก กว้าง, ที่ ทำ ด้วย แก้ว สี ต่า ๆ.

ขวด จะระไน, คือ ขวด ทำ ด้วย แก้ว แล้ว, จะระไน ทำ เปน ดอก ไม้, เปน เพื้อง, เปน เกล็ด, เปน กลีบ ต่าง ๆ.

ขวด ดิน, คือ รูป ขวด ที่ เขา ทำ ด้วย ดิน นั้น.

ขวด เล่า, คือ ขวด ที่ สำรับ ใส่ เล่า นั้น.

เขียด, คือ สัตว สี่ ท้าว อย่าง หนึ่ง, รูป คล้าย ๆ กบ, ตัว ลาย สี เขียว ๆ, อยู่ใน น้ำ ตาม ท้อง นา.

ขน, คือ สิ่ง ที่ เปน เส้น ๆ, เล็ก บ้าง, ใหญ่ บ้าง, กลม บ้าง, แบน บ้าง, ย่อม ขึ้น ที่ ตัว คน, แล สัตว ทั้งปวง.

ขน แกะ, คือ ขน มัน มี อยู่ ที่ ตัว แกะ นั้น.

ขน คิ้ว, คือ ขน สี ดำ ขึ้น อยู่ ที่ คิ้ว นั้น.

ขน ของ, คือ การ ที่ นำ เอา ของ อันใด ๆ แบก, ฤๅ หาบ หาม ไป, แล กลับ มา เอา ไป อีก หลาย เที่ยว นั้น.

ขน รูมูก, คือ ขน ที่ ขึ้น อยู่ใน รู รูมูก, แห่ง คน, แล สัตว ทั้ง ปวง นั้น.

ขน ชัน, คือ เส้น ขน มัน ตั้ง ขึ้น, เมื่อ สดุ้ง ตกใจ กลัว ฤๅ เมื่อ หนาว เปน ต้น นั้น.

ขน ตา, คือ ขน ที่ งอก อยู่ ตาม ริม ๆ, ตา แห่ง คน ทั้งปวง นั้น.

ขน ระบัก, คือ ขน นก เปน ต้น, เมื่อ มัน ผลัด ขน ใหม่, แล ขน ขึ้น ใหม่ ยัง อ่อน อยู่ นั้น.

ขน นก, คือ ขน มัน มี ที่ ตัว นก นั้น.

ขน หนังแร้, คือ ขน ที่ ขึ้น ใน หนังแร้ แห่ง คน ทั้งปวง นั้น.

ขน ลุก, คือ ขน ชัน ตั้ง กรง ขึ้น, เมื่อ ขณะเขา ตกใจ กลัว เปน ต้น นั้น.

ขัน, คือ สิ่ง ของ ที่ ทำ ด้วย ทอง เหลือง, คล้าย กับ โอ, สำรับ ใช้ ตัก น้ำ. อนึ่ง ไก่ ที่ มัน มัก ทำ เสียง ดัง เมื่อ เพลา เช้า มืด, ฤๅ คน ที่ มัก กล่าว คำ ฤๅ ทำ คนอง เล่น น่า หัว เราะ.

ขันติ, คือ ความ ที่ อด ทน ซึ่ง ศุข, ทุกข, อุเบกขา ได้ ด้วยใจ.

ขันธา, คือ กอง ขันทั้งห้า, คือ รูปขันท์, เวทนา ขันท์, สัญญา ขันท์, สังขาระขันท์, วิญญณขันท์.

ขันที, คือ คน ที่ไม่ เปน ผู้ หญิง, ไม่ เปน ผู้ ชาย, เปน กะเทย, สำรับ ใช้ สอย ราชการ ภาย ใน พระราชวัง.

ขันสาคร, คือ ขัน ใหญ่, คน ลง อาบ น้ำ ได้ นั้น.

ขัน ทศกร, สิ่ง ของ อย่าง หนึ่ง, รส หวาน เหมือน น้ำตาล กรวด เกิด แต่ น้ำ ค้าง, สำหรับ ใช้ ทำ ยา, มี อยู่ ตาม ป่า ฝ่าย เหนือ.

ขัน ระนัน, คือ การ ที่ ต่าง คน ต่าง ว่า, นก หฤๅ ไก่ ของ ตัว ดี, พูด จา ท้า ทาย, จะ เล่น พะนัน กัน นั้น.

ขัน ธาวาโร, ๑ ว่า ค่าย ลอ้ม, ทอ่น ไม้ เปน ต้น.

ขันทองพะบาด, เปน ชื่อ ต้น ไม้ ยา อย่าง หนึ่ง, มีใน ป่า ฝ่าย เหนือ นั้น.

ขันธสีมา, คือ ที่ เปน สว่น แดน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขันหมาก, คือ การ ที่ เอา หมาก พลู, กับ ของ กิน หลาย อย่าง, ใส่ ขัน, ใส่ โตะ, ใส่ ตะลุ่ม, ไป คำนับ กัน ตาม ทำเนียม, งาน บ่าว สาว.

ขาน, คือ คน หนึ่ง ร้อง เรียก, แล้ว ผู้ หนึ่ง รับ ตอบ คำ นั้น, คือ คำ รับ นั้น เอง.

ขานไข, คือ ขาน แล้ว บอก ความ นั้น.

ขานนาค, คือ เสียง คน เมื่อ บอช เปน ภิกขุ นั้น, ครั้น คู่ สวด ๆ, ถาม ตาม ภาษา มคธ แล้ว, นาค คือ ผู้ ที่ บวช นั้น, ก็ ขาน ตอบ ตาม ภาษา มคธ.

ขาน ยาม, คือ เสียง พวก นักโทษ, ที่ ตอง เวน จำ อยู่ ใน คุก, ครั้น ถึง ยาม แล้ว, ผู้ ตรวด อ่าน ตรวด เรียก ถึงชื่อ นัก โทษ, ๆ ตอง ขาน รับ ตอบ เขา ทุก ยาม.

ขาน รับ, คือ เสียง คน ที่ ขาน ตอบ เขา นั้น.

ขึ้น, คือ อาการ ที่ ไปใน เบื้อง บน, หฤ น้ำ ที่ ไหล กลับ ไป เบื้อง บน มาก ขึ้น.

ขึ้นชื่อ, คือ ความ ที่ คน พูด จา ออก ชื่อ ถึงผู้ ใด ผู้ หนึ่ง บ่อย ๆ, หฤ กล่าว ว่า ขึ้น ชื่อ ว่า คน นั้น เรา ไม่ นับ ถือ เลย, ด้วย เขา เปน คน โกง.

ขึ้น ต้น ไม้, การ ที่ คน หฤ สัตว ปีน ขึ้น ไป บน ต้นไม้.

ขึ้นใจ, ความ ที่ คน เล่า หนังสือ, ฤ ตำหรับ ตำรา สิ่ง ใด ๆ, จำได้ คล่อง ชำนิ ชำนาน ใน ใจ หนัก.

ขึ้น ที่, อาการ เหมือน อย่าง พระ มหากระษัตริย์ เสดจ ขึ้น บนที่.

ขึ้นเรือน, คือ การ ที่ ยก ท้าว ก้าว วาง ลง บันไดไป บน เรือน นั้น.

ขึ้น, ความ ที่ ใจ นั้น ไม่ อย่าก กิน, ตอง จำ กิน, เหมือน เด็ก ๆ เขา ข่มให้ กิน ยา ที่ ขม ๆ เปน ต้น.

ขึ้น กิน, คือ การ ที่ จำ เปน กิน นั้น.

ขึ้นใจ, คือ ความ ที่ ใจ ไม่ อย่าก ไป, ไม่ อย่าก ทำ, ไม่ อย่าก อยู่, เขา ข่มให้ ตอง จำ ใจ ไป, จำใจ ทำ, จำใจ อยู่.

ขึ้นคร่ำ จำหงาย, คือ การ ที่ สอง คน ปล้ำ กัน, ล้ม คร่ำ ล้ม หงาย.

ขึ้น ทำ, การ ที่ ใจ ไม่ อย่าก ทำ สิ่ง ใด ๆ เลย, เขา ข่มให้ แต่ ตอง จำใจ ทำ.

ขึ้น รู้, คือ ความ ที่ ชิง รู้, แข่ง รู้, สู่ รู้, เหมือน อย่าง คน โง่ อวด รู้ นั้น.

ขึ้น เรือ, การ เหมือน หนึ่ง เรือ เอียง ไป แคม ข้าง โน้น, เรา นั่ง ถ่วง ให้ เอียง กลับ มา แคม ข้าง นี้.

ขึ้นให้ ทำ, คือ การ ที่ ข่ม ขี่ให้ ทำ การ อันใด เปน ต้น.

ขื่น, คือ รศ ขม เรือ กัน กับ รศ ฝาด, เหมือนอย่างรศ แห่ง มะเขือ ขื่น เปน ต้น.

ขื่น ขม, คือ รศ ผลไม้ มี ผล แห่ง มะเขือ ขื่น เปน ต้น.

ขุน, คือ การ เลี้ยง, หฤ ให้ กิน นั้น เอง.

ขุนนาง, คือ การ ที่ ข้า ราชการ ผู้ใหญ่ ผู้ น้อย ทั้งปวง ที่ ท่านได้ เลี้ยง นาง ไว้ นั้น, คือ ความ ที่ รักษา นาง ไว้ นั้น เอง.

ขุนนน, เปน ชื่อ บาง แห่ง หนึ่ง มี อยู่ ใน แขวง กรุง เทพ.

ขุนเนน, เปน ชื่อ คน อย่าง นี้ มี อยู่ บ้าง.

ขุนบาล, เปน ชื่อ คน ผู้ ทำ เงิน ค่า เล่า เก็บ ถวาย ใน หลวง คน หนึ่ง, คือ เปน ผู้ รักษา บ่อน ฝ่าย จีน.

ขุนทอง, เปน ชื่อ นก อย่าง หนึ่ง, ตัว ดำ คล้าย นก เอี้ยง พูดได้ คล้าย คน, ชื่อ คน อย่าง นี้ ก็ มี บ้าง.

ขุน หมา, การ ที่ คน เอา สิ่ง ของให้ หมา กิน, ความ ที่ เลี้ยง หมา นั้น เอง.

ขุน หมู, การ ที่ คน เอา สิ่ง ของ ให้ หมู กิน แล้ว เลี้ยงไว้, คือ ความ ที่ เลี้ยง หมู นั้น เอง.

ขุนเมือง, ความ ที่ เปน คน ผู้ รักษา หัว เมือง เล็ก น้อย ทั้งปวง, อนึ่ง ชื่อ บ้าน อย่าง นั้น ก็ มี บ้าง.

ขุนหมื่น, ความ ที่ เปน ชื่อ แห่ง พวก ข้า ราชการ เล็ก น้อย ทั้ง ปวง, ย่อม มี อยู่ ทุก หมวด ทุก กรม.

ขุนหลวง, คือ พระ มหากระษัตริย์ อัน ปก เกล้า ไพ่ว ฟ้า ข้า แผ่น ดิน ทั้งปวง, คือ ความ ที่ ท่าน เปน ผู้ เลี้ยง เปน ผู้ รักษา ใหญ่.

ขุ่น, คือ อาการ น้ำ ที่ ไม่ใสย, หฤ น้ำ ใจ, แล ฟ้า อากาษ ที่ ไม่ ผ่อง ใส เปน ต้น, คือ ความ ที่ หม่น หมอง นั้น.

ขุ่น ข้น, คือ อาการ น้ำ อัน ระคน ปน อยู่ ด้วย ตม เปน ต้น, ที่ ไม่ ผ่อง ใส นั้น.

ขุ่น เคือง, คือ ความ ที่ ใจ ไม่ ผ่อง ใส, ย่อม โกรธ ขัด เคือง อยู่ ด้วย เหตุ อันใด ยัน หนึ่ง.

ขุ่น แค้น, ความ ที่ คน มี ใจ ไม่ ผ่อง ใส, ย่อม โกรธ เคือง แค้น อยู่ ด้วย เหตุ สิ่ง ใด สิ่ง หนึ่ง.

ขุ่น หมอง, ความ ที่ ใจ ไม่ ผ่อง ใส, ไม่ สะบาย หฤ สิ่ง ใด ๆ ที่ ไม่ ผ่อง แผ้ว บริสุทธิ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขุ่นมัว, อาการ น้ำ ที่ไม่ใส, หฤๅ สิ่งใด ๆ ที่เสัวา หมองเหมือน ทอ้ง ฟ้า เปน พยับ ฝน คลุ้ม อยู่ นั้น.

ขุ่นขึ้น, ความ ที่ คน ไม่ สบาย ใจ, คิด รำคาน ดวัย เหตุ อันใด อัน หนึ่ง บ้าง เล็ก นอัย.

เขน, คือ เครื่อง รบ อย่าง หนึ่ง สำหรับ ปอ้ง กัน อาวุธ.

เขิน, คือ การ ที่ เลื่อก เรือ ไป บน บก, บน เลน, เมื่อ น้ำ แห้ง นั้น, หฤๅ เลื่อก ไม้, แล เลื่อน ล้อ เกียน เปน ต้น ไป บน แห้ง.

เขิน เกียน, การ ที่ คน เอา ควาย, วัว เทียม เกียน เข้า แล้ว ให้ มัน ลาก ไป.

เขินใจ, คือ คน ที่ ยาก จน ลำบากใจ หนัก, เปรียบ เหมือน ลาก เขน ใจ ไป.

เขิน ไม้, การ ที่ คน เอา ไม้เลื่อกไป บน แห้ง บนโคลน บนเลน.

เขิน เรือ, การ ที่ คน เลื่อก เรือ ดัน ไป บน บก บน แห้ง.

เข่น, คือ การ ที่ ทำ มีด พร้า ขอบ เลี่ยม, แลเครื่อง เหล็ก ทั้งปวง, สึก เหี้ยน คอดเข้าไปแล้ว, เอาเผาไฟ ตีให้ ดี, เหมือน ของใหม่.

เข่น เคี่ยว, อาการ ที่ คน หฤๅ สัตว, ครั้น โกรธ ขึ้น มาแล้ว, มัก ทำ ขบ เคี่ยว เคี้ยว ฟัน.

เข่นฆ่า, อาการ คน ที่ ประกอบ ไป ดวัย ความ โกรธ แล้ว, เอา คน แล สัตว ฆ่า เสีย, แล้ว ขบ เคี่ยว เคี้ยว ฟัน ดวัย.

เข่น มีด, การ ที่ มีด เรา ใช้ บิ่น ออก ไป, หฤๅ เก่า ศึก คอด ไป แล้ว, เอาไป ตี ที่ ตรง บิ่น แล คอด นั้น, ให้ ดี ขึ้น.

แขน, คือ อะไวยะวะ ทั้ง สอง ซ้าย ขวา, ที่ เปน ท่อน กลม ๆ, เล็ก ๆ, ยาว ออก มา จาก กาย, มี ฝ่ามือ นั้น.

แขนกุด, คือ อาการ ที่ แขนดวัน, ไม่ มีฝ่ามือ บ้าง, ไม่ มีศอก บ้าง.

แขนคอก, อาการ คือ แขน งอ อยู่ เอียยด ออก ไม่ได้ นั้น.

แขน ดวัน, คือ อาการ แขน กุด เหมือน ความ ว่า แล้ว.

แข้น, คือ ความ ที่ แย้ง, หฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ, ละลาย น้ำให้ เปียก นอัย ๆ ไม่ เหลว นัก.

แข้น ขอ, คือ ความ ที่ ขึ้น ขอ ของ อัน ใด ๆ นั้น หฤๅ รบ ขอ.

แข้น ให้, ความ ที่ คน เอา สิ่ง ของ ให้ เขา ๆ ไม่ เอา, แล้ว ขึ้น อ่อน วอน ให้ เขา.

แข้น ทำ, คือ ความ ที่ ขึ้น ทำ นั้น เอง.

แข้น ได้, คือ ความ ที่ คน ขอ ของ เขา ๆ ไม่ ยอมให้, แล้วกลับ อ่อน วอน ขอ เขา รำ ไป จน ได้.

โขน, เปน ชื่อ การ เล่น อย่าง หนึ่ง, คล้าย กับ ละคอน, แต่ หาได้ รอ้ง เองไม่, มี คน อื่น สำหรับ เจรจา แทน ตัว.

โขน เรือ, คือ ไม้ ที่ เขา ต่อ หัว ต่อ ท้าย เรือ ยาว นั้น.

ขอน, คือ ต้น ไม้ โต ๆ ที่ เขา ตัด ให้ ล้ม ลง แล้ว บั่น ออก เปน ท่อน ๆ นั้น.

ขอนดอก, คือ ของ หอม อย่าง หนึ่ง, บังเกิด แต่ไม้ ยุ, เผา ไฟ มี กลิ่น หอม, สำหรับ ใช้ ทำ ยา, ราคา แพง.

ขอน ไม้, คือ ไม้ โต ใหญ่ เหมือน ไม้ ซุง ที่ เขา ตัด ออก เปน ท่อน นอัย แล ท่อน ใหญ่.

ขอน ตัก, คือ ไม้ ตัก ที่ เขา ตัด ออก เปน ท่อน, ที่ เขา เรียก ว่า ซุง นั้น.

ขอ้น, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ ตวง ดวัย ถัง, หฤๅ สัด, แล้ว แบ่ง ออก เปน สี่ ส่วน, ยก เสีย ส่วน หนึ่ง, เอา สาม ส่วน นั้น ใส่ ใน ถัง แล สัด, ก็ ที่ ยัง ไม่ เต็ม หน่อย นั้น ว่า ขอ้น.

ขอ้น ทาง, คือ เกือบ ระ สิ้น สุด ทาง สี่ ส่วน ยัง สัก ส่วน หนึ่ง.

ขอ้น ว่า, ความ ที่ คน มัก พูด จา ติเตียน ว่า กล่าว ผู้ อื่น, ดวัย เหตุ ต่าง ๆ นั้น.

ขว่น, การ ที่ คน แล สัตว, เอา เล็บ มือ, หฤๅ เล็บ ตีน, งอ เข้า เกา ตะกาย เอา, เหมือน อย่าง แมว ลอง เล็บ.

เขียน, การ ที่ คน เอา ดินสอ, หฤๅ ภูกัน, แล ปากไก่, ขีด ให้ เปน รูปภาพ, หฤๅ เปน ตัว หนังสือ, เรื่อง ความ ต่าง ๆ.

เขียน ฉาก, คือ การ ที่ เขียน รูป สาระพัด ต่าง ๆ, ลง ที่ พื้นผ้า, ฤๅ พื้น กระดาษ, ที่ ทำ ขึ้น ไว้ ที่ ไม้ โครง นั้น.

เขียน หนังสือ, การ ที่ คน เอา ดินสอ, หฤๅ ปากไก่, ขีด ไป มา, ให้ เปน หนังสือ เรื่อง ราว ต่าง ๆ.

เขียน รูปภาพ, การ ที่ คน เอา ภูกัน, แล ดินสอ, เขียน เปน รูป ภาย ต่าง ๆ, เขียน เปน ลายเส้น เคียว บ้าง, ลาย ระบาย บ้าง.

เขื่อน, การ ที่ คน หฤๅ สัตว, เอา เล็บ ขว่น ตะกาย เอา, เหมือน แมว ลอง เล็บ เปน คำ ข้าว เหนือ พูด.

เขื้อน, อาการ เหมือน คน นักโทษ, เขา เอา คอใส่ คา แล้ว, เอา เชือก ผูก ท้าว, ผูก เอว, ชัก ให้ ตึง, ผูก ไว้ กับ หลัก, แล้ว ตี ดวัย หวาย.

เขื่อน, การ ที่ คน เอา ไม้ มา เลื่อย จัก ออก เปน ซีก ๆ, แล้ว ปัก เรียง กันไป ใน ดิน เปน เถว ๆ มาก, ประสงค์ จะ ไม่ ให้ ตลิ่งพัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เขื่อนขันธ์, คือ เปน ชื่อ หัวเมือง อัน หนึ่ง, คือ เมือง ปากลัด นั้น.

เขื่อน ลันชันยาว, คือ เปน ชื่อ หนทาง แห่ง หนึ่ง, เปน ทาง ที่ ระไป ยัง เมือง นครราชเสมา.

เขื่อนเพชร์, คือ เปน ชื่อ ขุนนาง คน หนึ่ง, ฝ่าย พระ บวรราชวัง, อนึ่ง เปน ชื่อ ที่ ลอม พระ บวรราชวัง.

เขิน, คือ ประเทศ เปน ที่ สูง ที่ คอน, เหมือน ปลาย น้ำ, ที่ ไหล ลง มาแต่ ภูเขา เปน ต้น, หฤๅ ปลายหวัย ปลายคลอง ที่ คอน นั้น.

เขิน ขวย, ความ ที่ คน กระทำ ความ ชั่ว ที่ หน้า อาย, ถ้า แลมี ผู้รู้ ซึ่ง เหตุ อัน นั้น เข้า แล้ว, ผู้ นั้น มี ความ อาย, ความ เกอ ในใจ หนัก.

เขิน เตินเต่อ, คือเปนคับแคบเหมือนผ้า, หฤๅ เสื้อ, ที่ ห่ม ลง, หฤๅ นุ่ง, มัน พัน หัว เข่า ขึ้น ไป นั้น.

ขบ, การ ที่ คน ฤๅ สัตว, เอา ลูก ไม้, แล สิ่ง ของ ใส่ เข้าไป ใน ปาก แล้ว, เอา ฟัน เบื้อง ต่ำ, เบื้อง บน นั้น, กด ลง ให้ แตก.

ขบเคี่ยว, อาการ ที่ สัตว ทั้งปวง, มัน เอา เคี่ยว กด กัน ลง ไว้.

ขบฟัน, คือ อาการ ที่ คน แล สัตว, เอา ฟัน เบื้อง ต่ำ, แล ฟัน เบื้อง บน, กัด กด กัน ลง ไว้.

ขบ เอา, การ ที่ คือ กัดเอา, ตอด เอา นั้น เอง.

ขับ, การ ที่ คน ทำ ความ ชั่ว, ทำ ไม่ ดี, เรา ไล่ ให้ มัน ไป เสีย จาก บ้าน.

ขับ ขัน, คือ อาการ ที่ หน้า โขน, เขา ปั้น ให้ มัน ขบ ฟัน, ดู หน้า หัวเราะ ดวย.

ขับ เคี่ยว, คือ การ ที่ คน เร่ง รัด, ทำ การ ทั้ง กลางวัน กลางคืน, เร่ง รัด จัก ให้ แล้ว เร็ว ๆ

ขับผี, คือ ความ ที่ ผี ปีศาจ, ที่ สิง อยู่ใน ตัว คน, แล้ว ไล่ ให้ มัน ออก เสีย, ดวย เวช มนต์, ขัน ใด อัน หนึ่ง.

ขับ เพลง, คือความ ที่ รองเรื่อง เพลง ต่าง ๆ เหมือน รอง เพลง ปรบไก่ เปน ต้น.

ขับพล, คือ การ ที่ นาย ทหาร, แล แม่ ทัพ, ไล่ พวก พล ให้ ยก ไป, คือ ตอน พล นั้น เอง.

ขับ ม้า, คือ การ ที่ ขี่ ม้า หฤๅ เดิน ไล่ ม้า ให้ มัน ไป นั้น.

ขับ ไล่, ความ ที่ คน ทำ ความ ชั่ว มาก, แล้ว เขา ไม่ ยอม ให้ อยู่ ใน บ้านใน เรือน, เขา ให้ ไป เสีย.

ขับรำ, คือ การ ที่ รองเพลง ขับ แล รำฟอน นั้น.

ขับ เสภา, คือ เสียง ที่ คน กล่าว คำ สรรเสริญ, ถึง เรื่อง แต่ ลวน ชม ว่า งาม, เหมือน อย่าง เรื่อง พิม กับเณรแก้วเปนต้น.

ขับ รอง, คือ เสียง ที่ ทำ เพลง ขับ แล้ว รอง ละคอน ดวย นั้น.

ขาบ, คือ ความ ที่ เปน ชื่อ แห่ง ศี อย่าง หนึ่ง, คำ กับ เหลือง เรียก กัน, คือ ศี ตะขาบ นั้น เอง.

ขิบปั่ง, ๑ ว่า อาการ ที่ เร็ว ฤๅ พลัน นั้น เอง.

เขป, เปน ศรับท์ ว่า ย่อ.

ขอบ, สิ่ง ที่ ริม ปาก รอบ นอก, แห่ง เครื่อง ใช้, มี กระด้ง กระบุง เปน ต้น.

ขอบ เขตร, ประเทศ ที่ หัว เมือง, ที่ สุด แดน แห่ง เมือง หลวง ทั้งปวง, หฤๅ ที่ สุด แว่น แคว้น นา, แห่ง คน ทั้งปวง, นั้น.

ขอบ ขันทเสมา, คือ กำแพง, ที่ เปน ใบ เสมา ลอม รอบ เมือง ใหญ่ ทั้งปวง, ฤๅ ประเทศ ที่ สุด แดน แห่ง เมือง ใหญ่.

ขอบคุณ, คือความ ที่ คิด ถึงคุณ เขาแล้ว, โถมนา คุณ เขา นั้น.

ขอบใจ, เปน คำ ยก ยอ ผู้อื่น ว่า มี ใจ อารีย์ รอบ.

ขอบ ฟ้า, คือ ประเทศ ที่ สุด ตีน ฟ้า, สุด ตา เรา แล เหน นั้น.

ขอบ รักระวาฬ, คือ ประเทศ ที่ โดย รอบ รักระวาฬ ทั้งปวง.

ขวบ, คือ คำ เปน ที่ กำหนด ปี, กำหนด เดือน, กำหนด วัน, เหมือน คน เกิด มา ภอ ครบ ปี หนึ่ง เปน ต้น, ว่า ได้ ขวบ หนึ่ง.

ขวบ ปี, คือ การ ตั้ง แต่ เดือน ห้า นี้ จน ถึง เดือน ห้า อีก นั้น เปน สิบ สอง เดือน.

ขวบ อาทิตย์, คือ แต่ เวลา วัน อาทิตย์ นี้, ไป ถึง วัน อาทิตย์ หน้า นั้น.

ขม, เปน รศ อย่าง หนึ่ง, มี รศ แห่ง สะเดา, แล บระเพ็ช เปนต้น.

ขม เฝื่อน, คือ รศ ขม ฝาด, เหมือน รศ เปลือกไม้ สเดา เปน ต้น.

ข่ม, การ ที่ คน กด ผู้อื่น ลง ให้ ต่ำ กว่า ตน, ฤๅ กล่าว คำ กด ทับ คำ แห่งผู้อื่น. อนึ่ง เมื่อ หญิง จวน จะ คลอด ลูก เขา ช่วย กด ส่ง ให้ ออก ไป.

ข่มขี่, ความ ที่ คนพูด จา กด ขี่ ผู้ อื่น, ให้ อยู่ ใน อำนาท ตน, หฤๅ ทำ กด ขี่ คน อื่น, แล สัตว อื่น, ให้ ตั้ง อยู่ ใน อำนาทตน.

ข่มขืน, อาการ ที่ ผู้ หญิง ไม่ ยอม เปน เมีย, กด ขี่ เอา เปน เมีย จง ได้, หฤๅ สิ่ง ใด ๆ เขา ไม่ ยอม ให้, เรา ข่มเหงเอา จน ได้.

ข่ม นาม, ความ เปน ธรรมเนียม อย่าง หนึ่ง, คือ เขา ทำ รูป หุ่น ต่าง ตัว ศัตรู, แล้ว ลงชื่อ ศัตรู ทั้ง ปี เดือน วัน คืน, แล เลข

เพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข่ม เหง, การ ที่ คน ทำ กด ขี่ ผู้ อื่น ให้ อยู่ ใน อำนาจ ตัว.

ขัม, อาการ ที่ งาม พิศ, ยิ่ง ดู ยิ่ง งาม. อนึ่ง สิ่ง ที่ เปน เม็ด กลม ๆ เขียว ๆ ลอย อยู่ ใน น้ำ, ชื่อ ว่า ขำ ด้วย.

ขาม, คือ ความ ที่ เกรง ใจ, แล ความ กลัว ยิ่ง ๆ คือ ความ ที่ ครั่น คร้าม นั้น เอง.

ข้าม, ความ ที่ คน อยู่ ฟาก ข้าง นี้, ล่วง ไป ฟาก ข้าง โน้น. ฤๅ สิ่ง ใด ๆ ขวาง ทาง อยู่, เรา ยก ท้าว ข้าม ของ สิ่ง นั้น ไป.

ข้าม ฟาก, ความ ที่ คน อยู่ ฟาก ข้าง นี้, ไป ยัง ฝั่ง ฟาก ข้าง โน้น.

ข้าม หัว, คือ การ ที่ คน เอา ของ อัน ใด, ฤๅ มือ เปน ต้น, ยก ขึ้น ให้ ไป เหนือ หัว คน เปน ต้น.

ขุม, สิ่ง ที่ คน ขุด ลง ใน แผ่นดิน, ภูก ประมาณ คืบ หนึ่ง บ้าง, เปน หลุม ๆ, คือ บ่อ เล็ก ตื้น ๆ นั้น.

ขุม ขัง, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, ที่ ต้อง กัก ขัง ไว้ เหมือน อย่าง คน อยู่ ใน คุก, ฤๅ ปลา อยู่ ใน บ่อ, ฤๅ นก อยู่ ใน กรง นั้น.

ขุม ถ่าน เพลิง, คือ หลุม ที่ เต็ม ไป ด้วย ถ่าน เพลิง นั้น, คือ บ่อ ถ่าน ไฟ นั้น เอง.

ขุม ทอง, คือ หลุม ที่ เขา ขุด ลง แล้ว เอา ทอง ใส่ ลง ฝั่ง ไว้ นั้น.

ขุม นรก, สิ่ง หลุม ที่ ไม่ มี ความ สุข, แต่ ล้วน ประกอบ ไป ด้วย ความ ทุกข นั้น.

เขม, สิ่ง ที่ ทำ ด้วย เหล็ก, ปลาย แหลม ๆ, แล้ว เจาะ ก้น สำรับ ร้อย ด้าย เย็บ ผ้า บ้าง, สิ่ง ของ อื่น ๆ บ้าง, ฤๅ ไม้ ที่ สำรับ ทำ ราก ตึก เปน ต้น. อนึ่ง เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง มี ดอก ขาว ๆ บ้าง, แดง บ้าง.

เขม กลัด, สิ่ง ของ สำรับ กลัด ผ้า, ทำ ด้วย ทอง เหลือง บ้าง, เหล็ก บ้าง, ปลาย แหลม เหมือน เขม เย็บ ผ้า.

เขม ขัด, เปน เครื่อง สำรับ คาด เอว, ทำ ด้วย ทอง คำ, ถัก เปน สาย แบน ๆ, มี ที่ สำรับ ขัด ด้วย เขม ให้ แน่น.

เขม ขาว, คือ ต้น เขม อย่าง หนึ่ง, ดอก สี ขาว.

เขม แดง, คือ ต้น เขม อย่าง หนึ่ง, ดอก สี แดง.

เขม เดิร เรือ, คือ เปน เขม ที่ เขา ทำ ด้วย แม่ เหล็ก, สำรับ ใช้ เดิร เรือ, ให้ รู้ สังเกต ได้ ว่า, ทิศ เหนือ ทิศ ใต้ เปน ต้น.

เขม ตะภา, คือ เหล็ก เขา ทำ เหมือน ลูก ษร, ใส่ ไว้ บน หลัก, ปลาย มัน ตั้ง อยู่ ตรง ทิศ อุดร เปน นิจ นั้น.

เขม เย็บ ผ้า, คือ เขม ที่ ทำ ด้วย เหล็ก, สำรับ เย็บ ผ้า นั้น.

เขม ราก ตึก, คือ ไม้ ทองหลาง บ้าง, ไม้ อื่น ๆ บ้าง ยาว ประมาณ สอง ศอก, สาม ศอก, เสียม ให้ แหลม ทำ เปน ราก ตึก.

เข้ม, คือ ความ ที่ เหล้า กล้า แรง นัก, ฤๅ น้ำ ผึ้ง, น้ำ อ้อย, น้ำ ตาล, ที่ มี รศ หวาน กล้า แรง หนัก นั้น.

เข้ม แข็ง, อาการ ที่ คน, ฤๅ สัตว, ประกอบ ไป ด้วย กำลัง กล้า หาญ แข็ง แรง นัก.

เข้ม ขัน, อาการ เปน ของ ดู ขบ ขัน แข็ง แรง, เหมือน หน้า ยัก เปน ต้น.

เข้ม ขาบ, คือ ผ้า อย่าง หนึ่ง, ทอ ด้วย ไหม ทอง, เปน ดอก ดวง ต่าง ๆ, งาม วิเสศ หนัก, มา แต่ เมือง เทษ.

เข้ม งวด, อาการ ที่ น้ำ ผึ้ง, ฤๅ น้ำ อ้อย ที่ เขา ใส่ ใน กะทะ แล้ว, ตั้ง ไฟ เขี้ยว ให้ งวด ยุบ ลง ไป, จน รศ นั้น แรง กล้า.

แขม, เปน ต้น หญ้า อย่าง หนึ่ง, กอ กาบ ใบ ก้าน คล้าย กัน กับ อ้อย, มัน มัก ขึ้น อยู่ ตาม ชาย ทุ่ง ชาย ป่า.

แขม เชือน, เปน ชื่อ แขม อย่าง หนึ่ง, มัน มัก ขึ้น อยู่ ชาย ทุ่ง, ต้น เล็ก ๆ, ดอก สี ขาว งาม, ใช้ ทำ หลอด.

แขม เสา, เปน แขม อย่าง หนึ่ง, ดอก เปน ภู่, เหมือน แซ่, สี เสา งาม ด้วย.

โขมพัตถ, ๑ คือ ผ้า เนื้อ ดี อย่าง หนึ่ง, ได้ ยิน ว่า เขา ทอ ด้วย ใย บัว.

ขอม, คือ เปน ชื่อ พวก เขมร ใน แว่น แคว้น กัมพูชา. อนึ่ง คือ หนังสือ ขอม, เปน ชื่อ หนังสือ เขมร นั้น.

ข้อม, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว แล ต้น ไม้, ที่ ต่ำ เตี้ย, เล็ก กว่า ธรรมดา นั้น, คือ ความ ที่ เตี้ย ๆ นั้น เอง.

เขย, คือ ความ ที่ ผู้ ชาย มา เปน ผัว ของ ลูก สาว, ฤๅ หลาน สาว, แล พี่ สาว เปน ต้น, คือ ลูก เขย เปน ต้น นั้น เอง.

เขย ข้า, คือ ผู้ ชาย ที่ มา เปน ผัว ของ หญิง ทาษี เขา, คือ ผัว ของ ข้า หญิง นั้น เอง.

ขาย, คือ อาการ ที่ พ่อ ค้า แล นาย เรือ, ที่ มี เข้า ของ แล สินค้า มาก ตั้ง ไว้, ผู้ ซื้อ มา เอา ไป, แล้ว เขา คิด ราคา ให้ ตาม สัญญา กัน, นั้น เปน ต้น.

ขาย ของ, คือ การ ที่ ลูก ค้า ทั้งปวง, ที่ เขา ขาย ของ ต่าง นั้น.

ขาย หน้า, คือ ความ ที่ คน กระทำ ความ ชั่ว, ที่ น่า อาย ต่าง ๆ นั้น, คือ ความ ที่ อด สู, ฤๅ บัด ษี ใจ นั้น เอง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขาย ปลีก, คือ การ ที่ แยก ของ ออก จาก ของ มาก, ขาย เปน ส่วน น้อย ๆ นั้น.

ขายฝ่า ท้าว, คือ ความ ที่ ลูก หลาน, ฤๅ บ่าว ทาน, ของ ท่าน ผู้ มี วาศนา ไป ทำ ความ ชั่ว ที่ น่า อาย, ให้ อาย นั้น มา ถึง ท่าน.

ขายหู, คือ อาการ ที่ ทำ ไม่ ได้ ยิน, เมื่อ เขา ร้อง เรียก ทำ เปน ไม่ ได้ ยิน นั้น.

ขายฝ่า พระบาท, คือ ความ ที่ อาย ฝ่า ตีน, ด้วย กลัว ถึง ท่าน ผู้ มี วาศนา มาก, ไม่ อาจ พูด ถึง หน้า.

ข่าย, เปน ชื่อ เครื่อง สำรับ ดัก นก, ฤๅ ดัก ปลา, ทำ ด้วย ด้าย บ้าง ป่าน บ้าง, เปน ตา ชุน เหมือน ร่าง แห.

ข่าย ดัก นก, เปน สิ่ง สำรับ ดัก นก เปน ตา ชุน เหมือน ร่างแห มี คัน มี หู รูด.

ขาว, เปน ศี สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ บริสุทธิ์ ผ่อง, เหมือน อย่าง หิมะ, ฤๅ ขน นก ยาง เปน ต้น.

ขาว ซีด, คือ ศี ขาว ยิ่ง หนัก, ขาวโศก, เหมือน อย่าง คน ขาว ที่ ป่วย เปน ไข้ อยู่ นั้น.

ข่าว, เปน เรื่อง ความ สิ่ง ใด ๆ, ที่ เขา พูด จา เล่า ฦๅ กัน ต่อ ๆ มา นั้น, คือ ความ ที่ ได้ ยิน ระแคะ รคาย นั้นเอง.

ข่าว สาศน, คือ เรื่อง ความ สิ่ง ใด ๆ, มี มา ใน หนังสือ บอก, ที่ เขาส่ง ต่อ ๆ กัน มา นั้น. อนึ่ง ระแคะ รคาย ใน สาศน.

ขุย, อาการ ที่ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ เปน มูล เมด เล็ก ๆ, เหมือน อย่าง ขุย ตุ่น แล ขุย หนู ฤๅ ขุย มด, ขุด รู ลง ไป ใน ดิน แล้ว เอา มูล ดิน ขึ้น มา ไว้ ที่ ปาก รู นั้น.

ขุย ตุ่น, คือ อาการ แห่ง มูล ดิน, ที่ ตุ่น มัน ขุด รู ลง ไป ใน ดิน, แล้ว มัน ขน เอา ดิน ขึ้น มา ไว้ ที่ ปาก รู นั้น.

ขุย หนู, คือ อาการ แห่ง มูล ดิน, ที่ หนู มัน ขุด รู ลง ไป แล้ว ขน เอา มูล ดิน นั้น ขึ้น มา ไว้ ที่ ปาก รู.

ขุยไผ่, คือ อาการ แห่ง ไม้ ไผ่, ที่ ออก ผล เปน เม็ด เล็ก ๆ, เหมือน อย่าง เม็ด เข้า สาร นั้น, คือ เม็ด ผล ไม้ ไผ่ นั้นเอง.

ขุย มด, คือ อาการ แห่ง มูล ดิน เปน เม็ด เล็ก ๆ, ที่ มด มัน ขุด รู ลง ไป ใน ดิน นั้น, แล้ว ขน ขึ้น มา กอง ไว้ ที่ ปาก รู.

ข่อย, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ใบ คาย เหมือน ใบ ลิ้น เสือ, เปลือก มัน เอา มา ใช้ ทำ กะดาด.

ข้อย, คือ อาการ ที่ จะ จับ ต้อง สิ่ง ของ ใด ๆ, ก็ จับ แต่ เบา ๆ. (ไม่ จับ ให้ หนัก.

ขวย, คือ ความ ที่ ให้ คิด อาย อยู่ ใน ใจ, เหมือน แต่ ก่อน ตัว เคย ประพฤษดี ดี, ครั้น มา ภาย หลัง ตัว ทำ ความ ชั่ว ก็ นึก อาย.

ขวย กะใจ, ความ ที่ ตัว คน ทำ ชั่ว ที่ น่า อาย, กลัว คน อื่น จะ ล่วง รู้, ให้ คิด อาย อยู่ ใน ใจ, คือ อดสู ใน ใจ นั้น เอง.

ขวย เขิน, ความ เหมือน กัน กับ ขวย กะใจ, คือ คิด กะดาก ใจ นั้น เอง.

เขียว, เปน ศี อย่าง หนึ่ง, ศี เหมือน ใบ ไม้ สด ทั้งปวง, ฤๅ เหมือน อย่าง ศี คราม เปน ต้น, ใช้ ได้ สอง อย่าง เช่น นั้น.

เขียว แก่, คือ ศี เขียว เหมือน อย่าง ใบ ไม้ แก่ ทั้งปวง.

เขียว ขี้ ทอง, คือ ศี เขียว เจือ ศี เหลือง นั้น, คือ เขียว ที่ เกิด แต่ สนิม ทอง แดง นั้น เอง.

เขียว ตอง, คือ ศี เหมือน อย่าง ใบ ตอง กล้วย.

เขียว คราม, คือ ศี เขียว เหมือน ศี ครามนั้นเอง.

เขียว มะพูด, คือ ศี เขียว เหมือน ย้อม ด้วย เปลือก มะพูด.

เขียว หิน, คือ ของ ศี เขียว เขา เอา มา แต่ จีน ประเทศ, คือ ศี เขียว ที่ เกิด แต่ หิน นั้น เอง.

เขียว อ่อน, คือ ศี เขียว เหมือน อย่าง ใบ ไม้ อ่อน ๆ.

เขี้ยว, การ ที่ เอา น้ำ อ้อย, ฤๅ น้ำ ตาน, เปน ต้น, ใส่ ใน กะทะ, แล ม่อ, ต้ม ร่ำ ไป ให้ งวด, อนึ่ง เปน ชื่อ เขี้ยว สัตว ต่าง ๆ.

เขี้ยว เข็น, ความ ที่ คน แกล้ง ว่า, แกล้ง ด่า, ถะเลาะ กัน ร่ำ ไป, ฤๅ แกล้ง ใช้ ศรากตรำ ให้ ทนทาน มิ ได้.

เขี้ยว ขับ, คือ การ ที่ คน แกล้ง เบียดเบียล ร่ำ ไป, แล้ว ขับ ให้ ไป เสีย นั้น.

เขี้ยว น้ำตาน, คือ การ ที่ เอา น้ำตาน ใส่ ม่อ, ฤๅ กะทะ ลง แล้ว, ตั้ง บน เตา เขี้ยว ไป ให้ งวด, คือ ต้ม น้ำตาน ให้ งวด.

เขี้ยว น้ำอ้อย, การ ที่ คน เอา น้ำ อ้อย ใส่ กะทะ ตั้ง ไฟ, เขี้ยว ร่ำ ไป กว่า จะ ได้ การ.

เขี่ย, การ ที่ คุ้ย ออก มา, ฤๅ เขา เอา ไม้ คุ้ย ให้ มา หา เขา.

เขี่ย ได้, การ ที่ เอา ไม้ คุ้ย เขี่ย ได้ นั้น ขึ้น.

เขี่ยผง, การ ที่ เอา ไม้ เขี่ย ผง ขึ้น เสีย.

เขี่ยไฟ, การ ที่ เอา ไม้, ฤๅ คีม, เขี่ย ไฟ ออก จาก เตา.

เขือ, เปน ชื่อ ปลา อย่าง หนึ่ง, ตัว เล็ก รูป คล้าย กับ ปลา ดีน, อยู่ ใน โคลน, อนึ่ง เปน ผล ผัก อย่าง หนึ่ง.

เขอะ, เปน ชื่อ คน โง่ โฉด เขลา ไม่ ใคร่ รู้ อะไร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้ว, การ ที่คน เอา กะทะ, ฤๅ กะเบื้อง ตั้งไฟ ขึ้น ให้ ร้อน แล้ว, เอา เมล็ด กาแฟ, ฤๅ สิ่ง ใด ๆ, ใส่ ลง คน ๆ ไป ให้ สุก.

ขั้ว เข้า, การ ที่ เอา เข้า ใส่ ลง ใน กะทะ ร้อน ๆ, คน กลับ ไป กลับ มา ให้ สุก.

ขั้ว ถั่ว, คือ การ ที่ เอา เมล็ด ถั่ว ใส่ ลง ใน กะทะ ร้อน ๆ, ทำ ให้ สุก นั้น.

ขั้ว ลูก ไม้, การ ที่ เอา ลูก ไม้ ใส่ ลง ใน กะทะ, ฤๅ กระเบื้อง, คน กลับ ไป กลับ มา ให้ สุก, อนึ่ง เปน ก้าน ที่ ต่อ แห่ง ลูก ไม้ นั้น.

ขั้ว แห้ง, คือ การ ที่ ขั้ว ของ ที่ เปียก ให้ มัน แห้ง นั้น, อย่าง หนึ่ง พูด ถึง คน ภาย เรือ, ไม่ ให้ อยุก ย่อน นั้น.

ขอ, เปน ชื่อ ของ ทำ ด้วย เหล็ก, สันดาน คล้าย กับ ปาก นก ยาว ๆ, สำรับ เกี่ยว หัว ช้าง, ฤๅ สิ่ง ใด ๆ, อนึ่ง เปน คำ กล่าว ว่า ของ นี้ ท่าน จง ให้ เรา.

ขอ เดชะ, ว่า ขอ เอา พระ เดช เปน ที่ พึ่ง, เปน คำ หลวง.

ขอ ทาน, การ ที่ คน ขอ เข้า ปลา อาหาร เขา กิน โดย จน, ฝ่าย ผู้ ให้ ก็ ให้ ด้วย เมตา.

ขอ โทษ, ความ ที่ คน ได้ ทำ ความ ผิด แล้ว, ครั้น รู้ ศึก ตัว กลัว ผิด, จึ่ง อ้อนวอน ขอ ให้ เขา ยก โทษ.

ขอ เกี่ยว, การ ที่ คน เอา เหล็ก บ้าง, ไม้ บ้าง, ทำ เปน ขอ งอ ๆ, สำรับ เกี่ยว ชัก สิ่ง ของ ต่าง ๆ.

ขอ ยืม, คือ ความ ที่ ตัว จะ ตั้ง การ สิ่ง ของ ใด ๆ ใช้ สอย, ของ ตัว หา มี ไม่, จึ่ง ไป เอา ของ ผู้ อื่น มา ใช้ ก่อน, แล้ว จึ่ง ส่ง คืน เจ้า ของ ดั่ง เก่า.

ขอ สะมา, คือ ความ ที่ คน ทำ ผิด แล้ว, มา ขอ ให้ เขา อดโทษ ของ ตน นั้น.

ขอ อะไภย, คือ ความ ที่ คน ได้ ทำ ความ ผิด ไป แล้ว, มา ขอ ให้ เขา อดโทษ, อย่า ให้ มี ความ กลัว.

ขอ สู่, คือ ความ ที่ ไป หา สู่ แล้ว, ขอ ของ อัน ใด ๆ นั้น.

ขอ ง้าว, เปน ชื่อ สิ่ง ของ ที่ ทำ ด้วย เหล็ก เปน รูป ขอ แล้ว, มี ด้า ยาว ประมาณ สาม สอก, ข้าง ปลาย เปน รูป ดาบ สำรับ ขี่ ช้าง.

ขอ ช้าง, เปน ชื่อ ของ ทำ ด้วย เหล็ก, เปน รูป เหมือน ระงอย ปาก นก, มี ด้า ยาว ประมาณ สอง ศอก เศษ, เปน ขอ สำรับ เกี่ยว ช้าง.

ขอ รับ, คือ ความ ที่ ขอ แล้ว รับ เอา, คือ รัก ขอ รับ เอา ตาม ความ ที่ เปน มา นั้น เอง, เปน คำ ตอบ ท่าน ผู้ ดี.

ข้อ, คือ สิ่ง ของ ที่ คั่น อยู่ ที่ ลำ ไม้ไผ่ เปน ปล้อง นั้น, ฤๅ ที่ ต่อ ใน อะไวยะวะ แห่ง กาย นั้น, ฤๅ ที่ สิ้น แห่ง ใจ ความ.

ข้อ ขัด, คือ ข้อ ความ ที่ ขัด ขวาง ไว้.

ข้อ ความ, คือ ที่ คั่น แห่ง ใจ ความ นั้น เอง, คือ เนื้อ ความ นั้น.

ข้อ คะดี, คือ ข้อ ความ ทั้งปวง นั้น.

ข้อ ตีน, คือ ที่ ต่อ แห่ง ตีน กับ น่อง นั้น, คือ ที่ ต่อ แห่ง เท้า ปวง นั้น เอง.

ข้อ เท้า, ความ เหมือน กัน กับ ข้อ ตีน, คือ ที่ ต่อ แห่ง เท้า ทั้ง นั้น เอง.

ข้อ มือ, คือ อาการ ที่ ต่อ แห่ง มือ, กับ ที่ สุด ปลาย แขน นั้น.

ข้อ ไม้, คือ อาการ ที่ ลำ ไม้ไผ่, มัน ควั่น เปน ปล้อง ๆ อยู่ นั้น, คือ ที่ ต่อ แห่ง ไม้ นั้น เอง.

ข้อ มั่นคง, คือ ข้อ ความ ที่ พูด ราสัญญา กัน มิ ให้ กลับ กลอก.

ข้อ ลับ, คือ ข้อ ความ ที่ ภุก ลับ, เหมือน อย่าง ความ ขำ เปน ต้น นั้น.

ขลา, คำ เขมร ว่า เสือ.

ขรัว เจ้า วัด, คือ คน บวช จน อายุ แก่, แล้ว เปน สมภาร ด้วย.

ขรัว ยาย, คือ หญิง แก่ ที่ มี วาศนา, เปน ข้า ราชการ นั้น, คือ ท่าน ยาย ที่ เปน ที่ คำนับ นั้น เอง.

เขลา, คือ ความ โง่, ความ ไม่ รู้, ฤๅ มัก หลง ลืม, คือ ความ ที่ รู้ น้อย, รู้ ไม่ ทัน คน นั้น เอง.

โขลกเขลก, คือ ของ หลวม โพลกเพลก นั้น.

ขลัง, คน ทำ การ สิ่ง ใด ๆ สำเร็จ ด้วย มนตร์, ฤๅ คาถา, แล วิชา การ ต่าง ๆ, คือ ประสิทธิ์ นั้น เอง.

ขลุกขลัก, คือ ของ หลวม ขลุกขลัก, เหมือน น้ำ มพร้าวห้าว เปนต้น.

โขลง, คือ เปน ชื่อ พวก ช้าง, ที่ เขา ทอด ไว้ ใน ป่า เปน ฝูง ๆ, สำรับ ฝ่อ ช้าง เถื่อน, คือ หมู ช้าง นั้น เอง.

โขลง ช้าง, คือ ฝูง ช้าง มาก นั้น.

โขลัง, คือ อาการ ต้น เข้า ใน นา ที่ ออก รวง พร้อม กัน แล้ว.

ขลาด, ความ ที่ คน, ฤๅ สัตว ใจ ไม่ กล้า, มัก กลัว เหตุ ต่าง ๆ, คือ คน ที่ มัก ครั่น คร้าม นั้น เอง.

โขลน, คือ เปน ชื่อ คน ผู้ หญิง สำรับ ทำ ราชการ ภายใน พระ ราช วัง, ห้าม ผู้ คน เหมือน ตำรวจ ผู้ ชาย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขลู่, คือ เปน ชื่อ ต้น ไม้ เล็ก ๆ อย่าง หนึ่ง, มัก ขึ้น อยู่ ตาม คอน กลาง ทุ่ง ใบ หอม ๆ, (รอบ นั้น.

ขลิบ ทอง, คือ ผ้า ศี แดง เปน ต้น, เขา เอา ทอง เลี่ยม ไว้ ที่ ริม.

ขลิบ ริม, คือ การ เลี่ยม ที่ ริม, เหมือน ผ้า สำหรับ ห่ม นอน เขา เอา แพร ศรี ต่าง ๆ เย็บ เข้า ที่ ริม รอบ นั้น.

ขลุบ, เปนชื่อ ของ อย่าง หนึ่ง, ทำ ด้วย ไม้ แก่น, เปน ภู ๆ, สำหรับ กลึง ทับ ญ่า.

ขลุย, เครื่อง เป่า หย่างหนึ่ง ทำ ด้วย ไม้ รวก, เจาะ เปน รู ๆ, เป่า เหมือน ปี่, เข้า กับ มะโหรี.

ขวา, อาการ ที่ คน, ถ้า นั่ง บ่าย หน้า ไป ทิศ ตวัน ออก, มือ ข้าง ทิศ ใต้ นั้น ว่า มือ ขวา, คือ ทักษิณ นั้น เอง.

ไขว่, การ ที่ คน เอา ไม้ ตอก มา ไขว่ ไป ข้าง โน้น ข้าง นี้, สาน เปน ฉะสอม.

ไขว่ ขา, คือ อาการ ที่ ทำ ขา ข้าง หนึ่ง, ให้ มัน ภาคไป บน ขา ข้าง หนึ่ง นั้น.

ไขว้ขว, การ ที่ คน เปน นี่ เขา หลาย ราย, ไป ยืม เอา ของ คน นี้, ใช้ให้ คน โน้นแล้ว เอา ของ คน โน้น มา ใช้ให้ คน นี้.

ขวักไขว่, คือ การ ที่ ปลิว สบัด, เหมือน ปลาย ทง ที่ ต้อง ลม นั้น.

ขวาก, สิ่ง ที่ คน เอา ไม้ มา เลี่ยม ให้ แหลม แล้ว ปัก ไว้ เพื่อ จะ ให้ ป้อง กัน ศัตรู.

ขวาก หนาม, ขวาก คือ ไม้ เข่า เลี่ยม ให้ มัน แหลม, ปัก ไว้ สำหรับ ดัก สัตว, หนาม นั้น คือ มัน ติด อยู่ แหลม ๆ ที่ ต้น ไม้ นั้น.

ขวาก เหล็ก, คือ เหล็ก แหลม, ปัก ไว้ เช่น ว่า นั้น.

ขวาง, การ ที่ คน เอา เรือ ขาง คลอง ไว้, ฤๅ เอา ไม้ กั้น หน่ทาง ไว้, คือ ความ ที่ ไม่ รี ไป ตาม ยาว นั้น เอง.

ขวาง หน้า, เปน อาการ ของ สิ่ง ใด ๆ, กั้น อยู่ใน เบื้อง หน้า.

ขวาง เรือ, การ ที่ คน เอา เรือ จอด, ให้ ขวาง คลอง, ฤๅ แม่ น้ำ.

ขวาง ลิ่ม, คือ อาการ ทอง ที่ เขา ฝน ขีด ลง ที่ หิน มัน มิ ใช้ ทอง ดี, ศี มัน เปน ทอง แดง นั้น.

แขวง, คือ ความ ที่ กำหนด เขตร แดน เพียง นั้น เพียง นี้. อนึ่ง คน ที่ เปน ผู้ ใหญ่ บ้าน, สำหรับ ได้ ชำระ ความ ชาว บ้าน.

แขวง จังวัด, คือ เปน ชื่อ ที่ ตำบล แหง หนึ่ง ๆ, อยู่ใน แว่น แคว้น กรุง เทพ เปน ต้น นั้น.

แขวง ตัด ไม้, คือ เปน ชื่อ คน ที่ สำหรับ ไป เที่ยว ตัด ไม้, มา ทำ ราชการ หลวง.

ขวาก, เปนชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ใบ เล็ก, ขึ้น อยู่ใน ป่า ตาม ชาย ทะเล, สำหรับ ใช้ ทำ ค้าง พลู.

ขวนขวาย, คือ การ ที่ เที่ยว แสวง หา สิ่ง นั้น สิ่ง นี้, คือ ความ ที่ เสาะ หา นั้น เอง.

ขวัน, คือ ผม ที่ เวียน เปน กัน หอย อยู่ที่ หัว, อนึ่ง เปน ความ จำเริญ, คือ สวัศดิ มงคล นั้น เอง.

ขวัน เข้า, คือ สิ่ง ของ ที่ เขา จัดแจง ตั้ง คำนับ ครู พวก หมอ ไทย, เมื่อ จะ รักษา คน ไข้ นั้น.

ขวัน ตา, คือ ความ ที่ คน ได้ ชม เชย สิ่ง ของ ใด ๆ, งาม นัก, ไม่ เคย เหน เปน ที่ จำเริญ ตา, คือ ความ จำเริญ แก่ จักษุ นั้น.

ขวัน บิน, คือ อาการ ที่ คน สะ ดุ้ง ตกใจ กลัว, เพราะ เขา ตวาด ฤๅ โห่ร้อง นั้น.

ขวันเมือง, คือ เปนชื่อ ของ สิ่ง ใด ๆ ถ้า มี อยู่ แล้ว, เปน เหตุ ที่ จะ ยัง เมือง ให้ จำ เริญ นั้น.

ขวัน อ่อน, อาการ แห่ง จิตร์ เหมือน อย่าง ทารก มัน มัก สดุ้ง ตก ใจ นั้น, ว่า ขวัน มัน อ่อน.

ขวัน หาย, คือ ความ ที่ สดุ้ง ตก ใจ นั้น เอง, คือ ความ ที่ จำ เริญ ใจ นั้น หาย ไป เสีย.

ขวั้น, คือ อาการ ที่ ต่อ แห่ง ลูก ไม้, แล ใบ ไม้, ที่ ติด อยู่ กับ กิ่ง นั้น. อนึ่ง อ้อย ที่ คน เอา มีด ตัด รอบ ทำ ข้อ ๆ นั้น ด้วย.

ขวาน, เปนชื่อ ของ ทำ ด้วย เหล็ก, รูป แบน ๆ, มี คม มี ด้า, สำ หรับ ใช้ ถาก ไม้, ผ่า ไม้, ตัด ไม้ นั้น.

ขวาน ถาก, คือ เปน ชื่อ เหล็ก มี คม, เขา ทำ สำ หรับ ถาก ไม้ นั้น.

ขวาน โยน, คือ เปน ชื่อ ขวาน พะลู, มี รู บ้อง สำหรับ ใส่ ด้ม, ยาว เหมือน ด้ม ภาย, สำ หรับ ถาก เสา เปน ต้น.

ขวาน หมู, คือ เปน ชื่อ ขวาน ผ่า พื้น เปน ต้น.

ขวาน เจาะ, คือ เปน ชื่อ ขวาน รูป งอ ๆ, เหมือน เขา แพะ นั้น.

ขวาน ปะลู คือ เปน ชื่อ ขวาน มี บ้อง รู สำ หรับ ใส่ ไม้ ด้ม, เอา ไว้ ถาก ไม้ นั้น, คือ ว่า ขวาน ให้ มี กำ ลัง นั้น เอง.

แขวน, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ เขาผูก ฤๅ เกี่ยว ห้อย ไว้ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขวิด, อาการที่เอาเขาวัดเหวี่ยง, ซึ่งกันและกัน. เหมือนอย่างควายนั้น.

ขวับ, เปนเสียงไม้, ฤๅหวาย, ที่เขาเฆี่ยนคนมันดังหย่างนั้น.

ขวิบ, เปนเสียงไม้เรียว, ที่เขาหวดมันดังหย่างนั้น.

แขวะ, การที่เอามีดแหวะควักออกเสียเปนช่อง ๆ.

แขวะควัก, คือการที่เอามีดเปนต้น, แสะลงแล้วเอามือคุ้ยออกนั้น.

คา, เปนชื่อของทำด้วยไม้, สำหรับใส่คอจำพวกนักโทษ, อนึ่งเปนชื่อต้นหญ้า, ที่เขาสำหรับใช้มุงเรือน, อนึ่งของใส่ถ้วยชามค้างอยู่นาน.

คาก่า, คือการที่คนทำสาระพัดการทั้งปวงยังค้างอยู่, ฤๅพูดทาถ้อยความสิ่งใด ๆ ยังค้างอยู่หาสำเร็จไม่.

คาของ, ความที่ของสิ่งใด ๆ, ใส่ถ้อย, ฤๅภาชนะค้างไว้ คือความที่ใส่ของคาไว้นั้นเอง. (นักโทษ.

คาขื่อ, เปนชื่อสิ่งของทำด้วยไม้, สำหรับใส่คอ, ใส่เท้าพวก

คามา ๚ ว่าบ้าน.

คาพะยุค, ๚ เปนสัพทแผลง, แปรว่าที่ร้อยเส้นหนึ่งนั้น.

คามะวาสี, ๚ ว่าคนอยู่ในบ้าน.

คาระวะ, คำรพ, นับถือ, คือการคำนับนั้นเอง.

คาราคาก่า, การที่ทำของสิ่งใด ๆ, ไม่แล้วค้างอยู่, คือความที่ไม่รู้แล้วนั้นเอง.

คารม, ความที่คนปากกล้า, พูดจาได้มาก, ไม่กลัวใคร, กะเลาะเถียงกันไม่แพ้ใคร. คือคนปากจัด, ปากแข็งนั้นเอง.

คาโว, ๚ ว่าวัว.

คารา, คือการที่ภาชนะคาของอยู่นั้น, คือความที่ค้างอยู่จนรานั้นเอง.

คาวี, ๚ ว่าแม่โค.

ค่ากิน, คือทรัพย์เปนค่าของกิน.

ค่าเช่า, คือทรัพย์เขาให้เมื่อเช่าเรือไปเปนต้น. (เอง.

ค่าตัว, คือทรัพย์เปนราคาตัวคนนั้น. คือเงินราคาคนนั้น

ค่าเชิงเดิน, คือทรัพย์เขาให้แก่ผู้ที่ช่วยเดินไปหาคนโน้น, คนนี้, ให้ช่วยว่าเนื้อความแล้วนั้น.

ค่าธรรมเนียม, คือทรัพย์ที่ต้องเสียให้ท่าน, ตามพย่าง, มีค่าริชาเปนต้นนั้น.

ค่าจ้าง, คือทรัพย์ที่เขาให้เมื่อจ้าง, มาทำการแล้วนั้น.

ค้า, คือการที่ขายของทุกสิ่ง, คือการที่ซื้อขายนั้นเอง,

ค้าขาย, คือการที่เอาของสิ่งใด ๆ ไปขายนั้น.

ค้ากำปั่น, คือการที่เอาของบันทุกลงในรือกำปั่นแล้ว, เอาไปขายนั้น.

ค้าตะเภา, คือการที่เอาของบันทุกลงในสำเภา, แล้วเอาไปขายนั้น.

คี่, คือเปนชื่ออารมแห่งคน, แลสัตวทั้งปวง, อนึ่งแปลว่ามักเปนอย่างนี้อย่างนั้น.

คี่กา, ต้นหย่างหนึ่ง, เปนเภาเล็กยไป, ลูกกลม ๆ, กินขม, ใช้ทำยา. อนึ่งคือคี่แห่งกานั้นด้วย.

คี่กบ, คือไม้ที่ใส่กบเปนเสก็ดยาว ๆ นั้น, อนึ่งคือคี่ของกบนั้นด้วย.

คี่ขอ, อาการที่คนมักขอสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้น

คี่ขลาด, ความที่คนมักกลัวผี, คลัวเสือ, กลัวสาระพัดภัยต่าง ๆ, ไม่กล้านั้น, คือความที่ไม่องอาทนั้นเอง.

คี่เค้า, ความเปนคำด่าคนผู้อื่น, ที่เปนคนไม่ดี.

คี่โคล, คือเปนชื่อสิ่งที่ติดตัวดำเปนคราบ ๆ อยู่นั้น.

คี่คุก, เปนคำด่าถึงคนไม่ดี, ที่ติดคุกอยู่นั้น.

คี่ตา, คือเปนชื่อของโศกโครก, ที่ออกจากตานั้น.

คี่เต้า, คือสิ่งของที่โศกโครก, กรีนเหมน, เกิดขึ้นที่รักแร้นั้น, อนึ่งคือมูลแห่งเต่านั้นเอง.

คี่ตะภอน, คือโกลนที่เกิดขึ้นในตุ่มน้ำ, ฤๅในม่อน้ำ, เปนต้นนั้น, คือละอองที่เกรอะเปนเลนอยู่นั้น.

คี่ตะกั่ว, คือของโศกโครก, ที่เปนมนทินอยู่ในตะกั่วนั้น.

คี่ตะหนี่, คือความที่คนไม่อยากให้ของ ๆ ตัว, แก่ผู้อื่นนั้น, คือความที่หวงสิ่งของต่าง ๆ นั้นเอง.

คี่หนี, อาการที่คนฤๅสัตว, ที่มักหลบหนีบ่อย ๆ นั้น.

คี่นี่, อาการที่คนมักเปนนี่เขามากนั้น.

คี่เท็จ, ความที่คนพูดไม่จริง, มักปดบ่อย ๆ, คือความที่มักพูดสับปลับนั้นเอง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คี่บิด, ความ เปน คน ใช้ การ มัก บิด พลิ้ว แช เชือน ไป, คือ ความ ที่ มัก พูด แช เชือน นั้น เอง.

คี่ปด, ความ เปน คน พูด ไม่ จิง, พูด โกหก, คือ ความ ที่ กล่าว คำ เท็จ, คำ มุสา นั้น เอง.

คี่ฝิ่น, ความ ที่ เปน คน สูบ ฝิ่น จน ติด งิ่ยน หนัก, ต้อง สูบ คี่ฝิ่น นั้น, อนึ่ง สิ่ง ที่ คน เอา ฝิ่น มา สูบ แล้ว, ที่ ติด อยู่ ใน ลำ กล้อง นั้น ด้วย. (นั้น.

คี่มือ, คือ สิ่ง ของ ที่ มือ จับ ต้อง เปน มนทิน, เปน ไคล เปือน

คี่เมา, อาการ เปน คน ที่ มัก กิน เล่า, เมา มัว อยู่ เปน นิจ นั้น.

คี่มูก, คือ สิ่ง ที่ เปน น้ำ ข้น ๆ, ไหล ออก มา จาก จะมูก นั้น.

คี่แมงวัน, คือ สิ่ง ที่ เปน เม็ด ๆ, ดำ ๆ, ราย ๆ ไป ตาม ตัว นั้น, คือ ความ ที่ ตกกระ นั้น เอง.

คี่มด, คือ สิ่ง ที่ เปน เม็ด ๆ, ดำ ๆ, ติด อยู่ ตาม ผลไม้ ทั้ง ปวง, อนึ่ง ขุย มด, ที่ ขุด ขึ้น มา จาก ดิน นั้น.

คี่เหล็ก, เปน ต้น ไม้ หย่าง หนึ่ง, ใบ เล็ก ๆ, รศ ขม, สำรับ ใช้ ทำ ยา, แกง กิน ก็ได้, อนึ่ง สิ่ง ที่ กะเกาะ จาก สนิม เหล็ก นั้น.

คี่เลือย, คือ สิ่ง ที่ เปน ขุย ตก ออก มา จาก คลอง เลือย นั้น.

คี่เหร่, อาการ แห่ง อน, ฤๅ สัตว, ฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ, ที่ รูป ไม่ ดี, ไม่ งาม นั้น, คือ ของ เลว ของ ซาม นั้น เอง.

คี่เรือน, อาการ เปน โรค หย่าง หนึ่ง, กระทำ ให้ ผิว หนัง นั้น หนา, เหมือน ผิว มะกรูด, แล้ว ให้ เปื่อย เน่า ลาม ไป.

คี่ริ้ว, คือ อาการ สิ่ง ของ, ฤๅ ผ้า เก่า คร่ำคร่า ขาด แล้ว นั้น.

คี่รังแค, คือ สิ่ง ที่ เปน ละอวง, ติด อยู่ ตาม ผิว หนัง บน หัว นั้น.

คี่หู, คือ สิ่ง โสกโครก ที่ เกิด เปน ขุย ขึ้น ใน รู หู นั้น, คือ มูล ที่ เกิด ขึ้น ใน ช่อง โสต นั้น เอง.

คี่ฟัน, คือ สิ่ง โสกโครก ที่ เกิด ขึ้น ใน ปาก, ติด เปน ไข อยู่ ที่ ตาม ฟัน นั้น, คือ เครื่อง อะ สุจิ ที่ ติด อยู่ กับ ทนต์.

คี่สนิม, คือ สิ่ง ที่ เกิด เปน ฝ้า ขึ้น แต่ เหล็ก, แล ทองเหลือง, ทองแดง นั้น, คือ มูล มลทิน แห่ง เหล็ก นั้น.

คิลา, ๑ เปน สัพท์ แปล ว่า ความ ไข้.

คีรี, ๑ เปน สัพท์ แปล ว่า ภูเขา

คีรินทร์, ๑ ว่า เขา หลวง, คือ ภูเขา ใหญ่ ทั้ง ปวง นั้น เอง.

คือ, เปน ความ ว่า, เปน สิ่ง นั้น, คือ คน นั้น, ม่อว่า. (คือ ระอุ.

คุ, คือ อาการ ที่ ไฟ ไหม้ ไม้ ต้น ใหญ่ ๆ มัน ฟอน ระอุ อยู่ นั้น,

คุคะ, เปน ชื่อ เกา อย่าง หนึ่ง, เปน เง่า มี หัว โต ๆ, กลิ่ง อยู่ ตาม น้ำ ตาม คง, สำรับ ทำ ยา.

คุลิกา, เปน สิ่ง ของ อย่าง หนึ่ง, มา แต่ เมือง เทษ, ราคา แพง, สำรับ ใช้ ทำ ยา.

คุลา, คือ คน ชาติ หนึ่ง, ตัว มัน ดำ, ฟัน มัน ขาว, คล้าย กับ กลา ศี. อย่าง หนึ่ง เปน ชื่อ ว่าว, มี ชา กะ ยะ คน ชัก มัน ทำ เสียง ดัง.

คุลิการ, อาการ ทำ ยา ที่ เลอียด เปน ผง, ละลาย ประสม กระ รกน ปน กัน เข้า นั้น.

คุรี, ว่า ไกล.

คู, สิ่ง ที่ ขุด เปน คลอง รอบ บ้าน, ฤๅ รอบ เมือง นั้น. คือ ลำ กโดง นั้น เอง.

คู, อาการ เหมือน นก เขา สอง ตัว โกรธ กัน, ก่ง คอ เข้า ร้อง ตรง กัน, จะ ชน กัน นั้น.

คูกรุ่ม, คือ เสียง คู รุ่ม ร่ำ ไป, เมื่อ นก เขา มัน กล้า หนัก นั้น.

คูขัน, อาการ เหมือน นก เขา, ก่ง คอ ขัน ตาม ภาษา นก นั้น.

คูค่าย, คือ สิ่ง ที่ ขุด เปน คลอง ภุก, รอบ ค่าย นั้น, คือ สนาม เพลาะ นั้น เอง.

คูน้ำ, คือ คลอง เขา ขุด รอบ เมือง มี น้ำ อยู่ นั้น, คือ ลำ กโดง น้ำ นั้น เอง.

คูบ้าน, คือ สิ่ง ที่ เขา ขุด เปน คลอง, ล้อม รอบ บ้าน นั้น. คือ ลำ กโดง รอบ บ้าน นั้น เอง.

คูเมือง, คือ สิ่ง ที่ เขา ขุด เปน คลอง ภุก, ล้อม รอบ เมือง.

คูหา, ๑ ว่า ถ้ำ ที่ เปน โพรง ภุก เข้า ไป, ใน ภูเขา ทั้ง ปวง นั้น.

คู่, คือ สิ่ง ของ ทั้ง ปวง ที่ เปน สอง, ฤๅ เปน สี่, เปน หก, เปน แปด, เปน สิบ, เปน ต้น คือ มิ ใช่ สิ่ง ที่ เปน ขอน นั้น เอง.

คู่กัน, คือ สิ่ง ของ ทั้ง ปวง ที่ เปน สอง สิ่ง สอง คน.

คู่ขี้, คือ ของ สอง อัน เรียก ว่า คู่, ถ้า อัน เดียว เรียก ขี้.

คู่ขอน, คือ ผลไม้ สาม ผล, ฤๅ ห้า ผล เปน ต้น.

คู่บ้าน, ความ ที่ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ มี เปน คู่ กัน มา กับ บ้าน นั้น. คือ ความ ที่ ของ บังเกิด พร้อม กัน มา กับ บ้าน นั้น

คู่เมือง, ความ ที่ สรรพ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ ยัง เกิด เปน คู่ กัน มา กับ เมือง นั้น. (พนัน กัน นั้น.

คู่ขัน, ความ ที่ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ มี มา เปน คู่, สำรับ ท้า เล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คู่ชีวิตร, ความที่สิ่งของใด ๆ ที่มีไว้เปนเพื่อนชีวิตรนั้น.
คู่มือ, ความที่สิ่งของทั้งปวงที่มีไว้สำรับกันกับมือนั้น.
คู่เคียง, ความคือเดินเรียงหน้าเสมอกันไปพร้อมกันนั้น.
คู่เล่น, การคือสิ่งของทั้งปวง, ที่มีไว้สำรับเปนคู่เล่นกันนั้น.
คู่หนึ่ง, ความคือของสองอันเปนต้นนั้น. (มานั้น.
คู่สร้าง, การคือสิ่งที่สร้างมาด้วยกัน, ฤๅสร้างเปนคู่กัน
คู่หาม, อาการคือของมีข้างละขอนเปนสองข้าง, เหมือนเสาสองเสา, ที่มันระเข้ารูรอดอันเดียวกันนั้น.
คู้, อาการคลองฤๅแม่น้ำที่คดค้อมอ้อมวงไปเปนต้นนั้น.
คู้เข้า, อาการคือขา, ฤๅแขน, ฤๅไม้เปนต้น, เดิมนั้นเอียดอยู่แล้วโค้งเข้านั้น.
เคจร, ความคือเที่ยวไปในป่า.
เคหา, ๑ ว่าเรือนแลที่อาไศรย.
เคเห, ๑ ว่าในเรือน.
เคหัง, ๑ ว่าซึ่งเรือน.
เค้, อาการแห่งคนฤๅต้นไม้, ที่ล้มลงขวางหนทาง, ฤๅห้วยคลองอยู่นั้น. คือความที่ล้มขวางอยู่นั้นเอง.
เค้าเก้, อาการแห่งคนฤๅสัตว, ฤๅต้นไม้เปนต้นล้มขวางอยู่นั้น.
แค, เปนต้นไม้อย่างหนึ่ง, ต้นไม่สู้โตนัก, ใบเล็ก ๆ ดอกสีขาวสีแดงแกงกินได้.
แคแกร, เปนต้นไม้หย่างหนึ่ง, ต้นโต, ดอกสีขาวบานเหมือนแกร, ต้มกินดี.
แคแดง, เปนต้นไม้อย่างหนึ่ง, ต้นไม่สู้โตนัก, ใบเล็ก ๆ, ดอกสีแดง, แกงกินได้.
แคป่า, เปนต้นไม้อย่างหนึ่ง, มักขึ้นอยู่ตามริมคลอง, ริมน้ำ, ดอกสีขาว, เหมือนแคแกร.
แคฝอย, คือแคแกรนั้นเอง.
แค่, ความเพียงนี้, ค่านี้, เท่ากัน, เปนคำเหนือ.
แค่กัน, ความที่เท่ากัน, เสมอกัน, เพียงกัน, ค่ากันนั้น.
แค่นี้, ความเท่านี้, เพียงนี้, เสมอนี้, ค่านี้.
แค่นั้น, ความที่เท่านั้น, เพียงนั้น, เสมอนั้น, ค่านั้น.
แค่โน้น, ความคือเท่าโน้น, เพียงโน้น, เสมอโน้น, ค่าโน้น.

ใค, สิ่งที่เปนคราบติดอยู่ที่ตัวคน ฤๅต้นไม้ฤๅสิ่งใด ๆ.
ใค, คือผู้ใด, ใคร, คนไหน.
ใค้, คือเอาไม้ฤๅมีดฤๅสิ่งใด ๆ แทงลงไปในดินฤๅที่ใด ๆ แล้วคัดขึ้นคืองัดขึ้นนั้นเอง.
โค, ๑ ว่างัว, เหมือนอุสุภราช เปนต้นนั้น.
โคดม, ๑ ว่าอุดมยิ่ง, เหมือนอย่างพระโคดมเปนต้นนั้น.
โคตะโม, ๑ ว่าอุดม, ว่าสูงสุด, คือกระกูลอันยิ่งอันอุดมนั้นเอง, เหมือนพระโคดมเปนต้น.
โคบาล, ๑ ว่าคนรักษางัว, เลี้ยงงัว, คือคนเลี้ยงโคนั้นเอง, (นั้นเอง.
โครพ, คือคาระวะแปลว่า, คารพย์. เหมือนอย่างคำนับ
โคปะกะ, ๑ ว่าข้อท้าวฤๅข้อตีน.
โคภาชเสมก, เปนชื่อเมืองอยู่ฝ่ายทิศตวันออกเฉียงเหนือคือเมืองนครราชเสมกนั้นเอง.
โคไมย, ๑ ว่าขี้งัว, มูลโค.
โคมูต, ๑ ว่าเยี่ยวงัว, คือมูตโคนั้นเอง.
เคารพ, ความนับถือ, ฤๅคำนับ, ฤๅคารพย์, เหมือนอย่างคาระวะเปนต้น.
เค้า, ความที่เปนต้นเหตุ, ต้นความ, เดิมเหตุ, เดิมความ, เหมือนเค้ามูลเปนต้นนั้น. (ความเดิม.
เค้าเงือน, ความที่เปนต้นเหตุ, เดิมเหตุ, ของเดิม,
เค้าเงิน, ความที่เงินเดิมนั้นมีอยู่มากน้อยเท่าใด, เงินนั้นว่าเค้าเงิน.
เค้าเดิม, ความที่เปนเหตุเดิม, ฤๅความเดิม.
เค้าโมง, คือเปนชื่อนกอย่างหนึ่งตัวเล็ก ๆ, ขนเขียวเหมือนนกแก้ว, แต่ปากสีดำ.
เค้ามูล, ความคือเหตุเดิมฤๅความเดิมนั้นเอง.
เค้าแมว, คือเปนชื่อนกอย่างหนึ่ง, หน้าตาเหมือนแมว, ขนลาย ๆ, กินหนูเปนอาหาร.
คำ, ความคือวาจาที่คนกล่าวต่างนั้น. อนึ่งอาหารที่เคี้ยวกินทีละก่อน ๆ นั้น.
คำกลาง, คือคนสองฝ่ายวิวาทกันด้วยเงินติดกันผู้เจ้านี่ว่าจะเอาสิบบาทร, ผู้ลูกนี่จะให้แต่ห้าบาทร, ผู้ว่าเปนคำกลางนั้นว่า, เอาแต่แปดบาทรเถิด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำ กล่าว, คือ วาจา ที่ คน พูด กัน ต่าง ๆ นั้น เอง.

คำ โจทย์, คือ คำ ผู้ ฟ้อง หา ความ กล่าว โทษ กัน นั้น, คือ คำ ท้วง คำ ถาม นั้น เอง.

คำ ฉันท์, คือ วาจา ที่ คน อ่าน หนังสือ กลอน กำหนด ตาม อักษร นั้น เอง.

คำ ต่ำ, คือ คำ ชั่ว คำ อยาบ คำ ชั่ว นั้น เปน ต้น ว่า อ้าย สุนัข เหมือน อย่าง คำ ไพร่ นั้น เอง.

คำ นึง, คือ ความ ที่ คิด ตรึก ตรอง ไป ต่าง ๆ นั้น, เหมือน อย่าง วิตก วิจารณ์ เปน ต้น นั้น.

คำ ตอบ, คือ วิสัชนา แล คำ กล่าว แก้, คำ สำแดง ความ ใน คำ ถาม นั้น, เหมือน อย่าง กล่าว คำ โต้ แย้ง.

คำนับ, การ ที่ กระ ทำ คำรพ, นบ นอบ นับถือ นั้น เอง, คือ ความ ที่ ยำ เกรง นั้น.

คำ บอก เล่า, คือ คำ บอก กัน ต่อ ๆ ไป, ด้วย ความ ต่าง ๆ นั้น.

คำ พราง, ความ ที่ พูด ปด, พูด ไม่ จริง, พูด โกหก, พูด ต่อแหลอ นั้น เอง.

คำ เปรียบ, คือ คำ อุปะมา, เหมือน อย่าง คำ เทียบ, อุปะไมย เปน ต้น นั้น.

คำภีร์, ๑ ว่า ภูก ซึ่ง, หฤๅ หนังสือ กำหนด มัด หนึ่ง.

คำ จำเลย, คือ คำ ผู้ ต้อง ฟ้อง มา ให้การ แก้ คำ ฟ้อง เขา นั้น, คือ คำ เฉลย นั้น เอง.

คำ หยาบ, คือ คำ ค่า เปน ต้น ว่า อ้าย ถ่อย.

คำรน, คือ เสียง ร้อง ศุก ศาม, คำราม นั้น เอง, เหมือน อย่าง เสียง ฟ้าร้อง เปน ต้น.

คำรพ์, คือ การ ที่ นับถือ ยำ เกรง นั้น, แล การ คำนับ, เหมือน อย่าง คาระวะ เปน ต้น นั้น.

คำราม, ความ เหมือน หมา หฤๅ แมว นั้น โกรธ กัน มัน ย่อม ทำ เสียง ดัง ซึ่ ๆ อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง คำรน ร้อง.

คำลึก, ความ ที่ คน พูดจา เรื่อง ความ, ที่ แอบ แฝง ลี้ ลับ, ผู้ ใดมิใคร่ อาจ จะ ล่วง รู้, หฤๅ เปน คำแผลง นั้น.

คำสั่ง, คือ ความ ที่ คน กล่าว คำ ว่า, จง ทำ สิ่ง นั้น, จง ไป บอก คน นั้น, ท่าน อย่า ทำ ดั่ง นี้ ไม่ ควร.

คำสูง, คือ ราชาศรรพท์, ที่ เปน คำ ทูล พระมหา กระษัตร นั้น.

คำสัจ, คือ คำ จริง, ไม่ เปน คำ เท็จ, ไม่ พูด กลับ กลอก.

คำ สอน, คือ ความ ที่ บอก กล่าวให้ เล่า เรียญ สรรพ วิชา การ ว่า, ทำ อย่าง นี้ ดี, ทำ อย่าง นี้ ไม่ ดี เปน ต้น.

ค่ำ, คือ เวลา พลบ มืด แล้ว นั้น, คือ เวลา กลาง คืน นั้น เอง.

ค่ำ คืน, คือ กาล ตั้ง แต่ เวลา มืด ค่ำ ลง แล้ว นั้น, คือ เวลา รายตรี นั้น เอง.

ค่ำ หนึ่ง, คือ วัน ที่ หนึ่ง ช้าง ขึ้น หฤๅ วัน ที่ หนึ่ง ช้าง แรม นั้น, หฤๅ คืน หนึ่ง นั้น เอง.

ค่ำ เย็น, คือ เวลา ใกล้ พลบ ลง นั้น, คือ เพลา เย็น จวน ค่ำ นั้น เอง.

ค่ำ มืด, คือ เพลา พลบ ค่ำ มืด สิ้น แสง ตวัน แล้ว, คือ เวลา กลาง คืน นั้น เอง.

ค่ำ สนทยา, คือ เวลา โพ้เพล้ ฉมุก ฉมัว นั้น.

ค้ำ, ความ ที่ เรือน จะ ชุด หฤๅ ต้น ไม้ หฤๅ สิ่ง ของใด ๆ, เอน จวน จะ ล้ม ลง, เอา ไม้ ง้าม หฤๅ สิ่งใด ๆ จุน กาน รับ ไว้.

ค้ำคอ, คือ การ ที่ เอา ไม้ ใส่ เข้า ที่ คอ แล้ว เสือก ไป นั้น.

ค้ำ จุน, ความ ที่ สิ่ง ของใด ๆ ชุด ลง, หฤๅ เอน ชาย จวน จะ ล้ม เอา ไม้ ค้ำ รับ รอง ไว้, คือ ความ ที่ รับ จุน ไว้ นั้น เอง.

ค้ำ ส่ง เสีย, คือ การ ที่ เอา ไม้ ใส่ ถึม เข้า แล้ว เสือก ไป นั้น.

ค้ำชู, การ ที่ คน ระ ยก เสา ตั้ง ขึ้น. หฤๅ ของ สิ่ง ใด ๆ เอา ไม้ ค้ำ ชู ยก ขึ้น ไว้, คือ ความ ที่ รับ ชู ไว้ นั้น เอง.

คะ, คำ ที่ คน พูด จา รับ คำ กัน, เหมือน อย่าง เออ นั้น.

คะจร, คือ ข่าว แล เรื่อง ความ สิ่ง ใด ๆ, ที่ เขา พูด จา เล่า ภา ต่อ ๆ ไป นั้น.

คะชา ธาร, ๑ คือ ช้าง สำหรับ กระษัตริย์ ขี่ นั้น คือ ช้าง พระ ที่ นั่ง นั้น เอง.

คะ ชา ภรณ์, ๑ คือ เครื่อง ประดับ เครื่อง ตก แต่ง ของ ช้าง.

คะ ชินทร์, ๑ เปน สัพท์ แปล ว่า ช้าง เปน ใหญ่, ว่า พญา ช้าง ก็ ได้.

คะเชนทร์, ๑ ว่า ช้าง ที่ เปน นาย ฝูง ช้าง ทั้ง ปวง.

คชสีห์, ๑ เปน ชื่อ สัตว สี่ ท้าว, รูป เหมือน ราชสีห์, แต่ มี งวง น่อย หนึ่ง.

คะดี, ข้อ ความ ทั้ง ปวง, ฤๅ เปน เหตุ ต่าง ๆ นั้น.

คะดีโลกย์, คือ สรรพ การงาน, แล ข้อ ประฏิบัติ แห่ง โลกย์ ทั้ง ปวง ต้น เปน นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คะติ, ๑ ว่าไป, เหมือนอย่างอสุคะติ, ฤๅทุคะติ, ไปดี, ไปชั่ว, เปนต้นนั้น.

คะติธรรม, คือข้อความที่เปนฝ่ายธรรม, มีศิลห้าเปนต้น, คือความที่เปนไปตามธรรมนั้นเอง.

คะณ, ๑ คืออาการเปนหมู่, เปนพวก, คือคนฤๅสัตว, มาประชุมพร้อมกันอยู่เปนหมู่นั้น.

คะณญาติ, ๑ แปลว่าหมู่แห่งญาติ, คือพวกญาติทั้งปวงนั้นเอง.

คะณิกา, ๑ คือเปนหญิงเจ้าหมู่, ฤๅหญิงเปนใหญ่ในหมู่นั้น,

คะณนาง, คือหมู่นางหญิงเหมือนอย่างฝูงนางนกรีนั้นเอง.

คะณะ, คือการที่พวกพระสงฆ์, ที่ตั้งอยู่เปนพวก ๆ, เปนหมู่ ๆ นั้น.

คะณนก, คือหมู่นก, ฝูงนก, พวกนก, เล่านก.

คะณะณา, คือว่าการนับตั้งแต่ ๑ เปนต้นไป.

คะนอง, คืออาการที่คนฤๅสัตวรื่นเริงบันเทิงใจ, วิ่งเต้นโลดโผนไปมาต่าง ๆ นั้น, คือลำพองนั้นเอง.

คะนน, เปนชื่อม่อสำรับตักน้ำ, ทำด้วยดินโตประมาณเท่าบาตรพระสงฆ์, หนึ่งคือม่อกละธอมนั้นเอง.

คะนน, เปนสิ่งของสำรับตวง, ทำด้วยกะลามะพร้าวบ้าง, ทำด้วยทองเหลืองบ้าง.

คะแนน, เปนของสำหรับกำหนฎเมื่อนับสิ่งของ, คือให้รู้ว่าสิบ, ว่าร้อย, ว่าพันเปนต้น.

คะเน, คือการประมาณ, การคาด, การเดา, เหมือนอย่างคำว่าเหนจะเปนนั้นเอง.

คะน่ำคะเน, คะน่ำเปนคำสรร้อย, แต่คะเนนั้นเปนการที่คนคาดการกำหนฎเอาโดยใจในใจว่าจะเปนเช่นนั้น.

คะนะนา, คือการนับให้รู้ว่าร้อย, ว่าพัน, ว่าหมื่น, ว่าแสนเปนต้น.

คะนำ, คืออาการที่หนักขว้ำลงนั้น.

คะมะนาการ, ๑ ว่าไปคืออาการที่ไปนั้นเอง.

คะม่ำ, คืออาการเอาปากซุบเอา ๆ, เหมือนสุนัขมันชิงกันกินเข้านั้น.

คะรุ, ๑ ว่าหนัก, ช้า, เหมือนอย่างครุกรรม, ครุโทษนั้นเอง.

คะรุวนา, เปนคำโลกย์พูดว่า, อุปะมาฉันใด, คือดุจดังนั้นเอง.

คะรุกรรม, ความที่กระทำการหนัก, ฤๅกระทำการหยาบ, เหมือนคนฆ่าบิดามารดาเปนต้น.

คะรุภัณฑ์, เปนเครื่องใช้สอยที่หนัก, ฤๅเครื่องใช้ที่หยาบ, คือโอ่งอ่างไหเปนต้น.

คะฆาวาศ, คือคนที่ถือเพษคฤหัฐ, อยู่บ้านอยู่เรือนบริโภคกามคุณ, ไม่ได้ออกบวชนั้นเหมือนอย่างคฤหัฐนั้น.

คฤหา, ๑ คือเคหาแปลว่าเรือน, เปนคำแผลงว่าคฤหา.

คะระหา, เปนคำติเตียน, พูดประจารต่าง ๆ, เหมือนอย่างคำกล่าวขวันเปนต้นนั้น.

คะระหานินทา, คือความติเตียน, แลนินทาว่า, คนนั้นกะทำความชั่วร้ายนั้น.

คะวี่คะวาด, คือการเร็วการด่วน, เหมือนอย่างจะทำการสิ่งใด ๆ, ฤๅจะไปจะมา, ก็ย่อมทำเร็ว, จะไปมาก็ด่วน ๆ.

คะหะบดี, แปลว่าชายเปนใหญ่ในเรือน, มิใช่คนเปนขุนนางเปนแต่คนมั่งมี.

คะอักคะอาย, อาการที่คนพิรุทธ์, พูดจาไม่เต็มปาก, เหมือนคนทำความชั่วต่าง ๆ ไว้, ผู้อื่นรู้แล้วถามบอกอุบอิบไป

คฤหัฐ, คือคนทั้งปวงที่ไม่ได้ถือบวช, เหมือนพระสงฆ์นั้น.

คะแอม, คืออาการที่คนทำเสียงคล้ายกันกับไอ, เหมือนเสลดติดคอแล้ว, ทำให้เสลดน่นเคลื่อนออกคะคะ, นั้น.

คัก, อาการเปนความร่าเริงไม่คลัวใคร, คือคนฤๅสัตวมีใจเหิมฮึกเหนฆ่าศึกแล้วดีใจ, จะใคร่รบนั้น.

คัก ๆ, เปนเสียงหัวเราะดังเช่นนั้นมีบ้าง.

คึก, ความเหมือนกันกับคัก, อนึ่งเปนเสียงคน, ฤๅสัตวตื่นตกใจ, ด้วยเหตุอันใดอันหนึ่ง.

คึกคัก, อาการเปนเสียงคนมากเดินเข้าออก, ที่ประตูเมืองดังเช่นนั้นมีบ้าง.

คาก ๆ, เปนเสียงคนหัวเราะดังเช่นนั้นมีบ้าง.

คุก, เปนชื่อที่โรงใหญ่, สำวับขังพวกนักโทษไว้, มิให้หนีไปได้, อนึ่งเปนยุ้งที่สำรับใส่เข้าเปลือกนั้น.

คุกเข่า, อาการที่คน, ฤๅสัตว, ย่อตัวลงแล้ว, กะทำให้เข่าทั้งสองนั้น, ตั้งลงกับพื้น.

คุกเข้า, คือยุ้งฉาง, ที่สำรับใส่เข้าเปลือกไว้นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุกคลาน, คือ อาการ ที่ ทำ เข่า ทั้ง สอง, ให้ ตั้ง ลง เหนือ พื้น แล้ว, เอา มือ ท้าว ลง ทั้ง สอง ข้าง, ยก เท้า ไป นั้น.

คุกคาม, เปน เสียง ที่ คน ฤๅ สัตว โกรธ, ตวาด ขู่ คำราม นั้น.

โคก, เปน ชื่อ ที่ ดอน, ฤๅ ที่ สูง, คือ คน ขน เอา ดิน มา ภูน ขึ้น, ให้ เปน เนิน สูง นั้น.

โคกกะสุร, คือ เปน ชื่อ ของ อย่าง หนึ่ง, ต้น เปน เถา เลื้อย อยู่ ตาม ดิน, ลูก เปน หนาม ใช้ ทำ ยา.

โคกกะออม, คือ เปน ชื่อ ของ อย่าง หนึ่ง, ต้น เปน เถา เลื้อย ไป, ใบ เปน แฉก ๆ ใช้ ทำ ยา.

โคกขาม, เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง, ชื่อ อย่าง นี้, มีอยู่ใน แขวง หัว เมือง ท่า จีน. (บุรีย์.

โคกคลี, เปน ชื่อ ที่ แห่ง หนึ่ง, มี อยู่ ใน แขวง หัว เมือง สุพรรณ

โคก นา, คือ ที่ สูง, ที่ ดอน, เปน เนิน อยู่ ที่ ท้อง นา นั้น.

โคก บ้าน, คือ ที่ ดอน, เปน เนิน, สูง กว่า ที่ อื่น, สำรับ เปน ที่ คน ทั้งหลาย ได้ อาไศรย ปลูก เรือน.

โคก มะนาว, เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง, เปน ที่ สำรับ จอด เรือ ขึ้น นมัศการ พระ พุทธ บาท, อยู่ใน แขวง กรุง เก่า.

โคก วัก, คือ ที่ ดอน, เปน เนิน สูง อยู่ ตาม วัด เก่า ๆ, ครั้ง บ้าน เมือง ดี นั้น.

โคกสลุด, เปน ชื่อ บ้าน แห่ง หนึ่ง, มี อยู่ใน แขวง เมือง เหนือ, ชื่อ อย่าง นั้น.

คอก, คือ อาการ ที่ ล้อม สำรับ ขัง วัว, ควาย, แพะ, แกะ, หมู ทั้ง ปวง, อนึ่ง คน แขน เสีย งอ อยู่ เหยียด ไม่ ตรง นั้น.

คอกแกะ, คือ ที่ ล้อม, ทำ ด้วย ไม้ เหมือน เล้า หมู, สำรับ ขัง แกะ ไว้.

คอกควาย, คือ ที่ ล้อม, ทำ ด้วย ไม้, เปน ที่ เขื่อน วง รอบ, มี ประตู เข้า ออก, สำรับ ขัง ควาย ไว้.

คอกวัว, คือ ที่ ล้อม ทำ ด้วย ไม้, เหมือน คอก ควาย, สำรับ เปน ที่ ขัง วัว ไว้. (ฝูง หมู ไว้ นั้น.

คอกหมู, เปน ที่ ทำ ด้วย ไม้, เปน เล้า ล้อม รอบ, สำรับ ขัง

คง, คือ อาการ ที่ เปน ของ ยั่งยืน, ตั้ง มั่น อยู่ กับ ที่, มิได้ ยักย้าย ไป อย่างอื่น, ฤๅ คำ ยั่งยืน, มิได้ แปรปรวน.

คงกะพัน, อาการ ที่ คน ฟัน ไม่ เข้า, แทง ไม่ เข้า, ตี ไม่ แตก, เหมือน อย่าง คน ชาตรี นั้น เอง.

คงคา, คือ แม่ น้ำ ทั้งปวง, เหมือน อย่าง แม่ น้ำ คงคา แล ชะ ริระ วะดี เปน ต้น.

คงจะ, ความ คือ จะ ทำ เปน แน่, ฤๅ จะ ได้ เปน แน่, จะ ไป เปน แน่ เปน ต้น นั้น.

คงได้, ความ คือ ได้ เปน แท้, ได้ เปน แน่ นั้น.

คงที่, อาการ ที่ สิ่ง ของ ยั่งยืน อยู่ กับ ที่, มิได้ แปรปรวน, กลับ กลาย เปน อื่น นั้น, คือ ธรรม นั้น เอง.

คง อยู่, ความ ที่ สิ่ง ของ ทั้งปวง ตั้ง มั่น, มิได้ กลับ กลาย ไป เปน อื่น นั้น, คือ ธรรม นั้น เอง.

คังคก, เปน สัตว อย่าง หนึ่ง, สี่ ตีน ตัว เล็ก ๆ, ดำ ๆ, คล้าย กบ กิน ไม่ ได้.

คั่ง, คือ อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว เดิร มา จะ ออก จาก ประตู, ยัง ออก มิได้, ต้อง ยุด รอ กัน อยู่, คือ ประดัง กัน นั้นเอง.

คั่ง กัน, คือ อาการ ที่ จะ ออก ประตู, ฤๅ ออก จาก ที่ ใด ที่ หนึ่ง, ยัง ออก มิได้, ต้อง ยุด รอ ติด กัน อยู่ นั้น.

คั่งแค้น, คือ อาการ ที่ เมื่อ ลม มัน อั้น อยู่ใน รู จมูก, ขณะ เมื่อ มี ความ โทมนัศ ขัด แค้น นั้น.

คั่ง คับ, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว มาก มาย หนัก ต้อง เบียด เสียด เยียดยัด กัน อยู่.

คาง, อาการ คือ อะไวยวะ ที่ สุด ขา ตะไกร ใต้ ปาก นั้น, อนึ่ง ต้น ไม้ ใบ เล็ก ๆ คล้าย ใบ มะขาม ชื่อ อย่าง นั้น.

คางเบือน, เปน ชื่อ ปลา อย่าง หนึ่ง ตัว ยาว ๆ ไม่ มี เกล็ด, คาง มัน ยื่น ยาว กว่า ปาก เบื้อง บน.

คางทุม, อาการ โรค อย่าง หนึ่ง, มัน ย่อม บังเกิด ที่ คาง แล้ว, กระทำให้ คาง นั้น บวม อูม ขึ้น.

คางหมู, คือ อาการ คาง ของ หมู นั้น เอง, อนึ่ง ประเทศ ที่ ใด ๆ มี สันดาน เหมือน คาง หมู, ก็ เรียก อย่าง นั้น.

ค่าง, คือ สัตว อย่าง หนึ่ง รูป ร่าง คล้าย ลิง, แต่ โต กว่า ลิง น่อย หนึ่ง, อนึ่ง ที่ อะไวยะวะ เบื้อง ซ้าย ขวา ก็ เรียก อย่าง นั้น.

ค้าง, การ ที่ คน ทิ้ง สิ่ง ใด ๆ ขึ้น ไป บน ที่ สูง เกี่ยว ค้อง อยู่, ฤๅ คน ติด ทรัพย สิ่งของ ทองเงิน กัน อยู่, ฤๅ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ ไม่ แล้ว นั้น.

ค้าง คราว, ความ คือ การ ที่ เปน คราว วาระ เขา ไป, เปน ต้น, ตัว ไม่ ไป เปน ต้น นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค้าง เกิน, ความ คือ ทรัพย สิ่ง ของ เกี่ยว ค่อง ติด พัน เกิน กัน อยู่ นั้น.

ค้าง คืน, ความ คือ แรม คืน อยู่, เหมือน คน ไป ธุระ อันใด กลับ ไม่ ทัน ใน วัน นั้น, ไป อยู่ คืน หนึ่ง เปน ต้น ว่า ไป.

ค้าง คาว, เปน ชื่อ สัตว อย่าง หนึ่ง, หน้า มัน เหมือน หมา ผอม, ตา สว่าง กลาง คืน, มี ปีก บิน ได้, กิน ผลไม้.

ค้าง มรสุม, คือ ค้าง ระดู ลม อยู่ สิ้น ระดู หนึ่ง.

ค้าง น้ำ, คือ การ ที่ คน ไป ไม่ ทัน น้ำ, เหมือน จะ ขึ้น ไป กรุง เก่า, เมื่อ เวลา น้ำ ขึ้น, ไป ไม่ ทัน, น้ำ ลง เสีย นั้น.

ค้าง แห้ง, คือ ความ ที่ เรือ ขึ้น ติด อยู่ ที่ ไม่ มี น้ำ นั้น.

คุ้ง, คือ ฝั่ง ฟาก ทาง ข้าง คด ข้าง อ้อม แห่ง แม่ น้ำ, แล ห้วย คลอง ทั้งปวง นั้น.

คุ้ง หน้า, คือ อาการ ที่ ตลิ่ง คด, ตลิ่ง อ้อม, ที่ อยู่ ใน เบื้อง หน้า นั้น.

คุ้ง น้ำ คือ ที่ ฝั่ง คด ฝั่ง อ้อม, แห่ง แม่ น้ำ แล คลอง ทั้งปวง นั้น.

คุ้ง นี้, คือ ฝั่ง อ้อม นี้, ฤๅ ตลิ่ง อ้อม นี้.

คุ้ง โน้น, คือ ตลิ่ง คด ข้าง โน้น, ฤๅ ตลิ่ง อ้อม ข้าง โน้น.

คึ่ง เคียด, คือ ความ ขัด ใจ น่อย ๆ ไม่ โกรธ นัก นั้น.

คึ่ง โกรธ, คือ ความ เคือง แล โกรธ กล้า นั้น.

แค่ง, คือ อะไวยวะ ที่ เปน ท่อน เบื้อง ต่ำ, ต่อ ขา ลง ไป จน ถึง ข้อ ตีน นั้น.

โค่ง, เปน ชื่อ ของ ใหญ่ ทั้งปวง, คือ คน. ฤๅ สัตว, ฤๅ สิ่ง ของ ใด ๆ ที่ เติบ โต นั้น.

โค้ง, เปน ชื่อ ของ ที่ อ้อม ค้อม ทั้งปวง, คือ คน ดัด ไม้ โค้ง เข้า ทำ ปะทุน เรือ เปน ต้น, ฤๅ หนทาง, แล ลำ น้ำ ที่ อ้อม ค้อม ไป มา เปน ต้น นั้น.

โค้ง เค้ง, เปน ชื่อ สิ่ง ของ ที่ คด ไป คด มา, เหมือน อย่าง คน วาง ของ ไว้ ไม่ ราบ, ไม่ ตรง, สูง ๆ, ต่ำ ๆ, โกง ไป โกง มา นั้น เอง.

ค่อง, เปน ชื่อ สิ่ง ของ สำหรับ ใส่ ปลา, ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ทำ ด้วย หวาย บ้าง, เปน รูป กลม ๆ, คอ ค่อม ๆ, ปาก แบะ ๆ.

ค่อง เกี่ยว, ความ คือ สิ่ง ของ ที่ ติด ห้อย อยู่ บน ที่ สูง นั้น, อนึ่ง พูด เปน คำ เปรียบ, เหมือน คน ติด ค้าง เข้า ของ กัน อยู่ นั้น.

ค่อง ขัด, ค่อง คือ ติด อยู่. ขัด นั้น คือ ไม่ สดวก, เหมือน คน ระ ไป เปน ต้น, ติด อยู่, ว่า เช่น นั้น.

ค่อง อยู่, อาการ คือ สิ่ง ของ ใด ๆ, ที่ ลอย มา ค้าง ติด อยู่ นั้น.

ค่อง อ้อย, เปน ชื่อ การ เล่น พะนัน กัน ด้วย อ้อย อย่าง หนึ่ง.

คัง, เปน ชื่อ เครื่อง ประโคม, มี ฆ้อง วง เปน ต้น, ฤๅ ฆ้อง โหม่ง. คัง สามย่าน, เปน ชื่อ ต้น อย่าง หนึ่ง, ใบ หนา รัก ๆ, สำรับ ใช้ ทำ ยา, ดอก เล็ก ๆ, สี เหลือง ๆ.

คัง กะแต, เปน ชื่อ ฆ้อง อย่า หนึ่ง, เหมือน อย่าง ฆ้อง ตะ เวน นั้น.

ควง, คือ ของ ที่ สำรับ ใช้ อัด นังสือ, อนึ่ง คือ อาการ กระทำ ให้ หมุน ไป โดย รอบ, เหมือน ปั่น ฝ้าย นั้น.

ควง กระบอง, คือ การ ที่ คน เอา ไม้ กระบอง ยาว ประมาณ สี่ ศอก, แกว่ง ให้ หมุน เหมือน จังหัน นั้น.

ควง ตี หนังสือ, เปน ชื่อ เครื่อง สำรับ ตี หนังสือ อย่าง หนึ่ง, มี ควง สำหรับ หัน ได้.

ควง ไม้, คือ เปน ชื่อ ที่ ปริมณฑล, เปน ร่ม กลม โดย รอบ แห่ง ต้น ไม้ ทั้งปวง นั้น.

ควง มหาโพธิ์, คือ เปน ชื่อ ปริมณฑล แห่ง ไม้ มหาโพธิ์, ที่ เปน กิ่ง ทอด ออก ไป โดย รอบ นั้น.

ควง เหล็ก, คือ เปน ชื่อ ควง ทำ ด้วย เหล็ก, เหมือน ที่ หมอ หัน อัก กระดาก หนังสือ พิมพ์ นั้น.

เคียง, คือ เปน ชื่อ อาการ ใกล้, เหมือน อย่าง สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ตั้ง ไว้, ฤๅ วาง ไว้ ใกล้ ๆ ริม ๆ กัน นั้น.

เคียง กัน, คือ เปน ชื่อ อาการ ใกล้ กัน, เหมือน อย่าง คน ฤๅ สัตว ยืน อยู่ ใกล้ ๆ กัน เปน ต้น นั้น.

เคียง ข้าง, คือ อาการ ที่ อยู่ ข้าง ๆ ฤๅ ริม ข้าง ๆ นั้น เอง.

เคียง คู่, คือ อาการ ที่ อยู่ ใกล้ ๆ กัน, เหมือน อย่าง สิ่ง ของ ที่ เปน คู่ เคียง กัน อยู่ นั้น.

เคียง เรียง, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ วาง ไว้ ใกล้ กัน ต่อ ๆ ออก ไป นั้น.

เคือง, คือ ความ ที่ เจ็บ เหมือน อย่าง ผง เข้า ตา, ฤๅ หนาม เสียน เล็ก ๆ, ที่ ยอก ติด อยู่ ใน ผิว เนื้อ นั้น.

เคือง กัน, โกรธ กัน, คือ ความ เจ็บ ใจ น้อย ๆ, เหมือน อย่าง คน ขัด ใจ ด้วย เหตุ อันใด อัน หนึ่ง เล็ก น้อย นั้น, คือ ความ ที่ ไม่ ชอบ กัน นั้น เอง.

เคือง ใจ, ขัด ใจ, คือ คน ขัด ใจ โกรธ กัน ข้าง เล็ก น้อย, เหมือน อย่าง หมอง ใจ กัน นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เคือง พระไทย, คือ เคือง ใจ, ฤๅ เจ็บ ใจ นั้น เอง, แต่ พูด เปน คำ ใน.

เคือง ขุ่น, คือ ความ โกรธ ที่ บังเกิด ขุ่น เคือง อยู่ ใน ใจ นั้น.

เคือง แค้น, คือ ความ ที่ ใจ โกรธ หน่อย ๆ คับ แค้น ใจ นั้น.

เคือง ตา, คือ ความ ที่ เจ็บ ใน ตา, เมื่อ ผง เข้า ไป อยู่ นั้น, ฤๅ เจ็บ ตา แดง เปน ต้น.

คด, คือ อาการ ที่ ไม่ ตรง นั้น, เหมือน อย่าง ไม้ คด บ้าง, คน คด บ้าง, คลอง คด บ้าง, คือ โกง นั้น เอง.

คด โกง, คือ อาการ สิ่ง ของ ที่ ไม่ ซื่อ, ไม่ ตรง นั้น เอง, เหมือน ไม้ ที่ โกง ไป โกง มา, ฤๅ คน โกง โกหก ตอแหล นั้น.

คด ข้อ, คือ อาการ ของ ไม้, ฤๅ คน มัน คด, มัน โกง อยู่ ที่ ข้อ นั้น.

คด เข้า, คือ การ กระทำ ให้ เข้า สุก ออก จาก ม่อ, ฤๅ ออก จาก ครก นั้น.

คด คัอม, คือ อาการ สิ่ง ที่ ตน น้อม ลง เบื้อง ต่ำ, เหมือน คน หลังโกง, มี ตัว น้อม ลง เบื้อง หน้าเปน ต้น นั้น.

คด เคียว, คด นั้น ว่า แล้ว, แต่ เคียว นั้น เปน คำ สร้อย.

คชสาร, เปน ชื่อ แห่ง ช้าง ทั้งปวง นั้น เอง, เปน คำ แผลง.

คชส่าน, เปน ชื่อ แตงโม, ที่ มี สี อัน เหลือง นั้น, กิน หวาน ดี มี รส ชื่นใจ.

คชสีห์, เปน ชื่อ สัตว อย่าง หนึ่ง สี่ เท้า, โต เท่า กับ งัว, ขน ลาย สี ต่าง ๆ, มี งวง มี งา เหมือน ช้าง, มี กำลัง มาก, อยู่ ป่า สูง.

คัด, เปน การ กระทำ อย่าง หนึ่ง, คือ ง้าง ให้ ฝา ออก จาก ที่ บ้าง, ง้าง ไม้, ง้าง เสา, ขึ้น จาก ที่ บ้าง.

คัดค้าว, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง ดอก หอม, ต้น มี หนาม.

คัดง้าง, คือ การ ที่ เอา ไม้ พลอง คัด ฝา, ฤๅ คัด ไม้ คัด เสา, แล้ว ง้าง ออก จาก ที่ นั้น.

คัด ค้าน, คือ ความ ที่ ติด ใจ ให้ ยก เสีย, เหมือน อย่าง ค้าน พญาณ ว่า. เปน คน ชั่ว นั้น.

คัด จมูก, อาการ ที่ หายใจ ทาง จมูก ไม่ สดวก, เหมือน คน เปน หวัด หายใจ ไม่ ใคร่ ออก นั้น.

คัด ฉาก, คือ การ ที่ คน ถือ ท้าย เรือ, ไม่ ภายเลย, เอา ภาย ลง แช่ ไว้, คอย แต่ คัด กับ วาด นั้น.

คัด ท้าย, คือ การ ที่ คัด ท้าย เรือ ด้วย ภาย ใน น้ำ นั้น เอง.

คัด ไม้, คือ การ ที่ เอา พอง คัด ไม้ เสา, ไม้ ซุง, ให้ เคลื่อน คลาด ออก จาก ที่ นั้น.

คัด ไว้, เปน คำ ว่า, ให้ คัด ท้าย เรือ ไว้, คือ ความ ที่ ให้ งัด ไว้ นั้น เอง.

คัด ออก, คือ การ ที่ เอา ภาย ภุ้ย น้ำ ทำ ให้ หัว เรือ ออก ไป, คือ การ ที่ ให้ งัด ออก นั้น เอง.

คาด, เปน ชื่อ การ กระทำ อย่าง หนึ่ง, คือ เอา เชือก รัด ลง บ้าง, เอา ด้าย รัด ลง บ้าง, เรียก อย่าง นั้น เอง.

คาด การ, เปน การ คะเน, การ ประมาณ, คือ คิด ว่า, การ นี้ เหน จะ เปน อย่าง นั้น อย่าง นี้ เปน ต้น.

คาด กาล, คะเน เวลา, คือ ความ ที่ คิด ประมาณ, คิด คะเน เวลา เปน ต้น.

คาด ใจ, ประมาณ ใจ, ความ ที่ คิด คะเน ใน ใจ ว่า, กระทำ อย่าง นี้ ที่ จะ ได้, กระทำ อย่าง นี้ เหน จะ ไม่ ได้ เปน ต้น.

คาด เชือก, คือ การ ที่ เอา เชือก คาด ผูก รัด เข้า ที่ มือ, เหมือน อย่าง คน จะ ชก ควย เปน ต้น นั้น.

คาด เตียว, คือ การ ที่ เอา ผ้า แคบ ๆ แต่ ยาว, คาด พันท์ รอบ บั้นเอว, แล ชาย ผ้า ที่ ยาว นั้น ลอด ลง ที่ หว่าง ขา, ห่อ ลูก ที่ ลับ แล้ว โจง ขึ้น ไป เหน็บ ไว้ กับ ผ้า ที่ เอว ข้าง หลัง.

คาด หนัก, คือ ความ ที่ คน คะเน นึก ใน ใจ ว่า, หนัก คน นี้ เหน จะ ลาด, หนัก คน นี้ เหน จะ โง่.

คาด โทษ, คือ ความ กำหนด ไว้ ว่า, จะ ลง โทษ, มี จำ แล ที่ เปน ต้น นั้น.

คาด พุง, คือ การ ที่ เอา ผ้า นุ่ง ฤๅ ผ้า ห่ม, พันท์ เข้า ที่ พุง นั้น.

คาด ราคา, คือ ความ ที่ ประมาณ กำหนด ราคา ของ ต่าง ๆ ว่า, เหน จะ เปน ราคา เท่า นี้ เท่า นั้น.

คาด หมาย, คะเน หมา, คือ ความ ที่ คน เหน ของ สิ่ง ใด ๆ, คิด คาด หมาย ตา ไว้ ว่า, เท่า นั้น เท่า นี้ เปน ต้น.

คาด รัตะคด, รัด กายะ พันท์, คือ การ ที่ พวก พระ สงฆ์, เอา ผ้า แพร ยาว ๆ, ทบ คาด รัด ไว้ ที่ เอว บ้าง ที่ อก บ้าง.

คาด เวลา, ประมาณ กาล, คือ ความ ที่ นึก ประมาณ เวลา, เหมือน คน ไม่ เหน นาฬิกา, ก็ คาด ดู ว่า เวลา นี้ เหน จะ เท่า นั้น เท่า นี้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คาดอก, รัดอก, คือการที่เอาผ้า, ฤๅเชือก, รัดผูกไว้ที่อก, เหมือนพระสงฆ์ทั้งปวง, เอารัดประคดคาดผูกไว้ที่อกนั้น.

คาดเอว, รัดเอว, คือการที่เอาผ้าผูกไว้ที่เอว, เหมือนพวกพระสงฆ์, แลพวกตำรวจเอาราดประคดผูกไว้ที่เอวนั้น.

คิด, นึก, คือความที่นึกตรึกตรองไปในอารมณ์ต่างนั้น. คือคือความวิตกที่วิจารณ์นั้นเอง.

คิดกัน, หารือกัน, คือความที่คนสองคน, ฤๅสามคนเปนต้น, จะทำการสิ่งใด ๆ, ย่อมคิดอ่านปรึกษากันนั้น.

คิดการ, ตรึกตรองการ, คือความที่คนจะกระทำสิ่งใด ๆ ต้องคิดก่อนว่า, กระทำอย่างนี้ควร, ทำอย่างนี้ไม่ควร.

คิดกระบถ, นึกประทุษร้ายพระเจ้าแผ่นดิน, คือการที่บุคลประทุษร้ายต่อพระมหากระษัตริย์นั้น.

คิดคด, คิดทระยศ, คือความที่คนคิดไม่ตรง, คือความที่ตรึกตรองจะโกงนั้นเอง.

คิดงาน, คิดการ, คือความที่คนคิดทำการทั้งปวงต่าง ๆ.

คิดดู, นึกดู, คือความที่คิดตรึกตรองแล้ว, พิจารณาดูด้วย, เหมือนอย่างพวกโหรเปนต้นนั้น. (ต่าง ๆ นั้น.

คิดตรึกตรอง, คือความที่คิดวิตก, วิจารณ์ไปในอารมณ์

คิดถึง, คือความคิดไปถึงคนเปนต้น.

คิดในใจ, คือความที่คนคิดนึกตรึกตรองอยู่แต่ในใจนั้น.

คิดรักษ์, คือความที่นึกรักษาในใจเหมือนอย่างชายหนุ่ม, เหนหญิงสาวให้คิดรักอยู่ในใจเปนต้นนั้น.

คิดร้าย, คือความที่คิดจะกระทำประทุษร้าย.

คิดภุก, คือความที่คนคิดเรื่องความที่ลับภุก, ที่ผู้อื่นคิดมิใคร่เหนนั้น, คือคิดไม่ดีนั้นเอง.

คิดโลภ, คิดมักมาก, คือใจที่คิดอยากจะได้เกินประมาณ, เหมือนอย่างคนเหนของผู้อื่นคิดว่า, ทำฉันใดจึงจะได้มาเปนของ ๆ เรา.

คิดหลง, คิดผิด, สัญญาวิปะลาศ, คือใจที่คิดหลงผิดไปต่าง ๆ เปนต้นว่า, รูปธรรม, ฤๅนามธรรมนั้นเที่ยง. ไม่แปรปรวน, ไม่เปนทุกข์เปนตัวเรา, ฤๅเปนของ ๆ เรา.

คิดว่า, คือใจที่นึกว่า, เรา จะว่าอย่างนี้, เรา จะกล่าวอย่างนี้, ฤๅใจที่คิดจะทำอย่างนี้, อย่างนั้นเปนต้น.

คิดให้, ความที่ช่วยเขาคิด, ฤๅคิดจะให้ของแก่ผู้อื่น.

คิดเสียใจ, คือความที่ใจไม่สะบาย, เหมือนอย่างสิ่งของอันใดเปนที่รักษ, พรากไปจากตัวเปนต้น, อนึ่งความที่คิดละอายใจนั้น.

คิดออก, คือความที่คิดขัดความอันใดที่ภุกเหนได้นั้น, คือความที่ระภุกขึ้นได้นั้นเอง.

คิดอดสู, คือความที่คิดอายในใจนั้นเอง, เหมือนอย่างคนกระทำความชั่วไว้, แล้วมีคนอื่นรู้เข้าก็อายในใจ.

คิดอ่าน, คือความที่คิดแล้วอ่านหนังสือไป, อย่างหนึ่งเปนคำว่าช่วยกันคิดอ่านนั้น.

คิดอาย, นึกบัดศี, คือความอดสูในใจนั้นเอง, คือความที่ตรึกตรองแล้ว, นึกบัดศีใจนั้น.

คุก, คืออาการสิ่งที่งอกอยู่ใต้ดิน, ไม่ขึ้นมาพ้นดินได้, อนึ่งคนฤๅสัตวนอนขดงอ, ไม่เอียดตีนเอียดมือนั้น.

คุกคู้, คดงอ, คือการที่ขดโค้งเข้า, เมื่อนคนนอนคุกคู้งอตัวอยู่, ฤๅทารกที่อยู่ในครรภ์นั้น.

คุกตะ, ๆ สำรวม, คือการรักษา, เหมือนอย่างคนนายเรือ, ฤๅคนรักษาเปนต้นนั้น.

คูธ, คือขี้แห้งคน, แลสัตวทั้งปวง, คือแต่บันดาของกินที่ตกเข้าไปอยู่ในท้องแล้ว, กลับออกมาตามทางรูก้นนั้น.

คูธนรก, เปนชื่อขุมนรกที่เต็มด้วยอาหมนั้น.

โคตร, คือเปนชื่อเผ่าพันธุ์, แห่งปู่ย่าตายายของคนทั้งหลายที่บังเกิดต่อ ๆ กันลงมานั้น, อนึ่งคือแซ่ฤๅกระกูลนั้น.

โคตรเดียวกัน, ความคือเปนวงษอันเดียวกัน, ฤๅเชื้อสายเดียวกัน, กระกูลเดียวกัน, เผ่าพันธุเดียวกัน, แซ่เดียวกันนั้น.

โคตรเค้าเก้าแก่, เปนคำด่ากันถึงพ่อแม่เปนต้นนั้น, คือความกล่าวถึงปู่ญ่าตายายในเดิมนั้น.

โคตรพ่อ, กระกูลบิดา, คือเผ่าพันธุเชื้อสายฝ่ายบิดา, คือแซ่ฝ่ายข้างพ่อนั้นเอง.

โคตรแม่, คือเปนวงษ, กระกูลข้างมารดา, คือแซ่มารดานั้นเอง.

โคตรญาติกา, คือเผ่าพันธุพวกพี่น้องอันบังเกิดสืบต่อกันมานั้น, คือวงษพี่วงษน้องนั้นเอง.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คอด กิ่ว, คือ อาการ สิ่ง ของ ที่ กิ่ว เล็ก อยู่ใน ท่า กลาง, เหมือน อย่าง คอ สาก เปน ต้น นั้น. (กลาง นั้น เอง.

คอด กลาง, กิ่ว กลาง, คือ อาการ สิ่ง ของ ที่ เล็ก คอด อยู่ ที่ คอด กิ่ว, กิ่ว คอด, คือ สิ่ง ของ ทั้ง ปวง, ที่ โต ไม่ เสมอ กัน, เล็ก ที่ ต้น บ้าง, ที่ กลาง บ้าง, ที่ ปลาย บ้าง นั้น.

เคียด, คือ ความ ที่ โกรธ แล้ว. ว่า กล่าว เสียบ แทง ตัด ก้อ ต่าง ๆ นั้น, คือ ปริภาษ สำแดง ไกย นั้น เอง.

เคียด ขึ้ง, คือ ความ โกรธ เกือง ใจ น้อย ๆ นั้น.

คน, ชน, บุคล, คือ มนุษ ชาย หญิง ทั้ง ปวง นั้น เอง, หา ใช่ สัตว เดียรฉาน ไม่ ดอก.

คน แก่, มนุษ แก่, คือ คน ที่ เกิด มา นาน, มี อายุศม์ มาก, จน ผม หงอก ฟัน หัก เปน ต้น นั้น, คือ คน ชรา นั้น เอง.

คน เก่า, คือ คน ที่ เคย อยู่ มา แต่ ก่อน, ฤๅ อยู่ มา นาน, หา ได้ มา อยู่ ใหม่ ไม่, คือ คน แรก คน เดิม นั้น เอง.

คน กาก, คือ คน โง่, คน ไม่ ดี, คน ดี หมด แล้ว, ไม่ มี ใคร ปรารถนา, เหมือน อย่าง กาก มพร้าว แล กาก ปลาท้า เปน ต้น.

คน เก่ง, พวก หัว ไม้, คือ คน ดุ ร้าย มี ฝี มือ เข้ม แข็ง กล้า หาว ไม่ กลัว ใคร, มัก ประพฤติ ดี เปน หัว ไม้ เที่ยว ชก ตี กัน เปน ต้น.

คนโกง, คือ อาการ คน โกหก, คน ไม่ ตรง, คน คด, คน ตอแหล, คน ปด, คน พูด ไม่ จริง, คน ชั่ว ไม่ ดี.

คน เกียจคร้าน, คน ขี้เกียจ, คือ ความ คน ไม่ อุษาห, ไม่ หมั่น, ไม่ มี ความ เพียร ที่ จะ ทำ การ งาน, แล ล่า เรียน วิชา ต่าง ๆ นั้น.

คน การ, คือ เปน ชื่อ คน สำ หรับ ทำ การ งาน ทั้ง ปวง นั้น, คือ คน ผู้ กระ ทำ, เหมือน อย่าง นาย งาน นั้น.

คน แกน, คน ขัก สน, คือ ความ ที่ เปน คน จน เต็ม ที่, เปรียบ เหมือน อย่าง ผล ไม้ ที่ แกน นั้น, เพราะ มัน หา ใคร่ จะ มี น้ำ มี เนื้อ ไม่.

คน เกือ, คือ อาการ คน ที่ คิด อาย อด สูใน ใจ. เหมือน อย่าง คน ทำ การ ชั่ว ต่าง ๆ ไว้, มี คน รู้ ความ นั้น ก็ คิด อาย.

คน เกะ กะ, คือ ความ ที่ เปน คล พาก คุ ภัย, เหมือน คน กิน เหล้า แล้ว มัก กะ เลาะ วิ วาท ตี ด่า กัน กับ เพื่อน บ้าน, ฤๅ พี่ น้อง นั้น.

คน กลาง, คือ คน หญิง ที่ มี ผัว แล้ว เปน ชู้ กับ ชาย อื่น, หญิง นั้น ว่า เปน คน กลาง, เพราะ ตก อยู่ กลาง ตระ ลา การ.

คน ขำ, คือ อา การ ที่ คน หลบ ลี หนี เขา ไป, ต้อง ซ่อน ตัว อยู่, อนึ่ง เปน คน งาม พิศ, คือ ยิ่ง ดู ยิ่ง เหน งาม นั้น.

คน ไข้, คือ คน ป่วย เปน โรค ต่าง ๆ นั้น, คือ คน เจ็บ นั้น เอง.

คน แขง, คือ คน ที่ แขงแรง มี กำ ลัง มาก นั้น, คือ คน ที่ ไม่ อ่อน ไม่ ขลาด นั้น เอง.

คน ขัด, คน เข็น ใจ, คือ ความ ที่ เปน คน จน นั้น เอง, เหมือน จะ ปรารถนา สิ่ง ใด, ก็ ขัด ค่อง ไป, หา ได้ สม ดั่ง ปรารถนา ไม่.

คน ขัน, ๆ คน ตลก, คือ คน ขำ ขวด นั้น เอง, เหมือน อย่าง คน ชะนอง เล่น ขัน ๆ นั้น, ฤๅ คน หัว ล้าน เปน ต้น ที่ คน ทั้ง ปวง ได้ เหน แล้ว หน้า หัว เราะ, อด ยิ้ม แย้ม ไม่ ได้, เหมือน คน ตลก นั้น.

คน คุม, พวก ทำ มะรง, คือ คน ที่ คอย เฝ้า ระวัง มิ ให้ หนี ไป ได้, เหมือน ผู้ คุม ที่ คอย ระ วัง รักษา พวก คน โทษ อยู่ นั้น.

คน โง่, คน โฉด, คือ คน ไม่ ฉลาด, ไม่ มี ปัญ ญา นั้น เอง, ฤๅ คน ที่ ไม่ รู้ รอบ นั้น.

คน งอน, คน คดจริต, คือ คน ที่ จริต กิริย ไม่ ซื่อ, เหมือน หญิง แสน งอน, เล่น ตัว, ทำ จริต คิด ดิ้น ไป ต่าง ๆ นั้น.

คน เงือ, คน เกือ, คือ คน โง่, คน เกือ, ไม่ รู้ จัก การ งาน สิ่ง ใด, คล้าย ๆ กับ บ้า นั้น, คือ คน เซือ นั้น เอง,

คน จน, คน เข็น ใจ, คือ คน ไม่ มี ทรัพย์สิ่ง ของ ทอง เงิน, ทำ มา หา กิน ภอ เลี้ยง ชีวิต ไป เท่า นั้น.

คน จร, คน เที่ยว, คือ คน เที่ยว ไป มา แต่ อื่น ไม่ มี บ้าน เรือน นั้น. คือ คน เดิร ทาง นั้น เอง.

คน เฉา, คน โง่, คือ คน โฉด, คน โง่, คน ปัญ ญา น้อย, คน ไม่ ฉลาด, คน ไม่ มี สติ นั้น.

คน เซือ, คน เกือ, คือ คน โง่ ซุ่ม ซ่าม ไม่ รู้ จัก ประ มาณ นั้น, เหมือน คน บ้า กันชา, ฤๅ บ้า ลำ โพง เปน ต้น.

คน ชอ, คือ คน ที่ สำ รับ สิ่ ชอ นั้น, เหมือน อย่าง พวก มโหรี เปน ต้น.

คน ดี, คน สอน ยาก, คือ คน ว่า ยาก, สอน ยาก, ใช้ ยาก, จะ ว่า กล่าว ประ การ ใด มัน ไม่ ทำ ตาม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คน ดุ, คนร้าย, คือ คนโทโส มาก, โกรธ ง่ายร้าย กาจ มักทุบ ตีผู้อื่น เปน ต้น.

คน ต่ำ, คน เตี้ย, คือ คน เตี้ย, คน ไม่ สูง, คน ค่อม นั้น, คือ คน กะ ต่อม นั้น เอง.

คน เถ้า, คน คร่ำ คร่า, คือ คน แก่, คน ชรา, คน มี อายุศม์ มาก นั้น.

คน ทา, เปน ชื่อ ไม้ อย่าง หนึ่ง, ต้น เปน หนาม, มี อยู่ ใน ป่า, สำหรับ ทำ ไม้ สีฟัน, รากใช้ ทำ ยา แก้ ไข้ ด้วย.

คน ที, เปน ชื่อ เต้า น้ำ คือ ม่อ สำ หรับ ใส่ น้ำ ใช้, ทำ ด้วย ทอง คำ บ้าง, ทอง เหลือง บ้าง, ทอง แดง บ้าง, รูป กลม ๆ คอ ยาว ๆ คลาย ขวด.

คน ที เขมา, เปน ชื่อ ไม้ อย่าง หนึ่ง, ต้น ไม่ สู้ โต นัก, สำหรับ ใช้ ทำ ยา, กลิ่น มัน คล้าย กับ คน ที สอ.

คน ที สอ, เปน ชื่อ ไม้ อย่าง หนึ่ง, ต้น ไม่ สู้ โต นัก, สำหรับ ใช้ ทำ ยา, ที่ หลัง ใบ นั้น ศี ขาว, ใส่ แกง ยา กิน ดี.

คนโท, เครื่อง สำหรับ ใส่ น้ำ, ที่ ขุนนาง ใช้ เปน เครื่อง ยศ, ทำ ด้วย ทอง คำ บ้าง, เหล็ก บ้าง, คอ ยาว คล้าย ๆ กับ ขวด.

คน ธรรพ, คือ คน อย่าง หนึ่ง, นับ เข้า ใน พวก เทวดา, มี ฤทธิ์ สำเร็จ ด้วย วิชา เหาะ ได้.

คน ทรง, คน ที่ จ้าว ผี สิง, คือ คน ที่ ถือ ผี มัก เชิญ จ้าว ผี ให้ เข้า ทรง สิง อยู่ ใน ตัว, คน ทั้งปวง ย่อม นับ ถือ, ว่า เปน ผู้ รู้ สาระพัด.

คน นำ, คือ คน ที สำหรับ นำ ทาง, เหมือน อย่าง คน หนึ่ง ไม่ รู้ แห่ง หน ทาง, แล้ว ให้ คน อื่น ช่วย ภา ไป.

คน ใน, คือ คน สำหรับ อยู่ ภาย ใน, เหมือน อย่าง คน ภาย ใน พระราชวัง, ฤๅ คน ที่ อยู่ ภาย ใน เรือน นั้น.

คน นอก, คือ คน ที่ อยู่ ภาย นอก, เหมือน อย่าง คน ที่ อยู่ ภาย นอก พระราช วัง, ฤๅ คน นอก บ้าน นอก เมือง นั้น.

คน บ้า, คน คลั่ง, คือ คน ที่ เสีย จริต, เคลิ้ม สติ ลืม ตัว ไป, สิ้น จาก ความ กลัว, ความ อาย เปน ต้น. คือ คน ปมาท นั้น เอง.

คนใบ้, คือ คน ที่ พูด ไม่ ออก, พูด ไม่ ได้ นั้น.

คน บวช, คือ พวก พระสงฆ, สามเณร, ที่ นุ่ง ห่ม ผ้า เหลือง อาไศรย อยู่ ใน วัด นั้น. คือ คน เว้น บาป ทั่ว นั้น เอง.

คน ปอย, คน ซะมบ, คือ คน ลาว ที่ เลี้ยง ผีไว้ แล้ว ย่อม ทำ อัน ตราย ต่าง ๆ แก่ คน ทั้งปวง.

คน พวง, คือ คน โทษ เขา ใส่ โซ่ คอ สอง คน ติด กัน นั้น.

คน พาล, คน โกง, คือ คน ปัญญา อ่อน เหมือน เด็ก ๆ, ย่อม ประพฤติ การ ทุจริต ต่าง ๆ.

คน เพียร, คน พยา ยาม, คือ คน หมั่น, อุษาห กระทำ การ ต่าง ๆ, มี เล่า เรียน เปน ต้น. คือ คน ไม่ เกียจ คร้าน นั้นเอง.

คน ฟู, คน รวย, คือ คน มั่ง มี, เหมือน อย่าง คน ที่ บริบูรณ ไป ด้วย ทรัพย สิน เงิน ทอง มาก.

คน มี, ผู้ มั่ง คั่ง, คือ คน ที่ มี ทรัพย สิ่ง ของ ทอง เงิน มาก นั้น. คือ คน ประกอบ ไป ด้วย ทรัพย นั้น เอง.

คน เมาะ, คน น่า เอนดู, คือ คน รูป งาม, รูปดี, รูป สอาด, รูป สวย นั้น เอง.

คน หยิ่ง, คน ยก ตน ข่ม ท่าน, คือ คน ที่ ถือ ตัว จอง หอง นั้น. เหมือน แต่ ก่อน ตัว เปน คน จน, ครั้น มา ภาย หลัง ค่อย มั่ง มี ขึ้น ก็ จอง หอง นัก.

คน รวย, คน มั่ง คั่ง, คือ คน มั่ง มี, บริบูรณ ไป ด้วย ทรัพย สิ่ง ของ ทอง เงิน ทั้งปวง นั้น เอง.

คน ลอย, คน ไม่ มี หลัก, คือ คน ที่ ไม่ มี เจ้า ขุน มูล นาย, เที่ยว อาไศรย อยู่ ตาม พวก พอง เพื่อน ฝูง นั้น, คน ไม่ มี เรือน.

คน ไวย, คน ประเปรียว, คือ คน ที่ ไม่ ช้า, จะ ทำ การ งาร ทั้งปวง สาระพัด เรว ทุก อย่าง.

คน สวย, คน สำอาง, คือ คน งาม, คน รูป ดี, คนสอาด นั้น, คือ คน ไม่ เลอะ เทอะ นั้น.

คน เสีย, คน ละดี, คือ คน ที่ ทำ ความ ชั่ว ไป ต่าง ๆ นั้น, เหมือน แต่ ก่อน ตัว เคย ดี, ครั้น มา ภาย หลัง ก็ ทำ ชั่ว ไป ต่าง ๆ.

คน โหด, คน ไม่ เอื้อ เฟื้อ, คือ คน ไม่ มี น้ำ ใจ ดี, เหมือน คน ใจ ชั่ว, ใจ ไม่ โอบ อ้อม อารี, รัก ญาติ พี่ น้อง เปน ต้น นั้น.

ค่น ขุ่น, คือ น้ำ ที่ มี อยู่ น้อย ใน ก้น ภาชน น้ำ มี ขี้ ตะกอน ผง อยู่ ใน นั้น.

ค้น, สืบ เสาะ, คือ การ เที่ยว หา ดู ใน ที่ นี่ ที่ โน่น, เหมือน อย่าง เข้า ของ สิ่ง ใด หาย, ไป เที่ยว เปิด ดู ใน ห้อง เล็ก ห้อง น้อย เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คันกรุก, คือการที่คนเที่ยวเบิกหาสิ่งของทั้งปวง ที่หายไป เสิ่งดังกรุก ๆ นั้นเอง.

คันของ, คือการหาของที่ต้องการ; มันปนอยู่กับของอื่น. เหมือนชาวด่านคันสิ่งของต้องห้ามนั้น.

คันคว้า, คือการที่คนเอามือจ้วงลงไป, หาสิ่งของที่ตกลงในเบื้องต่ำ, เหมือนของตกน้ำมือคว้าตามไปดูนั้น.

คันดู, คือการที่เที่ยวเบิกมองดูทุกหนทุกแห่งนั้นเอง. เหมือนอย่างแสวงหาดูเปนต้น.

คันด้าย, คือการที่เขาทำด้ายให้มันยาว, จะธอผ้าติดกันหลายผืนนั้น.

คันหา, เสาะหา, คือการที่เที่ยวหาดูข้างโน้นข้างนี้, เหมือนอย่างสืบหาสิ่งของเปนต้นนั้น. [ธอผ้านั้น.

คันหูก, คือการที่เอาด้ายทำวงไป, วงมา, ให้ยาวสำรับ

คัน, อาการที่คนถูกตำแย, ฤๅเตารั้งมันให้คัน, ต้องเอามือเกานั้น. อนึ่งไม้ที่ทำเปนด้ามใส่ร่มเปนต้นนั้น.

คันฉัตร, คือไม้ยาว ๆ ที่เอามาทำคัน, สำรับทรงฉัตรไว้, เหมือนอย่างไม้คันร่มนั้น.

คันชั่ง, คือไม้ที่ทำเปนคันยาว ๆ, มีที่กำหนด, สำรับชั่งสิ่งของทั้งปวง, เหมือนอย่างเต้งนั้น.

คันซอ, คือไม้กลมเท่าคั้นภาย, เขาใส่เข้ากับตัวซอเปนเครื่องมโหรีนั้น. [ต้น.

คันทะ, ๑ ว่ากลิ่นทั้งปวงมีกลิ่นเหมน, แลกลิ่นหอมเปน

คันทรง; เปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่งใช้ทำยา.

คันฑธุระ, ๑ คือธุระฟั่นเผือ, เหมือนอย่างเรียญหนังสือไตรยปิฎกนั้น.

คันฑมาลา, เปนชื่อผีขึ้นเปนเม็ดที่ลำคอนั้น.

คันนา, คือสิ่งที่ทำเปนคันขังน้ำไว้ในนานั้น. [ดอก.

คันทวศ, เปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่ง, มีกลิ่นแลรศหอมด้วย

คันธนู, คือเปนชื่อไม้ที่เอามาทำเปนคันธนู, สำรับยิงสัตวทั้งปวงนั้น.

คันเบ็ด, คือเปนชื่อ, ปลายไม้รวกบ้าง, ไม้อื่นบ้าง, ทำให้ปลายเรียวเล็ก ๆ, สำรับผูกสายเบ็ดตกปลา.

คันโพง, คือเปนชื่อไม้ยาว ๆ ทำเปนค้ำสำรับผูกถังโพงน้ำ, เหมือนอย่างที่โรงเล่านั้น.

คันตัว, คืออาการที่ให้คันตามตัว, เหมือนถูกตำแย, ฤๅเตารั้งเปนต้นนั้น.

คันไก, คืองอนไกนั้น.

คันหลัง, คืออาการมันให้คันที่หลัง, เหมือนอย่างถูกหมามุ้ย, ต้องเอามือเกาจึงหายคันนั้น.

คันร่ม, คือด้ามร่มที่สำรับถือ, เหมือนอย่างคันฉัตรเปนต้น.

คันหิด, คือการที่คนเปนหิด, มันให้คันนัก, เหมือนหนึ่งถูกหมามุ้ยแลตำแยนั้น.

คันแร้ว, คือไม้กงเปนแร้ว, ผูกบ่วงไว้ที่ปลายสำรับดักนกกานั้น. [เปนต้น.

คันหัว, คืออาการที่มันให้คันที่หัว, เหมือนอย่างหัวมีเหา

คั่น, คืออาการสิ่งที่กั้น, ที่ขีดขวางไว้ให้รู้เปนสำคัญ, เหมือนคนอ่านหนังสือยังไม่จบ, จะต้องอยุด, จึงเอาสิ่งของคั่นไว้ให้รู้เปนสำคัญ.

คั่นกะได, คือไม้ที่เอามาทำลูกกะไดเปนคั่น ๆ สำรับก้าวขึ้น, ก้าวลงนั้นเอง.

คั่นกลาง, กั้นกลาง, คือสิ่งที่คั่นไว้ทำกลางนั้น, สฤๅลูกกะไดที่อยู่กลางเปนต้น, คือความที่คั่นลงไว้กางนั้นเอง, เหมือนอย่างทำนบเปนต้น. [นั้น.

คั่นตะไกร, คืออาการที่คนตัดผมด้วยตะไกร, เปนคั่นอยู่.

คั่นน่าผ้า, คืออาการที่เอาด้ายฤๅไหม, พุ่งขวางเปนริ้ว, ทางอยู่ที่ชายผ้านั้น.

คั่นไว้, คือสิ่งของที่คั่นลงไว้, ภอให้รู้เปนสำคัญนั้น, เหมือนอย่างบิดทำนบเปนต้น.

คั่นห้อง, คือกั้นห้องที่เรือนเปนต้น, สาง ที่กั้นด้วยม่านผ้า, สาง ที่กั้นด้วยฝากะดานบ้าง, ฝารากบ้าง.

คั้น, ขยำ, คือการที่บีบเข้าแล้ว, ขยำให้หนัก ๆ นั้น, เหมือนอย่างคั้นกะทิเปนต้น.

คั้นกะทิ, คือการที่เอามือกำเข้าที่มะพร้าวขูดแล้วนั้น, บีบคั้นเอาน้ำกะทิ, ที่ไหลออกจากเหยื่อมะพร้าวนั้น.

คั้นคอ, บีบคอ, คือการที่เอามือบีบเข้าที่คอแล้ว, ขยำไปหนัก ๆ นั้น, เหมือนหมอนวดเปนต้น.

คั้นน้ำซ่ม, บีบน้ำซ่ม, คือการที่คนบีบซ่มทั้งปวง, คั้นเอาน้ำนั้น, คือขยำน้ำซ่มต่างนั้นเอง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คาน, คือ สิ่ง ที่ ทำ ด้วย ไม้ ต่าง ๆ, ยาว ประมาณ สาม สอกเสศ, สำรับ ใช้ หาบ ของ ต่าง ๆ,

คาน กัน, คือ สิ่ง ของ กีด กัน อยู่, เหมือน ลน ลง จาก ที่ สูง, แล ข้าง ล่าง นั้น, มีอันใด รับ อยู่ นั้น

คาน หาบ, คือ คาน ที่ สำรับ ใช้ หาบ ของ ทั้งปวง นั้น.

คาน เรือ, คือ ไม้ ยาว ที่ ภาด ขึ้น ไว้ บน ปลาย เสา เตาม่อ, สำรับ รับ เรือ นั้น.

คาน หาม, คือ ไม้ ที่ สำรับ เขา หาม เสลี่ยง, ฤๅ หาม วอ เปน ต้น นั้น.

ค้าน, คำ ที่ สงไสย ติดใจ ค้าน เสีย ไม่ เอา, ฤๅ ไม้ ที่ บุบ เตาะ เปน ต้น นั้น.

ค้าน เสีย, คือ คำ ที่ ติ คน พะยาน ว่า, คน นั้น เปน คน ไม่ ดี, ทำ ชั่ว อย่าง นั้น ๆ, ติดใจ อยู่ไม่ เอา นั้น.

คืน, คือ สิ่ง ของ ที่ เขา ส่ง มา ให้ แล้ว, กลับ เอา ของ นั้น ส่ง กลับ ไป เสีย หา รับ ไว้ ไม่, ฤๅ ผลไม้ ที่ แก่ แล้ว กลาย ไป.

คืน คำ, คือ คำ ที่ แรก เดิม ว่า จะ ให้, แล้ว ว่า เลี่ยใหม่, ว่า ไม่ ให้ คือ กลับ คืน คำ เสีย นั้น เอง.

คืน กลับ, คือ คน ไป ยัง ที่ อื่น แล้ว คืน กลับ มา, ฤๅ หมก ที่ น่า ดี แล้ว, กลับ กลาย เสียไป นั้น.

คืน มา, คือ การ ที่ ไป แล้ว กลับ มา นั้น.

คืน หนึ่ง, คือ ค่ำ ลง คืน เดียว นั้น, เหมือน นึ่ง ราษตรี เดียว.

คืน วาน นี้, คำ อ้าง ว่า, คืน ใน วัน ก่อน วัน นี้, วัน หนึ่ง นั้น.

คืน เอา, คือ การ ที่ ให้ ของ อันใด แก่ เขา แล้ว, ผ่าย หลัง กลับ เอา ของ นั้น มา เสีย.

คุณ, ความ ที่ เขา มี คุณ แก่ ตัว, คือ เขา ได้ช่วย สงเคราห์ ต่าง ต่าง, เหมือน อย่าง บิดา, มารดา เปน ต้น.

คุณ พ่อ คุณ แม่, คือ การ ที่ พ่อ แม่ อุปถัมภ์, ให้ อาบ น้ำ ป้อน เข้า เปน ต้น นั้น, ว่า การ นั้น เปน คุณ ของ พ่อ แม่.

คุณ ท่าน, คือ คุณ ของ ท่าน ที่ ได้ ทำ ไว้ แก่ เรา นั้น, เหมือน อย่าง ท่าน ที่ มีอุปะการะ เปน ชั้น ๆ นั้น.

คุ้น, คือ ความ ที่ คน ชอบ สนิท กัน รู้จัก กัน มา นาน นั้น, ฤๅ สัตว ของ เลี้ยง ทั้งปวง ที่ ชอบ กับ เจ้า ของ นั้น ด้วย.

คุ้นกัน, เคย กัน, คือ คน ทั้ง สอง ฝ่าย ชอบ กัน สนิท นั้นเอง, เหมือน อย่า คนเกย อยู่ เคย กิน มา ด้วย กัน เปน ต้น.

คุ้นเคย, ชอบ กัน. คือ ความ ที่ รู้จักได้เคย คุ้นเคย กัน มา นาน นั้น, เหมือน อย่างเพื่อน บ้าน เก่า ก่อน เปน ต้น.

คูน, เปน ชื่อผัก อย่าง หนึ่ง, ต้น ใบ คล้าย ๆ กับ กะคาด แกง กิน ดี, อนึ่ง เปน ต้น ไม้ ผัก ยาว ๆ ใช้ ทำ ยก.

คูณ หาญ, คือ วิธี ทำ เลข คิด สิ่นค้า เปน ต้น, คูณ นั้น คือ ทำ หนึ่ง ให้เปน สอง เปน ต้น, หาญ คือ เอา เลข เขียน ข้างใต้ แล้ว, หา เลข ลับ ทำให้ ขาด ตัว.

แคน, เปน เครื่อง เป่า อย่าง หนึ่ง, มี ลิ้น ทำ ด้วย ทองเหลือง, เปน ของ พวก ลาว เป่า เล่น.

แค่น, คือ อาการ ของ ไม่ สู้ เปียกนัก, เหมือน คน เอา น้ำใส่ ลง ใน แป้ง ไม่ให้ เปียก นัก ภอ ปั้น ได้.

แค่น ทำ, ง้อ ทำ, คือ กาน ที่ ขึ้น ทำ, เหมือน อย่าง คน ขอ จ้าง เขา ทำ การสิ่งใด ๆ เขาไม่ให้ ทำ, แล้วขึ้นอ้อน วอน เขา ทำ.

แค่น ว่า, ง้อ ว่า, คือ ความ ที่ คน ขึ้น ว่า ขึ้น พูด รำ ไป นั้น, เหมือน อย่างคน ง้อ พูด กับ เขา เปน ต้น.

แค่น ให้, ของ ง้อให้, คือ สิ่ง ของ ที่ เขาไม่ เอา แล้ว, เรา ขึ้น ให้เขา, เหมือน อย่าง คน ง้อให้ เขา เปน ต้น.

แค้น, คือ ความ คับ แค้น, ที่ บังเกิด ขึ้น ใน ใจ, ฤๅ คน กิน ของ สิ่งใด ๆ, ติด คอ กลืน ไม่ ลง นั้น. [เปน ต้น.

แค้น ขุ่น, คือ ใจ เคือง ขัด เพราะคิด ถึง การ ที่ เขา ทำ ข่มเหง

แค้น เคือง, ขัด เคือง; คือ ความ โทมนัศ ขัด แค้น อยู่ใน ใจ, มัน ให้ เคือง เหมือน หนาม ยอก อยู่ใน นั้น.

แค้น คอ, ขัด คอ, อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, กิน ของ สิ่งใด, ติด คอ กลืน ไม่ ลง นั้น, เหมือน อย่าง ขวาง คอ เปน ต้น.

แค้น ใจ, ขัดใจ, คือ ความ เจ็บ ใจ, ฤๅ ความ โกรธ คับ แค้น อยู่ใน ใจ นั้น. (น้ำ แห้งเสีย หมด นั้น.

แค้น น้ำ, ขัด น้ำ, คือ คน หุง เข้าใส่ น้ำ น้อย เข้า ยัง ไม่ ทันสุก,

โคน, คือ สิ่ง ของ ที่ อยู่ เบื้อง ต้น, เหมือน อย่าง ต้น ไม้, ฤๅ ต้น เสา, ที่ อยู่ ริม ดิน นั้น เอง.

โคน ขา, กก ขา, คือ อาการ ที่ ต้น ขา, ต่อ กัน กับ ตโภก นั้น.

โคน ต้น, กก ต้น, คือ ที่ เบื้อง ต้น แห่ง โคน ไม้ ทั้งปวง นั้น.

โคน ไม้, กก ไม้, คือ ที่ ต้น แห่ง ไม้ ที่ อยู่ ต่อ กัน กับ ดิน นั้น.

โค่น, ล้ม, คือ อาการ ที่ ต้น ไม้ ทั้งปวง ล้ม ลง, ด้วย กำลัง ลม ประหาร, ฤๅ ด้วย เหตุอื่น ต่าง ๆ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โค่น ต้น, คือ อาการ ที่ กระทำ ต้น ไม้ ให้ ล้ม ลง นั้น, เหมือน อย่าง คน ตัด ต้น ไม้ เปน ต้น.

โค่น หัก, คือ อาการ ที่ ต้น ไม้ ถูก ลม พยุห์, มัน ถอน รากขึ้น ล้ม ลง นั้น, เหมือน อย่าง ฟ้น หัก เปน ต้น.

คอน, คือ การ ที่ คน เอา สิ่ง ของ ใส่ ไว้ ที่ คาน ข้าง เดียว, แล้ว วาง บน บ่า เดิน ไป, อนึ่ง คน นั่ง ท้าย เรือ ข้าง เดียว, แล้ว ภาย ไป นั้น.

คอน นก, คือ ไม้ ที่ เขา ทำ ไว้ สำรับ ให้ นก จับ ที่ ใน กรง นั้น. อนึ่ง คน เอา ไม้ ยาว ๆ ยื่น ขึ้น ไป ให้ นก จับ ลง มา นั้น.

คอน เรือ, ภาย ท้าย เรือ, คือ การ ที่ คน ลง นั่ง ที่ ท้าย เรือ แล้ว ก็ ภาย ไป นั้น, เหมือน อย่าง คน ภาย ท้าย คน เดียว เปน ต้น.

คอน หาบ, หาบ คอน, คือ การ ที่ คน เอา คาน คอน สิ่ง ของ ไป ข้าง เดียว บ้าง, แล้ว หาบ ไป สอง ข้าง บ้าง นั้น.

ค่อน, คือ อาการ ของ ที่ กว่า ครึ่ง ไป น่อย หนึ่ง, เหมือน อย่าง สิ่ง ของ แบ่ง ออก เปน สี่ ส่วน, ยก เสีย ส่วน หนึ่ง, เอา แต่ สาม ส่วน.

ค่อน กะบุง, คือ สิ่ง ของ กว่า ครึ่ง กะบุง ไป น่อย หนึ่ง, เหมือน ตวง เปน สี่ ส่วน, เอา แต่ สาม ส่วน, ยก เสีย ส่วน หนึ่ง.

ค่อน ขอด, คือ คำ ที่ คน แสง ว่า กล่าว ติ นิน นินทา, ด้วย คำ มิ ควน จะ ว่า, ก็ ยก ขึ้น ว่า กัน นั้น.

ค่อน ทรวง, คือ การ ที่ เอา มือ ทุบ เข้า ที่ ทรวง อก นั้น. คือ ความ ที่ อก ชก ใจ นั้น เอง.

ค่อน ว่า, คือ คำ คน ที่ มัก ว่า กล่าว ติ เตียน ผู้ อื่น, ด้วย เหตุ ต่าง ๆ, ให้ ยิ่ง ไป กว่า เหตุ นั้น.

ค่อน ลง, คือ ฟ้น ต้น ไม้ ใหญ่ ให้ มัน ล้ม ลง นั้น, เหมือน อย่าง คน โค่น ต้น ไม้ ลง เปน ต้น.

ค่อน หาบ, คือ สิ่ง ของ หนัก กว่า ครึ่ง หาบ น่อย หนึ่ง, เหมือน แบ่ง สี่ ส่วน, เอา สาม ส่วน, ยก เสีย ส่วน หนึ่ง.

ค่อน อก, ตี อก, คือ การ ที่ เอา มือ ทุบ เข้า ที่ อก, เหมือน อย่าง คน เปน ทุกข์ เสีย ใจ ด้วย เหตุ ใด ๆ, แล้ว เอา มือ ทุบ เข้า ที่ อก นั้น.

ค้อน, คือ อาการ คน โกรธ, ทำ หน้า คว่ำ ลง แล้ว เพ่ง ดู, อนึ่ง เปน เครื่อง มือ สำรับ ตี เหล็ก ตี ทอง, ทำ ด้วย เหล็ก บ้าง, ทอง บ้าง.

ค้อน กลอง, คือ เปน ชื่อ ต้น ผัก, เปน เครื่อง สำรับ ใช้ ทำ ยา, ต้น เล็ก ๆ เปน เหลี่ยม ๆ ดอก กลม ๆ, มัน มัก ขึ้น อยู่ ตาม ท้อง นา.

ค้อน ควัก, คือ อาการ แห่ง หญิง ที่ เปน คน งอน, ทำ อาการ เหมือน โกรธ, คว่ำ หน้า ลง แล้ว เพ่ง ตา แล ดู, เหมือน จะ ควัก เอา ด้วย ในตา นั้น.

ค้อน ชำเลือง, คือ อาการ ที่ ก้ม หน้า ทำ ตา คว่ำ ลง, แล้ว เหลือบ ชะม้อย ดู นั้น.

ค้อน ติง, คือ ความ ที่ ยัง ไม่ เหน พร้อม กัน, เหมือน ปฤกษา ความ สิ่ง ใด ๆ, ต่าง คน ต่าง เหน, แล้ว ทัก ท้วง ต่าง ๆ กัน ไป.

ค้อน ไม้, คือ ไม้ ค้อน เขา ทำ ด้วย ไม้, เขา เอา ไม้ จริง มา ทำ เท่า แขน ยาว สัก คืบ เสศ, สำรับ ทุบ สิ่ว เจาะ ไม้ เปน ต้น.

ค้อน เหล็ก, คือ ค้อน ทำ ด้วย เหล็ก, สำรับ เปน เครื่อง มือ ตี เหล็ก ตี ทอง เปน ต้น นั้น.

ค้อน หอย, เปน ชื่อ นก อย่าง อนึ่ง, ขน มัน สี ขาว, จงอย ปาก มัน งุ้ม ลง ข้าง ล่าง, สำรับ ควัก หอย กิน.

ควร, คือ การ ภอ ดี, ภอ สม, ภอ ควร นั้น, เหมือน อย่าง คน รู้ ประมาณ เปน ต้น.

ควร กัน, คือ ความ ที่ ภอ ดี, ภอ เมาะ, ภอ งาม, ภอ สม, ภอ ควร กัน ทั้ง สอง ฝ่าย นั้น.

ควร การ, คือ การ ที่ สม กับ การ, เหมือน รวง เข้า เปลือก ที่ ออก มา สุก ดี แล้ว, ควร จะ เกี่ยว นั้น.

ควร ด้วย, คือ ความ ที่ เหน สม ควร ด้วย กัน นั้น.

ควร อยู่, คือ การ ที่ เหน สม ควร อยู่ แล้ว, คือ ความ ที่ เหน ภอ อยู่ แล้ว เปน ต้น นั้น.

เคียน พุง, คาด พุง, คือ การ ที่ คน เอา ผ้า พันท์ ไว้ ที่ พุง นั้น, เหมือน พระ สงฆ คาด รัดตะคด เปน ต้น.

เคียน หัว, โพก หัว, คือ การ ที่ คน เอา ผ้า ฤๅ สิ่ง ใด ๆ พันท์ ไว้ ที่ หัว นั้น, คือ ผูก รัด ที่ ศีศะ นั้น เอง.

เคียน อก, คาด อก, คือ การ ที่ คน เอา ผ้า พันท์ ผูก ไว้ ที่ อก นั้น, เหมือน พระ สงฆ คาด รัดตะคด อก เปน ต้น.

เคียน เอว, คาด เอว, คือ การ ที่ คน เอา รัดตะคด พันท์ ไว้ ที่ เอว นั้น, เหมือน อย่าง พระ สงฆ คาด รัดตะคด เอว เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เคี่ยน, คือ การ ที่ เอา คน ใส่ คา เข้า แล้ว, ผูก เท้า, ผูก เอว, ก็ ด้วย หวาย นั้น, คือ ลง พระ ราชอาญา นั้นเอง.

คบ, คือ ความ ที่ รักษ กัน ชอบ กัน, เปน เพื่อน ฝูง กัน. อนึ่ง เปน เครื่อง สำรับ จุด ไฟ, ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ทำ ด้วย หญ้า บ้าง.

คบ กัน, สมคม กัน, คือ การ ที่ เปน เพื่อน ฝูง ผูก รักษ กัน นั้น, เหมือน คน เปน เกลอ กัน, สบค กัน ด้วย น้ำ เล่า นั้น.

คบค้า, นับถือ, คือ ความ ที่ ผูก สมัค รักษ ใคร่ กัน เปน เพื่อน ฝูง แล้ว, ก็ ชวน กัน ไป เที่ยว ค้า ขาย นั้น.

คบ พาล, เสพย์ พาล, คือ การ คบ คน ที่ มี ปัญญา อ่อน เหมือน เด็ก ๆ, มัก กระทำ ทุจริต ต่าง ๆ นั้น, ไม่ เหน ว่า นาม แล รูป ไม่ เที่ยง, เปน ทุกข, ใช่ ตน.

คบ เพื่อน, เสพย์ เพื่อน, คือ การ คบ คน ที่ รักษ กัน เปน เพื่อน ฝูง นั้น, เหมือน อย่าง พวก ผัณ ลง เปน ต้น.

คบ เพลิง, ประทีป ค้ำ, คือ เครื่อง สำรับ จุด ไฟ, เหมือน คน เอา หญ้า บ้าง, เอา ไม้ บ้าง, มา มัด เปน คบ สำรับ จุด ไฟ นั้น.

คบ ไฟ, คือ เครื่อง ที่ สำรับ จุด ไฟ, ทำ ด้วย หญ้า บ้าง, ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ใช้ เหมือน อย่าง ไต้ นั้น.

คบ หญ้า, คือ คบ ที่ สำรับ จุด ไฟ, อัน บุคล กระทำ ด้วย หญ้า นั้น, เหมือน อย่าง คบ ไฟ ที่ ผึ้ง เปน ต้น.

คบ ไม้, กิ่ง ไม้, คือ กิ่ง ไม้ ที่ ขึ้น ไป แรก กิ่ง นั้นเอง, เหมือน อย่าง กิ่ง สาขา เปน ต้น นั้น.

คับ, ครึดครี, คือ ช่อง แล รู ที่ เล็ก แคบ, เอา สิ่ง ของ ใด ๆ ใส่ เข้า ไป มิ ใคร่ ได้ นั้น, เหมือน อย่าง ช่อง ที่ ครึดครี นั้น.

คับ กัน, ครึดครี กัน, คือ ประตู เล็ก ๆ, ฤๅ รู เล็ก ๆ, ช่อง แคบ ๆ, คน แล สัตว จะ เข้า ไป พร้อม กัน ไม่ ได้ เพราะ คับ.

คับ ขัน, เข็ม แขง, คือ เรื่อง ราว ที่ ท่าน ผู้ ใหญ่ ห้าม ปราม แขง แรง นั้น, อนึ่ง เหมือน ลูก บวบ, เอา เชือก ผูก เข้า แล้ว, เอา ไม้ ขัน ชะเนาะ ลง ไป ให้ แน่น.

คับแค, เปน ชื่อ นก อย่าง หนึ่ง, รูป ร่าง คล้าย ๆ เป็ด น้ำ, อาไศรย อยู่ ตาม ทุ่ง นา.

คับคั่ง, คับแคบ, คือ ความ ที่ คับ กัน หนัก, คั่ง อยู่ ยัง ออก ไป มิได้, เหมือน อย่าง ควาย งัว มาก, มา คั่ง กัน อยู่ ที่ ประตู คอก ยัง ออก ไม่ ได้ นั้น.

คับแค้น, เคือดร้อน, คือ ความ ลำบาก ยาก ใจ นั้น, เหมือน อย่าง ตน ที่ ยาก จน เต็ม ที่, ทำ มา หา ไม่ ใคร่ ภอ เลี้ยง ชีวิตร.

คับแคบ, แคบคับ, คือ อาการ ที่ เล็ก, ต้อง เบียดเสียดเยียด ยัด กัน หนัก, เหมือน อย่าง บ้าน เรือน เล็ก, ฤๅ ทาง เล็ก, ต้อง ยัด เยียด กัน อยู่.

คับ โครง, คับ อก, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ คับ อยู่ ใน โครง นั้น, เหมือน อย่าง ขาว มร้าว ใหญ่, ที่ เต็ม อยู่ ใน ผล มะพร้าว นั้น.

คับ ใจ, อันอั้น ตันใจ, คือ ความ ที่ ไม่ กว้าง ขวาง ใน ใจ, ไม่ สบาย ใน ใจ, เหมือน อย่าง คน ที่ เปน ทาษ เขา, ต้อง อยู่ ใน อำนาจ ใน บังคับ ของ นาย นั้นเอง.

คับ อก, คับ โครง, คือ ความ ไม่ สบาย ใจ, ความ ลำบาก ใน ใจ, ความ คับ แค้น อยู่ ใน อก ใน ใจ นั้น.

คัพภินี, ๑ ว่า หญิง มี ครรภ์, หญิง มี ท้อง ลูก, เหมือน อย่าง หญิง ที่ สัตว ปัติสันธิ เปน ต้น.

คับโภ, ๑ ตั้ง ครรภ์, คือ มี ครรภ์, สัตว ปัติสันธิ, ท้อง ลูก, เหมือน อย่าง คน, แล สัตว ทั้งปวง มี ท้อง ลูก นั้น.

คาบ, อม, คือ การ ที่ เอา ของ สิ่ง ใด ๆ, ใส่ ใน ปาก แล้ว, กัด ของ สิ่ง นั้น ไว้, เหมือน หมา คาบ เอา สิ่ง ของ ได้ แล้ว วิ่ง ไป.

คาบ ชุด, อม ชุด, คือ การ ที่ เครื่อง ปั้น ที่ เขา ทำ เปน ปาก นก ไว้ สำรับ คาบ ชุด นั้น, เหมือน อย่าง คาบ สิลา เปน ต้น.

คาบ สิลา, คือ การ เครื่อง ปั้น, ที่ เขา ทำ เปน ปาก นก ไว้, สำรับ คาบ หิน นั้น.

คาบ ไว้, คือ การ ที่ คน เอา ของ ใส่ เข้า ที่ ปาก, เอา ฟัน กัด ไว้ คา ปาก อยู่.

คาบ หิน, คือ อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว, เอา ปาก อม คาบ ก้อน หิน ไว้ นั้น, อนึ่ง นก เครื่อง ปั้น, ที่ เขา ทำ ไว้ สำรับ คาบ หิน นั้น.

คิบ, หนีบ, คือ การ ที่ กระทำ, เอา คีม, ฤๅ ตะเกียบ, ฤๅ ตะไกร เปน ต้น, หนีบ สิ่ง ของ ทั้งปวง นั้น.

คืบ, คือ อาการ วัด กำหนด, ตั้ง แต่ ที่ สุด หัวแม่มือ จน ถึง ที่สุด นิ้ว กลาง นั้น.

แคบ, คือ สิ่ง ของ ที่ ไม่ กว้าง นั้น, เหมือน อย่าง ห้วย, หนอง, คลอง, บึง, บาง, ฤๅ แม่ น้ำ เปน ต้น, ที่ ไม่ กว้าง นั้น.

แคบ คับ, คือ รู ไม้ เปน ต้น, ที่ มัน ไม่ กว้าง, เอา ไม้ ที่ ใหญ่ ใส่ เข้า ไม่ ได้ นั้น.

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควบ, คือ การ ที่ คน ขี่ มัก, กระทำ ให้วิ่งไป ด้วย กำลัง เร็ว นั้น, อนึ่ง คน เอา ด้าย ฤๅ ไหม หลาย เส้น, ทำ ให้ เปน เส้น เดียว.

ควบ คุม, ควบ คือ ขี่ มัก ขับ ให้มัน วิ่ง เต็ม ที่, คุม นั้น คือ คอย ระวัง ไม่ ให้ หนี ไป ได้.

ควบ ด้าย, คือ การ ทำ ด้าย หลาย เส้น, เอา มา ควบ กัน เข้า ทำ เปน เส้น เดียว นั้น.

ควบ เกลียว, การ ทำ คือ รวบ เอา เกลียว เชือก เปน ต้น, เข้า ไว้ เปน อัน เดียว นั้น.

ควบ มัก, คือ การ ที่ คน ขี่ มัก ควบ ให้ มัน วิ่ง ไป เร็ว นั้น.

ควบ เข้า, คือ รวบ เชือก หลาย เส้น เข้า ไว้ เปน อัน เดียว นั้น.

ควบ ไหม, การ ทำ คือ คน เอา ไหม หลาย เส้น, มา ควบ กัน เข้า, กระทำ เปน เส้น เดียว นั้น.

ควบ ห้อ, คือ คน ขี่ มัก ตี ให้ มัน วิ่ง เร็ว จี่ นั้น.

คม, คือ อาการ อาวุธ ต่าง ๆ, มี กระบี่ เปน ต้น, อัน คน กระทำ ให้ บาง เฉียบ แหลม, อาจ ตัด สิ่ง ของ ต่าง ๆ ให้ ขาด ได้ นั้น.

คม คาย, คือ สิ่ง ที่ คม คาย, เหมือน อย่าง หญ้า คม บาง เปน ต้น, อนึ่ง คำ คน ที่ พูด จา ฉลาด เฉียบ แหลม นั้น.

คม สัน, คือ อาวุธ ที่ มี คม ทั้ง สอง ข้าง, เหมือน อย่าง กั้นหยั่น เปน ต้น, อนึ่ง คำ ที่ คน พูด จา ฉลาด หลัก แหลม นั้น.

คาม, ๑ ว่า บ้าน.

ค่าม, การ คือ ยก เท้า ก้าว ล่วง เกิน ที่ นั้น ไป, อย่าง หนึ่ง ข้าม แม่ น้ำ เช่น ว่า แล้ว. (โน้น นั้น.

ค่าม ฟาก, การ คือ ลง เรือ ฤๅ ลง ว่าย น้ำ, ไป สู่ ฟาก ฝั่ง ข้าง

ค่าม น้ำ, การ คือ ไป เรือ ฤๅ ว่าย น้ำ ไป สู่ ฝั่ง ฟาก ข้าง โน้น นั้น.

ค่าม เรือ, การ คือ ข้าม แม่ น้ำ ไป ฟาก ข้าง โน้น ด้วย เรือ นั้น.

ค่าม ส่ง, การ คือ ให้ คน ลง เรือ แล้ว, ภา ไป ให้ ขึ้น ฝั่ง ฟาก ข้าง โน้น นั้น.

คิมหันต์, ๑ แปล ว่า รดู ร้อน, คือ กำหนด ฎ ทั้ง แต่ เดือน สี่ แรม ค่ำ หนึ่ง ไป, จน ถึง เดือน แปด เพ็ง นั้น.

คิ้ม, เปน ชื่อ เครื่อง มือ ทำ ด้วย เหล็ก, มี ขา สอง อัน มี ปาก คีบ สำรับ จับ เหล็ก ร้อน ๆ, แล สิ่ง ของ ร้อน ๆ นั้น.

คิ้ม ใหญ่, คือ เครื่อง มือ ใหญ่, ทำ ด้วย เหล็ก มี ขา มี ปาก คีบ, สำรับ จับ เหล็ก ร้อน ๆ, เมื่อ ตี เหล็ก นั้น,

คิ้ม คีบ ไฟ, คือ คิ้ม ที่ ทำ ไว้ สำรับ ใช้ คีบ ไฟ นั้น.

คุม, คือ การ ที่ คอย ระวัง คน, ฤๅ คอย ระวัง ของ มิ ให้ หนี หาย ไป ได้ นั้น.

คุม กัน, คือ การ ที่ คน สอง คน, ต่าง คน ต่าง คอย ระวัง กัน เพราะ กลัว ว่า, ข้าง หนึ่ง ระ หนี ไป พูด จา กับ คน อื่น, เหมือน คู่ ความ กัน นั้น.

คุม เข้า การ คือ เอา ของ รวบ รวม เข้า ด้วย กัน, เหมือน ช่าง เหล็ก, เก็บ เหล็ก เล็ก น้อย, ตี ประสม กัน เข้า เปน อัน เดียว นั้น.

คุม ของ, คอย ระวัง ของ, การ คือ คน ที่ คอย คอย ระวัง ทรัพย์ สิ่ง ของ นั้น, เหมือน นาย กำปั่น ข้าง เขา บันทุก ของ, ต้อง ให้ คน คุม ไป ด้วย.

คุม คน, คอย ระวัง คน, การ คือ คน ที่ คอย ระวัง คน, เหมือน อย่าง พวก ผู้ คุม, คอย ระวัง พวก นักโทษ, เพราะ กลัว มัน จะ หนี นั้น.

คุม ตัว, คือ การ ที่ คอย ระวัง ตัว คน ไว้ นั้น.

คุม เท่า วัน นี้, คือ เวลา ที่ มา จน ถึง วัน นี้, ฤๅ ครั้ง นี้, คราว นี้, ปี นี้ เปน ต้น, คือ จน ตราบ เท่า วัน นี้ นั้น เอง.

คุม พวก, การ คือ คน คอย ระวัง พวก พ้อง, เหมือน อย่าง คน ภา พวก พ้อง มา แล้ว, ต้อง คอย ระวัง รักษา กัน.

คุม พล, คือ การ ที่ คน คอย ระวัง รักษา คน, ที่ สำรับ ได้ อาไศยร เปน กำลัง, เหมือน อย่าง พวก ทหาร เปน ต้น นั้น.

คุ่ม, ความ คือ สิ่ง ของ ที่ มี อากร น้อม ลง น่อย หนึ่ง นั้น, เหมือน นก อย่าง หนึ่ง ตัว เล็ก ๆ, หลัง คุ่ม ๆ, คล้าย ๆ นก เขา, เรีก นกคุ่ม.

คุ้ม, คือ การ ที่ ช่วย ป้อง กัน รักษา นั้น, เมือน อย่าง คน ไพร่ หลวง, มี ตรา ภูม คุ้ม ห้าม เปน ต้น.

คุ้ม ครอง, คือ การ ที่ ป้อง กัน รักษา, ไม่ ให้ มี ใคร เบียด เบียล ได้ นั้น, เหมือน อย่าง พระ มหา กระษัตริย์, รักษา ราษฎร ไว้ เปน ต้น.

คุ้ม เพื่อน, การ คือ คน ที่ ภา เพื่อน ฝูง ไป มาก แล้ว, ก็ คอย ระวัง รักษา กัน นั้น, เหมือน อย่าง พวก หัวไม้ เปน ต้น.

คุ้ม ห้าม, คือ หนังสือ ปิด ตรา หลวง, ห้าม ไม่ ให้ เก็บ เงิน ค่า ธรรมเนียม, ราคา เพียง สี่ บาท ลง มา นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เค็ม, คือ รศ สิ่ง ของ ที่ มี รศ เหมือน เกลือ เปน ต้น, ฤๅ เหมือน อย่าง น้ำ ใน ทะเล นั้น.

เค่ม, คือ เปน รศ กล้า เหมือน อย่าง สุรา เค่ม เปน ต้น นั้น.

แคม, คือ อาการ ที่ ริม ๆ นั้น, เหมือน อย่าง กราบ เรือ นั้น, ว่า แคม เรือ, ฤๅ ริม ท้อง ร่อง, ว่า แคม ร่อง.

แคม ร่อง, คือ ที่ ริม ๆ ท้อง ร่อง ทั้ง สอง ข้าง นั้น, เหมือน อย่าง ตาม ริม คู เปน ต้น นั้น.

แคม เรือ, คือ ที่ ริม ๆ กราบ เรือ ทั้ง สอง ข้าง นั้น.

โคม, คือ ประทีป เครื่อง สำรับ จุด ไฟ ตาม ใน นั้น ให้ แสง สว่าง, ทำ ด้วย แก้ว บ้าง, ทำ ด้วย เกล็ด ปลา บ้าง.

โคม แก้ว, ประทีป แก้ว, คือ โคม ทำ ด้วย แก้ว, สำรับ จุด ไฟ ตาม ใน นั้น ให้ สว่าง.

โคม เกล็ด, คือ โคม สำรับ ตาม ไฟ ให้ แสง สว่าง, ทำ ด้วย แก้ว จาระไน เปน เกล็ด บ้าง, ทำ ด้วย เกล็ด ปลา ใหญ่ บ้าง.

โคม แขวน, คือ โคม ห้อย ที่ สำรับ จุด ไฟ, แขวน ไว้ ให้ แสง สว่าง นั้น, เหมือน อย่าง โคม หวด เปน ต้น.

โคม ตั้ง, คือ โคม มี เชิง ที่ สำรับ ตาม ไฟ ตั้ง ไว้ ให้ สว่าง, มี เชิง เหมือน เชิง เทียน, ทำ ด้วย ทองแดง บ้าง, ทองเหลือง บ้าง.

โคม ลอย, คือ ประทีป เครื่อง สำรับ จุด ไฟ ใน นั้น ให้ สว่าง, แล้ว ควัน ไฟ ก็ กลุ้ม อบ อยู่ ใน นั้น, ภา โคม ให้ ลอย ขึ้น ไป ได้, บน อากาษ.

โคม เวียน, คือ โคม ที่ หมุน ไป ทำ ด้วย กะดาด, มี จักร์ มี ไถย อยู่ ใน นั้น, ครั้น จุด ไฟ เข้า ใน นั้น, ควัน กระทบ จักร์, โคม ก็ หมุน เวียน ไป ตาม จักร์ นั้น.

โคม ม่อ, คือ โคม ทำ ด้วย แก้ว, รูป เหมือน ม่อ, สำรับ ตาม ไฟ ให้ สว่าง, มา แต่ เมือง นอก.

โคม หวด, คือ โคม ทำ ด้วย แก้ว, รูป คล้าย ๆ หวด น้ำ ตาน ทาย, สำรับ ตาม ไฟ ให้ สว่าง นั้น.

คอม, เปน ชื่อ เครื่อง ใช้ สำรับ ใส่ ที่ คอ ควาย, เมื่อ จะ ลาก เลื่อน ฤๅ ไถ นา เปน ต้น, ทำ ด้วย ไม้ โกง ๆ, คำ เหนือ, คำ ใต้ เรียก โกก.

ค่อม, คือ อาการ สิ่ง ของ ที่ เตี้ย ๆ เล็ก, กว่า ธรรมดา, เหมือน คน ฤๅ สัตว ทั้งปวง ที่ มี อายุ มาก, แต่ เตี้ย ๆ เล็ก ๆ, กว่า ธรรมดา นั้น.

ค้อม, คือ อาการ สิ่ง ของ ที่ น้อม ลง ก่ง อยู่ นั้น, เหมือน อย่าง คน ก่ง แร้ว ฤๅ ก่ง ธนู เปน ต้น นั้น.

เคี่ยม, เปน ชื่อ เครื่อง มือ เหล็ก, เขา ทำ เปน คั่น ๆ คล้าย ฟัน เลื่อย, สำรับ แทง ไส้ ไม้ นั้น.

เคย, คุ้น, คือ การ ที่ ได้ กิน แล้ว แต่ ก่อน, ฤๅ ได้ ทำ แล้ว แต่ ก่อน, ฤๅ ได้ พูดจา คุ้น เคย กัน มา แต่ ก่อน นั้น.

เคย กุ้ง, กะปิ กุ้ง, คือ กุ้ง ตัว เล็ก ๆ, ที่ สำรับ ทำ กะปิ นั้น, เหมือน อย่าง เคย ตา ตำ เปน ต้น.

เคย กัน, คุ้น กัน, ความ คือ คน ที่ ได้ รู้ จัก คุ้น เคย กัน มา แต่ ก่อน นั้น, เหมือน อย่าง เพื่อน กัน เปน ต้น. (นั้นเอง.

เคย กิน, ความ คือ ของ ทั้งปวง, ที่ ได้ กิน มา แล้ว แต่ ก่อน ๆ

เคย ไป, คือ ความ ที่ อัน คน ได้ ไป แล้ว แต่ก่อน ๆ นั้น, เหมือน อย่าง ที่ อัน คน ได้ ไป แล้ว เนือง ๆ นั้น.

เคย คุ้น, คือ การ ที่ ได้ ทำ, ฤๅ ได้ ไป หลาย หน แล้ว เปน ต้น, คุ้น นั้น คือ การ ที่ ไป มา บ่อย ๆ ชอบ กัน นั้น.

เคย ตัว, คือ ความ ที่ ตัว คน นั้น ได้ กิน บ่อย ๆ เปน ต้น, ฤๅ คน ได้ ทำ มา แล้ว เนือง ๆ นั้น เอง.

เคย อยู่, คือ ความ ที่ คน ได้ เคย อาไศรย อยู่ มา แต่ ก่อน แล้ว, เหมือน อย่าง บ้าน เมือง ที่ เคย ได้ อยู่ แล้ว นั้น. (นั้น.

เคย ใจ, คือ ความ ที่ ใจ คน ได้ คิด อ่าน มา แต่ ก่อน มาก แล้ว

คาย, คืน, คือ อาการ ที่ เอา สิ่ง ของ ใด ๆ อม ไว้ ใน ปาก แล้ว, กลับ เอา ของ นั้น ออก เสีย จาก ปาก เปน ต้น.

คายก้าง, คือ อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว เอา ก้าง ออก เสีย จาก ปาก นั้น, คือ กลับ เอา ก้าง ออก มา นั้น เอง.

คาย คม, คือ สิ่ง ของ ที่ ระคาย เหมือน คาย อ้อย, ฤๅ คาย ไม้ ไผ่ เปน ต้น นั้น, แต่ คม นั้น เหมือน มีด ที่ คม นั้น เอง.

คาย คอ, คือ อาการ ที่ เปน ให้ คัน คาย อยู่ ใน คอ เหมือน อย่าง หวัด ลง คอ, ฤๅ ซาง ขึ้น ใน คอ เด็ก ๆ นั้น,

คาย คัน, คือ ความ ที่ คาย คัน ตัว, เหมือน ยุง ฤๅ เรือด มัน กัด นั้น, เหมือน อย่าง คน บุก หญ้า รก เปน ต้น.

คาย ชาน หมาก, คือ การ ที่ เอา ชาน หมาก ออก เสีย จาก ปาก เหมือน พวก ไทย กิน หมาก คีบ, แล้ว คาย ชาน ออก เสีย.

ค่าย, คือ สิ่ง ที่ อัน บุคล ล้อม รอบ ด้วย ไม้, แล้ว ขุด คิน ถม เปน เชิงเทิล, เหมือน อย่าง เมือง น้อย ๆ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่ายคู, คือที่เขาเอาท่อนไม้ มาปักลงวงล้อมรอบ, เพื่อจะกันฆ่าศึกนั้น, คูนั้นคือคลองเขาขุดล้อมเมืองเปนต้นนั้น. (นั้น.

คาว, คือกลิ่นที่เหม็นเหมือนปลาสด, ฤๅเนื้อสดเปนต้น

คาวปลา, คือกลิ่นเหม็นคาว, ที่บังเกิดแต่ปลาทั้งปวงนั้น.

คิ้ว, คือส่วนอาการที่หน้า, มีขนดำขึ้นเปนแถวอยู่บนขอบตาทั้งสองข้างนั้น, เหมือนอย่างคิ้วคนเปนต้น.

คิ้วน่าต่าง, คือไม้ที่มีอากรเปนลวดอยู่ที่น่าต่างนั้นเอง, เหมือนอย่างไม้คิ้วเปนต้น.

คุย, คือคำที่พูดมากนั้น. อนึ่งเปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่ง, สำรับใช้ย้อมผ้าแดง.

คุยหะ, ๑ ของที่บุคลพึงซ่อน, คือที่ลับของผู้ชายนั้น.

คุ้ย, คือการที่เขี่ยให้สิ่งของที่จมอยู่ในที่ใด ๆ, ให้ขึ้นจากที่, เหมือนอย่างแม่ไก่คุ้ยเขี่ยหากินเปนต้นนั้น.

คุ้ยเขี่ย, คือการที่เขามือฤๅไม้เปนต้น. ทิ่มลงในดินเปนต้น, แล้วคัดขึ้นนั้น.

คอย, คืออาการอยุดรอถ้าอยู่นั้น, เหมือนเขาสั่งกันว่า, ถ้าท่านมาไม่ภบเรา, ให้คอยอยู่ที่นี่เถิด.

คอยคู, อยุดคู, คืออาการที่คนอยุดคอยแลคูนั้น, เหมือนพวกชาวด่านฤๅนายประตู, คอยคูผู้คนเข้าออกนั้น.

คอยถ้า, รอถ้า, คืออาการที่คนอยุดรอถ้าอยู่นั้น, เหมือนอย่างคนอยุดคอยกันเปนต้น.

คอยฟัง, รอฟัง, คือคนอยุดคอยฟังข่าวต่าง ๆ นั้น, เหมือนอย่างคนอยุดฟังเปนต้น.

คอยอยู่, อยุดอยู่, คือความที่คนอยุดคอยอยู่ยังไม่ไปนั้น, เหมือนอย่างคนภัก อยู่เปนต้น.

คอยระวัง, รอเฝ้า, การคือคนคอยเฝ้ารักษาอยู่นั้น, เหมือนอย่างรออยู่รักษาเปนต้น.

คอยหา, รอหา, ความคือคนอยุดคอยหานั้น, เหมือนอย่างอยุดแสวงหาเปนต้น.

ค่อย, คือการกระทำเบา ๆ, ฤๅช้า ๆ นั้น, เหมือนอย่างคนที่ไม่กระทำหนัก ๆ เปนต้น.

ค่อยทำค่อยไป, คือการที่ค่อยทำการงานช้า ๆ ไม่เร่งรีบนั้น, เหมือนอย่างคนทำการไม่เร่งรัดเปนต้น.

ค่อย ๆ ไป, การคือไปช้า ๆ, ฤๅรั้งรออยู่ยังไม่ไปนั้น, เหมือนอย่างคนเดินทางตามสบายนั้นเอง.

ค่อยยังชั่ว, คืออาการโรคคลายลง, บันเทาลง, ว่าค่อยยังชั่ว.

ค่อย ๆ เดิน, คืออาการเดินเบา, ฤๅเดินช้า ๆ นั้น, เหมือนอย่างคนไม่รีบเดินเปนต้น.

ค่อยล่า, คืออาการที่ค่อยเลื่อนกองทัพถอยไปนั้น, เหมือนอย่างแม่ทัพถอยทัพไม่เร็วเปนต้น.

ควยห์, คือที่ลับของผู้ชายนั้น, ครั้นจะเรียกตรงว่าควยห์, เขาถือว่าเปนคำอนาจ.

เคียว, คือของสำรับใช้เกี่ยวเข้าเกี่ยวหญ้าเปนต้น, ทำด้วยเหล็กรูปงอ ๆ, คล้าย ๆ กับรวงเข้า.

เคียวสับโล่, คือเคียวดำเขาทำแล้วไปด้วยเหล็ก.

เคี่ยว, คือพื้นที่งอกขึ้นมาแหลมกว่าพื้นทั้งปวงนั้น, เหมือนอย่างเคี่ยวหมู, แลเคี่ยวเสือเปนต้น.

เคี่ยวหมก, คือเคี่ยวของหมกที่ยาวอยู่สี่อันนั้น, อนึ่งเปนชื่อเครื่องกลึงทำด้วยเหล็ก, มีสันฐานคล้ายเคี่ยวหมก.

เคี่ยว คืออาการที่ทำพื้นข้างล่างกับข้างบนให้กระทบกัน, บดของกินทั้งปวงให้ย่อยไปนั้น.

เคี่ยวกิน, คืออาการที่เคี่ยวอาหารทั้งปวงให้แหลกย่อย, แล้วกลืนกินเข้าไปในท้องนั้น. (กรอด ๆ นั้น.

เคี่ยวพื้น, คืออาการที่คนนอนหลับแล้ว, เคี่ยวพื้นดัง

เคี่ยวเอื้อง, บดเอื้อง, คืออาการที่ทำ, เหมือนอย่างควายงัว, แพะแกะเปนต้น, มันกินหญ้ากลืนเข้าไปในท้อง, ยังอยาบอยู่, ครั้นมันนอน, มันผ่อนเอาออกมาเคี่ยวบดให้บ้นแล้ว. กลืนเข้าไปใหม่.

เคือ, คือความที่คนโง่ซุ่มซ่ามไม่รู้จักอะไรนั้น, เหมือนอย่างคนเซอะซะเปนต้น.

เคือะสะ, คืออาการคนที่มีปัญญาน้อย, จะคิดอ่าน, ฤๅพูดจาเปนต้น, ไม่ใคร่ตรงความเข้านั้น.

คั่ว, คือควันที่ติดอยู่กับดอกไม้, แลผลไม้ทั้งปวงนั้น. อนึ่งการที่เอาสิ่งของใส่ลงในภาชนะร้อน ๆ ทำให้สุกนั้น.

แคะ, คือการที่เอามีดฤๅไม้ปากเป็ด, แซะให้เนื้อมะพร้าวล่อนออกจากกะลาเปนต้นนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คะ กิน, คือ การ ที่ แสะ คัก เอา เนื้อ มะพร้าว กิน เปน ต้น นั้น, เหมือน อย่าง คน แคะ น้ำ ตาล ม่อ กิน เปน ต้น.

เคาะ, คือ การ ที่ คน เอา ไม้ ตี เข้า ที่ ระฆัง, ฤๅ ที่ เกสาะ เบา ๆ, เปน ต้น นั้น.

เคาะ แคะ, คือ การ ที่ คน เอา มือ ฤๅ ไม้ เปน ต้น, ตี ต่อย เข้า ที่ ใด ๆ นั้น, แคะ นั้น อธิบาย แล้ว.

เคาะ กัน, คือ การ ที่ เอา มือ ฤๅ ไม้, โขก เข้า ที่ ตัว กัน นั้น.

เคาะ ตะปู, คือ การ ที่ เอา ค้อน เหล็ก เปน ต้น, ต่อย เข้า ที่ หัว ตะปู นั้น, เหมือน อย่าง คน ตี ตะปู เปน ต้น.

เคาะ ผง, คือ การ ที่ คน เอา มือ ฤๅ ไม้ เปน ต้น, ทุบ ฟาด เข้า ที่ ฟูก เปน ต้น ทำ ให้ ผง ออก นั้น.

คอ, คือ อะไวยะวะ กลม ๆ, เปน ที่ สำรับ กลืน กิน ซึ่ง อาหาร ทั้ง ปวง ใน ที่ ระหว่าง ตัว กับ หัว ต่อ กัน นั้น.

คอ คุ้ง, คือ ที่ ท้อง คุ้ง กับ หัว แหลม แห่ง แม่ น้ำ, แล ลำ คลอง ทั้งปวง ต่อ กัน นั้น.

คอ ซอง, คือ ที่ คอ แคบ แห่ง เรือ ทั้งปวง นั้น, เหมือน อย่าง ที่ คอ แห่ง เรือ กุและ เปน ต้น.

คอ แหลม, คือ ที่ หัว แหลม กับ ท้อง คุ้ง ต่อ กัน นั้น, เหมือน อย่าง บาง คอ แหลม เปน ต้น.

คอ เรือ, คือ ที่ คอ แห่ง เรือ ทั้งปวง นั้น, เหมือน อย่าง คอ ซอง เปน ต้น.

คอ หอย, คือ สิ่ง ที่ เปน ลูกกลม ๆ ติด อยู่ ที่ ลำ คอ นั้น.

ครรภ์, ๑ ว่า ที่ เปน ท้อง, คือ ท้อง ลูก นั้น, เหมือน อย่าง อิษัตรี, มี ครรภ์ เปน ต้น.

คราว, คือ กาล ที่ เปน คราว, ฤๅ ครั้ง นั้น, เหมือน อย่าง คำ ว่า, คราว นั้น จึ่ง โถม เข้า หมื่น ไว เปน ต้น.

คราว นี้, คือ การ ที่ เปน คราว นี้, ฤๅ ครั้ง นี้ นั้น.

คราว นั้น, ความ เหมือน กัน กับ คราว นั้น, ครั้ง นั้น.

คร่า, คือ การ ที่ ฉุด, ฤๅ ลาก เนียว นั้น, เหมือน อย่าง คน ฉุด คร่า กัน ไป เปน ต้น.

คร่า ไป, คือ การ ที่ ฉุด ไป, ลาก ไป, เหนี่ยว ไป, เหมือน อย่าง

คร่า มา, คือ การ ที่ ฉุด มา, ลาก มา, เหนี่ยว มา นั้น.

คร่า ยื้อ, คือ การ ที่ ฉุด ลาก แล้ว, ยื้อ ชัก ไป นั้น, เหมือน อย่าง ยื้อ คร่า กัน เปน ต้น.

คริ, ความ เหมือน อย่าง, คือ, เปน, ฤๅ ช่อง, แล หนทาง, แล คลอง ที่ ภอ จุ ภอ คี, ไม่ คับ ไม่ หลวม นั้น.

คริ ใคร, ความ เหมือน ว่า, เปน ผู้ ใด, เปน คนไหน, เปน ใค.

คริอ ท้อง เรือ, คือ การ ที่ รู้ ระ ท้อง เรือ นั้น, เหมือน อย่าง คน ค้า เรือ นั้น.

คริอ ว่า, คือ ว่า, ความ เหมือน อย่าง คริ สิ่ง นั้น, เปน สิ่ง นั้น, คือ สิ่ง นั้น.

ครุ, ๑ ความ คือ หนัก, แล ช้า, อนึ่ง เปน ชื่อ เครื่อง ตัก น้ำ, สาน ด้วย ไม้ ยา ชัน, คล้าย ๆ ถัง.

ครุ ภัณฑ์, ๑ ความ คือ ของ หนัก, ที่ ไม่ ติด เนื่อง ด้วย กาย, เหมือน อย่าง เตียง ตั่ง, ที่ นั่ง ที่ นอน เปน ต้น.

ครู, คือ บุคล ที่ ควร จะ เคารพ, เหมือน คน ที่ ได้ ช่วย สั่ง สอน สรรพ วิชา ต่าง ๆ นั้น.

ครู ชา, คือ อาจารย์ ที่ ท่าน ได้ สั่ง สอน, ใน การ สาศนา เปน ต้น, เหมือน พระ สงฆ์ ที่ บวช เปน ผู้ เฒ่า นั้น.

ครู อาจารย์, คือ คน ผู้ เปน ครู เช่น ว่า, แล เปน อาจารย์ เปน ที่ อาไศรย แห่ง พวก สิษ, ผู้ เล่า เรียน วิชา ต่าง ๆ นั้น.

ครู่, คือ กาล ประมาณ ศัก สิบ นที, ฤๅ สิบ ห้า นที เท่า นั้น.

ครู่ เดียว, คือ เวลา ศัก ยี่ สิบ นที เท่า นั้น.

ครู่ หนัก, คือ เวลา สัก ยี่ สิบ ห้า นที, ฤๅ สาม สิบ นที นั้น.

แคร่, เปน ชื่อ เครื่อง สำรับ หาม พวก ขุนนาง ผู้ ใหญ่ นั้น, อนึ่ง เครื่อง ทำ ด้วย ไม้, สำรับ ใส่ ที่ หัว เรือ, ท้าย เรือ นั้น.

แคร่ เรือ, เปน ชื่อ แคร่ ทำ ด้วย ไม้, สำรับ ใส่ ที่ ตอน หัว, ตอน ท้าย แห่ง เรือ ทั้งปวง นั้น.

แคร่ หาม, เปน ชื่อ แคร่ ที่ ทำ ด้วย ไม้ ต่าง ๆ, สำรับ หาม พวก ขุนนาง นั้น. (เปน ต้น นั้น.

ใคร, เปน คำ ถาม, เหมือน อย่าง ว่า ผู้ ใด, คน ไหน, คน ไร, ใค,

ใคร ทำ, เปน คำ ถาม ว่า ผู้ ใด ทำ, คน ไหน ทำ, คน ไร ทำ นั้น.

ใคร มา, เปน คำ ถาม ว่า ผู้ ใด มา.

ใคร ว่า, เปน คำ ถาม ว่า ผู้ ใด ว่า,

ใคร่, เปน ความ คล้าย ๆ กัน กับ อยาก, ฤๅ รักษ นั้น.

ใคร่ ครวน, ไกร่ กรอง, ความ เปน คล้าย ๆ กัน กับ คิด ตริก ตรอง ดู, เขา มัก พูด กัน ว่า, เข้า ใคร่ ครวน ดู, จะ ทำ ได้ ก็ ทำ เถิด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใคร่ ความ, พิเคราะห์ความ, เปน ความ ที่ พิจารณ ดู ตาม ข้อ ความ นั้น, เขามักพูดกันว่า, เข้า จงใคร่ ความ ดู เถิด.

ใคร่ ได้, ปรารถนา จะได้, คือ ความ ที่ อยาก ได้นั้น, เขามักพูดกัน ว่า, ของ อย่าง นี้ ข้า อยาก ใคร่ ได้ หนัก.

ใคร่ ทำ, ความ ที่ อยาก ทำ ฤๅ รักษ ทำ นั้น, เขามักพูดกัน ว่า, ข้า อยาก จะ ใคร่ ทำ หนัก.

ใคร้ เครือ, เปน ชื่อ ต้น อย่าง หนึ่ง, ต้น เปน เถา ไม่ สู้ โต นัก, มัก มี อยู่ ตาม ป่า ตาม คง นั้น.

ใคร้ น้ำ, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ใบ เล็ก ๆ ยาว, มัก ขึ้น อยู่ ตาม ชาย หาด ริม น้ำ ฝ่าย เหนือ.

ใคร้ หาง นาค, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ใบ เล็ก ๆ คล้าย ๆ ใบ ส้ม ป่อย, มัก ขึ้น ตาม ริม คลอง.

ใคร้ หาง สิงห์, เปน ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, ไม่ สู้ โต ใบ เล็ก ๆ, มัก ขึ้น อยู่ ตาม หาด ทราย ฝ่าย เหนือ.

เครา, เปน ชื่อ หนวด ที่ ขึ้น อยู่ ตาม แก้ม, ตาม คาง, เหมือน อย่าง ช้าง, แล ชะนี, แล คน เปน ต้น นั้น.

เคร่า, คือ การ ที่ เดิร ทาง รอ ๆ ถ้า กัน ไป, ฤๅ เดิน ช้า ๆ นั้น, เหมือน อย่าง คน เดิน รอ ท่า กัน เปน ต้น.

คร่ำ, คือ อาการ ช่าง อย่าง หนึ่ง, เหมือน คน เอา เงิน บ้าง, ทอง บ้าง, ตอก ลง ไป ที่ มีด บ้าง, ของ อื่น บ้าง, ให้ ติด เปน รูป ต่าง ๆ นั้น.

คร่ำ เงิน, คือ การ ช่าง ที่ คน เอา เงิน ตอก ลง ไป, ที่ สิ่ง ของ ทั้งปวง, มี มีด, แล ตไกร เปน ต้น, ให้ ติด เปน ลวด ลาย แล รูป สัตว ต่าง ๆ.

คร่ำ มีด, คือ การ ที่ คล เอา เงิน แล ทอง, ทำ เปน ลวด ลาย ต่าง ๆ, คร่ำ ให้ ติด ลง ไป ที่ มีด นั้น.

คร่ำ คร่า, คือ อาการ ที่ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ เก่า แก่ ผุ คร่ำ อยู่ นั้น เอง. เหมือน อย่าง โบถ วัด ร้าง เปน ต้น.

คร่ำ ครวน, คือ อาการ ที่ คน ประกอป ไป ด้วย ความ ทุกข์, แล้ว บ่น ร่ำไร ไป ด้วย เหตุ ต่าง ๆ นั้น เอง. [นั้น.

คร่ำ เครือ, คือ อาการ ที่ เจ็บ ป่วย ไม่ รู้ หาย, เปน เรื่อย ๆ อยู่

คระ, คือ เปลือก ไม้ ที่ เปน คราบ ไคร กรุ กระ อยู่ นั้น.

คระหา, นินทา, คือ ความ ที่ เขา ตำนิ ติ ว่า, คน ผู้ นั้น, เปน คน ทำ การ ชั่ว ลามก ต่าง ๆ นั้น.

คระ ครุ, คือ อาการ ที่ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ ไม่ เกลี้ยง เกลา, รุง รัง อยู่ นั้น.

ครก, คือ เครื่อง สำรับ ตำ, แล โขลก สิ่ง ทั้งปวง, ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, หิน บ้าง, เหล็ก บ้าง.

ครก กระเบื้อ, คือ ครก ทำ ด้วย ดิน, สำรับ ตำ พริก นั้น.

ครก ตำ เข้า, คือ ครก ที่ สำรับ ตำ เข้า, ทำ ด้วย ไม้ โต ๆ, รูป คล้าย ๆ กลอง นั้น.

ครก ตำยา, คือ เปน ชื่อ สิ่ง ที่ สำรับ ตำยา, ทำ ด้วย ไม้ บ้าง, ทำ ด้วย หิน บ้าง, ด้วย เหล็ก บ้าง นั้น เอง.

คราก แครก, คือ การ แห่ง สิ่ง ของ ที่ แตก แยก ออก จาก กัน. เหมือน อย่าง ผ้า ที่ แครก ออก ไป นั้น.

ครึก ครื้น, คือ เสียง ที่ กึก ก้อง, เปน ที่ รื่น เริง, เหมือน งาร มโหรี นั้น.

ครึก โครม, คือ การ ทั้งปวง ที่ มี เสียง กึก ก้อง, เปน ที่ ยัง จิตร ให้ รื่น เริง, เหมือน งาร มโหรสพ นั้น.

แครก, คือ อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ คราก ออก ไป นั้น.

โครก, คือ เสียง อย่าง หนึ่ง, เหมือน หนึ่ง คน ท้อง ไม่ สบาย, เสียง ลั่น ดัง โครก ๆ เปน ต้น นั้น.

โครก คราก, โครก นั้น ว่า แล้ว, แต่ คราก นั้น เหมือน ที่ ก่อ ด้วย อิฐ มัน แยก ออก นั้น.

ครอก, เปน เสียง อย่าง หนึ่ง, คือ คน, ฤๅ สัตว, นอน โกรน ดัง ครอก ๆ. อนึ่ง คือ ลูก ทาษ ที่ เกิด ใน เรือน เบี้ย นั้น.

ครอก ใหญ่, คือ ลูก แห่ง สัตว ทั้งปวง, ที่ ตก พร้อม กัน มาก นั้น. เหมือน อย่าง ปลา ชัก ครอก เปน ต้น.

ครอก น้อย, คือ ลูก แห่ง สัตว ทั้งปวง ที่ ตก พร้อม กัน น้อย นั้น. เหมือน อย่าง สัตว ที่ มี ลูก คราว ละ สอง ตัว สาม ตัว.

ครังเครา, คือ ขน ที่ มัน ขึ้น ที่ แก้ม คาง เส้น ยาว ๆ, เขา ร้อง เรียก ว่า หนวด เครา บ้าง.

ครั่ง, ของ ศรี แดง อย่าง หนึ่ง, สำรับ ย้อม ผ้า, คือ เกิด แต่ สัตว ตัว เล็ก ๆ, มัน ทำ รัง ติด อยู่ ที่ กิ่ง ไม้ ฝ่าย เหนือ.

ครั้ง, ความ คือ คราว นั้น เอง, เหมือน เขา พูด กัน ว่า, ครั้ง หนึ่ง เรา ได้ เห็น การ อัษจรรย์ เปน ต้น.

ครั้ง ก่อน, คือ เวลา คราว ก่อน นั้น เอง, ฤๅ เมื่อ ก่อน, เวลา ก่อน, หน ก่อน, ปาง ก่อน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้งนี้, คือ กาล คราว นี้ นั้น เอง, ฤๅ บัดนี้, หนนี้, เที่ยวนี้, มอระสุมนี้.

ครั้งนั้น, คือ กาล คราว นั้น, ฤๅ ที่นั้น, ขณะนั้น, เมื่อนั้น, คราวนั้น.

ครั้งเมื่อ, คือ คราวเมื่อ นั้น เอง, ฤๅ หนเมื่อ, ที่เมื่อ, ปางเมื่อ.

ครั้งหลัง, คือ กาล คราว หลัง, ที่หลังนั้น เอง, เหมือน อย่างเขาพูดกันว่า, คราวหลังเราจะไปด้วย.

ครวง, เปน เสียง ร้อง อย่าง หนึ่ง, คือ คน ต้องไภยได้ทุกข์, ฤๅ เจ็บไข้ ประการใด, ก็ร้องครวงอือ ๆ นั้น.

ครวงครวญ, คือ เสียง คน ป่วยไข้หนัก, แล ร้องครวง เสียงซื่อ ๆ, แล ร้อง เรื่อยไป ไม่ใคร่ จะ อยุด นั้น.

ครวงโอย, คือ ร้อง ครวง เสียง ดังโอย ๆ นั้น เอง, เหมือน คน ต้องเฆี่ยน เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น.

ครึ่ง, กึ่ง, คือ เปน ส่วน ของ กึ่ง หนึ่ง นั้น, เหมือน คน ตัก น้ำใส่ตุ่ม ถึง กึ่ง กลาง นั้น.

ครึ่งกลาง, กึ่งกลาง, คือ ส่วน ของ มีครึ่ง หนึ่ง แล กึ่ง ทาง เปน ต้น นั้น.

ครึ่งโกรธ, คือ ความ ที่โกรธ เคียด นั้น.

ครง, เปน เสียง อย่าง หนึ่ง, ย่อม ดัง อย่าง นั้น, เหมือนไม้ (ส้ม เปน ต้น.

เคร่ง, คือ อาการ สิ่ง ที่ ตึง, ที่ไม่ ย่อน นั้นเอง, เหมือนคน บวชประฏิบัติ ตาม พระ สาศนา, หา หย่อน ไม่ นั้น.

เคร่งครัด, คือ สิ่ง ที่ ตึงไม่ เหี่ยว, ไม่ ยุบ ลง นั้น, ความเหมือน กัน กับ เคร่ง นั้น, อนึ่ง คือ สิ่ง ที่ บวมไม่ หย่อน นั้น.

เคร่ง, เปน ชื่อ ของ สำรับ ตัก น้ำ อย่าง อนึ่ง, สาน ด้วย ไม้รูปกลม ๆ มี ด้ำ ยาว, แล้ว ยา ชัน ด้วย.

โคร่ง, สี ช้าง, คือ อาการ กะดูก อย่าง หนึ่ง, เหมือน อย่าง ที่ มี อยู่ตาม ช้าง ๆ แห่ง คน, แล สัตว ทั้งหลาย นั้น.

โครงเรือน, คือ อาการ แห่ง เรือน ทั้งปวง, ที่ ยก ขึ้น ติด กลอนแล้ว, แต่ ยังไม่ ได้มุง นั้น, เพราะ กลอน ทั้ง สอง ข้าง ดูเหมือนสี โครง.

โคร่ง, คือ อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่โต แล้ว ผอม ด้วยนั้น, เหมือนอย่าง เขาเรียก เสือใหญ่ว่า, เสือโคร่ง เปน ต้น.

โคร่งคร่าง, คือ อาการ สิ่ง ของ ที่โต ที่ หลวม นั้น, เหมือนอย่าง เสื้อ ครุย ที่ หลวม เปน ต้น.

ครอง, เสวย, คือ การ ที่ รักษา ดี ๆ นั้น, เหมือน อย่าง เขาพูดกันว่า, ครอง ราชสมบัติ, ครอง ผ้า, ปก ครอง กัน.

ครองกะถิน, คือ ความ ที่ พระ สงฆ์ รับ ผ้า กะถิน แล้ว, รักษาไว้นั้น.

ครองบ้าน, คือ การ ที่ คน เปน กำนัน, ได้ รักษา บ้าน ไว้, เหมือนอย่าง นาย แขวง, นาย อำเภอ นั้น.

ครองเมือง, คือ อาการ ที่ คน ผู้ รักษา เมือง นั้น, เหมือน อย่างเจ้า เมือง, ที่ หัว เมืองทั้งปวง นั้น.

ครองราชสมบัติ, คือ การ ที่ ได้ รักษา ราชสมบัติ, เหมือนพระ มหา กระษัตริย์ ทั้งปวง นั้น.

คร่อง, คือ อาการ ที่ ผอม, ที่ หิว นั้น.

คร่องแคร่ง, คือ อาการ ที่ หิว นั้น, เหมือน อย่าง คน เดิน ทางสิ้น กำลัง แล้ว, เขาเล้าโลม ว่า, อุษ่าห์ คร่อง แคร่งไปหน่อย เถิด.

เครื่อง, คือ สิ่ง ของ ต่าง ๆ ที่ สำรับ ใช้ สอย ทั้งปวง นั้น, อนึ่งเปนของ ทำ ด้วย ตะกั่ว บ้าง, ทองแดงบ้าง, ลง เลกซ์ ยัญต่าง ๆ, แล้ว ผูก ไว้สำรับ กัน อันตราย นั้น.

เครื่องแกง, คือ สิ่ง ของ ที่ สำรับ ใช้ แกง กิน นั้น, เหมือน อย่างพริก, กะปิ, หอม, กะเทียม, ข่า เปน ต้น.

เครื่องกิน, คือ เครื่อง ที่ สำรับ ใส่ ของ กิน, เหมือน อย่าง ถาดเชี่ยน หมาก นั้น, ฤๅ ของ กิน ทั้งปวง ด้วย นั้น.

เครื่องกระยาบวช, คือ เปนชื่อ ของ กิน อัน เว้น จาก โทษ, มีถั่ว งา เปน ต้น, ไม่ มี เนื้อ, ไม่มี ปลา, เปน ของ เว้น จากโทษ นั้น.

เครื่องเชี่ยน, เปน สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ สำรับ ใช้ สอย ใน การเชี่ยน ทั้งปวง, มี หมาก, แล ชาด, รง, หอระดาน เปน ต้น.

เครื่องเงิน, คือ เครื่อง ใช้ ทั้งปวง ที่ ทำ ด้วย เงิน นั้น, เหมือนอย่าง โต๊ะ ทำ ด้วย เงิน, พาน ทำ ด้วย เงิน เปน ต้น.

เครื่องจ้าว, คือ เครื่อง ทั้งปวง ที่ สำรับ จ้าว ใช้, เหมือน อย่างพระ เต้า น้ำ, พาน พระ ศี เปน ต้นนั้น.

เครื่องชา, คือ เครื่อง ที่ สำรับ ใส่ น้ำ ชา, เหมือน อย่าง ปั้น ชาถ้วย ชา, แล ถาด น้ำ ร้อน เปน ต้น นั้น.

เครื่องใช้, คือ เครื่อง ภาชนะ ทั้งปวง ที่ สำรับ ใช้ สอย นั้นเอง. เหมือน อย่าง โต๊ะ โตก เปน ต้น นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องช้าง, คือ เครื่อง ทั้งปวง ที่สำรับ แต่ง ช้าง นั้น, เหมือน อย่าง กูบ แล อ่าน เปน ต้น.

เครื่อง แต่ง, คือ เครื่อง สำรับ แต่ง ตัว ทั้งปวง นั้น.

เครื่อง ถม, คือ เครื่อง ภาชนะ ทั้งปวง, ทำ ด้วย เงิน บ้าง, ทอง บ้าง, แลว ถม ยา ศี ต่าง ๆ นั้น.

เครื่องใน, คือ ตับ ไต ไส้พุง แล หัวใจ เปน ต้น, ที่ มัน อยู่ ใน กาย คน ฤๅ สัตว นั้น.

เครื่อง ทรง, คือ สิ่ง ทั้งปวง, ที่ เปน เครื่อง สำรับ พระ มหากระษัตริย์ทรงนั้น.

เครื่อง บูชา, คือ ของ เปน เครื่อง พลี นั้น.

เครื่อง บน, คือ เครื่องเรือน ทั้งปวง ที่อยู่ เบื้อง บน นั้น, เหมือน อย่าง ขื่อ แล แป, ฤๅ อก ไก่ เปน ต้น นั้น.

เครื่อง มือ, คือ เครื่อง ที่ สำรับ ใช้ ด้วย มือ นั้น, เหมือน อย่าง สิ่ว, ขวาน กบ เลื่อย เปน ต้น.

เครื่อง มะโหรี, คือ เครื่อง ทำ เพลง มะโหรี, มี กระจับปี่, สีซอ เปน ต้น นั้น.

เครื่อง ยศ, คือ สิ่ง ของ ที่ สำรับ คน มียศ มี วาศนา ใช้ สรอย, เหมือน อย่าง คนโท แล พาน พระ ศี เปน ต้น.

เครื่อง ภาง, คือ สิ่ง ของ หลาย อย่าง พวก ไทย ถือ ว่า, ป้อง กัน อันตรายได้, อยู่ คง ด้วย, เหมือน ไข่ หิน เปน ต้น.

เครื่อง เสวย, คือ ของ คาว หวาน ที่ จ้าว กิน นั้น, คือ เครื่อง ที่ ท่าน ผู้ เปน อิศระ เสพย์ เปน ต้น นั้น เอง.

เครื่อง สรง, คือ เครื่อง ที่ สำรับ ข้าว นาย, ฤๅ พระ มหากระษัตริย์อาบ น้ำ นั้น.

เครื่องสูง, คือ มยุระฉัตร, พัดโบก, จ่า มร, อภิรุม ชุมสาย เปน ต้น, เปน ของ สำรับ พระ มหา กระษัตริย์นั้น.

เครื่อง สด, คือ เครื่อง เซา ทำ ด้วย ของ สด มี อยวก เปน ต้น, สำรับ การ โกน จุก, แล การ เผา สพ เปน ต้น.

เครื่อง สรรพาวุธ, เปน เครื่อง สำรับ รบ, คือ ปืน, หอก, ดาบ, ง้าว, ทวน, กระบี่, กั้นหยั่น, เปน ต้น.

เครื่อง หอ, คือ สิ่ง ของ ที่ เซา ผัว เมีย แรก อยู่ ด้วย กัน, มี ที่ นอน แล มุ้ง เปน ต้น นั้น.

ครัด, คัด, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ เปล่ง ปลั่ง, มิได้ เหี่ยว แห้ง นั้น, เหมือน ผล กล้วย ที่ แก่ จัด เปน ต้น.

ครัดเคร่ง, คือ สิ่ง ของ ฤๅ การ ประพฤษดิ์, มั่นคง เสมอ มิได้ อย่อน ลง, เหมือน คน บวช ประพฤษดิ์ เสมอ, เปน ธรรม ยุติกา นั้น.

ครัด ตึง, คัด ตึง คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ คัด เต่ง เสมอ อยู่นั้น, เหมือน หญิง รุ่น สาว ที่ มี ถัน ทั้ง คู่ เต่ง ตึง อยู่ นั้น.

คราด, คือ ของ สำรับ ชัก หญ้า ที่ นา ที่ สวน นั้น, คน เอา ไม้ มา เจาะ ใส่ ลูก ห่าง ๆ คล้าย ๆ หวี.

คราด นก, คือ ของ ทำ ด้วยไม้ มี ลูก ห่าง ๆ คล้าย กับ หวี, มี คัน สอง อัน เทียม ด้วย ควาย, คราด หญ้า ที่ ท้อง นา นั้น.

ครืด, เปน เสียง ดัง อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง ของ ที่ ผืด แล้ว คับ ด้วย, กด เข้า ไป มัน ดัง อย่าง นั้น.

ครืดครี, คือ เสียง ที่ ซู่ คำราม นั้น, อนึ่ง คือ การ ที่ ผืด เคือง ถอ เข็น ไปได้, เหมือน เข็น เรือ ที่ น้ำ ตื้น ถอ ครี ไป นั้น.

ครึก, คือ เสียง มัน ดัง อย่าง นั้น, เหมือน เข็น เรือ บน บก เปน ต้น, อนึ่ง ตอก ไม้ ฤๅ ถ่าน ไฟ ที่ แดง ดาศ ทั่วไป นั้น.

ครุฑ, คือ สัตว อย่าง หนึ่ง นับ เข้า ใน พวก นก, มี ฤทธิ์ มาก, ปาก เหมือน นก แก้ว.

ครูด, คือ การ ที่ ขูด นั้น, เหมือน คน แจว เรือ ไป ตาม คลอง, ตอ ฤๅ ไม้ มัน ขูด เอา เรือ นั้น.

ครูดคราด, เปน เสียง ดัง เช่น นั้น, เมื่อ เซา ขูด เรือ เปน ต้น.

เครียด, คือ การ ที่ ตึง เคร่ง นั้น, เหมือน อย่าง คน ที่ ขาย ของ แพง ไม่ หย่อน ราคา ลง เลย.

ครัน, ความ เหมือน เมื่อ, เหมือน อย่าง คำ ว่า, ครั้น ถึง น้อม เศียร บังคม บาท เปน ต้น.

ครรภ์, ๑ คือ ห้อง ทั้งปวง, ฤๅ หญิง มี ท้อง ลูก นั้น.

ครั่น, คือ คน กระทำ เสียง ให้ โอดครวญ, ฤๅ คน ที่ ไม่ สบาย ให้ ตึง ตัว เหมือน ไข้ จับ นั้น.

ครั่น คร้าม, คือ ความ ประพรั่น กลัว ไภย นั้น, คือ ความ พรั่น พรึง นั้น เอง.

ครั่น ตัว, คือ ความ ป่วย ลง เมื่อ เกือบ จะ จับ ไข้ นั้น.

ครั้น, ความ เหมือน อย่าง เมื่อ, ถ้า, แม้น, และ, เหมือน เซา มัก พูด กัน ว่า, ครั้น มา ถึง เปน ต้น.

คร้าน, ขี้เกียจ, คือ ความ ขี้ เกียจ นั้น, เหมือน คน เกียจ คร้าน ไม่ หมั่น, ไม่ อุย่าห์, ไม่ มี เพียร เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้าน กาย, คือ ความ เกียจ คร้าน, ที่ บังเกิด ขึ้น ใน กาย นั้น, เหมือน คน ครั่น ตัว ไม่ อยาก ทำ สิ่ง ใด เลย.

เรื่น, คือ เครื่อง ทำ เป็น บ่วง ไว้, สำรับ ดัก นก ดัก ไก่ เป็นต้น.

เรื่น, เป็น เสียง ดัง อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง เสียง ฟ้า ร้อง ลั่น, ฤๅ เสียง ปืน เป็น ต้น.

เรื่น, ครื้ม, คือ ที่ ร่ม รื่น, ฤๅ เสียง กึก ก้อง อัน เป็น ที่ สนุกนิ์ สบาย นั้น, เหมือน สวน ร่ม รื่น ไป ด้วย ต้น ผลไม้, ฤๅ บ้าน เรือน กึก ก้อง ไป ด้วย เสียง มะโหรี เป็น ต้น.

ครื้นเครง, คือ เสียง คน เล่น การ มะโหรสพ มี งาน โขน เป็นต้น.

ครุ่น, คือ การ ที่ ค่อย เดิน ค่อย ไป, ค่อย ทำ, ค่อย ได้ช้า ๆ, เสมอ ไป ไม่ อยุด ไม่ หย่อน นั้น.

ครุ่น ๆ ไป, คือ ค่อย ๆ ไป นั้น, ฤๅ ไฟ ติด อยู่ ที่ กอง แกลบ เป็น ต้น, มี ควัน กรุ่น ๆ อยู่ นั้น.

ครวญ, คือ เสียง ที่ ครั่น โอด, ฤๅ เสียง ที่ เป็น กังวาน, เหมือน เสียง ฆ้อง เสียง ระฆัง, ที่ ครั่น อยู่ นั้น.

ครวญ คร่ำ, คือ เสียง ที่ ร้อง ร่ำไร ถึง ของ ต่าง ๆ นั้น, เหมือน หญิง ที่ พรัดพราก จาก ลูก ผัว แล้ว, ร่ำไร คิด ถึง กัน นั้น.

ครวญ คราง, คือ เสียง คราง แล้ว ร่ำไร ไป ต่าง ๆ ด้วย, เหมือน คน ที่ ได้ ทน ทุกข เวทนา เป็น ต้น นั้น,

ครวญ ถึง, คือ คน ร่ำไร ถึง สิ่ง ของ ต่าง ๆ, ที่ ตัว เคย รักษ, เคย ชอบใจ เป็น ต้น. [นั้น.

ครวญ หา, คือ คน บ่น ร่ำไร หา สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ ตัว คิด ถึง

ครวญ ไห้, คือ คน ร้องไห้ มี เสียง ร่ำไร, บ่น ถึง สิ่ง ของ ที่ ตัว คิด ถึง นั้น เอง.

ครบ, ท่วน, คือ สิ่ง ที่ ท่วน ไม่ ขาด ไม่ เหลือ นั้น.

ครบ กัน, ท่วน กัน, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ มี ท่วน กัน ทุก ตัว คน, ไม่ ขาด ไม่ เหลือ นั้น.

ครบครัน, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง มี ครบ ท่วน บริบูรณ, ไม่ ขาด ไม่ เหลือ นั้น.

ครบ จำนวน, ท่วน จำนวน, คือ สิ่ง ของ ทั้งปวง มี อยู่ ครบ ท่วน, ตาม ที่ ได้ กำหนฎ นับ ไว้ นั้น.

ครบ ท่วน, คือ สิ่ง ของ ที่ ครบ บริบูรณ ไม่ ขาด ไม่ เหลือ นั้น.

ครบ บริบูรณ, คือ ท่วน เต็ม ดี. [นั้น.

ครบ, หนัง กำพร้า, คือ สิ่ง ทั้งปวง เป็น ผิว ห่อ หุ้ม อยู่ ภาย นอก

ครบ งู, คือ ผิว หนัง แห่ง งู ทั้งปวง, ที่ ลอก ออก จาก ตัว งู นั้น.

ครบปู, คือ กะดอง รูป ปู, ที่ มัน เปลี่ยน เสีย ใหม่ นั้น.

ครบ น้ำ, คือ อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ถูก ฝน, ฤๅ น้ำ ท่วม, ครั้น ฝน แล้ง น้ำ ลด แห้ง ลง แล้ว, ก็ เป็น ครบ ติด คำ อยู่.

ครบ แมลง บ่อง, คือ รูป เก่า ที่ แมลง บ่อง มัน ลอก เสีย นั้น.

ครีบ, คือ อาการ สิ่ง ที่ เป็น แฉก ๆ เล็ก ๆ, อยู่ ตาม ริม ๆ ใบ ไม้, ฤๅ ตาม สัน ปลา ทั้งปวง นั้น.

ครีบ ใบ ไม้, คือ อาการ สิ่ง ที่ เป็น แฉก ๆ, อยู่ ตาม ริม ๆ ใบ ไม้ ทั้งปวง นั้น.

ครีบ ปลา, คือ อาการ สิ่ง ที่ เป็น แฉก ๆ อยู่ ตาม สันหลัง, ฤๅ ตาม ท้อง แห่ง ปลา ทั้งปวง นั้น.

ครอบ, เป็น เครื่อง สำรับ ใส่ น้ำ มนต์ ร โกน จุก ทำ ด้วย สำริทธิ์, อนึ่ง เป็น ต้น อย่าง หนึ่ง ดอก เหลือง งาม ใช้ ทำ ยา.

ครอบ ครอง, คือ การ ที่ ป้อง กัน รักษา ไว้, เหมือน อย่าง มหา กระษัตริย์, ได้ เสวย ราชสมบัติ เป็น ต้น นั้น.

ครอบ ครัว, ความ คือ ลูก เมีย หมด ด้วย กัน ทั้ง เรือน, ที่ ผัว ได้ ปก ครอง รักษา ไว้ นั้น.

ครอบ งำ, คือ การ ที่ ปก คลุม ไว้ นั้น, เหมือน คน เอา ขัน เล็ก, ครอบ งำ ขัน ใหญ่ ลง ไว้ เป็น ต้น.

ครอบ จักระวาฬ, เป็น ชื่อ ต้น ไม้ อย่าง หนึ่ง, มัน ชื่อ อย่าง นั้น, สำรับ ใช้ ทำ ยา.

ครอบ ตลับ, เป็น ชื่อ ต้น ไม้ อีก อย่าง หนึ่ง, คล้าย ๆ กัน กับ ครอบ จักระวาฬ, แต่ ลูก มัน คล้าย ตลับ.

ครอบ หัว, สวม หัว, คือ การ ที่ คน เอา ของ สิ่ง ใด ๆ ครอบ หัว ไว้, เหมือน คน ใส่ หมวก เป็น ต้น นั้น.

ครั่ม, กร่อน, คือ ของ สิ่ง ใด ๆ ที่ ถูก น้ำ ถูก ฝน ผุ ครั่มคร่า ไป, เหมือน ไม้ ฤๅ เสา, ที่ ปัก อยู่ ใน ดิน เป็น ต้น.

คราม, คือ ต้น ผัก อย่าง หนึ่ง, ปลูก ไว้ สำรับ ย้อม ผ้า, ให้ สี เขียว เหมือน ดอก ผัก ตบ เป็น ต้น.

ครามจีน, เป็น ชื่อ ครามที่ เขา ทำ เป็น ก้อน ๆ สี เขียว, เหมือน ดอก ผัก ตบ, มา แต่ เมือง จีน.

ครามไทย, คือ ครามที่ เขา ปลูก ไว้ ใช้ ที่ เมือง ไทย นี้ เอง.

ครามน้ำ, คือ ครามอย่าง หนึ่ง, มัน มัก ขึ้น อยู่ ริม น้ำ, ตาม คลอง ใน สวน.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คร้าม, พรั่น, คือ ความ ที่ นึก เกรง อยู่ ใน ใจ บ้าง เล็ก น้อย นั้น, เหมือน คน ที่ นึก กลัว ผี บ้าง หนึ่ด หน่อย.

คร้าม กัน, เกรง กัน, ขาม กัน, คือ ความ ที่ ต่าง คน ต่าง กลัว กัน บ้าง เล็ก น้อย นั้น.

คร้าม ครัน, มาก มาย, คือ ความ ที่ มี ของ มาก เกิน ประมาณ, เหมือน อย่าง คน มี ทรัพย สิ่ง ของ มาก เหลือ ใช้ นั้น.

คร้าม ใจ, พรั่น ใจ, คือ ความ ที่ นึก กลัว ใจ คน อื่น นั้น, ฤๅ ใจ ของ ตัว คิด กลัว อยู่ บ้าง เล็ก น้อย.

คร้าม มือ, เข็ด มือ, ขยด มือ, ระอา มือ, คือ ความ ที่ นึก กลัว ผี มือ กัน นั้น, ฤๅ คน ที่ เคย ชก ต่อย, ย่อม เกรง ผี มือ กัน เปน ต้น.

ครึ้ม, ร่มรื่น, คือ ที่ ร่ม ไม้ ใหญ่ ทั้งปวง, เหมือน อย่าง ที่ ร่ม ไม้ ใน ดง สูง เปน ต้น. อนึ่ง เสียง ที่ ย่อม ดัง อย่าง นั้น ก็ มี.

ครึ้มครำ, คือ อาการ ที่ คน กระทำ การ นิ่ง ๆ, ดู เหมือน อย่าง คน บ้า นั้น.

ครึ้มเครือ, คือ ต้น ไม้ และ เครือเขา, ขึ้น พันธ์ รก เปน ซุ้ม เซิง อยู่ นั้น. [เปน ต้น.

ครึ้ม คราง, คือ เสียง อย่าง หนึ่ง, เหมือน เสียง แห่ง นก พิราบ

ครึ้ม, คือ เสียง ดัง อย่าง หนึ่ง, เหมือน เสียง แห่ง มโหรี เปน ต้น นั้น.

ครุ่ม, คือ เสียง ดัง อย่าง หนึ่ง, เหมือน อย่าง เสียง แห่ง กลอง ชะนะ เปน ต้น นั้น.

โครม, คือ เปน เสียง อย่าง หนึ่ง, เหมือน อย่าง เสียง กะทุ้ง เข่า เปน ต้น นั้น.

โครม คราม, เปน เสียง ดัง เมื่อ คน เดิน ที่ พื้น ฟาก, ฤๅ เดิน ลุย น้ำ เปน ต้น.

คร่อม, คือ การ ครอบ สิ่ง ของ อื่น ไว้ นั้น, เหมือน คน ปลูก ตะพาน คร่อม คลอง, ฤๅ ขี่ คร่อม หลัง งัว ควาย เปน ต้น.

คร่อม กัน, คือ อาการ ที่ คน ยืน แล ทำ ตัว ให้ คร่อม ผู้ อื่น ไว้.

คร่อม หลัง, คือ อาการ ที่ แยก ขาออก แล้ว คร่อม ลง บน หลัง, เหมือน อย่าง คน ขี่ ช้าง ขี่ ม้า, ขี่ งัว ขี่ ควาย เปน ต้น.

คราว, คือ เปน ความ เหมือน ครั้ง, ฤๅ ที่ หนึ่ง, หน หนึ่ง นั้น.

คราว กัน, ความ คือ ครั้ง เดียว กัน นั้น, เหมือน อย่าง คน ฤๅ สัตว เกิด ครั้ง เดียว กัน นั้น.

คราว ก่อน, ความ คือ ครั้ง ก่อน, ฤๅ ที่ ก่อน, หน ก่อน นั้น, เหมือน เขา พูด กัน ว่า, เรา มา คราว ก่อน ที่ หนึ่ง.

คราว น่า, ความ คือ ครั้ง น่า, ฤๅ ที่ น่า นั้น, เหมือน เขา พูด กัน ว่า, คราว น่า เกิด เรา จะ ให้.

คราว นี้, ความ คือ ครั้ง นี้, ฤๅ ที่ นี้, หน นี้ นั้น, เหมือน อย่าง เขา มัก พูด กัน ว่า, คราว นี้ เรา จะ ไป ด้วย.

คราว นั้น, ความ คือ ครั้ง นั้น, ฤๅ เมื่อ นั้น, ขณะ นั้น, ที่ นั้น, หน นั้น.

คราว โน้น, ความ คือ ครั้ง โน้น, ฤๅ เมื่อ โน้น, ขณะ โน้น, ที่ โน้น, หน โน้น นั้น.

คราว หลัง, ความ คือ ครั้ง หลัง, ฤๅ ที่ หลัง, ภาย หลัง, หน หลัง นั้น เอง.

คร่าว, คือ อาการ ที่ ค่อย ๆ เดิน, ฤๅ ค่อย ทำ ช้า ๆ เสมอ ไป นั้น.

ครุย, เปน ชื่อ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ เปน ชาย ยาว ออก มา เปน เส้น ๆ นั้น, เหมือน อย่าง ชาย ผ้า ครุย, ฤๅ ชาย ผ้า ส่าน เปน ต้น.

ครุย ผ้า, เปน เครื่อง ที่ ชาย ผ้า, เขา ทำ ให้ ยาว ออก มา ฟั่น เปน เส้น นั้น, เหมือน อย่าง ชาย ผ้า ครุย เปน ต้น.

ครุย เสื้อ, เปน ชื่อ เสื้อ อย่าง ใหญ่, ที่ มี ชาย ยาว เพื้อย กรอม ลง ไป, เหมือน อย่าง เสื้อ ยี่ ปุ่น นั้น.

เครือ, เถา, คือ อาการ แห่ง ต้น ไม้ ทั้งปวง, ที่ เปน เถา เลื้อย ไป นั้น, เหมือน อย่าง เถา กระดังงา จีน, ฤๅ เถา องุ่น เปน ต้น.

เครือ กล้วย, คือ อาการ แห่ง กล้วย, ที่ เปน งวง ยื่น ออก ไป, มี หวี ติด อยู่, เหมือน อย่าง กล้วย ทั้งปวง นั้น.

เครือ เขา, เปน ชื่อ เถา วัล ทั้งปวง นั้น, เหมือน อย่าง เถา ญ่า นาง เปน ต้น.

เครือ ญาติ, คือ วงษ พี่ น้อง ที่ เปน เชื้อ สาย ต่อ ๆ กัน ออก ไป นั้น, เหมือน อย่าง ลูก หลาน เหลน เปน ต้น.

เครือ วัล, คือ เถา วัน ทั้งปวง นั้น, เหมือน อย่าง เถา วัน แดง, แล เถา อบเชย เปน ต้น.

เครือ เสียง, คือ เสียง ที่ แห้ง แหบ ไป นั้น, เหมือน อย่าง เสียง คน เปน หวัด เปน ต้น.

เครอะคระ, คือ อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ไม่ เกลี้ยง, ครุคระ อยู่ นั้น, เหมือน อย่าง ต้น ไม้ ใหญ่, ที่ มี เปลือก ครุคระ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครัว, เปนชื่อห้อง ที่เขาทำไว้สำรับ หุงเข้า ต้ม แกง นั้น, อนึ่ง คือ คน ที่ อยู่ด้วย กัน ทั้ง เรือน, เหมือน ผัว เมีย พ่อ ลูก นั้น.

ครัวไฟ, เปนชื่อ ห้องที่เขาทำไว้สำรับ ติดไฟ หุงเข้า เปน ต้น.

ครัวมอญ, คือ ความ ที่ พอก มอญ, ที่ มีอยู่ พร้อม กัน ทั้ง ผัว ทั้ง เมีย, ทั้ง พ่อ ทั้ง ลูก, เรียกว่า ครัวมอญ.

แคระ, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ เล็ก ยิ่ง กว่า เพื่อน, เหมือน อย่าง สิ่ง ของ ที่ เคย โต, แต่ มัน กลับ เล็ก ไป นั้น.

แคระ, จ้อน, ความ เหมือน กัน กับ แคระ, คือ ของ ที่ เคย โต ตาม ธรรมดา, แต่ มัน ไม่ โต นั้น.

แคระน้ำนม, คือ เด็ก ที่ รูป มัน จ้อน, เล็ก ไม่ สม อายุ นั้น, คือ จ้อน เล็ก เพราะ มัน อด นม นั้น เอง.

เคราะห์, ความ คือ ถือ เอา ซึ่ง เหตุ ต่าง ๆ นั้น, เหมือน คน ต้อง ไภย ได้ ทุกข์, ว่า เคราะห์ ร้าย, ที่ ได้ ลาภ ว่า เคราะห์ ดี.

เคราะห์ดี, คือ ความ ที่ ถือ เอา ซึ่ง เหตุ อัน ดี นั้น, เหมือน อย่าง คน มี ลาภ, ได้ แก้ว แหวน เงิน ทอง, ฤๅ พ้น จาก ไภย เปน ต้น.

เคราะห์ร้าย, คือ ความ ที่ ถือ เอา ซึ่ง เหตุ ร้าย นั้น, เหมือน คน ที่ เสื่อม จาก ลาภ จาก ยศ เปน ต้น นั้น. (ด้วย นั้น.

เคราะห์โศรก, เปน คำ พูด ว่า เคราะห์ ร้าย, แล มี ความ โศรก

เคราะห์ หาม ยาม ร้าย, คือ ความ ที่ เสื่อม จาก ลาภ, จาก ยศ, แล ต้อง ไภย ได้ ทุกข์ ต่าง ๆ นั้น.

คร่อแคร่, คือ การ ที่ รอ ท่า นั้น, เหมือน อย่าง คน เปน ไข้ หนัก เกือบ จะ ตาย แล้ว, ยัง รอ ท่า ให้ รักษา นั้น.

ครรภ์, คือ ห้อง ใน ท้อง อัน เปน ที่ เกิด แห่ง ทารก ทั้งปวง, เหมือน คน ที่ มี ท้อง ลูก นั้น.

คือ, ความ ว่า เปน, เหมือน, ฯเขา ย่อม พูด กัน ว่า, คือ สิ่ง นั้น, เปน คน นั้น, เหมือน อย่าง นั้น.

คลาคลาศ, คือ เดิน เลื่อน เคลื่อน ไป, เหมือน อย่าง เดิน แคล้ว คลาศ กัน ไป เปน ต้น. (ต้น นั้น.

คลาไคล, คือ การ ที่ ไป นั้น, เหมือน อย่าง คน เดิน ทาง เปน

คล้า, คือ ต้น อย่าง หนึ่ง, มัก ขึ้น อยู่ ที่ ดิน เปียก, ดอก มัน ขาว ๆ, สำรับ ใช้ สาน เสื่อ บ้าง, ทำ ยา บ้าง.

คลี, เปน เครื่อง เล่น อย่าง หนึ่ง, เปน ลูก กลม ๆ เท่า กับ ผล ส้ม เกลี้ยง, สำรับ ตี เกาะ เล่น บน หลัง ม้า.

คลี่, คลาย, คือ อาการ ที่ กระทำ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ ม้วน อยู่ นั้น, ให้ คลาย คลี่ ออก ไป, เหมือน คน คลี่ ผ้า ออก จาก ไม้ เปน ต้น.

คลี่ กลีบ, ขยาย กลีบ, คือ อาการ ที่ คลาย แบ กลีบ ออก นั้น, เหมือน อย่าง กลีบ ดอก ไม้ ที่ บาน เปน ต้น.

คลี่ ขยาย, คือ อาการ ที่ เคลื่อน ออก, แล คลาย ออก, เหมือน ดอก ไม้ ที่ แก่ แล จะ เบิก บาน นั้น.

คลี่, คลาย. คือ อาการ สิ่ง ของ ที่ ม้วน อยู่ นั้น, กระทำ ให้ มัน คลาย คลี่ ออก ไป, เหมือน ใบ ไม้ ที่ ม้วน อยู่ ทำ ให้ คลี่ ออก.

คลี่ใบ, คือ อาการ ใบ เรือ, ฤๅ ใบ ไม้, ที่ ม้วน อยู่ นั้น, กระทำ ให้ มัน คลี่ ออก นั้น.

คลี่ผ้า, คลายผ้า, คือ อาการ ทำ ผ้า ที่ มัน ม้วน อยู่ นั้น, ให้ มัน คลี่ ออก ไป เปน ต้น นั้น.

คลี่ ออก, คลาย ออก, คือ การ ที่ คน ทำ ให้ ผ้า ใบ เปน ต้น, ให้ มัน คลาย ขยาย แบ แผ่ ออก นั้น.

แคล คลอ, คือ การ ทำ น้ำ ตา ที่ มัน ออก พ่อ ๆ อยู่ ที่ ริม ขอบ ตา นั้น, เหมือน อย่าง น้ำ ตา พ่อ หน่วย เปน ต้น.

ไคล, คือ การ ที่ เขา มือ กด ลง แล้ว, คลึง ไป คลึง มา, เหมือน อย่าง พวก หมอ นวด ทั้งปวง นั้น.

ไคลคลา, คือ อาการ ที่ เดิน ไป นั้น, เหมือน อย่าง คน เดิน ทาง เปน ทาง ไป เปน ต้น.

ไคล งอก บน หิน, คือ ตะไคร่ น้ำ ที่ มัน เกิด ขึ้น บน หิน, เพราะ มัน แช่ น้ำ, ฤๅ กรำ ฝน อยู่ นั้น.

ไคล น้ำ, คือ ตะไคร่ น้ำ นั้น, เหมือน ของ อัน ใด มี ไม้ เปน ต้น, จม แช่ น้ำ อยู่ ช้า นาน, มัน เกิด ตะไคร่ ขึ้น ที่ ไม้ นั้น, ลาง ที่ เปน ปอย เส้น ยาว ๆ บ้าง. (เท่า กัน, เสมอ กัน นั้น.

ไคลคลึง, คือ ลักษณะ สิ่ง ที่ คล้าย กัน, เหมือน กัน, แม้น กัน,

เคล้า, คุลีการ, คือ การ ที่ กระทำ ให้ สิ่ง ทั้งปวง, คลุก ระคน ปน กัน, เหมือน อย่าง คน เอา เชื้อ คลุก ลง ใน แป้ง นั้น.

เคล้าคลุก, คือ อาการ ที่ คน อยู่ ใกล้ ชิด กัน, คลุกคลี กัน อยู่ ไม่ ใคร่ ออก ห่าง กัน นั้น.

เคล้าคลึง, คือ การ ที่ นั่ง, ฤๅ นอน อยู่ ด้วย กัน, มิ ใคร่ จาก กัน ไป ได้, เหมือน อย่าง ผัว เมีย อยู่ ด้วย กัน ใหม่ ๆ นั้น.

เคล้าทั่ว, คือ การ คลุก ให้ ทั่ว นั้น, เหมือน คน เอา เชื้อ ขนม ใส่ ลง ใน แป้ง, แล้ว คลุก ให้ ทั่ว นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คลำ, งม, คือ การ ที่ คน เอา มือ จับ สิ่ง ของ, แล้ว ลูบ ไป ลูบ มา, เหมือน คน เที่ยว คลำ หา สิ่ง ของ, ใน ที่ มืด นั้น.

คลำ ไคล้, คือ การ ที่ เอา มือ จับ แล้ว ขยำ เบา ๆ คลึง ไป คลึง มา, เหมือน หมอ นวด ทั้งปวง นั้น.

คลำ เคล้น, คือ เอา มือ จับ แล้ว เน้น เบา ๆ บีบ ไป บีบ มา.

คลำ ดู, งม ดู, คือ การ ที่ เอา มือ จับ ต้อง ลูบ คลำ ดู ให้ รู้ ว่า, เปน สิ่ง นี้ สิ่ง นั้น.

คลำ หา, งม หา, คือ การ ที่ คน เอา มือ เที่ยว คลำ หา สิ่ง ของ, เหมือน อย่าง คน เที่ยว คลำ หา สิ่ง ของ ใน ที่ มืด นั้น.

คลำ, คลุ่ม, คือ อาการ ที่ คน ฤๅ สัตว เดิน ไป เดิน มา, สรรพสน กัน อยู่ มาก มาย นั้น.

คล้ำ, หมอง, คือ สีสิ่ง ของ ทั้งปวง, เมื่อ ผ่องใส บริสุทธิ์ อยู่ นั้น, ครั้น สี มัว หมอง ดำ ลง น่อย หนึ่ง นั้น ว่า คล้ำ.

คล้ำ มัว, คือ สิ่ง ที่ สี เศร้า หมอง ลง น่อย หนึ่ง, เหมือน คน เคย สบาย, ครั้น ทุกข์ มา ถึง ก็ เศร้า หมอง ลง นั้น.

คละ, กลั่ว, คือ การ ที่ ปะ ปน ระคน กัน นั้น, เหมือน อย่าง คน เอา ผลไม้ ทั้งปวง ที่ เล็ก บ้าง โต บ้าง ปน กัน.

คละ กัน, กลั่ว กัน, คือ ปน กัน นั้น, เหมือน อย่าง คน เอา ของ หลาย สิ่ง เข้า คละ ปะ ปน กัน นั้น.

คละ ปน, กลั่ว ปน, คือ การ ที่ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ เข้า คละ ระคน ปะ ปน กัน อยู่ นั้น.

คละ ระคน, กลั่ว ระคน, คือ การ ที่ ทรัพย์สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ คละ ระคน ปน กัน อยู่.

คลัก, คือ อาการ ที่ สัตว ทั้งปวง ตก อยู่ ใน บ่อ, ยัก เยียด กัน หนัก, ผุด ขึ้น หายใจ เสียง คลัก ๆ อยู่ นั้น.

คลุก, เคล้า, คือ การ ที่ ทำ, เอา ของ หลาย สิ่ง เคล้า เข้า ด้วย กัน, แล้ว คน ให้ ทั่ว, เหมือน อย่าง เอา เข้าเม่า คลุก กับ มะพร้าว.

คลุก กัน, เคล้า กัน, คือ การ ทำ, เอา ของ หลาย สิ่ง เคล้า ประ สม เข้า ด้วย กัน, แล้ว คน ให้ ทั่ว นั้น.

คลุก เข้า, ระคน เข้า, คือ การ ที่ คน เอา เข้า เคล้า เข้า ด้วยกัน กับ สิ่ง อื่น แล้ว, ขยำ ไป ให้ ทั่ว, เหมือน เขา เอา เข้า เกลุก ไข่ เปน ต้น.

คลุกคลี, คลุกคลัก, คือ การ ที่ ปล้ำ กัน หนัก, ฤๅ ตี กัน ตลุม บอน ไป นั้น, เหมือน อย่าง หมา กัด กัน เปน ต้น.

คลุก เคล้า, เคล้า คลุก, คือ การ ที่ คน ทำ, เหมือน อย่าง คลุก กะปิ เปน ต้น นั้น.

คลุก ฝุ่น, เคล้า ฝุ่น, คือ อาการ ที่ เอา สิ่ง ของ ทั้งปวง ไป เคล้า กัน กับ ฝุ่น นั้น, เหมือน มัก ลง เกลือก ฝุ่น เปน ต้น.

คลุก ยา, เคล้า ยา, คือ การ ที่ เอา ยา คลุกการ คลุก กัน เข้า นั้น, เหมือน อย่าง หมอ เคล้า ยา เปน ต้น.

โคลก เคลก, โผลก เผลก, คือ อาการ ที่ หลวม นั้น, เหมือน อย่าง หลัก แจว, ฤๅ กลอน ประตู ที่ หลวม นั้น.

คลอก, ลวก, คือ การ ที่ เอา ไฟ เผา ลวก เสีย นั้น, เหมือน อย่าง คน เอา ไฟ เผา ป่า, ฤๅ เอา ดิน ปั้น คลอก เผา เสีย นั้น.

คลอก ทุ่ง, เผา ทุ่ง, คือ การ ที่ คน เอา ไฟ จุด, เผา คลอก ทุ่ง เสีย นั้น.

คลอก ป่า, เผา ป่า, คือ การ ที่ คน เอา ไฟ จุด, เผา คลอก ป่า เสีย นั้น.

คลอก ไฟ, เผา ไฟ, คือ การ ที่ เอา สิ่ง ของ ทั้งปวง, เผา คลอก เสีย ด้วย ไฟ นั้น.

คลัง, ตรุ, คือ เรือน เปน ที่ สำรับ ไว้ พระ ราช ทรัพย์ ของ หลวง, อนึ่ง สัตว ที่ เขา เอา เชือก ใส่ กระบอก แล้ว, ผูก ติด อยู่ กับ หลัง นั้น.

คลัง เงิน, ตรุ เงิน, คือ ตึก ใน พระ บรมราชวัง, อัน เปน ที่ สำรับ เก็บ เงิน หลวง ไว้ นั้น.

คลัง ทอง, ตรุ ทอง, คือ ตึก ใน พระ บรมราชวัง, อัน เปน ที่ สำรับ เก็บ ทอง หลวง รักษา ไว้ นั้น.

คลัง ใน ขวา, คือ คลัง ใน พระ ราชวัง, พนักงาน ตำแหน่ง เบื้อง ขวา.

คลัง ใน ซ้าย, คือ คลัง ใน พระ ราชวัง, พนักงาน ตำแหน่ง เบื้อง ซ้าย.

คลัง พิมาน อากาศ, คือ คลัง หลวง สำรับ ไว้ เครื่อง แก้ว, มี โคม แก้ว เปน ต้น.

คลัง มหา สมบัติ, คือ คลัง หลวง, เปน ที่ สำรับ ไว้ เงิน ไว้ ทอง ทั้งปวง.

คลัง เชือก, คือ คลัง หลวง, เปน ที่ สำรับ ไว้ เชือก ทั้งปวง.

คลัง สินค้า, คือ คลัง หลวง, เปน ที่ สำรับ ไว้ สินค้า ทั้งปวง, มี น้ำ ตาล ทราย เปน ต้น.

คลัง สรรพยุทธ์, คือ คลัง หลวง, เปน ที่ สำรับ ไว้ เครื่อง รบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คลังศุภรัต, คือ คลัง หลวง, เปน ที่สำรับ ย้อม ผ้าเหลือง.
คลังราชการ, คือ คลัง หลวง, เปน ที่สำรับไว้ ของ หลวง ต่าง ๆ, มีเสื่อ แล น้ำมัน เปน ต้น.
คลังวิเศส, คือ คลังใน พระราชวัง, สำรับไว้ ของ หลวง.
ลัง, เพ้อเจ้อ, คือ ความ ที่ใจ กำเริบ ไปไม่ เปน ปรกติ นั้น, เหมือน อย่าง คนเปน บ้า, บ่น เพ้อเจ้อไป ต่าง ๆ นั้น.
คลังไคล้, ไหลหลง, คือใจ ที่กำเริบ ไปไม่ เปน ปรกติ, เหมือน อย่าง คน เคลิ้ม สติ บ่น เพ้อไป ต่าง ๆ นั้น.
คลังคลุ้ม, เพ้อคลุ้ม, คือ ความ ที่ใจ กำเริบ, ให้มืดมัวไป ต่าง ๆ, บัดเดี๋ยว คลุ้ม ดี, บัดเดี๋ยว คลุ้ม ร้าย นั้น.
ทางแคลง, คือ ความ ที่ สงไสย ในใจ, ความไม่ แน่ในใจ นั้น, เหมือน คน หลงๆ ลืม ทาง สอง แพร่ง เหมือน กัน.
งโคลง, เปน ชื่อ นก อย่าง หนึ่ง, ตัว มัน เท่า นก เอี้ยง, มัน มี จน ขาว บ้าง ดำ บ้าง, มัน เที่ยว อยู่ ตาม บ้าน.
ง, คือ การ ที่ กระทำ ให้สิ่ง ของ กลับ กลอก ไป มา, เหมือน อย่าง คน ฟั่น เทียน เปน ต้น นั้น.
ลิ้งไคล้, คือ การ ที่ กระทำ เอา มือ คลึง ไป, เหมือน อย่าง หมอ นวด นั้น.
ลิ้งเคล้า, คือ การ ที่ คน รักษ กัน เข้า เคล้า กัน อยู่, มิใคร่ จะ ห่าง ออก จาก กัน, เหมือน ผัวเมีย ที่ รัก กัน นั้น.
ลิ้งเคล้น, คือ การ ที่ คลึง ไป คลึง มา, เหมือน อย่าง หมอ นวด เปน ต้น.
ลิ้งเทียน, ฟั่นเทียน, การ คือ ที่ คน ฟั่นเทียน แล้ว, เอา น้ำ ชุบ เข้า แล้ว, เอา ฝ่า มือ ภาด ลง บน เล่ม เทียน, เสือกไป เสือก มา นั้น.
ง, คือ กลิ่น เหมน อย่าง หนึ่ง, เหมือน อย่าง กลิ่น ปลา ร้าที่ เสีย, ฤๅ กลิ่น กะบี่ ที่เสีย เปน ต้น นั้น.
ลุ้ง, เน่า, คือ กลิ่น ของ เน่า มี ปลาเน่า เปน ต้น, มัน เหมน หนัก, เหมือน กลิ่น ปลา เน่า ที่ เจ็ก มัน รด พลู นั้น.
ลง, กินแหนง, สงไสย, คือ ความ ไม่ แน่ใจ, ฤๅ ความ สง ไสย ในใจ นั้น, เหมือน เรา ได้ ยิน ข่าว สิ่ง ใด ๆ, แต่ เรา ไม่ เชื่อ นั้น.
คลงใจ, กริ่งใจ, คือ ความ ที่ ไม่ แน่ใจ, ฤๅ ความ สงไสย ในใจ นั้น.

แคลง อยู่, เคลือบ เคลิ้ม อยู่, คือ ความ ยัง สงไสย ใจ อยู่, ยังไม่ แน่ในใจ นั้น.
แคลง ระแวง, คือ คิด สนเท่ ในใจ ว่า, จะ เปน อย่าง นั้น จริง [คอก กระมัง.
โคลง, กลอก, อาการ คือ สิ่ง ทั้งปวง ที่ เอียง ไป เอียง มา, เหมือน อย่าง เรือ ที่ โคลง ไป โคลง มา เปน ต้น นั้น.
โคลง กาพย์, คือ ความ ที่ การ แต่ง หนังสือ เปน กลอน, ให้ ถูก ต้อง เอก โท, ตาม บท บังคับ นั้น.
โคลงเคลง, อาการ คือ สิ่ง ทั้งปวง, ที่ โคลง ไป โคลง มา, เหมือน อย่าง เรือ ที่ ถูก คลื่น เปน ต้น นั้น.
โคลง นินิท, คือ หนังสือเปน บท โคลง, แล บท คำฉัน นั้น.
โคลง เรือ, กลอกเรือ, การ คือ คน กระทำ ให้เรือ โคลง ไป โคลง มา นั้น.
โคลง หัว, กลอก หัว, การ คือ คน ฤๅ สัตว, กระทำ หัวให้ โคลง กลอก ไป กลอก มา นั้น. [นั้น.
โคล่ง, คือ อาการ ต้น เข้าใน นา, ที่ ออก รวง ตาก คอก พร้อม กัน
คลอง, บาง, ห้วย, คือ ลำ น้ำ เล็ก ๆ, ที่ แยก ออก จาก แม่ น้ำ, เหมือน อย่าง คลอง บาง ลวง เปน ต้น.
คลอง กว้าง, บางกว้าง, ความ คือ ลำ คลอง ทั้งปวง ที่ มัน กว้าง, เหมือน อย่าง คลอง บางกอก น้อย นั้น.
คลอง ขุด, คือ ชื่อ คลอง ทั้งปวง, ที่ เขา ขุด ทำ ลง ใหม่ ๆ นั้น, เหมือน อย่าง คลอง ขุด คะพาน หัน นั้น. (ปวง นั้น.
คลอง ขมุก, รู ขมุก, เปน ชื่อ รู ขมุก แห่ง คน, แล สัตว ทั้ง
คลอง จักขุ, คลอง เนตร์, คลอง ในตา, คือ สิ่ง อาการ ที่ ตา เหน ฤๅ เหน ด้วย ตา, เปน คลอง เปน ทาง ไป นั้น.
คลอง น้ำ, คือ ที่ ๆ เขา ขุด ดิน ภูก เปน ร่อง, ใหญ่ กว้าง สาม วา เปน ต้น, ให้ น้ำ ไหล ได้ นั้น.
คลอง ธรรม, คือ ทาง ที่ ประพฤทธิ์ ตาม ทาง ชอบ นั้น, เหมือน ผู้ พิภาคษา ตัด สิน ความ ตาม ตรง นั้น.
คลอง ตา, คือ ตาม ทาง ที่ ๆ ตา อาจ เหน ได้ นั้น.
คลอง พระ เนตร์, คือ ตาม ทาง ที่ ตา แล เหน นั้น, เหมือน แล เหน เท่าไร, นั้น และ ว่า คลอง ตา. (นั้น.
คลอง บึง บาง, เปน ชื่อ ลำ คลอง, ที่ เข้าไป ตาม ป่า ตาม ดง
คลอง เล็ก, เปน ชื่อ ลำ คลอง แคบ ๆ, ที่ แวะ ออก จาก คลอง ใหญ่ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คลอง หลอด, เปนชื่อ คลอง เล็ก ๆ, เปรียบเหมือน ลำ หลอด, เหมือน คลอง ใน เมือง เปน ต้น.

คลอง หลวง, เปน ชื่อ คลอง ใหญ่, เพราะ หลวง นั้น ว่า ใหญ่.

คล่อง, สดวก, คือ การ ที่ ไม่ มีสิ่ง ใด ขัด ขวาง นั้น, เหมือน เวา จะ ไป ไหน ๆ, ไม่ มีผู้ใด ห้าม ปราม นั้น.

คล่องแคล่ว, สดวก คาย, การ คือไม่ ขัด ข้อง นั้น, เหมือน คน สึกษาวิชา การ สิ่งใด ๆ, ได้เร็ว ไม่ ขัด ขวาง นั้น.

คล่อง คอ, สดวก คอ, คือ ความ ไม่ คับ แค้น ไม่ ฝืด คอ นั้น, เหมือน จะ กลืน สิ่งใด ๆ, ไม่ฝืด คอ ไม่ ไม่ ติด คอ นั้น.

คล่อง ใจ, คือ การ ไม่ ขัดใจ ไม่ เคือง ใจ นั้น, เหมือน คน จะ ทำ สิ่งใด ๆ, ไม่ มีผู้ ขัด ให้ เคือง ใจ. [ต้น.

คล่อง สดวก, คือ ไม่ คิด ค่อง อันใด, มีไป เรื่อยเฉื่อย ไป เปน

คล่อง อก, คือ การ ที่ ไม่ ขัด ขวาง ใน อก นั้น.

คล้อง, คือ การ ที่ เอา บ่วง ทำ ให้ มัน เข้า ติด อยู่ ที่ คอ, ฤๅ ที่ เท้า แห่ง สัตว นั้น.

คล้อง กัน, จอง กัน, คือ ความ ที่ คน ร้อง เปลง, ฤๅ แต่ง หนัง สือ, กลอน นั้น จอง พัด เกี่ยว พาด กัน ไป นั้น.

คล้อง จอง, คือ ความ ที่ คน ขับ เสภา, ฤๅ ร้อง เพลง เปนต้น, ให้ กลอน นั้น เกี่ยว พาด กระทบ กัน ไป นั้น.

คล้อง คอ, คือ การ ที่ คน เอา ผ้าผูก คอ ฤๅ เอา ห้อย คอ, ทำให้ ชาย ผ้า ห้อย ลง มา ทั้ง สอง ชาย นั้น.

คล้อง เชือก, คือ การ ที่ คน กระทำ คล้อง ด้วย เชือก นั้น.

คล้อง ช้าง, คือ การ ที่ คน เอา เชือก บาศ, ขัดไป ให้ ติด เท้า ช้าง นั้น.

คล้อง บ่วง, คือ การ ที่ คน คล้อง สิ่ง ทั้งปวง ด้วย บ่วง นั้น.

คลาด, เคลื่อน, คือ การ ที่ พลัด ออก จาก กัน นั้น, เหมือน อย่าง คน ล้ม ลง, ข้อ เคลื่อน ออก จาก กัน เปน ต้น.

คลาด กัน, แคล้ว กัน, คือ การ ที่ เคลื่อน ออก จาก กัน, ฤๅ ตาม กัน ไม่ ทัน นั้น, เหมือน คน เดิน ทาง ตาม กัน ไม่ ทัน.

คลาด คลา, คือ การไป ไม่ ทัน กัน ล้า อยู่ นั้น, เหมือน อย่าง แคล้ว คลาด เปน ต้น.

คลาด เคลื่อน, เคลื่อน คลาด, คือ ความ ที่ ของสิ่งใด ๆ พลัด ออก จาก กัน, ฤๅ เลื่อน ออก จาก กัน นั้น.

คลาด แคล้ว, แคล้ว คลาด, ความ คือ ไป หา กัน ไม่ ภบ, ต่าง คน ต่าง ไป นั้น, เหมือน อย่าง คน เดิน ทาง แคล้ว กัน นั้น.

คลาด ที่, เคลื่อน ที่, คือ การ ที่ เลื่อน ฤๅ เคลื่อน ไป จาก ที่ นั้น.

คลาด นัด, เคลื่อน นัด, ความ ที่ ผิด นัด กัน นั้น, เหมือน คน นัด กัน ไว้ว่า, เวา จะ มา เช้า ก็ หา มาไม่. (นั้น.

คลาด เวลา, ผิด เวลา, คือ ความ ที่ เคลื่อน เวลา ฤๅ พ้น เวลา

เคล็ด, แพลง, อาการ คือ ข้อ มือ ฤๅ ข้อ ตีน มัน แพลง ไป, เจ็บ บ้าง เล็ก น้อย นั้น.

เคล็ด แคลง, อาการ คือ มือ แล เท้า พลิก แพลง เจ็บ บ้าง เล็ก น้อย, เหมือน คน ที่ พลาด ล้ม ลง นั้น.

เคล็ด คลาด, อาการ คือ มือ ฤๅ เท้า แพลง ไป แล เจ็บ, คลาด นั้น คือ กะดูก เคลื่อน ออก จาก ที่ มัน นั้น. [นั้น.

คลอด, คือ การ ที่ เคลื่อน ออก นั้น เอง, เหมือน ผู้ หญิง ออก ลูก

คลอด บุตร, คือ อาการ ที่ หญิง ออก ลูก นั้น เอง.

คลอด ลูก, คือ อาการ ที่ ออก ลูก นั้น.

คลาน, คือ อาการ ที่ คน คุก เข่า ลง แล้ว, เอา มือ ท้าว เดิน ไป, เหมือน อย่าง เด็ก ๆ, ที่ ยัง เดิน ไม่ ได้ เปน ต้น นั้น.

คลาน ขยาย, คือ อาการ ที่ คลาน ถอย ออก จาก ที่, เหมือน อย่าง พวก ขุนนาง ออก จาก ที่ เฝ้า นั้น.

คลาน ไป, คือ อาการ ที่ คุก เข่า ลง แล้ว, เอา มือ ท้าว ไป, เหมือน อย่าง ทารก เล็ก ๆ นั้น. [นั้น.

คลาน มา, คือ อาการ ที่ คุก เข่า ลง แล้ว, เอา มือ ท้าว เดิน มา

คลื่น, ระลอก, คือ ลม พัด ให้ น้ำ ใน ทะเล, ฤๅ แม่ น้ำ เปน ลูก ๆ, สูง ๆ, ต่ำ ๆ นั้น.

คลื่น ระลอก, คือ อาการ ที่ ลม พัด ทำ ให้ น้ำ ใน แม่ น้ำ, เปน คลื่น แตก ขาว นั้น.

คลื่น ลม, ระลอก ลม, คือ อาการ ที่ น้ำ เปน คลื่น ด้วย ลม นั้น, เหมือน อย่าง คลื่น ใน ทอง ทะเล เปน ต้น.

คลื่น ไส้, เหียน ราก, คือ อาการ ที่ ลำไส้ ใน ทอง นั้น, มัน ให้ เปน ดั่ง ลูก คลื่น นั้น.

คลื่น เหียน, อาเจียน, คือ อาการ ที่ ตาม ลำไส้ ใน ทอง นั้น, มัน มี อาการ เปน คลื่น ๆ, แล้ว เหียน ราก ด้วย นั้น.

เคล้น, คือ การ ที่ เอา มือ จับ ก้า เข้า แล้ว, ก็ บีบ คั้น เข้า หนัก ๆ นั้น, เหมือน อย่าง หมอ นวด เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เคล้นไคล, คือ การที่บีบเข้าหนักๆ, แล้วคลิงไปคลิงมานั้น.

แคคน, คือ อาการที่สิ่งของทั้งปวง, ที่เล็กกว่าธรรมดานั้น, เหมือนหย่างลูกแคคนเปนต้น.

แคคนขัด, คือ ความที่ขัดสนด้วยทรัพย์จะซื้อกินนั้น.

แคคนขาด, ความคือทรัพย์สิ่งของทองเงินทั้งปวงหมดสิ้นลงบ้างเล็กน้อยนั้น.

แคคนคลอน, คือ ขัดแลโยกคลอนไม่มั่นคงนั้น.

โคคน, เลน, คือ กินเบียก, ที่เปนเลนอยู่ตามชายคลอง, ฤๅชายทะเลนั้น.

โคคนทม, เลนก์ทม, คือ กินเลนที่เปนน้ำข้นๆนั้น.

โคคนเลน, คือ อาการกินโคคนตามชายเลนที่แม่น้ำ, ฤๅที่ทะเลนั้น.

คลอน, โยก, คือ อาการสิ่งทั้งปวงที่ไม่แน่นโยกไต้นั้น, ฤๅมะพร้าวห้าวที่มีน้ำคลอนอยู่นั้น.

คลอนขลุกๆ, คือ อาการสิ่งทั้งปวงที่มีเสียง, เมื่อคลอนย่อมดังขลุกๆอยู่ในนั้น.

คลอนเคลื่อน, คือ อาการงอนแง่นแลคลาดเคลื่อนออกนั้น, เหมือนอย่างฟันคลอนเคลื่อนออกมา.

คลอนแคคน, ไม่มั่นคง, คือ อาการแห่งสิ่งของที่ไม่มั่นคง, โยกไปโยกมาได้, ฤๅคนพูดไม่มั่นคงเปนต้นนั้น.

คลอนโยก, คือ อาการแห่งสิ่งของทั้งปวง, ที่คลอนแล้วโยกไกวด้วย, เหมือนฟันที่เกือบหลุดเปนต้น.

เคลื่อน, คือ อาการแห่งสิ่งของทั้งปวงที่เลื่อนออกจากที่นั้น, เหมือนอย่างเลื่อนเรือเปนต้น.

เคลื่อนลง, คือคล้อยลงนั้น, เหมือนอย่างน้ำลดเปนต้นนั้น,

เคลื่อนคลาด, คือ อาการสิ่งของทั้งปวงที่เลื่อนออกจากกันนั้น, เหมือนที่ต่อคลาดออกจากกัน.

เคลื่อนชะเยื่อน, คือ อาการที่ยอบยุบถอยลงเหมือนน้ำขึ้นเต็มที่แล้วยุบถอยลดลงนั้น.

เคลื่อนคลาย, คือ อาการสิ่งของทั้งปวงที่ถอยจากที่เหมือนคนเจ็บหนักค่อยทุเลาขึ้นเปนต้นนั้น.

เคลื่อนเลื่อน, ความว่าคล้อยลดลงนั้น.

เคลื่อนคลา, คือ การที่ถอยไปจากที่นั้น, เหมือนนายทัพเคลื่อนพลไปจากที่เปนต้น.

เคลื่อนที่, คลาดที่, ความคือสิ่งของทั้งปวงที่ถอยพ้นไปจากที่นั้น, เหมือนอย่างเลื่อนไปจากที่นั้น.

คลัม, คือ การที่คนเอามือเที่ยวลูบหาของในที่มืดๆเปนต้น.

คลั่ม, คือ อาการคนฤๅสัตวที่เดิรเข้าออกสับสนกันมากนั้น, เหมือนอย่างที่ประชุมเปนต้น.

คลั้ม, คือ วัณณะสิ่งที่หมองมัวไปกว่าแต่ก่อน, เหมือนคนขาวครั้นตากแดดตากลมก็ดำมัวลง.

คล้าม, คือ อาการที่ผู้คนมากเดิรเข้าออกสับสนกันนั้น.

คล้ำม, คือ สีสิ่งของทั้งปวงเดิมนั้นผ่องใส, ภายหลังก็มัวหมองคล้ำมลง.

คล้ำมดำ, มัวหมอง คือ สีสิ่งของทั้งปวงแต่ก่อนผ่องใส, ครั้นมาภายหลังมัวหมองดำลงนอยหนึ่ง.

คล้ำมมัว, มัวหมอง, อาการคือสิ่งของทั้งปวงแต่ก่อนขาวผ่อง, ครั้นมาภายหลังหมองมัวลงนั้น

คลุม, คือ การปกปิดนั้น, เหมือนอย่างคนเอาผ้าคลุมหัว, ฤๅคลุมใบศรีเปนต้นนั้น.

คลุมจีวร, คือ การที่เอาผ้าจีวรห่มปกปิดตัว, เหมือนพวกพระสงฆ์ห่มผ้าไปเที่ยวบิณฑบาตเช้าๆ.

คลุมใบศรี, คือ การที่คนเอาผ้าอย่างดีปกปิดหุ้มใบศรีนั้น.

คลุมปะทม, คือ การที่เอาผ้าผืนใหญ่ที่สำรับข้าวห่มนอน, เปนคำหลวงเรียกว่าคลุมปทม.

คลุมโปง, คือ การที่คนเอาผ้าห่มคลุมทั้งตัว, เหมือนคนเอาผ้าคลุมหัวตลอดตืนนอนซึ่งอยู่นั้น.

คลุมผ้า, คือ การที่เอาผ้าปกปิดสิ่งของทั้งปวงไว้, เหมือนคนเอาผ้าห่มคลุมตัวไว้นั้น.

คลุมหัว, โพกหัว, คือ การที่คนเอาผ้าคลุมปกไว้บนหัวนั้น, เหมือนอย่างปกเกล้าปกกระหม่อมเปนต้น.

คลุ้ม, คือ อาการแห่งภาชนะใช้สอยทั้งปวงที่ไม่แบนแบะนั้น, มีรูปเหมือนชามสำหรับล้างมือเปนต้น.

คลุ้ม, มืดมัว คือ กาลที่มืดมัวเปนต้น, เหมือนอย่างเมฆทั้งมืดขึ้นมาเมื่อฝนจะตกนั้น. (คลั่งเปนบ้านั้น.

คลุ้มคลั่ง, คือ อาการที่ให้ใจมืดมัวไป, เหมือนอย่างคน

คลุ้มดีคลุ้มร้าย, คือ อาการที่คนจริตเสีย, ไม่เปนปรกติ, บัดเดี๋ยวดี, บัดเดี๋ยวโกรธนั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คลุ้ม ฝน, มืด ฝน, คือ กาล ที่ มืด มัว เมื่อ ฝน จะ ใกล้ ตก นั้น.

คลุ้ม หมอก, มัว หมอก, คือ การ ที่ มืด มัว เปน หมอก อยู่ นั้น, เหมือน อย่าง ระดูหนาว เปน ต้น.

คลุ้ม มืด, มัว มืด, คือ อาการ ที่ มืด มัว เมื่อ เวลา ที่ เมฆ ฝน ตั้ง มา นั้น.

คลุ้ม มัว, มืดมัว, คือ อาการ ที่ มืด มัว นั้น, เหมือน อย่าง เวลา ที่ ฝน ตั้ง มา นั้น เปน ต้น.

คลุ้ม คล่าม, พลุ้ม พลาม, คือ อาการ ใจ ที่ ไม่ สบาย, คล้าย ๆ กับ ใจ ที่ เกือบ จะ เปน บ้า นั้น.

เคลิ้ม, เผลอ, คือ อาการ ใจ ที่ หลง ลืม สะติ ไป บ้าง, ยัง มี สะติ จำ ได้ บ้าง, เหมือน คน นอน เกือบ หลับ นั้น. (อีก นั้น.

เคลิ้ม ตื่น, คือ มอ่ย ผอ่ย ไป เกือบ จะ หลับ แล้ว กลับ ตื่น ขึ้น

เคลิ้ม มอ่ย, คือ ความ ที่ ลืม ตัว ไป บ้าง, ยัง ตื่น อยู่ บ้าง, เหมือน คน นอน มอ่ย ไป เกือบ จะ หลับ นั้น.

เคลิ้ม หลับ, คือ ความ ที่ ลืม ตัว มอ่ย หลับ ไป นั้น.

เคลิ้ม สะติ, คือ ความ ที่ คน ลืม สะติ, เหมือน อย่าง คน ที่ นอน มอ่ย หลับ ไป นั้น.

คลับ, เปน คำ สำหรับ ตั้ง ชื่อ คน เรียก อย่าง นั้น.

คลับ คลาย คลับ คลา, คือ ความ ที่ จำ ได้ บ้าง, หลง ลืม ไป บ้าง, เหมือน คน คิด ถึง ความ เก่า แก่ แต่ เปน เด็ก ๆ นั้น.

เคลือบ, คือ การ ที่ ทำ ด้วย น้ำ ยา แล้ว สุม ไฟ ทำ ให้ เปน สี ต่าง ๆ, เหมือน เจ๊ก ทำ เคลือบ ถวย ชาม เปน ต้น.

เคลือบ แคลง, คือ ความ สงไสย ใน ใจ นั้น.

เคลือบ สี, คือ การ ทำ ของ ให้ เปน สี เขียว เปน ต้น, เหมือน เขา ทำ กะเบื้อง ดิน ให้ มี สี เขียว เปน ต้น นั้น.

เคลือบ เคลิ้ม, สงไสย, คือ ความ หลง ลืม นั้น เอง, เหมือนคน ได้ ยิน ได้ ฟัง เรื่อง ความ สิ่ง ใด จำ ไม่ ได้ ได้.

เคลือบ ดีบุก, คือ การ ทำ ของ ให้ เปน สี ดีบุก, คือ ความ ที่ ไกล่ ด้วย ดีบุก นั้น.

เคลือบ ทอง, ไกล่ ทอง, คือ การ ที่ เขา ทำ ของ ให้ มี สี เหมือน สี ทองคำ นั้น, คือ ความ ที่ ไกล่ ด้วย ทอง นั้น.

เคลือบ แฝง, คือ ความ ที่ มัน แอบ แฝง กัน อยู่ นั้น.

เคลือบ อาบ, ไกล่, คือ การ กะไหล่ ทอง เหลือง, ทอง แดง ด้วย เงิน, ฤๅ ทองคำ นั้น.

คลาย, เคลื่อน, คือ การ ที่ ถอย หย่อน ออก ไป, เหมือน อย่าง ไข้ หนัก, คอ่ย บันเทา ลง เปน ต้น.

คลาย กลับ, คือ อาการ ถอย หย่อน ออก ไป, เหมือนเชือก ที่ มวน ไว้ แล้ว, ก็ คลี่ คลาย ออก ไป.

คลาย กลิ่น, คือ อาการ กลิ่น ที่ คลาย ถอย ลง นั้น, เหมือน ดอก ไม้ เดิม นั้น กลิ่น หอม หนัก, ภาย หลัง ก็ หาย กลิ่น ลง.

คลาย เกลียว, คือ อาการ เชือก ที่ ฟั่น ไว้ เขม็ง แล้ว, เกลียว นั้น คลาย ออก ไป.

คลาย คลี่, คือ อาการ คลี่ คลาย ขยาย ออก ไป, เหมือน อย่าง ยอด ทอง อ่อน, คลาย คลี่ ใบ ออก ไป นั้น.

คลาย เคลื่อน, คือ คอ่ย เลื่อน ลับ ไป, เหมือน อย่าง คอ่ย บัน เทา ทุเลา ลง นั้น.

คลาย ใจ, คือ ความ ที่ ใจ คอ่ย มี ทุกข์ น้อย ลง ๆ นั้น, คือ คอ่ย เบา ใจ ลง นั้น.

คลาย ทุกข์, คือ ความ ทุกข์ คอ่ย สิ้น ไป, เหมือน การ ที่ มี พระ บรม ราช โองการ โปรด ให้ ทำ การ จ้าง กับ พลก สมะ นี้, ความ ทุกข์ คอ่ย น้อย ลง.

คลาย ไป, คือ บันเทา เบา ไป, ทุเลา ไป, เหมือน อย่าง เสื่อม ไป เปน ต้น.

คลาย รศ, คือ ความ ที่ รศ ของ กิน ทั้งปวง คล้าย ถอย ลง นั้น.

คลาย หอม, ความ คือ กลิ่น ทั้งปวง ที่ หอม นั้น, กลับ กลาย เสื่อม ลง นั้น.

คลาย ออก, คือ การ ที่ สิ่ง ทั้งปวง ที่ มวน เข้า ไว้ แล้ว กลับ คลาย ออก นั้น.

คล้าย, คือ ความ ที่ เหมือน, ฤๅ แม้น นั้น, เหมือน อย่าง ของ สอง สิ่ง เหมือน ๆ กัน เปน ต้น.

คล้าย กัน, คือ อาการ ที่ เหมือน กัน, ฤๅ แม้น กัน นั้น, เหมือน อย่าง พี่ น้อง รูป ร่าง แทบ จะ เหมือน กัน.

คล้าย กับ, คือ อาการ ที่ เหมือน ด้วย นั้น, เหมือน อย่าง ของ สิ่ง นี้, เหมือน กับ สิ่ง นั้น.

คล้าย คลึง, คือ อาการ ที่ สิ่ง ของ เหมือน ๆ กัน นั้น, คือ ความ ที่ ละม้าย แม้น เหมือน กัน นั้น เอง.

คล้าย คน, คือ อาการ สิ่ง ที่ มี รูป เหมือน คน, เหมือน อย่าง ฉะนี้ เปน ต้น นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คล้าย เหมือน, คือ สิ่ง ของ ที่ เหมือน ๆ กัน นั้น, คือ ละม้าย คล้ายคลึง กัน นั้น เอง.

แคล้ว, คือ ความ ที่ คลาด กัน ไป, คลาด กัน มา, เหมือน อย่าง คน สอง คน, คน หนึ่ง ไป ข้าง โน้น, คน หนึ่ง มา ข้าง นี้, ไม่ ภบ กัน นั้น.

แคล้ว กัน, คือ ความ ที่ คลาด กัน, ไม่ ภบ กัน, ฤๅ ต่าง คน ต่าง ไป นั้น.

แคล้ว คลาด, คือ ความ ที่ ต่าง คน ต่าง ไป, ต่าง คน ต่าง มา, ไม่ ภบ ไม่ ปะ กัน นั้น.

คล้อย, คือ อาการ ที่ ลด ลง ตาม, หัน ตาม, ยอม ตาม, อ่อน ตาม นั้น, เหมือน อย่าง ว่า ไร ว่า ตาม กัน นั้น.

คล้อย ตาม, ความ คือ หัน ไป ตาม กัน นั้น, เหมือน อย่าง คน ว่า ไร ว่า ตาม กัน, ไม่ ขัด ไม่ ขวาง กัน.

คล้อย นม, คือ อาการ แห่ง หญิง ที่ มี ลูก แล้ว, นม นั้น คล้อย ลด ลง นั้น.

คล้อย หา, คือ ความ ที่ ต่าง คน ต่าง อ่อน หา กัน, พูด จา ไม่ ขัด ขวาง กัน นั้น.

เคลีย, คือ การ ที่ เคล้า คลึง นั้น, เหมือน อย่าง ผัว เมีย อยู่ ด้วย กัน ใหม่ ๆ นั้น.

เคลีย เคล้า, คือ อาการ ที่ คน สอง คน นั่ง ชิด เคียง กัน จับ ต้อง กอด, รัด กัน อยู่ นั้น.

เคละคละ, คือ ที่ เบือน เลอะ เทอะ ด้วย โคลน เลน เปน ต้น.

คลอ, คือ อาการ รอ พ้อ กัน อยู่ นั้น, เหมือน คน ที่ รักษ กัน, เดิน ตาม กันไป, ตาม กัน มา นั้น.

คลอ กัน, เคล้า กัน, คือ อาการ คน ที่ รักษ กัน, เดิน ตาม กัน ไป, ตาม กัน มา นั้น.

คลอ แคล, คือ อาการ ที่ คน สอง คน, เดินชิด ประคอง จุง กัน ไป, ด้วย กลัว กัน จะ ล้ม ลง นั้น.

คลอ น้ำตา, น้ำตา พ้อ หน่วย, คือ อาการ ที่ น้ำตา ออก มา พ้อ ๆ, ปริ่ม ๆ, อยู่ริม ขอบตา นั้น, เหมือน คน เกือบ จะ ร้องไห้ เปนต้น

คลอ ไหล, อาการ คือ น้ำตา ออก มา พ้อ ลัง อยู่ ที่ ขอบตา, เมื่อ แสบ ตา เปน ต้น นั้น.

คล่อ, ความ คือ ชื่อ บ้านอัน หนึ่ง, มี อยู่ ใน แขวง กรุง เก่า.

เคล็ด, แพลง, คือ อาการ ที่ ต่อ, ตาม ข้อ กระดูก, เคลื่อน บ้าง เล็ก น้อย, เหมือน พลาด ล้ม ลง, ข้อ มือ, ข้อ ท้าว, เคล็ด ไป.

คว้า, คือ อาการ ที่ เอา มือ ว่าง จะ ฉวย เอา นั้น, เหมือน ของ ตก เอา มือ ลง คว้า เอา.

คว้า เย่อ, ฉวย เย่อ, คือ การ ที่ เอา มือ ผวา กวาด ฉวย เอา ของ อัน ใด ๆ, แล้ว ดึง ชัก ไว้ นั้น.

คว้า ว่าว, คือ การ ที่ เอา มือ จับ สาย ป่าน เหนียว, ให้ ว่าว ที่ ชัก นั้น มัน คว้า ไป.

คว้า หา, คือ การ ที่ คน เอา มือ เที่ยว คว้า หา สิ่ง ของ ทั้งปวง นั้น

แคว, คือ อาการ แห่ง ทาง น้ำ ที่ แตก แยก กัน เปน ทาง ๆ ไป นั้น, เหมือน อย่าง ปาก แพรก เปน ต้น.

แคว ใหญ่, แพรก ใหญ่, คือ อาการ แห่ง ทาง แม่ น้ำ ใหญ่ ที่ แวะ ออก นั้น, เหมือน เขา พูด กัน ว่า แคว นี้, แคว นั้น.

แคว ท่าเรือ, คือ ทาง แยก ไป ทาง ท่าเรือ นั้น.

แคว น้อย, แพรก น้อย, คือ ทาง แยก ไป ทาง แม่ น้ำ น้อย นั้น.

แคว ไหน, คือ ว่า ทาง ไหน, เหมือน เขา ถาม กัน ว่า จะ ไปแคว ไหน เปน ต้น.

แคว ป่าศัก, คือ ทาง ที่ แยก ไป แคว ป่าศัก นั้น, คือ ทาง ที่ไป พระ พุทธบาท นั้น.

แคว พิศณุโลกย์, คือ ทาง ที่ แยก ไป พิศณุโลกย์ นั้น.

แคว ระแหง, คือ ทาง ที่ แยก ไป ทาง ระแหง นั้น.

แคว สวรรคโลกย์, คือ ทาง แยก ไป สวรรคโลกย์ นั้น.

แคว ศุโขไทย, คือ ทาง แยก ไป ศุโขไทย นั้น.

ไคว่, คือ การ กระทำ เอา ของ สิ่ง นี้, ไคว่ ไป ข้าง โน้น, เอา ของ สิ่ง โน้น, ไคว่ มา ข้าง นี้ นั้น.

ไคว่ เขว, คือ การ ที่ เอา ของ คน นี้ ไป ให้ คน นั้น.

คว่ำ, คือ การ กระทำ เอา ของ ที่ หงาย อยู่ นั้น, พลิก ลง ข้าง ล่าง, เหมือน คน นอน หงาย, แล้ว กลับ นอน คว่ำ ลง นั้น.

คว่ำ กะลา, คือ การ ที่ เอา กะลา ที่ หงาย นั้น กลับ คว่ำ ลง นั้น.

คว่ำ ชนน, คือ การ ที่ เอา ชะนน ใส่ น้ำ หงาย อยู่ นั้น กลับ คว่ำ ลง

คว่ำ จาน, คือ การ ที่ เอา จาน ที่ หงาย อยู่ นั้น คว่ำ ลง.

คว่ำ ถวัย, คือ การ ที่ เอา ถวัย ที่ หงาย อยู่ นั้น คว่ำ ลง.

คว่ำ หน้า, ก้ม หน้า, คือ อาการ ทำ หน้า ลง เบื้อง ต่ำ นั้น, เหมือน ผู้ ที่ ก้ม หน้า อยู่ เปน ต้น.

คว่ำ มือ, คือ คน พลิก มือ คว่ำ ลง นั้น.

คว่ำ ลง, คือ การ ที่ ทำ ของ ให้ มี หน้า ลง เบื้อง ต่ำ นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คว่ำโอ่ง, คือ การ ที่ เอา โอ่ง คว่ำ ลง นั้น.

ควัก, ลว้ง, คือ การ ที่ ลว้ง เอา สิ่ง ของ ทั้งปวง ขึ้น มา นั้น, เหมือน คน เอา มือ ลว้ง เอา น้ำตาน เปน ต้น.

ควัก กิน, ลว้ง กิน, คือ การ ที่ ควัก ของ กิน ขึ้น มา กิน นั้น, เหมือน คน ควัก เอา น้ำตาน ใน ม่อ กิน นั้น.

ควัก โคลน, คือ การ ที่ คน ลว้ง เอา โคลน ขึ้น มา นั้น.

ควัก คอ้น, คอ้น ควัก, คือ อาการ ที่ คน เพ่ง ดู ไม่ ได้ ระ กะ พริบ, ดวย ซ้ำเลือง ตา นั้น

ควัก ตา, คือ การ ที่ ลว้ง เอา หน่วยตา ออก เสีย นั้น.

ควัก ลว้ง, คือ การ ที่ ทำ มือ ให้ แบ ออก แล้ว, เสือก ถึม ลง จับ เอา ของ ที่ เบียก ค่น ขึ้น มา จาก ม่อ เปน ต้น นั้น.

ควัก หู, แคะหู, คือ การ ที่ คน ลว้ง ควัก เอา ขี้หู ออก มา นั้น.

ควาก, เคิวก, คือ อาการ ที่ รู กว้าง นั้น, อนึ่ง เสียง ที่ ดัง อย่าง นั้น ก็ มี บ้าง.

แควก, ขระ, คือ อาการ ที่ รู ทั้งปวง ที่ มัน ฉีก กว้าง ออก ไป นั้น, อนึ่ง เปน เสียง ดัง อย่าง นั้น, เหมือน เสียง ฉีก ผ้า เปน ต้น.

แควก, กว้าง, คือ อาการ ที่ รู ทั้งปวง ที่ มัน ฉีก กว้าง ออก ไป นั้น, อนึ่ง เปน เสียง เหมือน อย่าง เสียง ฉีก ผ้า เปน ต้น.

คว่าง, คือ การ ที่ คน เอา ไม้ คอ้น ฤๅ กอ้น ดิน ปา ไป นั้น.

คว่าง กัน, เคว่ง กัน, ปา กัน, ลิว กัน, คือ การ ที่ คน สอง คน เอา ไม้ คอ้น แล กอ้น ดิน คว่าง ทิ้ง ซึ่ง กัน แล กัน นั้น.

คว่าง กอ้น ดิน, ลิว กอ้น ดิน, ปา กอ้น ดิน, คือ คน คว่าง สิ่ง ทั้งปวง ดวย กอ้น ดิน นั้น.

คว่าง คอ้น, คือ การ ที่ เอา คอ้น คว่าง ไป นั้น, อนึ่ง เปน ชื่อ รู อย่าง หนึ่ง.

คว่าง รู ไม่ พ้น คอ, คือ คำ ที่ เขา พูด เปน ความ เปรียบ ถึง ลูก ไม่ ดี, เหมือน ลูกชั่ว แล้ว ถึง จะ ทิ้ง คว่าง เสีย, ก็ หา ไป จาก พ่อ แม่ ไม่.

คว่าง เหลว, คือ อาการ ตะกั่ว, ทองแดง ทอง เหลือง เปน ต้น, ละลาย เปน น้ำ เหลว นั้น.

คว้าง, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ที่ หมุน ช้า ๆ, เหมือน จังหัน ตอง ลม อ่อน ๆ หมุน ช้า ๆ นั้น.

คว้าง แคว้ง, คือ ความ ที่ วน เวียน นั้น เอง, เหมือน คน เที่ยว วน เวียน ไป มา นั้น.

คว้าง หมุน, คือ อาการ ที่ หมุน ช้า ๆ, เหมือน อย่าง จังหัน ตอง ลม อ่อน เปน ต้น.

คว้าง หัน, คือ อาการ ที่ หัน ไป, หัน มา นั้น, เหมือน เรือ ทอด สมอ ข้าง เดียว, มัน ย่อม หัน ไป, หัน มา นั้น.

แคว้ง คว้าง, คือ การ ที่ วน ไป วน มา นั้น, เหมือน คน ที่ ไม่ มี บ้าน เรือน, ย่อม เที่ยว ไป, เที่ยว มา นั้น.

เคว่ง, คือ การ ที่ คว่าง นั้น, แต่ เปน คำ พวก ชาว เหนือ.

ควาด, คือ ความ ที่ ทำ อาการ เหมือน กวาด ไป เผิน ๆ นั้น, เหมือน อย่าง คน ควาด เตราะห์ เปน ต้น.

ควาด เข้า เปลือก, เข้า สาน, คือ การ ที่ เอา เข้า เปลือก, เข้า สาน, กวาด ไป ตาม ตัว คน ไข้ นั้น.

ควาด เนื้อ ควาด ตัว, คือ การ ที่ เอา สิ่ง ของ ใด ๆ, กวาด ไป ตาม ตัว นั้น, เหมือน หมอ ปัด พิศม์ ตี แสลง เปน ต้น.

ควัน, คือ สิ่ง ที่ เกิด แต่ เปลว ไฟ, ดู เหมือน หมอก นั้น.

ควัน ไฟ, คือ สิ่ง ที่ บังเกิด จาก เปลว ไฟ นั้น, ดี ขาว บ้าง, ดำ บ้าง, ดู เหมือน หมอก เปน ต้น.

ควัน กลุ้ม, คือ อาการ แห่ง ควัน ที่ เข้า ประชุม กัน มาก นั้น, เหมือน อย่าง ควัน ที่ เต่า หล่อ เปน ต้น.

ควัน โขมง, คือ อาการ แห่ง ควัน ที่ เข้า ประชุม กัน มาก, แล้ว พลุ่ง ขึ้น นั้น.

ควัน บด, คือ อาการ แห่ง ควัน ที่ เปน หมอก มัว ไป, ดู เหมือน แดด บด นั้น.

ควั่น, คือ อาการ ที่ ต่อ แห่ง ขั้ว ผลไม้ ทั้งปวง, แล ดอกไม้ ทั้งปวง, อนึ่ง คือ การ ที่ เอา มีด ตัด รอบ นั้น.

ควั่น ย้อย, คือ อาการ ที่ เอา มีด ควั่น ที่ ลำ อ้อย นั้น, คือ ตัด รอบ ซึ่ง ลำ อ้อย นั้น.

ควาน, คือ การ ที่ เอา มือ ฤๅ ไม้ ลง ค้น หา สิ่ง ของ ใน ตุ่ม, ฤๅ ใน ถัง เปน ต้น, อนึ่ง คือ คน สำรับ เลี้ยง ช้าง เลี้ยง ม้า เปน ต้น.

ควาน แกะ, คือ คน ที่ สำรับ เลี้ยง แกะ นั้น.

ควาน ช้าง, คือ คน ที่ สำรับ เลี้ยง ช้าง นั้น, อนึ่ง คือ คน ที่ ขี่ ท้าย ช้าง นั้น.

ควาน ม้า, คือ คน ที่ สำรับ เลี้ยง ม้า, อนึ่ง คือ ผม ที่ หัว ม้า นั้น.

คว้าน, คือ อาการ ที่ คน เอา มีด ฤๅ ไม้, แทง เข้า ไป ใน ลูก ไม้, แล้ว คว้าน เอา เนื้อ ออก มา นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความฝัน, คือ การที่คนเอามีดฤๅไม้, แทงเข้าไปในท้อง แล้วคนล้วงเอาไส้ออกมานั้น.

ความหา, คือการที่คนหาจะเอาของอันใดนั้น, เขาเอามีดฤๅไม้, สอดแทงลงแถวงหาของนั้น.

แคว้น, คือเขตร์แดนฤๅจังหวัดนั้น, เหมือนอย่างคำว่า, ในแคว้นแว่นของเรา.

ความ, คดี, คือเรื่องราวข้อคดีต่าง ๆ นั้น, เหมือนอย่างคำว่าเรา เปนความกันอยู่.

ความเก่า, คดีเก่า, คือเรื่องราวที่มีมาเก่าแก่นั้น, เหมือนความประวัติประภาเปนต้น.

ความข้า, คือความที่ต้องบีดบังไว้มิให้คนอื่นล่วงรู้นั้น, เหมือนความผู้ร้ายฤๅความน่าอายเปนต้น.

ความเข็นใจ, ความลำบากใจ, คือความคับแค้นความยากใจนั้น, เปรียบเหมือนต้องเข็นเรือบนแห้งนั้น.

ความแค้น, ความฝืดเคือง, คือความโกรธที่ให้คับอยู่ในใจนั้น, เหมือนอย่างคนกินเข้าแค้นคอนั้น.

ความโง่, ความเขลา, คือความที่ไม่รู้, แลความที่ไม่รู้เท่าทันคนทั้งปวงนั้น, เหมือนอย่างอวิชาเปนต้น.

ความจำเปน, ความจำมี, คือความที่ใจไม่อยากเปนก็ต้องเปน, ไม่อยากทำก็ต้องทำนั้น.

ความฉิบหาย, ความไม่เปนมงคล, คือความไม่จำเริญ, มักให้เสียเข้าของเงินทองเปนต้น, จนกระทั่งถึงชีวิตร.

ความเคือด, ความพิโรธ, คือความโกรธให้ร้อนใจ, เหมือนอย่างม่อเข้าเคือดนั้น.

ความตาย, ความมรณะ, ความไม่เปนต่อไป, คือสิ้นชีวิตรนั้น, เหมือนอย่างบุคลขาดชีวิตรเปนต้น.

ความทุกข์, ความยาก, คือความไม่มีศุข, ความชั่ว, ฤๅความไม่สบายนั้นเอง.

ความเที่ยง, ความยั่งยืน, ความตรง, คือความไม่แปรปรวน, ความยั่งยืนอยู่คงที่, เหมือนความตายนั้น.

ความผิด, ความไม่ชอบ, คือความที่ไม่ทูก, ความไม่ชอบ เหมือนพวกมิจฉาทิฐิเปนต้น.

ความฝัน, ความสุบิน, คือความที่คนนอนหลับ, แล้วเหนสิ่งของต่าง ๆ ด้วยตาของใจนั้น.

ความเพียร, ความพยายาม, ความอุษาห์, ความหมั่น, คือไม่เกียจคร้านนั้น, เหมือนอย่างคนขยันเปนต้น.

ความเมา, ความปมาท, คือความที่มัวมึนไป, เหมือนคนกินเล่าเมาไปนั้น, ไม่เหนว่ารูปธรรม, นามธรรมนี้ไม่เที่ยง, เปนทุกข์, ใช่ตน.

ความเย็นใจ, ความศุขใจ, คือความไม่ร้อนใจ, ความสำราญใจ, ความสบายใจ, เหมือนที่ไม่มีบาปคิดในใจนั้น.

ความเยาะเย้ย, คือความที่ว่ากล่าวประจานให้ได้ความเจ็บอายต่าง ๆ นั้น.

ความรู้, คือความที่รู้วิชาการต่าง ๆ นั้น.

ความรักษ, ความกรุณา, ความปรานี, ความเอนดู, คือความที่ไม่ชังนั้น, เหมือนอย่างคนเมตาในบุตรภรรยาเปนต้น.

ความร้อนรน, ความทุรนทุราย, ความกระวนกระวาย, กระสับกระส่าย, คือความไม่เย็นในใจ, เหมือนคนเมื่อใกล้ตายนั้น.

ความเรียบร้อย, คือความประพฤติเสมอ, ความปรกตินั้น, เหมือนคนดี, คนไม่เกะกะนั้น.

ความเลื่อนลอย, ความไม่มีหลัก, คือความพูดไม่มีหลัก, พูดไม่มีที่อ้าง, เหมือนของที่เลื่อนลอยอยู่นั้น.

ความเหลวไหล, ความไม่แน่นอน, คือความที่ไม่มั่นคง, ความไม่ยั่งยืน, ความไม่แขงแรง, ย่อมเหลวไหลไปเหมือนน้ำ.

ความวิวาท, คือความถะเลาะทุ่มเถียงกันต่าง ๆ นั้น, เหมือนคนหนึ่งเหนอย่างนี้, อีกคนหนึ่งเหนไปอย่างอื่นไม่ตกลงกันนั้น.

ความวุ่นวาย, คือความไม่ปรกติ, ไม่ราบคาบ, เหมือนเมืองสองเมืองทำสงครามแก่กันรบกันอยู่เปนต้น.

ความสุภาพ, คือความที่เปนสัปปุรุสนั้น, เหมือนอย่างคนมีศีลเปนต้น.

ความสุรู้, คือความที่ตัวเปนคนโง่แล้ว, แต่โว้ตัวเปนคนรู้, เหมือนคนอวดรู้นั้น.

ความศรัทหมอง, ความไม่บริสุทธิ์, คือความไม่ผ่องใสในใจนั้น, เหมือนคนได้ทำความบาปความชั่วไว้ต่าง ๆ นั้น.

ความศุข, ความนิราศไภย, ความสำราญใจ, ความสบายใจ, คือความไม่มีทุกข์นั้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความ หึง หวง, คือ ความ ที่ คน หวง หึง นั้น, เหมือน ผัว ไม่ อยาก ให้ เมีย มี ผัว อื่น เปน ต้น.

ความ อาไลย, ความ เสียดาย, ความ รักษ์, คือ ความ คิด ถึง เหมือน ผัว เมีย ที่ รักษ จาก กัน ไป นั้น.

ความ อดสู, ความ บัดสี, คือ ความ อับปยศ, ความ อาย, ความ ขาย หน้า, เหมือน คน ได้ ทำ ความ ชั่ว ไว้ ต่าง ๆ นั้น.

ความ อาจ หาญ, ความ องอาจ, คือ ความ กล้า ไม่ กลัว, เหมือน อย่าง นาย ทหาร ที่ เปน แม่ ทัพ หลวง นั้น.

ความ โอ้ อวด, คือ ความ ที่ คน พูด ยก ตน ข่ม ท่าน, สรรเสริญ ตัว เอง, มัก พูด ชม ของ ๆ ตัว เอง.

ความ อำ พราง, คือ ความ ที่ ไม่ บอก ตาม จริง, พูด ปิด บัง ความ ไว้, คือ พูด ปด นั้น เอง.

ความ เอนดู, ความ เมตา, ความ กรุณา, ความ ปรานี, คือ ความ รักษ นั้น, เหมือน พ่อ แม่ รักษ ลูก เปน ต้น นั้น.

ความ อาย, ความ ขาย หน้า, คือ ความ อัปยศ อดสู นั้น, เหมือน หญิง ไม่ ดี, ย่อม กระทำ ความ ชั่ว ต่าง ๆ.

ควาย, กระบือ, กาศร, เปน ชื่อ สัตว อย่าง หนึ่ง, ตัว ดำ บ้าง, เผือก บ้าง, มี เขา ยาว สอง ข้าง ปลาย แหลม สำรับ ใช้ ทำ นา.

ควาย ดำ, กระบือ ดำ, คือ ชาติ ควาย ที่ สี ตัว มัน ดำ นั้น, สำรับ ใช้ เข็นเ กวียน บ้าง, ใช้ ทำไร่ ทำ นา บ้าง.

ควาย ถึก, คือ ควาย ที่ อ้วน สูงใหญ่ นั้น, เหมือน อย่าง ควาย ปละ เปน ต้น.

ควาย เถื่อน, คือ ควาย ที่ อยู่ใน ป่า นั้น เอง.

ควาย ปละ, คือ ลูก ควาย บ้าน, แต่ มัน หนี ออก ไป อยู่ใน ป่า, มัน ดุ ร้าย ไม่ ให้ใคร จับ มัน นั้น.

ควาย เปลี่ยว, คือ ควาย หนุ่ม ที่ ยัง ไม่ ได้ ตอน, ตอ อูม โต อยู่ นั้น. (ต่าง ๆ.

ควาย เผือก, คือ ชาติ ควาย สี แดง นั้น, สำรับ คน ใช้ การ งาน

ควาย เพริด, คือ ควาย มัน พลัด ออก ไป จาก ฝูง นั้น, เหมือน ควาย ที่ เขา ปล่อย ทอด ไว้ นั้น.

ควาย หม่อ, คือ ลูก ควาย เล็ก ๆ นั้น.

แควะ, เขาะ, คือ การ ที่ เอา มีด ฤๅ สิ่ว, เขาะ คว้าน แหวะ ออก ไป นั้น. (กว้าง นั้น.

แควะ คว้าน, แหวะ คว้าน, คือ การ ที่ เขาะ แล้ว แหวะ ออก ให้

แควะ ข้อ ความ, แหวะ ข้อ ความ, คือ การ ที่ เขาะ แหวะ ยก เอา ข้อ ความ เปน แห่ง ๆ นั้น. (เปน รู นั้น.

แควะ รู, แหวะ รู, คือ การ ที่ เขาะ แหวะ ออก, แล้ว กระทำ ให้

คอ, กรรฐ, สอ, คือ อาการ ที่ ระหว่าง หัว, กับ ตัว ต่อ กัน นั้น, เปน ที่ สำรับ กลืน อาหาร ทั้งปวง ลง ไป ใน ท้อง นั้น.

คอ หอย, คือ อาการ สิ่ง ที่ เปน หน่วย กะ ม ๆ, ติด อยู่ ที่ กลาง ลำ คอ นั้น.

ฆ่า, ประหาร, คือ การ ที่ กระทำ ซึ่ง คน, แล สัตว ให้ ตาย นั้น, เหมือน อย่าง เพชฆาฏ ฟัน นักโทษ ให้ ตาย นั้น.

ฆ่า ไก่, คือ การ ที่ คน เอา มีด เชือด คอ ไก่ ให้ ตาย นั้น.

ฆ่า กิน, ประหาร กิน, คือ การ ที่ คน ฆ่า สัตว ทั้งปวง กิน นั้น, เหมือน อย่าง พวก เจ๊ก ฆ่า หมู ฆ่า ไก่ กิน เปน ต้น.

ฆ่า โจร, ประหาร โจร, คือ การ ที่ คน ฆ่า พวก ขะโมยเสีย นั้น, เหมือน อย่าง พวก เพชฆาฏ ฆ่า อ้าย ผู้ร้าย เปน ต้น.

ฆ่า ช้าง, ประหาร ช้าง, คือ การ ที่ คน ยัง ช้าง ให้ ตาย นั้น, เหมือน อย่าง พราน ช้าง เปน ต้น นั้น.

ฆ่า คน, ประหาร คน, คือ การ ที่ ยัง คน ให้ ตาย นั้น, เหมือน คน ทำ ความ ผิด โทษ ถึง ตาย, ครั้น พิจารณา เปน สัจ แล้ว ฆ่า เสีย นั้น.

ฆ่า ให้ ตาย, คือ การ ที่ ฆ่า คน ฤๅ สัตว ให้ ตาย นั้น.

ฆ่า เนื้อ, ประหาร เนื้อ, คือ การ ที่ คน ยัง เนื้อ ให้ ตาย นั้น เอง, เหมือน อย่าง การ ที่ พวก พราน แทง เนื้อ เปน ต้น.

ฆ่า สัตว, ประหาร สัตว, คือ การ ที่ คน ยัง ชีวิตร แห่ง สัตว ให้ ตก ไป นั้น, เหมือน อย่าง คน กระทำ ปาณาติปาต เปน ต้น.

ฆ่า ฟัน, คือ อาการ ที่ ทำ สัตว ให้ ตาย ด้วย ประการ ใด ๆ นั้น, ว่า ฆ่า, แต่ ฟัน นั้น คือ เอา เครื่อง อาวุธ ประหาร หวด ลง นั้น.

โฆรัง, ๑ ว่า สิ่ง ที่ น่า กลัว นั้น เอง.

โฆสา, ๑ ว่า เสียง กึก ก้อง, แล เสียง ร้อง ป่าว นั้น.

ฆะโณ, ๑ ว่า สิ่ง ที่ เปป แท่ง นั้น, เหมือน อย่าง สิลา ทั้ง แท่ง เปน ต้น.

ฆ้อง, คือ สิ่ง ของ สำรับ ตี, เสียง มัน ดัง คล้าย ระฆัง, เขา ทำ เปน รูป กลม ๆ โต เท่า ตะแกรง, มี ปุ่ม อยู่ ที่ กลาง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฆ้องกะแต, คือ สิ่ง ของ สำรับ ตี ตะวัน ดัง รองหง่อง ๆ, ทำ ด้วย ทอง เหลือง, โต เท่า จาน ขนาด กลาง, มี ปุ่ม ดั่ง ฆ้อง.

ฆ้องไชย, คือ ฆ้อง เขา ตี เมื่อ ชะนะ ฆ่าศึก นั้น.

ฆ้องบาง, คือ มะโหระทึก นั้น, ทำ ด้วย ทองเหลือง, รูป คล้าย กะบุง, มา จาก ลาว สำรับ ตี ประโคม ยาม.

ฆ้องเหม่ง, คือ สิ่ง ของ สำรับ ตี ประโคม สพ, เสียง มัน ดัง เหม่ง ๆ, เขา ทำ ด้วย ทองเหลือง, เท่า จาน กลาง มี ปุ่ม.

ฆ้องโหม่ง, คือ ฆ้อง สำรับ ตี ประโคม เมื่อ ยก ทัพ, ฤๅ โกน จุก เปน ต้น, เสียง ดัง โหมง ๆ.

ฆ้องยาม, คือ ฆ้อง ที่ สำรับ ตี กำหนด ยาม นั้น.

ฆ้องวง, คือ ฆ้อง อย่าง หนึ่ง หลาย ลูก, ทำ ร้าน ฆ้อง นั้น เปน วง เข้า แล้ว. จึ่ง เอา ลูก ฆ้อง ขึ้น บน นั้น.

ฆ้องสามย่าน, เปน ชื่อ ต้น เล็ก ๆ อย่าง หนึ่ง, ใบ มัน หนา เปน แฉก ๆ, เขา ทำ อยา ได้.

ฆาฏเวร, คือ ใจ คิด มุ่ง หมาย ไว้ ว่า, ไป ชาติ น่า เรา จะ ฆ่า ท่าน ให้ จง ได้.

เฆี่ยน ขา, ตี ขา, คือ การ ที่ ตี ที่ ขา นั้น.

เฆี่ยน ขับ, คือ ลง โทษ เอา คน ผูก เข้า ที่ หลัก ตี ด้วย หวาย, แล ถอด ออก ขับ ไล่ เสีย นั้น.

เฆี่ยน ด้วย หวาย, คือ การ ที่ เอา หวาย ตี หวด ลง ที่ หลัง นั้น.

เฆี่ยน, ตี, คือ การ ที่ เอา นักโทษ ใส่ คา เข้า แล้ว, ผูก เท้า ผูก เอว เฆี่ยน ด้วย วาย นั้น.

เฆี่ยน ตี, การ ที่ เฆี่ยน นั้น, คือ เอา นักโทษ ใส่ คา เข้า แล้ว, ผูก ท้าว ผูก เอว, เฆี่ยน ด้วย หวาย. การ ที่ ตี นั้น, ไม่ ใส่คา, ไม่ ผูก ท้าว ผูก เอว, ยึด ลง ตี ด้วย ไม้ บ้าง, ตี ด้วย หวาย บ้าง.

เฆี่ยน หลัง, คือ การ ที่ เฆี่ยน ลง ที่ หลัง นั้น.

งา, คือ ของ เปน ต้น อย่าง หนึ่ง, ไม่ สู้ โต นัก, คล้าย กับ ผัก, มี ฝัก เปน เม็ด เล็ก ๆ, ดำ ๆ, ใช้ ทำ น้ำมัน บ้าง, กิน บ้าง, อนึ่ง เปน ของ เกิด แต่ ช้าง บ้าง.

งาช้าง, คือ อาการ แห่ง เดียว ที่ ออก จาก ปาก ช้าง นั้น, เหมือน ช้าง ทั้งปวง ที่ มี งา ยื่น ออก มา จาก ปาก ทั้ง สอง ข้าง นั้น.

งาไซ, คือ สิ่ง ที่ เอา ไม้ เขา ทำ เปน สี่ เล็ก ๆ, แล้ว ถัก ผูก เข้า ไว้ กับ ตัว ไซ กัน ปลา ไว้ ไม่ ให้ มัน ออก ได้ นั้น.

งาแซง, คือ เปน ของ อย่าง หนึ่ง เหมือน งา ลอบ, ได้ ยิน เขา ว่า เปน ของ กาย สิทธิ์.

งางอน, คือ งา ช้าง ที่ ชอ้ย ขึ้น เบื้อง บน นั้น.

งาต้น, คือ งา ที่ เปน ต้น มี เม็ด เล็ก ๆ, ดำ ๆ, ใช้ ทำ น้ำมัน ก็ ได้, กิน กับ เข้า เหนียว ก็ ได้ นั้น.

งาวี, คือ งา ช้า ที่ มัน ยาว นั้น.

งาเม็ด, คือ งา ที่ เปน เม็ด ดำ ๆ, สำหรับ ใช้ ทำ น้ำมัน กิน บ้าง, กิน บ้าง นั้น.

งาลัน, คือ สิ่ง ที่ เอา ไม้ มา สาน เปน งา แล้ว, ใส่ ใน ลัน, สำหรับ ตัก ปลา ไหล นั้น

งาลอบ, คือ สิ่ง ของ ทำ ด้วย ไม้ ไผ่ เปน อัน เล็ก ๆ คล้าย ๆ, งา ช้าง, แล้ว ใส่ ใน ลอบ สำหรับ ตัก ปลา ต่าง ๆ.

ง่า, เงื้อ, คือ อาการ ที่ คน ถือ มีด ฤๅ ถือ ไม้, แล้ว ยก ขึ้น เงื้อ ไว้ นั้น.

ง่าเงย, คือ เงื้อ ขึ้น แล้ว ทำ หน้า หงาย ขึ้น นั้น.

ง่าเงื้อ, คือ อาการ ที่ ถือ สิ่ง ของใด ๆ, แล้ว ยก ขึ้น เงื้อ ไว้ นั้น.

ง่าง้าง, คือ อาการ ที่ เงื้อ ขึ้น แล ง้าง ไว้.

ง่ามีด, คือ อาการ ที่ คน ถือ มีด แล้ว ยก ขึ้น ง่า ไว้ นั้น.

ง้าเงื้อ, คือ อาการ ที่ คน ถือ สิ่ง ของใด ๆ, แล้ว ยก ขึ้น สูง เต็ม แล้ เงื้อ ไว้ นั้น.

ง้ามือ, เงื้อมือ, คือ อาการ ที่ คน ยก มือ ขึ้น สูง เต็ม แล้, แล้ว เงื้อ ไว้ นั้น.

งู, ทีฆชาติ, อสรพิศม์, เถาวัล, เปน สัตว อย่าง หนึ่ง, ไม่ มี เท้า ตัว ยาว เหมือน ปลา ไหล, เลื้อย ไป ด้วย ท้อง, มี พิศม์ กัด ตาย บ้าง ไม่ ตาย บ้าง.

งูก้นขบ, คือ สัตว อย่าง หนึ่ง, ตัว กลม ๆ, เปน ปล้อง ดำปล้อง ขาว, ยาว เท่า ปลา ไหล ก้น มัน กัด ได้.

งูก้านพร้าว, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตาม ลำตัว นั้น เปน ลาย ขีด ไป, เหมือน ก้าน ทาง มะพร้าว นั้น.

งูกระต้าง, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว มัน แขง กระต้าง ดั่ง ท่อนไม้, มี พิศม์ มาก กัด ตาย.

งูเขียว หางไหม้, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ไม่ สู้ โต, ศีเขียว สด, หาง นั้น แดง เหมือน ไฟ ไหม้ กัด ไม่ ตาย.

งูเขียวเรือน, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ศี เขียว, มัก อาไศรย อยู่ ตาม เรือน, กิน หนู กัด ไม่ ตาย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งูคว่าง ฆอ้น, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว สั้น, มัน ยอ่ม โยน ทิ้ง ตัว เหมือน คว่างไป ดวย ฆอ้น นั้น.

งูงวงช้าง, เปน งู ตัว มัน โต เท่า งวงช้าง หนังมัน เปน หนาม หรุหระ มัน อยู่ใน น้ำ. (กัด ตาย.

งูงอด, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว เล็ก ๆ สั้น, ดี เลือม ๆ มี พิศม์

งูเงี้ยว, งู ว่า แล้ว, แต่ เงี้ยว นั้น เปน คำ สรอ้ย, เปน โบราณ, เปน ภาษา เลือม เสีย แล้ว.

งูจงอาง, เปน ชื่อ งู อย่าง หนึ่ง, เปน งู ใหญ่ มี พิศม์ กล้า หนัก, กัด ตาย มัก อยู่ ตาม ชาย ป่า ชาย ดง.

งูดิน, เปน งู อย่าง หนึ่ง ตัวเล็ก ๆ, ดำ ๆ, คล้าย ๆ ปลิง, มัก อาไสย อยู่ใน ดิน.

งูไทร, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ยอ่ม ๆ, มัก อาไสย อยู่ใน น้ำ, ใน โคลน, กิน ปลา กิบ กัด ไม่ ตาย.

งูทับทา, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ยาว ดวย, ลาย เปน ปล่อง ดำ, ปล่อง ขาว, มี พิศม์ กล้า หนัก กัด ตาย.

งูทับสมิงคลา, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ยาว ดวย, เปน สาม เหลี่ยม, ปล่อง ดำ ปล่อง เหลือง, พิศม์ มาก กัด ตาย.

งูปลา, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ยอ่ม ๆ, มัก อยู่ ในน้ำ, ในโคลน, กัดไม่ ตาย, มัก สมจร กับ งู ต่าง ๆ, ถ้า ทอง ไข่ กัด ตาย.

งูปาก กว้าง, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ยอ่ม ๆ, มัก อยู่ใน น้ำ, ใน โคลน, ปาก มัน กว้าง พิศม์ นอ้ย กัด ไม่ ตาย.

งูปลิง, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ยอ่ม ๆ, ดำ ๆ, คล้าย ๆ กับปลิง.

งูแม่ตะงาว, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ลาย คล้าย งู หลาม, พิศม์ กล้า กัด ตาย.

งูแม่นางลาย, เปน งู อย่าง หนึ่ง, มัน เหน คน แล้ว ทำ อาการ เหมือน ตาย, มี พิศ กล้า กัด ตาย.

งูลายสอ, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ไม่ สู้ โต, ลาย ขาว พิศ นอ้ย กัด ไม่ ตาย.

งูลายสาย, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว เล็ก ๆ, คอ แดง พิศ นอ้ย กัด ไม่ ตาย.

งูหลาม, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ยาว ดวย, ลาย เหมือน งู เหลือม, มัก กิน ไก่ พิศม์ นอ้ย กัด ไม่ ตาย.

งูเหลือม, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ยาว ดวย, ลาย คล้าย งู หลาม, มัก กิน เนื้อ สัตว กิบ พิศ นอ้ย กัด ไม่ ตาย.

งูเหลือมอ้อ, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว ยอ่ม ๆ, ลาย ปล้อง ดำ, ปล้อง ขาว, มัก อยู่ ตาม ป่า อ้อ กลาง ทุ่ง นั้น.

งูแสง อาทิตย์, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ดี เลือม เหลือง, พิศ กล้า กัด ตาย.

งูสามเหลี่ยม, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต เปน สาม เหลี่ยม, ลาย ปล้อง ดำ ปล้อง ขาว พิศ กล้า กัด ตาย.

งูสมิงลัง, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัวไม่สู้โต, หาง แบน ๆ, เหมือน ชาย ธง, อยู่ น้ำ เค็ม, พิศ กล้า กัด ตาย.

งูสายม่าน, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว เขียว เล็ก ๆ, เท่า นิ้ว มือ ยาว เหมือน สาย ม่าน, พิศ นอ้ย กัดไม่ ตาย.

งูเห่า, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัวโต ดำ เลือม ๆ, มัก อยู่กลางทุ่ง, พิศ กล้า กัด คน ตาย.

งูเห่าดง, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ดำ พิศ กล้า หนัก, กัด คน ตาย, มัน อาไศรย อยู่ใน ดง.

งูเห่าตาลาน, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ยาว พิศ นอ้ย, กัด ไม่ ตาย, ถ้า เหน คน มัน วิ่ง หนี ตะลีตาลาน.

งูเห่าเนื้อแก้ว, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว เล็ก ๆ ดี เลือม ๆ, เหมือน แสง แก้ว, พิศ กล้า กัด ตาย.

งูเห่าไฟ, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ยาว, พิศ มาก ร้อน เหมือน ไฟ, ถ้า เลื้อย ไป ถูก ย่า ตาย ดุจ จะ ถูก ไฟ ก็ เหมือน กัน.

งูเห่าม่อ, เปน งู อย่าง หนึ่ง, ตัว โต ดำ เหมือน ดี ม่อ, มี พิศ มาก กัด คน ตาย.

งูงึ่ง, คือ เปน เสียง คน พูด ไม่ ชัด, ดวย จมูก บี้ วิกล นั้น.

งูงึ่ง, คือ เสียง อย่าง หนึ่ง, พูด ไม่ ดัง, ไม่ เพราะ, เหมือน อย่าง เสียง คน จมูก บี้ นั้น.

เงี้ ลงเต็ม แรง, คือ เรื่อ ขึ้น สุดไหล่, แล้ว หวด ฟาด ลง นั้น.

แง, คือ ต้น อย่าง หนึ่ง, เม็ด คล้าย ๆ งา นั้น, อนึ่ง เปน ภาชะนะ สำหรับ ใส่ เหล้า ดวย ดิน.

แหง, ไป, คือ อาการ ที่ ทำ หน้า เคอไป, หน้า จืดไปนั้น เหมือน อย่าง คน เกอ เปน ต้น.

แง่, คือ มุม ที่ เปน เหลี่ยม นั้น, เหมือน อย่าง มุม ทั้งปวง มี มุม หิน เปน ต้น.

แง่งอน, คือ อาการ ที่ หญิง คอย หา เหตุ, หยิบ ผิด เพื่อน กัน เปน ต้น นั้น, เหมือน แง่ หิน ที่ งอน คอย รับ กะทบ เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แง่ทราย, เปนชื่อเรือ อย่างหนึ่ง, ใน พวกเรือ รบ ศึก นั้น.

แง่หิน, คือ มุม หิน, ฤๅ เหลี่ยม หิน นั้น, เหมือน อย่าง แง่ หิน เหล็กไฟ เปน ต้น.

แง่หัว, คือ มุม ๆ ที่ หัว คน ทั้งปวง นั้น, เหมือน อย่าง แง่ คิ้ว เปน ต้น นั้น.

แง่หัว ตลิ่ง, เปน ที่ ตาม มุม ๆ ตลิ่ง ทั้งปวง นั้น, เหมือน อย่าง หัว แง่ ปาก คลอง เปน ต้น.

ไง้, คือ การ ที่ คัด ขึ้น นั้น, เหมือน คน เอา เสียม ฤๅ มีด แทง ลง ไปใน ที่ใด ๆ แล้ว คัด ขึ้น.

ไง้ดิน, คือ การ ที่ คน เอา มีด, ฤๅ ไม้, ฤๅ สิ่งใด ๆ, แทง ลง ใน ดิน แล้ว คัด ขึ้น นั้น.

ไง้หิน, คือ การ ที่ คน เอา มีด, ฤๅ ไม้, แทง ลง ตาม ซอก หิน แล้ว, งัด ขึ้น นั้น.

โงเง, คือ อาการ ที่ คน เมา, ฤๅ คน มัว นอน, ลุก ขึ้น นั่ง แล้ว โงก เงก อยู่ นั้น.

โง่, โฉดเฉา, คือ ความ ที่ไม่ ฉลาด, มี ปัญญ นอ้ยไม่ สู้ รู้ อะไร นั้น, เหมือน คน บ้า, ที่ไม่ รู้ จัก อะไร, ฤๅ เด็ก ๆ อายุศม์ สาม ขอบ เปน ต้น.

โง่เง่า, เยาว์ ปัญญ, หนุ่ม ความ, คือ ความ ที่ คน ไม่ สู้รู้ จัก อะไร นั้น, เหมือน คน เดอะ คน บ้า เปน ต้น นั้น.

เงา, ฉาย, คือ อาการ แห่ง รูปสิ่งใด ๆ ไป ปรากฏ อยู่ใน ที่อื่น, เหมือน กัน นั้น, เหมือน เงา ใน กระจก ฤๅ เงา กลาง แดด เปน ต้น นั้น.

เงาไม้, คือ ร่มไม้, เมื่อ เวลา แดด ส่อง ต้น ไม้ มี เงา ฤๅ รูป ต้น ไม้ มี ใน น้ำ นั้น.

เงากระจก, เปน รูป สิ่ง ของ ใด ๆ, ที่ เข้า ไป ปรากฏ อยู่ ใน กระจก ที่ ส่อง นั้น.

เงารูป, คือ เงา เกิด ขึ้น เพราะ รูป สิ่ง สรรพ ต่าง ๆ นั้น.

เง่า, โคน, หัว, คือ โคน ต้น ไม้ ทั้งปวง, ที่ ต่อ กัน กับ ราก นั้น, เหมือน หัว กล้วย เปน ต้น.

เง่าโคน, คือ โคน ไม้ ทั้งปวง, ที่ จม ลง ไป อยู่ใน ดิน, เหมือน เง่า เผือก มัน ทั้งปวง ที่ ต่อ กัน กับ หัว นั้น.

เง่าโง่, คือ ความ ที่ คน ปัญญ เขลา, ไม่ สู้ รู้ กิจการ อันใด นัก นั้น, เหมือน อย่าง คน ปัญญ นอ้ย นั้น.

เง่าหัว, คือ หัว มัน ทั้งปวง, ที่ ติด ต่อ กัน กับ เง่า นั้น.

เง้า, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ที่ หัก งอ นั้น, เหมือน อย่าง อาการ คน ที่ โกรธ แล้ว, ชัก หน้า งอ เข้า นั้น.

เง้างอด, คือ อาการ ที่ คน เคืองใจ, ทำ หน้าเง้าเข้า ด้วยโทโส นั้น.

เหงา, คือ ความ ที่ โศก เศร้า, ไม่ สะบาย นั่ง นิ่ง อยู่คน เดียว, เหมือน คน เปน โทษ ที่ เขา เกาะ ไว้ นั้น.

งำ, งวม, คือ อาการ ที่ ครอบ, ฤๅ ปก ปิด ไว้ นั้น, เหมือน อย่าง คำ ว่า, ครอบ งำ เปน ต้น.

งำครอบ, คือ เอา ฝาชี เปน ต้น งวม ลง นั้น.

งำปิด, คือ ครอบ ปิด ลง ไว้ นั้น.

งำเมือง เปน ชื่อ ขุนนาง ใน กรม นครบาล คน อนึ่ง, สำรับ ชำระ ความ นครบาล มี โจร เปน ต้น.

งำ ๆ, เปน อาการ เสียง สุนัข, มัน ขะยำ ของ กิน พลาง กะทำ เสียง พลาง นั้น.

งำ, คือ อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ โอน นอ้ม มา เบื้อง หน้า, เหมือน คน นั่ง ก้ม หน้า อยู่ เปน ต้น.

งำเงอ้ม, คือ อาการ ของ มี ภูเขา เปน ต้น, ที่ มัน สูง ยื่น ออก มา ข้าง หน้า นั้น, เหมือน อย่าง เงอ้ม ผา เปน ต้น.

งำหน้า, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ เอน เงอ้ม มา ข้าง หน้า, เหมือน คน นั่ง คอ งุ้ม มา ข้าง หน้า เปน ต้น นั้น.

งำไป, คือ อาการ ที่ โอน เงอ้ม ออก ไป นั้น, เหมือน อย่าง เพิง ผา เปน ต้น.

งก, งัก, คือ อาการ ที่ สั่น, ฤๅ หวั่น ไหว นั้น, เหมือน อย่าง คน หนาว หนัก, ฤๅ เปน ไข้ จับ สั่น เปน ต้น นั้น.

งกงัน, คือ อาการ ที่ คน หนาว หนัก, ฤๅ คน ตกใจ กลัว ตัวสั่น นั้น, เหมือน คน เปน ไข้ จับ สั่น เปน ต้น.

งกเงิ่น, คือ อาการ ที่ คน ตัว สั่น, เหมือน อย่าง คน แก่ เต็มที่, จน ลุก นั่ง มิ ได้ ราจะ ไหว นั้น.

หงก ๆ, คือ อาการ สั่น กะตก ๆ, เหมือน คน แก่ เดิน ตัว สั่น กะตก ๆ, นั้น.

งัก ๆ, คือ อาการ ที่ สั่น กะตก ๆ, เหมือน อย่าง คน ชัก เมื่อ ใกล้ จะ ขาด ใจ ตาย นั้น.

งักสั่น, คือ อาการ คน ที่ หนาว จน คาง สั่น กะทบ กัน งัก ๆ นั้น.

หงัก, คือ เสียง ดัง เช่น นั้น มี บ้าง, เหมือน ทิ้ง ฤๅ แทง ถูก อัน ใด เข้า, ว่า เสียง ดัง หงัก ก็ มี บ้าง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หงิก, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ทั้งปวง, ที่ มัน คด ฤๅ งอ, เหมือน อย่าง แมว หาง ขอด เปน ต้น.

หงิก งอ, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ของ ทั้งปวง, ที่ มัน งอ หงิก อยู่, เหมือน อย่าง คน มือ หงิก เปน ต้น.

เงกเต็ม ที่, คือ ยับ เต็ม ที่ ฤๅ เสียเตม ที่ นั้น, เหมือน อย่าง คน ที่ หาวนอน งว่ง โงก อยู่ นั้น.

โงก, คือ อาการ แห่ง ของ ทั้งปวง, ที่ โยกไป โยก มา, เหมือน คน หาวนวน นั่ง โงก อยู่ เปน ต้น นั้น.

โงกเงก, คือ อาการ ที่ คน หาวนอน เต็ม ที่ นั่ง โยกเยก อยู่ นั้น, เหมือน อย่าง คน งว่ง นอน นั้น.

โหงก, เปนเสียง ดัง โหงก ๆ, คือ เอา มือ งอเข้า ชก ลง ที่ หัว คน มัน ดัง เช่น นั้น.

งอก, คือ อาการ แห่ง เม็ด ผลไม้ ทั้งปวง ที่ แตก งอก เปน ต้น ขึ้น นั้น, ฤๅ ที่ ชาย หาด อัน จำเริญ ขึ้น เปน ต้น.

งอกขึ้น, คือ อาการ ที่ หน่อ มัน แทง ขึ้น จาก เม็ด พืชน์ เปน ต้น นั้น, เหมือน อย่าง ถั่ว งอก เปน ต้น.

งอกง้ำ, งอกออกไป, คือ อาการ ภูเขา สูง ชัน, ที่ งอก เงื้อม ออก มาเปน ต้น นั้น, เหมือน อย่าง เงื้อม ผา เปน ต้น.

งอกเงื้อม, ง้ำ, คือ อาการ แห่ง ภูเขา, ฤๅ ตสิ่ง ที่ งอก สูง ฉะโงก ง้ำ ออก มา นั้น, เหมือน อย่าง เพิง ผา แล ตลิ่ง ชั้น เปน ต้น.

งอกหน่อ, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ที่ เปน ต้น ขอ่น ๆ, พึง งอก ออก จาก ต้ม เดิม, เหมือน หน่อ กล้วย หน่อ ไม้ ไผ่ เปน ต้น.

หงอก, ขาว, คือ อาการ แห่งสิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ มีสี ขาว นั้น, เหมือน อย่าง ผม สี ขาว, ฤๅ ตอก แขม ตอก เลา เปน ต้น.

หงอกขาว, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ที่ ดำแล้วกลับ ขาวไป, เหมือน อย่าง ผม หงอก เปน ต้น นั้น.

หงอกรายๆ, คือ อาการ แห่ง ผม หงอก ยัง ไม่ หมด, ยัง มี ผม ดำ อยู่ บ้าง นั้น.

เงือก, เปนสัตว อย่าง หนึ่ง, ตัว มัน คล้าย ๆ งู, หน้า เหมือน คน, อยู่ใน น้ำ กัด คน ตาย.

เงือกงู, เปน สัตว อย่าง หนึ่ง, คล้าย งู, มี พิศ มาก, มัน กัด เข้า แล้ว สูบ กิน เลือด, อยู่ใน น้ำ.

เงือกน้ำ, คือ เงือก เปน สัตว อย่าง หนึ่ง, ตัว เหมือน ปลา บ้าง, เหมือน งู บ้าง, หน้า เมือน คน ผม ยาว อยู่ใน น้ำ.

เหงือก, คือ อาการ อย่าง หนึ่ง อยู่ ใน ปาก, ที่ สำหรับ ฟัน ข้าง ล่าง ข้าง บน ติด ตั้ง อยู่ นั้น.

งง, วิง, เวียน, คือ อาการ ที่ ให้เคลือบ เคลิม มัว มึนไป, เหมือน อย่าง คน หลง ลืม นั้น.

งงงวย, งวยงง, คือ อาการ ที่ เคลือบ เคลิ้ม หลง ลืม นั้น, เหมือน อย่าง คน เสีย สติ นั้น.

งัง ๆ, คือ อาการ งงก ๆ นั้น, เหมือน เดิร มา งงก ๆ, เขาพูดว่า เดิร งัง ๆ มา โน่น แล้ว.

หงั่ง, คือเสียงอย่าง หนึ่ง, เหมือน อย่าง เสียง ระฆัง เปนต้น นั้น

งั่ง, เปน ของ อย่าง หนึ่ง, เขา หล่อ ด้วย ทอง เหลือง เปน รูป คน บ้าง, รูป สัตว บ้าง, ว่าสำ ไว้เพื่อ จะ ทำให้มันเปน ทองคำ นั้น.

ง้าง, งัก, คือ การ ที่ เหนี่ยว ออก, เย่อ ออก, คัด อกก นั้น, เหมือน คน เอา มือ ง้าง กำไล ออก จาก ข้อ มือ เปน ต้น.

ง้างกัน, คือ การ ที่ ขัด ขืน ข้อ ความ เหน ต่าง ๆ, ไม่ ตก ลง เหน ด้วย กัน, เหมือน อย่าง คน พูด ขัด กัน นั้น.

หง่าง, คือ เสียง อย่าง หนึ่ง มัน ย่อม ดัง อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง เสียง ระฆัง เปน ต้น.

หง่างเหง่ง, เปน เสียง ระฆัง ใหญ่, คน ตี ด้วย ไม้ ค้อน, มัน ดัง เช่น นั้น บ้าง.

หงิ่ง, เปน เสียง อย่าง หนึ่ง, มัน ย่อม ดัง อย่าง นั้น เอง, เหมือน เสียง คน ร้องไห้ เขา ๆ เปน ต้น.

แง่ง, เปน อาการ สิ่ง ที่ งอก แตก ออก จาก หัว ใหญ่ นั้น, เหมือน อย่าง แง่ง ขิง ฤๅ แง่ง ขะมิ้น เปน ต้น.

แง่ง ๆ, เปนเสียง สุนัข มัน ร้อง ขู่, จะ กัด เขา คน, ฤๅ เพื่อน สุนัข กัน นั้น.

แหง่งเหง่ง, เปน เสียง อย่าง หนึ่ง, มัน ย่อม ดัง อย่าง นั้น, เหมือน อย่าง เสียง กังษะตาร, แล ระฆัง วง เดือน นั้น.

โงง, คือ โทงเทง เหมือน เรือ ลำเภา ลำ เปล่า, มัน ลอย เท่ง อยู่ โคลงเคลง, เมื่อ ยัง ไม่ ได้ บันทุก อับเฉา นั้น.

โงงเงง, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ที่ โอนเอน ไป มา นั้น, เหมือน คน ไข้ ไม่ มี แรง. แล ลุก ยืน ขึ้น นั้น.

โหง่งเหง่ง, คือ เสียง ฆ้อง เล็ก ๆ, เมื่อ เขาตี ลง มัน ดัง เสียง เช่น นั้น บ้าง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โง้ง, คือ เปน สิ่ง ที่ ยาว แล้ว โง้ง งุ้ม ลง ด้วย, เหมือน อย่าง เขา วัว เขา ควาย ที่ ยาว ๆ, ฤๅ หมูก ยาว ๆ, ฤๅ เขี้ยว หมู ยาว ๆ เปน ต้น นั้น.

โงงเงง, คือ อาการ ที่ เสา กะโดง ปัก อยู่ ที่ ลำ เรือ ใน น้ำ, มัน โงนเงน เอน ไป มา นั้น.

ง่อง, คือ ความ ที่ โง่ ไม่ ใคร่ จะ รู้ ประมาณ, คล้าย คน บ้า, คน เคอะ นั้น, เหมือน อย่าง คน โฉด เขลา นั้น.

หง่อง, คือ เสียง อย่าง หนึ่ง, มัน ย่อม ดัง อย่าง นั้น, เหมือน เสียง ฆ้อง กะเฆ เปน ต้น.

งวง คือ อาการ สิ่ง ของ ทั้งปวง ที่ เปน งวง ห้อย ลง มา, เหมือน อย่าง งวง ช้าง เปน ต้น นั้น.

งวง กา, คือ สิ่ง ที่ เขา ทำ ติด กับ ตัว กา น้ำ, สำรับ ถือ นั้น.

งวง กล้วย, คือ สิ่ง ที่ เปน งวง ห้อย ลง มา จาก ต้น กล้วย, เปน เครื่อ มี หวี ติด อยู่ ด้วย นั้น.

งวงครุ, คือ ไม้ ที่ เขา ทำ ติด ไว้ กับ ตัว ครุ, สำรับ จับ ถือ [ตัก น้ำ นั้น.

งวง คชสีห์, คือ อาการ ที่ เปน งวง แห่ง คชสีห์, ที่ ห้อย ลง มา เหมือน งวง ช้าง นั้น.

งวงช้าง, คือ อาการ สิ่ง ที่ ห้อย เปน งวง ลง มา, จาก หัว ช้าง ทั้งปวง, เหมือน อย่าง เครื่อ กล้วย นั้น.

งวง ตาล, คือ สิ่ง ที่ ห้อย เปน งวง ออก มา, จาก ยอด ตาล ทั้ง ปวง, เหมือน งวง กล้วย เปน ต้น.

ง่วง, คือ อาการ ที่ หาว นอน มาก เกือบ จะ หลับ นั้น, เหมือน คน อด นอน มา หลาย คืน นั้น.

ง่วง งุย, คือ อาการ คน ที่ เงื่อง งุน, ไม่ ว่อง ไว หง่อย ๆ นั้น.

ง่วง เหงา, คือ อาการ ที่ คน หาว นอน มาก แล้ว, ซึม เซา มิใคร่ พูด จา กับ ผู้ ใด นั้น, เหมือน อย่าง คน ซึ่ง มี ความ ทุกข นั้น.

ง่วง งุน, ง่วง งง, คือ อาการ คน ที่ มัก หง่อย ๆ เงื่อง ๆ นั้น, เหมือน อย่าง คน มัว นอน เปน ต้น.

เงี่ยง, คือ อาการ ที่ เปน แหลม ๆ ออก มา, เหมือน อย่าง เงี่ยง ปลา เงี่ยง เบ็ด, เงี่ยง ชะนัก เปน ต้น.

เงี่ยง งา, คือ สิ่ง ที่ มัน เปน กะดูก แขง อยู่ ที่ ริม หู ปลา, มัน แหลม แทง คน ได้, แต่ งา นั้น คือ งา ช้าง เปน ต้น.

เงี่ยง กะเบน, คือ อาการ แห่ง สิ่ง ที่ เปน เงี่ยง แหลม ติด อยู่ ที่ ตัว ปลา กะเบน นั้น.

เงี่ยง ชะนัก, คือ สิ่ง ที่ เปน เงี่ยง งอน ติด อยู่ กับ ตัว ชะนัก นั้น, เหมือน อย่าง เงี่ยง ลูก สร นั้น.

เงี่ยง เบ็ด, คือ สิ่ง ที่ อยัก เปน เงี่ยง, ติด อยู่ กับ ตัว เบ็ด นั้น.

เงี่ยง ปลา, คือ อาการ แห่ง เงี่ยง ที่ ติด อยู่ กับ ตัว ปลา, เหมือน อย่าง ปลา ดุก เปน ต้น นั้น.

เงี่ยง สมอ, คือ เงี่ยง สอง ข้าง ที่ ติด อยู่ กับ สมอ นั้น, เหมือน อย่าง โยตะกา เปน ต้น.

เงื่อง, คือ อาการ ที่ ทำ การ ไม่ เร็ว, เหมือน คน ทำ การ ช้า ๆ.

เงื่อง งง, คือ อาการ ที่ หง่อย, แลให้ ฉงน ใน ที่ จะ ทำ การ งาน ทั้งปวง นั้น.

เงื่อง หง่อย, คือ อาการ ที่ ไม่ ว่องไว, ไม่ ประเปรียว, เหมือน คน ทำ การ ช้า ๆ นั้น.

เงื่อง งุย, คือ อาการ ที่ คน ง่วง หง่อย ไม่ ว่อง ไว นั้น.

เงื่อง ช้า, ไม่ ว่อง ไว, คือ อาการ ที่ หง่อย ๆ ไม่ รวด เร็ว นั้น.

งด, สงบ, ยั้ง, รอ, คือ อยุด ไว้ นั้น, เหมือน คน ทำการ งาน ทั้งปวง ยัง ไม่ แล้ว อยุด ไว้ ก่อน นั้น.

งดการ, สงบ การ, คือ อยุด การ ไว้ นั้น, เหมือน อย่าง วัน ชะเบาโต เปน ต้น.

งด ก่อน, สงบ ก่อน, คือ ความ ที่ อยุด การ ไว้ ก่อน นั้น, เหมือน อย่าง ยั้ง ไว้ ก่อน นั้น.

งด งาม, เหมาะเหมง, คือ สิ่ง ทั้งปวง ที่ ไม่ มี สิ่ง ใด ขาม เสมอ เหมือน นั้น.

งด ที, ยั้ง ที, คือ ความ ที่ อยุด การ ไว้ ที หนึ่ง ฤๅ ครั้ง หนึ่ง นั้น.

งดโทษ, คือ อยุด รงับ โทษ ไว้ ก่อน, ยังไม่ ลง อาชา นั้น.

งดไว้, รอไว้, คือ อยุดไว้ นั้น, เหมือน คน ทำการ แล้ว อยุดไว้ นั้น.

งดให้, คือ อยุด ยั้ง ให้ ยังไม่ ทำ เปน ต้น นั้น.

งัด, คือ การ ที่ คัด ออก นั้น, เหมือน คน เอา เสียม คัด อิฐ, ฤๅ สิลา ขึ้น นั้น.

งัดขึ้น, คือ การ ที่ คัด ขึ้น, เหมือน เขา จะ ทำ แผ่น หิน ใหญ่ ให้ มัน ขึ้น จาก ที่ เปน ต้น. (นั้น.

หงุดหงิด, คือ ความ ที่ คน ใจ น้อย, เหมือน คน มัก โกรธ ง่าย ๆ

หงุด นอน, คือ อาการ คน ที่ ขี้เซา นั้น, มัก นอน หลับ ร่ำไป, มิใคร่ ตื่น เปน ต้น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้